Haluk Gerger

Canavarın Ağzında

ABD Komünist Partisi Tarihi, 1919-1959

Cilt I: Kuruluş ve Çocukluk Dönemi

Yordam Kitap

***Haluk Gerger** (1948, Ankara)*

1971 yılında Beyrut Amerikan Üniversitesinden mezun oldu. ABD John Hopkins Üniversitesinde uluslararası ilişkiler dalında yüksek lisans yaptı, Stockholm Üniversitesi ve Oxford Üniversitesinde lisans üstü eğitim gördü. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde doktora yaptı. Aynı fakültenin Uluslararası İlişkiler kürsüsünde öğretim üyesiyken, 6 Kasım 1982'de görevine son verildi.

Aydınlar Dilekçesi'nin (1984) Yazmanlar Kurulu üyesiydi; "Dilekçe Davası"nda Ankara Sıkıyönetim Askerî Mahkemesinde yargılandı ve aklandı. İnsan Hakları Derneği kurucularındandır. Çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı, dergilerde yazdı. *Özgür Gündem* gazetesinde yayın kurulu başkanlığında bulundu. 1986-94 yılları arasında, merkezi Cenevre'de bulunan BM Dernekleri Dünya Federasyonu Yönetim Kurulu ve 1993 New York Körfez Savaşı Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi üyeliğinde bulundu. 1996 yılında Darmstadt Teknik Üniversitesinde, 2002 yaz sömestrinde de Darmstadt Uygulamalı Bilimler Üniversitesinde misafir profesör olarak ders verdi. Deniz Gezmiş anısına düzenlenen bir toplantıya yolladığı yazılı mesaj nedeniyle 26 Ekim 1994'te tutuklandı, 16 ay hapis yattı. 1998 yılını da Güdül Cezaevi'nde geçirdi.

Yayınlanmış kitapları şunlardır: *Soğuk Savaş'tan Yumuşamaya* (1980, Işık Yayıncılık); *Mayınlı Tarlada Dış Politika* (1982, Hil Yayınları); *Nükleer Tehlike* (1983, Bilim ve Sanat Yayınları); *Yıldız Savaşları: Teknolojisi, Sorunları, Tehlikeleri* (1985, Kalem Yayıncılık); BarışSeçkisi (der.) (1986, Bilim ve Sanat Yayınları); *O Yıllar* (1987, Dost Kitabevi); *Emekçiye Mektuplar-1: Yeni Dünya Düzeni, Türkiye ve Sosyalizm* (1994, Belge Yayınları); *Emekçiye Mektuplar-2: Türkiye'nin Düzeni ve Kürt Sorunu* (1995, Belge Yayınları); *Türk Dış Politikasının Ekonomi Politiği: "Soğuk Savaş"tan "Yeni Dünya Düzeni"ne* (1. basım: 1998, Belge Yayınları; Genişletilmiş ve güncelleştirilmiş 3. basım: 2012, Yordam Kitap; Almancası: *Die türkische Außenpolitik nach 1945*, Neuer ISP Verlag, 2004); *Kan Tadı: Belgelerle ABD'nin Kara Kitabı* (1. basım: 2003, Ceylan Yayınları; 6. basım: 2012, Yordam Kitap); *ABD, Ortadoğu, Türkiye* (1. basım: 2006, Ceylan Yayınları; Genişletilmiş ve güncelleştirilmiş 5. basım: 2012, Yordam Kitap; Almancası: *Widerstand im Nahem Osten: Die Politik der USA, der westmächte und der Túrkei gegen die arabischen Länder von 1945 bis in die Gegenwart,* Frankfurt, Zambon Verlag, 2013); *Sık Sorulan Sorular* (2007, Ceylan Yayınları).

Devrimci politik mücadeleye katkısı ve ödün vermez politik duruşuyla öne çıkan yazar, çok sayıda ödüle değer görülmüştür. Aldığı ödüllerden bazıları şunlardır:

Türkiye Yayıncılar Birliği Düşünce Özgürlüğü Ödülü (1995); Çağdaş Gazeteciler Derneği İnsan Hakları Ödülü (1994, 1998); Hellman-Hammett Düşünce Özgürlüğüne Katkı Ödülü (1996); Çağdaş Gazeteciler Derneği Yılın Araştırması Ödülü (2006, *ABD, Ortadoğu, Türkiye* kitabıyla).

CANAVARIN AĞZINDA

ABD KOMÜNİST PARTİSİ TARİHİ, 1919-1959

Cilt I: Kuruluş ve Çocukluk Dönemi

Haluk Gerger

Yordam Kitap: 247 ✣ Canavarın Ağzında: **ABD Komünist Partisi Tarihi, Cilt: I**
Haluk Gerger ✣ ISBN-978-605-172-094-4 ✣ *Düzeltme:* Volkan Alıcı-Hacı Orman
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni*: Gönül Göner
Birinci Basım: Eylül 2015
Haluk Gerger, 2015; © Yordam Kitap, 2015

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat:3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **Faks:** 0212 528 19 09
W: www. yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap. com
www.facebook.com/YordamKitap • www.twitter.com/YordamKitap

Baskı: **Yazın Basın Yayın Matbaacılık Turizm Tic.Ltd.Şti.** (Sertifika No: 12028)
İ.O.S.B. Çevre Sanayi Sitesi 8. Blok No:38-40-42-44
Başakşehir - İstanbul
Tel: 0212 5650122

CANAVARIN AĞZINDA

ABD KOMÜNİST PARTİSİ TARİHİ, 1919-1959

Cilt I: Kuruluş ve Çocukluk Dönemi

İçindekiler

Kaynaklar Hakkında Not 11

Önsöz 13

I
Giriş 19
A) Birinci Dünya Savaşı 19
B) Ekim Devrimi 22

II
ABD, Savaş ve Sol 25
A) ABD Sosyalist Partisi: Savaşa Tavır 26
B) Dışarıda Savaş, İçeride Devlet Saldırısı ve Sol 32

III
Bolşevik Devrimi ve Sosyalist Parti 34

IV
Komünist Partinin Kurulma Süreci 38
A) Sol Kanat Örgütleniyor 38
B) İdeolojik Saflaşmanın Derinleşmesi ve
Parti İçinde İktidar Mücadelesi 45

V
Kuruluş 68
A) Üç Kongre, İki Komünist Parti 68
B) İki Komünist Parti Arasında Görüşmeler 79

VI
İki Partili Çocukluk Kavgaları 80
A) Sol Çocukluk Hastalığı'nın Ortak Semptomları 80
B) İki Parti de Komintern'e Üyelik Başvurusu Yapıyor 98
C) Devlet Vuruyor: Palmer Saldırıları 100
D) İki Parti Sorunu ve Komintern 120
E) Birleşik Komünist Parti'nin Kuruluşu 140
F) BKP-AKP Kavgası ve Tek Parti Kararı 145

VII
Sol Çocukluğu Aşma Çabaları: Legalite, Açık Parti Sorunu 152
A) Legaliteye Doğru 154

B) İçeriden ve Dışarıdan Baskılar 155
C) Açık (Legal) Parti Sorunu 172
D) Yeni Bölünme; Merkez Blok Muhalefeti 173
E) Açık Parti'nin (İşçi Partisi) Kuruluşu, Merkez Blok Öncülüğünde AKP Ayrışması: Yeniden İki Parti 185
F) Açık Parti-İllegal Yapılanma Çelişkisi 211
G) Komintern Amerika Komisyonu Toplantısı ve İllegal Amerika Komünist Partisi'nin Tasfiyesi 222

VIII
Ergenliğe Geçiş Krizleri: "Kitlelere!" 237
A) Sendikal Çalışma: Sendikal Eğitim Ligi 243
B) Birleşik Cephe Arayışları 249
C) Federe Çiftçi-İşçi Partisi'nin (FEÇİP) Kuruluşu 252
D) FEÇİP Ayrılığı ve Hizipler Arası Mücadele 265
E) FEÇİP Kanalıyla Minnesota Çiftçi-İşçi Partisi'yle İlişki 283
F) Senatör Lafollette'in Adaylığı, Minnesota Gelişmeleri ve Parti 294

IX
İktidar Kavgası 340
A) Seçim Sonrası Hizipler 340
B) Yeniden Moskova: KEYK 1925 Plenumu Görüşmeleri 345
C) Plenum Kararı 356
D) Dördüncü Kongre 358

X
Komintern İstikrarı, Yeni Yönetim, Yeni Yönelişler 375
A) Sendikal Mücadele Hamleleri 376
B) Partinin Durumu, Temel Sorunlar 392

XI
Sekreter Ruthenberg'in Ani Ölümü, Komintern Kaynaklı Suni Dengenin Bozulması, İktidar Mücadelesi 415
A) Ara Dönem: Lovestone Yönetimi 415
B) Yeniden Moskova'ya Yolculuk ve Sekizinci Plenum Kararları 418
C) Stalin-Buharin İttifakı Gölgesinde Parti Kongresi, Yeni Yönetim 423

Bir Muhasebe: Nearing-Foster Yazışması 426

XII
Sonuç Yerine: Fraina-Corey; Kimin ya da Neyin Trajedisi? 437

Dizin 459

Kısaltmalar

AEF : Amerikan Emek Federasyonu (American Federation of Labor, AFL)

AKP : Amerika Komünist Partisi (Communist Party of America, CPA)

ALA : American Labor Alliance (Amerikan İşçi İttifakı)

BKP : Birleşik Komünist Partisi

FEÇİP : Federe Çiftçi-İşçi Partisi/Federe Parti

ILD : International Labor Defense (Uluslararası İşçi Savunma Örgütü)

IWW : Industrial Workers of the World (Dünya Sanayi İşçileri)

İPEK : İlerici Politik Eylem Konferansı (Conference for Progressive Political Action, CPPA)

KEYK : Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulu

KİP : Amerikan Komünist İşçi Partisi (American Communist Labor Party)

LPP : Legal Politik Parti (Legal Political Party)

SBKP : Sovyetler Birliği Komünist Partisi

SEL : Sendika Eğitim Ligi (Trade Union Education League, TUEL)

SKE : Sendikalar Kızıl Enternasyonali

Kaynaklar Hakkında Not

Bu kitapta pek çok birinci el kaynak, belge ve eski yayın kullanıldı.

Bunlar arasında en önemlisi, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra ortak bir Amerikan-Rus çalışması sonunda Moskova'da filmleri çekilerek elektronik ortama aktarılan parti arşividir. Parti merkezinden Moskova'ya gönderilen belgeler ve orada bulunan parti temsilcilerinin ekleriyle oluşan arşiv, 326 makaradaki (1944 yılına kadar) 4313 belge (35 mm'lik 435.165 kare) içeren mikrofilm koleksiyonundan oluşmaktadır. "Komintern Arşivi: ABD Komünist Partisi Belgeleri" (*Records of the Communist Party of the United States*, microfilm reels, Leiden, the Netherlands: IDC, 2000) olarak anılan bu arşivi ben önce Almanya'da Göttingen Üniversitesi Kütüphanesi'nde kullandım. Bir süre kaldığım Göttingen'de, arşivden pek çok belgeyi bilgisayarıma da yükledim. Daha sonra, ara ara gittiğim Darmstadt'ta, Alman kütüphaneler arası kaynak işbirliği çerçevesinde getirttiğim film makaralarını Darmstadt Teknik Üniversitesi Kütüphanesi'nde incelemeyi sürdürdüm; belgelerin bazılarının baskılarını aldım, bazılarını da yine bilgisayar ortamına aktardım.

Bu arada, Darmstadt Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan Komintern Elektronik Arşivi'nin de (*Comintern Electronic Archives*, Leiden; IDC; Moscow; RusAr, 2005) ilgili bölümlerini inceledim.

Bir başka çok önemli kaynak ise, Tim Davenport adındaki Amerikalı bir tarihçinin internet ortamında oluşturduğu arşivdir. "Erken Amerikan Marksizmi" (*Early American Marxism*) web sayfası, www.marxisthistory.org içindeki arşiv (http://www.marxisthis-

tory.org/subject/usa/eam/), aynı zamanda Marksist İnternet Arşivi www.marxisis.org içinde de yansıtılmaktadır (mirror); https://www.marxists.org/history/usa/eam/index.html. Ben söz konusu internet arşivinin önce üç DVD'lik baskısını ("Marxists Archive", Ketering, Ohio Erythros Press and Media, LLC, 2010-2011, DVD), son olarak da hard disk kopyasını ("Marxists Archive", including Riazanov Library Project, 2015, HD) kullandım. Partiyle ilgili belgeler yıllara göre düzenlenmiştir ve ilgili okur, bu arşive internet üzerinden, verdiğim adreslerden ulaşabilir.[1]

Bu kitapta çok sayıda eski (1920'li ve '30'lu yıllardan) broşür, yayın, kitap da kullandım. Bunların bir bölümünü ABD ve İngiltere'deki sahaflardan, eski kitap satan yerlerden edindim. Bir bölümünü çeşitli yabancı araştırma kurumlarında ve Türkiye dahil ulaşabildiğim kütüphanelerde buldum. ABD'deki *copyright* hakkının belirli bir süre sonra kalkıp yayınların kamusal alana intikal etmesiyle bu yıllardan çok sayıda yayın internete de yüklendi. Florida ve Michigan Üniversiteleri'nden benim okuduğum The Johns Hopkins ve Oxford Üniversiteleri'nin sanala da açılmış kütüphanelerine, çok özel bir kaynak olarak da "İnternet Arşivi Sitesi"ne (https://archive.org/index.php) uzanan başka pek çok kaynaktan da yararlandım. İnternet ortamında bulunabilenleri de mümkün olduğunca dipnotlarda ilgili okur için belirtmeye çalıştım.

Eski gazete ve dergilerin bir bölümü Parti Arşivi içindeydi. Bu arada, sınırlı da olsa *The Communist* gibi yayınların kimi kopyalarına "İnternet Arşivi Sitesi"nde ulaşmak mümkün. Parti yayın organı *Daily Worker* ve başka bazı gazetelerin, yine bulunabilen ve elektronik ortama geçirilebilen nüshalarını, "marxists.org" sitesinde bulabilmek mümkün. Örneğin, Riazanov Projesi çerçevesinde siteye aktarılan *Daily Worker* nüshaları için şuraya bakılabilir: https://www.marxists.org/history/usa/pubs/dailyworker/index.htm. Bütün periyodiklerin listesiyse, https://www.marxists.org/glossary/periodicals.htm adresinde bulunabilir.

1 Bu arşivle ilgili olarak bkz. Tim Davenport, "The Early American Marxism Website", *American Communist History*, cilt 6, No.2, 2007, s.221-228..

Önsöz

"Modern zamanlar"ın çok boyutlu çürütücü anaforu içinde ve ilk sosyalist inşa rejimlerinin başarısızlığı temelinde, Marksizmin, bağımsız proletaryanın merkezini oluşturduğu komünist hareketin, "sınıfsız toplum" idealinin krize girdiği günümüz koşullarında Marksist-Leninistler, yani devrimci komünistler, dünyanın dört bir yanında, geçmişi yeniden sorgulayan ve teorik-pratik yenilenme ihtiyacına yanıt vermeye çalışan düşünsel faaliyetlerine hız verdiler. Bu bağlamda, tek tek partilerin kendilerine özgü ve fakat genel hareket çerçevesi içinde oluşan yaşam öyküleri de özel önem kazandı.

Dünyanın en gelişmiş kapitalist ülkesinin komünist partisinin serencamı da bu bakımdan elbette güncellik kazanıyor. Öteki tüm gelişmiş kapitalist ülkelerin aksine hiçbir zaman büyük bir otonom-devrimci işçi hareketi üretemeyen ABD'deki komünist parti örneği bu özellik nedeniyle daha da önem kazanıyor.

Kurulduğu zaman, ücret dışında geliri olanların üyeliğinin yasaklandığı Amerika Komünist Partisi'ne bugün internet üzerinden üyelik başvurusunda bulunmak mümkün. Parti yaşıyor ama esas olarak Amerika Demokrat Partisi'ne eklemlenmiş etkisiz bir baskı grubu ya da "*lobby* kolu" olarak. ABD'nin her an komünistlerce istila edileceğine ve bugün Obama'nın söz konusu şeytani planın tetikçisi olduğuna inanan çok sayıdaki Amerikalı dışında, partinin toplumsal etkisi yok gibi. Kurulduğu günden bu yana, ABD Komünist Partisi, içeride ya da uluslararası düzlemde

hiç etkin bir güç olamadı. Gelişmiş kapitalist ülkeler içindeki komünist partilerin büyük çoğunluğunun aksine, dünyanın bu en gelişmiş kapitalist ülkesinde, Amerikan partisi, 1929 Bunalımı ertesindeki kısa süreli yaklaşık 100 bin üyeye sahip olma dışında anlamlı bir politik odak haline gelemedi. İnsan haklarının gelişiminde, özellikle Afrikalı Amerikalıların mücadelelerinde, kadın hareketinin örülmesi sürecinde, işçi sınıfının sendikal örgütlenmesinde ve kültürel alandaki ilerlemede sürekli göz ardı edilen kalıcı damgasını inkâr etmeden denebilir ki, onun öyküsü aynı zamanda trajik bir başarısızlık ve yenilgi örneğidir. Bu da onu anlamlı bir çözümleme öznesi yapıyor.

Kuşkusuz, "başarı"dan ders alınır. Devrimci solda bu "ders çıkartma" yöntemi çok yaygındır ve Rusya (Bolşevik) Devrimi'nden Küba, Vietnam, Çin devrimlerine pek çok zaferden yaşamsal dersler çıkarılmıştır da.

Ne var ki, "yenilgiler"den de öğrenmeli, dersler çıkarılmalı. Bu ise pek yapılmaz. Öldürülmesinden kısa bir süre önce, 14 Ocak 1919'da *Die Rote Fahn* (Kızıl Bayrak) dergisinde yazdığı "Berlin'de Düzen Hüküm Sürüyor" başlıklı makalesinde Rosa Luxemburg, devrim tarihinin "uluslararası sosyalizmin gururu ve gücü" olarak tanımladığı pek çok yenilgi örneklerinden, "tarihi yenilgi zinciri"nden hareketle, geleceğin zaferlerinin bunlardan doğacağını belirtir.

Sorun, hesabın nasıl kesileceğinde, derslerin nasıl çıkartılacağında yatmaktadır. Hayattan kopup masabaşı stratejisti olarak teoriye sığınmak ve "ders verme"ye soyunmak çok yaygın bir "dersini alma" yöntemidir solda.

Oysa saf ve temiz kalma uğruna ya da yenilgiden, risklerden, özveriden kaçınmanın yolu olarak "teori mevzisine ricat etmek"tense, bin bir türden kirlilikle örülmüş pratiğin, hayatın, mücadelenin zengin çeşitliliğinden işe başlamak, bu arada teorinin griliğini de belki renklendirmek daha doğru bir tutum olabilir. Yaşanmışlık üzerinden hareket etmek, teoriyi burada kullanmak, sorgulamak, zenginleştirmek, "pratiği teoriyle, teoriyi de

pratikle sınamak", herhalde "ölü beden üzerinde ölüm nedenini teşhis etme"ye çalışmaktan daha üretken olsa gerek.

ABD'de 20. yüzyılın başlarında ünlenen politik mizah yazarı Peter Dunne Finley'in İrlanda şivesiyle konuşan komik barmen karakteri Mr. Dooley, bir parçada, kimi tarihçileri "hep semptomlara bakan" ve "ölü üzerinde muayene yapan" doktorlara benzeterek, eğlenceli aksanıyla, onların "bir ülkenin neden öldüğünü" anlattıklarını söyler ve şöyle devam eder: "Oysa ben ne yaşadığını bilmek isterim..."[1]

Elinizdeki kitap bu düşüncelerden hareketle yazıldı. Öncelikle "yenilgiden ders almak" amacıyla ve yöntemsel olarak da teori alanında ahkam kesmektense, acıklı bir öyküyü kahramanlarının penceresinden olduğu gibi okurla paylaşmayı deneyerek... İstedim ki, onlar, Amerikalı komünistler, kendilerini anlatsınlar. Sorun, elbette onları bugünden bakarak yargılamak değil, kendi koşulları içinde anlamak ve bu kavrayıştan bugüne ilişkin dersler çıkartmak; deneyimlerinden, en çok da hatalarından öğrenmek.

Bu noktada, söz konusu yöntemin yazar ve okur açısından temel bir sıkıntısından da söz etmem gerek. Kitapta, sözü bıraktığım partililerden yapılan, yer yer uzun pek çok alıntı var. Bunları tercüme etmek benim açımdan çok zahmetli oldu; okur açısından da sıkıcı olacağı kesin. Uzunluğa, bir de teorik argümanların kaçınılmaz kuruluğu ve bunların, çok da iyi bilinmeyen bir ülkenin ve zamanın koşullarının irdelenmesine dayanması eklenince, okurdan sabır, gayret ve anlayış dilemekten başka çarem yok.

Şimdiye kadar anlattıklarımla vermek istediğim mesaj açık olmalı: Elinizdeki kitap, salt bir meraktan, akademik saplantılardan, bilimsel çalışma-yazarlık alışkanlığını sürdürme isteğinden ya da gündem dışı bir beyhude hayat tarzından, bireyci bir kapristen dolayı yazılmadı. Anlamlı gördüğüm amaçlarım,

1 Robert Hutchinson (Der.), *Finley, Peter Dunne, Mr. Dooley on Ivrything and Ivrybody*, New York, 1963, s. 208'den aktaran Michael Kazin, "The Agony and Romance of the American Left", *The American Historical Review*, cilt 100, sayı 5, 1995, s. 1497.

sosyal-politik-ideolojik fayda beklentilerim vardı bu çalışmada. Marksizme, devrimci mücadeleye, işçi sınıfının iktidarına, sınıfsız toplum idealine ve güncel sorunlara ilişkin bir duyarlılık ve sorumluluk duygusuydu beni yönlendiren.

Yine de beni bu kitabı yazmaya iten saikler yukarıda belirttiğim gerekçelerle sınırlı değil.

Kitabın bir başka temel amacına, doğrudan Türkiyeli okura ilişkin özel yazılış nedenine de değinmem gerekiyor. İnancım odur ki, bu ülkedeki devrimci mücadeleye bir biçimde aşina olan herkes, kitapta anlatılanlarla Türkiye'deki deneyim arasındaki benzerlikleri hemen görecektir. Aslında benim de konuya eğilmem bu şaşırtıcı koşutluğu fark etmemle başladı diyebilirim. ABD ile Türkiye gibi birbirlerinden her bakımdan çok farklı iki ülkenin komünist hareketlerindeki bu benzerliğin nedenleri kuşkusuz bu araştırmanın sınırlarını aşıyor. Ama (yapısal ya da konjonktürel, ülkelere ya da hareketlere/örgütlere özgü, denk düşmüş koşullarca belirlenmiş ya da sola içkin evrensel özellikli) söz konusu koşutluklar/benzerlikler, anlattığımız serüvenden "dersler çıkartmak" için çok elverişli bir zemin sunmaktadır kuşkusuz. Bu gözlemim şayet doğruysa ve buna ilişkin beklentilerim fazlasıyla saf bir iyimserliğin kuruntusu değilse, yıllar süren zahmetli uğraş boşa gitmemiş demektir.

*
* *

Kişiyi her bakımdan zorlayan uğraşlar çevresindekileri de sıkıntıya sokar. Doğrudan metne ilişkin katkıları bir yana, Rennan'ın bu süreçte bana katlanması bu çalışmada özel rol oynadı. Ne kadar teşekkür etsem azdır.

Kitabı, Yordam Kitap'ın editörleri olarak, değerli dostlarım Hacı Orman ile Volkan Alıcı okudular, çok yararlı uyarılarda, önerilerde bulundular. Onlara da şükran borçluyum.

Darmstadt'ta çalışırken, Yener Orkunoğlu ile Süleyman Çiftçi dostlarım çok yardımcı oldular. Bana yüzlerce sayfalık kitapları,

koca koca fotokopi dolu çantaları habire taşımaktan hiç yüksünmediler. Sağ olsunlar.

Yüzlerce sayfanın tercümesi altında ezilmişken Serpil Pehlivan ve Soner Torlak imdadıma yetişti, üzerimdeki en büyük yükün bir bölümünü üstlendiler. Müteşekkirim.

Yoldaşım Hasan Oğuz ile kardeşim Selçuk Gerger de metni okudular, yükü paylaştılar. Teşekkür borçluyum.

Amsterdam'daki Uluslararası Sosyal Tarih Enstitüsü'nde kaynak taramasında yardımlarını esirgemeyen Ortadoğu Bölge sorumlusu Zülfikar Özdoğan'a da teşekkürlerimi sunmak isterim.

Hayri Erdoğan'ın tatlı-sert uyarıları, ısrarları, cesaretlendirmesi olmasaydı, ben hâlâ bu kitabı yazıyor olurdum.

İşçilerin insanlık serüveninin bir kesitinin anlatıldığı bu kitapta, elbette Yordam Kitap'ın ve matbaanın emekçileri de özel bir teşekkürü hak ediyorlar. İyi ki varlar...

Haluk Gerger
Ankara, 13 Temmuz 2015.

I

Giriş

19. yüzyıl sonlarında işçi sınıfı hareketi Marksist sosyal demokrat partilerde örgütlenmişti. Bu partiler de, işçi sınıfı enternasyonalizmi doğrultusunda, resmen 14 Temmuz 1889'da Paris'te kurulan Sosyalist Enternasyonal içinde bir araya gelmişlerdi. İşçi enternasyonalizminin ilk ana uluslararası örgütü olan ve Marx ile Engels'in kurucuları arasında bulunduğu Uluslararası İşçi Derneği'nin (International Workingmen's Association, kuruluşu 1864) ilkelerini benimseyen kurucu kongre sonrasında bu yapı İkinci Enternasyonal olarak anılmaya başlanmıştı.

20. yüzyılın başlarındaysa, sınıf hareketinde komünist partilerin kuruluşuna giden süreç başladı. Bu doğrultudaki olaylar zincirinin ilk halkasını da Birinci Dünya Savaşı oluşturdu.

A) BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI

1914 yılında emperyalistler arasında Birinci Dünya Savaşı diye anılacak paylaşım boğazlaşması başladı. Savaş, o zamana kadar görülmedik bir yıkım yarattı. Sadece Fransa, erkek nüfusunun yüzde 10'unu kaybetti bu savaşta. Romanya'da bu oran daha da fazlaydı. Yaklaşık 1,5 milyon Fransız kaybına karşılık 3 milyon Alman ve bir o kadar da Rus askeri öldü.[1] Muharebe alanlarında milyonlarca genç insan sermayedarların kazançları

1 J. M. Roberts, *Europe 1880-1945*, Londra, Longman, 1970, s. 352.

uğruna yaralandı, sakat kaldı, can verdi. Savaşta ölen 10 milyon askere ek olarak, savaşa bağlı nedenlerle 20 milyon sivil de hayatını kaybetti.[2] 5 milyon çocuk anasız babasız sokaklara atıldı, 10 milyon insan yerini yurdunu terk etmek zorunda kaldı. Amerikan Başkanı Wilson'un tanımıyla, bu, "politik bir savaş değildi, bir ticaret ve sanayi savaşıydı."[3]

Bu arada, kapitalizm içi güç dengeleri de değişti ve savaşın yıkımıyla borç yükü altında ezilen Avrupa karşısında Amerikan emperyalizmi yeni hegemon güç olarak tarih sahnesindeki yerini almaya başladı.

Bu "ticaret ve sanayi" savaşı, kapitalizmin çelişkili ve yıkıcı karakterini bu alanlarda da gözler önüne serdi. Savaşın neden olduğu maddi kayıplar görülmedik boyutlardaydı. Üretici güçler, kentler, ekonomik merkezler, doğal kaynaklar, savaş girdabına çekilen ülkeler büyük yıkıma uğradı. Her yerde ekonomiler tahrip oldu, açlık ve hastalık milyonların hayatını kararttı, uluslararası ticaret ve bankacılık çöktü, üretim geriledi. 1920 yılında Avrupa'nın sanayi üretimi 1913 yılındakinden yüzde 25 daha azdı. Bu oran Rusya'da yüzde 80'e çıkmıştı. Macaristan'da tren lokomotiflerinin sadece yüzde 27'si, vagonlarınsa yüzde 76'sı işler haldeydi. Bu oranlar Bulgaristan'da yüzde 37 ve 56 idi. Savaşın yarattığı koşulların tetiklediği ekonomik bunalımlar sonucunda, birkaç yıl içinde, özellikle yenilen ve yeni oluşan ülkelerde, enflasyon akıl almaz boyutlara çıktı. Fiyatlar Avusturya'da 14.000, Macaristan'da 23.000, Polonya'da 2.500.000, Rusya'da 400.000.000, Almanya'da 1.000.000.000 kat yükseldi.[4]

Sermayenin bu global kan banyosunun asıl büyük kayıpları sosyal yaşamda, kültürde ve siyasette ortaya çıktı. Her yanı saldırgan bir milliyetçilik, ırkçılık, milli husumetler sardı; mi-

2 Howard Zinn, *A People's History of the United States: 1492-Present*, New York, Perennial Classics, 2001, s. 360

3 Aktaran Philip S. Foner, *Labor and World War I, 1914-1918*, vol. 7 New York, International Publishers, 1987, s. 1-2.

4 M. Roberts, *Age*, s. 345-46.

litarist değerler toplumları tutsak aldı. On milyonlarca emekçi, sıradan işçi, köylü, yaşlı, kadın, erkek, çocuk, büyük tröstlerin, açgözlü kapitalistlerin, sermayenin hizmetindeki subayların ve politikacıların peşinde şovenizmle zehirlendiler; gençler ölmeye, öldürmeye koşuldu. Emeğin örgütlü öncüleri, sendikalar, sosyalist partiler, solcu aydınlar, "milli birlik ve beraberlik" içinde emeğin hakkından vazgeçip yerli sermayedarların hakkı için ölüme koşulmasını hararetle savundu. Milyonlarca sıradan emekçi de, kendi saflarındaki ihanet odaklarının savaş isterisine tutsak oldu.

Bu ihanetin işçi ve emekçiler bakımından bedeli ağır oldu:

> Savaş, başından itibaren işçilere felaketler yağdırdı. Polis baskıları, açlık, her türlü yoksunluk, yöneticilerin keyfî yönetimi, burjuvazi yararına daha da katmerleşen sömürü ve nihayet emperyalistlerin açgözlülüğüne hizmet için cephede ölüm, cephe gerisinde açlık, hastalık, işsizlik, yoksulluk! Savaşan ülke proletaryasının kara yazgısı böyleydi işte.
>
> Yiyecek maddelerinde ve öteki tüketim mallarında ücretlere göre iki-üç kat daha fazla artan fiyatlar, emekçilerin yaşam düzeylerinin birdenbire düşmesine sebep oldu. ...
>
> Bütün vatandaşlık özgürlükleri ... savaşa girmiş ülkelerde rafa kaldırılmış durumdaydı. Sıkıyönetim ilan edilmiş, askerî mahkemeler kurulmuş ve sansür konulmuştu bu ülkelerde. İşçi sınıfının [bütün kazanımları] ... tamamen ortadan kaldırıldı. İşgünü 11-12 saate çıkarıldı, tatil günleri kaldırıldı. ... Tekelleri yöneten büyük kapitalistler halkın acılarından milyonlar kazanıyorlardı.[5]

Tabii bu durum, üyesi olan partilerin kendi burjuva hükümetlerini ve savaşı desteklediği Sosyalist Enternasyonal'in de sonunu getirdi. İşbirlikçi reformist sosyal demokrasinin iflası, sınıf hareketinde yeni arayışlara da ivme kazandırdı.

---

5 N. V. Yeliseyeva, *Yakın Çağlar Tarihi: İngiliz Burjuva Devriminden Sovyet Devrimine, 1648-1918*, çev. Özdemir İnce, İstanbul, Yordam Kitap, 2010 (2. basım), s. 332.

B) EKİM DEVRİMİ

Savaşın şiddeti, emperyalist saldırganlık, halkların büyük acıları, reformizmin aymazlığı, sosyal demokrasinin ihaneti, bütün bu olumsuzluklar, sonunda kendi karşıtını da yarattı; kapitalizmin zoru, emeğin isyanını da getirdi. Bolşevik Devrimi ve tarihin ilk işçi-köylü devleti, dünyayı sarsan on gün, böyle doğdu.

Lenin, savaştan çok önceleri, kapitalizmdeki tekelleşmenin ve giderek finans kapitalin dinamikleriyle gelişen emperyalizmin yaratacağı sonuçları saptamıştı. Bu nedenle de, temel uğraşlarından biri, kaçınılmaz gördüğü emperyalist paylaşım savaşının patlak vermesinden sonra yapılması gerekenler üzerinde durmak oldu. Lenin'in bu dönemde ana çabası, Enternasyonal'in Stuttgart ve Basel bildirgelerinde de belirtildiği üzere, olası bir savaş sonrasında ortaya çıkacak ekonomik, politik, sosyal bunalımların kitlelerin ayaklanmaya ve kapitalizmin egemenliğini yıkmaya yöneltilmesi doğrultusunda kullanılması gerektiğini, Avrupa işçi sınıfı hareketine, örgütlerine ve önderlerine anlatmak olmuştu. Sosyal demokrasinin, sözde yıkmayı amaç edindiği kapitalist düzenle ve emperyalizmle özdeşleşmesi, her bir partinin kendi burjuvazisinin kuyruğunda paylaşım savaşını desteklemesiyle iyice ortaya çıkmış, bu da İkinci Enternasyonal'in hazin iflasını getirmişti.

Oportünistlerin bir bölümü, "savaş çabalarına katıldıkları takdirde, öncülüğüne soyundukları kendi ulusal yapıları içindeki konumlarının güçleneceğini ummuşlardı. Onları eleştirenler bakımındansa, enternasyonalizmin terki, bizzat sosyalizmin özünden kopuş anlamına gelmekteydi."[6] Bu durumda Lenin, 1915 Eylül'ünde İsviçre'nin Zimmerwald kasabasında, proletarya enternasyonalizmine inanmış devrimci Marksistleri yeni bir çıkış arayışı için bir araya getirdi. Zimmerwald Konferansı'nda Lenin'in çabaları hareket içindeki oportünist çizgilerin de iyi-

6 R. Craig Nation, *War on War: The Zimmerwald Left, and the Origins of Communist Internationalism*, Durham, N.C., Duke University Press, 1989, s. X.

ce açığa çıkartılması sonucunu doğurmuştu. Devrimci çizgiyi örgütleme çabaları içinde her yerde kendi varlık temelini "yığınlar içindeki huzursuzluk"ta gören ve radikal yeni örgütlenme ile bunun ideolojik ilkelerinin saptanmasını "tabanı yitirme korkusu"yla geçiştirmeye çalışanlara, Alman solunu eleştirirken Lenin şöyle diyecekti:

> Bu Kautsky'ciliktir – tam kandırmaca... Rusya'da "yığınlar içinde huzursuzluk" yok mu? Şayet Alman solu, "yığınlar içindeki huzursuzluğun ürünü" oldukları bahanesiyle... ilkeler bildirgesinin açıklanmasına karşı çıkarsa, tarihsel bir hata yapmış olur. "Yığınlar içindeki huzursuzluk"un gelişmesi için bir sol bildirgeye ihtiyaç vardır. Bu huzursuzluk nedeniyle buna gerek vardır. '"Huzursuzluk"un bir "hareket"e dönüşmesi için bu gereklidir. Çürümüş Enternasyonal'de "huzursuzluk" gelişsin diye bu zorunludur. Üstelik, hemen![7]

Böylece Marksist sol içinde, Bolşeviklerin önderliğinde, çabalarını pasifist bir anlayışla barış üzerinde yoğunlaştırmakla kalmayan; savaşa, emperyalist sermaye düzeninin yıkılması için savaş açan, barışla devrim arasında işlevsel bağ kuran yeni bir akım ortaya çıktı. Bunun yolu, elbette, her devrimcinin önce kendi savaşan burjuvazisinin yenilgisi için mücadele etmesiydi.[8] Savaşın ve reformist ihanetin somut gerçekliği, Lenin'in temsil ettiği devrimci anlayışın kitleler nezdindeki saygınlığını bir anda doruğa çıkartmıştı. İşçi-köylü iktidarının bir düşten, ülküden, bir teorik/ideolojik kurgudan somut gerçekliğe dönüşmesinin yarattığı şaşkın hayranlık, Devrimci Rusya'nın gizli emperyalist paylaşım anlaşmalarını ifşa ederek halkların yanında yerini almasıyla birleşince Bolşevizmin çekiciliği daha da arttı. Proleter sosyalizm ile mazlum insanlığın çıkarlarının yeryüzünün lanetlilerinin kurtuluşu temelinde kaynaşması her yerde büyük bir coşku patlamasıyla karşılandı. İşçi sınıfının kanlı mücadelelerinin özverileriyle

7 Aktaran *Agy*., s. 84.

8 Bu konuda bkz. Lenin, *Collected Works*, Moskova, Progress Publishers, cilt 21, 1974, s. 275-80.

burjuvaziden zorla kopartılarak elde edilmiş kazanımlarını korumak bahanesiyle reformlarla iyileştirilmiş "ilerici/demokratik" kapitalizmi kollamaya yönelmiş, böylece özünde statükocu bir karakter kazanmış resmî sosyal demokrasinin maskesi düşmüştü. En fazla parlamenter yollardan tedrici biçimde sosyalizme geçişi savunan aldatıcı söyleminin yaldızları da, devrimi, Marksizmin yeni hayat-yeni insan projesini ve işçi iktidarı dolayımıyla sınıfsız toplum hedefine yürüme iradesini savunan, giderek gerçeğe dönüştüren Bolşevik Devrimi karşısında dökülmüştü. Kırlardan kentlere, tarlalardan fabrikalara, Avrupa'dan Amerika'ya, Asya'ya, *Manifesto*'da sözü edilen "komünizm heyulası" yeniden kol gezmeye, egemenlerin yüreğine korku salmaya, lanetlilerdeyse coşku, umut, heyecan, mücadele azmi yaratmaya başlamıştı.

Tarihte ilk kez bir işçi-köylü devleti kurulmuş, işçi sınıfının anavatanı oluşmuş, o zamanki yaygın deyimle, "işçi cenneti" ufukta görünmüştü.

Zincirin en önemli halkası da böylece tamamlanmış oldu.

Bolşevizmin devasa dalgaları ABD kıyılarını da dövmeye başlamıştı.

Şimdi artık ABD'de komünist partileşme sürecine geçebiliriz.

II

ABD, Savaş ve Sol

Özetlediğimiz bütün bu gelişmeler, ABD'de işçilerle aydınlar arasında ve Sosyalist Parti içinde yankı buldu, her yerde olduğu gibi burada da komünist parti kurulması sürecini tetikledi.

Birinci Dünya Savaşı'nın patlak verdiği 1914, aynı zamanda ABD'de ciddi bir ekonomik krizin başladığı yıldı. Böylece Amerikan tarihinin işçi eylemleri bakımından hareketli bir dönemine de girilmişti. Grevler, sabotajlar, protesto hareketleri, genel bir hoşnutsuzluk ve arayış bütün ülkeyi sarmıştı. Avrupalı emperyalistler arasında 1914'te başlayan büyük kapışma, Amerika bakımından bir fırsata da işaret etmekteydi. 1898 Küba ve Filipinler işgalleriyle emperyalizmin savaş ve yayılma dünyasına saldırgan adımlarını atan ABD tekelci sermayesi için savaş, bir yandan silah sanayisinin getireceği ekonomik canlanmaya, üretim, ihracat ve istihdam artışına; bir yandan milliyetçi kabarış ve militarist biçimlenmeyle iç disiplini sağlamaya, devlet baskısına meşruiyet kazandırılmasına; öte yandan savaş nedeniyle ortaya çıkan ihtiyaçlarla birlikte ABD finans kapitalinin borç batağına kıstırılan rakipler karşısında hegemonya sağlamasına ve aynı zamanda dünya pazarlarını kendisi için açmasına yarayabilecekti.

Sinsi hazırlıklar da bu saiklerle başlatıldı.

1915 yılında "barışın adayı" olarak seçimlere giren Başkan Wilson'un Amerikan bankalarının İngiltere-Fransa blokuna

borç verme yasağını kaldırmasıyla başlayan süreç, aynı zamanda ABD'nin Müttefiklerin saflarında savaşa girmesi arzusuna ek bir dinamik kazandırdı. Bundan sonrası artık, "Ülkenin kapitalistleri ve sanayicileri [*manufacturers*] birlikte ABD hükümetinin efendileridir,"[1] diyen Wilson yönetimince, yeni bahane ve kışkırtmalarla toplumdaki yaygın muhalefeti aşmanın ve emperyalist savaşa dahil olmanın toplumsal/politik altyapısının oluşturulmasına kalmıştı.

A) ABD SOSYALİST PARTİSİ: SAVAŞA TAVIR

Bu gidişe karşı toplum içindeki en kararlı ve gür ses, ABD Sosyalist Partisi'nden geldi. Avrupalı sosyalist partiler, milliyetçi rüzgârların etkisi altında emperyalist burjuvazinin kuyruğuna takılıp savaş kredileri lehine tavır alırken, buna yanıt olarak ABD Sosyalist Partisi Ulusal Komitesi 1915 yılında parti tüzüğünde önemli bir değişiklik yaptı. Yeni maddeye göre, "Şayet bir göreve seçilen herhangi bir Sosyalist Parti üyesi, askerî ya da donanma harekâtları veya savaş amaçları için bütçede fon ayrılması yönünde oy kullanırsa, partiden ihraç edilecektir." Bu değişiklik, daha sonra, parti üyelerinin katıldığı bir referandumda 782'ye karşı 11.041 oyla onaylandı.[2] Aynı yıl parti, savaşa karşı tutum almadığı gerekçesiyle Sosyalist Enternasyonal'den ayrıldığını açıkladı.

1) PARTİDE FARKLILIKLAR

Ne var ki bütün bu fırtınalı süreçte Sosyalist Parti içinde de farklı görüşler, hizipler ortaya çıkmaya başladı. Savaşa

1 Leo Huberman, "Notes on the Left Propaganda", *Monthly Review*, Eylül 1950 içinde Bobby S. Ortiz (der.), *History As It Happened*, New York, Monthly Review Press, s. 37.

2 Alexander Trachtenberg (der.), *The American Socialists and the War: A Documentary History of the Attitude of the Socialist Party toward War and Militarism Since the Outbreak of the Great War*, New York, The Rand School of Social Science, 1917, s. 21.

karşı alınacak tavır, ABD Sosyalist Partisi'ni de içten bölmeye başlamıştı. Parti, esas olarak üç hizbe ayrılmıştı: Sağcılar, Sol Kanat ve partinin bölünmemesi için uzlaşmacı bir rol oynamaya çalışan, başını partinin etkin lideri Morris Hillquit'in çektiği "Merkezciler."

Bu bölünme, üç gelişmeyle birlikte partide tam bir çatlağa dönüştü. Farklı ideolojik konumlardan ve sınıfsal kökenlerden gelip gevşek bir "propaganda ve seçim partisi" içinde yer almış kanatlar, Bolşevik Devrimi ile ABD'nin savaşa girmesi karşısında alınacak tavır konusundaki anlaşmazlığın ve devletin sola yönelik terör kampanyasınının girdabında, birbirlerinden iyice koptular. Reformist "Merkezciler"in devrimci solu yıpratmaya ve düzene yaranmaya yönelik ucuz taktiklerle partiyi bir arada tutma çabaları da sonunda bir işe yaramadı.

Savaş yanlılarıyla sosyal demokrat partilerin burjuva hükümetlerini desteklemelerini hoşgöstermeye çalışan ve burjuva düzeni tehdit etmeyen bir pasifizmle yetinmeyi yeğleyenlere karşı Sol Kanat partililerin tavrı daha ilk günden net bir biçimde belirlenmişti. Sol Kanat sözcüleri, kapitalizmin savaşlarını, "barış zamanında hep birlikte soyulmak için işçilerin birbirlerini katletmeleri" olarak nitelendiriyor ve işçilere şöyle sesleniyordu:

> Sizin ülkeniz yoktur. Bugün dünyadaki her ulusal bayrak, işçinin ürettiklerine el koyan patronların korunmasını ifade etmektedir. ... Savaşmaya değer tek bayrak vardır, o da kâr sistemini ortadan kaldırmak için mücadele eden dünyanın bütün işçilerinin kardeşliğini simgeleyen, kızıl bayraktır.[3]

1917'de, yani Bolşeviklerin iktidara geldiği ve ABD'nin savaşa girdiği yılda, parti içindeki sağcılar açıktan savaşı destekleyen bir tavır almaya başladılar. Elbette buna parti tabanından ve özellikle de Sol Kanat'tan büyük tepkiler gelmeye başladı.

---

3 Philip S. Foner, *Labor and World War...*, *Age*, s. 4; James Weinstein, *Decline of Socialism in the United States*, 1912-1925, New York, Vint*Age* Books, 1969, s. 120-21.

2) OLAĞANÜSTÜ KONGRE VE SOL KANAT MANİFESTOSU'NUN KABULÜ

Bunun üzerine, ABD'nin savaşa girmesinin hemen ardından parti yönetimi bir olağanüstü kongre topladı. 7-14 Nisan arasında Missouri eyaletinin St. Louis kentinde toplanan kongrede Sol Kanat tarafından hazırlanan savaş karşıtı bir manifesto, 11 Nisan'daki beşinci oturumda yapılan oylamada 200 delegeden 140'ının oyuyla kabul edildi. Partinin önde gelen üyelerinden Vermont delegesi John Spargo tarafından sunulan ve açıkça savaşı savunan rapor ise sadece 5 oy alabildi. Anti-Bolşevik reformist teorisyenlerden Louis Boudin'in esas olarak Sol Kanat önerisi paralelindeki taslağının aldığı oy sayısı ise 31'de kalmıştı. Kongrede, daha sonra, azınlıkta kalan taslaklar üye referandumuna sunulmak için gerekli 50 oy sayısına ulaşamadıklarından, kabul edilen rapora karşı olanların hazırladığı bir başka taslağın da "Azınlık Raporu" olarak parti içi referanduma sunulması kararlaştırıldı.[4] "Sol Kanat Manifestosu", Kongrenin Savaş ve Militarizm Komisyonu'nun bir alt komitesince hazırlandı. Bu komitede, daha sonra Birleşik Komünist Partisi'nin başına geçecek olan C. E. Ruthenberg ile Merkezci lider Morris Hillquit de vardı ve manifestoyu kongreye o okudu.

Manifesto, özetle şöyle demekteydi:

> Çağdaş savaşlar, bir kural olarak, ticari ve mali rekabetten ve farklı ülkelerdeki kapitalist çıkarların entrikalarından kaynaklanmıştır. Açıkça saldırı savaşları ya da ikiyüzlülükle 'savunma' savaşları olarak adlandırılmış olsunlar, bunlar daima [yönetici] sınıflarca çıkartılmış ama savaşanlar kitleler olmuştur. Savaşlar yönetici sınıflara refah ve güç, işçilere de ızdırap, ölüm ve demoralizasyon getirir.

4 Bkz. Kongre resmî tutanak; 5. Gün Oturumu, Çarşamba öğleden sonra, 11 Nisan, *Proceedings: Emergency Convention of the Socialist Party of America at St. Louis, 1917*, s. 3. Ayrıca toplantı özeti için bkz. Alexander Trachtenberg (der.), *The American Labor Yearbook, 1917-18*, New York, Department of Labor Research, RAND School of Social Science, 1918, s. 373-379 ve s. 376 dn. 1. Her iki raporun metni için bkz. Trachtenberg, *American Socialists and War...*, *Age*., s. 39-45.

> Savaşlar, kötülük duygularını, akıldışılığı, ırkçı nefreti ve sahte yurtseverliği üretir. İşçilerin yaşam, özgürlük ve sosyal adalet mücadelelerini gölgeler. Kendileriyle başka ülkelerdeki kardeşleri arasındaki hayati dayanışma bağlarını kopartma, örgütlenmelerini dağıtma ve sosyal ve politik hak ve özgürlüklerini sınırlama eğilimini taşır.
>
> ABD Sosyalist Partisi, askerî güç ve sahte yurtseverlikle beslenen ve güçlendirilen sömürüyü ve sınıf tahakkümünü kesinlikle reddeder. Dolayısıyla, bütün ülkelerin işçilerini, hükümetlerine onların kendi savaşlarında destek vermeyi reddetmeye çağırıyoruz. Rekabet içindeki ulusal kapitalist grupların savaşları işçileri ilgilendirmez. İşçilerin silaha sarılmasını haklı kılacak tek mücadele, dünya işçi sınıfının kendisini ekonomik sömürü ve politik baskıdan kurtaracak büyük mücadeledir ve bizler işçileri özellikle sözde savunma savaşlarının tuzak ve yanılsamasına karşı uyarıyoruz. Sahte milli yurtseverlik düşüncesine karşı uluslararası işçi dayanışması ülküsünü savunuyoruz. Kapitalizmi destekleme uğruna gönüllü olarak tek bir can ve tek bir dolar vermeyeceğiz; işçilerin özgürlük mücadelesi için her şeyimizi vermeye hazırız. ...
>
> Bizim savaşa girişimiz, silah ve savaş mühimmatı satışlarından ve Amerikan gıda maddeleri ve öteki ihtiyaç malzemelerinin ihracından 7 milyar dolar gibi muazzam kârlar elde eden yırtıcı ABD kapitalistlerince kışkırtılmıştır. ... Aynı çıkar odakları Batı Yarımküresinin emperyalist hegemonyasına da yönelmişlerdir. ...
>
> Hükümetimizin savaş ilanını, ABD halkına ve dünya uluslarına karşı işlenmiş bir suç olarak görmekteyiz. ...
>
> Bu ilkelerle uyumlu olarak, Sosyalist Parti, savaş zamanında işçilerin daha iyi koşullar için mücadeleyi bırakması önerisini kesinlikle reddeder. Aksine, savaşla yaratılan kritik durum, sınıf mücadelesinin daha da yükseltilmesini gerektirmektedir...[5]

Manifesto, daha sonra yapılan genel üye oylamasında da, 2752 "hayır" oyuna karşılık 22.345 üyenin "evet" oyuyla kabul edildi.

---

5 Tam metin için bkz. Alexander Trachtenberg (der.), *The American Labor Year…*, *Age*., s. 50-53.

Bu sonuç, Sol Kanat'ın kararlı savaş karşıtlığının bu büyük zaferi, hem parti içindeki sağ güçleri, hem Merkezci Parti önderliğini, hem de devleti harekete geçirdi.

3) PARTİDE AYRIŞMA, MERKEZ'DE AYMAZLIK

Kongre, partinin kanatları arasındaki uzlaşmaz çelişkileri de ortaya koymuş, bir arada yürümenin zorluklarını göstermişti. Nitekim St. Louis Kongresi'nden sonra sağcılar bölükler halinde partiden ayrılmaya başladılar. Özellikle aydınlar, siyaset alanında ön saflarda olanlar ve sendikacılar ilk ayrılanları oluşturdular.

Başta parti lideri Hillquit olmak üzere merkez bürokrasisi ise, solcuları parti içinde tutmak için kabullenmek zorunda kaldıkları savaş karşıtı manifestoyu ve tavrı sulandırmaya, mücadeleyi engellemeye, geri adımlar atmaya, hükümeti karşılarına almamaya özen gösteren bir tutuma yöneldiler. St. Louis'de kabul edilen karar, savaşa aktif bir karşıtlığı ve protesto eylemliliğini öngörmekteydi ama parti merkezi bu politikayı hiç benimsemedi, resmen uygulamaya koymadı. Aksine, parti liderleri her fırsatta savaşa arka çıkan, Wilson yönetiminin savaş programını kollayan bir tutum takındılar. Daha St. Louis Kongresi yapılmadan, ABD Kongresi'nin tek sosyalist üyesi Meyer London, açıkça, savaş ilan edilirse "milli birlik" yanında saf tutacağını belirtmiş olmasına karşın parti merkezinden herhangi bir olumsuz tepki almamış, aksine yeniden aday gösterilmişti. Bu ikircikli tavır, ABD'nin savaşa girmesinden sonra artarak devam etti. Parti Ulusal Merkez Yürütme Komitesi'nde St. Louis Manifestosu'nun reddine ilişkin bir oylama 4'e karşı 4 oyla sonuçlanmıştı. Bu, savaş yanlılarının Yürütme'deki gücünü göstermekteydi. Parti önderliği savaşı fiilen destekleyen tavrını, alınmış kararlara ve parti tabanının büyük çoğunluğunun iradesine karşın hep sürdürdü. Örneğin, "Bana verilecek her oy, savaşa karşı verilmiş bir oydur" sloganıyla parti adayı olarak katıldığı 1917 sonbaharındaki New York valilik seçim kampanyasında Hillquit, sosyalistlerin savaştan hemen

çıkılması yönünde bir politikasının olmadığını ifade etti. Aynı Hillquit daha sonra, Kongre'ye seçilirse savaş lehinde oy kullanıp kullanmayacağının sorulması üzerine de, "Bizim katılımımızın savaş süresini kısaltacağına, daha demokratik ve kalıcı bir barışın sağlanmasını dayatacağına inansaydım, Amerika'nın fedakârlık ve külfetlerine rağmen olumlu oy kullanırdım. Benim savaşa girişe itirazım, insanlığa bir kazanım getiremeden, bu yıkıcı çatışmanın uzatılacağı inancına dayanmaktaydı," diyebilmiştir. 1918 yılının Nisan ayında da New York Kent Meclisi'ndeki yedi sosyalist üye, savaş borçlanmasına ilişkin tasarıya olumlu oy verdi.[6]

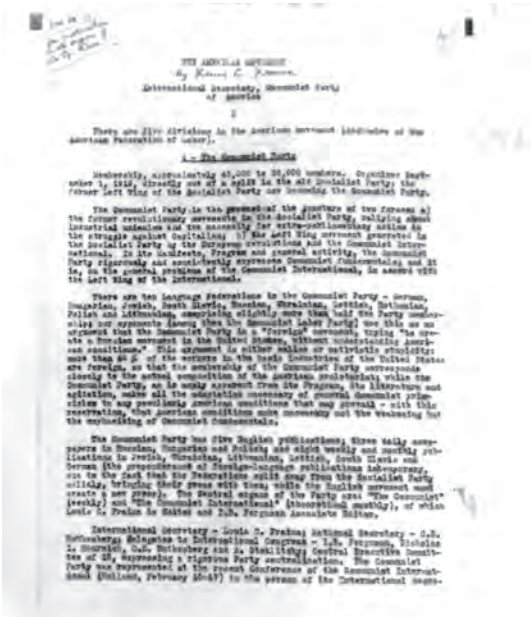

THE AMERICAN MOVEMENT
By Louis C. Fraina,
International Secretary, Communist Party
of America

I

There are five divisions in the American movement (exclusive of the American Federation of Labor).

1 - The Communist Party

Membership, approximately 45,000 to 50,000 members. Organized September 1, 1919, through one of a split in the old Socialist Party; the former Left Wing of the Socialist Party now becoming the Communist Party.

The Communist Party is the product of the fusion of two forces: a) the former revolutionary movements in the Socialist Party, rallying about Industrial unionism and the necessity for extra-parliamentary action in the struggle against Capitalism; b) the Left Wing movement generated in the Socialist Party by the European revolutions and the Communist International. In its manifesto, Program and general activity, the Communist Party rigorously and scientifically expresses Communist fundamentals; and it is, on the general problems of the Communist International, in accord with the Left Wing of the International.

There are ten language federations in the Communist Party - German, Hungarian, Jewish, South Slavic, Russian, Ukrainian, Lettish, Lithuanian, Polish and Lithuanian, comprising slightly more than half the Party membership; our opponents (among them the Communist Labor Party) use this as an argument that the Communist Party is a "foreign" movement, trying "to create a Russian movement in the United States, without considering American conditions." This argument is either naive or deliberately stupidity: more than 80 p. c. of the workers in the basic industries of the United States are foreign, so that the nationality of the Communist Party corresponds closely to the actual composition of the American proletariat; while the Communist Party, as is easily apparent from its Program, its literature and agitation, makes all the adaptations necessary of general Communist principles to any peculiarly American conditions that may prevail - with this reservation, that American conditions make necessary not the weakening but the emphasizing of Communist fundamentals.

The Communist Party has five English publications, three daily newspapers in Russian, Hungarian and Polish and eight weekly and monthly publications in Jewish, Ukrainian, Lithuanian, Lettish, South Slavic and German (the preponderance of foreign-language publications temporary, due to the fact that the Federations split away from the Socialist Party solidly, bringing their press with them, while the English movement must create a new press). The Central organs of the Party are: "The Communist" (weekly) and "The Communist International" (theoretical monthly), of which Louis C. Fraina is Editor and Jos. Ferguson Associate Editor.

International Secretary - Louis C. Fraina; National Secretary - C.E. Ruthenberg; Delegates to International Congress - J.E. Ferguson, Nicholas I. Hourwich, C.E. Ruthenberg and J. Stoklitsky; Central Executive Committee of 25, representing 5 Fligerian Party centralizations. The Communist Party was represented at the recent Conference of the Communist International (Holland, February 1919) by the person of the International secre-

AKP Uluslararası Sekreteri (Komintern Temsilcisi) Fraina'nın ABD'deki sol hareket ve örgütler konusunda Komintern'e yazdığı raporun Komintern Arşivi'ndeki kopyası.

6 Bkz. "Report of Louis C. Fraina, International Secretary of the Communist Party of America, to the Executive Committee of the Communist International", içinde *Manifesto and Program: Constitution, Report to the Communist International*, Pamphlet sayı 1, Chicago, III., Communist Party of America, ty., s. 30.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkün. Sonuçta, daha ABD savaşa girmeden, içinde şu ya da bu emperyalist tarafı tutanların olduğu, yönetimin savaşa taraf Avrupalı sosyal demokratların ihanetine kılıf arama eğilimlerini ortaya koyduğu Sosyalist Parti'de, bir de ABD savaşa dahil olunca belirli kesimlerin milliyetçi isteriye kapılması kaçınılmazdı. Onlara göre, Leninizm ilkel bir despotizmin ürünüydü ve özünde Marksizmin bir "bozulması"ydı. Son iki eğilim, sağcılıkla merkezcilik, bir süre, hayırhah bir tutum alma zorunluluğunda işbirliği yaptılar ve sonunda birlikte anti-komünizme yöneldiler. Bir Amerikalı araştırmacının belirttiği gibi, "1917 ve 1918'de, bundan sonra da hep olduğu üzere, hem milliyetçi (*patriotic*) hem savaş karşıtı olmak, savaşa sadece bu açılardan muhalefet etmek, esasen bırakın savaşı kaçınılmaz kılan sistemi, savaş eylemliliklerini [bile] zaafa uğratmamak anlamına gelmekteydi."[7]

B) DIŞARIDA SAVAŞ, İÇERİDE DEVLET SALDIRISI VE SOL

ABD'nin savaşa girmesiyle, kışkırtmış olduğu milliyetçi kabarmayı da arkasına alarak, Wilson yönetimi ülke çapında savaş karşıtlarına yönelik büyük bir saldırı kampanyası başlattı. Devlet baskısı ve korkusu daha en baştan itibaren zaten etkisini göstermeye başlamıştı. Örneğin, St. Louis Kongresi'nde Kaliforniya delegesi Job Harriman, Manifesto'ya esas olarak katılmakla birlikte "hayır" oyu kullanmasının nedenini şöyle açıklamaktaydı:

> Savaşın nedenlerine ilişkin görüşlere katılıyorum. [Ama] kanaatime göre hareketimizle hükümet ve Amerikan halkı arasındaki çatışmayı ciddi biçimde derinleştirecek ve savaş sırasındaki işimizi engelleyecek olan kararlara katılmıyorum. Bir savaş durumundayız. Savaş halinde hükümet, amacı "yığınları bu savaşa

7 Brian Lloyd, *Left Out: Pragmatism, Exceptionalism, and the Poverty of American Marxism, 1890-1922*, Baltimore, Md., The Johns Hopkins University Press, 1997, s. 331.

> karşı ayağa kaldırmak ve örgütlemek yolunda, mitinglerle, kitlesel başvurularla ve eldeki bütün olanaklarla savaşa karşı sürekli, aktif ve toplumsal bir muhalefet" yürütmek olan örgütlü bir uğraşa izin verme eğiliminde olmayacaktır.[8]

St. Louis Kongresi'nin ardından hükümet 1917 tarihli "Espiyonaj Yasası"nı kullanarak büyük bir tevkifata girişti. Sosyalist Parti'nin –savaşa ilişkin görüşlerine bakılmaksızın– neredeyse bütün önder kadroları tutuklandı. Partinin binaları basıldı, belgelerine el konuldu, günlerce polisin işgali altında işlemez duruma düşürüldü. Parti yayınları yasaklandı, Posta Kanunu'ndan yararlanılarak dağıtılamaz hale getirildi. Yargılamalar sonucunda, bazı sanıklara yirmi yıla varan cezalar verildi. Parti Başkanı Debs on yıla mahkûm edildi. Bu büyük devlet teröründen partinin sağ kanat liderlerinin neredeyse tamamı da nasibini aldı.

Terör sadece devlet düzeyinde kalmadı. Kışkırtılan ve sokağa salınan milliyetçi güruh da pek çok yerde güvenlik güçlerinin himayesi altında parti mensuplarına ve savaş karşıtı sıradan insanlara, sivil toplum örgütlerinin binalarına saldırılar düzenlediler, linç kampanyaları örgütlediler. 1920 yılında New York Eyalet Meclisi'ne seçilmiş 5 üye ilk toplantıda Meclis'ten atıldılar. Partiye yönelik baskılar 1920'li yılların başına kadar acımasızca sürdürüldü.

Bütün bu baskılar, partinin reformist önderliğinde, "burjuva legalitesi ve milliyetçilik"le çelişkiye girmeme ideolojisini daha da güçlendirdi, solculara yönelik baskıların da bahanesini oluşturdu. Parti tüzüğünde bu yönde değişiklikler yapıldı, solcu temizliğine girişildi, ihraçlar peş peşe uygulamaya konuldu. Avrupa sosyal demokrasisi ve İkinci Enternasyonal içinde olduğu gibi ABD Sosyalist Partisi'nde de, savaş, farklılıkları derinleştirip su yüzüne çıkarttı, iç ayrışmayı kışkırttı.

---

8 Bkz. 7. Gün Oturumu, Cuma sabahı, 13 Nisan, *Proceedings: Emergency Conference...*, *Age*., s. 1-2.

III

Bolşevik Devrimi ve Sosyalist Parti

Amerikan sosyalizmi içindeki bir başka iç baskı ve ayrışma faktörü de 1917 Büyük Ekim Devrimi'ydi. Bolşevik Devrimi, bütün dünyada olduğu gibi ABD'de, elbette öncelikle işçiler ve emekçiler arasında ve sosyal demokrat hareket ve örgütler içinde büyük bir heyecan yaratmıştı. Dünyanın ilk işçi-köylü devletinin kurulması, yıkıcı bir despotizmin ezilen yığınların devrimci enerjisiyle yıkılıp geniş yığınlar için demokratik bir projenin inşasının başlatılması ve nihayet yeni iktidarın savaşa karşı ikirciksiz tutumu, "tazminatsız, ilhaksız bir barış" talebi, her yerde, ezberleri bozdu, muazzam bir heyecan ve umut dalgası yarattı. Bu dalga, ister istemez her yerde, savaşla zaten krize girmiş sosyal demokrasiyi de girdabına aldı.

ABD'de de böyle oldu. Sosyalist Parti'nin bir bütün olarak bu yeni durumdan kaçabilmesi mümkün değildi. Parti, kapitalizmin zaman içinde halkın bilinçlenmesiyle birlikte reformlarla ve kısmi iyileştirmelerle tedrici olarak yerini sosyalizme bırakacağı görüşünü benimsemişti. Bu "burjuva solculuğu"nun ufku, son tahlilde, iyi, adil, uyumlu ve demokratik bir kapitalizm düşüyle sınırlıydı. Parti, bu yolda da toplumun her kesimine –kiminin sınıfsal güdülerine, kimilerinin aklına, bazılarının vicdanına, ahlakına– hitap eden bir çalışma hattı belirlemişti. Böyle bir ya-

pının, hele burjuva siyasetinin bir parçası olmuş, önemli bir bölümü onun ideolojik hegemonyası altındaki bir partinin, dünyayı sarsan gelişmelerin girdabından sağlıklı bir biçimde çıkamayacağı açıktı. Bu bakımdan, Birinci Paylaşım Savaşı'nın, reformist sosyal demokrasinin ihanetinin ve Sosyalist Enternasyonal'in çöküşünün yanı sıra, "devrimci proletarya sosyalizmi"nin Bolşevik Devrimi'yle ortaya çıkışının Parti içinde büyük sarsıntılara yol açması kaçınılmazdı. Bu durum zaten bütün işçi sınıfı hareketi ve örgütlenmeleri bakımından kaçınılmaz bir sonuçtu.

Sosyalist Parti içinde, Bolşevik Devrimi"ne ilişkin olarak ilk başta üç eğilim ortaya çıktı. Birinci eğilim, "Sol Kanat"ın oluşumu ve giderek soyut bir "solculuk"tan "devrimci sosyalizm" olgunluğuna sıçraması biçiminde ortaya çıktı. ABD'de komünist partileşmenin kökenleri de burada filizlenmeye başladı. İkinci tepki, daha baştan bir karşı çıkıştı. Ama bunların önemli bir bölümü de, içsel kararlarını vermiş olmakla birlikte, tabandaki yığınsal heyecan ve destek nedeniyle, açıktan bir karşı çıkış cesaretini hemen ortaya koyamadılar, bir süre tereddütler içinde bocaladılar. Bir üçüncü (sol-liberal/merkezci) eğilim ise, Devrim'i selamlamak zorunluluğunu duymakla birlikte, onu Rusya'ya özgü bir "ayrıkotu", başka yerlerde hayata geçirilemez bir "sapma" olarak değerlendirme yolunu seçmişti. Bunlar, "ortodoks Marksizm" ile "Leninizm"i birbirinden ayıran, hatta karşı karşıya koyan bir ideolojik pozisyondaydılar.[1]

Geleceğin anti-komünistlerinin bir bölümü, ilk başta, Bolşevik Devrimi'ne şaşırtıcı bir biçimde sahip çıktılar. Bu "sahip çıkış" özünde, reformizmi haklı çıkartmaya ve teorik olarak Leninizmi mahkûm etmeye yönelikti. Reformizmin ortaya çıkan devrimci dinamikleri "kontrol altında" tutma, giderek saptırma, yozlaştırma stratejisinin bir taktiği olduğu oranda da ölçüsüz bir coşkuyu sergilemekteydi. Örneğin önde gelen sağcılardan Louis Waldman,

1 Bu konudaki ortodoks teorik görüşlerin sıralanıp "Leninizm"le çatıştırılmasının tipik bir örneği için bkz. Morris Hillquit, *From Marx to Lenin*, New York, The Hanford Press, 1921.

Bolşevik kalkışmayı "özgürlüğün ve kendi kendini yönetmenin uyanışı" olarak selamlıyordu. Zamanla en ateşli anti-Bolşevik kanadın sözcüsü olacak James Oneal ise ilk başlarda, Rusya'daki şiddet uygulamalarını eleştirenleri, Amerikan Devrimi'ne atıfta bulunarak, "Siz devrimi bir pembe çay partisi mi sandınız?" diyerek alaya alıyordu. Parti Başkanı Eugene Debs de, "Ben baştan aşağı bir Bolşeviğim ve bununla gurur duyuyorum," diyordu.[2] Kongre'ye seçilen ilk sosyalist parlamanter olan sağ kanat reformistlerden Victor Berger içinse Sovyet Cumhuriyeti "halk için halkın yönetimi"nin simgesi, "politik ve ekonomik demokrasi"nin ta kendisiydi.[3] Merkezci lider Hillquit, 1918'in Haziran'ında, Rusya'yı, "demokrasinin ve sosyal ilerlemenin öncüsü," baştan aşağı işçi sınıfının, köylülerin, halkın yönetiminde" bir ülke olarak övüyordu.[4] Ne var ki bütün bu pragmatik, taktiksel ve sahte övgüler çok kısa sürdü ve bu satırların (Debs dışındaki) sahipleri, Amerikan sosyal demokrasisinin önde gelen reformist temsilcileri, Avrupalı sosyal demokratlar gibi anti-komünizmin öncüleri oldular. "Amerikan Marksizmi"ndeki nihai bölünme de böylece kemikleşmiş oldu.

Amerikan sosyalistlerinin anti-komünizmi geliştirdiği aynı dönemde "Marksist" Avrupa sosyal demokrasisi de, örneğin Almanya'da, büyük yıkım yaşayan burjuvazisinin hizmetinde, işin kendilerine düşmesi sonucu komünist hareketi silahla ezme noktasına kadar düşmüştü. Savaştan güçlenerek çıkan ABD'de anti-komünizm böyle bir görevle karşı karşıya kalmamıştı. Amerikan burjuvazisinin, emekçiler arasında düzene uyumu "sol"dan aşılayacak bir reformizme de gereksinimi olmamıştır. Bu görevi liberaller daha iyi yerine getirmişlerdir. Dolayısıyla da, "Amerikan sosyal demokrasisinin Amerikan yaşamına ana katkısı politik değil ideolojik olmuştur; burjuva demokratik ön-

2 Theodore Draper, *The Roots of American Communism*, The Viking Press, New York, 1957, s. 110.

3 Aktaran James Weinstein, *The Decline of Socialism*..., *Age*., 180.

4 *Agy*., s. 179-180.

yargılar önünde körükörüne secdeye gelmeyen her stratejiyi bir yabancı model önünde kölece yüz sürtmek olarak nitelendirerek, ulusal şovenizmi ve reformizmi, Amerikan gerçekliği ile her sosyalist yüzleşmenin zorunlu bir bileşenine dönüştürmüştür. İşçiler kendileri için sosyal demokrasinin vaizlerince yazılmış hutbelerin menzili içine nadiren girseler de, en radikal aydınlar, ilk olarak Walling, Spargo, Hillquit [gibiler tarafından] yayılan Amerikancı ve anti-Bolşevik doktrinleri kutsal gerçekler olarak kabul etmişlerdir."[5]

5 Brian Lloyd, *Age*., s. 391.

IV

Komünist Partinin Kurulma Süreci

ABD'de Sosyalist Parti içindeki Sol Kanat ile sağ unsurlar arasında her gün daha da derinleşerek ortaya çıkan uzlaşmaz çelişkiler ve çatışmalar, Avrupa'daki ayrışma ve reformizmle yollarını ayıran komünistlerin partileşerek yeni bir enternasyonalde birleşmeleri süreciyle paralel yürüdü. Bu süreç, aynı zamanda, arka planındaki yığınsal emekçi radikalizmi ve buna karşı burjuvazinin kıyıcı saldırısıyla iç içe yaşandı.

A) SOL KANAT ÖRGÜTLENİYOR

1916 yılının sonlarından başlayarak Sol Kanat, Sosyalist Parti içinde bir ideolojik eğilimin ötesine geçmeye ve örgütlenme çabalarına başladı. Küçük gruplaşmalar ve yeni yayın organlarının oluşturulması, henüz Sol Kanat'ı bir ideolojik akım, pratik gruplaşmalar ve propaganda birlikteliği olmanın ötesinde bir noktaya taşımamaktaydı. Savaş ve Bolşevik Devrimi kıvılcımı çakmıştı. Üçüncü Enternasyonal'in kuruluş çağrısı ve ardından ilk kongresinin toplanarak 4 Mart 1919'da kuruluşunun resmen ilanı, devrimci partileşme yolundaki ateşi de yakmış oldu.

Lenin'in Üçüncü Enternasyonal'in anlamı üzerine söyledikleri, aslında her yerde olduğu gibi ABD'de de, işçi hareketi ve Sosyalist Parti içindeki sarsıcı gelişmelerin, parçalanmanın, yeni

(komünist) partileşmenin nedenlerini, temellerini, manasını ve karakterini, kısaca, özünü ortaya koymaktaydı:

> Birinci Enternasyonal (1864-72), emekçilerin sermayeye karşıdevrimci saldırılarını hazırlamak için dünya çapında bir örgütün temellerini atmıştır. İkinci Enternasyonal (1889-1914), uluslararası proleter hareketi içinde genişliğine yayılarak gelişen bir örgüttü; ama bu gelişme devrimci düzeyin geçici olarak düşmesine ve sonuçta bu enternasyonalin utanç verici bir biçimde dağılmasına yol açan oportünizmin geçici bir güçlenmesi pahasına oldu.
>
> Üçüncü Enternasyonal, fiilî olarak, 1918'de, oportünizme ve sosyal şovenizme karşı yıllar boyu, özellikle de savaş sırasında verilen savaşımın bir dizi ülkede komünist partilerinin oluşmasına yol açtığı bir zamanda ortaya çıktı. ... Bu Enternasyonal'in en belirleyici özelliği de, Marksizmin öngörülerinin uygulanması, yaşama tercüme edilmesi ve sosyalizm ile işçi sınıfı hareketinin yıllar boyu süren ülkülerinin gerçekleştirilmesinden ibaret olan tarihsel görevi üstlenmiş olmasıdır; işte Üçüncü Enternasyonal'in bu en belirleyici özelliği, yeni, üçüncü, 'Uluslararası İşçi Birliği'nin, belli bir ölçüde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile daha şimdiden çakışmaya başlamasında kendini hemen ortaya koymuştur.
>
> Birinci Enternasyonal, sosyalizm için uluslararası proleter savaşımın temellerini attı.
>
> İkinci Enternasyonal, hareketin bir dizi ülkede, yığınlar arasında genişliğine yaygınlaşması için zeminin hazırlandığı bir evre oldu.
>
> Üçüncü Enternasyonal, İkinci Enternasyonal'in, oportünist, sosyal şoven, burjuva ve küçük burjuva pisliklerini ayıklayarak, onun çalışmalarının meyvelerini toplayarak proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirmeye başladı. ...
>
> İflas etmiş İkinci Enternasyonal, şimdi ölmekte ve canlı canlı çürümektedir. Aslında dünya burjuvazisine uşaklık rolünü oynamaktadır. Gerçek anlamda bir sarı enternasyonaldir...[1]

1 Lenin, "Komünist Enternasyonal ve Tarihteki Yeri", *Lenin Döneminde Komünist Enternasyonal: Belgeler*, çev. Orhan Dilber, cilt 1, İstanbul, Tohum Yayıncılık, Maya Kitapları 1997, s. 26-27.

Fraina'nın editörlüğünü yaptığı Sol Kanat yayın organı *Revolutionary Age* dergisinin 26 Temmuz 1919 nüshasının kapağı.

Bolşevik Devrimi ve Üçüncü Enternasyonal'in kuruluşu, birlikte, ABD'de de komünist partileşme sürecinin belirleyici iki unsuru oldular. Amerika Komünist Partisi'nin ilk Yürütme Sekreteri (*Executive Secretary*) Charles Emil Ruthenberg, 1923 yılında şöyle yazacaktı: "1919'da Komünist Parti, Rus Devrimi'nin yarattığı heyecan dalgası üzerinde hayat buldu. İlk proleter devriminde harekete geçirilen güçlerin bu ülkedeki kendiliğinden patlamasıydı."[2] Yıllar sonra, Londra'da yazılan bir doktora tezindeyse, Bolşevik Devrimi ile Üçüncü Enternasyonal birlikte parti-

2 C. E. Ruthenberg, "The Development of Communism in the United States," *The Liberator*, Şubat 1923 içinde *Voices of Revolt: Speeches and Writings of Charles E. Ruthenberg*, cilt X, New York, International Publishers Co. Inc., ty., s. 50.

nin doğumunu gerçekleştiren "ebe" olarak nitelendirilecek, onlarsız hareket "ölü doğardı" denecekti.[3]

1917-18 döneminde, önce *The New International* (Yeni Enternasyonal) ve *Class Struggle* (Sınıf Mücadelesi), sonra *The Revolutionary Age* (Devrimci Çağ) gibi yol açan yayınlar, Sosyalist Propaganda Ligi gibi dar örgütlenmeler ve –başta Lenin– Bolşevik önderlerin eserlerinin İngilizceye çevrilmesiyle başlayan süreç, giderek Sol Kanat'ın Chicago, Boston, New York gibi önemli merkezlerde özel üye kartları dağıtan, aidat toplayan komitelerde örgütlenmesi noktasına ulaştı. Nihayet, New York Kent Komitesi bir "manifesto" yayımladı. Böylece ülke çapındaki yerel Sol Kanat örgütlenmeleri bir merkez ve ilkeler manzumesine, program taslağına da sahip oldular.[4]

Bundan sonra, Sol Kanat'a katılan parti üye ve şubelerinde çığ gibi artışlar meydana gelmeye başladı. Sosyalist Parti'nin üye sayısı artıyor, bununla beraber Sol Kanat da güçleniyordu. 1919'a gelindiğinde Sosyalist Parti'nin üye sayısı, 1917 yılındaki 80.379'dan 104.822'ye çıkmıştı ve bunun 70.000 kadarı Sol Kanat'ı desteklemekteydi.[5]

Parti içindeki dengeler artık bütünüyle değişmişti.

a) ABD'de işçi hareketleri

Bu arada, iki olgu da gelişmelere hız kazandırmaktaydı. Bütün bu çalkantılar içinde yaygın, büyük ve kanlı işçi hareketleri, protestolar, grevler ülkeyi sarsmaktaydı. Amerikan tarihinin en bü-

---

3 Jacob Andrew Zumoff, "*The Communist Party of the United States and the Communist International, 1919-1929*", basılmamış doktora tezi, Londra, University College, s. 34. Bu çalışma yakın bir tarihte kitap olarak da basıldı; Leiden, Brill (Historical Materialism Book Series) 2014 (ciltli) ve Londra, Haymarket Books, Chicago, 2015 (paperback).

4 Broşür; "Manifesto and Program of the Left Wing Section Socialist Party", Records of the Communist Party of the United States, microfilm reels, Leiden, the Netherlands, 515.1.4. (Bundan böyle Parti Arşivi).

5 William Z. Foster, *History of the Communist Party of the United States*, New York, International Publishers, 1952, s. 160; Draper, *The Roots...*, *Age*., s. 137 ve 159.

yük grevleri ülkeyi baştan başa sarmış durumdaydı. Tekstil atölyelerinden çelik sanayisine, liman ve tersanelerden demiryolları inşaatlarına, maden ocaklarından yoksul kırsal kesim emekçilerine, milyonlarca işçi tam anlamıyla ayaktaydı. ABD'de 1881-1906 yılları arasında grev ortalaması yılda 1470'ti. Bu sayı, 1917-18'de, yani savaş sırasında 7.572'ye yükselmişti. 1916-21 yıllarındaki toplam grev sayısı 20.062 olmuştu ve bu, yılda ortalama 3343 greve denk gelmekteydi.[6] Bu dönemde milyonların katıldığı, özellikle de göçmenlerin içinde etkin biçimde yer aldığı işçi hareketleri, grevler ve protestolar kanlı geçmekte, işverenlerle devletin ortak şiddetine karşı işçiler de sabotajlarla, büyük direnişlerle, çatışmalarla zora başvurmak mecburiyetinde kalmaktaydılar. New England'ın tekstil bölgelerinde, ülkenin pek çok yerindeki demiryolları şantiyelerinde, Orta Batı'daki kömür madenlerinde ve Batı yakasındaki doklarda birbiri ardına grevler, ayaklanmalar, protestolar gerçekleşmekteydi. 1919 yılında Boston'daki polislerin, ardından da çelik işçilerinin ülkeyi sarsan grevleri toplumsal dalgalanmanın doruk noktasına işaret etmekteydi. Bu hareketlilikte politik tavırlar da öne çıkmaktaydı. Örneğin Seattle'da liman işçileri, Rusya İç Savaşı'na karşı-devrim saflarında kullanılsın diye gönderilmek istenen silahları gemilere yüklemeyi reddediyor ve iş bırakıyorlardı.[7] Bu arada ülkenin pek çok kentinde asker-işçi konseyleri kuruluyor, son derece radikal bir söylem ve eylemlilik yayılıyordu.

b) Avrupa'da Devrimci Dalga

Bu dönemde Avrupa'da da, Almanya'da, Macaristan'da, İtalya, Bulgaristan ve Avusturya'da direnişler, ayaklanmalar ortaya çıkmakta, asker-işçi konseyleri, devrimci hükümetler kurul-

6 Fitch, *The Causes of Industrial Unrest*, New York, 1924, s. 4'ten aktaran James Oneal, G.A. Werner, *American Communism: A Critical Analysis of its Origins, Development and Programs*, (yeni gözden geçirilmiş basım), New York, E. P. Dutton and Co. Inc., 1947, s. 46.

7 Geniş bir özet için bkz. Melvyn Dubofsky, "Labor Unrest in the United States, 1906-90", *Review* (Fernad Braudel Merkezi), 18, 1995, s. 125-136.

maktaydı. Yaşlı Kıta, Bolşevik Devrimi'nin ardından, kendi devrimine gebe görünmekteydi. Yani genel bir radikalizm, devrim ve sosyalizm umudu neredeyse bütün kapitalist ülkeleri sarmış durumdaydı.

Gerçi bu yaygın ve çoğu zaman radikal hatta kanlı eylemlilikler ABD'de devrimci durumun ifadesi değillerdi, gerici sendikalarca örgütlenmekteydiler ve düzene karşı olgunlaşmış bir politik bilinç taşımıyorlardı. Bunları, bütün radikalliklerine karşın, normal, kapitalizme içkin sendikal aktivite, genel emekçi hoşnutsuzluğu, düzen içi ekonomik hak mücadelesi olarak değerlendirmek gerekti; ama anarko-sendikalist gelenekten gelen, ekonomizmle ve "çocukluk hastalığı"yla malul ABD'li ilk komünistler bakımından devrimci bir kabarışın işaretleri olarak değerlendirilmekteydiler.[8]

c) Sosyalist Parti İçinde Göçmen İşçi Radikalizmi

Yine bu süreçte, Sosyalist Parti içindeki üye dengeleri bir başka biçimde de değişmekteydi. Ülkenin yaşadığı en büyük göç dalgalarının etkisiyle, işgücünün Siyahlarla birlikte en fazla sömürülen, en ağır baskılar altında en kötü koşullarda düşük ücretlerle çalıştırılan kesimini oluşturan göçmen işçiler, geldikleri Avrupa ülkelerindeki devrimci dalganın da etkisiyle radikalleşiyor, Sosyalist Parti içinde, ABD doğumlu, sendikalı, beyaz kesimler karşısında sayısal üstünlüğe ulaşıyorlardı.

"Yabancı Dil Federasyonları" (Foreign-Language Federations) olarak örgütlenen bu göçmen federasyonları, kendi yayınlarıyla, parasal kaynakları, kulüpleri, işletmeleri, sosyal ağlarıyla son derece etkin bir örgütlülüğe sahiptiler. Bu federasyonların en etkin olanları Rus, Yahudi, Güney Slav, Letonya, Ukrayna, Polonya, Ermeni, Yunan, Macar, Fin, İtalyan, Litvanya, İskandinav, Alman ve Bohemya kökenli olanlardı. 1916 yılında partinin yüzde 40'ını

8 Bir dönem Komintern ve kimi üye partiler içinde de bu türden eğilimler baskındı.

oluşturma noktasına gelen göçmen federasyonlarının ağırlığı, çok sayıda ABD doğumlunun, savaş karşıtlığına tepki olarak partiden ayrılmalarının da etkisiyle, 1918'e gelindiğinde, yüzde 50'ye ulaşmıştı.[9] 1919 yılındaysa, göçmen federasyonlarına bağlı üyelerin oranı yüzde 50'yi geçmişti. Sadece Slav federasyonlarının üye toplamı parti üyelerinin yüzde 20'sine ulaşmıştı.[10] Bunların en büyüğü Rus Federasyonuydu ve 1919 Nisan'ında üye sayısı 7824'tü. Aynı tarihte Litvanyalıların federasyonunun üye sayısı 6040, Ukrayna'nınki 3836, Güney Slav Federasyonunkiyse 3115 olmuştu. 1919 yılının Nisan ayında ise partinin 108.504 kayıtlı üyesinin yüzde 53'ü, yani 57.248'i, göçmen federasyonları mensuplarından oluşmaktaydı.[11]

2) PARTİDE BUNALIM; İHRAÇLAR VE İÇ DARBE

Bir yandan radikal göçmenlerin partiye akını ve sayısal yükselişi, görece büyük maddi olanakları, öte yandan bu gelişmenin de bir sonucu olarak Sol Kanat'ın parti tabanına hâkim olacak ölçüde güçlenmesi, parti merkez yönetiminin panik içinde bir ihraç kampanyasını başlatması sonucunu doğurdu. 1919 baharında yapılan Ulusal Yürütme Kurulu seçimlerinde 15 üyeliğin 12'sini Sol Kanat adayları kazanmıştı. Bunun üzerine Mayıs sonunda eski Yürütme Kurulu'nu toplayan sağcı yönetim, Sol Kanat içinde yer alan yedi federasyonun (Rus, Letonya, Ukrayna, Polonya, Macaristan ve Güney Slav) üyeliklerinin askıya alınmasına karar verdi. Ardından, Sol Kanat içinde dahi yer almamış Michigan Örgütü'nün tamamının Parti'den atılması kararı geldi. Nihayet, solun büyük üstünlük sağladığı Ulusal Yürütme Kurulu seçimlerinin, usulsüzlük yapıldığı gerekçesiyle iptali kararlaştırıldı. Artık parti içinde işler çığrından çıkmıştı. Sağcı yönetimin giriş-

9 Mari Buhle, Paul Buhle, Dan Georgakas (Der.), *Encyclopedia of the American Left*, Urbana, Chicago, University of Illinois Press, 1992, s. 718-19.

10 Zumoff, *Age*., s. 44.

11 Oneal, Werner, *Age*., s. 53.

tiği büyük tenkisat sonucu partinin üye sayısı 1919 Haziran'ında yaklaşık 110.000'den 39.750'ye düştü.[12]

B) İDEOLOJİK SAFLAŞMANIN DERİNLEŞMESİ VE PARTİ İÇİNDE İKTİDAR MÜCADELESİ

Bu atmosferde Sol Kanat, 21 Haziran'da New York'ta bir toplantı yapılmasını kararlaştırdı. Toplantının çağrısı Nisan ayında, Sosyalist Parti'nin Boston ve Cleveland şubeleriyle New York'un Sol Kanat bölümü tarafından yapılmış ve amacı "partinin devrimci sosyalizme kazanılması" için parti içi bir ulusal sol kanat birlikteliğinin (bir "genel konsey") oluşturulması olarak belirlenmişti. Kısa duyuruda ayrıca, amacın "ayrı bir örgütlenme yaratmak olmadığı" da vurgulanmıştı.[13]

1) KOMÜNİST PARTİYE DOĞRU

Artık yukarıda özetlediğimiz iç ve dış gelişmelerin sonucu olarak, Sol Kanat içinde, bir komünist partisi kurulması düşüncesi tam olarak yerleşmişti. Sosyal demokrasinin ihanetinin, savaşa ilişkin tavrının çok ötesine taşmış olmasının bütün kanıtları devrimci dalganın etkisindeki pek çok Avrupa ülkesinde gözler önüne serilmişti. Yaşlı Kıta'da reformist yapılanmanın işçi devrimine karşı burjuvazinin kılıcı olduğu gerçeği bütün somutluğuyla, işçi ve devrimci kanı dökerek ortaya çıkmıştı. Özellikle Almanya'da kapitalizmi korumak üzere iktidara davet edilen sosyal demokrasinin bu yolda kan dökmesi ve devrimci oluşumu silahla bastırması, işçi hareketi içindeki safları iyice birbirinden kopardı ve Lenin'in tam ayrışma savını güçlendirdi. Reformizmin sözcüsü Kautsky'nin "tek proletarya gerçeği uyarınca tek proletarya partisi" savına karşı, Lenin'in işçi sınıfı içinde ikili saflaşma, "devrimci ve reformist damarların varlığı"

12 Draper, *The Roots...*, *Age*., s. 158.

13 *Revolutionary Age*, 26 Nisan 1919. Bu derginin arşivine internetten de ulaşılabilir: http://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/serial?id=revolutionary*Age*.

tespitine dayalı ayrı devrimci örgütlenme tezi, giderek daha fazla taraftar kazanmaya başladı. Bu durum, ABD Sosyalist Partisi içindeki reformistlerin saldırılarıyla birleşince de, bütün yakıcılığıyla Sol Kanat'ın 21 Haziran toplantısının gündemine oturdu.

a) İdeolojik temellerin atılması süreci

Kuşkusuz, Sol Kanat ve komünist partileşme sürecinin oluşmasının dinamikleri sağlam teorik/ideolojik temellere dayanmaktaydı. New York Sol Kanat Seksiyonu'nun 1919 Manifestosu, bu konuya şöyle açıklık getirmekteydi:

> Pek çokları bu iç muhalefette sadece önemli olmayan görüş ayrılıkları ya da en fazla, partinin yönetiminden hoşnutsuzluk ve iktidarı kötüye kullananların daha iyilerce değiştirilmesi arzusu görüyor. Ancak biz, parti politikası ve taktikleri konusunda temel ayrılıklar olduğunu söylüyoruz. Ve biz bu ayrılıkların, parti politika ve taktiklerinin radikal bir biçimde değiştirilmesini zorunlu kılacak ölçüde derin olduğu inancındayız.[14]

Onlarca yıllık Marksizm deneyimi ve "Büyük İhanet" diye anılan son dönem sosyal demokrat pozisyonlar, reformist unsurlarla yolların bir an önce ayrılmasını devrim stratejisinin olmazsa olmaz bir unsuru haline getirmişti. Üçüncü Enternasyonal ve ona üye komünist partilerin kurulması süreci bu Leninist/Bolşevik anlayışa dayanıyordu. Buna göre, sadece kapitalizmin savunucusu ve işçi hareketi içinde burjuvazinin sinsi kolu olan kesimlerle değil, aynı zamanda devrim anında güvenilemeyecek yalpalamalara, karaktere, konuma, sınıfsal temele sahip olan unsurlarla da kopuşmak gerekiyordu. Buna bağlı olarak reformist sosyal demokrasinin yerleşik örgütlenme

14 Parti Arşivi, 515.1.4; değişikliklerle birlikte, "Manifesto of the Left Wing Section of the Socialist Party of America" (As Modified by Local Cuyahoga County, Socialist Party), Tim Davenport, Early American Marxism, Marxist Archive, 2010-2011, DVD/Marxist Archive, 2015 HD; Yıllara göre Arşiv girişi: http://www.marxisthistory.org/subject/usa/eam/; https://www.marxists.org/history/usa/eam/index.html. (Bundan böyle Davenport Arşivi).

tarzı ve taktikleri de sadece reformizmi besleyen öğeler olarak değil, daha da önemlisi, doğrudan devrimci ayaklanma ve savaşımın başarıya ulaştırılması önündeki temel engeller olarak saptanmıştı. Bu tür unsurlar, yapılanma ve anlayışla yola çıkılamayacağı, çıkılsa bile stratejik anlardaki yalpalamalarla, uzlaşmalarla, ihanetlerle örülmüş bir yenilginin kaçınılmaz olacağı konusunda devrimci saflarda kesin bir kanı artık oluşmuştu. Dolayısıyla, Üçüncü Enternasyonal'in ve komünist partilerin kurulması sürecinin temelini oluşturan reformizmle hesaplaşarak ve tam ayrışarak "devrimci yapılanmanın inşası" ilkesi ile devrim mücadelesinin başarıyla ulaşabilmesinin reformist sosyal demokrasiden ideolojik ve örgütsel kopuşa sıkı sıkıya bağlı olduğu savı, ayrı örgütlenmeyi zorunlu kılmaktaydı. Saflardaki temizlik, ideolojik/teorik saflık/sağlamlık kadar stratejik nitelikte görülmekteydi.

Yukarıda özetlediğimiz "kopuşma/yolların ayrılması" kararlılığının nedenleri ABD Sosyalist Parti içindeki bölünmede de stratejik bir rol oynamaktaydı. Emperyalizme yapılan vurguda, sınıf mücadelesinin niteliğine, devlet ve sosyalist iktidarın özelliklerine, burjuva demokrasisi ve parlamenter mücadeleye ve nihayet devrime giden yolda taktik ve stratejilere ilişkin bir dizi hayati konuda gerçek ayrılıklar artık partinin ve Sol Kanat'ın gündemindeydi.

Genel olarak emperyalizme, özel olarak da Amerikan emperyalizmine ve emperyalist savaş ile kapitalizmin "emperyalist aşaması"na yapılan vurgular, sadece solun yetkinleşmesi değil, aynı zamanda ve asıl önemli olarak "sosyal şoven" reformizmin yüreğine ve beynine sarsıcı darbeler vurulması anlamına da geliyordu. Bu sorundaki berraklık, özünde, hem Birinci Paylaşım Savaşı'ndaki sosyal demokrat ihanetin çözümlenmesinde, hem ABD devleti ve kapitalizmine ilişkin alınacak tavrın saptanmasında, hem de uluslararası politikanın seyriyle Sovyet Rusya ve Üçüncü Enternasyonal'le ilişkilerin belirlenmesinde anahtar işlevi görmekteydi.

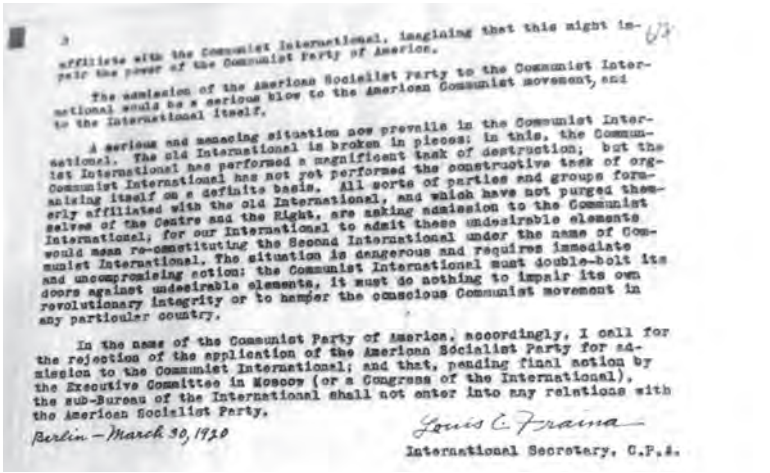

affiliate with the Communist International, imagining that this might impair the power of the Communist Party of America.

The admission of the American Socialist Party to the Communist International would be a serious blow to the American Communist movement, and to the International itself.

A serious and menacing situation now prevails in the Communist International. The old International is broken in pieces; in this, the Communist International has performed a magnificent task of destruction; but the Communist International has not yet performed the constructive task of organizing itself on a definite basis. All sorts of parties and groups formerly affiliated with the old International, and which have not purged themselves of the Centre and the Right, are asking admission to the Communist International; for our International to admit these undesirable elements would mean re-constituting the Second International under the name of Communist International. The situation is dangerous and requires immediate and uncompromising action: the Communist International must double-bolt its doors against undesirable elements, it must do nothing to impair its own revolutionary integrity or to hamper the conscious Communist movement in any particular country.

In the name of the Communist Party of America, accordingly, I call for the rejection of the application of the American Socialist Party for admission to the Communist International; and that, pending final action by the Executive Committee in Moscow (or a Congress of the International), the sub-Bureau of the International shall not enter into any relations with the American Socialist Party.

Berlin – March 30, 1920

Louis C. Fraina

International Secretary, C.P.A.

Fraina'nın, Sosyalist Parti'nin Komintern'e kabul edilmemesi için 30 Mart 1920'de Berlin'den yazdığı mektup.

Devrimci işçi hareketinin "genelkurmayı" olarak oluşturulan ve üye partilerin birer şube konumunda olduğu Üçüncü Enternasyonal'e bu manadaki bağlılık ve onun disiplinine tabi bir devrimci müfreze rolünün kabulü, çok ciddi bir ayrışma noktasıydı Sosyalist Parti içinde.

Bir süre sonra, parti içinde kalan radikallerin baskısı, Sosyalist Parti yönetiminin kerhen de olsa Komintern'e üyelik başvurusunda bulunmasını bile gerektirdi. Sosyalist Parti yönetiminin 1920 yılındaki kimi koşullara uymama şartıyla yaptığı göstermelik üyelik başvurusuna Komintern adına Zinovyev, üyelik için uyulması gereken 21 Koşul kabul edildikten sonra yanıt verdi. Zaten 21 Koşul'un yedincisinde, Hillquit'in adı, Kautsky ve İngiliz Ramsay McDonald gibilerle birlikte "mahut oportünistler" arasında zikrediliyordu ve Enternasyonal'in Amerika Sosyalist Parti yönetimine tavrı belliydi. Zinovyev mektubunda, Üçüncü Enternasyonal'in istenildiği zaman girip çıkılacak bir "otel değil", "savaş içindeki bir ordu" olduğunu belirterek, bu "Devrim Ordusu"na yazılacaklar, Enternasyonal'in, "İşçi Sovyetleri ara-

cılığıyla, proletarya diktatörlüğü yolundan komünizm için açık ve devrimci mücadele olan programını kendi programları olarak kabul etmek" zorundadırlar diye yazdı. Zinovyev yanıtında ayrıca, üye partilerin "merkezî örgütlenme biçimi" ile "askerî disiplin"e dayalı bir modeli seçmelerinin ve "küçük burjuvazi ile bütün ilişkileri keserek, acımasız iç savaşa, devrimci eyleme hazırlıklı olmaları"nın gerektiğini de bildirdi.[15] Kuşkusuz, Sol Kanat bunun baştan beri ayırdındaydı ve tercihini bu yönde yapmıştı.

Sol Kanat tarafından gündeme getirilen bir başka temel ayrılık noktası ise devlete bakışta ortaya çıkmaktaydı. Sol Kanat, Marksizmin devlet aygıtına ve onun sınıfsal niteliğine ilişkin perspektifini, burjuva demokrasisi, sınıf mücadelesi ve devrimci taktik ve stratejiyle birleştirerek kamuoyuna sunmaktaydı. Özel olarak ABD Sosyalist Partisi ve genel olarak da reformist sosyal demokrasinin devrimci eleştirisi bakımından söz konusu konular üzerindeki görüşlerin programatik bir temele oturtulması, komünist partileşme sürecinde elbette çok önemliydi.

Sosyal demokrasinin sınıf mücadelesini münhasıran parlamentoda yer alma ve seçim kazanmaya indirgeyen tutumu da reformizmin temel kaynaklarından biri olarak mahkûm edilmekteydi. Bu anlayışı, partileşme sancılarından yıllar sonra, 1934'te o dönemi anlattığı bir kitapçıkta, partinin önde gelen isimlerinden Alexander Bittelman net bir yargıyla şöyle mahkûm ediyordu: "Çok iyi biliniyor ki, savaş öncesi reformistleri proletaryanın politik mücadelesini salt parlamenter kampanyalara ve bu kampanyaları da kapitalizmi düzeltmek [*reforming*], yani güçlendirmek için saf legal eylemliliğe indirgemişlerdi."[16] Düzenle kurulan bu türden ilişkinin sosyal şovenizmle ve Birinci Dünya Savaşı'ndaki "ulusalcı" tavırla bağlantısını ise Boston Sosyalist Propaganda Ligi, 1916 yılında yayımladığı bildirgede şöyle kuruyordu: "İktidarın gerçek

15 Bkz. Weinstein, *Decline*..., *Age*., s. 220-221.

16 Alex Bittelman, *Fifteen Years of the Communist Party*, New York, Workers Library Publishers, 1934, s. 16; https://archive.org/details/FifteenYearsOfTheCommunistParty.

ve sabitlenmiş konumu para babalarının parasal alışverişlerine ve bankacılık kurumlarına devredilmiş olsa da, bizim sosyalist partilerimiz hâlâ umutlarını kongreler ve parlamentolarda koltuk kazanmaya bağlamaktadırlar. Uluslararası kardeşliğin ilkelerini kurban ederek, bütün uluslardan işçilerin dayanışması ve bağımsızlığı için değil, kendi milli sermayelerinin güçlenmesi için yapılan savaşlara katılmaktadırlar."[17] 1919'daki New York Sol Kanat Manifestosu'ndaysa, devletin, "demokratik cumhuriyette ya da monarşide, bir sınıfın bir başka sınıfı ezme aygıtı" olarak tanımlanmasının ardından alternatif devrimci parlamenter mücadele anlayışı şöyle belirtilmekteydi: "[H]er zaman proletaryanın devrimci kitlesel eylemini kışkırtmak için çaba göstermelidir –kullanımı hem ajitatif hem engelleyicidir. Her konuda kapitalizm ve devlet ile hesaplaşmalıdır. Devrimci sosyalizm parlamenter alanı ajitasyon için kullanır...Sovyet Devleti biçimindeki proletarya diktatörlüğü, sınıf mücadelesinin öncelikli amacıdır."[18]

Uzun süre tartışılan ve kamuoyuna açıklanan bu görüşler, nihayet Sol Kanat'ın stratejik önemdeki 21 Haziran toplantısı sonunda yayımlanan manifestoda şöyle sistemleştirilecekti:

> "Sınıf mücadelesi, politik bir mücadeledir. Bir politik mücadeledir, çünkü amacı politiktir – kapitalist sömürünün dayandığı politik organizasyonun alaşağı edilmesi ve yeni bir toplumsal sistemin inşası. Temel hedefse, devlet gücünün proletarya tarafından fethedilmesidir.
>
> Devrimci sosyalizm burjuva parlamenter devletin "ele geçirilmesi"ni önermez, onun fethini ve yıkımını [hedefler]. Dolayısıyla, devrimci sosyalizm, sosyalizmin, burjuva devlet temelinde, yasama yoluyla (*legislative measures*) inşası politikasını reddeder. ... Burjuva parlamenter devlet oldukça, ekonomik gücünün kendisine tam hâkimiyet sağladığı kapitalist sınıf proletaryanın iradesini boşa çıkartabilir, çünkü bütün politik iktidar, ordu, polis, ekonomi ve basın onun elindedir. Devrim-

17 *Davenport Arşivi*.

18 *Parti Arşivi*, 515.1.4; değişikliklerle birlikte, *Davenport Arşivi*.

> ci proletarya, sosyalizmin inşası görevine başlayabilmek için devlet gücünü fethedip burjuvazinin politik gücünü yok ederek bütün bunlara el koymalıdır.
>
> Buna uygun olarak, devrimci sosyalizm ... [burjuva devletin] politik eylem yoluyla fethini öngörür – sadece parlamentarizm demek olmayan, proletaryanın devlet gücünü fethetme amacına yönelik her türden sınıf eylemi anlamında devrimci Marksist politik eylem.
>
> Parlamenter aksiyon gereklidir. ... Ama parlamentarizm devlet gücünü proletarya için fethedemez. Devlet gücünün fethi, parlamento dışı eylemdir. Proletaryanın yasama meclisindeki temsilcilerince değil, hareket halindeki proletaryanın yığınsal gücüyle gerçekleştirilir. Proletaryanın nihai gücü politik genel grevde, proletaryanın yığınsal ekonomik gücünün politik amaçlar için kullanılmasında yatar."[19]

Sol Kanat mensuplarından L. E. Katterfeld daha sonra bütün bu süreci şöyle özetleyecekti:

> İlk olarak, kapitalist devlete, işçi sınıfının, nihayetinde bir Paylaşımcı Toplum'a [Cooperative Commonwealth] ulaşılmasıyla sonuçlanacak tedrici reformları gerçekleştirmesinin uygun aracı olarak bakanlar var. Bunlar, hükümeti veya yerel yönetimleri ele geçirmeyi "sosyalizme doğru adımlar" olarak görmekteler. Politik platformlarda "güncel talepler"i [*immediate demands*]'i vurgulamaktalar. Dünyada en fazla bilinen sözcüleri [Alman sosyal demokrat, savaş sonrası kurulan burjuva Weimar rejiminin ikinci başbakanı] Scheidmann'dır. İkinci Enternasyonal'e onlar hâkimdir. Bir de, kapitalist politik devletin, sahte demokrasisiyle birlikte, egemen sınıfın işçi sınıfını boyunduruğu altında tutma aracından başka bir şey olmadığına inananlar vardır. Egemen sınıfın gücünü ciddi biçimde tehdit edecek herhangi bir reformun bu araç kullanılarak gerçekleştirilemeyeceğini söylerler ve kurtuluşları için işçilerin kendi iktidarlarını kurmaları, var olan kapitalist devleti yıkmaları, kendi diktatörlükleri altın-

19 *Revolutionary Age*, 5 Temmuz 1919; metin için ayrıca bk. Albert Fried, *Communism in America: A History in Documents*, New York, Columbia University Press 1997, s. 28-31.

> da ... [sosyalizmi kurmanın] araçlarını geliştirmeleri gerektiğine inanırlar. Onların en iyi bilinen sözcüleri de Lenin'dir. Üçüncü Enternasyonal içinde örgütlenmişlerdir. Bu iki görüş temelde birbirlerinin karşıtıdırlar. Şimdi bunlar Avrupa'da birbirleriyle makineli tüfeklerle vuruşurlarken, artık burada da birlikte olamazlar.
>
> Var olan politik devleti sürdürmek isteyenlerle onu yıkmak isteyenler aynı partiye ait değillerdir. Birinden biri gitmelidir. Şimdi her üye, eski Sosyalist Parti yönetiminin temsil ettiği küçük burjuva sosyalizmi ile proleter enternasyonal komünizmin devrimci ilkeleri arasında seçimini yapmalıdır.
>
> Bu yılın başında bu ülkede partinin devrimci unsurlarının çoğunluğu oluşturduğu ortaya çıktı. Doğrudan dünyadaki gelişmelerin mantığı on binlerce yoldaşın görüşlerini değiştirdi. Üye kitlesinin büyük çoğunluğu 'Sol Kanat'ın ilkelerini onayladı ve büyük oranlarla onun adaylarını yönetime getirdi...[20]

b) Komintern de Devreye Giriyor

Bu arada, gelişmelere Moskova, daha doğrusu Komintern de müdahil olmaya başlamıştı. Sonuçta, kurulacak komünist partisi Üçüncü Enternasyonal'in bir şubesi, devrimin "Genelkurmayı"nın otoritesine tabi olacaktı.

1919 yılında Amerika'ya Moskova'dan bir mektup ulaştı:

> Amerika Sosyalist Partisi'nden bazı göçmen federasyonlarının atılmasıyla, artık Komünist Enternasyonal'a bağlı bir Amerika Komünist Partisi kurulması zamanının geldiğine inanıyoruz...
>
> Bu noktada önümüzdeki en önemli sorunlardan birinin, asker ve denizciler arasında, Asker ve Denizci Konseylerinin kurulması için enerjik biçimde çalışacak ve subaylarla generalleri şiddetle baskılayacak bir komünist çekirdeğin (parti kontrolü altında askerî örgütlenmeler) oluşturulması olduğuna inanıyoruz.
>
> İşçi Konseyleri kurulması çabaları yardımsever kültürel derneklerin oluşturulmasına asla sapmamalıdır. Böyle bir tehlikenin Amerika'da var olduğundan ciddi endişe duyuyoruz. Dolayısıy-

20 Bkz. *Parti Arşivi*, 515.1.5; *Davenport Arşivi*.

> la da kuvvetle vurgulamak istiyoruz ki, Konseyler, iktidarı ele geçirme öncesinde, devlet iktidarının fethinin, proletarya diktatörlüğünün militan organları olmalıdırlar. Bu konuda hiçbir biçimde uzlaşma olmamalıdır.
>
> [Konseylerin] görevleri, grevleri, işsizler hareketini ve ayaklanmaları yönetmektir. Ayrıca, proletaryayı çeşitli ulusal gruplara bölmeye karşı çok dikkatli olunmalıdır. ... Nihayet sonuçta devrim Amerikalıların önderliğine bağlı olacaktır...

Mektup oldukça ayrıntılıydı ve kullanılacak sloganları dahi belirlemekteydi:

> a) Kahrolsun Kongre ve Senato. Yaşasın İşçilerin Hükümeti. Yaşasın İşçi Sovyetleri Hükümeti.
>
> b) Kapitalistleri fabrikalardan atın. Yaşasın ekonominin işçiler tarafından denetimi.
>
> c) Kahrolsun spekülatörler. Bütün gıda dağıtım kurumları İşçilerin kontrolü altında olmalıdır...

Sloganlarla ilgili olarak düşülen bir nottaysa, "Sosyalizm – ekonominin denetimi– sloganı"nın "kapitalist yönetim altındaki millileştirmeler"le karıştırılmaması uyarısı yapılmaktaydı. Bu arada Milletler Cemiyeti ile ABD Başkanı Wilson'un da "acımasızca" eleştirilerek halkın gözünden düşürülmesine çalışılması talep edilmekteydi. Mektupta, Rusya'daki iç savaş müdahalesine değinilerek, "Bu konuda yeterli bilgiye sahip olduğunuzdan kuşkuluyuz," denilmekte, sadece katillerin rolüne değinmekle yetinilmemesi, ayrıca Rusya ile Macaristan'ın ekonomik bakımdan da "boğulması"nın vurgulanması istenmekteydi.

Bu arada, ayrıca, devrimci işçi hareketi için sarı sendikacılığın yıkılması ve anarko-sendikalist Dünya Sanayi İşçileri Örgütü (Industrial Workers of the World-IWW) ile işbirliği yapılması gerektiği de belirtilmekteydi. Terhis olan işçilerin silahlarını teslim etmemelerinin sağlanması, proletaryanın silahlanmasının propagandasının yapılması da öneriler (ya da talimatlar) arasında yer alıyordu.

Mektupta, "Uluslararası Sovyet Cumhuriyeti" (International Soviet Republic) düşüncesinin yaygınlaştırılması ihtiyacına, yığınların yeni savaş hazırlıklarına karşı uyarılmasına, gerekirse "uç (ekstrem) önlemlere de başvurarak" "Beyaz Muhafızlar"ın oluşmasına karşı çıkılmasına, hep birlikte "merkezî bir birim" olarak çalışılmasına, "yeraltı devrimci kurmaylar" yaratılması gereğine de değinilmekteydi.

Üç sayfalık mektubun sonundaysa, "Komünist Enternasyonal Yönetim Kurulu Bürosu" adına Buharin ile J. Bersin'in (Winter) imzaları vardı.[21]

Görüldüğü gibi ok yaydan çıkmıştı; kısa süre içinde, şöyle ya da böyle, Sosyalist Parti'nin ele geçirilip dönüştürülmesiyle veya oradan kopup ayrı bir örgütlenmeye gidilerek, Marksist-Leninist/Bolşevik ilkelere dayanan, Üçüncü Enternasyonal'e bağlı bir komünist partinin kurulması artık kaçınılmazdı. 21 Haziran toplantısı bu kararlılığın ışığında toplandı ve ortaya bir değil, iki komünist parti çıktı.

2) PARTİLEŞME SÜRECİNDE KRİTİK AŞAMA: 21 HAZİRAN TOPLANTISI

Sol kanat, nisan ayında yapılan çağrı uyarınca 21 Haziran'da 20 eyaletten gelen 94 üyenin katılımıyla New York'ta toplandı.

21 Haziran toplantısına doğru gelişen süreçte Sol Kanat stratejisi de belirlenmişti. Toplantıda Isaac Ferguson'un anlattığı üzere, Sol Kanat liderlerinin Mayıs sonunda yaptıkları görüşmede, bütün ihraçlara karşın Sosyalist Parti'nin kontrol altına alınmasının mümkün olduğu düşüncesi üzerinde bir oydaşma ortaya çıkmıştı. Bu görüş birliği doğrultusunda, yeni seçilen ve eski yönetimin kabul etmediği Ulusal Yönetim Kurulu üyelerinden birinin partinin Yürütme Sekreteri Adolph Germer'e uygun bir zamanda başvurarak, solcuların çoğunlukta bulunduğu son seçilmiş Yönetim Kurulu'nu toplantıya çağırmasını isteyecekti.

21 *Parti Arşivi*, 515.1.1

Germer'in bunu reddetmesi durumunda da kurul kendiliğinden toplanacak ve üyelere bir çağrı yapıp meşru yönetim olarak parti işlerini yürütmeye başlayacaktı. Bu arada, daha önceki Parti Kongresi'nde seçilmiş ve Sol Kanat'a mensup dört "uluslararası delege" de üyelere bu yönde bir çağrı yapacaktı. (Bu delegeler Louis C. Fraina, John Reed, C. E. Ruthenberg ve Alfred Wagenknecht idi. Delegasyona seçilen beşinci üye ise Merkez Kanat'tan Hillquit'di.) Nihayet, 30 Ağustos'taki Olağanüstü Parti Kongresi'nde de mücadele sonuca ulaştırılacak, partide tam devrimci hâkimiyet kurulacaktı. Bu arada, ihraç edilen şubelerin de ihraç kararlarını dikkate almadan etkinliklerine devam etmeleri ve kongreye delegelerini göndermeleri tavsiye edilmişti.

Sol Kanat'ın planı böyleydi ama toplantıda söz alan Michigan sosyalistlerinden Dennis Batt, "Sizleri uyarıyorum, Amerika Sosyalist Partisi Ulusal Yürütme Komitesi, yönetimi size devretmektense, örgütü dağıtmayı yeğler," diyerek, ihraç edilenlere yenilerinin de eklenmesiyle kongrede dengelerin iyice Sol Kanat aleyhine bozulacağını, bunu da düşünerek kendilerinin 1 Eylül'de Chicago'da bir kurultay çağrısı yaptıklarını ve burada yeni bir partinin kurulmasını istediklerini açıkladı. "Bazılarınızın bunu yapmak istemediğini, orta yol aradığını ve temsil edilmediğiniz bir kurultayda mücadele etmeyi yeğlediğini biliyorum," diyen Batt, konuşmasını, "Ulusal Yürütme Kurulu, 40.000 kadar üyeyi ihraç etmekle, parti içindeki sosyalistlerin yüzüne eldiveni atmıştır ve ben bu eldiveni alıp onların dişlerine fırlatmakta tereddüt etmeyeceğim," diyerek bitirdi. Böylece, Batt, ayrı bir komünist parti kurarak düello hesabının kapatılmasını önermiş oldu. Bu tavır, toplantıdaki Rusya Federasyonu'nun Stoklitski ve Hourwhich gibi keskin solcu liderlerince de desteklenince, Sol Kanat içinde büyük bir çatlak oluşmuş oldu.

Sosyalist Parti'yi bırakıp hemen bir komünist parti kurulması önerisi, 38'e karşı 55 oyla reddedildi. 14'e karşı 43 üyenin oylarıyla da, 30 Ağustos'taki Olağanüstü Kurultay'a katılın-

ması ve "Sosyalist Parti'nin devrimci sosyalizm için ele geçirilmesi" hedefi karara bağlandı. Buna karşılık, *Devrimci Çağ* (*Revolutionary Age*) dergisinin editörü Louis C. Fraina'nın verdiği bir önerge doğrultusunda, bu hedefe 30 Ağustos kurultayında ulaşılamadığı takdirde de ayrı bir komünist partisinin derhal kurulması, bunun için 1 Eylül'de bütün devrimcilerin katılacağı bir kurucu kongre toplanması kararlaştırıldı. Dolayısıyla da, ya 30 Ağustos'ta olağanüstü kongrede ele geçirilebilirse "devrimci Sosyalist Parti" çatısı altında ya da aksi durumda, o kongreden ayrılacak delegelerle birlikte yeni bir komünist partinin kurulması gerçekleştirilecekti.[22]

Sol Kanat seksiyonunun yürütme organı olarak da dokuz kişilik Ulusal Konsey seçildi, Ferguson Ulusal Sekreter oldu. Ayrıca, *Devrimci Çağ* dergisinin Sol Kanat'ın yayın organı olması kararlaştırıldı. Nihayet, Toplantı bu derginin haberinde bildirdiğine göre, "'Kızıl Bayrak' ve 'Enternasyonal' marşlarının okunması ve komünist sosyalizmi kurma kararlılığıyla" son buldu.[23]

Michigan grubuyla federasyonlar ise bu kararlara karşı çıkarak toplantıyı terk ettiler. Sosyalist Parti kongresini beklemeden komünist parti kurulması yanlıları, Chicago'da kurdukları "Örgütlenme Komitesi" adına "Amerika'da Bir Komünist Parti Kurmak İçin Ulusal Kurultay Çağrısı" kaleme aldılar. Söz konusu metin, onların kendi yayın organlarına dönüştürdükleri *The Communist* dergisinin 19 Temmuz nüshasında yayımlandı. Çağrıda, partideki ihraçlara atıfta bulunulduktan sonra, "Ertelemecilik ve tereddüt zamanı geçmiştir," denilerek, "Sosyalist Parti'yi ele geçirmenin boş bir zafer olacağına inananların bu çağrıya uymakta tereddüt etmemeleri ve 'sağ' ile 'merkez'i 'devrimci önderleri'yle birlikte batmaya terk etmeleri" isteniyordu.

22 Özet tutanaklar için bkz. *Revolutionary Age*, 2 Ağustos, 1919.

23 *Revolutionary Age*, 5 Temmuz, 1919.

3) SOL KANAT'TA BÖLÜNME

Böylece Sol Kanat ikiye bölünmüş oldu. Aslında, ikinci grup yani hemen komünist parti kurulmasını isteyen taraf içinde, birbirleriyle bağdaşmaları olanaksız iki grup vardı. Bu bakımdan bölünme üçlüydü denebilir. "Sol Kanat" içinde yer almamış olan Michigan sosyalistleri, kendine özgü bir geleneği temsil ediyorlardı. Bunlar, ABD'de bir devrimci durum olmadığını söylüyor, sendikal mücadeleyi reddetme ölçüsünde küçümsüyor ve kapitalizmin güçlendirilmesine yaradığını iddia ediyordu. Bu gelenek, kısmi reformlara ve güncel talepler için mücadeleye de karşı duruyordu. Bu akım, eğitim ve propaganda faaliyetleri sonucunda, günün birinde, entelektüel düzeyi yükselmiş emekçilerin sosyalizmi kuracaklarına inanıyordu. Bu özünde "sağ" görüşlerin, federasyonlara hâkim ultra sol keskinlikle bağdaşması söz konusu değildi. Bu tarafta, Sosyalist Parti Merkez'e göre, federasyonlar "sol"u, Michigan grubu da "sağ"ı temsil ediyorlardı. Sonunda, kısa bir süre sonra Michigan grubu o saflardan ayrılmak zorunda kaldı ve herhangi bir etki gösteremeyen Proletarya Partisi'ni kurdular.[24]

Genç komünist hareket, daha partileşmeye giderken ileride çok sıkıntı yaratacak bir bölünme ve fraksiyonlar arası yıkıcı ilişkiler girdabına da sürüklenmiş oldu.

Sosyalist Parti içinde, ideolojik/teorik pozisyonları, temsil ettikleri global devrimci proleter dalganın nesnelliğiyle uyumlulukları, Leninist/Bolşevik ilkelere bağlılıkları ve argümanlarının sağlamlığıyla Sol Kanat haklı bir zeminde politika yapıyordu; ama bir başka açıdan da, hem geçmiş ideolojik takıntılarından tümüyle kurtulamayan kadroları hem de hareketin özellikle göçmen federasyonları kanadı çok ciddi aymazlıklarla maluldü. Lenin'in "Çocukluk Hastalığı" üzerine broşürü henüz basılma-

24 Bkz. Tim Davenport, "Formation of the Proletarian Party of America, 1913-1923: Part I: John Keracher's Proletarian University and the Establishment of the Communist Party of America"; https://archive.org/details/FormationOfTheProletarianPartyOfAmericaPart1 ve http://www.marxisthistory.org/subject/usa/eam/proletarianparty.html ve Draper, *Roots*..., *Age*., s. 160-161.

mıştı ve buradaki saptamalara örnek oluşturabilecek her türden "hastalık" Sol Kanat içinde mevcuttu. İçinde yaşanılan toplumdan ve işçi yığınlardan kopukluğun, Marksist hareketler bakımından kaçınılmaz olarak teorisizme, içi boş keskinliğe, abartılmış iç kavgalara, lafazanlığa, dahası içe dönüklüğe, dogmatizme ve sekterleşmeye yol açtığına ilişkin evrensel yasa, Amerikan hareketini yıllar boyu kemirecekti. Bunu Marx şöyle ifade etmişti zamanında: "Sosyalist mezhep (sekt) sistemiyle gerçek işçi hareketinin gelişimleri her zaman birbirlerine ters orantılı olmuştur. Mezheplerin (tarihsel olarak) anlaşılabilir (meşru görülebilir) olduğu zamanlar, işçi sınıfının bağımsız tarihsel hareketi için henüz yeterli olgunluğa erişememiş olduğu dönemlerdir. Sınıf bu olgunluğa erişir erişmez, bütün mezhepler artık esas olarak gericidirler."[25]

İşte benzer sorunlar daha doğum sancılarıyla birlikte ABD işçi sınıfı hareketinin komünist partileşme sürecinde de ortaya çıktı ve ilerki sayfalarda göreceğimiz gibi çok uzun sürdü.

a) Yerli-Göçmen Çelişkisi

ABD'de ayrıca, "yerli" yani ailesel kökleri ABD'de birkaç kuşak öncesine uzanan solcularla ülkeye sonradan gelmiş esas olarak Avrupa kökenli göçmenler arasındaki derin farklılıklar vardı. Bunlar, yaşam koşullarının ve farklı sosyopolitik ortamlardan etkilenmenin ortaya çıkardığı nesnel ve öznel karakterli ayrılıklardı.

Sol Kanat içindeki "yerliler"le göçmenler arasındaki büyük taktiksel farklılıklar Amerikan işçi hareketi içinde yeni ortaya çıkmış değildi. 19. yüzyılın sonlarına doğru gelişen sınıf hareketinde de, yerli Amerikalılarla ülkeye Marksizmi getiren çoğu Alman kökenli göçmen sosyalistler arasında çelişkiler oluşmuş-

25 "Marx to Friedrich Bolte in New York, 23 Kasım 1871," içinde *Marx and Engels Correspondance*, New York, International Publishers, 1968, s. 241; *Marx and Engels, Collected Works*, cilt 44, New York, International Publishers, 1989, s. 251; Marxists Internet Archive, DVD, 2010-2011; Marxists Internet Archive, 2015, HD; http://www.marxists.org/archive/marx/works/1871/letters/71_11_23.htm.

tu. Göçmenlerin teoriyi ve ideolojik pozisyon alışı kutsayan yaklaşımlarını, 29 Kasım 1886 tarihli mektubunda Engels şöyle eleştirmekteydi: "Almanlar, teorilerini Amerikan yığınlarını harekete geçirtecek bir kaldıraç olarak kullanamıyorlar. Zaten büyük oranda onlar da teoriyi anlamıyorlar; onu, doktriner ve dogmatik bir tarzda ele alıyorlar, bir kez ezberlendikten sonra artık fazla gayrete gerek kalmadan her işe yarayacak bir şey olarak görüyorlar. Onlar için teori, bir yol gösterici değil, bir inanç." Daha o zamanlar Engels yerli işçilerle göçmenler arasındaki çelişkileri saptamış ve daha iyi koşullarda yaşayan yerli işçilerdeki geriliğe karşın, hareketin ancak onları kapsamasıyla gelişebileceğine dikkat çekmişti. Yine bir mektubunda, "Bana öyle geliyor ki, sizin önünüzdeki büyük engel, yerli işçinin ayrıcalıklı konumudur. 1848 yılına kadar yerleşik bir işçi sınıfı bir kural değil, istisnaydı. ... Buna karşılık göçmenlerse, farklı milliyetlere bölünmüş durumdadırlar, birbirlerini anlamamaktadırlar ve çoğunlukla da ülkenin dilini konuşamamaktadırlar. ... Yerli işçi yığınların Amerika'daki harekete katılmaları bence 1886 yılının [8 saatlik işgünü mücadelesini kastediyor] en büyük olaylarından biridir," diye yazarak Amerikan koşullarına uygun davranılmasına verdiği önemi anlatmak istiyordu. Nitekim, Bayan Wishnewetsky'e 1887 yılı başında yazdığı bir mektupta da, göçmenlerden bağımsız bir yerli Amerikan dinamiğinin ortaya çıkmış olmasına atıfta bulunarak, "İlk biçimi ne olursa olsun büyük bir milli hareket, Amerikan işçi sınıfı hareketinin gerçek başlangıç noktasıdır; Almanlar, yardımcı olmak veya geliştirmek için ona doğru yönde katılırlarsa çok faydalı olurlar ve içinde etkin bir rol oynarlar; ilgisiz kalırlarsa, dogmatik bir sekt'e (mezhebe) dönüşürler ve kendi ilkelerini dahi anlayamayan insanlar olarak bir kenara itilirler." Aynı muhatabına bir ay önce de şöyle yazmıştı Engels: "Bence şu anda Amerika'daki hareket en iyi Okyanus ötesinden görülebilir. Orada, kişisel kapışmalar ve yerel ihtilaflar ondaki büyüklüğün çoğunun görülmesini engelliyordur. Onun ilerlemesini gerçekten sekteye uğratacak olan, bu farklılıkların yerleşik mezheplere

dönüşmesi olacaktır. ... Bizim teorimiz, ezberlenecek ve mekanik olarak tekrarlanacak bir dogma değil, bir gelişim teorisidir. Amerikalılara dışarıdan ne kadar az dayatılır ve onların kendi deneyimleriyle test edilirse o kadar iyidir." Marksistler arasındaki "mezhepleşme" dinamiğine karşı Engels, ABD bakımından da çok duyarlıdır ve bu eğilimi Avrupa kökenli ve teoriye daha aşina göçmen gruplarında sezmektedir. 10 Haziran 1891'de Sorge'ye şöyle yazmıştır: "Komik olanın ilginçliği şudur ki, Amerika'da olduğu gibi burada da ortodoks Marksist geçinip bizim hareket prensiplerimizi ezberlenecek katı dogmalara indirgeyenler, orada olduğu gibi burada da saf mezhep durumundadırlar."[26] Engels, bu "yerli-göçmen ilişkisi" bağlamında ABD'de bir komünist partinin başarısının temel ön şartını, *İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu* başlıklı kitabının 1887 Amerikan baskısına yazdığı önsözde şöyle belirlemişti:

> "... Son zamanlara kadar neredeyse bütünüyle kendi dillerini kullanan Alman göçmenlerden oluşan [Birinci Enternasyonal'in Amerikan seksiyonunun Sosyalist Emek Partisi] bir noktaya kadar Amerika'ya yabancıdır. Yabancı kökenden gelmesine gelmiştir ama aynı zamanda, Avrupa'daki uzun yılların sınıf mücadelesinden edinilen deneyimle ve işçi sınıfının kurtuluşunun genel koşullarına yönelik kavrayışla mücehhez olduğundan, Amerikan işçilerinin bu konularda edindiklerine nazaran çok daha üstündürler. Bu, Amerikan proletaryası bakımından iyi bir durumdur, çünkü böylece Avrupa'daki sınıf kardeşlerinin kırk yıllık mücadelesinden öğrenebilir ve yararlanabilir, böylece kendi kurtuluşlarını hızlandırabilirler. ... Bu parti hareket içinde çok önemli bir role sahiptir. Ama bunu yerine getirebilmek için üzerlerindeki yabancı örtüsünün bütün kırıntılarından arınmak zorundadırlar. Tam anlamıyla tepeden tırnağa Amerikalı olmalıdırlar. Amerikalıların kendilerine gelmesini bekleyemezler; onlar, azınlıklar ve göçmenler, yerli olan ve büyük çoğunlu-

26 Mektuplar için bkz. Heinz Neuman, *Marx and Engels on Revolution in America*, Chicago, The Little Red Library sayı 6, Daily Worker Publishing, ty. 1930'lı yıllarda basılmış bu broşüre internetten ulaşmak mümkündür: http://www.archive.org/details/marxengelsonrevo00neum.

ğu oluşturan Amerikalılara gitmelidirler. Ve bunu yapabilmek için de her şeyden önce İngilizce öğrenmelidirler.[27]

b) İdeolojik, Politik, Kurumsal, Kişisel Farklılıklar

Sol Kanat, bir yandan reformizme karşı Üçüncü Enternasyonal'in çağrısına uyarak devrimci mücadele bayrağını yükseltiyor, ama öte yandan da Leninist gerçekçilikten ve ABD koşullarından tamamıyla uzaklaşarak Avrupa'ya, hatta Rusya'ya endeksli bir politika izliyordu. Amerikan toplumundan kopuk yaşayan, oy kullanma hakkına sahip olmayan, İngilizceyi bile konuşamayan göçmenlerin yanı sıra Rus olmakla devrimci olmayı özdeşleştiren, çoğu sonradan, Ekim Devrimi'nin ardından "Bolşevikleşmiş" Rusya kökenlilerin "hemen devrim" keskinlikleri, sendikalizmden gelme yol arkadaşlarının ekonomizmiyle birleşince, ortaya komik sonuçlar da çıkıyordu. Eğlenceli bir örnek, Sol Kanat'ın önde gelen isimlerinden Israel Amter'le ilgili söylencede görülüyordu. Tevatüre göre, feodalite görmemiş ABD'nin New York gibi bir metropolünün ortasında, Brooklyn'deki bir toplantıda, Amter konuşmasına, "Brooklyn'in işçi ve köylüleri"ni selamlayarak başlamıştı.[28] Bu belki abartılı, alaycı bir dedikoydu ama solun içindeki pek çok "Lenin"lerden biri olarak görülen önde gelen bir devrimci şöyle yazabiliyordu: "Size ne olacağına ilişkin düşüncemi söyleyeyim ... işsizlik artacak, açlık olacak ve bir gün bankalar batacak ve insanlar sokaklara dökülecek ve devrim başlayacak."[29] Bu, emperyalist savaştan güçlenerek çıkmış, kapitalist dünyanın yeni hegemonu olma yolunda hızla ilerleyen ve son derece geri bir işçi sınıfının bulunduğu ABD için 1919 yılında yapılan bir tahmindi! Devrim bu kadar kolay ve bu denli hemen kapının ardındaydı. Oysa devrimin gerçekten "kapıda" olduğu Avrupa

27 "The Labor Movement in America", *Marx-Engels, Collected Works*, cilt 26, s. 434-443.

28 Philip J. Jaffe, *The Rise and Fall of American Communism*, New York, Horizon Press, 1975, s. 12.

29 Aktaran Weinstein, *Decline*..., *Age*., s. 206)

ile ABD arasında sadece okyanus değil, hem savaşın sonuçları, hem ekonomik durum, hem de sosyal-politik gelişme bakımından dünyalar vardı. Rusya'nın ABD için bir model olabileceği düşüncesi ise, Lenin'in kitabını yazdığı "çocukluk hastalığı"ndan da beter bir başka iflah olmaz "delirium"a işaret etmekteydi. Yeni Sol'un kökenlerinde mevcut sendikalizm, ekonomizm ve "devrimci keskinliğin romantizmi", hâlâ anayurtlarında yaşayan göçmen işçi yığınlarının Amerikan koşullarından kopukluğu ve onların göçmen derneklerindeki "Kasım Bolşevikleri" diye anılan (sonradan devrimcileşmiş) önderlerinin "devrim şarlatanlığı"yla birleşince ortaya lafazanlık, hatta şarlatanlık ve "hayatın gerçeklerini teoriye uyarlama" yöntemi çıkmıştı. Bankaların gerçekten battığı, işsizlik ve açlığın milyonları girdabına aldığı 1929 Bunalımı'nda bile ekonomist-sendikalist görüşün "otomatik devrim" beklentisinin ne denli sığ olduğu ortaya çıkacaktı.

Devrimci dalganın, en azından Avrupa'da artık geri çevrilemez bir ivmeyle harekete geçtiği yönündeki inanç da bu türden davranışları kışkırtmaktaydı. Bu dalganın ABD kıyılarına yaklaştığına dair güçlü düşünceleri besleyen grev dalgası ve yaygın emekçi huzursuzluğu etkisini göstermekteydi. 1919 Mart'ında kurulan Üçüncü Enternasyonal'den kaynaklanan ve devrim dalgasının Avrupa'yı kuşatmasından sonra, başta ABD, geri kalanların bu dalgaya direnemeyeceklerine dair görüş de etkili olmaktaydı. Bu durumun, popülist ve sendikalist kökenden gelen radikal çevrelerde, Bolşevik Devrimi'nin zaferiyle birlikte, atak, iddialı, enerjik ve o kadar da toy, kitabi, keskin dinamiği harekete geçirmesi kaçınılmazdı. Göçmen işçilerin, özellikle de Rusya ve Doğu Avrupa kökenli göçmen federasyonlarının anavatanlarındaki devrimci altüst oluştan etkilenmeleri de doğaldı. Buna, özellikle Rus ve Slav federasyonlarının biraz oportünist, biraz kariyerist ve Rusyalı olmakla devrimcilik üzerinde tekel kurma hakkını özdeşleştiren "Leninler"i eklenince, devrimci acelecilikle duygusallık, teorik/ideolojik argümanların yerini alabiliyordu. Kuşkusuz, hemen ayrı örgütlenmeyi savunmanın haklı temelleri

vardı ama bu tutumu benimseyenlerin önemli bir bölümü aynı zamanda ultra sol bir sapma içindeydiler. Keskinlik, sekterlik ve dogmatizm ile haklı/doğru pozisyon alış iç içe girmişti. Buna ayrıca Amerikan koşullarının hiç göz önüne alınmaması ve Avrupa ile özellikle Rusya şartlarının dogmatik bir uyarlanması, kopya edilmesi de eklenince, "doğrular"la "yanlışlar" arasındaki gidişgeliş ve zikzaklar iyice ortaya çıkıyordu. Kuşkusuz, göçmenler Amerika'ya sınıf bilincinin, Marksizmin, giderek Bolşevikliğin taşınmasına büyük katkılarda bulundular. Bilinçli radikal sınıf mücadelesi ve emekçi praksisini, en önemlisi de "sınıf" ile "etnik kimlik" ilişkisini taşıdılar sınıf hareketine. Elbette, göçmen hareketliliğini ve örgütlenmesini sadece bağnazlık ve sekterlikle anmak da, bunların yıkıcı etkilerini göz ardı etmek de yanlış olur. Gerçekte her türden eğilim iç içe geçmişti.

Sendikalist köken de, ABD gibi bir ülkede bile parlamenter çalışmaya, seçim kampanyalarına ve benzeri politik aktivitelere topyekûn karşı çıkışı; işçilerin gündelik talepleri için mücadeleye karşı düşmanca kayıtsızlığı; sıradan emekçi kitleleri küçümseyişi; ittifakların ihanet sayılmasını; var olan kitlesel sendikalarda çalışmanın reddedilmesi gibi bağnazlıkları besliyor; tecriti , salt eleştiriyle yetinmeyi, slogan ve propaganda ile devrim yapmayı, kendiliğindenciliği, aşırı subjektivizmi ve benzer tavırları geliştiriyordu. Savaşa karşı çıkış, grevler, çeşitli gösteri ve protestolarla devrimci çalışmalar yüzünden politik tutukluların sayısı hızla artarken, Sol Kanat'ın yayın organında, "Yoldaşlarımız hapisanelerde ızdırap çekiyorlar. ... Biz onlar için af talep etmiyoruz. Onların proletaryanın ekonomik gücüyle, sınıf bilinçli eylemliliğiyle serbest bırakılmasını istiyoruz," diye yazılabiliyor,[30] toplantılarda tutukluların "genel politik grev ve gösterilerle" serbest bırakılmalarına ilişkin kararlar alınıyor, Sosyalist Parti'nin af talebini dillendirmesine, bu konuda etkinlikler düzenlenmesine, "devrimcilik" adına karşı çıkılabiliyordu.[31] Ukrayna

30 Bkz. "Mass Strike in Action," *Revolutionary Age*, 24 Mayıs 1919.

31 Oneil, Werner, *Age*., s. 52.

Federasyonu'na bağlı bir gazeteye göre, "demokrasi ve anayasal haklar" temelinde talep edilen af, "yoldaşlarımızın sınıf savaşı tutsakları olduğu" gerçeğiyle çelişmekteydi.[32]

Bu durumda, komünistler arasındaki ilişkiler iyice bozuldu ve aralarındaki tartışmalar da sertleşmeye başladı. Yeni partide etkili olmaya yönelik iktidar kavgasından kişisel sürtüşmelere; federasyonların sayısal ağırlığının ve örgütsel gücünün etkili olmasından yerli-göçmen çelişkilerine; Amerikan koşullarının dikkate alınması gerektiği savlarından reformizmle bağların kopartılması gereğine vurgu yapılmasına; Rus ve Slav olmakla "devrimci olmak" arasında kurulan duygusal bağlardan Sosyalist Parti içindeki sol çoğunluktan vazgeçmenin yanlışlığına inanmaya uzanan bir dizi faktörün etkili olduğu bu bölünmenin özünde, esasa ilişkin önemli farklılıklar bulunmuyordu ve ikincil/taktik öğeler belirleyici oluyordu. Temel ilkeler bakımından taraflar çok benzer tavırlar içindeydiler. Üçüncü Enternasyonal'e bağlı devrimci, Leninist/Bolşevik bir parti kurulması gereği üzerinde de bir ayrılık söz konusu değildi. Siyaset tarzı, sendikalara yaklaşım, güncel tahliller, örgütlenmenin unsurları, sınıf mücadelesine yaklaşım, emperyalizm, devlet gibi ana konularda taraflar, anlayış bakımlarından çok büyük ölçüde, birbirlerinin aynıydı. "Yerliler"in bir bölümünün federasyonlara yakınlaşmasıyla, ilk baştaki yerli-göçmen farklılığı görüntüsü de ortadan kalkmıştı. Zaten bütün Sol Kanat içinde göçmen işçilerin büyük sayısal ağırlığı vardı ve bölünme bu ayrım üzerinden tanımlanamazdı.

c) Kuruluş Tarihi Üzerinde Anlaşmazlık

Sol Kanat içindeki ilk ayrışma, en somut biçimde, komünist partinin ne zaman kurulacağı konusunda ortaya çıkmıştı. Sosyalist Parti'de çoğunluğun Sol Kanat yanlısı olduğu kuşkusuzdu. Parti yönetiminin çoğunluk kararlarını ve seçimleri tanımayan anti-demokratik sindirme ve ihraç kampanyası solu daha

32 Aktaran, Weinstein, *Decline of Socialism*..., *Age*., s. 190.

da güçlendirmişti. Bu durumda partinin Sol Kanat tarafından ele geçirilmesi kolay görünmekteydi. Kuşkusuz, reformist yönetim devlet ve düzen güçlerine sığınarak tasfiyeci tutumunu sürdürebilir, partiye anti-demokratik yollardan fiilen el koyabilirdi ama o zaman üyelerden iyice kopar, o haliyle de sağ fraksiyonun darlaşmış örgütü fiilen çökerdi. Sonuçta, partinin ana gövdesi yine Sol Kanat önderliğinde yeniden oluşturulabilirdi. Üstelik o zaman, partiden ihraç edilmiş ya da ayrılmış büyük çoğunluk da yeni partiye dönerdi. Yüzeysel bir bakışla bu türden bir argüman gerçekçi ve mantıklı görünmekle beraber, elbette başka pek çok faktör farklı tavırların Sol Kanat içinde ortaya çıkması sonucunu doğurdu. Sol Kanat'ın içinde, doğru tezler ve haklı argümanlarla "mezhepçi psikoloji", sekterlik, dogmatizm gibi hastalıklar iç içe geçmişti.

Yine de, hemen parti kurulmasını savunanlar, özellikle de federasyon liderleri ve Rus kökenliler, tartışmaya, etnik kökenle de ilintilendirilen, karşılıklı "milliyetçilik" suçlamalarıyla karıştırılmış ideolojik bir vurgu katmakta ısrarlı oldular. "Sekter", "maceracı", "reformist", "kaçkın", "merkezci", "kuyrukçu" gibi ideolojik suçlamalar gündemi belirlemek ve ilişkileri zehirlemekle kalmadı, ileride komünist hareketi son derece olumsuz etkileyecek fraksiyoner bölünmelerle yoldaşlık duygularını berhava eden, güvensizlik tohumları eken, yıkıcı tartışmaları besleyen atmosferin oluşmasına da zemin hazırlamaya başladı. Buna güzel bir örneği, Rusya Federasyonu Başkanı Alexandr Skotlisky'nin şu sözlerinde bulmak mümkün: "Kitleleri elde edebilmek uğruna [partiye] geri alınmak için yalvaracak kadar düşkünleşmeli miyiz? Bolşevikler asla kitlelerin peşinde koşmazlar: Komünistler kuyrukçuluk konumundan hoşnut olmazlar. Onlar her zaman öncüdürler. Kuyrukçuluk, Merkezcilerin karakteristik özelliğidir. ... Komünist parti yapıcıları, [Sosyalist Parti] Merkez Yürütme Kurulu'nun haksızlıkları karşısında yürekleri yumuşatılması gereken kitleler peşinde asla koşmazlar. Komünist ilkelerden arınmış bir Komünist Parti istemiyoruz." Skotlisky'nin söyledikleri bu kadarla da kalmıyordu. Sosyalist Parti kurultayında geri kalan

üyeleri de kazanmak için son bir kavga verilmesini savunanları "Merkezciler" diye damgalamak da yetmiyordu ona; "oportünistler, ilkesizler, uzlaşmacılar, yalpalayanlar, aptallar" gibi sözcüklerle süslemekteydi "Parti Ufku Üzerine" başlıklı polemik yazısını.[33] Karşı taraftan, Louis Fraina'dan gelen yanıt da "kişisel faktörler"i, "iktidar mücadelesi" boyutunu öne çıkartmaktaydı: "Yoldaşlar, özellikle de Rus Federasyonu'ndaki yoldaşlar, önümüzde tehlike var. Liderlerin iktidar düşkünlüğü ve hırsı kırılmalıdır. Devrimci disipline gereksinimiz var. Ulusal Konsey içinde örgütlenmiş tek bir Sol Kanat mevcuttur. Bütün güç Sol Kanat'a!"[34]

Bu ideolojik toz duman içinde, Sosyalist Parti'nin olağanüstü kongresi beklenmeden, 1 Eylül'de komünist parti kurmak için toplanma çağrısı büyük destek gördü. Bu destek sadece on binlerce göçmen üyeden değil, bu erken adıma başta karşı çıkan ve Sosyalist Parti Kongresi'ne katılmayı savunan ve fakat sonra sayısal gücün, devrimci retoriğin, keskinlik yarışının çekiciliğine yenik düşen etkin yerli Amerikalıların bazılarından ve yukarıda konuşmasına atıfta bulunulan Fraina gibi önemli isimlerden de geldi.

4) SOSYALİST PARTİ HESAPLAŞMA KONGRESİ'NE DOĞRU

Bu arada, Sosyalist Parti bünyesinde de ihraçlar bütün hızıyla devam etmekteydi. Bunun üzerine, 26-27 Temmuz'da, ulusal referandumda seçilen ve Sosyalist Parti yönetiminin tanımadığı Sol Kanat Yürütme Komitesi, partinin meşru organı olarak Chicago'da toplandı. Bu toplantıda Ulusal Sekreter Adolph Germer görevden alındı, yerine Alfred Wagenknacht seçildi. L. E. Katterfeld de parti başkanlığına atandı. Partinin mal varlığının da yönetimlerine devredilmesi talep edildi. Bunlar, esas olarak 30 Ağustos'a hazırlanan sol güçlerin göstermelik taktik adımlarıydı ve asıl hesaplaşma alanına, 30 Ağustos Kongresi için yapılan hazırlıklara odaklanılmıştı. Tam bu sırada, beklenmedik

33 *The Communist*, 19 Temmuz, 1919.

34 Aktaran, Draper, *The Roots...*, *Age*., s. 172.

bir gelişme daha ortaya çıktı. Sosyalist Parti Kongresi'nin beklenmesini savunan çoğunluktan Ruthenberg, Fraina, Fergusson, Ballam gibi önemli şahsiyetler görüş değiştirerek Michigan-Federasyonlar grubuna, yani Sosyalist Parti Kongresi'ni beklemeden hemen komünist parti kurulmasını talep eden tarafa katıldılar. Sol Kanat'ın anlaşmazlığa düşen tarafların Ağustos ayında yaptıkları ortak toplantıda, hemen parti kurulması görüşü 2'ye karşı 7 oyla kabul edildi. Yeni çoğunluk komünist parti kurulması için devrimci güçleri 1 Eylül'de Chicago'da toplantıya çağırdı.[35] Ulusal Konsey içinde azınlığa düşen John Reed ve Alfred Wagenknacht ise taraftarlarıyla birlikte, daha önce belirlendiği gibi mücadelelerini önce Sosyalist Parti içinde yürütme ve 30 Ağustos Olağanüstü Kongre'ye katılma taktiğinde direnme kararlılığını sürdürdüler.

Şimdi "yerliler"le Rusların egemen olduğu "göçmenler" arasında ciddi bir bölünme ortaya çıkmıştı. Ruslara göre, devrimin anavatanı Rusya kökenli ve Avrupa devrimci geleneğine aşina olmak, sayısal güçleriyle gelişmiş örgütlülük düzeyi, onları Bolşevizmin ABD'deki "doğal" temsilcisi yapmaktaydı. Onlar için bu, aynı zamanda teoriye bağlılık, ideolojik saflık ve devrimci ilkelere sadakat sorumluluğu demekti. Federasyonlara bağlı "ultra solcular"a göre, "İngilizce konuşanlar" yani "Amerikalılar" büyük oranda ya Menşevik, ya reformist ya da yalpalayan Merkezci oportünistlerdi. Bu durumda, komünist partisinin kuruluşu ve yönetiminde ipler kendi ellerinde olmalıydı. Buna karşılık "Amerikalılar"ın önemli bir bölümü, Draper'in sözleriyle, göçmen federasyonlarının "yerli cephe"si olma rolünü reddediyor, Amerikan koşullarından kopuk bir "solculuğun" dekoru ve figüranı olmak istemiyorlardı.[36] Yani aslında "bölünme içinde bölünme" tohumları da çoktan atılmıştı.

35 Çağrı metni için bkz. *The Communist*, 23 Ağustos, 1919.

36 Draper, *The Roots*, *Age*., s. 172-73.

V

Kuruluş

A) ÜÇ KONGRE, İKİ KOMÜNİST PARTİ

Şimdi artık gündemde iki, hatta üç kongre vardı. Birincisi, 30 Ağustos'taki Sosyalist Parti'nin olağanüstü kongresiydi. Bu kongrenin ikinci bir kongreyle bağlantılı olacağı kesindi. Sol Kanat (Reed ve arkadaşları), iptal edilen seçim sonuçları uyarınca meşru yönetim oldukları iddiasıyla katılacakları kongreye hâkim olabilirlerse, onu komünist partisi kuruluş kongresine dönüştüreceklerdi. Aksi halde oradan ayrılıp başka bir kongreyle komünist partisini kuracaklardı. 1 Eylül'de ise federasyonlarla bağlaşıklarının parti kuruluş kongresi yapılacaktı. Bu zaten önceden saptanmış ve çağrısı da yapılmıştı. Bu kongrelerle ilgili olarak elimizde katılan delegelerin anıları, izleyen gazetecilerin yazıları ve Emniyet (*Bureau of Investigation*) ile Adalet Bakanlığı'nın gözlemci ya da delegasyonlara sızmış ajanları vasıtasıyla tuttukları raporlar var.[1] Şimdi bu kaynaklara dayanarak üç kongreyi izlemeye geçebiliriz.

1 Kongreleri anlatırken, esas olarak bu türden kaynakları kullandık: (Sosyalist Parti Kongresi: Dönemin ünlü solcu edebiyatçılarından) Max Eastman, "The Chicago Conventions," *The Liberator*, Vol. 2, sayı 10, Ekim 1919; (Sosyalist Parti'nin gazetesi *New York Call* muhabiri) Herman Michelson, "Socialists Open Convention After 'Lefts' Are Ousted: Police and Department of Justice Take Notes as Party's Proceedings are Opened in Chicago-Important Committee is Selected," *New York Call*, 31 Ağustos 1919, *Davenport Arşivi*, 1919 Belgeleri: *New York Call*, 31 Ağustos, 1919, (özel haber), "'Left Wing' Attempts to Capture Convention Hall Proves Failure"; [Parti Üyesi] Joseph W. Sharts, "Socialist Convention Held at Chicago," *Miami Valley Socialist*, 5 Eylül 1919; (Kongre delegesi) John C. Taylor, "Report of the National Convention at Chicago," *The World*, 29 Eylül 1919; Eugene Wood, "What'll Folks at Home Think of this '85-45' in Convention Wrangle?", *The New York Call*. 1 Eylül 1919.

1) SOSYALİST PARTİ KONGRESİ

30 Ağustos için, Sosyalist Parti Yönetimi Chicago'daki bir binanın üst katını, Reed grubu ise alt katını kiralamıştı. Daha önce belirttiğimiz gibi, bu kongrede Sol Kanat bakımından uygulanacak taktik belliydi. Onlar, eski yönetimin iptal ettiği seçimlerde göreve getirilen Yürütme Kurulu'nu ve onun atadığı Genel Sekreter Alfred Wagenknacht'ı meşru yönetim olarak tanıyan bir karar çıkartmaya ve böylece partinin "devrimci temeller"de yeniden örgütlenmesini sağlamaya çalışacaktı. Ne var ki, 30 Ağustos Cumartesi sabahı Sosyalist Parti Olağanüstü Kongresi'nin yapılacağı *Machinists Hall*'a ilk gelen ve salondaki yerlerini alan 25-30 Sol Kanat delegesini tatsız bir sürpriz bekliyordu. Delegeler, önce New York Sekreteri Julius Gerber tarafından durduruldular ve salona girmeleri engellenmek istendi. Kendilerine söylenene göre, yerel örgütlerinden aldıkları delege kartları geçersizdi ve ancak merkez yönetimin dağıttığı yeni giriş kartlarıyla salona girmek mümkündü. Bu kargaşa sırasında John Reed ve arkadaşlarıyla kimi görevliler arasında yaşanan itiş-kakışın sonunda solcular salona girip yerlerini almayı başardılar. Bunun üzerine, Genel Sekreter Adolph Germer gelerek salonun boşaltılmasını istedi. Delegeler itiraz edince de, daha önce ayarlanmış sivil kıyafetli resmî görevliler müdahale ettiler. Hemen ardından birdenbire ortaya çıkan üniformalıların da yardımıyla salon polis zoruyla boşaltıldı.

Salonda asılı Amerikan bayraklarının ve etraftaki inzibatların gölgesinde Sosyalist Parti'nin Olağanüstü Kongresi Germer'in açış konuşmasıyla böylece başladı. Bu arada, geride kalan ve solcuların ağırlıkta olduğu kimi delegasyonların mazbatalarına yapılan itirazların bir komitece görüşülmesi sırasında kongre çalışmalarının onların yokluğunda sürdürülmesini protesto eden öteki Sol Kanat mensubu delegeler de kongreden ayrıldılar. Böylece solun kongrede üstünlük sağlaması önlenmekle kalmadı, Sol Kanat önemli ölçüde fiilen tasfiye edilmiş oldu, eski yönetim

de hâkimiyetini yeniden tesis etme imkânına kavuştu. Kongreyle ilgili izlenimlerini yazan William Bross Lloyd, tarihin yargısını daha o zaman 1919 Kasım'ında basılan makalesinde şöyle dile getirdi: "Yönetici kliğince denetlenen ve kapitalizm tarafından finanse edilen [Sosyalist Parti], [bundan böyle] ilginç ve iyi muhafaza edilen bir mumya olarak yaşamaya devam edecektir."

Bu kongrenin belki de en anlamlı olayı, gönderilen bir mesajdı. Kongrenin yapıldığı "Machinists Hall" diye anılan bina, Uluslararası Makinistler Birliği ve Chicago Makinistler Topluluğu'na ait bir sendika merkeziydi. Kongredeki olaylar üzerine, Chicago Pres ve Makina İşçileri Sendikası 113 No'lu Şube Yönetim Kurulu (*Die and Tool Makers Lodge* No. 113) kongre yönetimine şu mesajı gönderdi:

> Değerli Yoldaşlar ve Dostlar,
>
> [Sendika Şubemiz adına] bu binada polisin bulundurulması ve kullanılmasını protesto ediyoruz. Bu bina, sınıf mücadelesine dayalı ilerici ve militan işçi örgütlerinin malı ve sığınağıdır. Üyelerimizin polis korumasında çalışmasına izin vermeyiz; biz örgüt olarak kınar ve karşı çıkarken, polis koruması altında yapılan bir toplantıya nasıl izin verebileceğimizi kavramakta güçlük çekiyoruz. Her ne kadar kongrenizde bireysel ya da herhangi bir örgüt temsilcisi olarak temsil edilemesek de, ruhen sizinleyiz. Bu nedenlerle, ciddi protestomuzu iletmeden, polisin orada korumanız ya da belki davetli misafiriniz olarak bulunmasını kabul edemeyiz. Sizden, polisin orayı terk etmesi için gerekli adımları atmanızı ya da orada bulunmasından sizin sorumlu olmadığınız yönünde bizi tatmin edecek düzenlemeler yapmanızı talep ediyoruz.
> Bunu sizi zora sokmak için değil, aksine, Sosyalist Parti'nin ve genel olarak işçi hareketinin çıkarları için istiyoruz.
>
> Uluslararası Dayanışma duygularımızla...[2]

2 Aktaran, Max Eastman, *Agy.*, s. 10; bu metin Sol Kanat Kongresi'nde de okunarak tutanağa geçirildi; "Minutes of the Founding Convention of the Communist Labor Party of America, Aug. 31-Sept. 5, 1919," *The Ohio Socialist,* Eylül 15, 1919, *Davenport Arşivi*.

2) AMERİKAN KOMÜNİST İŞÇİ PARTİSİ KURULUŞ KONGRESİ

Sosyalist Parti Kongresi'ndeki skandaldan sonra, zaten böyle bir oldubittiye hazırlıklı Sol Kanat delegeleri, 31 Ağustos Pazar akşamüstü, aynı binanın alt katındaki önceden kiralanmış salonda toplandılar. 21 eyaletten gelen 82 delegenin katıldığı toplantıyı "Meşru Sekreter" sıfatıyla Wagenknacht açtı. Delegelerin ayakta Enternasyonal Marşı'nı söylemelerinin ardından çalışmalara geçildi. Ana sorun, 1 Eylül'de komünist partisi kurmak üzere toplanacak olan öteki grupla ilişkilerin düzenlenmesiydi. Bu konuda, ikinci grupla hareket edeceğini daha önce açıklamış olan ama bu kongreye de "geçici" olarak katılan Sol Kanat'ın önde gelen "yerli" üyelerinden Charles Emil Ruthenberg bir önerge verdi. Önergede, "Sosyalist Parti'nin Birleşik Devletler Komünist Sosyalizmin Partisi"ne dönüştüğünün ilan edilmesi; bütün devrimcilere "bu proleter komünizm partisinin geliştirilmesine katılmaları çağrısı"nın yapılması ve birlikte komünist partisi kurulması için beş kişilik bir komitenin seçilerek ertesi gün toplanacak grup temsilcileriyle görüşmelere geçilmesi istenmekteydi. Bu, kongrede parti kurulması kararının ertelenmesi demekti. Buna karşılık John Reed, "komünist partisinin kuruluşunun ilanını ve öteki bütün devrimcilerin de partiye katılmaya davet edilmeleri"ni önerdi. L. E. Katterfeld tarafından sunulan önergedeyse, üye çoğunluğunun iradesinin Sosyalist Parti'yi komünist partiye dönüştürülmesi yönünde zaten tecelli etmiş olduğuna ve kongrenin bu iradesine dayanan meşruiyetine atıfta bulunularak partileşme kararının alınması, beş kişilik bir komitenin de seçilerek "yarın toplanacak" grupla birleşmenin ve birlikte ABD Komünist Partisi'nin kurulması konusunun görüşülmesi talep ediliyordu. Ruthenberg'in önergesi, bütün gece süren sert tartışmalardan sonra, 31'e karşı 37 oyla reddedildi ve Katterfeld'in karar tasarısı 22'ye karşı 54 oyla kabul edildi. Böylece de Amerika Komünist İşçi Partisi / KİP (American Communist Labor Party) kurulmuş oldu.

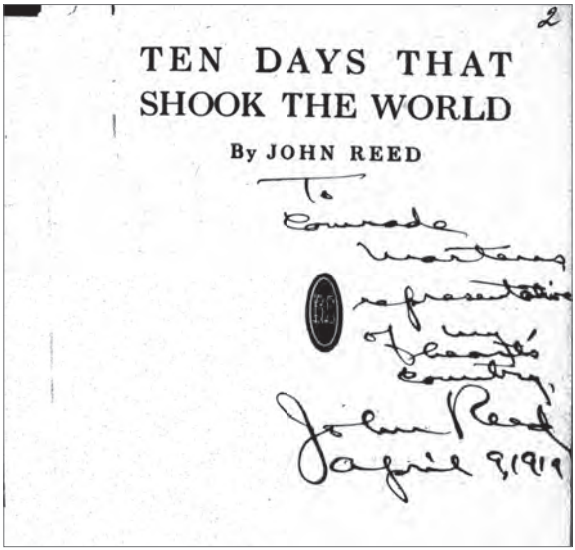

John Reed'in o dönemde Rus Sovyet Hükümeti Bürosu'nun başındaki Ludwig Martens'e imzaladığı kitabı *Dünyayı Sarsan On Gün*. Reed şöyle yazmış: "Yoldaş Martens'e, gönlümün ülkesinin temsilcisi, 9 Nisan 1919." Kitabı Reed'in partisi Komünist İşçi Partisi bastırmıştı.

O gün, Indiana delegesi Zimmerman, partinin adının "Bağımsız Sosyalist Parti" olmasını savundu. Zimmerman, "Komünist kelimesi Amerikan işçisinde korku (terör) salacaktır ve bu unsur olmaksızın da hareket içinde başarılı olmamız olanaksızdır," diye konuştu. Zimmerman, "Devrimci hareket içinde bu salondaki herkes kadar ileri gitmeye hazırım ama bu adın konulmasını akıllıca bulmuyorum. Korkak olduğumu düşünüyorsanız, Indiana'nın mahkeme kayıtlarına bakın. Bu ülkenin henüz devrim için olgunlaşmadığını biliyoruz. Öyle olsaydı, komünist adı uygun olurdu. Bu adı, Rusya'da kapitalist sınıf devrilmeden önce kullanmadılar." Bu görüş büyük çoğunlukça kabul görmedi ve isimle birlikte, partinin amblemi olarak "orak-çekiç ve başak" seçildi, alta da "Dünyanın Bütün İşçileri Birleşin" diye yazıldı.[3]

3 *The New York Times*, 3 Eylül 1919.

Belki Indiana delegesinin çıkışı, yerel koşullara dayalı bir kaygıya dayansa da, çok anlamlı değildi ama Ohio delegesi Baker'ın söyledikleri dikkate değerdi. Baker, Amerika'ya Marksizmi getiren Alman sosyalistlerinin, Engels'in de eleştirdiği, Amerikan işçi hareketine tepeden bakışına gönderme yaparak şunları söyledi: "Eski tüfekler bize hep Almanya'da işlerin nasıl yapıldığını anlatırlardı; şimdi de birileri işlerin Rusya'da nasıl yapıldığını anlatıyorlar; bense Amerika'da işleri nasıl yapacağımıza karar vermek için burada toplandığımızı sanıyordum."[4] Bu sorunla Amerikan komünizmi ileride de çok sık karşılaşacaktı. Ne var ki, bu kongrede, devrimci Rusya'ya ve Üçüncü Enternasyonal'e bağlılık, bu yakınmaların dikkate alınmasına engeldi. Tarih yapan ve yazan büyük kararlar devrimci bir coşkuyla peş peşe kabul edildi. Kongrenin çalışmaları bir başka binada 5 Eylül gecesine kadar sürdü. Alfred Wagenknecht Yürütme Sekreteri, John Reed ile Wagenknecht uluslararası delege seçildiler. Ulusal Yürütme Kurulu'na ise Max Bedacht, Alexandr Bilan, Jack Carney, Ludwig E. Katterfeld ile Edward Lindgren seçildiler.[5]

3) AMERİKA KOMÜNİST PARTİSİ KURULUŞ KONGRESİ

Daha önce kararlaştırıldığı gibi, göçmen federasyonlarının ağırlıklı olduğu Amerika Komünist Partisi'nin kuruluş kongresi 1 Eylül Pazartesi öğlene doğru Chicago'daki Rusya Federasyonu'nun (Petrograd'daki ilk Sovyetlerin toplandığı okula atfen "Smolny" diye anılan) merkez binasında toplandı. Salonun iki tarafında, devrimci sloganların yazılı olduğu flamalar, pankartlar, kırmızı bayrak ve şeritler asılmıştı. Kırmızı zemin üzerinde karanfillerden oluşan ve kızıl bayrağı andıran iki süsleme dikkat çekmekteydi. Asılı büyük pankartlardan birinde "Yaşasın Üçüncü Enternasyonal" yazılıydı. Kürsünün arkasındaki duvarda ortada Marx'ın, iki yanında da Lenin ile Troçki'nin

4 Max Eastman, *Age*., s. 18.

5 Bkz. *Agy*.; Draper, *The Roots...*, *Age*., s. 178-181.

resimleri asılıydı. Daha açılış yapılmadan polisin ilk müdahalesi geldi. Salondaki çiçek süslemeleri ve bayrak şeklindeki iki dekor, Chicago Anarşist Timi'ne mensup polisler tarafından hoyratça söküldü, katılanların fotoğrafları çekilmeye başlandı. Polis ajanı August Loula, raporunda, salonda "Amerikan bayrağının bulunmadığı"na dikkat çekiyor ve "ateş kırmızısı" zemin üzerinde 75 feet (22,86 metre) uzunluğunda üzerinde beyaz harflerle "Yaşasın Proletarya Diktatörlüğü" yazan pankartla Maksim Gorki'nin ve öteki devrimcilerin fotoğraflarına dokunulmadığını yazıyor.[6] Bu polis provokasyonu sürerken salondaki orkestra da Enternasyonal Marşı'nı çalmaya başlıyordu.

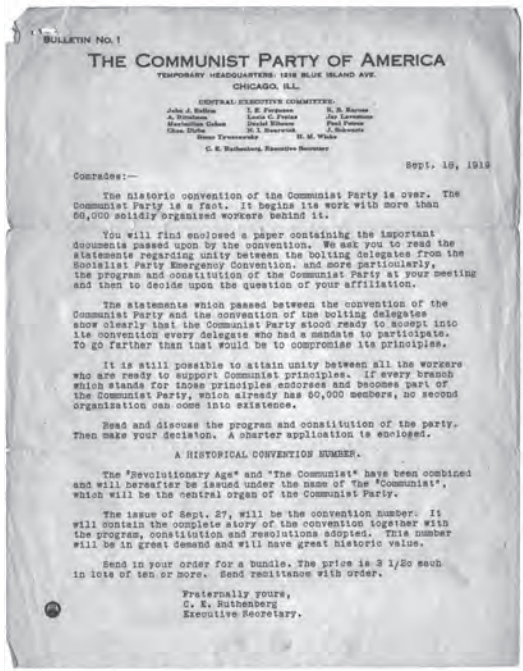

BULLETIN No. 1

THE COMMUNIST PARTY OF AMERICA

TEMPORARY HEADQUARTERS: 1218 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

CENTRAL EXECUTIVE COMMITTEE:

John J. Sullivan, I. E. Ferguson, R. B. Karnes, A. Nicolson, Louis C. Fraina, Jay Lovestone, Maximilian Cohen, Daniel Ribeaux, Paul Peters, Chas. Dirba, N. I. Bearwick, J. Schwartz, Simon Trwoszewsky, H. M. Wicks

C. E. Ruthenberg, Executive Secretary

Sept. 18, 1919

Comrades:—

The historic convention of the Communist Party is over. The Communist Party is a fact. It begins its work with more than 60,000 solidly organized workers behind it.

You will find enclosed a paper containing the important documents passed upon by the convention. We ask you to read the statements regarding unity between the bolting delegates from the Socialist Party Emergency Convention, and more particularly, the program and constitution of the Communist Party at your meeting and then to decide upon the question of your affiliation.

The statements which passed between the convention of the Communist Party and the convention of the bolting delegates show clearly that the Communist Party stood ready to accept into its convention every delegate who had a mandate to participate. To go farther than that would be to compromise its principles.

It is still possible to attain unity between all the workers who are ready to support Communist principles. If every branch which stands for those principles endorses and becomes part of the Communist Party, which already has 60,000 members, no second organization can come into existence.

Read and discuss the program and constitution of the party. Then make your decision. A charter application is enclosed.

A HISTORICAL CONVENTION NUMBER.

The "Revolutionary Age" and "The Communist" have been combined and will hereafter be issued under the name of the "Communist", which will be the central organ of the Communist Party.

The issue of Sept. 27, will be the convention number. It will contain the complete story of the convention together with the program, constitution and resolutions adopted. This number will be in great demand and will have great historic value.

Send in your order for a bundle. The price is 3 1/2c each in lots of ten or more. Send remittance with order.

Fraternally yours,
C. E. Ruthenberg
Executive Secretary.

Amerika Komünist Partisi Kuruluş Bildirgesi.

6 "Communist Party Convention: Day 1-Sept. 1919," *DoJ/BoI Investigative Files*, NARA M-1085, reel 931, file 313846, *Davenport Arşivi*.

Amerika Komünist Partisi'nin kuruluş kongresi 140'a yakın delegenin katılımıyla böyle başladı. Dennis Batt açılış konuşmasını yapmak üzere kürsüye giderken, üç gün önce yaptığı bir konuşma dolayısıyla hakkında tutuklama kararı olduğu bildirildi. Kürsüden indiğinde de Batt gözaltına alındı. Polisin tutumunu protesto eden bir hukukçu delege de (L. M. Montgomery) dövülerek tutuklandı. Bir başka ajan, James O. Peyronin ise, "yedi kadının kırmızı bluz giydiğini" not ediyordu amirlerine verdiği raporda. O da salonda Amerikan bayrağının asılmadığına dikkat çekmişti. Toplantıya ilk ara verildiğinde, polis amirleri divana, platforma yerleştirilen kırmızı çiçeklerden yapılmış kızıl bayrakların toplanması gerektiğini, aksi halde kongrenin devamına izin verilmeyeceğini bildirdiler. New York Times gazetesinin haberine göreyse polis, ayrıca "kızıl bayrakların yerine Amerikan bayraklarının asılmasını istedi."[7] Amerikan bayrakları asılmadı ama kızıl bayraklar toplandı. Toplantıya başkanlık eden Louis Fraina, bayraklar sökülürken protesto seslerinin yükseldiği salona şöyle seslendi: "Biz, destek ve eylem için sembollere değil, kitlelere dayanıyoruz."[8]

Bu kongrede de ana tartışma konusu, "öteki taraf"la, yani Komünist İşçi Partisi (KİP) ile ilişkilerdi. Ayrıca, daha önce de belirttiğimiz gibi, burada da ciddi ayrılıklar söz konusuydu. Kongrede üç ayrı grup mevcuttu. Hem sayısal bakımdan hem örgütlülük ve disiplin açısından Rusların önderliğindeki federasyonlar grubu kuşkusuz hâkim olan taraftı; ama onlar da, en azından görüntü bakımından "yerli/Amerikalı" müttefiklere muhtaç durumdaydılar. Bu ihtiyaç, "yerliler"in ağırlıkta olduğu KİP'in kurulmasıyla daha da önem kazanmıştı. Bu grup, aynı parti içinde ittifak da yapmış olsalar, kendi dışındakilere şüpheyle yaklaşmakta, o tarafta "Menşeviklik", "oportünizm", "Merkezcilik", "Kautskycilik" ve benzeri hastalıklar keşfetmek-

7 *New York Times*, 2 Eylül 1919.

8 Bkz. 1. Gün raporu, *DoJ/BoI Investigative Files*, NARA M-1085, reel 931, file 313846, *Davenport Arşivi*.

teydi. "Devrim"in ve "teori"nin gerçek, saf, yetkin temsilcileri olarak misyonlarını, kongreye ve kurulacak partiye tam hâkim olabilirlerse gerçekleştirebileceklerini düşünüyorlardı. Delege olarak seçilip federasyon grubunun toplantılarına katılan ajan "Gizli Görevli No. 121" raporunda hizbin stratejisini şöyle anlatıyor: "Fraina grubu da, Michiganlılar da güvenilir Bolşevikler olarak görülmemektedir. Ama Amerikalılar olmaksızın bir Amerika Komünist Partisi kurulup yönetilemeyeceği için, Rus denetimine girmeye en uygun grubun parti içinde [desteklenmesi] planlanmaktaydı. Rus liderlerin önündeki sorun, önce, Komünist Parti'nin kimi Amerikan isimlerine sahip olması için iki gruptan hangisinin içerilmesi ve ikinci olarak da ... iki grubu da [birbirlerine karşı kullanarak] sonuna kadar kongrede tutmaktı. ... Partinin kalbi Rusya Federasyonu olacaktı. Rusya Federasyonu Amerikalıları olgun Bolşevik liderler olarak görmüyorlar, çünkü onların ciddiyet, acımasızlık, ödün vermezlik gibi Bolşevik niteliklere sahip olmadıklarını iddia ediyorlardı. ... Hourwich ve Hiltzik, açıkça parti Ruslar tarafından yönetilmediği takdirde Amerika'ya fayda sağlayamayacağını söylediler. Parti, Rusya Federasyonu'nca kontrol edilmeli ve yönetilmeli; sadece kamuoyu için ve salt propaganda amaçlı olarak daha fazla Amerikalı isim içerilmeli, ama bütün yüksek mevkilere, isimlerini vermeye hazır ama bir kontrol talep etmeyecek Amerikalıları yerleştirmeye dikkat etmeliyiz."[9] KİP'i kuran Sol Kanat'tan ayrılarak Sosyalist Parti Olağanüstü Kongresi'ne gitmeden doğrudan bu kuruluş kongresine katılma kararı alan ve içlerinde Ruthenberg, Fraina, Ferguson gibi "ağır toplar" bulunan grup da daha baştan, federasyonların hegemonyasından ve sekterliğinden rahatsızlardı. Benzer biçimde, zaten gelenek olarak Sosyalist Parti merkezine daha yakın ve ötekilere göre "sağ"da konumlanmış bulunan Michigan takımı da, ideolojik

9 N. Nagorewe (BoI 'Confidential Employee No. 121'), In Re: Communist Party Convention (Chicago: Sept. 1-7, 1919," *DoJ/BoI Investigative Files*, NARA M-1085, reel 931, doc. 313846, *Davenport Arşivi*.

ve programatik itirazları nedeniyle içinde bulundukları yapıdan ve ittifak ilişkilerinden hoşnut değillerdi.

Kongredeki ilk kriz KİP ile görüşmeler için beş kişilik bir komitenin oluşturulması yönündeki önergeyle ortaya çıktı. Federasyonlar, KİP ile eşit müzakerelere karşıydılar. O cenahtaki delegelerin, müracaatları halinde haklarında teker teker karar alınmasından sonra kongreye kabul edilmelerinden yanaydılar. Bunun KİP tarafından kabul edilmesi elbette düşünülemezdi. Federasyon yetkilileri böylece "reformist-oportünist-uzlaşmacı" unsurlardan kurtulunmuş olacağını hesaplıyorlardı. Buna karşılık, Sol Kanat'tan ayrılarak federasyonlarla ittifak yapan "ağır toplar" ise tam aksine, eşit müzakerelerden ve bir biçimde birleşme yolunun bulunmasından yanaydılar. Onlar da böylece kendi yalnızlık ve tecritlerini kırmak, "göçmen" hegemonyasını dengelemek, toplumsal koşullara daha uygun bir kompozisyon ve vitrinle kamuoyu önüne çıkmak istiyorlardı. Bu gruptan Ferguson'un beş kişilik komitenin seçilmesi ve KİP ile görüşmelere geçilmesi için verdiği önerge, federasyonlarla 20 kişilik Michigan grubunun birlikte hareket etmesi sonucu, 31'e karşı 75 oyla reddedildi. Tartışmalarda, KİP'lilere karşı alınacak tavır konusunda, federasyonlara bağlı gruptan Lunin şöyle diyordu: "Amacımız gerçek, saf bir komünist parti kurmaktır. Öteki kongrenin delegelerinin bizim Mazbata Komitesi'ne (*Credentials Committee*) teker teker gelmelerine izin vereceğiz ve onları iyice sorgulayarak komünist olup olmadıklarını saptayacağız. Çünkü bir günde komünist olamazsınız – hayır, iki günde de, üç günde de, hatta bir yıl içinde bile olamazsınız. Rusya'da bile gerçek bir Bolşevik olmak çok zaman alır." Yazdığı kongre izlenimlerinde bu sözlere yer veren Max Eastman, bir başka gerçeğe daha dikkat çekiyordu; o da, "yoldaş Lunin"in, "Slav Federasyon liderlerinin çoğunluğu gibi", bir yıl öncesine kadar bir Menşevik olduğuydu!. Genç bir keskin devrimciyse şöyle sesleniyordu kongreye: "Onlara küçük düşme testi uygulayalım. Buraya gelip kongreye katılmak için ricada bulunmalarını isteyin. Bu küçük düşme testi, onların

devrimci ilkelere bağlılıklarının samimiyetini ölçecektir."[10] Bu tavır üzerine, ikinci grubun önemli temsilcileri seçilmiş oldukları kilit komite üyeliklerinden çekildiklerini açıkladılar. Fraina da, federasyonların çifte standardına, Michigan grubuyla yapılan ittifakı kastederek, şöyle tepki gösterdi: "Bir yandan komünizminizin saflığıyla böbürlenirken, öte yandan da komünist olmadığını bildiğiniz ve söylediğiniz kişilerle kirli anlaşmalar yaptınız."[11] Ferguson'un anlattığına göre, bu sekter tavır karşısında, kimi federasyon delegelerinden de tepkiler gelmeye başlamış ve böylece Rusya Federasyonu'nun kontrolünde gedikler açılmıştı. Bunun üzerine Ruslar geri adım attılar ve görüşmelere geçilmesi için bir komitenin seçilmesi yeniden oylanarak kabul edildi.[12]

Kongredeki ikinci kriz ise program ve örgüt konularında ortaya çıktı. Bu noktada, Michigan Grubu tam bir azınlık olarak tecrit durumunda kaldı ve bu durum onların parti dışına çıkmalarıyla sonuçlandı. Kongre, Amerika Komünist Partisi'nin (Communist Party of America - CPA) (AKP) programının kabulü ve yöneticilerinin seçilmesiyle son buldu. Yeni partinin Ulusal Sekreterliğine Charles E. Ruthenberg seçildi. Yürütme Kurulu'na ise Louis Fraina, Isaac Edward Ferguson, John Schwartz, K.B. Karosas, Charles Dirba ve Harry Wicks seçildiler. Üçüncü Enternasyonal'in stratejik önemi göz önüne alındığında, elbette, en kritik makamlardan biri de "uluslararası delege" göreviydi. Buraya da, Sol Kanat'ın önde gelen isimlerinden ve *Devrimci Çağ*'ın *(Revolutionary Age*) editörü Louis Fraina, Rusya Federasyonu'ndan *Novy Mir* dergisi editörü Nicholas Hourwich, Rusya Federasyonu Sekreteri Aleksandr Stoklitski ve Ulusal Sol Kanat Konseyi Sekreteri I. E. Ferguson seçildiler. Yedek üyeliklere ise Daniel Elbaum, Alexander Bittelman, John Ballam ve Jay Lovestone getirildiler.

10 Max Eastman, *Age*., s. 15.

11 *Agy*.

12 I. E. Ferguson, "The Communist Party Convention," *The Communist* (yeni seri), 27 Eylül 1919; aynı yazı için ayrıca, *Davenport Arşivi*.

B) İKİ KOMÜNİST PARTİ ARASINDA GÖRÜŞMELER

AKP kongresinde KİP ile görüşmeler yapmak üzere bir komitenin seçilmesinin kabulü üzerine, ertesi gün sabah heyetler arasındaki ilk toplantı gerçekleşti. Bu toplantıda AKP heyetinin önerisi, KİP delegelerinin kendi kongrelerine gelerek ayrı bir bölümde oturmaları ve kongrenin kendi çalışmalarını düzene soktuktan sonra "birleşme" sorununun görüşülmesiydi. KİP heyetinin önerisi ise tüm delegelerin birlikte katılımıyla "ortak kongre" yapılmasıydı. Buna yanıt, KİP delegelerinin müracaatları halinde durumlarının tespit edileceği, delege olarak kabul edilenlerin kongreye katılacakları, ötekilerin de "misafir" edilecekleri yönündeydi. KİP heyetinin yanıtı, "ortak bir komisyonun bütün delegelere mazbata vermesi" şeklinde oldu. Bu da kabul edilmeyince, KİP bir ortak komisyon kurulmasını, uzlaşmaz farklılıklar ve çelişkiler bulunmadığı tespit edilirse, birleşik kongreye gidilmesini önerdi. 4 Eylül'de AKP bunu reddetti. Ertesi gün, KİP iki tarafın bütün delegelerinin katılacağı "resmî olmayan" bir ortak toplantı yapılmasını teklif etti. Buna da olumlu yanıt alamayınca, KİP kongresi şu kararı aldı: "Komünist İşçi Partisi, Komünist Parti'ye, eşitlik temelinde bir Birleşme Konferansı'nda bir araya gelme çağrısında bulunmaktadır ve ulusal büro ve komitelerimize, Komünist Parti'den ya da başka devrimci işçi sınıfı örgütlerinden bu yönde gelecek bütün davetleri kabul etmeleri direktifini veriyoruz."[13] Sonuç yine olumsuzdu ve böyle zehirlenmiş bir ortamda bölünme gerçekleşmiş, iki komünist partisi kurulmuş oldu.

13 Tarafların bu konudaki öneri, mektup ve görüşleri için bkz. *The Communist*, 27 Eylül 1919; https://archive.org/stream/TheCommunistVol.I1Sept271919/CSept19#p*Age*/n0/mode/2up.

VI

İki Partili Çocukluk Kavgaları

A) SOL ÇOCUKLUK HASTALIĞI'NIN ORTAK SEMPTOMLARI

KİP esas olarak, soyağaçları en az birkaç kuşak öncesine dayanan "yerli" Amerikalılardan oluşmaktaydı. Bu bakımdan, Amerikan toplumuyla, onun sosyopolitik yapısıyla, kültürel ve ruhi şekillenişiyle, tarihsel bağlarıyla daha yakın, organik ilişkilere sahipti, bunlara daha duyarlıydı. Buna karşılık, AKP büyük oranda göçmenlere dayanmaktaydı. Kısa süre içinde ayrılan küçük ve yerel Michigan ekibini saymazsak, Ruthenberg, Ferguson, Bittelman, Bertram Wolfe, William Weinstone, Jay Lovestone gibi Sol Kanat mensuplarının kuruluş sürecine son anda katılmasıyla bünyesinde çok az "yerli" toplayabilmişti.

Esas olarak Anglosakson kökenli, en az birkaç kuşak öncesinden gelen yerleşik, ana dilleri İngilizce olan "yerliler"le birinci ya da ikinci, üçüncü kuşak "göçmenler" arasındaki farklılıklar ve ilişkiler o zamanlar çok önemliydi. Göçmenlerin "yabancılığı" onların özellikle işçi sınıfı içindeki "temsil" oranlarından kaynaklanmıyordu. Aksine, o dönemde özellikle de kent merkezlerinde işçi sınıfının ana damarını göçmenler oluşturmaktaydı. Bu bakımdan, büyük kentlerde örgütlenmiş ve asıl desteğini iş-

çilerden alan bir komünist partisi, göçmen üye ağırlığıyla sınıfın yapısını yansıtıyor, hiç de ona yabancı bir konumda bulunmuyordu. Sorun burada değil, göçmenlerin (özellikle de Rus-Slav kökenlilerin) anavatanlarındaki gelenek, düşünce ve gelişmelere olan bağımlılıklarıydı. Amerika'da eski yaşantılarını sürdüren ve politik tavırlarını da o eski geleneklere ve geldikleri ülkelerdeki gelişmelere göre oluşturanlar, bu bakımdan Amerikan toplumu içinde "yabancı" kalmaktaydılar. Özellikle de Bolşevik Devrimi'nden sonra bunların büyük bölümünün Rusya ile Doğu ve Orta Avrupa koşullarından kaynaklanan bir politik söylem ve hareket tarzını keskin, dogmatik ve sekter biçimde Amerika içinde yeniden üretmeleri, hem onları Amerikan toplumundan psikolojik olarak kopartıyor ve "milliyetçi" bir reaksiyona itiyor hem de toplumun öteki kesimlerinde antipati yaratıyordu. Elbette göçmenlerin kötü yaşam ve çalışma koşulları, dışlanmışlıkları, gündelik deneyimlerinde yabancı düşmanlığı ile karşılaşmaları onları kendi kabuğuna çekiyor, daha da yerleşik toplumsal çerçeve dışına itmiş oluyordu. Göçmen işçilerin sendikalardan ve dolayısıyla örgütlü, görece avantajlı durumdaki "yerli" işçilerden, hem yaşam biçimi, hem örgütsel çatı, hem dil hem de düşünsel ortam bakımlarından ayrı konumlanması, iki kesim arasında algılama, değerlendirme, tutum ve davranış uçurumları da yaratıyordu. Göçmenlere dayalı yarı özerk, hatta başına buyruk federasyonların hem sayısal ve ekonomik güçleri, hem örgütlülükleri ve hem de Bolşevik Devrimi'nin getirdiği "milli" prestijleri, bu partilerde onlara, özellikle de onların liderlerine, "orantısız" üstünlük kazandırıyor, hegemonya tesis etmelerini sağlıyordu. Bu da zaten kendi toplumlarından, kültür ve geleneklerinden, yerleşik davranış kalıplarından kopuk yapılar içinde sıkışmış kalmış ve her iki tarafça da yalıtılmış "yerliler"de tepkiler doğuruyor, soruna bir de "iktidar ve güç" boyutunu ekliyordu. Kendi ülkelerinde "yabancı" konumuna düşmeleri olasılığı, yerlileri, topluma fikren ve ruhen "yabancılaşmış" partilerinin iyice tecrit olması olasılığının korkusuyla daha da kaygılandırıyordu. Yani göçmen

federasyonlarının ağırlığı hem komünist partilerle toplum arasında hem de partiler içinde, üyeler arasında sorunlar, çelişki ve çatışmalar yaratıyordu.

İki parti de üye sayılarını abartılı biçimde açıklamaktaydı ve istatistiklerde sempatizan, kayıt yaptıran, aidat ödeyen, üye kuruma (federasyona) bağlı olanlar vb. arasında bir ayrım da yapılmıyor, kâğıt üstünde hepsi parti üyesi kabul ediliyordu. AKP kendi üye sayısını 58 bin, KİP'inkiniyse 10 bin olarak ilan etmişti. Buna karşılık, KİP kendi üye sayısını 30 bin, AKP'ninkini 27 bin olarak açıklamıştı. Şayet Sol Kanat'a mensup olanların tamamı iki partiden birine üye olmuş olsaydı, bu rakamlar doğruyu yansıtırdı; ama ortaya çıkan bölünmeler, sert tartışmalar, kırgınlıklar, dogmatizm ve sekterlik, önemli bir kesimin örgütlere katılmasını engellemişti. Dolayısıyla, tarafların aralarında bölüştüklerini iddia ettikleri 70 bin civarındaki üye sayısı gerçeği yansıtmıyordu, abartılıydı. Daha sonradan komünist hareketten ayrılan önde gelen kadrolardan Benjamin Gitlow, karşı saflara geçtikten sonra yazdığı anılarında, iki partinin toplam üye sayısını 25 bin civarında veriyor. Draper ise 25 bin-40 bin arasında bir rakama oturtuyor toplam üye sayısını. 1990 yılında basılan bir araştırmaysa, 1934 yılında toplanan Komünist Parti'nin 8. Kurultayı'ndaki rapordan hareketle, 1919 yılı için 40 bin rakamını işaret ediyor. AKP üye sayısına ilişkin bir Komintern belgesindeyse, 1919'un ikinci yarısında ortalama üye sayısı 23.746 olarak geçiyor. İlerde göreceğimiz gibi, devlet baskısıyla ve illegalite koşullarında, iki partinin de üye sayısında büyük düşüşler ortaya çıkacaktı. Boş keskinlik, baskılar ve illegalitenin zorlukları, riskleri karşısında hareket içinde örgütlü kalmaya yetmiyordu. Dolayısıyla, bu "ortalama" rakamın kuruluşta daha yüksek olduğunu düşünebiliriz. Bu durumda, başlangıçta toplam 40 bin-50 bin sayısı gerçekçi görünüyor; iki partinin toplam üye sayısının bu civarda olduğunu varsayabiliriz. Bunun da en fazla yüzde 10'unun "yerli" Amerikalı ve çoğunluğunun da KİP'e üye olduğunu söyleyebiliriz. Tabii KİP içinde de çoğun-

luk "göçmenler"deydi ama bu oran AKP'de yüzde 95'lere ulaşıyordu. Orada Doğu Avrupalıların oranı yüzde 75'ti ve sadece Ruslarınki yüzde 25'i buluyordu. "Yerli"lerin oranıysa, yüzde 4 civarındaydı.[1]

Her iki partideki Siyah sayısıysa yok denecek kadar azdı. KİP programında Siyahlardan söz bile edilmemişti. AKP programındaysa Siyahlar sadece işçi sınıfının bir parçası olarak ele alınmış, sorunlarının sosyalizmde çözüleceği vazedilmişti. Beyaz işçi saflarında yaygın ırkçılığın kol gezdiği, Siyahların sendikalara alınmadığı ve her kesimde dışlandığı bir ülkede böylesi sığ yaklaşımların Afrikalı Amerikalılar bakımından anlamlı olamayacağı açıktı ve Siyahların bu partilere ilgi göstermesi elbette beklenemezdi. 1919 yılında radikal Siyahlar African Blood Brotherhood (Afrika Kan Kardeşliği) adlı bir örgütte toplanmaktaydılar. Harlem gibi görece gelişmiş bir yerde bile, örgütlü komünizme ilgi duyan sadece öncü 5 Siyah'ın hepsi de küçük burjuva kafa emekçisiydi. Bunların dördü Karayipler kökenliydi ve sadece biri (Lovett Forte-Whiteman) ABD doğumluydu.[2] Bu ekipten Cyril Briggs, daha sonraları, partiye katılma gerekçesinin sınıf ya da sosyalizm sorunlarından ziyade, Marksizm-Leninizmin "emperyalizm karşıtlığı ve özellikle de milli meseleye Sovyet çözümü, onun ... Çarlık Rusyası tarafından ezilen ulusların kendi kaderini tayin hakkını tanıması" olduğunu söyleyecekti.[3]

İki partinin kuruluş kongrelerinde yer alan tek Siyah delege ise, AKP'nin 1 Eylül'deki toplantısına katılan Surinam kökenli Otto

---

1 Draper, *The Roots*..., *Age*., s. 190; Benjamin Gitlow, *I Confess: The Truth About American Communism*, New York, E.P. Dutton and Co., 1940, s. 57; Guenter Lewy, *The Cause That Failed: Communism in American Political Life*, New York, Oxford University Press, 1990, s. 307; *Parti Arşivi*, 515.1.30; Theodore Draper, *American Communism and Soviet Russia: The Formative Period*, New York, The Viking Press, 1960, s. 19-20.

2 Mark Naison, *Communists in Harlem During the Depression*, Urbana, University of Illinois Press, 2005, s. 5.

3 Aktaran Mark Solomon, *The Cry was Unity: Communists and African Americans, 1917-36*, Jackson, MS., University Press of Mississippi, 1998, s. 9.

Huiswoud idi. Huiswoud Haziran 1919'daki Sol Kanat toplantısına da katılmıştı.[4]

The COMMUNIST

Official Organ of the Communist Party of America

(Section of the Communist International)

CONTENTS:

Party Statement

Issued by the Central Executive Committee as a Result of the

FIRST PARTY COUNCIL

Assembled in December

AKP yayın organı *The Communist* dergisi.

AKP programında Siyah sorunu, işsizlerle ilgili bölümden hemen sonra, 6. maddede ele alınmıştı. Buna göre, "... [v]asıfsız işçilerle yakından bağlantılı bir sorun da Zenci[5] işçi sorunudur. Zenci sorunu, politik ve ekonomik bir sorundur. Zencilerin ırksal olarak ezilmesi, onun esas olarak ekonomik tutsaklığı ve ezilmişliğindendir ve her biri ötekini arttırmaktadır. Bu, Zenci sorununu karmaşıklaştırmakta ama onun proleter niteliğini değiştirmemektedir. Komünist Parti, Zenci işçiler içinde onları sınıf bilinçli tüm işçilerle birleştirmek amacıyla ajitasyon çalışması yapacaktır."[6]

4 *Agy.*, s. 3.

5 O zamanlar "Zenci" sözcüğü yaygın biçimde ve Siyahlar tarafından da kullanılmaktaydı. Aşağılayıcı tabir, "Nigger" (Marsık) idi.

6 *Manifesto and Program, Constitution, Report to the Communist International,* Communist Party of America, Chicago, Illinois, ty., s. 18.

Moskova'da yaptıkları görüşmelerde Lenin, John Reed'e komünistlerin Siyah sorununa daha fazla ağırlık vermeleri ve bunu bir "milli mesele" olarak ele almaları yönünde telkinlerde bulunmuştu. Buna karşılık Reed, Komintern'in İkinci Kongresi'nde yaptığı konuşmada, o dönemin klasik sol görüşünden farklı şeyler söylememişti:

> Ezilen ve tutsak bir halk olarak düşünüldüğünde, Zencilerle ilgili iki sorun ortaya çıkar: bir yanda güçlü ırksal ve sosyal bir hareket, öte yanda da sınıf bilinci hızla büyüyen güçlü bir proleter işçi hareketi. Zencilerin ulusal bağımsızlık talebi yoktur. Birkaç yıl önce gördüğümüz "Afrika'ya Dönüş" hareketi gibi, Zenciler için ayrı bir ulusal varoluş hedefleyen bütün hareketler başarısız olmuşlardır. Onlar kendilerini her şeyden önce Amerikalı olarak görmektedirler. ... Bu, komünistlerin işini çok kolaylaştırmaktadır. Amerikalı komünistlerin zencilere ilişkin politikası, Zencileri öncelikle işçi olarak ele almak olmalıdır. ... Ülkenin her iki tarafında da [Kuzey'de ve Güney'de], ırkçı önyargıları yıkmanın ve sınıf dayanışmasının gelişmesinin en hızlı ve en iyi yolu olarak, bütün Zenciler arasında, onları beyazlarla aynı sendikalarda örgütlemek için her türlü çaba gösterilmelidir. Ama komünistler, ırksal bilincin hızla yükseldiği şu sıralarda Zenciler arasında hızla yayılmakta olan sosyal ve siyasal eşitlik hareketinden uzak durmamalıdırlar. Komünistler, bu hareketi burjuva eşitliğin olanaksızlığını açığa çıkartmak için kullanmalı ve sadece bütün işçileri kölelikten kurtarmak için değil, aynı zamanda, tutsak Zenci halkı da özgürleştirecek tek araç olan sosyal devrimin zorunluluğunu vurgulamalıdırlar.[7]

Programlarında; yapı, söylem, anlayış, taktik ve stratejilerinde iki parti birbirlerinin neredeyse aynısı, deyim yerindeyse, karbon kopyası gibiydiler. Her ikisinin de karakterini belirleyen temel etmen sekterlik, dogmatizm, keskinlik ve şablonculuktu. Lenin'in "Çocukluk Hastalığı"nın bütün belirtileri partilerin

7 *The Second Congress of the Communist International: Proceedings of Petrograd Session of July 17th, and of Moscow Sessions of July 19th-August 7th, 1920*, Publishing Office of the Communist International, (America), 1921, s. 123-126.

bünyesini sarmış, giderek organizmayı kemirmekte, ölümcül etkiler yapmaktaydı.

Dünyanın en gelişmiş ve üstelik feodaliteyi yaşamamış kapitalist ülkesinde minumum/demokratik talepler, asgari program gündemde belki yoktu ve maksimum talep, azami program, yani "sosyalist devrim", bir geçiş ya da aşama olmaksızın, programatik hedefti. Siyahların sorunları gibi burjuva-demokratik görevler bir yana bırakıldığında, proletarya diktatörlüğü ve sovyetler-konseyler temelinde zora dayalı devrim stratejisi ve sosyalist inşa, bütün basitliğiyle altın anahtar rolünü oynuyordu. Ne var ki, devrimci bir durumun bulunmadığı, sınıf bilincinin son derece geri olduğu bir ortamda, buradan hareketle politika üretmek olanaksızdı. Sadece dogmatizm ve Bolşevik Rusya'nın şabloncu kopyacılığı değil, aynı zamanda, gelenekler de, ideolojik-örgütsel kökenler de kendi hükümlerini icra ediyordu.

İlk Amerikan komünistlerinin büyük bölümünü oluşturan göçmenler, Kıta Avrupa'sını ve özellikle de Rusya'yı, oraların tarihsel deneyimlerini, koşullarını, yapısal özelliklerini, sorunlarını, geleneklerini, güncel mücadelelerini referans alıyorlardı. Yerliler ise Sosyalist Parti ve anarko-sendikalizmin ABD temsilcisi Industrial Workers of the World (Dünya Sanayi İşçileri-IWW) kökenliydiler. IWW'nin temsil ettiği son derece radikal ve mücadeleci sendikalist anlayış, kabaca, politik mücadelelerden, teorik zeminlerden ziyade, tek çatı altında sendikal mücadele ve genel grevle işçilerin üretimi, araçlarını ve dağıtımı kendi ellerine alarak kapitalin egemenliğine son vermesini ve devletsiz bir eşitlikçi toplum inşa etmesini öngörmekteydi. Bu dar doğrudan (dolaysız) eylemci ve genel grevci anlayışın, genel olarak siyasete, özel olarak da işçi devletine bakışı olumsuzdu. IWW'nin bu yaklaşımı, doğası gereği politik mücadeleye, teoriye, demokrasi ve reform taleplerine, ekonomi karakterli günlük ihtiyaç, çıkar ve amaçlar için uğraşa, ittifaklara, parlamenter mücadeleye, anayasal/hukuksal düzlemde savaşıma özsel bir karşıtlık içermekteydi ve sınıfın devlet erkini ele geçirme perspektifinden de yoksundu.

İki partide de büyük ağırlığı olan göçmen kesimlerdeki içe kapanıklık ve toplumsal yaşamdan kopukluk, gettolaşma eğilimleri; anavatanlarla özdeşleşme ve bunun yarattığı uyumsuzluk, dogmatik-sekter-şabloncu eğilimler, "sol çocukluk" virüsünü besliyor ve partilerin politikalarına yansıyordu. Bu, yerlilerin teorik yetersizliği, kopyacılığı ve sendikalist kökenleriyle birleşince, ittifaklar siyasetinden sendikalara bakışa; seçimler ve parlamenter çalışmaya yaklaşımdan zora ve şiddete ilişkin perspektife; örgütlenmeden legaliteye, bir dizi hayati alana ilişkin kavrayışı zehirliyordu. Böylece, sadece politikasızlık üretilmekle kalınmıyor, aynı zamanda her zaman her yerde geçerli eleştiriye ve keskin söyleme dayalı tarz, işçilerin sınıf bilinci eksikliğinin, duyarsızlığının, apolitikliğinin, sosyalizme uzaklığının ve hatta gündelik dertlerinin ağırlığının katı duvarlarına çarpıyor, bir bumerang etkisiyle dönüp karşılıksız sloganların sahiplerini vuruyordu. Bunun sonucu olan tecrit ve çaresizlik ise boş keskinliği arttırıyor, anlamsız iç didişmeleri körüklüyor, teori fetişizmini besliyor, şeflerin hegemonyasıyla tatmin olan bir kısırdöngü içine hapsediyordu hareketi.

Her iki parti de kısmi/gündelik talepler için mücadeleyi küçümsüyor, hatta kapitalizmi güçlendiren reformları gündeme soktuğu için zararlı bile buluyordu. Partiler, ekonomik karakterli gündelik çıkarlar için mücadeleyi sadece küçümsemekle kalmayan, bunu zararlı ve kapitalizmi güçlendiren reformculuk olarak algılayan kadroların hâkimiyeti altındaydı. Böyle olunca da, en küçük bir işçi eylemine bile yaklaşım, bunda yaklaşan devrimin ayak seslerini duyan ve işçileri hemen devrim yapmaya çağıran bir koflukla malul abartmayı içeriyordu. Örneğin KİP'in programının 7. maddesinde, işçilerin ekonomik mücadelesine katkıda bulunduğu ve onları burjuva demokrasisinin yetersizliği konusunda eğittiği sürece seçimlere katılınmasına olumlu bakılabileceği söyleniyor ama hemen altında da şunlar ekleniyordu: "Ama açıkça vurgulanmalıdır ki, seçimler yoluyla bugünkü kapitalist sistemde ileri derece reformları dahi [*even advanced reforms*]

kazanma olasılığı çok zayıftır; ve bu mümkün olsa bile, bu reformlar kapitalist sistemi zayıflatmayacaktır." Program, "sadece tek talep: Proletarya Diktatörlüğünün tesisi"ni öngörüyordu.[8] AKP programında ise, "Proletaryanın genel mücadelesinde ikinci derecede önemli olan parlamento [seçimlerine yönelik] kampanyalara katılım sadece propaganda amaçları içindir," denilmekteydi.[9] Programda ayrıca, partiye bağlı parlamenterlerin reformlar önermesi ya da reform tasarılarını desteklemeleri yasaklanıyordu. Parti, yürütme makamlarına değil, sadece yasama meclislerine (belediye, eyalet meclisleri ve Kongre ile Senato) aday gösterebilecekti.[10] Bu arada parlamento ve seçimlere ilişkin bütünüyle olumsuz/dışlayıcı tavrın kökenlerinde sendikalist gelenek, Marksist-Leninist teorik/ideolojik argümanlar ve sosyal demokrat deneyimin reformizmine tepkiler kadar, ayrıca, göçmenlerin çoğunun seçmen, hatta vatandaş olmadığı gerçeğinin de yattığını belirtmek gerek. Parlamentarizmle devrim arasındaki tehlikeli dengeyi görmek, reformizme savrulma riskini sezmek, düzeni güçlendirip sınıfı boş hayallerle avutma olasılığına karşı uyanık durmak ve pratik içindeki birlikte varoluşun ölümcül risklerini saptamak ne kadar doğruysa buradan sekterlik, tecrit ve apolitisizme savrulmak da Amerika'daki hareket bakımından o kadar geçerliydi.

En sıradanı da dahil olmak üzere grevlerde asıl amaç ücret artışı ya da iş koşullarını iyileştirmek değil de "devrim yapmak için ayaklanma" olunca, seçimlerde de pratikteki genel tavır olarak "boykot", özünde çaresizliğin, kaytarmanın, politikasızlığın adı ya da vesilesi, aracı, sonucu oluyordu. AKP programında "kitlesel grevlere katılınması" kabul ediliyor ama burada da "kitlesel grevlerin devrimci etkilerini (*implications*) geliştirmek" esas alınıyordu. Bu durumda ittifaklar da anlamsız, hatta zararlı görülebiliyordu. AKP'nin programında, parti, "kampan-

8 *Ohio Socialist*'de basılan şekliyle, Davenport Arşivi

9 *Manifesto and Program*..., (CPA), *Age*., s. 15

10 *Agy*.

yalarda, seçimlerde ve öteki bütün eylemliliklerinde Sosyalist Parti, Emek Partisi... gibi, devrimci sınıf mücadelesine bağlanmış olmayan parti ve gruplarla işbirliğine girmeyecektir," diye açıkça yazılmıştı. Bu, "ödünsüz sınıf mücadelesinin her koşulda sürdürülmesi"nin gereği olarak kabul edilmişti.[11] Taktik esnekliğin, gerçekçiliğin, ABD gibi ileri bir ülkenin kendine özgü koşullarının dikkate alınmasının ihanet sayıldığı bir zihinsel ortamda, aslında "siyaset yapma"nın kendisi, teorik ve bilimsel çözümleme reddedilmiş oluyordu. Dönüp dolaşıp gelinen yer sendikalizmdi.

Aynı biçimde, benzer nedenlerle, partilerin var olan yığınsal ama sarı/işbirlikçi sendikalara yaklaşımı da sekter özellikler taşıyordu. Her iki parti de, örgütlü işçilerin büyük çoğunluğunun mensup olduğu Amerikan Emek Federasyonu'na (AEF, American Federation of Labor-AFL) son derece olumsuz yaklaşıyor, onun içinde yer alma ve faaliyette bulunmayı reddediyor ve tam aksine, yeni devrimci sendikaların kurulmasını savunuyordu. "Dual Unionism" (İkili Sendikacılık) denen bu sekter yaklaşım, sendikalizmin de etkisiyle, devrimci sendikaları iktidara devrimci el koyuşun yığınsal eylem odakları ve örgütsel manivelaları olarak görüyordu. Asıl önemli olansa, işçilerin "kitle eylemleri" ve genel grev dolayımıyla kapitalizmin yıkılmasıydı. Böyle olunca da, gerici sendikalarda çalışmak, kapitalizmi güçlendiren reformlar için uğraş vermek ve işçiyi uyutan kısmi talepler mücadelesine hapsolmak, elbette reformizmin bataklığına batmak olarak algılanıyordu. Sosyal demokrasinin ihaneti de, bu anlayışa yakın tarihin sağlam kanıtını sunmaktaydı. Doğrularla yanlışlar iç içe geçmiş, içinden çıkılmaz bir yumak ya da fasit daire oluşturmuştu.

Sosyalist Parti içinden gelen ilk komünistler, sosyal demokrasi ile devrimci Marksizm arasındaki köprüyü Leninizmde ve Bolşevik deneyiminde yeniden kurmuşlardı. Sendikalizm-ekonomizm ile Leninizm arasındaki köprüyü de, Draper'in isabetle belirttiği gibi, "kitle eylemi" (*mass action*) kavramıyla oluşturmaya çalışmışlardı.

11 *Agy.*, s. 15-16.

Leninizm dışında gelişen kitle eylemi kavramının kökenleri 1900'lerin başlarında, Alman sosyal demokrasinin sol kanadı içinde yatıyor. Hollandalı Marksist Pannekoek, Kautsky ile polemiğinde şöyle tanımlıyordu "kitle eylemi"ni: "örgütlü işçi sınıfının politik temsilcileri aracılığıyla değil, doğrudan gerçekleştirdiği parlamento dışı (ekstra parlementer) politik eylem."[12]

Söz konusu kavramı, Rosa Luxemburg'da da bulmak mümkün. 1913 1 Mayıs'ı vesilesiyle yazdığı bir yazıda şöyle diyordu Luxemburg:

> Bir Mayıs düşüncesinin dayandığı dâhiyane temel, proleter kitlelerin hiçbir aracı olmadan kendilerinin sahneye çıkışıdır; günlük parlamenter süreç içerisinde, devletin kısıtlamalarıyla tek bireyler haline getirilen ve kendi iradelerini ancak oy kullanıp kendi temsilcilerini seçerek ortaya koyabilen milyonlarca işçinin gerçekleştirdiği siyasal kitle eylemidir. Fransız Lavigne'nin Enternasyonal'in Paris Kongresi'nde yaptığı harikulade önerisiyle, proletaryanın iradesinin bu parlamenter ve dolaylı ifadesine, dolaysız, uluslararası bir kitle gösterisi eklendi: sekiz saatlik işgünü, dünya barışı ve sosyalizm için bir ifade ve mücadele aracı olarak grev.
>
> Ve fiiliyatta bu düşünce, bu yeni kavga biçimi, son on yıl içinde nasıl bir atılım kazandı! Kitle grevi, siyasal mücadelenin uluslararası düzeyde kabul olunan, zorunlu bir aracı haline geldi. Bir ifade ve mücadele aracı olarak kitle grevi, son on beş yılda tüm ülkelerde farklı tonlarda ve çeşitli biçimler alarak tekrarlandı. ... Ve bugün Almanya'daki en son ve en can alıcı sorun ... mümkün olan tek çözüm yolunun Prusya proletaryasının kitle grevine dek yükselecek kitle eylemi olduğunu açıkça ortaya çıkarmıştır. ...
>
> Emperyalist politikanın korkunç baskısına karşı proletaryanın doğru cevap vermesini sağlayacak olan, yalnızca, geniş kitlelerin bizzat sahneye çıkışı, kitle gösterileri ve kitle grevleridir; bunlar zorunlu olarak, devlet iktidarı için verilecek devrimci mücadeleler dönemini er veya geç başlatacaktır.[13]

12 Draper, *The Roots...*, *Age.*, s. 88-89.

13 Rosa Luxemburg, *Spartakistler Ne İstiyor? Siyasi Yazılar*, çev. N. Sarıali, İstanbul, Belge Yayınları, ty., s. 80-81.

Bu, gelişmiş ülkelerde anti-parlamenter ve asıl önemlisi anti-politik özellik taşıyan, doğrudan eylemi, genel grevi ve ekonomik mücadelenin neredeyse otomatik olarak politik devrime evrilmesini/dönüşmesini içeren biraz kendiliğindenci kavram, sendikalistler tarafından da benimsenebilir bir öz taşıyordu. Bu, ABD'de de böyle oldu. İlk komünistler de, Bolşevizmin "politik olan"a, partiye, örgütlenmeye, konseylere (sovyetler) ve devlet biçimi olarak proletarya diktatörlüğüne verdiği işlevlerle içselleştirerek ve sentezleyerek kullandılar kavramı.

AKP'nin programında "kitle eylemi" şöyle ifade ediliyordu:

> Kitle eylemi, modern [endüstriyel] ekonominin gerçeklerine ve proleter sınıf mücadelesine dayattığı biçimlere proletaryanın yanıtıdır. ... Kitle eylemi kökleri itibarıyla iktisadidir ama daha yüksek biçimlere ulaştığında politik bir karakter kazanır. Genel politik grevler ve gösteriler biçimindeki kitle eylemi, proletaryanın güçlerini ve enerjisini birleştirir, burjuva devlet üzerinde kitlesel proleter baskı yaratır. Kitle eylemi genelleştikçe ve bilinçlendikçe, burjuva devleti daha fazla saldırganlaştırır, daha politik kitle eylemi olur. Kitle eylemi, bizzat hayatın kendisine yanıttır, emperyalizm dönemindeki militan proleter mücadeledir. Bu mücadeleden, iktidarın proleter fethi için, devrimci kitle eylemi çıkar.[14]

Sendikalist gelenek böyle aşılmaya çalışılıyordu ama ne var ki, Leninizmle kurulacak köprüde önemli bir engel daha vardı: "sol komünizm"e olan yatkınlık.

Her ne kadar kökenlerinden ayrıştırılmaya, Leninizmle bağdaştırılmaya çalışılsa da, "kitle eylemi" anlayışında sadece sendikalist geleneğin değil, sol komünizmin de etkisi belirgindi. Bu "engel", Amerikan komünistlerine, sosyal demokrasinin anti-Bolşevik ve "reformist-sağ" görüşün "ortodoks Marksizm" perspektifinden yönelttiği eleştirilerde şöyle özetlenmişti:

14 *Manifesto...*, (CPA), *Age.*, s. 11.

> "Kendinden menkul devrimci saflık (*purity*) iddiasına karşın, Komünist Parti önderliğinin Leninist siyasete ilişkin yetersiz (foggy) bir kavrayışı vardı ve programı da, Bolşevikliğin sadık bir yazılımından ziyade onun bir karikatürü gibiydi. Farkında olmadığı bir sendikalist kalıntıdan (*hangover*) muzdarip olarak, Amerikan KP'si kapitalist gelişme sürecinde sadece "kitle eylemi"nin değil ayrıca "politik kitle eylemi"nin kaynaklarını görmekteydi. Bir başka ifadeyle, –belki de işçi sınıfından uzaklığı nedeniyle– Amerikan KP'sindeki eğilim, kapitalist toplum içinde devrimci bilincin yükselmesini, neredeyse içkin ve kendiliğinden bir süreç olarak algılama yönündeydi ve dolayısıyla da, sonuç olarak, devrimci partinin rolü üzerindeki Leninist vurguyu yok varsaymaktaydı. Bu görüş, Amerikan toplumunun gerçeklerine değil de, "kaçınılmaz" sonuca olan inanca göre oluşturulmuş bir programı yaratmıştı. Devrim, aşağı yukarı önbelirlenmiş ise, sosyal reformlar için mücadele ederek ya da seçim yarışmasını ciddiye alarak enerji harcamaya ne gerek vardı? Gerçekten de, KP'nin gördüğü gibi bu türden çalışmalar yararsız olmanın da ötesindeydi, çünkü hayati iktidar sorununu gölgeliyor ve sınıflar arasındaki kaçınılmaz kavgayı erteliyordu. "Komünist Parti'nin parlamentodaki temsilcileri" diyordu Komünist Parti'nin programı, "reform paketlerini önermeyecek ve desteklemeyeceklerdir." Dahası, Komünist Parti'nin tekelinde olan tarih okumasını paylaşmayan reform hareketleri de işbirliği ayrıcalığından yararlanmayacaklardı. Bu afaroz edilenler "Sosyalist Parti, İşçi Partisi... Halk Konseyleri..." idi ve herhangi bir son dakika yakınlaşmaya dönük eğilimleri (*impulses*) önlemek için de non grata örgütlerin listesi kapsayıcı bir 'vs.' ile genişletilmişti.[15]

İlk dönemde Michigan sosyalistleri'nin yayın organı *The Proletarian*'da işçilerin kendiliğinden anti-kapitalist "içgüdüsel" potansiyeline duyulan bu yaygın aşırı güven ve beklentiye karşı şunlar söylenmekteydi: "İçgüdü yeterli bir kılavuz değildir çün-

15 Irving Howe, Lewis Coser (with the assistance of Julius Jacobson), *The American Communist Party: A Critical History (1919-1957)*, Boston, Beacon Press, 1957, s. 44.

kü akıllı [rasyonel/*reasoned*] eylemliliği geliştiren bilgi ve fikirleri dikkate almaz..."[16]

Sol sekter tavır, AKP program ve tüzüğünün önsöz manifestosunda şöyle ortaya çıkmaktaydı:

> Emperyalizm, proleter olmayan sınıfları, devlet kapitalizmi aracılığıyla uluslararası işgal ve sömürü için birleştirdi. Eskiden yoğunlaşmış sanayiye karşı hareket eden küçük kapitalistler, orta sınıf ve işçi aristokrasisi, şimdi yoğunlaşmış sanayi ve finans kapitalle emperyalizmde uzlaşmakta ve birleşmektedir. Küçük kapitalistler, bugün bütün ticaret ve ekonominin bağlı olduğu emperyalizmle, maceralarına ve süper kârlarına katılma karşılığında finans kapitalin hâkimiyetini kabul etmektedir. Orta sınıf tekelci şirketlere yatırım yapmaktadır; şimdi geliri finans kapitale dayanmaktadır, üyeleri "yönetici pozisyonları" elde etmektedir, teknisyenleri ve entelektüelleri kalkınma programları için başka ülkelere ihraç edilmektedir. Avantajlı konumdaki sendikaların işçileri, sömürge halkların vahşi sömürüsüyle elde edilen kârlardan yüksek ücretler ve kalıcı istihdam garantisi almaktadırlar. Bütün bu proletarya-dışı sosyal gruplar emperyalizmi benimsemekte, "liberal ve ilerici" düşünceleri, yığınların aldatılması için emperyalizme kılıf oluşturmaktadır. Emperyalizm, sermayenin bütün güçlerinin birleştirilmesine, devlet eliyle ekonomik sürecin bütünleştirilmesine, "sınıf barışı"nın tesisine, emperyalist mücadele için tüm milli gücün seferber edilmesine ihtiyaç duyar.

Parti bu tespitlerden hareketle, eski reformist-ılımlı sosyalizmin parlamenterizmiyle emperyalizmin ifadesi olan devlet Kapitalizmini güçlendirdiğini, dolayısıyla da devrimci sosyalizm için yeni devrimci mücadele biçimlerinin bulunması gerektiğini ifade ederek, Bolşevik Devrimi'ni örnek alacağını belirtiyordu programında.[17]

Çıkış noktası ve arayış doğruydu, devrimciydi, ama aynı zamanda teorik olarak yetkin olmayan ellerde sorunluydu da. Bu

16 *The Proletarian*, Ekim 1919'dan aktaran *Agy.*, s. 36.

17 *Program, Constitution*, CPA, *Age.*, s. 4-5.

tespit, yani bütün proleter olmayan sınıf ve tabakaların emperyalizmle uzlaştığı, onun devlet kapitalizmi ve devlet aygıtına boyun eğdiği görüşü, Avrupa'daki "sol komünist" damarın tespitleriyle örtüşüyordu. Vahim olan, sol komünizmin özünde bu duruma boyun eğen "keskinlik" reçetesiydi.

Lenin'i, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika devrimcilerine ve işçilerine yanlış taktikler dayatmakla, giderek oportünizmle suçlayan bu akım, Lenin'in 1920'de yayımlanan "'*Sol' Komünizm: Bir Çocukluk Hastalığı*"nda[18] sistematik biçimde ifade ettiği görüşlerine itirazlarını, esas olarak "proletaryanın yalnızlığı" tespitine dayandırmaktaydı. Buradan hareketle de, Lenin'in önerdiği, klasik sendikalarda çalışmaya, parlamenter mücadele yöntemlerinin kullanılmasına, kısmi talepler için mücadeleye, birleşik cephe ittifaklarına karşı çıkmaktaydılar.

Bu grubun önde gelen temsilcilerinden ve "kitle eyleminin teorisyenlerinden Pannekeok'le de yakın ilişkiler içindeki Herman Gorter'in *Lenin Yoldaş'a Açık Mektubu*'nda bu tespit ve görüşler ayrıntılı bir biçimde ifade edilmişti.[19] Gorter'e göre, Batı Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da, Rusya'daki deneyimin aksine, işçi sınıfının ittifak yapabileceği bir köylülük yoktur, çünkü zirai sermaye finans kapitalle bütünleşmiş durumdadır. İkinci olarak, finans kapital, öteki burjuva sınıf katmanlarını da banka sermayesi ve onun devlet aygıtı içinde eritmiş, birleştirmiştir. Bu nedenlerle de sanayi proletaryası sistem karşısında bağlaşıksızdır, yapayalnızdır; devrimi ancak kendi başına gerçekleştirebilir; ihtiyacı olan saf komünizm inancı ve bilincidir; örgütler ya da liderler değil, sınıfın kendisidir önemli olan; başka müttefiki olmadığından parlamenter mücadele, var olan klasik sendikalar ve ittifak siyaseti anlamsızdır, zararlıdır. Gorter'e göre, olsa olsa, işçi sınıfına, önemsiz bir konumda olan orta sınıfların alt taba-

18 V. I. Lenin, *'Sol' Komünizm: Bir Çocukluk Hastalığı*, çev. Muzaffer Erdost, 6. Baskı, Ankara, Sol yayınları, 1999.

19 Herman Gorter, *Yoldaş Lenin'e Açık Mektup: "Sol Komünizm" Bir Çocukluk Hastalığı'na Yanıt*, Ankara, Günizi Yayıncılık, 2004.

kalarından bir yardım gelebilir, bu da anlamlı değildir. Gorter, dolayısıyla saf bir komünist bilinç için propaganda ve eğitimin temel olduğunu, Rusya'daki örneğin üstelik silahsız olan Batı proletaryasına yarar sağlayamayacağını, onun felaketiyle sonuçlanacağını iddia etmekteydi.

Bu tespitlerin ve bunlardan kaynaklanan taktiklerin bütün izlerini ilk dönem Amerikan komünistlerinde görmek mümkündür. Apolitik ve romantik bir devrimciliğin; aşırı keskin, kaba ajitasyonun; "saf komünizm" vurgusunun; partilerin salt propaganda örgütlerine dönüşmesi ve ittifak siyasetinin; parlamenter mücadele yöntemlerinin, seçimlerin, klasik sendikalarla çalışmanın reddi; kısmi talepler ve reformlar için mücadelenin küçümsenmesi; tecritin, içe kapanıklığın, siyaset ve toplum dışına düşmenin yapı taşlarını örüyordu. Bütün sınıf ve tabakaların iflah olmaz biçimde finans kapitalin işbirlikçisi konumuna indirgenmesi ve tüm çelişki ve çatışmalarından umut kesilmesi, büyük oranda bu "sol komünist" konumlanıştan kaynaklanmaktaydı kuşkusuz. Bu anlayış, AKP tüzüğünün üyeliği düzenleyen 7. maddesine şöyle yansımıştı örneğin: "Geçimini bütünüyle rant, faiz ya da kârdan sağlayanlar partiye üye olamazlar (parti üyeliği için uygun değillerdir)." Marx bilinmez ama Engels'in "saf komünist parti"ye üye olması herhalde mümkün olmazdı...

Tabii yalnız Engels de değil; bu anlayışla, öncü komünist saflarda "bilinç", "saflık", "öncülük" gibi "değerler" karşısında, "yığınlar" bile karşıt güçler, bozucu unsurlar olarak görülebildiler. Amerika Komünist Partisi içinde, kitlelerle bağ kurma konusunda duyarlılık gösteren bir kesim sesini yükselttiğinde, onlara partideki çoğunluk adına şu yanıt verilmişti:

> Bu [yığınlara ulaşmak talebi] kendi içinde ilerki uzlaşmacılığın, yalpalamanın ve ihanetin tohumlarını taşıyor. Bu, bir komünist partisinin gelişiminin her evresinde kitlelerle bağ kurması gerektiğine inanır görünen kafası karışıkların ve sentimantalistlerin çağrısıdır. Anlamıyorlar ki, kendileri için henüz daha hazır değillerken yığınların peşinden koşmaya teşebbüs ettikle-

> rinde, coşkuları içinde, komünizmi, politik bakımdan ham kitlelerin olumlayacakları bir teori ve pratiğe indirgeyeceklerdir. İlke ve taktikleri "kitlelerle buluşma" uğruna bozacaklardır.... Komünist Parti bu politik bakımdan olgunlaşmamış yığınlarca doldurulduğunda da, Komünist Parti'nin devrimci etkinliğini engelleyip dumura uğratabilir, gerçek eylem zamanı geldiğinde durdurabilirler. Partiye, burjuva devleti devirmek için Güç Kullanma Zorunluluğu konusunda suskun kaldığında akın eden yığınlar, devrim geldiğinde de bu taktiği benimsemeyi reddedeceklerdir. Bu da demektir ki, henüz kendilerini sosyalist ideolojinin "barışçıl" devrimine bağlayan Gordiyon düğümünü parçalayamamış bu kitleler, Komünist Parti'ye gelecekler ve sayısal ağırlıklarıyla onu Komünist propaganda ve ajitasyon yolundan ayrılmaya, kendi politik bakımdan ham ideallerine uyana kadar bütün pozisyonunu değiştirmeye ... zorlayacaklardır. ...
>
> Komünist partisi, geçmişin acı deneylerinden herhangi bir şey öğrenecekse, "kitlelerle ilişki kurma" uğruna Komünist ilke ve taktiklerden vazgeçmeye teşebbüs edemez. Esas olarak, Komünist Parti sayıları değil, düşünceleri temsil eder. Örgütümüzü ve siyasetimizi, uzlaşma ve oportünizm gibi kötü unsurlarla bozulmamış ve bunlardan azade tutarak düzenler ve bütün anlamı ve sonuçlarıyla işçilere Komünist propagandamızı sürdürürsek, şimdilik sayıca küçük kalabiliriz.[20]

Azınlığın yanıtında, bu anlayışın partiyi, "hükümeti zor kullanarak devirmenin propagandasını yapan komplocu bir yapı"ya indirgeyeceği belirtiliyordu.[21] Ama o günün koşulları içinde ABD'de zora dayanarak ve şiddet kullanarak, silahlı ayaklanma yoluyla "devrim yapmak" fikrinin kuru gürültüsü bütün öteki sesleri bastırabiliyordu.

Bu durumda, bir avuç bilinçli işçi ve asıl onların "saf komünist" önderleriyle ancak devrim yapılabileceği tezi, Blankizme uzanan bir savrulmaya kadar gidebilecek özellik taşıyordu.

20 "Statement to the Members," *The Communist*, cilt II, sayı 4, 1 Mayıs 1920, s. 2 ve 8. Buna parti içindeki muhalif azınlığın yanıtı için bkz. *The Communist*, (Ruthenberg, azınlık grubu), cilt 2, sayı 6, 22 Mayıs 1920.

21 *Agy*. Bu konuda ayrıca bkz. Draper, *The Roots*..., *Age*., s. 215-218.

Buradan hareketle de, "komünist olmak" ile "illegalite", koşullardan bağımsız mutlak bir değer olarak özdeşleştiriliyordu. Zor da, aynı biçimde, hâkim sınıfların iktidar ve ayrıcalıklarını kaybetme olasılığı karşısında dayattıkları bir öz/meşru savunma ya da tarihsel deneyimin bilimsel çözümlemelerinin teorik sonucu olarak değil de, idealist bir anlayışla, devrimci olmanın "olmazsa olmaz" alamet-i farikası, mücadelenin romantizm unsuru olarak benimsenmeye indirgenmiş oluyordu aslında.

"İnananlar"ın, bir avuç "saf devrimci"nin kendi başlarına "kitleler"in yerine ikame edileceği ve bunların devrim yapacağına dair kör inanca yanıtı bizzat Lenin şöyle verecekti:

> "Kitleler" kavramı mücadelenin niteliğinin değişmesiyle birlikte değişir. Mücadelenin başlangıcında, kitlelerden haklı olarak söz edebilmek için gerçekten devrimci birkaç bin işçi yeterliydi. Parti mücadeleye sadece parti üyelerini çekmekle kalmayıp, partisizleri de sarsıp uyandırabiliyorsa, kitleleri kazanmak yolunda iyi gidiyor demektir. ... Başka zaman olağan hayatlarını yaşayan, zavallı bir hayat süren ve ömürlerinde politika diye bir şey duymamış birkaç bin partisiz işçi devrimci tarzda davranmaya başlarsa, bu kitledir. ... Devrim yeterince hazırlanmışsa, "kitleler" kavramı değişir; kitle artık birkaç bin işçi demek değildir. ... "Kitleler" kavramı, çoğunluğu ve basitçe tek başına işçilerin çoğunluğunu değil, bütün sömürülenlerin çoğunluğunu ifade edecek biçimde değişir. Başka türlü bir yorum devrimci için kabul edilemez, yoksa kitle kavramı anlaşılamaz. Politik gelişmeleri iyi gözlemlemişse, partisiz kitlenin yaşamını ve alışkanlıklarını iyi biliyorsa, küçük bir partinin, örneğin İngiliz ya da Amerikan partisinin, uygun bir anda devrimci bir hareket yaratması mümkündür. ... Böyle bir anda böyle bir parti, kendi şiarıyla ortaya çıkıp milyonlarca işçinin kendisini izlemesini sağlarsa, bu bir kitle hareketidir. Ben devrime küçük bir partiyle başlanabileceğini ve zafere ulaşılabileceğini bütünüyle reddetmiyorum. Fakat kitleleri kazanmanın yöntemlerini bilmek gerekir. ... Ancak burada yoldaşlar,"büyük" kitleler istemekten derhal vazgeçmemiz gerektiği iddiasıyla ortaya çıkıyorlar. Bu yoldaşlara karşı mücadele etmeliyiz. Esaslı bir hazırlık olmaksızın hiçbir ülkede

> zafer elde edemezsiniz. Ve mücadelede çalışan halkın çoğunluğu –sadece işçilerin çoğunluğu değil, tüm sömürülenlerin ve ezilenlerin çoğunluğu– bizden yana çıkarsa, o zaman gerçekten zaferi kazanacağız."[22]

Lenin'in *Çocukluk Hastalığı* kitabının Amerika'ya ulaşmasından sonradır ki, ilk dönem komünistlerinin saflarında çocukluğun ilk aşamalarından uzun sürecek görece bir "olgunlaşma-ergenleşme" sürecine girilebildi. Sarkaçın bir ucundan ayrılış böyle başladı ama sonrasında o sarkacın öteki ucuna, "ifrattan tefrite" savruluş da ortaya çıktı. Lenin'in tez ve derslerinden "uzlaşmacılık", "reformizm", "kuyrukçuluk", hatta "tasfiye-likidasyon" kılıfları, bahaneleri üretenler, bu sefer hareketi kemirmeye başladılar. Bunun örneklerini ileride bolca göreceğiz.

Lenin'in kitap, broşür ve yazılarının dersleri ile Üçüncü Enternasyonal'in Bolşeviklerinin fiilî müdahaleleri, sonunda öncü komünist hareket ve örgütlenmeyi devrimci rayına oturtabildi. Bu devrimci rayda, illegaliteye de, zor ve şiddete de, kendi tarihsel meşruiyetleri içinde ve koşullarla uyum halinde elbette yer vardı.

"Bolşevik müdahale"nin yolunu, iki partinin Komintern'e üyelik başvuruları başlatttı.

B) İKİ PARTİ DE KOMİNTERN'E ÜYELİK BAŞVURUSU YAPIYOR

Kurulan iki partinin de ilk işlerinden biri, Üçüncü Enternasyonal'e üyelik başvurusunda bulunmak oldu. Aslında ABD'de komünist-Bolşevik hareketin başlangıcı ikili bir ilişki içinde oluştu, seyrettti. Önce komünist örgütlenme (partileşme) süreci Üçüncü Enternasyonal'le yakın, neredeyse organik bir ilişki içinde gerçekleşti. Ardından iki partinin üyelik başvurularıyla

22 V. İ. Lenin, "Komünist Enternasyonal'in Taktiklerini Savunma Konuşması," 1 Temmuz 1921, *Lenin Döneminde Komünist Enternasyonal: Belgeler, cilt 2*, Maya Kitapları, İstanbul 2002, s. 142-144.

birlikte de, "uluslararası devrimci işçi hareketinin genelkurmayı" olarak Komintern'in ABD'deki iki şubesi ortaya çıkmış oldu. İki parti de, bu çerçevenin hiyerarşik düzeni içinde tarih sahnesindeki yerlerini adılar.

21 Eylül 1919 tarihli ve Yürütme Sekreteri Alfred Wagenknecht imzalı bir mektupla Komünist Emek Partisi, Üçüncü Enternasyonal'e resmî başvurusunu yaptı:

> Komünist Emek Partisi, Moskova, Rusya'da bulunan ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL (Komünist)'e üyelik için resmen başvurur.
>
> Bu yeni parti 30 Ağustos-5 Eylül 1919'da Amerika Birleşik Devletleri, Chicago'da kuruldu ve Sosyalist Parti içindeki Komünist-Sosyalizm anlaşmazlığının mantıki sonucudur.
>
> Komünist Emek Partisi'nin yukarıda anılan tarihlerde yapılan kurultayında aşağıdaki karar oybirliğiyle alınmıştır:
>
> "Kendimizi, resmen, Moskova'da kurulmuş bulunan Üçüncü Enternasyonal'e halihazırda üye olmuş bütün parti ve örgütlerle ilke ve eylemde bir bütün kabul ettiğimizi ilan ediyoruz ve onlara kalbî selamlarımızı gönderiyoruz. Üçüncü Enternasyonal'in Birinci Kongresi'nde kararlaştırılan çizgi temelinde ve program doğrultusunda çalışacağımızı belirtiyor ve bu vesileyle Ulusal Yürütme Komitemizi, Amerika Birleşik Devletleri Komünist Emek Partisi'nin Üçüncü Enternasyonal'e üyeliği için gerekli adımları derhal atması için görevlendiriyoruz."
>
> Bu dolayısıyla Amerika Birleşik Devletleri Komünist Emek Partisi Ulusal Yürütme Komitesi'nin Üçüncü Enternasyonal'e üyeliği için doğrudan ricasını oluşturmaktadır ve bu talebi, bir kopyası ekte bulunan, kabul ettiğimiz platform ve programa dayandırmaktayız.[23]

Aynı gün yazılan bir başka mektupla da, John Reed ile Alfred Wagenknacht'ın, kabul edilmesi durumunda, partiyi Enternasyonal'de temsil edecekleri bildiriliyordu.[24]

23 Parti Arşivi, 515.1.5

24 *Agy.*

Amerika Komünist Partisi ise, 24 Kasım 1919 tarihinde partinin Uluslararası Sekreteri Louis C. Fraina'nın mektubuyla müracaatını yaptı. Partinin kuruluşuna giden süreci parti perspektifinden uzun bir analizle anlatan mektubun, ülkede iki parti olduğu gerçeğinden hareket ettiği belli olan başvuru bölümünde şöyle denmekteydi:

> Uluslararası Sekreter olarak, Amerika Komünist Partisi'nin Komünist Enternasyonal Bürosu'na ana parti olarak (*as a major party*) kabul edilmesi için başvuruda bulunuyorum.
>
> Yaklaşık 55.000 üye ile 1 Eylül 1919 tarihinde kurulan Komünist Parti, doğrudan eski Sosyalist Parti'deki ayrışmadan doğmuştur. Yeni parti, eski partinin üyelerinin yarısından fazlasını temsil etmektedir.[25]

Eylül 1919'da Petrograd Sovyeti'nde yaptığı konuşmada da, Enternasyonal'in Yönetim Kurulu Başkanı Georgi Zinovyev, Amerika'daki partileşmeyi şöyle selamlıyordu:

> Her ne kadar daha genç ve zayıf olsa da, Amerika'da bir komünist partinin kurulması bütün Üçüncü Enternasyonal bünyesinde dünya tarihinin en önemli olaylarından biri olarak görülmektedir. ... Sadece Avrupa kıtasında zafere ulaştığında değil, Amerika'yı da kucakladığı zaman ancak dünya devrimi başarıya ulaşabilir. Amerika Komünist Partisi'nin doğuşu ve gelişimi, dünya çapında baharın geliyor oluşunu haber veren ilk tomurcuktur.[26]

C) DEVLET VURUYOR: PALMER SALDIRILARI

Bu yıllarda, anlattığımız gibi, komünist solda devrim beklentisi gerçekçi olmayan boyutlardaydı. Kuşkusuz, ABD'de kriz vardı. Kuşkusuz, kapitalizm krizdeydi. Kuşkusuz, son sığınağı sosyal demokrasi krizdeydi. Kuşkusuz, radikal işçi eylemleri, toplumsal protestolar, yer yer ayaklanmalar yaygındı. Kuşkusuz,

25 Parti Arşivi, 515.1.9; Davenport Arşivi, 1919 Belgeleri.

26 Aktaran Zumoff, *Age*., s. 28.

Bolşevik saygınlık doruktaydı. Kuşkusuz, Avrupa'da adım adım ilerleyen devrimci süreç, önünde sonunda Amerika'yı da anaforuna alacaktı.

Ne var ki, yüzyılların deneyim ve örgütlenmesiyle oluşmuş, en gelişmiş silahlarla ve ideolojik aygıtlarla tahkim edilmiş, üstelik yükselişe geçmiş bir kapitalizmi devirmek, düzenini korumak için her kanlı yolu gözü dönmüş biçimde uygulamaya koymaya kararlı burjuvazinin egemenliğini kırmak ve yeni insanı, toplumu, devleti inşa etmek için bütün bunlar yetmemekteydi. En azından, savaştan güçlenerek çıkmış, uluslararası hegemonya tesisinde dev adımlar atmış ve çok çeşitli olanaklara sahip Amerikan kapitalizmini yıkmak, sanıldığı ölçüde kolay ve yakın değildi. Nesnel koşulların elverişliliği, her zaman, öznel olanakların bütün olgunluğu ve örgütlülüğüyle ortaya çıkmasını, en azından kısa süre içinde sağlayamayabiliyordu. Egemenlerin gücü kadar, işçi ve emekçilerle politik temsilcilerinin çok yönlü zayıflıkları, eksiklikleri, zaafları, içine kıstırılmış oldukları bin bir çeşit tuzakların etkileri de devrim ve sosyalizm mücadelesinde aşılması zor engeller yaratabiliyordu.

Eski dünya ile emeğin kurtuluşuna dayalı yeni hayat projesi Avrupa'da her biri kendi siperinde dişe diş bir mücadeleye girişmişken, ABD'de on milyonlarca emekçi bakımından bu sosyal altüst oluş kapitalizmin düşünce sınırlarını aşabilmiş değildi. Sistemin elindeki tüm olanaklarla yaratmış olduğu ruhi şekillenme ve kendine yabancılaşmış çarpık bilinç durumu, komünistlerin mücadelesinin önündeki en büyük engellerden biriydi. Bunu dikkate almayan, hatta yokmuş farz eden, o kendini yitirmiş ve henüz bulamamış geniş yığınlara rağmen "bir avuç" devrimcinin iradesiyle engellerin aşılabileceğini uman ya da olayların gidişatının "mucizeler"ine, panikteki egemenlerin hatalarına, kendiliğindenci bilinç sıçramalarına umut bağlamış toy ama keskin komünistlerin yanında kuşkusuz durumun ayırdında olanlar da vardı ve hayat da öğretmeye devam ediyordu.

Örneğin, bilinçli ve örgütlü bir işçi sınıfının dehasına, dinamizmine, yarattığı "mucizeler"e bizzat tanık olan John Reed, daha 1918'de şöyle uyarıyordu safları:

"Amerikan işçi sınıfı, politik ve ekonomik bakımlardan dünyanın en cahil işçi sınıfıdır. Kapitalist basının bütün yazdıklarına inanır. Ücret düzeninin insanlığa Tanrı tarafından indirildiğine inanır. [Çelik milyoneri] Charley Schwab'ın, sırf zengin olduğu için, büyük adam olduğuna inanır. [İşbirlikçi sendikacı] Samuel Gompers'in ve [başında bulunduğu sarı sendika] Amerikan Emek Federasyonu'nun kendisini mümkün olabildiğince koruyacağına inanır. Bizim düzenimiz altında ilahi kurtuluşun mümkün olduğuna inanır. Demokratlar iktidardayken Cumhuriyetçilerin vaatlerine, tersi durumda da, ötekininkilere inanır. ... Sosyalizme karşı önyargılıdır." Sorun sadece "sıradan" işçilerde midir? Bir matbaadaki sendikalı çalışanın davranışından örnek veriyordu Reed: Bolşevik Devrimi'nin birinci yıldönümünü kutlayan bir broşür yayımlayan sosyalistlere, broşürlerini almaya gittiklerinde bu "örgütlü" matbaa sorumlusunun verdiği yanıt şöyledir: "Bunu size vermeli miyim bilemiyorum. Hep Bolşevikler hakkında. Bence hepiniz tutuklanmalısınız." Sadece bunun gibiler mi? Ya sınıfın politikacıları, örgütleri? Reed şöyle devam ediyor: "Musevi işçiler ve öteki yabancılar [göçmenler] ve bir avuç kendini adamış Amerikalı hariç, Sosyalist Parti esas olarak küçük burjuvalardan oluşmaktadır. Bunların işi gücü belediye meclislerine adam seçmektir. Onlar da, tam zamanlı politikacı olurlar ve sosyalizmin Serbest Aşk olmadığını anlatır dururlar. İngilizce konuşanların oluşturduğu şubelerin sosyal yapısı da, küçük dükkân sahiplerinden, büro çalışanları, doktorlar, avukatlar, çiftçiler (Orta Batı'da) ve biraz öğretmen, birkaç vasıflı işçi ve bir avuç aydından oluşur. Sosyalist partinin normal talepleri arasında devrimden daha uzak olanı yoktur. Amerikan Devrimi'ni oluşturan ilkelere inanan sıradan zeki insanların bir tür sığınağıdır parti...İyi tanımlanmış bir sol ya da devrimci kanat da mevcut değildir Sosyalist Parti içinde ... Fransa ve Danimarka'da

olduğu gibi, Amerika'da zaten çok az olan devrimci proletaryayı sendikalist felsefe etkilemiştir. ... Bu da, Amerika'da sosyalist hareketin işçi sınıfının büyük bölümünden kopuk olduğuna bir kanıttır..." Reed yazısını umutla bağlıyor yine de: "Amerikan işçi sınıfını baskı ve [ekonomik] zorluklar dışında bir şey eğitemez. Zor zamanlar geliyor, baskı büyük ölçeklerde örgütlenmekte. Amerika'da çok uzun zamanlardır artık boş toprak ya da işçilerin milyoner olma olasılığı mevcut değil. İşçi sınıfı bunu henüz bilmiyor. Önümüzdeki on yıl içinde Amerika'nın yerkürenin en gerici coğrafyası olmaya doğru gidişatı, elbette etkilerini gösterecektir. [Tutuklu bulunan sosyalist işçi] Tom Mooney hapiste kalırsa, ücretler aşağı doğru inişe geçerse, sosyalistler tutuklanırsa ve kızıl bayrak baskılanırsa, beş yıl içinde bu ülkede devrimci hareket oluşacaktır. Bunu Bismark Almanya'da önleyemedi."[27]

Komünist hareket içindeki acelecilik ve umut, egemen sınıf ve yöneticilerde de karşılığını bulmaktaydı. Komünistlere umut veren olgular, egemenlere de güvensizlik, panik, saldırganlık biçiminde yansıyordu. 1915 yılından başlayarak yükselen enflasyon, artan işsizlik, bunlara bağlı olarak ortaya çıkan toplumsal huzursuzluk ve yükselen emekçi eylemlilikleri, Avrupa ve Rusya'daki devrimci gelişmeler, terhis olan askerlerin istihdam ve ücret baskıları, komünist hareketin oluşmaya başlaması gibi gelişmeler, elbette, egemenlerde de korkuya yol açıyordu. Amerikalı işçilerin, özellikle de Dünya Sanayi İşçileri Örgütü'nün (IWW) "doğrudan eylem" ve sabotaj uygulamaları, toplumsal çalkantıyı arttırmaktaydı. Aslında, gerici ve işbirlikçi Amerikan Emek Federasyonu'na bağlı sendikalar da sabotaj eylemlerine başvurmakta, hatta mafyayla bile işbirliği yapmaktaydılar.[28] İşçiler, acımasız sömürüye, işsizliğe, pahalılığa ve baskıya karşı kendilerini sınıf bilincinden kopuk ama son derece radikal direnişlerle korumaya çalışıyor-

27 *Revolutionary Age*, cilt1, sayı 9, 18 Aralık, 1918, s. 3.

28 Bkz.Adamic, Louis, *Dynamite: the Story of Class Violence in America*, New York, The Viking Press 1934; ve 1983 baskısı: New York, Chelsea House ve 2008 baskısı: Oakland, CA., AK Press Edition.

lardı. Burjuvazi ise, özellikle yıkıcı basın kampanyalarıyla gerici reaksiyonu kışkırtmaktaydı. Sağcı, milliyetçi-ırkçı karanlık örgütlenmeler, faşist çeteler, güvenlik güçlerinin himayesinde terör estiriyorlardı. Bir başka ifadeyle, komünist hareketin önde gelen isimlerinden Arne Swabeck'in belirttiği gibi, "Dünyadaki devasa gelişmelerin, içerideki grev dalgasının ve devrimci bir partinin ortaya çıkışının diyalektik bütünlüğü yönetici sınıfın dikkatinden kaçmamıştı. Bu gelişmelerin korkusuyla, işçi sınıfının politik öncüsüne karşı dizginsiz bir öfke ve yıkıcılıkla saldırıya geçtiler."[29]

Daha savaş yıllarından başlayarak, saldırı ve baskının, devlet terörünün hukuksal, sosyal, siyasal altyapısı hazırlanmıştı. Savaş sırasında çıkartılan "anarşi, terör, hükümeti zorla devirmeye teşebbüs" gibi başlıklarla ilgili yasalar, çeşitli cadı avları yürüten parlamento tahkikat komisyonları, medyadaki sistematik kışkırtmalar, el altından kurdurulup korunan faşist örgütlenmeler, düzen saldırılarının temellerini atmıştı.

Savaş zamanında kışkırtılan ve göçmenlere yöneltilen milliyetçilik, militarizm, ırkçılık, Bolşevik Devrimi'yle birlikte kaba bir anti-komünizmle de birleşti. Savaş bittikten sonraki gelişmelerle egemenler saflarındaki saldırganlık ve psikolojik dengesizlik çarpıcı boyutlara ulaşmaya başladı: "6 Mayıs 1919'da Washington D.C.'deki [bir zafer şenliğinde] biri 'milli marş' çalınırken ayağa kalkmayı reddetti. Ulusal marşın çalınması biter bitmez öfkeli bir denizci milliyetçi davranmayan izleyicinin sırtına üç kurşun boşalttı. Washington Post'un bildirdiğine göre, adam yere düşünce, 'kalabalık alkışlarla büyük bir tezahürata başladı.' Aynı yılın Şubat ayında, Hammond, Indiana'da bir jüri, 'kahrolsun Amerika' diye bağıran bir yabancıyı öldüren sanığı iki dakikada beraat ettirdi. 1920 başlarında, Vaterbury, Connecticut'da bir giysi dükkânındaki satıcı, müşterilerden birine, Lenin'in, dünyadaki politik liderler arasında, 'en akıllılardan biri,' ya da 'en akıllısı' dediği için 6 aya mahkûm edildi…Amerikan bayrağı

29 "Why Did the Socialist Party Decline," *Against The Current*, sayı 96, Ocak-Şubat 2002; http://www.solidarity-us.org/current/node/1308.

kutsal bir sembole dönüştü. Lejyonerler, yurttaşları, 'bayrağını kirlettikleri ülkeden kızılları kovmaya' çağırıyordu. Radikal eğilimlerinden şüphelenilenler bayrağı öpmeye zorlanıyorlardı. Kamyonunda taşıdığı kütüklerin dışarı taşan ucuna kırmızı bezden işaret koymayı gerektiren New York kanun maddesini yeterince vatanperver bulmayan bir kamyon sürücüsü, onun yerine tehlike işareti olarak küçük bir Amerikan bayrağı takmıştı kütüklere. Odunlardan Amerikan bayrağı sarkıtılmasına öfkelenen bir polis memuru, şoförü uygunsuz davranıştan tutukladı... Şoför mahkemece cezalandırıldı.. Göçmenlere İngilizce öğrenmeleri ve kendi anadillerini unutmaları yönünde büyük baskı uygulanıyordu. Senatör Willima S. Kenyon, Ekim 1919'da, 'artık tek dilli milleti oluşturmanın zamanı gelmiştir' diyordu...Bir eleştirmen...'tek ülke, tek dil, tek bayrak' sloganına karşı çıkarken bunun 'ulusal çapta yakıcı bir programın temelini' oluşturduğunu belirtiyordu..." [30]

Devlet terörü 1919 yılının başında doruğa çıktı. 1 Mayıs 1919 günü, aralarında Adalet Bakanı Mitchell Palmer dahil bakanlar, senatörler, valiler, belediye başkanları, John Rockefeller ve J. P Morgan gibi işadamları da bulunan bazı kişilere gönderilen kaynağı belirsiz patlayıcılı paketlerin ele geçirildiği açıklandı. Bu arada pek çok yerde bombalar patlamakta, bombalı paketler gönderilmekte, "milliyetçi güruh" pek çok yerde ırkçı saldırılarla toplumsal kargaşa yaratmaktaydı. İki komünist partiye ve göçmen derneklerine, işçi eylemlerine yönelik polis baskınları da başlamıştı. Nihayet, Bolşevik Devrimi'nin ikinci yıldönümü olan 7 Kasım 1919 günü asıl sistematik devlet terörü için düğmeye basıldı, Adalet Bakanı'nın adıyla anılan büyük "Palmer Saldırıları" başlatıldı. 2 Ocak 1920'de de, ikinci büyük dalga geldi. Ülkenin dış kaynaklı bir "anarşist-Bolşevik saldırısı"nın hedefi olduğu iddiasıyla başlatılan saldırılarda 10.000'den

30 Stanley Coben, "A Study in Nativism: The American Red Scare of 1919-1920," Political Science Quarterly, cilt 79, sayı 1, Mart 1964, s. 52, 70-71.

fazla göçmen tutuklandı. Geleceğin ünlü FBI Şefi John Edgar Hoover'in koordinatörlüğünde gerçekleştirilen baskınlarda polis, evleri, dernek lokallerini, göçmenlerin gittiği barları, kafeleri bastı, tahrip etti; savunmasız, dil bile bilmeyen çaresiz insanları döverek, karakollarda baskı altında tutarak sorguladı, itirafnameler imzalattı; 5000 kişiyi tutukevlerine, toplama kamplarına doldurdu. Binlerce göçmen sınırdışı edilmek üzere yargılanmaksızın cezaevlerinde tutuldu ve sonuçta 500'ü ülke dışına çıkartıldı. New York'ta komünistler polis baskınları ve tevkifat furyası karşısında yeraltına çekilmek zorunda kaldılar. Aralarında ünlü anarşistler Emma Goldman ile Alexander Berkman'ın da bulunduğu 249 Rus göçmen korkunç koşullar altında Aralık 1919'da bir gemiye bindirilerek sınırdışı edildi. Özel olarak Ruslara yönelik bu sınırdışı operasyonu, ABD ile Bolşevik Rusya arasında diplomatik ilişki olmadığından Finlandiya'da son buldu. Rus kökenliler özellikle seçilmişlerdi, çünkü iki komünist partinin de temel etnik kaynağını Rus göçmenler oluşturuyordu. Buna karşılık, 21 Şubat 1920 günü *New York Journal* gazetesinden Karl H. Von Wiegend'e Lenin şöyle diyecekti: "Rus devrimcilerinin Amerika'dan sınırdışı edilmelerine ilişkin görüşümüze gelince, onları kabul ettik. Bu ülkede biz devrimcilerden korkmuyoruz..."[31]

Amerikan tarihinde göçmenlerin hem toplumdan, hem işverenlerden, hem de devletten kaynaklanan baskılara maruz kalmalarının tarihi oldukça eskidir. Onlar hep "günah keçisi" olmuş, egemenlerin ve devletin ekonomik ya da politik ihtiyaçtan kaynaklanan her saldırısında ilk hedef yapılmışlardır. Çoğu zaman yerli halktan kesimler de bu kışkırtmalara kapılmış, ırkçı saldırılarla düzen saflarındaki karanlık rolleri üstlenmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın şoven kışkırtmalar döneminde bu baskılar çok artmış, savaş sonrasının ekonomik sıkıntılar ve işsizlik orta-

31 Bkz. Daniel Mason, Jessica Smith (Eds.), *Lenin's Impact on the United States*, New York, NWR Publications, Inc., 1970, s. 25.

mında göçmenler büyük saldırıların hedefi olmuşlardır. Palmer Saldırıları'nda da göçmenlere yönelik baskınlar, tutuklamalar, sınırdışılar ayrıca göçmenlerin başını çektiği işçi radikalizmini bastırmaya yarıyor, iki komünist partinin örgütlenme çabalarına da büyük darbe vuruyordu. Savaş sonrasında artık göçmen emeğe ihtiyaç kalmamış, aksine askerlerin terhisiyle birlikte iş arayan yerlilerde göçmen işçilere karşı ek bir tepki daha ortaya çıkmıştı. Bu da burjuvaziye ve devletine saldırılarında ekstra bir avantaj sağlamaktaydı.[32]

Daha 1915 Aralık'ında Başkan Wilson Kongre'ye sunduğu yıllık raporunda göçmenleri hedef tahtasına oturtmuş, ilerideki kışkırtma ve baskıların işaretini vermişti: "Ulusal barış ve güvenliğimize yönelik en ciddi tehditler sınırlarımız içinde ortaya çıkmaktadır. Utanarak itiraf etmeliyim ki, başka bayraklar altında doğmuş ama cömert vatandaşlık yasalarımızla kendilerine Amerika'nın tam özgürlükleri ve olanakları bahşedilmiş Amerikan yurttaşları vardır ki, ulusal yaşamımızın candamarlarına ihanet zehrini akıtmışlardır."[33]

Adalet Bakanı A. Mitchell Palmer ise yazdığı bir yazıda saldırıların ardındaki amacı, "Amerikan fikirlerini kendi zehirli teorileriyle tutsaklaştıran radikal tohumları ayıklamak" olarak ifade etmiş, arka plandaki korkuları, karmakarışık bir dil ve üslupla şöyle açıklamıştır:

> Bir yıl önce, yangın afeti gibi, devrim ateşi Amerika'nın bütün kanun ve nizam kurumlarını sarıp sarmalamıştı. Amerikan işçilerinin evlerine sızıyor, devrimci ısısının sivri dili kiliselere uzanıyor, okul çanlarına tırmanıyor, Amerikan evlerini kutsal köşelerine giriyor, evlilik yeminini ahlak dışı yasalarla değiştirmek istiyor, toplumun temellerine dinamit koyuyordu. ...
>
> Hükümet tehlikedeydi. Merkezi Chicago'da bulunan ve Ameri-

32 Göçmenlere yönelik baskılarla ilgili olarak bkz. William Preston, Jr., *Aliens and Dissenters: Federal Suppression of Radicals, 1903-1933*, New York, Harper Torch Books, 1966.

33 Aktaran Christopher M. Finan, *From the Palmer Raids to the Patriot Act: A History of the Fight for Free Speech in America*, Boston, Beacon Press, 2007, s. 8.

> ka Komünist Partisi olarak bilinen örgütün, geçen Mart ayında Troçki, Lenin ve ötekilerce Moskova'da hazırlanıp "Bütün Ülkelerin Proleterlerine" yayımlanan manifesto ile Komünist Enternasyonal'in yaptıklarına, Komünist İşçi Partisi'nin hamlelerine ilişkin benim özel istihbaratım bütün kuşkuları dağıttı. ...
>
> Bilgilerim, bu ülkede komünizmin Troçki'nin doğrudan müttefiki olan binlerce yabancının örgütlenmesi olduğu yönündedir. Aynı çarpık mantığa ve karakter bozukluğuna sahip yabancılar, Rus köylülerine yapılan parlak kanunsuzluk vaatlerini, kriminal otokrasiyi Amerikalılara da yapıyorlardı. Adalet Bakanlığı'nın Troçki doktrininin bu 60 binden fazla örgütlenmiş ajitatörünü nasıl bulduğu gizli bilgidir ve şimdi buna dayanarak ulusu bu pislikten temizlemektedir...[34]

Elbette bütün bu saldırı dalgasının asıl hedefi komünistlerdi. Devletin bütün gazabı özellikle ikinci dalgada örgütlü işçilere, iki komünist partisine yöneltildi. İki partinin de binaları basıldı, gazete ve dergi merkezleriyle matbaaları tahrip edildi, oralarda bulunanlar tutuklandı. İki partinin üç binden fazla üyesi gözaltına alındı. Komünistler ve sempatizanlar üzerinde büyük bir terör kampanyası her yönden işletilmeye başlandı. Sadece 2 Ocak dalgasında, bir günde, 33 büyük kentte 4000'den fazla solcu gözaltına alındı, iki partinin neredeyse bütün yönetici kadroları tutuklandı, vatandaş olmayanlar sınırdışı edilmek üzere toplama merkezlerine götürüldü.[35]

O günlerde bir grup demokrat hukukçu durumu özetleyen şu açıklamayı yaptılar:

> Yerel ajanlarıyla birlikte ve Washington'dan net direktifler göndererek Adalet Bakanlığı, radikal eylemleri bastırma bahanesiyle sürekli yasadışı işler yapmıştır. Tutuklama müzekkeresi olmaksızın ya da hukuki kurallara uyulmadan yabancılar ve yurttaşlar

34 "The Case Against the 'Reds'", *Forum*, cilt 63, Şubat 1920, s. 173-180; Tam metin için ayrıca bkz. Davenport Arşivi.

35 Robert K. Murray, *Red Scare: A Study in National Hysteria, 1919-1920*, Mineapolis, University of Minnesota Press, 1955, s. 213; Howe ve Coser bu rakamı 5000'den fazla olarak veriyorlar; *Age*., s. 51.

> toplu olarak tutuklanmışlardır; kadın ve erkekler dostlarına ya da avukatlarına ulaşma olanağı bulamadan hapiste ve tecritte tutulmuşlardır; evler arama emri olmadan aranmış, eşyalara el konulmuş, alınmış ve bazısı da bilinçli biçimde tahrip edilmiştir; radikal görüşlerinden şüphelenilen emekçi kadın ve erkekler utanç verici biçimde istismar edilmiş, kötü muameleye maruz bırakılmışlardır; Adalet Bakanlığı ajanları, üyelerini ihbar etmek ya da onları eyleme kışkırtmak için radikal örgütlere sızdırılmışlardır; bu ajanlar Washington tarafından, toplu baskın ve tevkifatı mümkün kılmak amacıyla belirli tarihlerde toplantılar ayarlamakla görevlendirilmişlerdir. Bu yasadışı eylemleri desteklemek ve kendisi lehinde sempati yaratmak üzere Adalet Bakanlığı kendine ayrıca bir propaganda örgütü oluşturmuş, hükümet bütçesinden ve Adalet Bakanı'nın görevi dışında, dergi ve gazetelere kamuoyunu radikaller aleyhine kışkırtmak için hazırlanan materyaller dağıtmıştır.[36]

Burjuvazinin bu görece kısa süren yıldırım harekatı, sonunda, iş aleminin zaferiyle sonuçlandı. Patronlar, şirketler, kısacası, burjuvazi kazanmıştı ve işçi hareketi geriletilmiş, öncüler bastırılmış, örgütler ya dağıtılmış ya da yeraltına sürülmüş, göçmenler, radikaller, ilericiler büyük bir yenilgiye uğratılmışlardı. Daha da önemlisi, geniş yığınların ideolojik zehirlenmesi, "kızıl korku"nun yürek ve bilinçlere salınması, kışkırtmaların toplum vicdanında ve belleğinde yer etmesi sağlanmıştı. Fırsattan istifade, eyalet düzeyinde anti-demokratik pek çok yasa çıkartılmış, devlet terörünün yasal altyapısı tahkim edilmişti. O kadar ki, 32 eyalette ve pek çok büyük kentte kızıl bayrak taşınması bile cezaya bağlanmıştı.[37]

Pek çok eyalette "ülkeye sadakat yemini"'nin (*Loyalty Oath*) yasal zorunluluğa bağlandığı ağır sindirme koşulları altında, "sınıf çelişkileri" böylece "yumuşatılınca" artık burjuva demokrasi-

36 Aktaran Harlan Grant Cohen, "The (Un)favorable Judgement of History: Deportation Hearings, The Palmer Raids, and the Meaning of History," *New York University Law Review*, cilt 78, sayı 4, 2005, s. 1431-1432; Draper, *The Roots*..., op.cit., s. 203.

37 Murray, *Age*, s. 233-234.

sinin "uygar" yüzü gösterilebilirdi, çünkü onun en sağlam temeli atılmıştı: örgütlü işçi sınıfının yenilgisi, geniş emekçi yığınların bilinçlerinin çarpıtılması, kendi kendilerine, kendi sınıflarına düşmanlaştırılması! Artık liberallerin demokrasisine geçilebilirdi. Öyle de oldu ve yeni istikrar koşullarında baskı aygıtı geri çekildi, ekonomideki gelişmeyle birlikte bir rahatlama dönemi başladı. Bu arada, Avrupa'daki devrimler de bastırılmış, devrim Rusya ile sınırlandırılmıştı. Devrimci kabarışın Avrupa'da geri çekilmesiyle de Amerikan egemenleri rahat bir nefes almışlardı.

Savaş zamanında ekonomiye müdahaleci kurumlarını oluşturan devlet ile büyük tekellerin ve bankaların yeni ortaklığı olan tekelci devlet kapitalizmi aracılığıyla sermaye ile devlet ortaklığı tesis edilmişti. Böylece yeni kurumlarıyla ve denetim mekanizmalarıyla devlet bütün ağırlığıyla toplumsal üretimi özel sektöre aktarmanın devasa aygıtına dönüşmüş, paylaşımdaki etkin rolüyle sermayeyi palazlandırmanın hizmetlisi olmuştu. Bu yeni ortaklık bütün ağırlığıyla emeğin üzerine çökmekteydi.

1) SALDIRILARIN İKİ PARTİ BAKIMINDAN SONUÇLARI

Saldırılara karşı ilk önlem olarak iki parti de yeraltına çekilmek zorunda kaldı.

Bu dönemde KİP'in yaptığı bir açıklama partilerin saldırılar sırasındaki konum ve tavırlarını özetlemekteydi:

> Birleşik Devletler'in kapitalist hükümeti, çıldırmış bir isterinin azgınlığıyla kapitalizmin kaçınılmaz çöküşünü durdurmaya çalışıyor. ... Komünist İşçi Partisi yıkılamamıştır! Aldığı bütün ciddi darbelere karşın, işçilerin yönetimiyle Amerika'da komünizmi kurma hareketi devam edecektir. Hapishanelerdeki yoldaşlarımıza ve Ellis Adası'yla öteki yerlerde sınırdışı edilmeyi bekleyenlere parti sımsıcak selamlarını iletiyor. ...
>
> Hükümet bugün, aptal ve zalim tetikçileri vasıtasıyla, Amerikan sömürücülerinin onlara iş vermesi ve ücret ödemesi karşısında "şükran" duymadıkları için, yabancıları en büyük suçlular gibi

kovalıyor. Amerika'nın gurur duyulan kurumları milyarlarca dolarlık muazzam serveti, yabancı kökenli işçilerin kan ve terleri üzerinde yaratılmıştır. ... Amerika milyarderleriyle gurur duyup böbürlensin diye ekonomiye hayatlarını veren yabancı kökenli işçilerin, Amerikan işçilerinin devrimci mücadelesine elbette katılma hakları vardır. Ve zamanı geldiğinde, ki bütün işaretler bunun çok yakın olduğunu gösteriyor, yabancı kökenli işçiler Amerikan kapitalizminin devrilmesinde çok önemli bir rol oynayacaklardır.

Sınırdışı edilmek üzere bekletilen işçilerin büyük bölümü, kapitalist yasallığın bile kırıntısının bulunmadığı, yönetsel anarşinin hüküm sürdüğü, düşünmenin dahi yasak olduğu bir yerden sürülmekten son derece memnun olacaklardır. Gönderin işçileri geri! Her biri ülke dışında birer ajitatör olacaktır! Dışarıdaki işçilere istekle Amerikan Hükümeti'nin diktatörlüğünü, baskılarının vahşetini, görevlilerinin yasa tanımazlığını anlatacaklardır. Onlar aracılığıyla, Amerikan devrimci hareketi, dışarıdaki devrimci hareketin birleşik desteğini elde edecektir. ...

Bir tarafta milyonlarca ve milyarlarca dolarlık servetin bir avuç sahibi varken halkın büyük çoğunluğunun son derece yüksek geçim masrafını karşılayabilmek için düşük ücretlerle çalışmak zorunda kaldığı bir yerde hiçbir iktidar güvende olamaz.

Rusya İşçi Hükümeti'ni devirme yönündeki faydasız çabalar için milyonlarca dolar harcanıyor ve binlerce işçi hayatını kaybediyor. İki yılda Rusya'nın işçileri İşçi Hükümeti'nin neler yapabileceğini gösterdiler. Dünyanın kapitalist güçlerine karşı başarıyla direndiler. ...

Kapitalist politikacılar ve onların entelektüel destekçileri Komünist Hareket'i ve özellikle de Komünist İşçi Partisi'ni, kanun ve nizama karşı olduğu iddiasıyla yasadışı bir hareket olarak damgalamak istiyorlar. Komünist İşçi Partisi hangi kanun ve nizama karşıdır? Acaba bu, politik düşüncenin ifadesini ve hükümet şeklini değiştirmenin aracı olarak seçim sandığına neredeyse dinsel saygı mıdır? Seçim sandığına inancın hemen hemen tüm sadık taraftarları bugün bu ilkeyi ihlal etmektedir. Wisconsin'de Kongre'ye seçilen [Sosyalist Parti önderlerinden

> Victor] Berger'in durumu ile New York Belediye Meclisi'ne seçilen beş Sosyalist üyenin [Meclis'ten] atılmaları buna örnektir. Ülke çapında bu türden pek çok örnek verilebilir. Seçim sandığı ve parlamenter çalışmaya ilişkin olarak Sosyalistlerin aptalca varsayımlarını Komünistlerin paylaştığı düşünülemez. Kapitalizmi ve kurumlarını devirmek için örgütlenmiş bir partinin, iktidara yapışmış bir egemen sınıfın bu gücünden seçmenlerin çoğunluğu aleyhlerine oy verdi diye vazgeçmesini beklemesi aymazlıktır. Geçmişte hiçbir yönetici sınıf iktidarından gönüllü olarak vazgeçmemiştir, ileride de hiçbiri bunu yapmayacaktır. ...
>
> Şu sıralarda ... halk iradesine sorumlu olmayan [a]tanmış bürokratlar otokratik güç üstlenmiş ve sözde hürriyet ve demokrasinin garantilerini ayaklar altına almaktadırlar. Devletin kimi görevlerini üstlenmelerine izin verilen sermaye destekli özel örgütlenmeler şiddet uygulamaktadırlar. Gazeteler açıkça cinayet çağrıları yapmakta, gizli planlar uydurmakta ve işçilerin hareketi hakkında yalanlar yazmaktadır. Fikir sahibi olmak suç olmuştur. Kapitalist sınıfın görüşleri karşısında gazete yayımlamak kriminal anarşidir. …
>
> Komünist İşçi Partisi savaşmaya devam edecektir. Kapitalist sınıfla uzlaşma olmayacaktır.[38]

Aynı dönemde AKP Merkez Komitesi ise üyelerine illegal çalışmanın kurallarına ilişkin olarak şu bilgi notunu dağıttı:

1) Parti çalışmasını ve parti çalışanlarını hiçbir koşul altında ele verme.
2 Yanında iyice kodlanmamış isim ya da adres taşıma, bulundurma.
3) Kaldığın yerlerde suç sayılabilecek belge veya yayın bulundurma.
4) Parti çalışmalarında gereksiz risk alma.
5) Riskli diye parti çalışmasını savsaklama.

38 Parti Arşivi, 515.1.6; Bizim okuduğumuz belgede iki Rusça mühür var ama bir tarih okunmuyor. Davenport, yazılış tarihini "Ocak 1920" olarak veriyor; Davenport.

6) Parti için yapmak zorunda olduklarından ya da yapmış olduklarından dolayı böbürlenerek konuşma.
7) Gerekli olmadıkça parti üyeliğini açıklama.
8) Randevu ya da toplantılarına giderken ajanların seni izlemesine izin verme.
9) Tehlike anında soğukkanlılığını kaybetme.
10) Tutuklanırsan, ilk sorguda ya da mahkemede sorulara yanıt verme…

* Yeraltındaki parti çalışmasında, partinin ya da çalışmanın ele verilmesi affedilemez. ... BİR HAİN OLMA! Bu konuda kararlı ol. Bu kararlılığının bilinçaltına işlemesini sağla ki, her koşulda, işkence altında, ortaya çıksın...
* Parti çalışanlarının ve yerlerinin açıkça yazılmış isim ve adresleriyle yakalanmak, onları devlete ihbar etmekle neredeyse aynı şeydir ya da en azından sonuç aynıdır. ... Bir şey yazmak zorundaysan iyi bir kodlamayla yaz. Numaralar için kod kullanmak her zaman için çok kolaydır. 10 harften oluşan bir kelime veya beşer harften iki kelime hazırla (ama anlamlı olmasın, o zaman çözmesi kolay olur); örneğin 'vergadsihw'yi al (iki kez kullanılan harf yok) ve sonra da 'v' için 1'i, 'e' için 2'yi, 'r' için 3'ü, vb, 'w' için de 0'ı kullan.
* Odalarını 'temiz' tut. Özellikle, onları dağıttığına dair izlenim vermemek için çok sayıda belge, broşür ya da yayın bulundurma ... Ayrıca, seni ziyarete gelebilecek, bilinmeyen 'arkadaşlar', satıcılar, toplayıcılar, vs. kişilere komünist olarak bilinmenin riskini niye alasın?
* Sadece kendiniz için değil, aynı zamanda parti için, bir parti çalışanı olarak devam etmek için, gereksiz riskler almamalısın. ... Bir Bölge Sorumlusunun ya da Merkezî Departmanlardan bir yoldaşın tutuklanmasının örgütümüze ne kadar zarar vereceğini tahmin edersiniz. Bu arkadaşlar bakımından, örneğin evden eve yayın dağıtma riskini almak tam bir aptallık olur. Onlar birbirleriyle ya da iki kişiden fazlasıyla birlikte asla görülmemelidirler... Onlardan biri önemli bir parti

çalışanı olarak kuşku altındaysa, ajanların başkalarından da şüphe duymasına neden vesile olsun? Birinin partideki önemi ne denli fazlaysa, daha fazla aranır durumdadır, riskleri daha fazladır ve dolayısıyla da daha fazla dikkatli olmalı, daha fazla önlem almalıdır.

* Parti için çalışan birinin çok tedbirli ve dikkatli olması korkaklık değildir. Sınav, işin kendisindedir – görevini yapıyor mu, yapmıyor mu? ... Kural, parti işinin yapılmasıdır –en az riskle mümkünse– ama mutlaka yerine getirilmelidir.
* Böbürlenmek genel olarak aptallıktır ama parti için yapılan iş dolayısıyla yapılması ve böylece hem kendini, hem de parti çalışmasını gereksiz riske atmak, kesinlikle suçtur. Bildiklerini ya da görevlendirildiğin parti çalışmasını, parti görevleri nedeniyle bilmeleri gerekenlerin dışında hiç kimse; en yakın yoldaşın, hatta karın, kocan ya da sevgilin, başka hiç kimse bilmemelidir.
* Parti çalışması, parti ajitasyon ve propagandası, hatta dışımızdakilerden parti fonlarının toplanması ve yeni üyeler kazanılması, parti üyeliği açığa vurulmaksızın yapılabilir ve yapılmalıdır.. Bazı durumlarda partiyi desteklediğiniz ... bazen parti üyeleriyle ilişkili olduğunuz söylenebilir. ... Fabrikada ya da sendikada 'kızıl' olduğunuzun bilinmesi uygun olabilir; bu bir kovuşturma ya da cezalandırma için yetersiz bir genel özelliktir; ama Komünist Parti üyesi olarak bilinilmemelidir.
* Herkes biliyor ki, her gün her şehirde binlerce ajan üyelerimizi, toplantılarımızı ve çalışma mekânlarımızı tespit için işbaşındadır. ... Biliyor musunuz bazen [az çok bilinen yoldaşlar] bir yem olarak salınırlar ki, casuslar arkalarından giderek, onları izleyerek çalışanlarımızı ve adreslerimizi tespit etsinler. ... Biliyor musunuz, çalışmalarımızı takip edebilmek için mektuplarımızı açarlar, resmini çeker ya da fotokopisini alırlar ve sonra da güzelce yeniden kapatıp bize gönderirler? Onları tümden tutmazlar, çünkü bildiğiniz gibi, bu mektupların artık gönderilmesini durdurur ve yoldaşlarımızı dikkatli davranmaya yönlendirir. Bir süreliğine tevkifatların ya

da baskınların yapılmaması size aldatıcı güvende olma hissi vermesin; bu fırtına öncesinin sessizliği olabilir. ...

* Aklı başında, kontrollü, sakin ve tehlikelere karşı hazırlıklı olmak, yeraltı parti çalışmasında çok önemlidir. ... Daima, "burada ne yapıyorsun veya yapıyordun?", "Nereye gidiyorsun?", "Nereden geliyorsun?" türünden ani sorulara karşı iyi yanıtların olsun. Sakinlik ve soğukkanlılık, çoğu kez heyecan ve korkunun sizi açığa çıkartacağı durumlarda kurtarır. ... TUTUKLANMAKTAN MÜMKÜN OLAN HER YOLU DENEYEREK KURTUL.
* Şayet tutuklanırsanız ... önce öteki komünistleri ele geçirmek ve mümkünse bütün örgütlenmeyi yok etmek için sizi kullanır, sorguya çekerler. ... Bu durumda yapacak en iyi şey kesinlikle hiçbir soruya yanıt vermemektir. ... Bu davranış biçimi, çarlığa karşı uzun yıllar çetin mücadelelerinin deneyimiyle Rus yoldaşlarımızca en iyi yol olarak kanıtlanmıştır. Deneyimlerini "Soruşturmalarda Nasıl Davranmalı?" başlıklı bir kitapçıkta toplamışlardır ve ulaştıkları kesin sonuç ile tavsiye şudur: "HİÇBİR SORUYU YANITLAMA!" Ayrıca, başka yoldaşların itirafta bulunduğunu, şu ya da bu bilgiyi verdiğini söylediklerinde onlara inanma. ... Ayrıca unutma ki, her cezaevinde casus ve ajanları vardır. ... Mahkemede propaganda yapabiliriz düşüncesine gelince, bu olanaksızdır. Hâkim düşüncelerinizi net bir biçimde açıklama çabalarınıza engel olacaktır ve sizi şaşırtmaya, kışkırtmaya kalkacaktır. Basın (Sosyalist basın da) ya söylediklerinizi çarpıtacak, yanlış ifade edecek ya da görmezden gelecektir...[39]

Saldırıların asıl hedefleri olan iki partinin de yeraltına çekilmelerinin ilk sonucu üye sayısındaki büyük azalma oldu. Hem partilerin hem de tabanlarını oluşturan göçmen federasyonlarının üye kaybı büyük oranlara ulaştı. AKP'nin aidat ödeyen üye sayısı Ekim 1919'da 27.341 iken bu sayı 1920 Ocak ayında 1714'e kadar düştü. Federasyonların üyeliklerinde de benzer düşüşler ortaya çıktı. Örneğin, Rusya Federasyonu'nun saldırılar öncesi

39 Parti Arşivi 515.1.34; Davenport Arşivi, 1920 Belgeleri.

7000 civarında olan üye sayısı saldırılar sonrasında 3000'e kadar düştü. Benzer kayıplar KİP ve öteki federasyonlarda da görüldü. Sonunda, iki partinin toplam 40-60.000 arası olan üye sayısının 10.000'lere kadar indiğini söyleyebiliriz. Bu sayı, illegalite döneminde neredeyse bunun da yarısına inecekti.[40]

İllegalitenin başka yıkıcı sonuçları da oldu. Birincisi, zaten varolan realiteden ve toplumdan kopukluk iyice arttı. Bu, hareketin ve örgütlerin tecritini daha da derinleştirdi. Giderek, partilerde yine zaten var olan bir eğilim daha da güçlendi. Bu eğilime göre, illegalite "komünist olma"nın neredeyse vazgeçilmez ilkesel koşuluydu ve devletin saldırıları bu "yasa"yı bir kez daha kanıtlamıştı. Bu koşullarda, partiler içinde "sol çocukluk keskinliği" iyice su yüzüne çıktı ve içe kapanmanın da etkileriyle, teorisizm, boş tartışma, ayrılıkları abartma, iç çekişmeler ve gruplaşmalar yapısal bir hastalığa dönüştü. Ayrıca, devletin istihbarat elemanlarının ve provokatörlerinin harekete sızmasıyla birlikte kırılgan bir varoluş partileri içten içe kemirmeye başladı. "Solculuk", devrimcilik adına, hızla "sağ pasifizm"e, tasfiyeci geri çekilmelere evrilmişti. Sonraki yıllar içinde bütün bunların son derece yıkıcı etkilerini yaşayacaktı hareket.

2) "CADI KAZANI" VE ABD'DE YARATTTIĞI YAPISAL YIKIM

Palmer Saldırılarının ilk sonucu iki komünist partinin de yeraltına çekilmesi ve üyelerinin büyük bölümünü kaybetmeleriydi ama daha kalıcı olarak ortaya çıkansa, "Kızıl Korku" provokasyonunun yarattığı ruhi şekillenme ile ideolojik/politik bozulmanın Amerikan toplumu ve siyasal kültürü üzerindeki kuşaklar boyu sürecek yıkıcı etkileri oldu. Bu da Amerikan komünizmi üzerinde, günümüzde bile geçerli, dolaylı ama son derece tahripkâr izler, etkiler bıraktı.

Bu dolaylı, uzun vadeli, sistemik etki yaşamsal önemdeydi. Saldırıların bitmesi ve burjuva demokrasisinin yasallığı çerçeve-

40 Bkz. Draper, *The Roots...*, *Age*, s. 206.

sinde görece istikrarlı bir ortamın tesis edilmesi, yapısal "anti-komünizm"in toplum ve devlet yapısına sindirilmesi, çarpık bilinçlere nakşedilmesiyle birlikte gerçekleştirildi. Artık uzun süre, açık devlet zoru kullanılmadan da görünmez içselleştirilmiş şiddet aracılığıyla anti-komünizm düzeni koruyabilecek, hatta yeniden üretebilecekti.

Büyük grevler bastırıldıktan sonra burjuvazinin görevlileri için bir kazanç kapısı kapanmıştı ama yenilerini açmak zor değildi. Yeni kapıları bu sefer "Kızıl Korku" atmosferi ve anti-komünizm açacaktı. Başta Palmer olmak üzere tetikçiler, yeni istikrar koşullarında işlevlerini tamamlamış olarak itibarsızlaştırılmaya, safdışı edilmeye başlandı. Ne var ki, bir kazanç kapısı kapatılırken bir başkası da açılmaktaydı. Burjuvazinin eli kana bulaşmış tetikçiliğinden bu sefer "profesyonel-liberal-demokrat anti-komünizm" tüccarlığına geçiş yapılıyordu. Örneğin, 1919 Haziran'ındaki Seattle genel grevinin ordu birliklerince bastırılmasında başrolü oynayan ve kışkırtıcı rolünden dolayı "Seattle Soytarısı" diye anılan Vali Ole Hanson istifa etmek zorunda kaldıktan sonra, tam da "Kızıl Korku"nun doruğa ulaştığı aylarda ülke çapında konuşma turlarına çıkıyor ve "Bolşevizmin tehlikeleri"ne karşı yaptığı konuşmalarda yedi ay içinde 38.000 dolar kazanıyordu. Hanson'un valilik maaşı o zaman yılda 7500 dolardı ve anti-komünizm onun gibiler için gerçekten bir kazanç kapısı olmuştu.[41] Ülke Palmer Saldırıları sonunda görece bir sükûnete kavuştu ama "Kızıl Korku" (*Red Scare*) toplumsal genetiğe o kadar işlendi ki, Hansen gibiler için on yıllarca "altın yumurtlayan tavuk" olmayı sürdürdü. İlerde göreceğimiz gibi, liberallerin demokrasisinde de anti-komünizm hem de bizzat liberallerin katkılarıyla bir "sanayi"ye dönüşecekti.

Sözünü ettiğimiz dönemden 40 küsur yıl sonra, 1960 yılındaki bir gözlem, kimi toplumsal karakteristiklerin ne kadar kalıcı olabileceğini gösteriyor: "Psikolojik deneyler, pek çok Amerikalının,

41 Murray, *Age*., s. 58-66.

en azından birkaç milyonunun, 'kızıl korku' kampanyalarına her zaman katılmaya hazır olduklarını gösteriyor. Bu insanlar, kalıcı biçimde, 1919-20 dönemindeki yerlicileri [*Nativisits*] belirleyen tutumlara sahipler: belirli azınlıklara, özellikle radikallere ve yeni göçmenlere karşı düşmanlık, fanatik milliyetçilik ve iç düşmanların ulusal güvenliği ciddi biçimde tehdit ettiğine dair inanç..."[42]

Bu gözlemden 40 küsur yıl sonra, 1987 yılında yapılan çok kapsamlı bir kamuoyu araştırmasında da, "bir kimlik özelliği olarak anti-komünizmin Amerika'da neredeyse evrensel olduğu" saptanıyordu. Araştırmanın sonuçlarına göre, kendilerini "dindar biri" olarak tanımlamak deneklerin yüzde 49'u tarafından kabullenilirken, sorulara yanıt verenlerin yüzde 70'i kendilerini "anti-komünist" olarak tanımlamayı daha uygun buluyorlardı ve bu kimlik özelliği birinci sırada yer alıyordu. Bu, Amerikan kimliğinin ortak paydası olarak anti-komünizmin dinin yerini almış olduğunun çarpıcı bir örneğiydi ve bu sosyal gerçekliğin kökenleri 1917-1920 yılları arasındaki gelişmelerde yatmaktadır:

> ...Anti-komünizm, esas olarak, öznesi olan komünizmin değil, nesnesinin, ABD'nin, [meselesidir]. ... Amerikan ruhunun en derinlerinde yatan şeytanları harekete geçirerek serveti korumanın ve gücü sürdürmenin [yoludur]. ... Kızıl korku başarılı oldu, çünkü radikal işçi isyanı nosyonunu Amerika'nın yabancıya karşı ezeli korkusuyla birleştirdi. [Palmer Saldırıları sırasında] radikal bir saflaşma gerekiyordu: Yeter ki bu pis, yabancı asiler, tıpkı iltihaplı sivilcenin patlatılması ya da kötü kokulu dışkının boşaltılması gibi dışarı sürülebilsinler. O zaman Amerika yeniden kendine gelecekti. ... [Kızıl Korku ve Palmer Saldırılarından] sonra, komünist adı, iki gerçeklik zincirini birbirine bağlayan araya yerleştirildi. Komünist, düzeni sürekli tehdit eden herhangi biri ve aynı zamanda da, yüzde 100 Amerikalılara karanlığın terörünü anımsatan Batı uygarlığının can düşmanları, İsa'yı öldüren Yahudi, Nuh'un siyah Hamitik çocuğu, kapıda uluyan vahşi, oluyordu.

42 Stanley Coben, *Age*., s. 53.

> Böylece, geçmiş geleceğe karşı kullanılıyordu. Sıradan yurttaşlar, radikallerin özgürleştirmek istediği emekçiler, anti-komünizm yoluyla toplumsal kopuştan kurtulabileceklerini öğrendiler. Çünkü komünizm korku ve nefreti, birinin kendi Amerikan kimliğini kanıtlamasının en kesin yoluydu....[43]

1915-1920 büyük yıkım saldırılarının ardından Amerikan kapitalizminin "yaldızlı çağ"ı, emperyalist hegemonya yolundaki büyük hamleleri geldi. Önce, dünya paylaşım savaşı, devlet terörü ve sermaye beslemesi sivil örgütlenmelerin kaba şiddetiyle başladı süreç. Ezilen yoksul yığınların yenilgisi üzerinde bu sefer medyanın, üniversitelerin, paranın ideolojik aygıtlarının muazzam propagandası ve özel girişimciliğin kutsanması, tüketim çılgınlığının yüceltilmesi, pazar fetişizmi geldi. Spekülasyon, kâr hırsı, şiddet ve paraya tapınma olağanüstü boyutlara ulaştı. Zamanla da, kişilikleri, ideolojik/kültürel birikimi, sosyal ve kamusal davranış kalıplarını, ahlakı ve değerler sistemini büyük yıkıma uğratan finans kapital kültü ortaya çıktı. Sermaye kazanmış, ABD emperyalist hegemon olma yoluna girmişti. Komünist hareketin kuşaklar boyu içinde çırpınacağı çok boyutlu maddi ve manevi şiddet çerçevesinin mengeneleri artık sıkılmıştı. Bu çerçeveyi o dönemde bir ideolog şöyle özetliyordu:

> Dünyadaki uluslar arasında Amerika bir düşünceyle [ötekilerden] ayrılıyor: Özel Girişim (*Business*). Bir ulusal rezillik mi? Milli fırsat. Çünkü potansiyel olarak, dünyanın kurtuluşu bu gerçekte yatmaktadır. ...
>
> En iyi oyun hangisidir? Özel Girişim. En akılcı bilim? Özel Girişim. En gerçek sanat? Özel Girişim. En kamil eğitim? Özel Girişim... En adil fırsat? Özel Girişim. En temiz hayırseverlik? Özel Girişim. En aklı başında din? Özel Girişim...[44]

Amerika da böyle çürüyor, çürütülüyordu…

43 Joel Kovel, *Red Hunting in the Promised Land: Anticommunism and the Making of America*, New York, Basic Books, 1994, s. X-XI, 4, 21-22 ve passim.

44 Bkz. J. Adler, et. Al., *The Annals of America: (The Bicentennial Edition)* cilt 14, Chicago, Encyclopedia Brittanica, Inc., 1976, s. 298.

D) İKİ PARTİ SORUNU VE KOMİNTERN

Bütün bu hengame içinde ve kuruluş süreci tamamlandıktan sonra, birleşme, hareket içi bir pratik politik hamle olarak KİP tarafından gündemde tutuldu. Çoğunluğu temsil eden AKP bakımındansa, birleşmenin yolu, azınlık grubunun kendilerine katılmasından geçmekteydi. Bu durumda düğümü çözecek kılıç darbesini ancak Komintern yönetimi vurabilirdi.

İki parti bir yandan devlet terörüne karşı yeraltında örgütsel varlıklarını korumaya çalışıyor, kurullarını topluyor, yöneticilerini seçiyor ve bu arada da Komintern nezdinde propaganda çalışmalarını yürütmek üzere temsilcilerini Moskova'ya gönderiyorlardı.

Şimdi Komintern'in de devreye girmesiyle birlikte örgütsel anlamda ve karar alma süreçlerinin meşrulaşıp olgunlaşması bakımından işler rayına oturmuş, doğal mecrasına girmişti. Unutmamak gerekir ki, o dönemde herhangi bir yerde komünist partinin kurulması demek aynı zamanda merkezî otorite olan Komintern'in o ülkede bir şubesinin kurulması anlamındaydı ve dolayısıyla da oluşumun karar alma süreçlerinde Komintern'in, yani merkezin varlığı ve müdahalesi sürecin tamamlanması bakımından zorunluydu. ABD'de şimdilik tek parti ilkesi henüz hayata geçirilememişti ve dolayısıyla da üçlü bir ilişki yapısı ortaya çıkmıştı. Piramidin tepe noktasında Komintern, alttaki iki uçta ise iki parti, AKP ile KİP, konumlanmışlardı.

1) BİRLEŞME SANCILARI

Bu ilişki ve müzakere sürecinde "birleşme" gündemin ilk sırasındaydı. Komintern şubesinin ABD'de kurulması, tek bir Amerika Komünist Partisinin çatısı altında bütün komünistlerin birleşmesiyle ancak tamamlanabilecekti. Bu bağlam içinde ayrıca yapısal, örgütsel, ilkesel, stratejik, taktiksel ve programatik sorunlar gündemdeydi. Birleşme süreci, bu konulardaki görüş ayrılıkları, faklı pozisyon alışlar, çeşitli fraksiyonlar ve kıyasıya bir

ideolojik mücadele ile iç içe geçmişti. İki parti Komintern'de tek temsilci seçilmek için rekabet ederken, aralarındaki ve içlerindeki ana sorunlar, esas olarak devrimci zor, illegaliteye taktiksel tavır, federasyonların partiler içindeki konumu gibi konularda düğümlenmekteydi. Aslında iki partinin programları ve komünizme, mücadeleye, parti yapısına ilişkin görüşleri benzerdi; partilerin içlerinde de, yukarıda saydığımız kimi temel konulardaki taktiksel yaklaşımlarda ve özellikle de birleşme konusunda farklı düşünen azınlıklar ve bundan kaynaklanan ayrışma tohumları söz konusuydu.

Ancak çocukluk hastalıklarının üstesinden gelindikçe ve Komintern'in müdahaleleriyle iki genç ve deneyimsiz partinin sağlam temeller üzerinde birleşmesi de gerçekleşebilecekti.

Bu arada iki partinin içinde bulundukları dışsal ortam sadece Komintern'in otortesine tabi olmalarıyla sınırlı kalmadı. Aynı zamanda, bir yandan Palmer Saldırılarıyla iç koşullar değişti ve illegaliteye geçiş zorunluluğu ortaya çıktı ve dünyada da devrim bakımından ciddi bir duraklama, hatta gerileme dönemi başladı. Batı ve Orta Avrupa'da, özellikle de Almanya ve Macaristan'da, devrimlerin, devrimci kalkışmaların başarısızlığa uğraması ve öteki yerlerde işçi hareketlerinin bastırılması, komünist harekette yeni bir taktiksel pozisyonu gerekli kılmıştı. 1920 sonlarıyla '21 başlarında belirmeye başlayan bu gerileme saptaması, Sovyetler Birliği'nde ve Komintern'de en üst düzeylerde gerçekçi politika değişikliklerini gündeme getirmişti. Bu durum, 1921'de Komintern'in, yaygın itirazlara karşın "Birleşik Cephe" arayışlarını, Sovyetler Birliği'nde de "Yeni Ekonomik Düzen"i (NEP) gündeme taşıdı.

İç baskı ve Avrupa'daki devrimci dalganın bastırılması ve dolayısıyla genel harekette geri çekilmenin başlaması, "devrimi hemen kapının ardında" gören büyük umut, beklentiler ve coşkulu özgüvenle tarih yapmaya girişen Amerikalı komünistleri de hayata daha soğukkanlı bakmaya mecbur etti. Lenin'in "Sol Çocukluk Hastalığı"nı konu alan broşürünün Amerika'ya ulaş-

ması ve sonraki Komintern müdahaleleri, iki parti içinde de farklı bakışları ve yeni arayışları gündeme soktu. Bu yeni durum da partiler içindeki, özellikle de AKP'deki çelişkileri, fikir ayrılıklarını, taktiklerdeki uyuşmazlıkları iyice ortaya çıkardı.

1917 sonrasında kurulan komünist partilerin tamamı, içinden geldikleri sosyal demokrat geleneğin örgütsel modeline göre biçimlenmiş kadrolardan oluşmaktaydı. Bunu aşmak ve partilerin örgütsel manada da Bolşevikleşmesi uzun zaman alacak ve pek çok çaba gerektirecekti. ABD'deki partileşmede ortaya çıkan ilk ana örgütsel sorun, göçmen federasyonlarının teknik olarak yarı-özerk varoluşlarıydı. Kendi parasal kaynakları, yayınları, kulüp, dernek ve lokalleri, kendi kuralları, yapıları, kapalı örgütlülükleriyle bu federasyonlar, "parti içinde parti" olmanın da ötesinde, parti imkânlarını çok aşan güçleri ve sayısal ağırlıklarıyla partilerin üzerinde, onları kontrol eden bir konuma sahiptiler. Bunları denetim altına almak, parti disiplinine bağlamak ve başına buyrukluktan çıkartmak, ciddi ve acil bir sorun olarak ortaya çıktı.

İkinci sorun ise devrimci zora ilişkin "şiddet fetişizmi"ydi. Kuşkusuz, Marksizmin, tarihsel/sosyolojik gözlem ve çözümlemelerden damıtılmış tespitleri vardır zor ve şiddete ilişkin. Bunlar, a) savaş dahil zorun ve şiddetin ilerlemenin ebesi olduğu; b) egemenlerin iktidar ve ayrıcalıklarından, direnmeden ve karşı-devrimci zor kullanmadan vazgeçmeyecekleri; c) burjuvazinin ve devletinin kapsamlı zor aygıtlarıyla şiddetinin hayatın her alanında hedefi konumunda olan işçi ve emekçilerin, ezilenlerin, kısacası halk güçlerinin, yeri ve zamanı geldiğinde, kendilerini kendi zor araçlarıyla savunacağı; ve d) devrimci bir partinin bu gerçeklerin bilincinde ve bu doğrultuda hazırlıklı olması gerektiği, şeklinde özetlenebilir. Ne var ki, o dönemin devrimcileri arasında, bu bilimsel tespitlerin özünden ve anlamından kopmuş bir küçük burjuva, Blankist ve sendikalist "şiddet fetişizmi", hareketi ve örgütleri zora sokacak boyutlardaydı.

Benzer bir "fetiş" de illegaliteye bakışta ortaya çıkmaktaydı. İllegalite, partililerin bir kesiminde, burjuvazinin, toplumun çok büyük ve üreten çoğunluğunun çıkarlarını kendisine karşı savunan devrimcileri içinde sıkıştırmak istediği bir sürgün-baskı-tecrit cenderesi olarak değil de, ilkesel mertebeye yükseltilmiş, devrimci romantizm yüklü, yeğlenen bir çalışma alanı, huzurlu bir güvenlik sığınağı, giderek devrimci etkinliğin olmazsa olmaz ölçütü, meşruiyet kaynağı olarak görülmeye başlanmıştı. Daha da kötüsü, yasal zemini kullanmak, genişletmeye çalışmak küçümsenir olmuştu. Sonuçta, illegal çalışma, sınıf düşmanınca dayatılan bir zorunluluk, bir güvenlik önlemi, bir pratik ihtiyaç ve fırsat alanı olmaktan çıkartılıp teorik/ideolojik ilke düzeyinde fetişleştirilmiş, gönüllü tecrit ve rehinelik aracı, daha doğrusu prangası haline getirilmişti. Bu bakış açısı, aynı zamanda, parlamenter ya da sendikal çalışmayı reddeden; ittifakları devrimci saflığı bozan, reformları da sadece kapitalizmi güçlendiren olgular olarak gören sendikalist köken ve alışkanlıkla da uyum gösteriyordu elbette.

Sonuçta, bütün bu konularda ve başta birleşme önceliği olmak üzere, Komintern odaklı bir bir süreç başladı.

2) KOMİNTERN YÖNETİMİ MÜDAHALE EDİYOR

Komünist Enternasyonal Yönetim Kurulu'nun (KEYK) iki partiye gönderilen "birleşme"yle ilgili ilk mektubu, "Aranızdaki anlaşmazlığa ilişkin olarak, aşağı yukarı tam bilgi almış bulunuyoruz," diye başlıyor ve hemen ardındaki ikinci cümlenin sonunda, "iki parti" olgusuna karşı KEYK'in tavrını özetleyen şu ifadeyle devam ediyordu: "...bir bölünme olanaksızdır ve düşünülemez."[45]

45 Arşivdeki kopyada tarih yok. Bkz. Parti Arşivi, 515.1.17; Arşivdeki belge, zamanında düzenlenirken el yazısıyla 62-63 ve 64. sayfalar olarak ilgili bölüme yerleştirilmiş. Aynı gruptaki aynı mektubu yayınlayan Davenport ise, tahmini yazılış tarihi olarak 1919 yılının Aralık ayını veriyor; Davenport Arşivi.

KEYK'in bu tarihî mektubu, ayrıca iki parti arasındaki ve Amerikan komünist hareketi içindeki önemli anlaşmazlık konularına ilişkin Komintern tavrının ilk işaretlerini de vermekteydi. KEYK, iki parti, "derhal birleşmeye yönelik ciddi kararlar almalıdır" direktifini verdikten sonra, şöyle devam etmekteydi:

> Güvenilir ve önyargısız bir kaynaktan aldığımız bilgiye göre, aranızda program konusunda bir ayrılık yoktur. ... KEYK olarak, sınıf bilincine sahip proleterlerden, yani 'sözcüğün tam anlamıyla kömünistler"den oluşan güçlü bir komünist odak yaratılmasının zorunluluğunu kabul etmekle birlikte, geniş proleter ve yarı-proleter yığınların da komünist harekete çekilmesinin gereğine inanıyoruz. Kendinizi kitlelerden tecrit etmeyiniz ve komünizme yığınların arasında yürüyünüz. En önemlisi, ajitasyon ve propagandadır. Partinin kapıları proletaryaya ardına kadar açık olmalıdır. Proleterlerin komünizmin anlamını parti safları içinde öğrenmesini sağlayın; bırakın Komünist Parti yığınlar için komünizmin okulu olsun.
>
> İzole bir grup değil, bir yığınsal parti kurmalıyız. Her şeyden önce de, parti, komünizmi tertemiz saflığında koruyan ama siyasi mücadelede ciddi rol oynayamayan dar bir akademik grup değil, aktif bir güç olmalıdır. Kısacası, parti, her şeyin üstünde, önce PARTİ olmalıdır.
>
> Amerika Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin "kendisini komünist olmayan unsurlardan ayrı tutmak" zorunluluğuna önem verdiğini biliyoruz. Bundan anlaşılıyor ki, bu "ayrı tutma"ya, belirli sosyal demokrat ya da "merkez" tabir edilen unsurlara ilişkin olarak değil de, tam tecrit olma şeklinde bakılmaktadır. ... Bu türden ayrı durma gereksiz ayrışmalara, güçlerin gereksiz ve zararlı bölünmesine neden olur ve nihayet örgütümüzün kendisini politik ve kamusal alanın dışında bulmasıyla sonuçlanır. ...
>
> Parti yapısına ilişkin olaraksa şunları söylemek gerekmektedir: Parti, 'ulusal federasyonlar'ın bağımsız özerk gruplarının bir bileşkesi görünümünde olmamalıdır. Birleşik bir parti olmalıdır, Rus komünist örgütler bu partiyle birleşmelidir, onun bir parçası olmalıdır ve devlet içinde devlet olmamalıdır. Amerikan işçi

> hareketinde ilk ve son söz, Ruslara, Letonyalılara ya da Finlilere değil, Amerikan işçilerine ait olmalıdır. ...
>
> Bir anlaşma mutlaka sağlanmalıdır. Amerika Komünist Partisi'ndeki bir ayrışma, uluslararası harekete büyük bir darbe olur. ... Bir ayrılık için ciddi nedenlerin olmadığını ve ayrılığın polemikler yüzünden ve tali koşullardan yapay olarak üretildiğini biliyoruz. ...[46]

Bu arada belirtmek gerekir ki, birleşmenin hayati önemi ve baskısı Amerikan partileri içinde de etkili olmaktaydı. Özellikle KİP, kuruluşuyla birlikte, birleşmeyi önüne koyan bir hat belirlemişti. Buna karşılık federasyonların etkin olduğu AKP, birleşmeden ziyade, KİP'in kendini feshederek AKP'ye katılmasını önermekteydi. Ama bu, partinin yerli ve etkin üyelerince tam benimsenmemekteydi. Tabanın çoğunluğu ise birleşmeden yanaydı. KİP'in bir yayın organında konu şöyle ele alınmaktaydı: "İki tarafın da sıradan üyeleri iki partinin programları arasında temel farklılık görmemektedir, çünkü zaten iki parti de Moskova'daki Üçüncü Enternasyonal programları üzerinde kurulmuşlardır...Taktiklerde ve iç parti inşası konusunda var olan ayrılıklarsa, iki tarafın sürekli bölünmüşlüğünü gerektiren nitelikte değildir." Partinin bir yöneticisiyse şu gözlemi yapmaktaydı: "İki komünist parti arasında birleşme hemen gerçekleştirilmezse, [bunun yarattığı] rahatsızlıktan ötürü bütün üyelerimizi kaybedeceğiz."[47]

Moskova'dan benzer bir "birleşme" talebi 1920 başında Komintern Yönetim Kurulu Başkanı Zinovyev'den geldi. 12 Ocak'ta iki partinin merkez komitelerine hitaben yazdığı mektubunda Zinovyev, sorunla ilgili olarak iki parti temsilcisinin ve Fransız, İsviçre, Macar, Finlandiya, Yugoslav parti temsilcilerinin de katıldığı genişletilmiş KEYK toplantısında alınan ve yukarıdaki mektupla iletilen kararı özetledikten sonra şöyle demekteydi:

46 *Agy.*

47 Zumoff, *Age*., s. 61-62.

> Hemen birleşme zorunluluğu bir başka gerçekle daha dayatılmaktadır; iki parti, Amerika'daki komünist hareketin iki ayrı boyutunu temsil etmektedirler. Amerika Komünist Partisi esas olarak 'ulusal' federasyonları kapsayan yabancı bir partidir. Komünist İşçi Partisi'yse, daha ziyade Amerikan ya da İngilizce konuşan kesimleri temsil etmektedir. Şayet birinci parti teorik olarak daha gelişkin ve Rus işçi sınıfının devrimci mücadele gelenekleriyle daha yakın bağlara sahipse, aynı zamanda sınıflar arasındaki mücadele yoluna yavaş yavaş girmeye başlayan Amerikan işçilerinin yığınsal hareket ve örgütlerine daha uzaktır. Benzer bir devrimci tedrisattan geçmeyen ikinci parti, Marksist teorinin inceliklerine ilişkin eğitimi daha az almıştır ve belirli bir entelektüel yardıma ihtiyacı vardır ama yine de önümüzdeki tayin edici sınıf muharebelerinde en önemli rolü oynayacak olan Amerikan işçisini daha kolay etkileme avantajına sahiptir. Dolayısıyla iki parti birbirlerini doğal biçimde tamamlamaktadırlar ve ancak birleşmeleriyle, kitlesel hareket-te ve gelmekte olan komünist devrimde öncü rolü oynaması gereken etkin bir Komünist Parti yaratılabilir Amerika'da.[48]

20 Haziran tarihli bir KEYK kararıysa, Amerikalı komünistlere ve iki partiye "birleşme" direktifi vermekle kalmıyor, aynı zamanda, birleşik partinin izleyeceği rotayı, taktikleri, politikaları, ilkeleri de gösteriyordu. KEYK kararında özellikle de ittifaklara, legaliteye ve benzer konulara ilişkin önemli tavsiyeler vardı. Mektupda, tecrit edici sekterliğe karşı "yığınsal parti"ye ve "propaganda örgütü olmak"tan çıkıp işçilerle eylem birlikleri gerçekleştirmeye yönelinmesi; federasyonların özerkliğine karşı parti disiplininin tesisi; sarı sendikacılığına karşı-devrimci ça-

48 Parti Arşivi, 515.1.17; Ayrıca bkz. Alfred Frier, *Communism in America: A History in Documents*, New York, Columbia University Press, 1997, s. 35-37; Bu mektup Amerikan devletinin de eline geçti ve New York Eyaleti Senatosu'nun Araştırma Komisyonu Raporu'nda yayımlandı: *Revolutionary Radicalism: Its History, Purpose and Tactics, Part I, Volume II, Report of the Joint Legislative Committee Investigating Seditious Activities*, The Senate of the State of New York, Albany, J.B. Lyon Company, Printers, 1920, s. 1902-1907; http-//ia600202.us.archive.org/3/items/revolutionaryrad02newyuoft/revolutionaryrad02newyuoft_bw

lışmalar yapılması; bir gazete projesinin hayata geçirilmesi; ve bu arada yeraltı örgütlenmesinin de bir an önce gerçekleştirilmesinin gereği vurgulanmaktaydı. KEYK'in kararında illegaliteye ilişkin olarak şöyle denmekteydi:

> Amerika'da komünistlere karşı sürekli artan baskılar illegal çalışmayı gündeme sokmaktadır. Mart 1919'daki Komünist Enternasyonal Kongresi bu konuda kesin karar almıştır. Burjuva "demokrasisi" komünistlere karşı dünya çapında fiilî bir kuşatma politikasını [*state of siege*] uygulamaya koyduğundan illegal çalışma gerekliliktir. İki üç yıl önce İngiliz işçileri İngiltere gibi özgür bir ülkede illegal çalışma düşüncesini saçma görmekteydiler. Şimdi İngiltere'nin devrimci işçileri de illegal çalışma yapmayı öğrendiler. Aynı şey, sosyal demokrat tetikçilerin ... Alman işçilerinin yüce Komünist Hareketi'ni yeraltına inmeye zorladıkları Almanya'da da oldu. Legal çalışmayı illegal çalışma ile nasıl koordine edeceğimizi öğrenmeliyiz. Bütün legal olanakları kullanmalıyız ve aynı zamanda da illegal el ilanları dağıtmayı, illegal grup toplantıları yapmasını, illegal fabrika komiteleri oluşturmayı, gerektiği zaman illegal yönetici merkeze sahip olmayı öğrenmeliyiz.[49]

Bu arada Komintern 2. Kongresi'nin 24 Temmuz 1920 tarihli Moskova Oturumu'nda, Başkan (İtalyan komünist) Serrati, iki partinin temsilcilerinden oluşan Amerikan delegasyonunun bir deklarasyonunu okudu. Katılanların alkışlarla karşıladığı deklarasyon şöyle demekteydi:

> Komünist Enternasyonal Yönetim Kurulu kararları ve bizzat Amerikan komünist hareketinin ihtiyaçları uyarınca iki komünist partinin birleşmesi gerekmektedir.
>
> Dolayısıyla, Komünist İşçi Partisi ile Komünist Parti'nin önemli bir bölümünden oluşan birleşik Komünist Parti'nin kuruluşunu selamlıyoruz. Ama bu birleşme tamamlanmış değildir.

49 Karar metni *The Communist Dergisi*'nde yayımlandı; *The Communist*, cilt 11, sayı 10, 19 Eylül 1950, s. 7-8. Özet metin için ayrıca bkz. Jane Degras (der.), *The Communist International, 1919-1943; Documents*, cilt 1, Londra, Oxford University Press, 1956, s. 101-103

> Amerikan komünist hareketinin tam birliğinin gereklililiğinden hareketle, Komünist Parti'nin ve Komünist İşçi Partisi'nin delegeleri olarak bizler şu konularda anlaşmış bulunuyoruz:
>
> (1) Kongrede tek bir grup olarak çalışmak.
>
> (2) Enternasyonal Yönetim Kurulu'nu, tam birleşmeye direnebilecek unsurları, Enternasyonal temelinde birleşmeye mecbur etmek için emredici biçimde yeniden müdahale etmeye çağırmak.
>
> (3) Birleşme konusunda Yönetim Kurulu kararlarına uymak."

Deklarasyon'un altında, Komünist Parti adına Louis C. Fraina ile Alexander Skolitisky'nin, Komünist İşçi Partisi adına da John Reed'in, John Jurgis ve Alexander Bilan'ın imzaları vardı.[50] Reed, kısa süre sonra, 17 Ekim'de Moskova'da tifüsten hayatını kaybetti ve Kremlin'de toprağa verildi.

İki partinin devlet terörünün hedefi yapılması, en azından iki partinin tabanında "ortak düşman, ortak yazgı ve dayanışma" duygularını pekiştirmişti kuşkusuz. KİP yönetiminin birleşme sorununu öne çıkartması tabanın talebiyle birleşince önemli bir dinamiği harekete geçirmekteydi. Tam da bu sırada Komintern'in birleşme yönündeki müdahalesi iki parti üzerinde savsaklanamaz bir birleşme baskısı tesis etmişti.

Bu bileşme baskısının, konuya soğuk bakan AKP içinde de etkilerinin olmaması düşünülemezdi. Buna ek olarak, parti içindeki Rus-Slav kökenli önderlerin iktidarlarını kurmadaki pervasız davranışları, federasyonların başına buyruk davranışları ve tecriti körükleyen sekterlikleri, parti içindeki dengeleri sarsıyor, yeni çelişkilere ve iktidar kavgasına neden oluyor, böylece de ciddi çatlaklar, çatışmalar yaratıyordu.

---

50 *The Second Congress of the Communist International: Proceedings of Petrograd Session of July 17th, and of Moscow Sessions of July 19th-August 7th, 1920*, Publishing Office of the Communist International, America, 1921, s. 84-85; http://ia700202.us.archive.org/12/items/secondcongressof00commuoft/secondcongressof00commuoft_bw.pdf.

3) AKP İÇİNDE ÇATLAK

Görünürde, AKP içindeki ilk çatlak doğrudan birleşme konusunda ortaya çıkmıştı. KİP'in birleşme taleplerine olumlu yaklaşan Parti Başkanı Ruthenberg ile esas olarak "İngilizce konuşan-yerli" arkadaşlarına karşı Merkez Komitesi'nin çoğunluğunu oluşturan göçmen federasyonları kökenli üyeleri, bu yöndeki talepleri, "Merkezciler"ce parti içinde "uyumsuzluk ve parçalanma yaratmak için ... bilinçli olarak başlatılan" çabalar olarak değerlendirmekteydiler.[51] Bu ciddi bir görüş ayrılığıydı, ama taraflar arasında birleşme sorununu aşan ve ona ilişkin tavırları da biçimlendiren daha önemli farklılıklar da söz konusuydu.

Bu sorunlardan biri, federasyonların merkezî disiplini hiçe sayan özerk yapıları ve başına buyruklukları içinde parti siyasetini belirleme güçleriydi. Federasyon kökenli yöneticilerin arkalarındaki çoğunluğa dayanan iktidarları dört bakımdan sorunluydu. Birincisi, bu parti yöneticileri, bir biçimde parti disiplini dışında kalabilen güçlere dayanmaktaydılar ve böylece partiyi bölen bir yapılanmanın da tarafı olmaktaydılar. Buna karşılık, partide de çoğunluğa ve dolayısıyla iktidara sahiptiler. Üçüncü olarak da, sadakat odağında parçalanma yaratarak, iktidarlarını, parti karşısındaki özerk yapıların bu konumlarını sürdürmeleri lehine, dolayısıyla partinin bütünlüğü ve disiplini aleyhine kullanıyorlar, öte yandan da sekter ve dogmatik tutumlarla partiyi emek güçleri karşısında yalnızlaştırıyorlardı. Nihayet, "keskin" solculuklarıyla, açıktan ve gerekli gereksiz her fırsatta, örneğin sıradan bir grevde bile, silahlı ayaklanma çağrıları yaparak partiyi sadece zayıflatmak ve yalnızlaştırmakla kalmıyor, ayrıca devlet terörünü de iyice üzerine çekerek kolay hedef haline getiriyorlardı.

Federasyonlar ayrıca birer cadı kazanı gibiydiler ve kendi içlerinde ve aralarında da çekişmeler eksik olmuyordu. Bu sonradan "Bolşevik olma"ya ve göçmen federasyonlarının kendi içlerindeki çekişmelere, bunun partilere ve harekete yansımaları konusun-

51 Zumoff, *Age*, s. 62

da, partiye üye Ermenilerden gelen ve AKP Yürütme Sekreteri C. Dobin (Litvanya Federasyonu'ndan Charles Dirba) imzasıyla resmen Moskova'ya, KEYK'e iletilen 23 Ocak 1921 tarihli mektup, bir fikir verebilir okura:

> Bu ülkede, %90 kadarı emekçi erkek ve kadınlardan oluşan, yaklaşık 100.000 Ermeni vardır. Bunların 25.000'ini örgütlüdür: 20.000'i Ermeni Sosyalist partisi Taşnakyan, 5000 kadarı da Ermeni Sosyal Devrimci Parti içindedir.
>
> Ermenistan'ın otonom bir ülke olarak ilan edilmesi üzerine bu sözde devrimci partiler, Amerika'daki Ermeni emekçiler içinde milliyetçi bir propaganda yürütmeye başladılar. Bunlar, Ermeni işçileri, Müttefik Orduları içinde yer alarak Ermenistan'daki Rus ve Ermeni Kızıl Orduları'na karşı savaşmaya çağırmaya kadar ileri gittiler.
>
> Uzun bir mücadele sonunda Ermeni proletaryasının Rus Ordusu'nun yardımlarıyla bir Sovyet iktidarı kurmayı başarmasının ardından, buna son ana kadar karşı duran bu Ermeni hainler, aniden yeni düzenin hayranlarına dönüştüler ve yeni hükümette sorumlu mevkiler elde edebilmek için Ermenistan'a şimdi komünist olduklarını iddia eden adamlarını gönderiyorlar.
>
> Amerika Komünist Partisi içinde örgütlenmiş Ermeni yoldaşlar bu hain unsurlara karşı her zaman mücadele etmektedirler ama yaygın bir komünist propaganda için yeterli fonlara hiçbir zaman sahip olamamışlardır.
>
> [Bu yoldaşlar] Komünist Parti MYK'sına, genel sekreterimizin Komünist Enternasyonal'i durumdan haberdar etmesi ve bu kendilerinden menkul 'komünistler'e Ermeni İşçileri Sovyet İktidarı'nı yok etme fırsatı verilmemesi için önlemler alınması çağrısında bulunuyorlar.

Bu mektubu KEYK'e ileten Sekreter, ek olarak, Moskova'dan Ermenice "komünist propaganda ajitasyon" örneklerinin gönderilmesini de parti MYK'sı adına talep ediyor, mektubun bir kopyasının Moskova'ya hareket edecek "bir yoldaş"la da ayrıca gönderileceğini belirtiyordu.[52]

52 "To the Executive of the Communist International", Parti Arşivi, 515.1.46 (tek sayfalık metin, s. 3 olarak isaretlenmiş).

Parti içindeki azınlığın başını Parti Başkanı C. E. Ruthenberg çekmekteydi. Ruthenberg, sadece örgütsel yetenekleri yüzünden değil, parti vitrininde bir "yerli"nin bulunmasının taktik avantajları nedeniyle de yönetimin başına geçirilmişti ve göçmen çoğunluğunun denetimi altında tutulması planlanmıştı. 1920 başlarında Ruthenberg artık azınlığın başı olarak parti içi muhalefeti temsil etmekteydi. Parti içindeki ilk büyük çatlak Chicago örgütü içinde patlak vermiş ve böylece de için için sürmekte olan anlaşmazlıklar ve rahatsızlıklar ortaya çıkmıştı. Azınlık bakımından ilk yapılması gereken, komünist hareketin tecritini kırmak için iki partinin güçlerini birleştirmeleriydi. Ardından, federasyonların "parti içinde parti" konumları, legalite meselesi, şiddet sorunu ve öteki anlaşmazlık noktaları bir çözüme kavuşturulabilirdi.

1920 Şubat ayında, demiryolları işçilerinin bir grevinde partinin "silahlı ayaklanma çağrısı" (el ilanı) yayımlaması gündeme geldi. 1920 Eylül'ündeki benzer bir grevde Brooklyn Rapid Transit (BRT) tren ve tramvay şirketinin işçilerine yapılan şu çağrı, söz konusu "el ilanı"nın içeriği hakkında da bilgi vermektedir:

> Grevinizi genişletin ve derinleştirin.
>
> Onu bir politik greve dönüştürün.
>
> Kapitalist Hükümeti yıkmak ve Rusya'daki kardeşlerinizin yaptığı gibi, bir İşçi Hükümeti kurmak için silahlı devrime hazırlanın.
>
> Sadece biraz daha fazla ücret istemeyi bırakın.
>
> Kapitalistlerin diktatörlüğünü –bugünkü ABD Hükümeti– devirin ve Sovyetler ve Proletarya Diktatörlüğü aracılığıyla BRT'ninkiler dahil ABD'deki bütün değirmen, maden, fabrika, demiryolları, tarla ve çiftliklere el koyun.
>
> Amerika Komünist Partisi devrim – bütün işçilerin silahlı ayaklanması çağrısı yapıyor...[53]

Ruthenberg tarafı, ilkesel olarak silahlı devrimi savunmakla birlikte, günün koşulları içinde ve sıradan bir grev bağlamında

53 Bkz. *Revolutionary Radicalism...*, *Age*, s. 1899-1901.

söz konusu çağrıyı "kapitalist sınıf namına ajan provokatörlük yapmak" olarak nitelendirerek metne karşı çıktı.[54] Çoğunluğa göreyse, "bütün ve özellikle de proleter devrimlerin öğrettiği (ve İkinci Enternasyonal'in bütünüyle sınıfta kaldığı) dersin, devlet iktidarını ele geçirmede ve proletarya diktatörlüğünü kurmada tek yöntemin güç kullanma" olduğunu her fırsatta "vurgulamak" gerekmekteydi.[55]

Partinin bir tür konfederasyon, "federasyonların federasyonu" işleyişine karşı çıkan ve merkezî bir örgütlenmeyi savunan Ruthenberg ekibine karşı çoğunluğun yanıtıysa, onları "milliyetçilik"le suçlamaktı. Oysa KİP içinde de Ruthenberg grubu içinde de "göçmen"lerin yüzde 90'lara varan ölçüde büyük ağırlığı vardı.

1920 Mart'ında yapılan bir Merkez Yürütme Kurulu toplantısında Ruthenberg, iki parti arasındaki ayrılıkların "temel komünist prensipler" üzerinde olmadığından ve "ifade biçimleri"nden kaynaklandığından hareketle, birleşme yönünde karar alınmasını talep etti. Ruthenberg, böylece, "meramlarını İngilizce anlatabilecek beş konuşmacı ya da yazar bulamayan"[56] partisinin de tecriti ancak bu yolla kırabileceğini, aksi halde bir mezhep şeklinde kalmaya mahkûm olunduğunu belirtti.[57]

İki grup arasında bu toplantıda temel konularda anlaşma sağlanamadı ve sonraki Yürütme Kurulu toplantısının 15 Mayıs'ta yapılması kararlaştırıldı. Ne var ki, bu toplantıdan önce, 20 Nisan'da Ruthenberg ile iki Yürütme Kurulu üyesi, Fergusson ve Jay Lovestone, istifa ettiler ve böylece parti bölünmüş oldu. Partinin İngilizce konuşan "yerli" üyelerinin çoğunluğu (parti üye toplamının da %20-30'luk bölümü) Ruthenberg grubuyla birlikte partiden ayrıldı. Göçmen kökenlilerin ço-

54 C.E. Ruthenberg, "What Kind of Party?", *The Communist* (Azınlık), 8 Mayıs 1920; Parti Arşivi, 515.1.34; Davenport Arşivi, 1920.

55 *The Communist* (Çoğunluk), 1 Mayıs 1920, s. 6..

56 Ruthenberg, "What Kind of Party," *Age*, s. 3.

57 Tutanak için bkz. Parti Arşivi, 515.1.31; Davenport Arşivi.

ğunluğuysa, partide kaldı. Ruthenberg ekibi de kendilerini Amerika Komünist Partisi olarak ilan ettiler ve partinin fonlarının, belgelerinin, araç ve gereçlerinin bir kısmını de birlikte yeni AKP'ye aktardılar.

4) ÜÇLÜ BÖLÜNME

Şimdi artık üç komünist partisi vardı. Komünist İşçi Partisi, partiden ayrılanların Amerika Komünist Partisi ve (eski) Amerika Komünist Partisi.

Üç parti, Amerikan komünist hareketi içindeki iki kemikleşmiş eğilimi temsil etmekteydiler. KİP ile Ruthenberg ekibinin AKP'si bir yanda, federasyonların (eski) AKP'siyse öte yandaydı.

Ruthenberg ekibinin ayrılmaya ilişkin ortaya koydukları sıkıntılar ve eleştiriler, hareket içindeki farkları, anlaşmazlık konularını da özetlemekteydi.

Merkez Komite'de Ruthenberg'in yanında yer alan ve onunla birlikte ayrılan Isaac E. Fergusson, parti içi sıkıntıları şöyle anlatmaktaydı:

> Sol Kanat hareketi ve dolayısıyla da Komünist Parti, yapay olarak, birkaç Rusça konuşan liderin oyuncağına dönüştürüldü. Bunlar Sol Kanat'ın büyümesini engellediler ve ABD'de bulunan bir örgüt gerçekliğinden kopartarak Komünist Partisini felç ettiler. Bunların, "ilke"yi kendi başına bir şeye dönüştürerek öne çıkarttıkları söylendi; ve bunu yapmak için de milliyetçi egoizm üzerinde ucuz oyunlar oynadılar, kendileri dışında herkesi Amerikan komünist hareketinin başına geçmeye layık olmayan insanlar diye karaladılar. Sadakat, prensip ve milli önyargılara oynamanın bu kurnaz bileşeni "sahte Bolşevizm" olarak anıldı.
> ...
>
> İlke ilke olmaktan çıkartıldı; sosyal ya da taktiksel problemler hiç tartışılmadı, sadece sloganlara slogan olarak göstermelik kutsallık atfetmek vardı. Sadece Rusça konuşanların aynı zamanda Bolşevikliğin de dilini konuşabileceğine dair bir inanç aşağı yukarı açık sözlülükle etrafa yayıldı ve bu, saflarımızda-

> ki, Komünizmin prensip ve taktikleriyle hiçbir ilgisi olmayan sert tartışmaların temelini oluşturdu. Yapılması gereken, bizzat federasyon üyelerinin milliyetçi hizipleşmesine son vermekti. Partiyi kurtaracak tek şey buydu. Bir avuç siyasetçinin Komünist Partiyi kendi diledikleri gibi ellerinde tutmak için milliyetçi önyargılara başvurmasını reddetmek üyelere kalmıştı.
>
> Sol Kanat'ın doğal gelişimi, ABD'deki sınıf mücadelesinde olup-bitenin dışındaki mecralara kaydırılmıştı; Sınıf mücadelesinin gerçekliğine bağlanmış komünizmin, ABD'deki güncel gelişmelere ilişkin söz söyleyen ve bir şeyler yapmak isteyen bir komünizmin, yeniden hayata geçirilmesi şarttı.[58]

Ruthenberg de parti içi sorunları şöyle anlatmaktaydı:

> Partinin kuruluşundan bu yana Merkez Yönetim Kurulu içinde iki görüş temsil edilmekteydi. Komite'nin çoğunluk üyeleri kendilerini "büyük teorisyenler" olarak görmekteydiler. Sürekli "ilke" sözcüğünü telaffuz ediyorlar ama komünist ilkelerin bu ülkedeki işçi sınıfı hareketine nasıl uygulanabileceğinden ve bu ilkelerin eylem içinde yaşayan bir gerçekliğe nasıl dönüştürülebileceğinden hiç söz etmiyorlardı. Parti Manifestosu gururla "Komünist parti bir eylem partisidir" diye ilan ediyordu ama bu çoğunluğun inandığı eylem, bir masanın etrafında saatlerce, günlerce oturup Avrupa'ya kimin gideceğini ve Komünist Enternasyonal'in Amerikan Şubesi'nin kuruluşunu ilan eden kahraman olacağını tartışmaktı.
>
> Bu çoğunluk teoriden bahsediyordu ama teorilerini hiç tartışmıyor ve uygulamaya koymuyordu; sürekli "ilke" sözcüğünü kullanıyorlardı ama inandıkları ilkeleri kutsal bir varlık olarak gün ışığına çıkartmaktan koruyorlardı; Kendilerini süper Bolşevikler olarak görüyor ve muarızlarına hemen "Menşevik" damgasını vuruyorlardı ama ikisi arasındaki farkı hiç tartışmıyorlardı. Büyük bir isabetle, kendilerini karanlık bir odada saklayıp teori hakkında konuşarak ve yüksek sesle "ilke" sözcüğünü bağırarak Proletarya Diktatörlüğünü kurmayı bekleyen "geveze konspiratörler" olarak adlandırılıyorlardı. ...

58 Davenport Arşivi.; Y.F. (Isaac E. Fergusson, "It will be Made Worthwhile," *The Communist* (UCP-BKP New York), cilt 1, sayı 2, Temmuz 3, 1920, s. 3.

> Bunlar partiyi, içinde yüksek rahipler olarak davranabilecekleri bir küçük mezhep olarak tutmak istiyorlardı. ...
>
> Buna karşılık, Yürütme Sekreteri [Ruthenberg] ve azınlık grubu, Komünist Parti'yi, Manifestosunun gururla ifade ettiği gibi gerçekte bir "aksiyon partisi" yapacak siyasetten yana tavır alıyorlardı. Onlar partiyi işçilerin hayat mücadelelerine bağlamak istiyorlardı. Yığınların her mücadelesine parti görüşünü enjekte etmenin arayışı içindeydiler. Komünist Partisi'nin gardırop filozoflarının partisi değil, işçilerin gündelik mücadelelerinin içinde yer alıp ilkelerini bu mücadelelere yansıtan, onlara geniş anlamlar kazandıran ve böylece de komünist hareketi geliştiren bir parti olması gerektiğine inanıyorlardı...[59]

Ayrılık sonrası kaleme aldığı bir başka makalede de Ruthenberg şöyle diyordu:

> Partinin yedi aylık hayatı boyunca, örgütlenmesini geliştirmek ve mesajını kitlelere ulaştırmak, Merkez Yönetim Kurulu'ndaki üyelerinin "devrimci çıkarları"nı partiyi inşa etmenin üzerinde tutan bir grup tarafından engellendi. ...
>
> Bu çoğunluk grubu hizipçiliğiyle ilgili olarak ne zaman eleştirilirse, "ilkesel farklılıklar" konusunda gürültü kopartmaya sığındı. [Bu grup], Komünist Parti üyelerinin partiyi komünist temellerin açık bir ifadesi olarak sürdürmek isteğinde samimi olduğunu ve "ilkelerin savunucusu" rolünü üstlenerek entrikacılıklarını eleştirenleri hep susturabileceğini biliyor. ...
>
> "Çoğunluk" üyeleri dogmatiktir. Onların dogmatik kafalarına hitap edebilmek için partimizin şu andaki durumunu dahi Rus Devrimi'nin diliyle –Kornilov ve Kerensky– anlatmak gerekmektedir. Bir ilkeyi benimseyince onun uygulanışının her koşulda aynı olduğunu düşünürler. Lenin'in, Bela Kun'a Macar Sovyetlerinin Rus Devrimi'ni gözü kapalı biçimde taklit etmemesi yönündeki tavsiyesini kabul edilemez bulurlardı. Zaten içlerinden bazıları Lenin'in uzlaşmacı olduğuna dair propaganda yürütmekteler. ...

59 C. E. Ruthenberg, "Make the Party A 'Party of Action' ", *The Communist*, cilt 2, sayı 4, Nisan 25, 1920, s. 2-4..

> Ajitasyon ve eğitim görevini yaparken sosyal ve ekonomik şartlar dikkate alınmalıdır. Kitleler henüz devrimci bilinçten (ve silahtan) yoksunken işçilere silahlı ayaklanmadan söz etmek komünizmle alay etmektir ve komünist ilkelerden ciddi biçimde bihaber olunduğunu gösterir. ...
>
> "Çoğunluk" grubu, Merkez Yürütme Kurulu'nun bütün yapması gerekenin, kendisini bir karanlık odaya kapatıp devrimi beklemek ve sonra da dışarı çıkıp güç mücadelesi içindeki yığınların önderliğini ele almak olduğuna inanıyor. "Yığınlarla temas içinde olma"yı küçümsüyor. ...
>
> "Çoğunluk"un teorilerine karşı "azınlık", Komünizmin sadece yığınların devrimci bilincine ulaşıldığında anlatılabileceğine inanmıyor. Biz komünizmin, işçilerin kapitalizme karşı mücadelesinin, ne denli ilkel olursa olsun, her aşamasında önemli işlevlere sahip olduğuna inanıyoruz. Devrimci bilinç için beklemek yerine onu eğitim ve ajitasyon yoluyla oluşturup geliştirmemiz gerektiğine inanıyoruz.[60]

Bütün bu söylenenlerin son derece ciddi farklılıklara işaret ettiği açıktı. Bunlara ek olarak, bir başka sorun da hareket içinde büyük anlaşmazlık nedeniydi. Bu da legalite sorunuydu. Devrimci zoru öne çıkartan, daha doğrusu tek eylemlilik olarak gören anlayışla illegaliteyi kutsayan görüş, aynı madalyonun iki yüzü olarak hareketin gelişmesine sekte vurmakta, öteki bütün olanakları reddererek yapıyı felç halinde tutmaktaydı. Silahlı isyan ve zor dışında bir ajitasyon dili geliştirmeyen, ayrıca illegalite dışında bir yapılanmayı da olanaksızlaştıran sekter ve dogmatik yaklaşım, özünde "sağ" bir anlayışı temsil etmekteydi. Kitleleri komünistlerin "saflığını bozacak" bir yabancı unsur olarak gören bağnaz kesimler, "kitlelerin hazır olmadığı" argümanıyla sadece partiyi açmaya yanaşmamakla kalmıyorlar, aynı mantıkla, salt propaganda ve kaba ajitasyondan başka bir yol ve yöntem de öneremiyorlardı. Kitleler hazır olmadığına göre, devrim de olanaksızdı. Bu durumda sonuç, beklemekti; kaçınılmaz krizler beklenecekti, propaganda yapılarak beklenecekti, o sihirli

60 C.E. Ruthenberg, "What Kind of Party?", *Age*., s. 3-4.

an gelene kadar beklenecekti ve devrim için yığınlar ayaklanınca da onlara öncülük yapılacaktı. "Keskin sol"dan "sağa ve eylemsizliğe giden yol böyle döşeniyordu. Legalite, asla kabul edilemez bir reformizmdi; gerici sendikalarda çalışılamazdı, onlar ancak yıkılabilirdi; seçim çalışmaları ve parlamenter mücadele, İkinci Enternasyonal ihanetine geri dönüş demekti; kitlelere ihtiyaç yoktu, onlardan saflığı korumak için uzak durulmalıydı; küçük öncü şimdilik yeterliydi; komünist ajitasyon krize ve kitleler uyanıncaya kadar yeterliydi...

Ruthenberg, birkaç yıl sonra, bu dönemin parti anlayışını şu şekilde anlatarak eleştirecekti:

> Bizim "Amerikan Demokrasimiz"in izin verdiği açık Komünist Parti olarak sürdürdüğü dört aylık varlığı sırasında parti çalışması neredeyse bütünüyle işçilere Sosyalistlerle Komünistler arasındaki farklılığını anlatmanın propagandasıyla geçti. 1919 sonuna doğru ve 1920 başlarında hükümet baskıları partideki bu eğilimi güçlendirdi. Parti saldırıya uğradı, çünkü işçilere kendilerini kapitalizmden ancak kapitalist devleti yıkacak ve sovyet hükümeti kuracak silahlı bir ayaklanmayla kurtarabileceklerini öğretti. Yeraltına itildikten sonra, parti bu propagandanın sürdürülmesini daha da görev bildi. Parti şayet proleter devrimle işçilerin gündelik mücadelelerini birleştirebilmeyi kavrayabilseydi bu doğru olabilirdi ama bunu nasıl yapacağını bilemedi. İşçi yığınları ve onların gündelik mücadeleleriyle bir bağı yoktu. [Parti] İşçilerin yaşamlarıyla mücadelelerinden kopuk ve ayrı bir şey olarak vardı. İşçilere kurtuluşları için gösterdiği yol elbette doğruydu ama kendisiyle işçi yığınları arasındaki boşluğu nasıl aşabileceğini ve kurtuluşlarına gideceğini söylediği yolda onlara nasıl önderlik yapacağını öğrenmemişti. Bütün çalışması, proleter devrimine ulaşmanın nihai yolunu göstermekten ibaretti. Tam bir propaganda topluluğuydu ve böyle bir propaganda topluluğu olarak kaldığı sürece de kitleler içinde etkinlik ve önderlik sahibi olması mümkün değildi.[61]

61 C.E. Ruthenberg, "From Propaganda Society to Communist Party: Pages from Party History, 1919-1925," *Workers Monthly*, Ekim 1925; Davenport Arşivi.

Merkez Yürütme Kurulu içinde göçmen federasyonlarının oluşturduğu "Çoğunluk" fraksiyonunun bu suçlamalara verdiği yanıt kendi dergilerinde (*The Communist*) yayımlandı. Federasyonların özerkliğini savunma, kişisel polemikler ve parti işleyişi ile disipline ilişkin olanlar dışında yanıtın can alıcı bölümleri, resmî "Üyelere Bildiri"de ve "Parti Krizi" başlıklı yazıda şöyle anlatıldı:

> "Azınlık" Kitle Eylemi'ni ... kapitalist sisteme onu devirmek için ekonomik baskı uygulayan işçi sınıfının bir tür soyut iktisadi gücü olarak algılamaktadır. Onlar kapitalist devleti yıkmak için GÜÇ KULLANIMININ (silahlı devrim ve iç savaş), koşullara bağlı olarak gerekli olabileceğine ya da olmayabileceğine inanmaktadır. Zamanı geldiğinde devlet gücünü ele geçirmek için GÜÇ KULLANIMININ [zora başvurmanın] kaçınılmazlığının ve dolayısıyla da zorunluluğunun anlatılmasına, şimdiki durumda "erken" [zamansız] olması nedeniyle karşı çıkmaktadırlar. Bu konuda emin dahi olmadıklarını söylemekte ve dolayısıyla da bu doktrinin işçilere anlatılmasına itiraz etmektedirler. Onlar için Kitle Eylemi sadece genel grevlerin ve yığınsal gösterilerin kullanılması anlamına gelmektedir. ...
>
> Kitle Eylemi'nin bu türlü kavranmasıyla "Çoğunluk" asla mutabık değildir. Bizim Kitle Eylemi anlayışımız 3. Enternasyonal'in Manifestosu'nda açıklanmıştır. İddia ediyoruz ki, bütün devrimler, özellikle de proleter devrimler tarihinden çıkan derslerin (İkinci Enternasyonal'in hiç öğrenemediği dersler) bir anlamı varsa ve bize bir şeyler öğretiyorsa, işçilere, devlet iktidarını ele geçirmek ve proletarya diktatörlüğünü kurmak için, ZOR KULLANMANIN TEK ARAÇ olduğunu anlatmalıyız. Ve işçilere oportünist Sosyalistlerin öğrettiği gibi parlamento aracılığıyla ya da sendikalistlerin öğrettiği gibi sadece genel grevler yoluyla "barışçıl devrim" umutlarının tümüyle boş olduğunu göstermek için bu konu üzerinde sessiz kalmak yerine, onu sürekli VURGULAMALIYIZ. ...
>
> Komünist partisi, geçmişin acı deneylerinden herhangi bir şey öğrenecekse, "kitlelerle ilişki kurma" uğruna Komünist ilke ve taktiklerden vazgeçmeye teşebbüs edemez. Esas olarak, Komü-

> nist Parti sayıları değil, düşünceleri temsil eder. Örgütümüzü ve siyasetimizi, uzlaşma ve oportünizm gibi kötü unsurlarla bozulmamış ve bunlardan azade tutarak düzenler ... işçilere Komünist propagandamızı sürdürürsek, şimdilik sayıca küçük kalabiliriz. Propagandamızla işçilere ulaşmaya çalışmalıyız – şu anda onlar üzerinde fazla bir etki yaratmayı beklemiyoruz. Öyle olsun. Ajitasyonumuzu sürdüreceğiz çünkü eminiz ki, sosyal güçler ve dünya kapitalizminin savaşla başlayan çöküntüsü... kitleleri bizim mesajımızı dinlemeye zorlayacaktır. Zamanı geldiğinde kitleler bize yöneleceklerdir. Yapmayacağımız –Üçüncü Enternasyonal'in organik bir parçası olarak iş göreceksek yapamayacağımız– şey, kitlelere şimdi gitmek –"yığınlarla bağ" aramak– ve onları kendi ilke, siyaset ve amaçlarımızdan fedakârlık yaparak komünist hareket içine sokmaktır.
>
> Şayet "ayrılıkçılar" partiyi bölmede başarılı olurlarsa –tabanının çoğunluğunu kazanabilirlerse– bu sadece bizzat üyelerin çoğunluğunun daha Komünist teori ve pratiğini tam kabul etmeye hazır olmadığına işaret eder. Bu, sadece geride kalan gerçek komünistlerin safları sıklaştırıp hedefe doğru ödünsüz yürüyeceklerini gösterir. Komünist Partisi'nin kaybettiği kimi rakamlara üzülecek zamanı yoktur. Önümüzde yapacak iş var –komünist görevler– ve çalışabilecek olan herkes kendisini önümüzdeki zorlu görevlere hazırlamalıdır.[62]

Bütün bu tartışmalar akla Alman Komünist Ligi içinde 1850 yılında "Almanya'da devrimci durum" üzerine ortaya çıkan sorunlara ilişkin Marx'ın söylediklerini getiriyor. Marx şöyle yazmıştı:

> Azınlık, kritik [eleştirel] olan yerine dogmatik, materyalist yerine idealist görüşü esas alıyor. Devrimin hareket nedeni olarak gerçek koşulları değil, salt hoşnutsuzluğu görüyor. Bizse işçilere şunu söylüyoruz: Sadece koşulları değil, kendinizi de değiştirmek ve siyasi yönetim yetisi kazanmak için daha 15, 20, 50 yıllık iç savaşlardan ve ulusal mücadelelerden geçeceksiniz. Buna karşılık siz, "İktidara hemen gelmeliyiz, yoksa en iyisi uykuya çekilmek" diyorsunuz. Biz Alman işçilerinin Alman proletarya-

62 *The Communist*, 1 Mayıs 1920, s. 6,8.

> sının azgelişmişliğine dikkatini çekmeye özel önem verirken, siz, Alman zanaatkârların ulusal hissiyatını ve statü önyargılarını en kaba biçimde pohpohluyorsunuz – tabii kabul etmeliyiz ki, bu daha popüler. "Halk" sözcüğünün demokratlarca kutsanması gibi, siz de "proletarya" sözcüğünü kutsal hale getirmektesiniz."[63]

70 yıl sonra, Amerikan hareketi içindeki anlaşmazlıklarda bu sefer yük büyük oranda Lenin'in sırtına binecekti...

E) BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİ'NİN KURULUŞU

1920 başında, 12 Ocak'ta Komintern yönetiminin talebi doğrultusunda iki partinin birleşmesi konusunda bir anlaşma imzalanmıştı. Bu anlaşmayı KİP adına Uluslararası Sekreter John Reed, AKP adına da "Rusya Federasyonu: Rus, Letonya, Ukrayna, Polonya, Litvanya Sovyet Rusya Temsilcisi" sıfatıyla John P. Anderson imzalamışlardı. Anlaşmaya göre, bir "Birleşme Bürosu" kurulacak ve bu büroda iki partiden üçer temsilci bulunacaktı. Büro ilk iş olarak iki partinin birleşme kararını alıp uygulayacak bir kongre toplayacaktı. Tam birleşme gerçekleşinceye kadar da Büro iki partinin çalışmalarını eşgüdüm içinde yürütecekti. Anlaşmada yeni partinin adı da belirlenmişti: Amerika Birleşik Komünist Partisi (*United Communist Party of America*). Anlaşma göçmen federasyonlarının özerkliğini de kısıtlıyor, Parti Merkez Komitesi'ni ana yetkili organ yapıyordu.[64] Bu belge de ABD istihbaratının eline geçmiş ve yayımlanmıştı. Burada imzalayanların isimleri yazılmamıştı.[65] Anlaşma daha sonra Birleşik Komünist Parti'nin yayın organında yayımlandı.[66] Partilerden

63 Aktaran Richard B. Day, Daniel Gaido (Eds.), *Witnesses to Permenant Revolution: The Documentary Record*, Leiden, Brill (Historical Materialism Books Series 21), 2009, s. 13. Ayrıca, Bkz. Marx, "Revelations Concerning the Communist Trial in Cologne by Karl Marx 1853: I. Preliminaries" https://www.marxists.org/archive/marx/works/1853/revelations/ch01.htm.

64 Parti Arşivi, 515.1.21.

65 Bkz. *Revolutionary Radicalism*, *Age*, s. 1908-1909

66 *The Communist*, 17 Temmuz, 1920, s. 5. Ayrıca, Davenport Arşivi.

önce devletin eline geçmiş olan metni *The New York World* 29 Mart nüshasında yayımladı ve Amerikalı komünistler de anlaşmadan böylece haberdar olmuş oldular.[67]

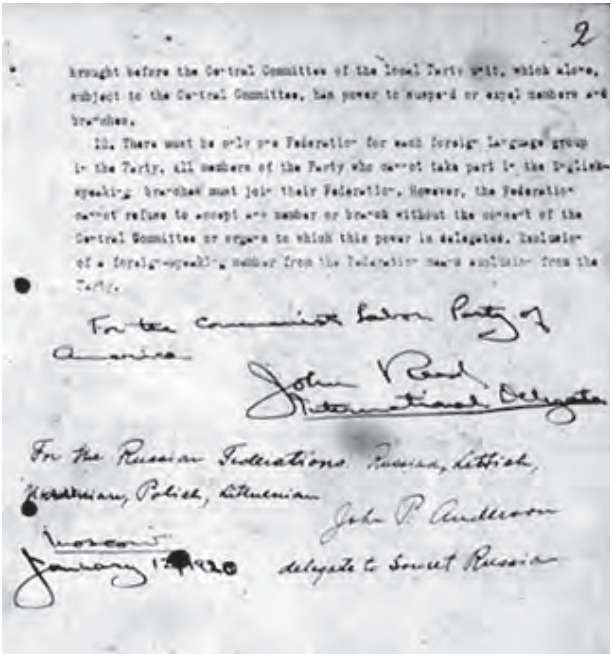
2

brought before the Central Committee of the local Party unit, which alone, subject to the Central Committee, has power to suspend or expel members and branches.

10. There must be only one Federation for each foreign language group in the Party. All members of the Party who cannot take part in the English-speaking branches must join their Federation. However, the Federation cannot refuse to accept any member or branch without the consent of the Central Committee or organs to which this power is delegated. Exclusion of a foreign-speaking member from the Federation means expulsion from the Party.

For the Communist Labor Party of America

John Reed
International Delegate

For the Russian Federations: Russian, Lettish, Ukrainian, Polish, Lithuanian

John P. Quillman
delegate to Soviet Russia

January 12, 1920

Birleşme anlaşmasının son (imza) sayfası.

Bu arada, Ruthenberg ekibiyle KİP yetkilileri arasındaki görüşmeler sonucunda, iki partinin delegeleri, 26-31 Mayıs'ta, Bridgman'da (Michigan), Komintern temsilcisinin de (Yoldaş Agursky) katıldığı sıkı gizlilik koşullarında bir araya geldiler. İlk gün iki parti delegasyonları ayrı ayrı toplandılar ve ikinci gün de birleşme toplantısını birlikte yaptılar. Böylece Birleşik Komünist Partisi (BKP) kurulmuş oldu.[68] Parti yönetimine iki partiden beşer üye seçildi, Yürütme Sekreterliğine (*Executive*

67 Bkz. Draper, *The Roots...*, *Age*, s. 243-245.

68 Parti Arşivi, 515.1.25.

Secretary) Alfred Wagenknecht atandı, Ruthenberg de parti yayın organının (*The Communist*) editörlüğüne getirildi. BKP'nin büyük çoğunluğunu göçmenler oluşturmaktaydı ama büyük sorun olarak ortaya çıkmış bulunan yetki karmaşası göçmen federasyonlarının yetkilerinin kısıtlanması ve Merkez Komitesi'nin disiplini altına alınmalarıyla çözüldü. Program ve taktiklerdeki "sendikalizm-sol komünizm karışımı" "çocukluk hastalığı" aynen sürmekteydi. Sarı sendikalarda çalışmanın reddi, silahlı ayaklanma ve zor kullanımının her koşulda öne çıkartılması ve açık siyasi çalışmaya güvensizlik yer yer yumuşatılmaya çalışılsa da, BKP programına da damgasını vurmaktaydı. Bunda, köken ve geleneklerin, ideolojik kavrayışın ve teorik anlayışın etkisi kadar, elbette AKP ile girişilmesi kaçınılmaz rekabetin de önemli rolü vardı.

Bu Birinci Kongre, 31 Mayıs günü Komünist Enternasyonal'e yapılan bir çağrıyla son buldu. Komünist Enternasyonal'i Birleşik Komünist Partisi kurucu delegeleri olarak selamlayan çağrıda şöyle denmekteydi:

> Bütün iç ve dış güçlüklere karşın, bu kongrede, iki parti arasında temel birliği sağlamayı başardık. Ne yazık ki, bu birleşme yakın geçmişte bir bölünme yaşayan Komünist Parti'ye ilişkin olarak tam değildir. Ama bu bölünme özü itibarıyla yapaydır ve uzun süre sürdürülemeyeceğine eminiz. Komünist Parti'nin bazı Slav Federasyonu üyeleri (Rusya, Ukrayna, Letonya. Polonya ve Litvanya ama bu dil gruplarının asla tamamı hatta kesin çoğunluğu değil), şimdilik, Birleşik Devletler'deki Komünist hareketten bütünüyle ayrı durmaktadırlar. Daha şimdiden bellidir ki, bu üyeler, niyetlerinin genel komünist hareketi kontrol etmek için –Komünist ilkelere ilişkin bir farklılıktan değil, birkaç Federasyon liderinin pozisyon ve etki için kişisel hırslarına dayalı bir kontrol için– milliyetçi temeli sürdürmek olduğu anlaşılan ayrılıkçı önderlerinden yakında kopacaklardır. Birleşik Komünist Parti, bu Federasyon gruplarının kendisiyle, artık desantralize bir partinin gevşek federatif birimleri olarak değil ama merkezîleşmiş bir partinin üyeleri olarak birleşmesi için hiçbir çabadan kaçınmayacaktır.

> Birleşik Komünist Parti, programı, örgütlenme biçimi ve parti çalışma yöntemiyle Komünist Enternasyonal'in bütün gerekliliklerıyle uyumludur; ve kendisini Enternasyonal'in her alanda aktif bir üyesi yapmak partimizin birinci hedefidir.
>
> Bütün ülkelerin Komünistlerine selam olsun!
>
> Yaşasın Komünist Enternasyonal![69]

Komintern'e gönderilen bir başka rapor da süreci şöyle özetlemekteydi:

> Komünist Enternasyonal Yönetim Kurulu'na:
>
> 26-31 Mayıs 1920'de yapılan bir ortak kongrede AMERİKA BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ kurulmuştur. Biri 32 delegeyle Komünist Parti'nin, öteki de 25 delege (ve bir misafir [*fraternal*] delege) ile Komünist Emek Partisi'nin olmak üzere iki hazırlık kongresi toplanmıştır. 27 Mayıs'ta iki kongre birleştirilmiştir.
>
> Birleşik Devletler'de bir Komünist Parti kurulması için yardımcı olmak üzere Komünist Enternasyonal tarafından verilen yetki belgesi sunan Yoldaş Agursky misafir delege olarak kabul edilmiştir.
>
> Komünist Emek Partisi delegeleri, hükümetin Ocak saldırıları üzerine yeraltında yeniden organize edilen 4525 üyeyi temsil etmişlerdir. Komünist Partisi'ndeyse, ulusal kongre delegelerini seçen bölge kongrelerinin seçimlerine 6119 üye katılmıştır. Letonya, Polonya, Ukrayna ve Rusya federasyonlarının bazı üyeleri bu seçimlere katılmayı reddetmişlerdir. Bu kongrenin Komünist Parti'nin yeniden oluşturulmuş üyelerinin % 60'ını temsil ettiği düşünülmektedir.
>
> 3000'den fazla Komünistin sınırdışı için ya da kriminal suç iddialarıyla tutuklandığı Ocak saldırıları öncesinde iki partinin birlikte 40 bin kadar aidat ödeyen kayıtlı üyesi vardı. Ocak'tan bu yana sürekli tutuklamalar karşısında ve çeşitli zamanlarda pek çok aktif parti çalışanının cezaevlerinde ya da mahkemelerde olduğu, bazılarının da zaten sınırdışı edildiği ve kimilerinin uzun süreliğine mahkûm edildiği koşullarda, yeniden örgütlen-

69 Parti Arşivi, 515.1.25; Davenport Arşivi, 1920.

> me devam etmektedir. Onlarcası yargılanmakta veya yargılanmayı beklemektedir. Şu anda ana dava (Illinois yasalarına göre var olan hükümet biçimini güç, şiddet veya başka yasadışı yollarla değiştirmek için komplo hazırlamaktan) 27 Komünist İşçi Partisi mensubunun yargılanmasıdır.[70]

Bütün bunlar olurken, dönemin ulaşım ve iletişim koşullarında, Moskova'daki durum farklıydı. Eski KİP ile AKP'nin uluslararası sekreterleri partilerini Komintern'in İkinci Kongresi'nde temsil etmek üzere Moskova'daydılar ve hiç kimse ABD'deki yeni durumdan haberdar değildi. Anlaşma gereği temsilciler birlikte çalışmaktaydılar ama ayrı partilerin temsilcileri olarak mazbatalarını almışlardı. Kongrenin 5 Ağustos toplantısında, ABD'den son bilgilerle BKP adına gelen Edward Lindgren, artık durumun değişmiş olduğundan hareketle, AKP temsilcileri Fraina ile Stoklitski'nin mazbatalarının iptal edilmesini talep etti. Toplantının açılışında Mazbata Komisyonu adına söz alan Karl Radek, AKP'nin varlığını devam ettirmesi nedeniyle onun temsilcilerinin mazbatalarının iptalinin doğru olmayacağını söyledi. Radek, Mazbata Komisyonu olarak hem BKP'nin hem AKP'nin temsilcilerinin toplantılara katılmalarına izin verilmesini, Birleşik Parti'ye altı, AKP'ye ise dört oy hakkı ayrılmasını önerdi. Sonuçta, BKP temsilcileri Lindgren ve Reed'in itirazlarına karşın Radek'in önerisi 19'a karşı 9 oyla kabul edildi.[71]

Şimdi Komintern'in ve Amerikan komünist hareketinin ana gündem maddesi iki partinin birleşmesi ve ABD'de tek komünist parti hedefine ulaşmaktı.

Ne var ki, işler hiç de kolay olmayacak ve Amerikan komünist hareketi tarihinin en yıkıcı hizip savaşlarından biri başlayacaktı.

---

70 Parti Arşivi, 515.1.25; Davenport Arşivi.

71 Toplantı tutanağı için bkz. R.A. Archer (çev.), *Second Congress of the Communist International: Minutes of the Proceedings*, cilt 2, Londra, New Park Publications, 1977, s. 151-153; aktaran Davenport Arşivi.

F) BKP-AKP KAVGASI VE TEK PARTİ KARARI

Ruthenberg ekibinin parti fonlarının bir bölümünü de alarak KİP ile birleşip BKP'yi kurmasının ardından ilişkileri iyice zehirlenmiş duruma gelen iki parti ortaya çıkmıştı. AKP içindeki çoğunluk, Ruthenberg ekibinin ayrılmasıyla ortaya çıkan BKP'ye karşı tutumunu daha da sertleştirmiş, bu oluşumu "Merkezcilerin, Menşeviklerin yeni bir ihaneti" olarak ilan etmişti. Buna karşılık, BKP de AKP'yi federasyonların sekter temsilcisi olarak mahkûm etmekteydi. Şimdi Amerikalı komünistler reel dünyadan iyice kopmuş, sadece birbirleriyle uğraşmaktaydılar. Bu arada, aralarında sıkı bir "keskinlik" yarışı da başlamıştı. Ötekinin "ihanet" suçlamasını boşa çıkartmanın yolu, her grevde "devrimin ayak sesleri"ni hissetmek, işçileri silahlı ayaklanmaya çağırmak, seçimleri ve siyaseti "boykot" etmek, var olan sendikaları yıkmayı hedefleyerek tümüyle dışlamak, geniş grevleri, gündelik talepleri ve reform isteklerini "sistemin hizmetinde işçileri yanıltma manevraları" olarak niteleyip mahkûm etmek, "proletarya diktatörlüğü"nü ağızlarda sakız yapıp yığınlardan tamamıyla kopuk bir biçimde en keskin sloganlarla "komünist propaganda ve ajitasyon" faaliyetlerinde birbirleriyle yarışmak olmuştu. AKP'nin bu konulardaki daha önce değinmiş olduğumuz keskin ve sekter tavrına BKP de karşılık verme yarışındaydı. Örneğin, BKP programında AEF (Amerikan Emek Federasyonu) ile ilgili olarak bir komünistin görevinin, "düzeltmek [reforme etmek] değil, yok etmek" olduğu yazılmıştı. Bir BKP bildirisinde de örneğin sıradan grevlerle ilgili olarak işçilere şu önerilmekteydi: "Grevlerinizi hükümete karşı yöneltmeli ve kapitalist iktidarı yıkmalısınız. İktidarı yıkma anı geldiğinde elinizde silahların olması gerekir."[72] Hizipler arası kavga artık görülmemiş boyutlara ulaşmıştı. Komünist hareketin teorisyenlerinden Bittelman'ın daha sonraları söylediği gibi, ilk başta, AKP üyesi bir komünistin

72 Howe, Coser, *Age*, s. 74.

ana hedefi önce KİP'i yok etmek, ardından da AEF'yi yıkmaktı.[73] Şimdi karşılıklı yıkıcılık ve düşmanlık daha da artmış, polemikler daha kırıcı olmaya başlamış, suçlamalar daha da sertleşmişti.

Bu koşullar altında, Ruthenberg'in ayrılmasıyla boşalan Parti Genel Sekreterliğini Litvanya kökenli Charles Dirba'nın (kod adı D. Bunte/Dobin) üstlendiği AKP Temmuz 1920'de İkinci Kongre'sini topladı. Kongreye sunduğu raporda Dirba, Mayıs ayı itibarıyla parti üye sayısını 6749 olarak vermekteydi. Rapora göre, Ruthenberg ekibiyle ayrılanlar üye toplamının yüzde 28'ini (yaklaşık 3500 üye) oluşturmaktaydı.[74] Parti, "hainler"e karşı mücadelesine devam kararı almıştı.

Bu direniş karşısında Komintern yeniden devreye girmek zorunda kaldı ve Yönetim Kurulu hemen harekete geçti.

KEYK 8 Ağustos tarihinde iki partinin birleşmesi talimatını verdi. KEYK, taraflara birleşmeyi iki ay içinde, en geç 10 Ekim'e kadar tamamlamaları gerektiğini tebliğ etti, bu karara uymayan grubun Komintern'den atılacağını duyurdu.[75] Ne var ki, bu talimat Amerika'ya zamanında ulaşamadı. Bu arada, birleşmeye karşı çıkan AKP tarafı da kendi tezlerini Komintern yönetimine anlatmak için bir temsilcisini Moskova'ya gönderdi. Bunun üzerine, KEYK 20 Ekim'de yeni bir karar alarak süreyi 1 Ocak 1921'e uzattı. Kararda, "KEYK'te (iki üç ay için) Amerika'dan temsilcinin bulunmamasının, birleşmenin ertelenmesine göre kötünün iyisi [*lesser evil*]" olacağı belirtilerek iki tarafın temsilcilerinin derhal ülkeye dönerek birleşme kararını uygulamaya koymaları emredildi. KEYK, bu arada ABD'den sürekli parti temsilcilerinin gelip aynı konuları tartışmak istemesinin yarattığı rahatsızlığı da kararında belirtti.[76]

73 Aktaran Paul Buhle, A Dreamer's Paradise Lost: Louis C. Fraina/Lewis Corey (1892-1953 and the Decline of Radicalism in the United States, New Jersey, Humanities Press, 1995, s. 91.

74 Parti Arşivi 515.1.30; Davenport Arşivi.

75 Parti Arşivi, 515.1.17; Davenport Arşivi 1920 Belgeleri.

76 Arşivde yukarıda anılan kararla uzatma kararı 23 ve 24. sayfalar olarak aynı bölümde yer alıyor; Parti Arşivi, 515.1.17.

Eylül 1920'de Komintern'e BKP tarafından sunulan bir raporda, partinin üye sayısı "7000 kadar" olarak belirtiliyordu. Rapora göre, AKP "birleşme konusunu görüşmeyi reddediyor"du ve ortaya çıkan anlaşmazlık konuları da şöyle sıralanıyordu:

> 1. AKP, Konseylerin (*Soviets*) temelini Komünist fabrika birimlerinin oluşturmasını savunuyor; BKP, partili ve partili olmayan üyelerden oluşan ve partililerin ayrı grup olarak yer aldığı Fabrika Komitelerinin Sovyetlerin temelini oluşturmasını istemektedir.
>
> 2. AKP, illegalitenin kendi başına arzu edilen bir şey olduğunu iddia ediyor ve BKP'yi illegal çalışma yanına legal çalışmayı da koyduğu için eleştiriyor.
>
> 3. AKP, bizim Dünya Sanayi İşçileri Örgütü (IWW) ile komünist temelde dostça bir anlayış birliği kurmamıza ve [sarı sendika] Amerikan Emek Federasyonu'nu bölmeye ve IWW dahil ileri unsurları devrimci sendikalar içinde bir araya getirme çabalarımıza karşı çıkıyor. Bunun için artık geç olduğunu düşünüyor.
>
> 4. Silahlı ayaklanma konusunda BKP politikası, iktidar yolunda devrimci mücadelenin nihai aşamasında silahlı zor kullanmanın gerekliliği konusunda işçileri bilgilendirmek için sistematik ve ısrarlı bir eğitim kampanyası sürdürmektir. Buna karşılık, New York tramvay işçilerinin bütünüyle gerici karakterli basit bir ekonomik grevinde "Amerika Komünist Partisi devrim çağrısı, bütün işçilerin silahlı ayaklanması için çağrı yapmaktadır" demesi gibi, AKP akla gelebilecek her koşulda silahlı zor kullanılması çağrısında bulunmayı kendi "devrimci" karakterinin göstergesi saymaktadır. Sosyal ve ekonomik koşulların yığınlarda devrime ilişkin en küçük bir eğilimi henüz geliştirmediği ve bu çağrıların işçiler arasında alaycı gülümsemeye neden olduğu bir zamanda, bu türden "çağrı"ların yapılmasını, işçilere güçlü deyimler bağırarak bir komünist hareket oluşturabileceklerini zanneden sorumsuz duygusalların işi olarak görüyoruz.
>
> Bu anlaşmazlık noktaları var olsa da, bunların birleşme karşısında aşılamaz engeller oluşturduğuna inanmıyoruz, çünkü bunlar sadece AKP grubunun bazı liderlerinin kaprisleridir ve

> bu örgütün üyelerinin düşüncelerinde güçlü bir temele sahip değildir."[77]

Birleşme görüşmelerinde BKP'nin tutumu, birleşme kongresine BKP'nin 6'ya karşı 4'lük bir oranda temsil edilmesine dayanmaktaydı. Daha sonra Komintern'in atamış olduğu komite, tarafların birleşme kurultayında, Temmuz-Ekim aylarında aidat ödeyen üyelerin sayısına göre temsil edilmelerini kararlaştırdı. Bundan sonra da iki partinin ana anlaşmazlık noktası bu oranlar üzerinden yürütülmeye başlandı. Taraflar birbirlerini aidat ödeyen üye sayısını abartmak ve böylece birleşme kurultayına gerçek gücünün ötesinde bir delege sayısıyla katılmaya çalışmakla, yani hile yapmakla suçlamaya başladılar.[78]

Ne var ki, Komintern emirleri kesindi ve birleşmeyi sürüncemede bırakma olanağı yoktu. Komintern'in Üçüncü Kongresi 1 Temmuz 1921 tarihinde toplanacaktı ve Amerikalı komünistler de buraya tek parti içinde örgütlenmiş olarak gelirlerse kabul edileceklerdi. Birleşme meselesini her iki partinin de sürüncemede bırakması ve bir türlü anlaşma zemini oluşturmaması, KEYK'i zecri tedbirler almaya itti. KEYK, birleşme kararını uygulamak üzere üç temsilciyi (BKP'den Scott-Janson, AKP'den L. Fraina ve bağımsız olarak Sen Katayama) Amerika'ya gönderdi. Bu arada 17 Mart'ta aldığı aşağıdaki kararı iki partiye iletti:

> Komünist Enternasyonal Yönetim Kurulu, Birleşik Komünist Parti ve Amerika Komünist Partisi'nin raporlarını dinledikten sonra, iki komünist grubun birleşmelerinin yeniden ertelenmesinin Komünist Enternasyonal'e karşı işlenmiş bir suç sayılacağını ilan eder.
>
> Büyük ekonomik krizin (dört milyon işsiz) ve Birleşik Devletler'de sürmekte olan vahşi baskıların propaganda ve örgütlenme için son derece elverişli koşullar yarattığı bir sırada

77 Raporun 1 ve 3. Sayfaları, Parti Arşivi, 515.1.25.

78 Bu konuda bkz. BKP raporları, Parti Arşivi, 515.1.25; Yürütme Sekreteri Paul Holst ve Uluslararası Sekreter Clemens imzalı BKP raporu, s. 4-7 ve Ekim-Kasım 1920 arası yazışmaları da içeren BKP Yürütme Komitesi raporu, s. 25.

> birkaç bin komünist hiçbir politik anlamı olmayan ve sadece Komünist Enternasyonal'in otoritesini sarsma sonucunu doğuran örgütler arası didişmeyle zaman harcıyorlar.
>
> Üçüncü Kongre toplanana kadar iki grup birleşmezse, Yönetim Kurulu kongrede temsil edilmelerine izin verilmemesini önerecektir.
>
> Yönetim Kurulu bu vesileyle her iki partinin tabandaki üyelerinin birleşme yönündeki taleplerini memnuniyetle karşılar ve yoldaşlara, birleşme amacını sabote etmeyi sürdürdükleri takdirde önderlere rağmen birleşmeyi gerçekleştirmeye çağırır.
>
> Yönetim Kurulu, ayrıca, iki grubun birleşmesi sağlanana kadar, Amerikan partilerinin Yönetim Kurulu'nda halihazırdaki üyeliklerinin geçersiz sayılacağını ilan eder.[79]

21 Nisan'da ise, şifreli bir telgrafla partilerin eşit sayıda delegeyle birleşme genel kurulu yapmaları gerektiği bildirildi. İki partinin Komintern'deki temsilcileri, James Marshall (Max Bedacht, BKP) ve Joseph Andrew (N. Hourwich, AKP) tarafından imzalanan 2355 Numara ile arşivlenmiş telgraf şöyleydi:

> Yönetim Kurulu [*Board of Directors*] izniyle şubenin [*Agency*] ...koşul dayatma hakkının olmadığını belirtiyoruz stop Hissedarlar toplantısında eşit temsil ve başkanın oy hakkı olmaksızın katılımı yeterli ve gereklidir stop Ön hazırlıklar için öteki koşullara gerek yoktur ve bunlar hissedarlar toplantısının kararlarına bağlıdır stop.

Telgrafın altındaysa bir şirketi ifade eden "Co." (*Company*) ibaresi vardı: "Joseph Andrews and Marshall Co."[80]

79 Komintern Arşivi'ndeki (RTsKhIDNI-495.1.26) bu belge için bkz., Harvey Klehr, John Earl Haynes, Kyrill M. Anderson, *The Soviet World of American Communism*, New Haven, Yale University Press, 1998, s. 19.

80 Parti Arşivi, 515.1.39.

No. 1.

OFFICIAL BULLETIN

OF THE

COMMUNIST PARTY OF AMERICA

(Section of the Communist International)

Formed at the Joint Unity Convention of the U. C. P. and the C. P.

UNITY ACHIEVED!

TO ALL MEMBERS

of the C. P. and the U. C. P. now united in the COMMUNIST PARTY OF AMERICA, SECTION OF THE COMMUNIST INTERNATIONAL.

Comrades:—

The Joint Unity Convention which has just completed its labors marks the beginning of a new epoch in the life of the Communist movement of this country. The period of factional strife, which has torn the movement asunder during the past two years is now at an end. A new era has now begun,—the era of UNITY of all Communist elements in ONE Party for the achievement of the proletarian revolution.

In this issue of the Official Bulletin the complete constitution adopted at the joint unity convention of the United Communist Party and the Communist Party of America is published. Every member is urged to study and apply the provisions contained in it. This constitution represents the effort of the Convention to lay the basis of real and lasting unity between the divided factions of the communist movement in this country. Its provisions are designed to cement together into one unified party, the comrades and groups so long separated from each other. Of the many conventions held by both the U. C. P. and the C. P. this unity convention will prove to be the most momentous and the most far-reaching in its effect upon the communist movement in the U. S. Every member of both the former parties is expected to carry into life the letter and the spirit of this document. Upon the rapidity and thoroughness with which this is accomplished depends the realization of the actual liquidation of the organizational forms of both the former parties and the welding of the ruptured parts into one organic whole.

The old, long drawn out, inter-party struggle is ended. Much bitterness was engendered during this two-year factional fight, and while it cannot be expected that this acrimony will disappear overnight, it now becomes the supreme duty of every comrade whatever his or her place in the party, to get together and bend every effort to the immediate task which now confronts us of bringing every unit of both the former factions into the framework of the new, united party—The Communist Party of America.

How this unity was consummated: the story of the convention at which thirty C. P. delegates met with thirty U. C. P. delegates, and there drew up and pledged themselves to carry out the unification of both factions upon the basis of the Constitution and Program adopted there, will be told in the next issue of the Communist—the official organ—which will soon be issued.

After wrestling for two weeks with the problems that conferred them, the sixty delegates, thirty trusted Comrades from each party came to a unanimous agreement on every essential point.

No compromise was needed on either side to reach an agreement on principles. The discussion soon showed that on Program there was practical unanimity of opinion, and the Party Program, which will soon be published in all Official Organs, was adopted without difficulty.

With the constitution it was different. This offered the real problem. Here "deadlocks" occurred on many points, until both sides were convinced that without concessions from both it would be impossible to achieve that unity of Communist working forces which was so greatly desired by all.

A negotiations committee, consisting of five from each side, worked out a compromise, a happy medium embodying the best points offered by each Party in constitutional provisions. After all night-cancus sessions these were adopted first by the C. P. and U. C. P. delegations separately, and then unanimously by the Joint Unity Convention.

The principal points at issue and the decisions regarding them are as follows:

1. Appointment or election of organizers. The C. P. proposed to appoint all District, subdistrict, and section organizers, while the U. C. P. stood for the election of the subdistrict and section organizers appointing only the District organizers. The agreement provides for the appointment of subdistrict organizers and election of section organizers.

2. Composition of District and subdistrict committees. The C. P. proposed that these should consist of appointed officials only. The U. C. P. proposed that they should be elected by membership conventions. The compromise is that each committee should have five members elected by the convention in addition to the appointed District and subdistrict organizers.

3. Filling of vacancies on the C. E. C. The C. P. proposed that this should be done by co-optation. The U. C. P. that alternates should be elected by the convention. It was decided to have the convention elect six alternates, three from each side, and to permit the C. E.

The Unity Assessment

The Joint Unity Convention has levied an assessment of 50 cents upon every member of the Communist Party of America, former C. P. and U. C. P.)

This Convention, lasting nearly two weeks, cost thousands of dollars more than the returns from the convention assessment, and leaves the party without the necessary funds to properly carry on the work imposed upon the new C. E. C. by the Convention.

The C. E. C. appeals to the members to purchase as many 50 cent stamps as they possibly can. EVERY MEMBER MUST BUY AT LEAST ONE.

Let every group capable see that his group pays for its full quota. Members who are out of work are exempt, but those who are working should make up for those comrades who cannot pay the unity assessment by buying several stamps.

The C. E. C. must immediately issue a Manifesto; send out organizers; issue leaflets; push the work within the unions; issue the legal and illegal papers; etc. The Federations must hold their language conferences; District Conventions must be held as soon as possible.

ALL THIS REQUIRES MONEY AT ONCE.

PAY YOUR ASSESSMENT NOW and thus provide the means for carrying out those activities which will cement all communist units into ONE Communist Party.

Let every member of the former C. P. and U. C. P. respond AT ONCE.

The need is urgent.

BUY AS MANY UNITY ASSESSMENT STAMPS AS YOU CAN.

Ortak Kongre sonrasında BKP-AKP birleşmesinin resmi ilanı.

Sonuçta, her iki parti de Komintern emrini yerine getirmek üzere ayrı ayrı kongrelerini topladılar ve gerekli kararları aldılar. Ardından, her iki partiden 30'ar delegeden oluşan Birleşme Kongresi, New York'un Woodstock kasabasında 15-28 Mayıs tarihleri arasında toplandı ve yine Komintern'in önerdiği "Amerika Komünist Partisi" adıyla birleşik partinin kuruluş kararı alındı. Böylece ABD'de tek bir komünist partisi kurulması süreci de başarıyla tamamlanmış oldu. Eski keskinliklerin yumuşatılmış olduğu parti programında yine "kitle eylemi" (*mass action*) için

özel bir bölüm ayrılıyor ve "proletaryanın kapitalist sınıfın tahakkümüne karşı isyanı" olarak tanımlanan bu eylem biçimiyle işçilerin burjuva devletle "doğrudan çarpışma" evresine geçmiş olacağı, "silahlı direniş ve iç savaş"ın gerçekleşeceği belirtiliyordu. "Devrimci Proletaryanın yığınları kazanmak için her tür propaganda ve ajitasyon aracını kullanması gerekliliği"nin kabul edildiği de belirtiliyor ve bu bağlamda "demokratik yanılsamaya tutsak edilmiş yığınların parlamentoya inandıkları" bir ortamda bu alanın da kullanılacağı ve bu tür kurumların "halk düşmanı" karakterlerinin açığa çıkartılması görevine işaret ediliyordu. Kuşkusuz, ana ağırlık parlamento dışı mücadeleye verilecek ama genellikle devrimci siyaset dışında kalmış yarı-proleter kesimlere, kırsal kesimdeki yarıcılara ve yoksul çiftçilere parlamenter çalışma yoluyla ulaşma imkânları kullanılacaktı. Devrimin amaç ve hedefinin, parlamenter kurumlar dahil, bütün burjuva devlet mekanizmasını parçalamak olduğu da ayrıca belirtiliyordu. Ayrıca, sendikal çalışmanın önemi ve gereği de programda yer alıyordu.[81]

Ne var ki, tepeden gelen bir kararla elde edilen bu sonuç, pek çok anlaşmazlığın ve bunlar etrafındaki hizipleşmenin, eski yaraların ve gruplaşmaların, ortadan kaldırılmamış ciddi görüş ayrılıklarının yeni partiye aktarılmasının önüne geçebilmiş değildi. Tek parti içinde de eski gruplaşmalar ve mücadeleler sürecek, komünist hareketi son derece olumsuz etkilemeye devam edecekti.

81 "Program of the Communist Party of America", Parti Arşivi, 515.1.49.

VII

Sol Çocukluğu Aşma Çabaları: Legalite, Açık Parti Sorunu

Devrimci dalganın durulduğu ve kapitalist stabilizasyonun gerçekleştirilmeye başlandığı dünya koşullarında, uluslararası devrimci hareketin ve onun merkezî Komintern'in önünde yeni sorunlar ortaya çıkmıştı. Yeni taktik yönelimleri gerektiren bu dönemde, ABD'de komünistlerin nihayet tek bir çatı altında birleşmesi sadece bir başlangıçtı. Önemli deneyimlerin devrimci mirası üzerinde inşa edilmiş Avrupa partilerinde bile gerekli dönüşümleri gerçekleştirmek kolay olmamaktaydı. ABD'de ise işler çok daha zor olacaktı.

Genç komünist partiler, yığınlarla sağlıklı bağ kurmada, sınıfın içinde örgütlenmede, sendikalarla ilişkilerinde, öteki sınıf ve katmanlarla ittifaklarında, seçim ve parlamenter çalışmaya ilişkin düzenlemelerde büyük sıkıntılar yaşamaktaydılar. Bu konudaki sağlıklı yaklaşım ve politikaları oluşturmak, koordine etmek ve pratiğe yansıtmak gibi devasa görevler de Komintern'in, deneyimli Rus Bolşeviklerinin ve özel olarak da Lenin'in omuzlarına yüklenmişti. Sağlıklı ve gerçekçi politikaları oluşturup uygulamaya koymak, geri çekilip güçleri toparlamak, sınıfın önemli bölümünü sosyal demokrat ihanetten parti saflarına çekmek, yığınları kazanmak, ittifakları kurmak ve gücünü tahkim etmekte olan burjuvazinin saldırı hamlelerine karşı savunmayı

örmek genç komünist hareketi ciddi biçimde zorlamaktaydı. Bir yandan, saflardaki sosyal demokrat alışkanlıkların ve sızmanın "sağ" virüsü, öte yandan da "sol komünist hastalık" mikrobu, birlikte, hareketi zora sokmaktaydı. Kuşkusuz, eldeki malzemenin son derece sorunlu olduğu ve daha işin başlangıcındaki ABD partisinde ise güçlükler çok daha büyük boyutlardaydı.

ABD'de yeni döneme geçiş sürecinde iki dinamik etkiliydi. Bunlardan birincisi, dış dinamik, yani Komintern'di. Özellikle Lenin'in "sol komünizm"e karşı verdiği mücadelenin –gerici sendikalarda çalışmak; seçimleri, parlamentoyu, burjuva demokrasisini, açık alanı kullanmak; ittifaklar kurmak; yığınsal parti inşası; sınıfın çoğunluğunu kazanmak iradesini göstermek– etkileri, Komintern'in bu konularda talimatlar formüle etmesi, yeni atılımları teşvik etmesi, Amerikan partisi içinde de değişim güçlerini ortaya çıkartmakta, harekete geçirmekteydi. Bu "dış kaynaklı" iç dinamik, iç gelişmelerle de güçlenmekteydi. "Sol sekterlik"le illegalitenin iflası, tecritin kırılmasına yönelik kararlılık, Amerikan toplumu ve emekçileriyle bağlar kurma ihtiyacı, hayatın içinde politikaya müdahale etme iradesi, kof devrimci şiddet böbürlenmeleri ve buna yönelik kışkırtıcı söylem sadece parti içinde değil, dışında da kimi odakları harekete geçirmekte, yeni, güçlü bir başlangıç talebini ortaya çıkartmaktaydı. Devrimci bir örgütlenmenin boşluğu, örgütsel derlenip toparlanmayı, geniş bir yapılanmayla sınıfa gitme zorunluluğunu, geniş bir perspektifle toplumsal mücadeleye müdahil olmayı yakıcı bir ihtiyaç olarak ortaya çıkartmaktaydı. Yeraltına saklanıp kitlelerden uzak devrimci retorikle var olmak artık mümkün olamamaktaydı. Kavrulup çürüyerek yok olma olasılığı bütün keskinliğe karşın artık inkâr edilemeyecek biçimde Amerikalı komünistlerin gündemindeydi.

Ne var ki, BKP-AKP birleşmesiyle nihayet Komintern bünyesinde tek bir Amerikan komünist parti hedefi gerçekleştirilmişti ama bu "mutlu son", sadece yeni saflaşmaların, anlaşmazlık ve çatışmaların da başlangıcıydı. Ağır baskıların, sekter ve dogma-

tik yapılanmanın etkileriyle küçülmüş, marjinalleşmiş bir "yeraltı partisi"nin ülkedeki işçi hareketine öncülük yapamayacağı, etkin bir politik odak olarak hayata müdahale edemeyeceği, bir komünist partiden beklenen görevleri yerine getiremeyeceği, hem içeride hem dışarıda, Komintern çevrelerinde açıklıkla görülmüştü. Parti, ağır illegalite koşullarında kendi sıradan görevlerini yapmakta dahi zorlanıyor, üyeler arasındaki bağlar ve ilişki ağı tam olarak kurulamıyor, tecritin dar çemberleri kırılamıyordu. Parti içindeki hücreler birbirlerinden kopuktu, aidatların toplanması, yayınların dağıtılması gibi rutin işler dışında ancak kaba propaganda etkinlikleriyle yetinilmek zorunda kalınmaktaydı. Daha sonraları parti genel sekreterliğine kadar yükselecek olan Earl Browder, sonraları, New York'a gelip iş aramasını ve partiyle temas kurmaya çalışmasını anlatırken, "Partiyi bulmak iş bulmaktan daha zor oldu," diyecekti.[1] Üstelik ağır koşullar ve devlet baskısı, çok sayıda "keskin" solcunun hareketi terk etmesi sonucunu doğurmuş, kan kaybı ciddi boyutlara ulaşmıştı.

A) LEGALİTEYE DOĞRU

Yeni partide ilk olarak daha çok (İngilizce konuşan, ABD doğumlu) "yerli"lerden başlayarak, bir açık parti kurulması düşüncesi dillendirilmeye başlanmıştı. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Ruthenberg ve ekibi legal çalışmaya sıcak bakan bir odak zaten yaratmışlardı. James Cannon, Jay Lovestone, Robert Minor, Earl Browder gibi kimi partililer bir açık parti inşasını gerekli görmekteydiler. O sıralar, kimse asıl olan illegal yapılanmanın yerine bir legal parti olgusunu düşünemiyordu bile. Özlem duyulan, illegal yapıya bağlı bir açık parti ile yığınlara ulaşmanın bir aracını yaratmak, legal olanaklardan bu biçimde yararlanmaktı sadece. Komünist örgütlenmenin legal ve illegal iki kolunun olması gerektiği ve aslolanın illegal partinin legal yapıyı

1 Bryan D. Palmer, *James P. Cannon and the Origins of the American Revolutionary Left, 1890-1928*, Urbana, Ill., University of Urbana Illinois Press, 2007, s. 128.

denetlemesi ve yönlendirmesi olduğu anlayışı genel kabul görüyordu. Legal yapılanma partinin Amerikanlılaştırılmasının ve göçmenlerin dışındaki işçilere ulaşmanın bir aracı olarak önem kazanmaktaydı.

B) İÇERİDEN VE DIŞARIDAN BASKILAR

Legalite ve devrimci şiddet konularında Komintern de yol göstericiliğine devam ediyordu. 12 Temmuz 1921'deki Üçüncü Kongre'de komünist partilerin örgütlenme ve çalışma yöntemlerine ilişkin bir dizi yol gösterici karar alınmıştı. Askerî örgütlenme konusunda şöyle denmekteydi:

"Legal ve illegal parti çevrelerinin her ikisinde de, illegal Komünist örgütsel aktivitelerin, partinin öteki yapılanma ve çalışmalarından koparak salt askerî organizasyonlar oluşturmaya ve sürdürmeye evrilmesi yönünde bir eğilim mevcuttur. Devrimci durum öncesi erkenden oluşturulan izole devrimci-askerî örgütlenmeler, doğrudan ve yararlı parti çalışması yapamamaktan dolayı dağılma-çözülme (*dissolution*) eğilimine açıktırlar. ... illegal örgütlenmenin neredeyse kapalı ve bütünüyle askerî kurumlar olması, parti içinde tam bir izolasyon konumunda olması gerektiği ... varsayılmaktadır. Bu çok yanlıştır..."[2] Komintern'in, sol keskinliğin ve içi boş "devrimci zor" lafazanlığının likidasyon ("dağılma-çözülme") eğilimlerini içerdiği ve beslediği tespiti çok öğreticidir. Yani siyasetten ve dolayısıyla partiden bağımsız ya da özerk askerî yapılanmaların tasfiyeci dinamiklerle malul olduğu, komünist harekette daha o zamanlarda tespit edilmiş bir vakıaydı. Mesele bunu Amerika'da anlatabilmekteydi.

Bu konuda yazdığı bir yazıyla Ruthenberg de kendi tezlerini ayrıntılı biçimde açıkladı.

Ruthenberg yazısında önce kesin biçimde yeraltı yapılanmasının gerekliliğini kabullenerek tam açığa çıkışın ve legalleşme-

2 Bu Komintern belgesi Parti Arşivinde de yerini almıştı; Parti Arşivi, 515.1.4151 (makara 313, ilgili paragraf s. 100-101).

nin ancak "devrimci durum"daki önderlik çıkışıyla örtüşeceğini belirtmekteydi: "Bugün … kapitalist devleti devirme mücadelesinde silahlı gücün kullanılmasının Proleter Devrimin ayrılmaz bir aşaması olduğu yönündeki hedefiyle, Komünist Partisi'nin, Proletarya Devriminin kaçınılmaz hale gelmesiyle mücadelenin önderliğini cesurca üstlenmesinin mümkün olacağı ana kadar, varlığını ancak gizli, yeraltı örgütü olarak sürdürebileceği kuşkusuzdur."

Bununla birlikte, Ruthenberg açık çalışmanın önemini de vurgulamaktadır:

> Düşünülmesi gereken sorun şudur: Bu haliyle (gizli, yeraltı örgütü), Komünist Partisi, kapitalist devlete karşı-devrimci mücadelede ortamı hazırlamaya ve çalışan yığınlara önderlik yapmaya ilişkin bütün fonksiyonlarını yerine getirebilir mi?
>
> Legal ve illegal yöntemler sorununda Komünist Enternasyonal'in pozisyonu çok açıktır. Enternasyonal, her iki yöntemin de Komünist Partisi'nin taktiklerinin parçası olması gerektiğini bildirmektedir. Burjuva demokrasisinin açıkta varlığını sürdürmesine hâlâ izin verdiği durumlarda, parti, kapitalist devletin saldırılarına karşı durmasının gerekeceği ana kadar ve açıktan yapılamayan işler için bir yeraltı örgütlenmesini geliştirmelidir; ve kapitalist terör kendisini yeraltına inmeye mecbur bıraktığında da, açık çalışma için her türlü imkândan yararlanmalıdır. ABD Komünistleri, bütün açık çalışma araçlarından yararlanmayı başaramadıkları için Komünist Enternasyonal tarafından eleştirilmişlerdir. ...
>
> Devrimci mücadelenin krize yaklaştığı ve işçi yığınlarının kapitalist devletle çelişki içinde bulunduğu durumlarda, Komünist Parti açık çalışma sorunuyla fazla ilgilenmek zorunda olmaz. Ama ABD gibi, yığınların bilinçli sınıf mücadelesinin hâlâ çok uzağında olduğu ... ya da ... Cumhuriyetçi ve Demokrat Partiler gibi sınıf çıkarlarının açıkça karşısında konumlanmış siyasi partileri … hâlâ desteklediği bir ülkede, işçileri kapitalist sömürücülerine sadakatle bağlayan yanılsamaları yıkmak için yaygın bir ajitasyonu sürdürmek gereklidir.

Bu noktada açık parti ihtiyacını vurgularken, Ruthenberg, yeraltı çalışmasının yarattığı ciddi sorunlara da değinmektedir. İlk olarak genel bir sonuç olarak, "[g]izlilik, örgütü açığa çıkartmama ihtiyacı, çalışmayı her aşamada zorlar." Buna koşut olarak, illegal çalışmanın "gerektirdiği emek ve para, aynı işi açıkta yapmanın bedelinden çok daha fazla" olur. Üstelik, salt böylesi bir çalışma yöntemiyle "ABD koşullarının bugün gerektirdiği ölçüde bir ajitasyon kampanyası yürütülebilmesi" de mümkün olamamaktadır.

Ruthenberg yazısında illegal çalışmanın başka bazı olumsuz sonuçlarını da sıralamaktadır. Ruthenberg, yığınlarla doğrudan ve yakın ilişki kurulmasını önemli ölçüde engelleyen yeraltı çalışmasının, dolayısıyla partinin kitleler nezdinde saygınlık, güven, liderlik pozisyonu kazanması önünde de engel oluşturduğunu belirtmekteydi: "[T]emsilcileri işçilerce bilinmeyen, eylem içinde hiç göremedikleri bir örgütle, bu saygınlık elde edilir ve bu önderlik kazanılabilinir mi? Bu çok kuşkuludur. Saygınlık, güven, önderlik, ancak işçilerin, sınıf mücadelesinde önderleri olmaya çalışan kişileri ve örgütü tanıyıp görebilecekleri biçimde, eylem sahasında kazanılarak elde edilebilir..."

Ruthenberg ayrıca, yığınlarla organik ilişkileri zedeleyen illegal çalışma koşullarının parti militanları üzerindeki olumsuz etkilerini de şöyle anlatmaktadır: "Komünist Partisi'nin mensuplarının kendileri de motivasyona ve cesarete ihtiyaç duyarlar. Bu da onlara, başka bir örgütlenme adına yapılsa da partinin işi olduğunu bildikleri büyük yığınsal toplantı ve yürüyüşlerle gelebilir. Her hareket, bir Komünist Parti bile, moral biriktirmek ve kendisini ileriye taşıyacak mücadeleci ruhu oluşturmak için, çalışmalarının hayat üzerinde bir etki yaptığına ilişkin bir duyguya ihtiyaç duyar. Bu ülkedeki Komünist Hareketi felç eden ucuz, ruhları körelten tezviratçılık, büyük ölçüde, üyeleri dışarıya, kapitalist sınıfa karşı mücadeleye değil de, kendi içine yönelten yeraltı çalışma koşullarından kaynaklanmaktadır."

Sonuç olarak da Ruthenberg'in projesi şöyledir:

"Bütün bunlar, günün koşullarında etkin bir biçimde işleyebilmesi için, partinin açıkta çalışabilmenin araçlarını bulması gerektiği sonucunu ortaya çıkartıyor. Burada, partinin, parti olarak, açık [legal] bir örgüt olması söz konusu değildir. Yeraltı örgütlenmesinin, kendi görevleri, açıkta yürütülemeyecek birinci derecede önemli görevleri vardır. İşçilerin önüne, kapitalist devleti devirmek ve yıkmak amacını koyması gerekir; programının bütün sonuçlarını kavrayan üyeleri yetiştirmesi ve bunları yığınların önderliğini ele almak konusunda eğitmesi gerekir; devrimci hedef yolunda yöneltmek, denetlemek ve geliştirmek için her türden işçi örgütlenmesine uzanan antenleri olması gerekir; bütün programının korkusuzca açıklanabildiği illegal basına sahip olmalı ve illegal yayınını dağıtabilmelidir; devrimci kriz tespit ettiğinde silahlı güç kullanacak örgütü ve araçları hazırlaması gerekir. Bu görevler açık bir örgütlenmeyle yerine getirilemez. Burada anlatılan, işlerini en etkin biçimde yürütebilmesi için Komünist Parti'nin, birinin açıkta, kamuoyu önünde işleyen, ötekininse, görünmez, gizli, yeraltında, olduğu iki kolunun olması gerektiğidir.

Bu tür bir organizasyonun örgütsel biçimine karar verilirken karşılanması gereken tehlikelerin neler olabileceğine bakalım. Kuşkusuz, bütün programını savunamayacak ve savunmayacak açık örgütlenmenin anlaşılması gereken en büyük tehlikesi şudur: [Böyle bir yapılanma] Komünist olmayan pek çok işçiyi kendine çekebilir ve şayet örgütsel form engel olamazsa, bunlar kontrolü ele geçirip örgütü partiden kopartabilirler. Bir başka tehlikeyse, görece güvenlikli olması sebebiyle açık çalışmanın parti çalışanlarını cezbetmesi ve böylece yeraltı çalışmasının tehlikeye düşmesidir.

Bu tehlikelerin ilki, partinin açık kolunun, Komünist Parti üyeleri dışındakilerin denetimine girmesine imkân tanımayacak biçimde örgütlenmesi ile karşılanabilir. Bu, her işçinin katılımına açık aidat ödeyen üyelerin örgütlenmesi olmamalıdır. İkinci tehlikeyse, parti üyelerinin yapmaları gereken işe atanmalarının sağlanabildiği parti disiplini kurulabilirse, ciddi boyutlara ulaşamaz.

> Yukarıda anlatılan gerekliliklerin yerine getirilebilmesi için, açık örgütlenme yığınlarca Komünist Partisinin legal ifadesi olarak bilinmelidir. Bunun böyle olmaması için [pratik yasal bakımından] geçerli hiçbir neden yoktur..."[3]

Birkaç ay sonra, Alexander Bittelman (A. Rafael imzasıyla) şöyle yazacaktı: "Başından beri, genel Komünist propagandayı yayarak ve işçi hareketi içinde aktif bir çekirdek inşa ederek istenilen sonuca ulaşabileceği teorisiyle mutlu yaşadık. Bu çok basit bir teori. Sonuç ne oldu? Neredeyse tam başarısızlık." Bittelman'a göre, bütün bu süreçte, komünist partiler "sınıf mücadelesinde bir faktör olarak mevcut değillerdi." Söylenen keskin sözler, atılan ateşli sloganlar, isyankâr açıklamalar, "iki partinin sloganları, çağrıları ve bildirileri, yüzeydeki bir dalgacık kadar bile [*even a ripple on the surface*]" etki yapamamıştı.[4]

İşçi sınıfının varsayılan "yapısal/içgüdüsel devrimciliği"nin kendiliğinden, sadece propagandayla, harekete geçirilemiyeceğinin görülmesi, bu "devrimci dinamiğin" ancak gündelik mücadelelerin sıcak süreci içerisinde ortaya çıkartılabileceği düşüncesini Amerikalı komünistlerin gündemine getirdi. Kapitalizme içkin, onun doğal işleyişinin normal parçası olan en sıradan grevlerde bile devrimin ayak seslerini duyan, yerel küçük bir grevde bile hemen silahlı ayaklanma çağrıları yapan Amerikalı komünistler bakımından bu noktaya gelmek stratejik bir dönüşümü ifade etmekteydi. Gelinen aşamayı Max Bedacht şöyle anlatmaktaydı:

> "İktidar için devrimci mücadele gerekliliği gündelik talepler için yapılan günlük mücadelelerin zorlu çatışmaları içinde geliştirilmelidir. Mücadelelerinin politik karakterini işçilere teorik olarak anlatmayı hiç başaramayabiliriz. Ama bizim soyut mantığımızın yapamayacağı etkiyi, [işçilerin] günlük mücadelelerine devletin polis gücünün sürekli müdahalesi gerçekleştirecektir."[5]

3 C.E. Ruthenberg (David Damon takma adıyla), "The Need for Open Work," *The Communist*, cilt 1, sayı 2, Ağustos 1921, s. 5-6.

4 "The Task of the Hour," *The Communist*, Ekim 1921, s. 3

5 James A. Marshall [Max Bedacht], "The Socialist Party and Revolution," *The Communist*, Kasım 1921, s. 32'den aktaran Draper, The Roots..., *Age*, s. 349.

Bu yaklaşım biraz da, kapitalizmin emekçilerin taleplerine yanıt vermekte neredeyse her birine şiddete başvuracak ölçüde zorlanacağı varsayımına dayanmaktaydı. Kapitalizmin, hele Amerikan kapitalizminin reform yapma esnekliği, henüz yeterince görülmemekteydi. Ama yine de esaslı bir zihinsel dönüşüme de işaret etmekteydi.

Bu dönüşüm, doğal olarak sadece illegaliteye değil, onun kaçınılmaz uzantısı "devrimci zor"a ilişkin görüşleri de etkilemekteydi. Yukarıda atıfta bulunduğumuz yazısında Bittelman bu konuda da yavaş yavaş etkin olmaya başlayan şöyle bir geri çekilmeyi ya da gerçekçiliği sergilemekteydi:

> Bütün gerçeğin ifadesi, oyunun her aşamasında işçilere iktidarı ele geçirmenin silah gücü kullanılarak mümkün olacağını söylemek anlamına gelmez. Saldırı ya da savunma bağlamında, silahlı güç düşüncesinin yanlış psikolojik momentte aktarılması, devrimci harekete sadece zarar verir. Sınıf mücadelesinde, silahlı zor düşüncesinin gündeme sokulmasını gerektirmeyen aşamalar vardır. Belli bir durumda işçilere bütün gerçeğin söylenmesi, onlara bütüncül komünist programın dillendirilmesi demek değildir. Bir komünist program, işçilere her zaman bütünüyle, bütün sonuçlarıyla anlatılması gereken bir İncil değildir. İşçi sınıfının ileri öncüsü Komünist Parti için bir eylem rehberidir. Her özgül durumun gereklerine göre pratiğe uygulanmak içindir.[6]

Salt keskin söylemli propagandadan gündelik/kısmi talepler için mücadelede aktif yer almaya geçiş, bir başka ifadeyle "sendikalist/solcu sapma"dan uzaklaşış, zamanla, "örnek olma yoluyla öncülük" denebilecek ve bu sefer de bağrında reformizme evrilmeyi içeren bir başka anlayışı egemen kıldı. Legaliteye geçiş süreci, belki de doğası gereği, "sağ" anlayışları da su yüzüne çıkartmaktaydı.

Sendikalizm ile "sol komünizm"in aşırılıklarından Marksist-Leninist gerçekçiliğe uzanan yolda sendikal çalışmayı merkeze

6 *Agy.*, s. 6

koyan ve legaliteye geçişte özel rol oynayan ünlü profesyonel sendikacı William Foster'ın, devrimci mücadeleyi kapitalizmin örgütleri olan sendikalar içine hapsetme –sendikalizmden sendikacılığa geçiş– riski taşıyan dar yaklaşımı şöyleydi:

> Amerikalı militan son derece deneyimsizdir. Kitleden kopuktur. Bir toplantıyı bile doğru dürüst düzenlemeyi bilmez. İşçilerin konuşma yoluyla kazanılabileceğine inanır. Daha az konuşsa, yerinde otursa ve dilini daha fazla tutabilse ve daha fazla çalışsa, işi daha kolay olacak. Sendikalarda çalışmalı ve yığınlarla yakın ilişki içinde ayrıntılı günlük işlerde insanları, onların iyiliğini düşünen sağlam bir sendikacı olduğuna inandırmalı.
>
> Mesele, kendi radikal felsefelerini denetimi ele geçirmek için kullanmak değil, denetimi radikal felsefeyi aktarmak için kullanmaktır.
>
> Amerikalı işçiler radikal düşüncelere açıktır. Şayet militanlar sendikaların denetimini ele geçirirlerse, radikal felsefelerini kolaylıkla etkili yapabilirler.
>
> Amerikalı işçi bunu şöyle karmaşık bir mantık yürütmeyle kabullenecektir. Şöyle diyecektir: "Evet, bazı acayip düşüncelere sahip ama bu John iyi bir sendikacı. Son grevde cezaevine girdi. Sendikada sıkı çalışıyor. Düşünceleri kendisi için iyiyse, benim için de iyidir."
>
> Militanlar pratik bir program önersinler, emeğin günlük mücadelelerine somut taleplerle katılsınlar. Yığınlarla nasıl ilişki kuracaklarını öğrensinler, o zaman sendikaları radikalleştirme görevlerini kısa zamanda gerçekleştireceklerdir.[7]

Foster'ın söyledikleri özel olarak yanlış değildi. Hareket içinde, kapitalizme içkin grev ve hatta daha radikal eylemlilikler dahil genel sendikal mücadelede "devrim" aramak ve görmek kuşkusuz çocukluğun belirtisiydi. Sendikalizmin siyaseti, politik örgütlenmeyi, partiyi küçümseyen, yer yer yadsıyan "devrimciliği" ise üzerinde durmaya değmeyecek kadar beyhudeydi. Ama sendikalizmden kopuş da dar sendikacılığa evrilme riski taşıyor,

7 *The Worker*, Nisan 1922'den aktaran, *Agy.*, s. 350.

böylece sendikal mücadeleyi yücelten sendikalizmle kesişiyordu. Sendikal mücadeleyi önemsemekle yüceltmek arasındaki çizgiyi, sendikalizm onu tek yol görerek kendine göre çekmişti. Komünistlerse, bir yandan gerici/sarı sendikalar içinde çalışmayı tümüyle reddederek, bir yandan sendikal mücadelede ve grevlerde "devrimci öğeler"i abartarak, öte yandan da dar sendikacılık alanına sıkışan anlayışlarla tam bir kafa karışıklığı içindeydi. Foster da böylece bir yanlışı düzeltirken ötekine zemin hazırlamış olabiliyordu.

Açık parti arayışlarına bir başka ülke içi müdahale parti dışından geldi. Büyük ayrışma döneminde Sosyalist Parti içinde kalan ve orada "Üçüncü Enternasyonalciler" olarak anılan, sonra da 1921'de Sosyalist Parti'den ayrılan bir grubun kurduğu "İşçi Konseyi" (*Workers' Council*) adlı oluşum, baskı koşullarının hafiflemesiyle birlikte agresif bir "açık komünist parti" kampanyası başlattı. Sekreterliğini Louis Engdahl'ın yaptığı yapı içinde, Sosyalist Parti'ye yakın Rand Sosyal Bilimler Okulu'nun *İşçi Yıllığı*'nın editörü Alexander Trachtenberg, Moissaye Olgin, J. B. Salutsky gibi isimler vardı. Amerika Komünist Partisi içinde yer alıp da açık parti kurulmasından yana tavır alanlarla İşçi Konseyi arasındaki fark, Konsey'in yeraltı örgütlenmesine bütünüyle karşı olmasında yatmaktaydı. Konsey, sadece açık bir komünist partiden yanaydı ve yeraltı örgütünün feshini istemekteydi. Buna karşılık, partili açık örgütlenme yanlıları, aslolanın illegal yapı olması gereğinden hareket etmekteydiler.

1921 yılının Ekim ayında Konsey grubu "Açık Komünist Parti" başlıklı bir bildiri yayımladı. "Bize kaybettiğimiz ideallerimizi geri verdi," diye selamlanan Rus (Bolşevik) Devrimi bu bildiride "umutsuz düşkırıklığına bir aydınlanma ışığı" olarak nitelendiriliyordu.

Ama bildiride, hemen arkadan, o zamanlar kolay kolay ağıza alınamayacak ve komünistlerin büyük saldırılarını getirecek ağır suçlamalar gelmekteydi. Komünist Enternasyonal'in, "Rus Devrimi'nin ilk evresinin bir ürünü olarak, devrimci mücadelenin

Lenin'in daha sonra ünlü broşüründe 'Radikalizm, Komünizmin Çocukluk Hastalığı' diye tanımladığı unsurlarını vurguladığı"nı belirten bildiri, bunun 'kitle hareketleri'ni küçümsediğini, devrimci küçük bir odağın rolünü abarttığını iddia ediyordu.

ABD'de kurulan iki komünist partinin de (Komünist İşçi Partisi ve Amerika Komünist Partisi) bu anlayışın ürünü olduğunu belirten bildiride "Devrim Romantizmi" başlığı altında, illegal örgütlenmenin Palmer Saldırıları sonucunda değil, bu partilerin Rus Devrimi'ne ilişkin anlayışlarının tortusu olarak ortaya çıktığı tezi öne sürülmekteydi. İşçi Konseyleri'nin "Açık Komünist Parti" başlıklı bildirisinde, "muazzam bir zafer kazanan Rus hareketinin o sırada gizli bir örgüt" oluşunun ve Rusya'daki gelişmelerin "devrimci atmosferi ve romantizmi"nin illegalitenin ilkesel düzeye çıkartılmasında belirleyici rol oynadığı savunulmaktaydı.

Bildiride şöyle denmekteydi:

> Ama Rusya'da bile, romantizm acı gerçekler karşısında gerilemek zorunda kaldı. Dünya devrimi gerçekleşmedi. Aksine, küresel emperyalizm şimdilik her zamankinden daha güçlü biçimde yükseldi.
>
> Kararlı devrimcilerden oluşan küçük bir azınlığın kapitalizmi devirip prolataryayı komünist topluma yöneltebileceğine ilişkin fantastik düş, Alman ve İtalyan komünist ayaklanmalarının acı deneyimleri karşısında toz duman oldu. ...
>
> Şimdi Rusya da bir bedel ödemekte. İşçi ve köylülerin eğitimsiz, duyarsız ve hatta karşı-devrimci koskoca kitlesi onun boynunu bir ilmik gibi sarmış durumda (*hanging like a millstone about its neck*).
>
> Komünist toplumun gerekli ve kaçınılmaz ön aşaması olan proletarya diktatörlüğü, uzun yıllara, belki onlarca yıla, yayılacaktır çünkü Rus kitleleri Kasım Devrimi'nin [Ekim Bolşevik Devrimi] mesajını kavramakta yetersizdiler.
>
> Aynı biçimde, Üçüncü Enternasyonal de öğrendi. Artık küçük azınlıkların hayalini kurmuyor, yığınsal hareketler arıyor.

> Sendikal alandaki şahane yalnızlığını terk ediyor ve taraftarlarının muhafazakâr sendika merkezlerinde ajitasyon faaliyetlerinde bulumasını istiyor.
>
> Devrimin hâlâ çok uzakta olduğu ülkelerde silahlı isyan ve açıktan ayaklanma çağrılarını net bir biçimde mahkûm ediyor ve her ülkede, komünist hareketin, proletaryayı eğitmek ve komünist ideallerle donatmak amacıyla bir an önce açık, legal [*aboveboard*] yığınsal hareketler yaratmasında ısrar ediyor."

Buradan hareketle, İşçi Konseyi, illegal örgütlenmeyi şöyle eleştiriyordu:

> Amerika'daki komünist harekete, hiçbir şey, Adalet Bakanlığı'nın [Palmer saldırılarıyla] kabullenmeye kışkırttığı gizlilik kadar zarar veremezdi.
>
> Bugünün koşullarındaki bir gizli hareket, parti örgütlenmesinin mental bütünlüğü [*mental integrity*] bakımından çok zararlıdır. Şu anda içinden geçmekte olduğumuz türden bir kriz, örgütün her üyesinin ve örgütün bizzat kendisinin sürekli bir yeniden konumlanmasını [*reorientation*] ve düzenlemesini [*readjustment*] gerektirmektedir.
>
> Yarın yanlışlığı ortaya çıkabilecek olan düşüncelere [set of doctrines] itirazsız sadakat talep etmek, bilinçsiz, kölece itaati geliştirir. ...
>
> [Yeraltında geçen] iki yıl, bize "illegal" denen örgütler aracılığıyla Amerikan işçilerine ulaşmanın imkânsızlığını öğretmiştir.
>
> Rusya'da Çarlık rejimi altında gizli örgütler gelişti ve büyüdüler, çünkü geniş yığınlar, ne denli duyarsız olurlarsa olsunlar, kendisini ezenleri tehdit eden her devrimci harekete sempati duymaktaydı.
>
> Amerika'da kamuoyunun çoğunluğu gizli politik örgütlere yakınlık duymuyor.
>
> İnsanlar Anayasa'nın her türden görüşe imkân tanıdığına inanıyor ve gizli kapılar ardında faaliyet gösteren hiçbir harekete yakınlık duymuyor.
>
> Nihayet, gizli örgütlenme kendi kendisinin de en büyük düşmanıdır.

Esasta, [gizli örgütün] üyelerinden dikkatle saklanan sırları, kısa süre içinde, kendisinin kaçınılmaz yol arkadaşı olan istihbarat sistemi dolayımıyla [resmî] makamların mülkiyeti olmaktadır.

Öte yandan, böyle bir yeraltı örgütünün sağladığı temelsiz güvenlik hissi, bu karakterdeki hareketlerde özel olarak aktif olan pek çok romantik sorumsuza da zemin oluşturmaktadır.

İllegalite, bir zorunluluktan ziyade, amaç ve hedef olmaktadır.

Birleşik Devletler İşçi Konseyi, dolayısıyla, Üçüncü Enternasyonal'in Moskova'daki Üçüncü Kongresi'nde oluşturduğu pozisyonla ve Amerika'daki komünist hareketin teorik konumuyla mutabakat içinde olmasına karşılık, içinde bulunduğumuz dönemde, Amerika'da komünizmin yayılması için gizli örgüt anlayışını ve gerekliliğini kesinlikle reddeder. ...

Daha uygun bir zaman olamaz. Sesinizi yükseltin yoldaşlar. Hücrelerinizden açığa çıkınız. Atölyelerdeki, madenlerde ve fabrikalardaki kardeşlerinize gidin ve onlara açıktan, korkusuzca konuşun.

Onları toplantılarınıza götürün. [H]areketinize katın. Çünkü Karl Marx'ın sözleri hâlâ geçerliliğini koruyor:

"Proletaryanın kurtuluşu işçi sınıfının eseri olmalıdır."[8]

Hemen ardından, legaliteye karşı çıkanları hedef alan, "Açık Komünist Parti İstiyoruz" başlığıyla yayımlanan bir başka çağrıysa şöyleydi:

[Açık partiden yana olan partililer ile konsey üyelerinin bir araya gelmesinin önündeki engel] açık partinin yanı sıra gizli örgütlenmenin sürdürülmesi sorunudur.

Bu önemsiz bir mesele değildir. "Gizli" örgüt, taraftarlarınca anlaşıldığı biçimiyle, açık partinin çalışmalarını yönlendirecek, onu uluslararası planda temsil edecek, taktik ve ilkelerini belirleyecek bir denetleyici organ olarak çalışacaktır.

Onlar, üyelerinin açık örgütlenme içinde bütün meselelerde belirleyici bir birim olarak bulunacağı paralel yeraltı gruplara dayalı bir sistem üzerinde ısrar etmektedirler.

8 Parti Arşivi, 515.1.59; ayrıca, (*The Workers Council*, cilt 1, Sayı 6, 15 Ekim 1921'den) Davenport Arşivi.

Bir başka ifadeyle, gizli örgüt kamuya açık yapılanmanın aklı ve ruhu olacaktır.

Yeraltında bulunan bir yapının politik saflığı sürdürmesinin daha kolay olduğunu inkâr etmiyoruz.

Bizatihi örgütlenme biçimi [*method of organization*], liderlere körü körüne bağlılığı ve onların emirlerine koşulsuz riayeti öngörür.

Ama bu, ilerlememizi baltalayan engel ve kayalara karşı yolumuzu açmak için uluslararası hareket içindeki her erkek ve kadının birleşik düşünce gücüne gereksinim duyduğumuz bir zamanda, bir inananlar mezhebinin saflığıdır.

Onların etkileri daha ölümcüldür, çünkü yaşamsal unsurlarını zehirledikleri, etkisini zayıflattıkları organizmanın organik bir parçasını oluşturmaktadırlar. ...

Yeraltı örgütlenmesi formu, vasatlığı ödüllendirmektedir.

Üyelerin, hareketin yazgısını yüreğinde en fazla taşıyan ve bireysel sorumluluğunu en ciddi biçimde hisseden, kendi kendine düşünen ve yapılan yanlışları gören kesimleri, kendisini duyurabilmek ve etkisini gösterebilmek için neredeyse aşılmaz engellere karşı mücadele etmek zorundadır.

Bu tür üyelerin cesareti kırılacaktır, eylemsiz kalacaklardır ve sonunda da, atılmadıkları takdirde, çekileceklerdir.

Yürütme kurulları, talimat alan, kendilerine verilen her emre uyacaklarına güvenilen kadın ve erkeklerle doldurulacaktır.

"Ama disiplin olmalıdır!"

"1914 büyük felaketinin nedeni İkinci Enternasyonal'in ulusal sosyalist hereketlere iradesini dayatmaktan korkması değil miydi?"

"Kendisini oluşturan parçalar üstünde sıkı bir denetim kurmak Üçüncü Enternasyonal'in görevi değil midir?"

"Düşünce ve eylemde anti-devrimci olanların yıkıcı etkilerine karşı önlem almalı mıdır?'"

Kesinlikle!

Ama disiplinin tiranlığa dönüşme tehlikesi her zaman mevcuttur.

Son yıllarda, parti otokrasileri, ellerindeki gücü birçok kez üyelerden en devrimci olanlara karşı, biat sağlamak için kullandılar.

Karl Liebknecht, 4 Ağustos 1914'te [Alman Parlamentosu] Reichstag'da savaş kredilerine karşı çıkamadı çünkü parti disiplini fetişi hâlâ doğasında çok güçlü biçimde yerleşikti.

Hugo Haase, vicdani kanaatine karşın, Alman sosyal-milliyetçilerin pozisyonunu Reichstag'da savunan bir konuşma yaptı, çünkü bir kuşaktan fazla bir dönemdir parti disiplininin her koşulda korunması gerektiği öğretilmişti kendisine.

Bu bağları kırmadaki başarısızlıkları, devrimci proletaryayı yıllar boyu engelledi; cesarete ihtiyaç duyduğumuz zamanda korkaklık, coşku günü kurtaracakken umutsuzluk üretti.

Amerika Sosyalist Partisi, denetleyemediği üyelerine karşı disiplini bir silah olarak kullandı. Parti disiplini adına, şube üstüne şube ihraç edildi ve delegeler kurultaydan atıldılar.

Açık Komünist harekete katılmaya hazırlanan yoldaşlar bu türden yöntemlere gelemezler.

Pek çoğu, 1919'da iki komünist partiden birine coşkuyla katılan ve onlar birleştikten sonra da ayrılan işçilerdir, çünkü Birleşik Komünist Parti ve aynı şekilde Amerika Komünist Partisi üyeliği, bir ölçüde kendini inkâr ve kabul edemeyecekleri otoriteye boyun eğiş gerektirmekteydi.

"Ama yanında onu politik olarak sağlıklı tutacak denenmiş komünistlerden oluşan bir gizli yapı bulundurmazsanız, örgütünüzü bütün işçi sınıfına açtığınızda denetimini kaybedersiniz."

"Hareket büyüdükçe, partinin devrimci ruhunu oportünizmle yok edecek politik demogoglarla, yöneticilerle başa çıkmak zorunda kalacaksınız."

Sakin olun yoldaşlar!

Hareketimiz, yeni üyelerin eğitiminin yetişemeyeceği hızda gelişmeyecektir.

Gelin, çabalarımızı açık örgütümüz üzerinde yoğunlaştıralım ve dış denetime ihtiyaç olmayacaktır.

Dışarıdan kontrol edilmesi gereken bir parti sahiplenmeye değer değildir.

> Üyelerinin, ideal ve amaçlarını gizli bir grubun dikkatli gözetlemesine ihtiyaç duyacak ölçüde az kavrayan bir hareket, dünya devrimi önünde bir tehlikedir ve terk edilmelidir.
>
> Partiyi kesin bir biçimde dünyanın devrimci hareketleri safında konuşlandıran net bir program, doğrultusu açık ve hareketin devrimci amacını oy toplama ihtiyacına tabi tutmayan politik kampanyalar, okurlarına ödün vermeyen bir basın; güvencelerimiz bunlar olmalıdır.
>
> Annesinin tarassutu [*watchful eye*] altında tutulduğu sürece bir çocuğun kendi kendine yeter hale gelemeyeceği gibi, bizim hareketimiz de ana yapılanmanın gözetiminden kurtulup büyümeli, kendisini daha baştan etkisizliğe mahkûm edecek vesayetten kurtarılmalıdır.
>
> Bizim yeraltındaki kardeşlerimiz komünist denetim altında bir tür radikal parti planlıyorlar.
>
> Biz açık bir Komünist Parti istiyoruz.[9]

1921'deki parti kongresinde de legal olanakların daha fazla ve etkin kullanımı konusunda karar alınmış, açık bir partiye doğru ilk programatik adımlar atılmaya başlanmıştı. Kongrede, "Legal kanalların çok daha fazla ve etkin kullanımı mümkün ve gereklidir. Daima Parti Merkez Yürütme Kurulu'nun denetiminde olarak, legal eylemliliklerimiz arttırılmalı ve derinleştirilmelidir," kararı alınmıştı.[10] Bu adımların örgütsel bir başlangıcı olarak da, Temmuz 1921'de partinin 15 cephe örgütününün katılımıyla Amerikan İşçi İttifakı (*American Labor Alliance-ALA*) kuruldu. ALA, amacının, ülkenin hoşnutsuz geniş sol politik ve ekonomik güçlerini merkezî bir yapı aracılığıyla birleştirmek" olarak ilan etti. 30 Eylül 1921'de de, ALA, "sınıf bilinçli Amerikan işçilerinin yeni bir devrimci partide örgütlenme zamanının geldiğine" inandığını belirterek "yakın gelecekte böyle bir parti kurulması için ulusal konferans çağrısı"nda bulunacağını açıkladı.

9 *The Workers Council* [New York], cilt 1, sayı 8 (Kasım 15, 1921)'den Davenport Arşivi, 1921 Belgeleri.

10 *The Communist*, Temmuz 1921'den aktaran Foster, History..., *Age*, s. 187.

Böylece, açık parti girişimi ALA ve İşçi Konseyi aracılığıyla kurumsal bir nitelik de kazanmış oldu.

Açık parti isteyenler içeride yeni (Birleşik) Amerika Komünist Partisi'ndeki kimi unsurlarla güçlü bir koalisyon oluşturup sol içi siyasete giderek daha aktif biçimde müdahale ederlerken, uluslararası komünist harekete, hareketin odağı ve önderi Komintern'e de taşıyorlardı taleplerini. Legal örgütlenme taraftarları, parti içindeki açık partiye karşı çok güçlü muhalefetin varlığının da ayırdındaydılar. Komintern'deki hâkim eğilimin ve buradan Amerika Komünist Partisi'ne legaliteye ilişkin tavsiyelerin farkında olan bu çevre ana merkezde belirleyici bir müttefik bulacağını elbette biliyordu. Komintern'e sunulan 21 Ocak 1921 tarihli bir "memorandum" bu tür girişimlerin bir örneğini oluşturmaktadır. Komintern'e gönderilen dört sayfalık raporda şöyle denmekteydi:

> Bu memorandum, Birleşik Devletler Sosyalist ve İşçi Hareketlerine ilişkin belirli koşulların bir raporu olarak ve Amerikan proletaryasının tam komünist veya Komünist pozisyonunu kabul etmeye hazır olan kesimlerinin örgütlenme planına onay vermeniz umuduyla hazırlanmış ve size sunulmuştur. Bu memorandumun destekleyicileri, New York ve çevresindeki, halihazırda UCP [Birleşik Komünist Partisi]'ye, Sosyalist Parti'ye [Sosyalist Parti], bazı dil [göçmen] federasyonlarına üye olanlarla partisiz yoldaşlardır. Bu yoldaşlar, özellikle de Sosyalist Parti'den ve kimi komünist partilerden kopanlar, Birleşik Devletler'deki Sosyalist çoğunluğun hissiyatını temsil ettiklerini düşünmektedirler. Bunların sayısının 75.000 civarında olduğu tahmin edilebilir. Bir ara 110.000 üyesi bulunan Sosyalist Parti şimdi 20.000'den çok daha az üyeye sahiptir. Komünist partilerin, eskinin 55.000 üyesine karşılık, şimdi en fazla 15.000 üyesi vardır. Dolayısıyla da, şimdi Birleşik Devletler'de partiler dışında 75.000 ila 85.000 arasında Sosyalist olması gerekir.

Sosyalist Parti'den iğrenen ve komünist partilerden de hayal kırıklığına uğramış bu Sosyalistlerin düşünsel durumları kabaca şöyle toparlanılabilir:

(1) Kasım Devrimi'nin [Büyük Ekim Bolşevik Devrimi] heyecanlı destekçileridirler;

(2) Üçüncü Enternasyonal'e üye olmaya can atmaktadırlar;

(3) Üçüncü Enternasyonalce belirlenen koşulları kabul etmektedirler;

(4) Güçlü ve canlı bir proleter partide örgütlenmek istemektedirler;

(5) Üçüncü Enternasyonal'in görüşleriyle uyumlu ve Birleşik Devletler'e özgü şartlara uygun bir platform etrafında bir araya geleceklerdir.

> Amerikan sosyalist hareketi ile Amerikan işçi hareketi iki ayrı olgudur. Sosyalist Parti, örgütlü işçi hareketinin temel bir parçası olmayı hiçbir zaman başaramamıştır, onu ele geçirecek kadar güçlü, ona karşı çıkacak kadar cesur olamamıştır. Dolayısıyla da, AEF (Amerikan Emek Federasyonu-American Federation of Labor) tarafından temsil edilen örgütlü işçi hareketi her zaman tutucu kalmış, sınıf mücadelesinden bihaber olarak ona sınıf bilinci taşımayı reddetmiştir. Liderleri savaş sırasında kapitalist sınıfla el ele çalışmıştır ve şimdi de herhangi bir devrimci eğilim göstermemektedirler. AEF içindeki işçi sayısı 4,5 milyona yakındır ve bu da işçi nüfusun ... en fazla yüzde yirmisine tekabül etmektedir. ...
>
> Çiftçi nüfus bir bütün olarak kent emekçilerinden hâlâ daha geridir. ... 12 milyon çiftçi arasında sosyalist hissiyat hiç mevcut değildir.
>
> Yine de, sosyalistlerin Birleşik Devletler'deki otuz küsur yıllık mücadelesi toplumun geniş kesimlerinde bir Sosyalist hissiyat [*Socialist sentiment*] yaratmıştır. Geniş bir hoşnutsuzluk söz konusudur ve istihdam koşullarının kötüleşmesiyle bu daha da yaygınlaşmaktadır. ... Ülkenin birleşmiş işverenleri, işçilerin örgütlenmelerinin bastırılmasını ve moralinin kırılmasını talep etmektedirler. Dolayısıyla hoşnutsuzluk daha artacak ve keskinleşecektir. Ve bu arada da Rus Devrimi'nin şanı çok sayıda Ame-

rikan işçisinin ruhunu heyecanlandırmaktadır. Gelecek bir iki yıl içinde, zemin Komünist ajitasyon için daha verimli olacaktır.

Sosyalist Parti hızla çözülmektedir. Var oldukları ölçüde, komünist partiler, daha çok göçmenlerden oluştuklarından ve Amerikan işçisine onun anlayabileceği biçimde ulaşmaya çaba harcamadıklarından, gerekeni yapma durumunda değillerdir. Sonuçta, bugün Birleşik Devletler'de Amerikan işçilerini komünist amaca taşıyabilecek yetenek ve direngenlikte bir örgütlü araç mevcut değildir.

Görev, yapılmayı bekliyor. Burada, Amerikan işçi hareketi tarihi ile Amerikan politik ve ekonomik koşullarının net bir kavrayışına sahip 50.000 ya da daha fazla sınıf bilinçli unsurdan olusan tam komünist bir partinin oluşturulmasının görece kolay bir iş olacağına inanıyoruz. Ne var ki, bu görev açıktan, yer üstünde ... yapılmalıdır. Burada gizli ajitasyon sadece casusluğu, bozulmayı ve nihayet çürümeyi davet edecektir. Gizlilik koşullarında etkin bir basın oluşturulamaz. Emekçilerin beynine yılın 365 günü zehir akıtan güçlü biçimde örgütlenmiş kapitalist basın karşısında arada yeraltında basılan okunmaz, anlaşılmaz el ilanları ya da bildiriler ne işe yarayabilir? Komünist basın legal olmalı ve sokaktaki, fabrikadaki, sendikaların dışında veya içindeki propaganda, hiçbir devrimci arka planı olmayan dar görüşlü Amerikan işçisinin anlayabileceği biçimde açıkta yapılmalıdır. ...

Bir başka ifadeyle, ajitasyonun, Amerikan emekçisi açısından hiçbir anlam taşımayan karmaşık terimler ve teknik fraksiyon mücadelesi içinde boğulmaması gerektiğine inanıyoruz. "Sokaktaki adam"a, akılcı ve devrimci biçimde örgütlenmiş bir proleter parti aracılığıyla, onun kendi dilinden hitap etmek istiyoruz. Dolayısıyla sizden önerdiğimiz bu formda bir örgütlenmeyi onaylamanızı istiyoruz. Önümüzdeki görev için yol göstericiliğinizi, destek ve teşvikinizi talep ediyoruz. Biz de kendi payımıza Üçüncü Enternasyonal ilkelerine tam bağlılığımızı ve Rusya'nın komünist devletine koşulsuz desteğimizi ifade ediyoruz.

Yaşasın Rus İşçi ve Köylü Cumhuriyeti!

Yaşasın işçi sınıfının dünya çapındaki kurtuluş hareketinin önderi Üçüncü Enternasyonal![11]

11 Parti Arşivi, 515.1.43.

Bütün bunlar olurken, parti içinde de, açık parti yanlılarıyla buna karşı çıkanlar arasında büyük bir çatışma ortaya çıkmaktaydı. Kaçınılmaz olarak, Komintern de bu anlaşmazlığın bir parçası olacaktı.

C) AÇIK (LEGAL) PARTİ SORUNU

Şimdi parti içinde iki hizip söz konusuydu. Göçmen federasyonları ağırlıklı (eski AKP) grup, üye çoğunluğuna sahipti belki ama yönetimde azınlıkta kalmıştı ve şimdi açık partinin de kurulmasıyla ayağının altındaki zeminin iyice kayacağı düşüncesindeydi. Dolayısıyla legalite sorununda muhalif odak burada oluşup biçimlenmişti. Merkez Yürütme Kurulu'nda üç üye muhalefetin temsilcisi konumundaydılar. Bunlar, John. J. Ballam, Charles Dirba ve George Aşkenazi'ydi. Daha önce de belirttiğimiz gibi, açık parti kurulmasından yana olanlar bakımından da yeraltı örgütlenmesinin asıl otorite olduğu konusunda bir tereddüt yoktu. Draper'ın sözleriyle, onlar için de "gerçek devrimci parti illegal partiydi. Legal partiyi, yeraltının yerüstündeki yığınlarla ilişki kurabilmesine olanak sağlayacak bir piyon ya da dekor [*pawn or decoy*] olarak anlıyorlardı. Legal partinin kendisinin, yeraltı partisiyle eşitlik temelinde bir hayatı olmayacaktı. En azından prensipte, yeraltının sürdürülmesi ve üstünlüğü konularında bir görüş ayrılığı söz konusu değildi. Tek sorun, kamufle edilmiş ve denetim altındaki bir legal örgütlenmenin eklenip eklenmeyeceğiydi." [12]

Bu noktada elbette bütün taraflar bakımından Komintern'in tavrı stratejik önem taşımaktaydı. Parti içindeki taraflar bakımından bağlı oldukları Komintern nezdinde kulis çalışmaları yürütmek, tezlerini orada kabul ettirmek ve oradan icazet almak elbette hayati önemdeydi ama Komintern'in etkisi parti dışındakilerce de bilinmekte, hatta kabullenilmekteydi. Bu nedenledir

12 Draper, *The Roots...*, *Age*, s. 335.

ki, İşçi Konseyi de doğrudan Komintern'e başvurmak gereğini duymuştu.

Legal olanakların kullanılması konusu, 1921 Haziran-Temmuz aylarında toplanan Komintern Üçüncü Kongresi'nin de ana gündem maddelerindendi. Nitekim Üçüncü Kongre'de kabul edilen "Taktikler Üzerine Tezler"de ABD'deki komünist hareket konusunda şöyle denmişti:

> Tarihsel koşullar nedeniyle, savaştan önceki dönemde bile, ABD'de geniş bir devrimci hareket yoktu; şimdi hâlâ komünistler ilk ve en basit görev olan bir komünist çekirdek yaratma ve emekçi yığınlarla ilişki kurma ile karşı karşıyalar. Beş milyon insanı işsiz bırakan şu anki ekonomik kriz, bu türden görev için uygun bir zemin yaratmaktadır. "Radikalleşmiş" bir işçi hareketinin ve onun komünist etkiye açık olmasının kaçınılmaz tehlikelerinin bilincinde olarak Amerikan sermayesi genç komünist hareketi barbarca baskılarla ezmek ve yok etmek istiyor; ona, kitle ile bağlardan yoksun kalarak, kapitalist beklenti uyarınca bir propaganda mezhebine dönüşüp hayatiyetini kaybedeceği illegal varoluşu dayatıyor. Komünist Enternasyonal, Birleşik Amerika Komünist Partisi'nin şu gerçeğe dikkatini çeker: İllegal organizasyon sadece aktif komünist güçlerin toparlanması ve biçimlendirilmesinin zeminini oluşturmakla kalmamalıdır; illegal koşullardan açığa, geniş yığınların arasına çıkmak için bütün yol ve araçları kullanmak da onun görevidir; Amerikan kapitalizmine karşı mücadeleye katmak amacıyla bu yığınları açık aktivite yoluyla [*through public activity*] politik olarak birleştirmenin yöntem ve formlarını bulmak da onun görevidir.[13]

D) YENİ BÖLÜNME; MERKEZ BLOK MUHALEFETİ

Parti içinde şimdi durum çok karışıktı ve ciddi bir bölünme ortaya çıkmıştı. Legalite yanlıları MYK'da çoğunluktaydılar. Buna karşılık, daha çok göçmenlerden oluşan tabansa, legali-

13 *Theses and Resolutions adopted at the Third World Congress of the Communist International*, New York, The Contemporary Publishing Association, 1921, s. 40-41.

teye geçişe muhalefet edenler cephesindeydi. Legalite yanlıları, Komintern kararına (Üçüncü Kongre tezlerdeki paragraf) atıfta bulunarak kararlarını savunuyor, MYK içindeki muhalif azınlıksa konunun parti kurultayında görüşülerek karara bağlanmasını talep ediyordu.

MYK'nın 27 Temmuz 1921'deki toplantısında bir legal parti (Legal Political Party-LPP) kurulması konusunda, 3'e karşı 7 oyla karar alınması uzerine, azınlıkta kalan MYK Yürütme Sekreteri Dow (Charles Dirba) bu görevinden istifa etti. İstifa mektubunda, partinin böyle bir adıma "henüz hazır olmadığı", bunun "parti yapısını bozacağı" ve "Merkez Yönetim Kurulu'nun parti kurultayını toplamadan bu adımı atamayacağı" yönündeki azınlık argümanlarına karşı "tek yanıtın" verildiğini, bunun da "Komintern'in doğrudan ve açık talimatının olduğu"nu yazan Dirba, Komintern konusunda şöyle demekteydi: "Biz, Komintern'in böyle talimatlar ve açık görevler vermiş olabileceğine inanmıyoruz. Komintern'in mümkün olan en geniş ölçekte açık aktiviteleri tavsiye ettiğini biliyoruz ama aynı zamanda Komintern'in, çeşitli seksiyonların (partilerin) bu genel doğrultuda nasıl yürüyeceğine ilişkin doğrudan [*direct*] ve spesifik talimatlar vermeyeceğinden de eminiz. Bu, Komintern'in genel siyasetine aykırı olur."[14]

Parti içindeki saflaşmanın ilk somut çatlağı MYK içinde böyle gelişti ve hızla bölünmeye dönüştü. MYK, 28 Kasım 1921'de yaptığı toplantıda, Legal Politik Parti (LPP) kurulmasına karşı aktif muhalefetleri nedeniyle 3 MYK üyesini, Henry [George Aşkenazi], Moore [John Ballam] ve Dobin'i [Charles Dirba] partiden ihraç etti. Çoğunluk bu sırada ALA ve İşçi Konseyi arasındaki LPP görüşmelerine de son noktayı koymak ve LPP'nin kuruluşunu tamamlamak üzereydi.

İhraç edilen üç üye de bir yandan Komintern'e itiraz etme ve bir temsilcilerini Moskova'ya gönderme hazırlıkları yapıyor, öte

14 Nakleden Katterfeld, Parti Arşivi, 515.1.39; Davenport Arşivi.

yandan da legal parti girişimine karşı çıkanlarca daha önceden oluşturulmuş fraksiyonu, ihraç edilen üç MYK üyesi liderliğinde, merkezî bir yapıya dönüştürüyordu. Aslında daha Eylül ayında bir merkezî federasyonlar fraksiyonu (*Caucus*) oluşturulması kararlaştırılmıştı. Üç liderin ihracıyla ayrışma iyice belirginleşmiş, saflar birbirinden kopmuş ve parti içindeki muhalif "platform" kemikleşmişti. Aslında bu gelişmeler sonucunda, muhalefet grubu Central Caucus (Merkez Bloku) adı altında kurumsallaşıyordu. LPP kurulması kararı üzerine Eylül ayında göçmen federasyonları ve üç MYK üyesince bir tür "gayriresmî tartışma platformu" olarak bir araya gelmiş bulunanlar şimdi artık "parti içinde parti" konumuna geçmişlerdi. Bu hizip üstelik parti çoğunluğunu da temsil iddiasındaydı. Komintern'in tavrı nedeniyle artık legaliteye "ilkesel" olarak karşı çıkmıyorlar ama parti çoğunluğunun iradesinin ortaya çıkması için bir kurultay toplanmasını talep ediyorlardı. Şimdilik muhalefet hattı böyle kurulmuştu. Amaç, Komintern'in ikna edilmesi ve LPP konusunda geri adım atılmasıydı.

MYK'da azınlıkta kalan üç üye, ihraçlardan önce, Komintern'e bir itiraz dilekçesi göndermişlerdi. İtirazda, Komünist Enternasyonal'in Üçüncü Kongresi'nde alınan kararlar gereği, legalite ve açıkta çalışma tezinin "geçerli" olduğu ve bu "yükümlülüğün kabul edildiği" belirtilmekteydi. Üç üye, dilekçelerinde, Lenin'le yapılan görüşmelere ilişkin raporlarda "özellikle yasal politik organizasyon konusunda" çelişkili bilgiler bulunmasına karşın, kendilerinin de "Lenin'in legal politik çalışma için bu tür [açık parti] bir organizasyonu gerekli" gördüğünü kabul ettiklerini belirtiyor ve "Amerikan delegasyonuna yapılan bu tavsiyenin, AKP içindeki bozulmuş koşullar [*disturbed conditions*] izin verir vermez ve ABD'deki genel politik şartlarla uyumlu olarak pratiğe geçirilmesi gerektiğini kabul ediyoruz," diyorlardı.

Üç üye, Komintern'e gönderdikleri yazıda, Merkez Yürütme Komitesi'nin Amerikan İşçi İttifakı'nın (ALA) legal partiye dö-

nüştürülmesi ve parti üyelerinin de buraya üye olması kararına itirazlarını şöyle sıralamaktaydılar:

> [Karar],
>
> 1. Üyelerin tamamını hükümet saldırısına [*persecution*] açık hale getirerek, yeraltı parti mekanizmasının tamamını ve bütün ilişkilerini tehlikeye attığı için uygulanamaz.
>
> 2. [Yasal parti neredeyse sadece parti üyelerinden oluşacağından] illegal partinin organları [*branches*] aynı zamanda legal partinin de organları, bir ve aynı, olmuş olacaktır. ... Bunların önce yeraltında toplanıp, legal parti organlarında yine kendilerinin uygulayacakları politikaları kararlaştıracaklarını varsaymak saçmalıktır. MYK'nın bu planının, şayet uygulanırsa, fonksiyon ve aktivitelerini felç ederek yeraltı Komünist Parti'yi tasfiye edeceğini kanıtlamak için çok fazla söze gerek yoktur.

İtiraz dilekçesinde ayrıca şu görüşlere yer verilmekteydi:

> MYK çoğunluğu, LPP kurma planlarına yönelik bütün eleştirilere "sekterlik" ve "solculuk" diye saldırdı, dürüst olmayan bir biçimde, bunları her tür legal çalışmaya karşıtlık olarak değerlendirdi. AKP üyeleri, MYK'nın ayrıntılı planının Komintern Yönetim Kurulu'nun koşulsuz desteğine sahip olduğuna inandırıldı ve MYK önerisinin tartışılmadan kabulü için Yoldaş Lenin'in adının ağırlığı ve saygınlığı kullanıldı. ...
>
> Yönetim Kurulu'ndaki yoldaşlarımız, hiç kuşku yok ki, ABD'de halihazırda 6 milyon işsizin varlığından; Batı Virginia madencilerinin silahlı isyanından; 2 milyon demiryolları işçisinin, bir genel grev tehdidine kadar ulaşan (liderleri "hükümete karşı duramayız" dediği için gerçekleştirilemedi) rahatsızlık ve hoşnutsuzluğundan; Amerika'nın sömürülen işçilerindeki artan huzursuzluk ve isyan belirtilerinden etkilenmişlerdir. Bu koşullarda yasal, açık devrimci bir işçi partisinin, rahatsız ve isyankâr büyük işçi yığınlarını hemen kendine çekmesi gerektiği düşünülebilir. ... [Ama] YK'daki yoldaşlarımız, Amerikan işçilerinin henüz yönlerini bulamadıklarını; sınıf bilinçlerinin öteki gelişmiş kapitalist ülkelere göre en düşük düzeyde olduğunu; henüz daha ekonomik alanda sömürücülerine karşı etkin bir direniş

> odağı oluşturmak gibi en basit görev karşısında bulunduklarını dikkate almak durumundadırlar. Sendikalarda örgütlenmiş işçiler dünyanın en gerici [sendika] yöneticilerinin etkisi altındadırlar. … Ciddiye alınabilecek bir "sol kanat" oluşmuş değildir ve varolanlar da örgütsüzdürler. Amerikalı işçilerin devrimci gelenekleri ve deneyimleri yoktur. Politik alanda, sendikalar bir işçi partisi oluşturmanın daha ilk zayıf adımlarını atmanın başındadırlar. Amerikan işçileri, yüz yıldan fazla bir zamandır burjuva demokrasisi ideolojisiyle eğitilmiş olmanın hâlâ etkisi altında koşullanmış durumdadır. Buna karşılık, Amerikan kapitalist sınıfı dünyanın en güçlüsü ve en örgütlüsüdür.
>
> Komünist Parti'nin ... güçlü sendikalarla ilişkisi ya çok azdır ya da hiç yoktur, öteki sendikalardaki gücü ve etkisi de görece azdır. Yeraltı organizasyonunun bütün işçi örgütlerinde daha fazla KP çekirdeği oluşturması, bunlar aracılığıyla yığınları kapitalizme karşı mücadeleye ve en ileri unsurlarını da legal komünist çalışmaya hazırlamak için gerekli çalışmayı yürütmesi şarttır. Yeraltı organizasyonun –AKP– her şeyden önemli olan çalışmaları değersizleştirilmemelidir. … Sıkı, iyi örgütlenmiş ve disiplinli bir yeraltı komünist partisinin varlığı, dünyanın hiçbir yerinde Amerika'daki kadar hayati değildir. Amerikan kapitalist sınıfı saldırgan bir emperyalist aşamaya geçmiştir. ... Amerikan Birliği'ndeki neredeyse her eyalette salt AKP üyeliği 10-20 yıl hapisle cezalandırılacak bir suçtur. … Bu koşullar altında, Komünist Parti, yasadışı bir yeraltı örgütüdür ve öyle kalmaya da devam edecektir. İsteyerek ya da istemeyerek partiyi tasfiye etmeye yönelik her adım, Amerika'daki komünist hareketin kalbine indirilen bir darbedir...

Prensipte legal organizasyona karşı olmadıklarını da belirten imzacılar böylesi bir yapılanmanın "yeraltı partisinin kesin denetimi altında" olmasını ve bu konunun AKP kongresinde tartışılarak karara bağlanmasını, seçilecek yönetimin "çok dikkatli ve gizli yapılması gereken çalışmayla ayrıntıları incelemek ve legal organizasyonu kurmayı başlatmak üzere" görevlendirilmesini önermekteydiler. İtiraz dilekçesinde, ayrıca çok önemli şu öneriler de sıralanmaktaydı:

* Legal politik organizasyon, KP üyelerinden oluşan ana birimler [*skeleton branches*] yaratılarak başlatılmalı; bunlar yeraltı KP'nin tekabül eden biriminin SADECE BİR BÖLÜMÜ ile oluşturulmalı, daha önceden legal çalışmada bulunmak üzere hazırlanmış PARTİLİ OLMAYAN unsurlarca doldurulmalıdır.
* Legal politik organizasyon AKP'nin kontrolü ve yönetimi altında olacaktır. Bu kontrol, legal organizasyondaki KP üyelerinin partili olmayan unsurlara göre sayısal üstünlüğüyle değil, legal organizasyon mekanizmasının denetimiyle gerçekleştirilmelidir.
* Burjuva aydınlar, küçük burjuvazi ve bilinen Merkezci liderler gibi istenmeyen unsurların dışarıda tutulması için sınırlamalar konulmalıdır...[15]

Muhalefete bir yanıt, yeni birleşik AKP'nin yayın organı *The Communist*'in Eylül 1921 nüshasında J. Wilenkin'den [J. Morris] geldi:

> Egemen sınıfa karşı etkin bir saldırı için güçlerimiz henüz çok zayıfken bütün propaganda ve ajitasyonumuzu açıkta yapmamız bir hataydı. …
>
> Tecrübeler bize göstermiştir ki, baskılardan mümkün olduğunca kaçınabilmek için proleter politik partinin yeraltında örgütlenmesi zorunludur. ... Hükümet müdahalesini önlemek için bütün planların yeraltı örgütünce yapılması şarttır. Bütün legal komünist organizasyonlar illegal örgütün mutlak denetimi altında olmalıdır.
>
> Oluşum döneminde Komünist Partisi zorunlu olarak genel işçi hareketinden kopuktur. Enerjisinin büyük bölümü örgütlenmesini mükemmelleştirmeye ve programının netleşmesine harcanır. ... Böyle bir dönemin kaçınılmazlığına, Yoldaş Lenin tarafından *Iskra*'nın ilk sayısında, Aralık 1900'deki "İşçi Hareketimizin Acil Sorunları" başlıklı makalesinde işaret edilmiştir. ...
>
> "Her ülkede, işçi hareketi ile sosyalizmin birbirinden kopuk olduğu, her ikisinin kendi yolunda gittiği bir dönem olmuştur. Ve

15 Parti Arşivi, 515.1.60 ve 128; Davenport Arşivi.

her ülkede bu durum sosyalizmin de, işçi hareketinin de zayıflamasına neden olmuştur. Aksine, sadece sosyalizmin işçi hareketiyle yakın teması her yerde her ikisi için de güçlü bir zemin yaratmıştır. Ama sosyalizmin işçi hareketiyle bu yakın ilişkisi her ülkede tedrici olarak ve her dönemin yerel koşullarına göre farklı yollardan gelişmiştir..."

Amerika'daki Komünist Hareket şimdi Lenin tarafından betimlenene benzer bir dönemden geçiyor. ...

Proletaryanın politik partisinin taktikleri değişen koşullara göre değiştirilmelidir. Bu, eski bir Marksist gerçektir. Yoldaş Lenin, anılan yazısında şöyle demiştir:

"Nihayet, taktikler sorununa ilişkin olarak sadece şunu söyleyeceğim, sosyal demokrasi önceden belirlenmiş bir plana kendisini bağlamaz, eylemini sınırlamaz. Kendisini sadece bir politik mücadele yöntemiyle de kısıtlamaz. Partinin gerçekteki güçlerine tekabül ettiği ve var olan koşullarda mümkün olan en iyi sonuçlara ulaştığı sürece, bütün mücadele araçlarını kabullenir."

Dolayısıyla buradan çıkan sonuç, taktiklerimizin var olan koşullara uygun olmasıdır. Ama bu tür değişiklikler, kaçınılmaz olarak, partide bir iç çatışmaya neden olacaktır, çünkü politikadaki değişiklik ihtiyacını bütün üyeler anında kavramazlar. AKP böyle bir mücadeleden geçmektedir. ...

Dağ Muhammet'e gitmediğine göre Muhammet dağa gitmelidir. Yığınlar bizim yeraltı örgütümüze gelmediler ve gelmeyecekler, dolayısıyla yerüstünde organize olmalı ve ajitasyonumuzu legal zeminde yürütmeliyiz. ...

Pek çok yoldaşımız çalışmalarını, proletaryanın en sınıf bilinçli ve devrimci bölümlerinin dar çerçevesiyle sınırlamak alışkanlığını edinmişlerdi. Geniş yığınlara ulaşma yönündeki her girişim, "oportünizm", "tasfiyecilik", "komünist hareketin saflığını bozmak" diye damgalanmıştı. Bu yoldaşlar özellikle de gerici sendikalarla gerici ve merkezci unsurlarca kontrol edilen öteki örgütlere girmeye karşı çıkıyorlardı. Bunlar, gerçekte, Lenin'in çok akıllı biçimde "solculuğun çocukluk hastalığı" adını verdiği şeyin göstergeleriydi. Bu tür bir politika sadece Balinkizme, fanatizme, eylemsizliğe ve bütün hareketin tedricen çürümesine yol açabilir.

Legal çalışmanın amacı, propaganda ve ajitasyon yoluyla, proleter yığınlarda politik mücadeleye olan ilgiyi uyandırmaktır. Bu propagandayı yapabilmek için onlarla, ne denli geri olurlarsa olsunlar, çeşitli örgütler içinde ilişkiye girmek gerekir. Pek çok yoldaşımız bunu tehlikeli görüyor. Akılsızca, bunun, komünist ilkelerimizi bozup kirleteceğine, böylece daha az sınıf bilinçli yığınlarla iç içe geçeceğimize inanıyorlar. Bu yoldaşlar, bu örgütlerde, gerici liderlerle geniş yığınları ayıran büyük farklılıkları anlamıyorlar. Pek çok yoldaşımız, bütün dikkatlerini liderler üzerine çevirirken, maalesef tabanı gözden kaçırıyor. Gerici liderlerin üyelerin düşüncelerini yansıttıklarını sanıyorlar. Ama işçi hareketlerinin tarihi bu kanaati doğrulamıyor. Rus Devrimi'nin gösterdiği gibi, proleter yığınlar içgüdüsel olarak devrimcidir.

Kitlelerden umudu yitirmek, onların gerici olduğunu varsaymak ve bir an için olsun gerici sendikalardaki komünist aktivite fırsatlarını bir kenara atmak, bir bütün olarak devrimci harekete en dar ve gerçekci olmayan bir bakışı ifade eder. Kapitalizmin gelişme dönemi, işçi hareketi içinde oportünist bir ideolojiyi doğurmuş, gerici bir liderliğin gelişmesine neden olmuştur. Ama bu dönem geçmiştir. Proletarya, acımasız empeyalizmin saldırılarına hedef olmaktadır. Devrim, tek kurtuluş olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla komünistler, savaşmak, gerici liderleri açığa çıkartmak ve yığınları Komünizme kazanmak için her devrimci proletarya örgütüne girmelidirler. Hiçbir gerçek komünist bilinçli olarak bu önemli görevi ihmal edemez.

Yasal komünist propagandaya karşı öne sürülen bir başka argüman ise, bugünkü durumda, silahlı ayaklanma zorunluluğu gibi bazı ilkelerimizi açıkça yaymaktan kaçınmaya mecbur bırakılacağımızdır. Bu argüman, çalışmalarımız sadece yasal propaganda ile sınırlı tutulsaydı doğru olurdu. Ama yasal araçlarla anlatılamayan her ne varsa, yeraltı politik partimizce yayılabilir ve yayılmalıdır da. İllegal parti denetleyen unsur olmaya devam edecektir. ...

Legal çalışma bu ülkenin komünist hareketinde önemli bir rol oynayacaktır. Komünist Parti'yi sendikalar ve öteki işçi örgütlerindeki proleter yığınlara yakınlaştıracaktır. Oralarda, illegal partinin yönetiminde, koşulların el verdiği ölçüde, komünist

propaganda yapılacaktır. Legal örgüt, ayrıca parti için bir üye kazanma zemini işlevi görecektir. Yeni ve sağlıklı unsurların sürekli akışı harekete canlılık ve yenilenmiş enerji katacaktır. ...

MYK bu yöndeki inisiyatifi ele almasaydı, bir merkezci parti gerçekte bize ait olanların denetimini ele geçirirdi.

Partimizin geniş ölçekte legal çalışma yapacak bir pozisyona ulaşacak kadar güçlü ve üyelerimizin bu görev için yeterince gelişmiş olmadığı yönündeki argüman temelsizdir. İşçi sınıfı, bir bütün olarak sadece kitaplardan ve propagandadan gelişmez de, devrimci eğitimini almaz da. Bu eğitim esas olarak zengin ve zorlu deneyimin sonucudur. Üyelerimiz, içinde gerçekten yer almazlarsa, legal çalışmayı asla öğrenemeyecektir. Tecrübe, en iyi öğretmendir. …

Komünist Parti oluşum sürecindeyken bir Komünist yığınsal partiden söz etmek aptalca ve komik olurdu. O zamanlar, etrafında geleceğin güçlü yığınsal partisini inşa etmek üzere [amacıyla], en ileri, daha sınıf bilinçli işçilerden oluşan bir komünist çekirdek yaratmak gereksizdi. Kapitalizmin bugünkü depresyon ve çözülme döneminde, yığınlar ikna edilmeye açıktır. Çok sayıda işçi, harekete katılmaya hazırdır.

Çoğumuz, komünist hareket için bir komünist yığınsal partinin gereksiz olduğunu düşünüyoruz. Bu kanaat herhalde, hareketimizin, inşa sürecinde partinin belli bir süre yığınlardan tecrite zorlandığı, erken döneminin bir kalıntısıdır. Bu yüzden de pek çok yoldaş, 130.000.000 nüfuslu bir ülkede 10.000 kadar üyeye sahip Rus Komünist Partisi'nin zaferine işaret etmektedir.

Ama karşılaştırma, varılan sonucu haklı çıkarmıyor. Ekim Devrimi öncesinde Rusya ekonomik bakımdan geri bir ülkeydi. ... Hatırlamalıyız ki, Rusya o zaman da, şimdi de bir ziraat ülkesiydi. Büyük sanayi sadece az sayıdaki merkezde toplanmıştı. Ayrıca, bu sanayi o kadar hızlı gelişmişti ki, Rus kapitalistler etkin biçimde örgütlenme olanağı bulamamışlardı. Dolayısıyla da, Bolşevik Devrimi öncesinde, Rus kapitalizmi ülkenin politik ve ekonomik hayatı üzerinde tayin edici etkide bulunabilecek kadar gelişmemişti. Çarlık rejiminin devrilmesinden sonra, siyasi alanda tek bir iyi örgütlenmiş yapı kalmıştı: Rus Komünist Partisi, Bolşevikler...

Batı Avrupa ve Amerikan komünist partileri, Rus yoldaşlarımızın karşılaşmadıkları pek çok engeli aşmak zorundadırlar. İyi örgütlenmiş, sınıf bilinçli ve güçlü bir kapitalist sınıfa karşı savaş yürütmek zorundadırlar. Aynı zamanda, proletarya saflarındaki hainlere ... karşı da zorlu bir mücadele yürütmek zorundadırlar.

Yığınsal parti kurulmasına karşı olan yoldaşlara, bizim tavrımızı haklı çıkartan, Alman Komünist Partisi'nin deneyimini anlatmak iyi olur. Daha birleşme gerçekleşmeden önce bile 100.000 üyeye sahip olmasına karşın, bu parti, [gerici] sendikaların bürokratlarına karşı mücadeleyi kazanacak ve başarılı bir proleter devrim gerçekleştirecek kadar güçlü değildi. Bu da bizi kaçınılmaz olarak şu sonuca götürür: Almanya, İngiltere ve ABD gibi kapitalist ülkelerde, sadece sendikalara ve işçilerin öteki örgütlerine nüfuz etmiş [*penetrating and permeating*] bir komünist yığınsal parti proleter devrimin öncülüğünü yapabilir. ...

Komintern'in 3. Kongresi'ne sunduğu raporunda Yoldaş Zinovyev İngiltere ve Amerika'ya ilişkin olarak, Komintern Yönetim Kurulu adına şu sözleri söylemiştir:

"2. Kongre öncesinde [19 Temmuz-7 Ağustos 1921] İngiltere'de, birbirleriyle mücadele eden 8 küçük akım mevcuttu. Büyük oranda Komintern Yönetim Kurulu'nun baskıları sonucu, şimdi tek bir partiye sahibiz. Aynı şey Amerika için de geçerlidir. Amerika bakımından, birlik gerçekleşene kadar fraksiyonların herhangi birini Enternasyonal'e kabul etmemeye karar verdik. Amerikalı dostlarımıza, sadece illegal parti sınırları içinde çalışmayı değil, Beyaz Teröre rağmen, işçi sınıfının geniş kesimlerini kazanmak üzere, partiye paralel olarak çalışmak üzere, bir yasal ve yarı-legal hareket örgütlemeyi de öğrenmelerini tavsiye etmeliyiz. Bir mezhep olarak kalmamak İngiliz ve Amerikan partileri için ölüm kalım meselesidir. İngiltere ve Amerika'da toprak öylesine iyi işlenmiştir ki, partimiz tohumları ekebilme yeteneğine sahip olmalıdır. Bu iki parti için ana sloganımızın şu olması gerektiği düşüncesindeyiz: Kitlelerle daha yakın ilişki, daha fazla legalite."

Bu alıntılar kesin biçimde kanıtlamaktadır ki, Amerika Komünist Partisi MYK'sı, legal çalışma konusunda doğru pozisyonu,

> Komünist Enternasyonal'in en büyük organının benzer tavrı benimsemesinden önce almıştır.[16]

Muhalefet, Kasım ayı başında da bu kez doğrudan parti üyelerine yönelik, "Partiyi Kurtarın" (*Save the Party*) başlığı altında bir bildiri yayımladı:

> YOLDAŞLAR!
>
> ... MYK tarafından, gerçekleştirilmesi halinde, partimizi bugünkü haliyle tasfiye ve yok edecek bazı kararlar alındı.
>
> Komintern'in kesin talimatları doğrultusunda hareket ettiği iddiasıyla MYK, partinin bütün birimlerine derhal, daha sonra bir LPP'ye [legal politik parti] dönüşecek olan 'A'nın [Amerikan İşçi İttifakı] aidat ödeyen şubeleri olma direktifi verdi, böylece yeraltı parti üyeliğiyle LPP üyeliğini özdeş, yeraltı parti birimleriyle LPP birimlerini de paralel hale getirdi. ...
>
> Şimdi de [üyelerce tartışılmadan benimsenen] partinin intiharı anlamına gelen bu politikaya kesin parti disiplini kuralı gereği uyulması istenmektedir.
>
> Bu bildiri, partinin hayatının tehlikede olduğuna inanan yoldaşları temsil eden bir komite tarafından yayımlanmaktadır. ...
>
> Her yoldaşın kendisine sorması ve üzerinde karara varması gereken soru şudur:
>
> KOMÜNİST PARTİYİ TASFİYE ETMEYE HAZIR MIYIZ?
>
> MYK'NIN KARARI BU ANLAMA GELMEKTEDİR!
>
> ... Amerika Komünist Parti üyeleri, Rusya Komünist Partisi'ndeki yoldaşlarımız gibi, ASKERÎ disiplin altında değillerdir. Parti politika ve taktiklerinde yepyeni bir yönelim gerçekleştirilmek üzereyken, bu önce kapsamlı bir tartışma ve üyelerin [değişiklikleri] anlamasıyla elde edilecek onay ile yapılmalıdır.
>
> Hiçbir yoldaş, Komünist Parti'nin kalbine yönelmiş, uyulduğu takdirde partiyi karıştırıp yok edecek bir emre, MYK kararı olarak da gelse, uymak mecburiyetinde değildir.

16 J. Wilenkin, "The Necessity for Legal Work," *The Communist*, cilt 1, sayı 3 (Eylül 1921), s. 16-20'den aktaran Davenport Arşivi.

MYK'nın, legal çalışmaya ilişkin delice planlarıyla mutabık olmayan her yoldaşı "solcu" ve "sekter" olarak mahkûm etmesi nedeniyle, önümüzdeki sorunun daha ayrıntılı bir tartışmasını yapmak gerekmektedir. Bir illegal organizasyonun bu ülkede komünist propagandayı yürütmenin tek aracı olarak varlığının yeterli olmadığını kabul ediyoruz. Yeraltı partisinin bir komünist hareket yaratmanın aracı, mekanizması olduğunu ve bu hareketin temelinin de sınıf mücadelesinin gerçekleri olması gerektiğini söylüyoruz, çünkü işçiler teorik tartışmalarla değil, yaşamlarını sürdürme mücadelesinde ve kendilerini ezenlere karşı direnişlerindeki gündelik acil ihtiyaçlarıyla harekete geçerler.

Kitlelerle ilişkilerimiz doğrudan ve zamanında olmalıdır. ABD'de böyle ilişki nerede kurulabilir? Nerede Komünist parti üyeleri işçilerin gündelik mücadelelerine doğrudan ve anında katılabilirler? Sınıf mücadelesinin gerçekleri en fazla nerede görülür? İşçileri en acil ve önemli ihtiyaçlarına ilişkin soruları çözmek için harekete geçmiş olarak nerede buluruz? SENDİKALARDA! Bütün devrimci taktiklerde ilk temel kural Komünist Parti'nin sendikalarda liderliği ele geçirmesidir. Örgütlü işçi yığınlarının aktif desteği olmaksızın hiçbir devrim bu ülkede başarılı olamaz.

Örgütleyebileceğimiz hiçbir LPP sendikalarda örgütlenmiş işçilerin önemli bir bölümünün desteğini almadan dikkate değer başarı kazanamaz!

Kuracağımız herhangi bir legal politik yapı istikrarı için yeraltı örgütünün –Komünist Parti'nin– gücüne ve disiplinine muhtaçtır. Buhar, kaynağından daha yükseğe ulaşamaz.

Bir LPP inşa etmenin önkoşulu yeraltı güçlerimizin birliğidir. Bir LPP için tek zemin, yeraltı örgütümüzün eğitilmiş, disiplinli, sıkısıkıya örgütlenmiş birimleridir. SADECE OPORTÜNİZMİN EN ZİRVESİNDEKİLER BAŞKA TEMEL ÜZERİNDE BİR LPP veya yeraltı zeminini tasfiye eden bir LPP ÖNEREBİLİRLER.

Bu KADRO içine bizim yeraltı güçlerimizin ancak kesin ve tartışmasız kontrol için gerekli olan kadarı yerleştirilmeldir.

MYK ise, bizim yeraltı gücümüzün tamamını alıp bu legal form içinde yeniden örgütlemek ve böylece de yeraltı mekanizmamı-

zın tamamını tasfiye etmek istemektedir. Amerika Komünist Partisi üyeleri pratikte LPP'NİN TEK ÜYELİK KAYNAĞINI oluşturacaklardır!

BÜTÜN YERALTI ÖRGÜTÜMÜZÜ KENDİ BAŞINA VE HEMEN AÇIĞA ÇIKARTMAK, AÇIKTIR Kİ, ÖLÜMCÜLDÜR [*SUICIDAL*]!

MYK, kurulduktan hemen sonra LPP'nin kongresini toplama eğilimindedir. Böyle bir LPP kongresi, sadece Komünist Parti'nin likidasyonunu gerçekleştirmek için olabilir. SENİ ALDATMALARINA İZİN VERME!

KENDİ GRUP VE BİRİMLERİNDE KARARLAR AL!

AMERİKA KOMÜNİST PARTİSİ OLAĞANÜSTÜ KONGRESİ TALEP ET!

PARTİYİ KURTAR![17]

E) AÇIK PARTİ'NİN (İŞÇİ PARTİSİ) KURULUŞU, MERKEZ BLOK ÖNCÜLÜĞÜNDE AKP AYRIŞMASI: YENİDEN İKİ PARTİ

Bu arada, ALA ve İşçi Konseyi arasındaki görüşmeler tamamlanmış ve İşçi Partisi adı altında LPP de kurulmuştu. New York Manhattan'da 23-26 Aralık 1921'de toplanan kuruluş kongresinde bir araya gelen 108 delege, böylece Amerika Komünist Partisi bakımından yeraltı yapılanmasına bağlı açık partiyi kuruyorlardı.

Partinin Ulusal Başkanlığı'na (National Chairman) James Patrick Cannon, Yürütme Sekreterliği'ne de Caleb Harrison seçildiler. O sırada hapiste bulunan Ruthenberg'in çıkışına kadar bu görevde kalan Harrison, Mayıs ayında bu (asıl) liderlik mevkiini, kefalet ödeyerek şartlı tahliyeden yararlanan Ruthenberg'e bıraktı.

İşçi Partisi, "bir numara" olan AKP'nin açıktaki cephe örgütü niteliğindeki "iki numarası"ydı. Amaç, yığınsal bir komü-

17 Parti Arşivi, 515.1.33; Davenport Arşivi.

nist partiye giden yolu açmaktı. Böylece parti aynı zamanda, Komintern'in legal olanaklardan sonuna kadar yararlanma, yığınsal partileşme ve "birleşik cephe" kurma yönündeki direktiflerini de yerine getirmiş oluyordu. Yeraltı yapılanması "1 numara", açık parti de "2 numara" olarak tanımlanmaktaydı. Partinin Komintern Temsilcisi Katterfeld KEYK'e sunduğu bir raporda, İşçi Partisi'ni şöyle anlatmaktaydı:

> 'X'in [İşçi Partisi] örgütsel yapısı yeraltı parti organizasyonunun her zaman için mutlak kontrolünü garantileyecek biçimde düzenlenmiştir. Bu gerçek elbette herhangi bir yazılı belgede yayımlanamaz ama ceza yasalarına göre açıklayamasak da, onun Komünist Parti'nin açık ifadesi olduğunun işçilerce anlaşılmasına zımnen olanak sağlanmıştır. 'X' için MYK tarafından kamuoyuna açıklanmak üzere bir tüzük [*constitution*] hazırlanmış ve MYK'nın oluşturduğu gerçek yörüngeler de parti örgütçüleri aracılığıyla ağızdan ağıza üyelere iletilmiştir.
>
> 'X'in yayımlanmış tüzüğü, ulusal Yönetim Kurulu'nun örgütün kendi Ulusal Kurultayı'nca seçileceğini öngörmüştür. Aslındaysa, 'X'in kurultayı, yeraltı örgütünün Merkez Yönetim Kurulu izin vermeden toplanamaz ve 'X'in Yönetimi de gerçekte yeraltı Parti Yönetim Kurulu tarafından atanmıştır. 'X'in bütün ulusal komite üyeleri yeraltı partisinin üyesi olmak zorundadırlar ve onların çoğunluğu da yeraltı Merkez Yönetim Kurulu'nun üyesi olmalıdır. Her kentte benzer bir düzenleme, 'X'in yerel komitelerinin kendilerine tekabül eden parti komitelerinin mutlak denetimi altında olmasını garanti etmektedir. Ulusal düzeyde kurumlar 'X'e ancak yeraltı partisinin Merkez Yönetim Kurulu'nun onayıyla üye kabul edilebilirler ve 'X'in yerel organizasyonlarına bireyler yeraltı örgüt üyelerinin onayı olmaksızın alınamazlar. Bu önlemler, 'X'in, yeraltı örgütünün proleter yığınlara öncülük yapması karşısında bir rakip olmayacağını, daima partinin legal kamu çalışmalarının bir aracı olarak kalacağını garantilemektedir.[18]

18 Parti Arşivi, *Agy.*; Davenport Arşivi, *Agy.*

İşçi Partisi'nin kuruluşunun hemen ardından, 7-11 Ocak tarihlerinde de Merkez Blok, "Amerika Komünist Partisi Olağanüstü Kongresi" adı altında bir toplantı düzenledi. Böylece, ipler kopmuş, ABD'de tekrar fiilen iki parti ortaya çıkmış oldu. Her iki partinin de adı Amerika Komünist Partisi'ydi ve her ikisinin de resmî yayın organlarının adı "The Communist"di. Yeniden başa dönülmüştü! Bu kongrede, partinin Komintern temsilcisi olan Robert Minor da bulunmuş ve Komintern'in 8 Aralık'ta açık parti kurulmasına onay veren kararını delegelere okumuştu. Bu kararda, "Komünist Enternasyonal Yönetim Kurulu, Amerika Komünist Partisi Merkez Yürütme Kurulu'nun, illegal Komünist Parti'nin seçim kampanyaları gibi yasal aktivitelerinde bir enstrüman olacak ulusal düzeyde bir legal politik partinin derhal kurulması lehindeki çoğunluk pozisyonunu destekleme kararı almıştır," denmekteydi.[19] Lenin'den randevu istediği notta Minor, Amerika'ya giderken yanında KEYK kararı ile Kuusinen, Radek ve Buharin tarafından hazırlanan "Amerika'da Legal Çalışma Hakkında Tez"i de götüreceğini yazıyordu.

Ne var ki, Merkez Blok kendi yolunda yürümeye kararlıydı. İşçi Partisi'nin kuruluşu ve bütün üyelerinin legaliteye geçmesiyle birlikte eski AKP'nin artık tasfiye olduğunu, böylece de kendisinin gerçek AKP'nin forumu olduğunu iddia eden bu Olağanüstü Kongre, bir bakıma, "gerçek" AKP'nin yeniden reorganizasyonu toplantısıydı ve Komintern tarafından tanınan "tek komünist parti" olma iddiasıyla toplanmıştı. Kongre, Komintern'in yeterince bilgilendirilmediği ve "Menşevik-Merkezci" unsurlarla yanlış yönlendirildiği argümanıyla, katı reddiyeci tavrını sürdürdü. Verilen tek ödün, "ilke olarak" legal çalışmaya karşı olunmadığı tezinin açıklanmasıydı. AKP adını kendi uhdesine almış olan Merkez Blok, Moskova'ya tezlerini anlatması için kendi temsilcilerini gönderme kararı da aldı. Ballam'ın Moskova seferi böyle başladı.

19 Davenport Arşivi; Minor'ın Lenin'e notu, Parti Arşivi, 515.1.39

Bu arada, "ilke olarak" yasal çalışmaya itirazları olmadığını kanıtlamak üzere, Merkez Blok "Amerika Birleşik Emekçileri" (*United Toilers of America*) adlı bir legal yapı kurdu. Birleşik Emekçiler örgütünün kuruluş çağrısı, 3 Şubat'ta İşçi Savunma Konferansı'nca (*Workers' Defense Conference*) yapıldı. Legal yapının kuruluş kongresi 18 Şubat'ta New York'ta toplandı.[20]

6 Mart 1922 tarihli New York Times gazetesi ise, "Yeni İşçi Örgütü Kuruldu; Bağımsız Sendikalar Amerikan Emekçiler Birliği'ni Oluşturdu" başlığıyla şu haberi yayımladı: "Amerikan Birleşik Emekçileri'nin kuruluşu, yeni örgütlenen İşçi Partisi'ne ilişkin komünist çabalardan ... hoşnut olmayan yarım düzine bağımsız sendika ve dernek tarafından dün burada açıklandı. ... Açıklamada, Birleşik Emekçiler'in kuruluşunun, New England İşçi Savunma Konferansı'nca, 'Amerikan işçilerini kapitalizme karşı gündelik mücadelelerinde örgütlemek ve birleştirmek' amacıyla başlatıldığı belirtildi." Haberde, Geçici Yönetim Kurulu üyeleri, Kundura İşçileri Koruma Sendikası, Birleşik Metal İşçileri, Birleşik Gıda İşçileri, Ukrayna Derneği, Litvanya İşçi Derneği, İşçi Savunma Konferansı ve Amerikan Tipografi Sendikası'ndan katılan üyelerden oluştuğu belirtiliyordu. Kurucu kurumlar arasında ayrıca Letonya Yayıncılık Sendikası, Polonya Yayıncılık Sendikası gibi göçmen ağırlıklı kurumlar da vardı.

Resmî yayın organı *The Communist* Dergisi'nde kongre hakkında aşağıdaki yazı yayımlandı:

> Amerika Komünist Partisi'nin Ocak 1922'de toplanan Olağanüstü Kurultayı, bu ülkedeki komünist hareket içinde yer alan merkezci ve yarı-merkezci unsurlarca planlanmış şekilde Komünist Parti'nin tasfiyesini ve yıkılmasını önleme mücadelesinin en üst aşamasını ifade etmiştir. 1919'da Sosyalist Parti'den koptuktan sonra politik olarak evsiz-barksız kalan yarı-burjuva aydınlar, hiçbir zaman yeraltındaki Komünist Parti'de rahat edemediler. İki yılı aşkın süredir bunlar bu ülkenin genç komünist hareketini sırtından hançerlemek için fırsat kollamaktaydılar. Buradaki Sovyet Bürosu'ndaki entrikalar ve Komintern'e yaptıkları yalan

20 Bkz. Oneal, Werner, *Age*, s. 133-134.

sunumlar, yeniden anlatmayı gerektirmeyecek kadar iyi bilinmektedir. BKP ve AKP'nin fraksiyonel birliğinin gerçekleştirildiği 1921'in Mayıs'ında yapılan Ortak Birleşme Kurultayı'ndan hemen sonra bu merkezcilerin gerçek amaçları ortaya çıktı. "Birleşik" parti mekanizmasını ele geçirir geçirmez, [İşçi Konseyi yetkilileri olan] Engdahl, Salutsky, Lore ve şürekâsı benzeri merkezci yol arkadaşlarına yanaşmaya başladılar. Birleşme Kurultayı'ndan sonraki altı ay içinde bu hainler AKP'nin bütün çalışmalarını bilinçli olarak sabote ettiler, basınını yok ettiler, dil [göçmen] federasyonlarını istikrarsızlaştırdılar, sendikalardaki AKP çekirdeklerini yıkıma uğrattılar ve AKP'nin Bolşevik fraksiyonuna karşı dikkatle planlanmış bir iftira kampanyasıyla partinin disiplin ve moralini bir ölçüde kırmayı başardılar.

6 aylık bu türden hazırlıklar sonunda, bu hain merkezciler kampanyalarının meyvelerini toplama zamanının geldiğini düşündüler. AKP'nin bütün merkanizmasına ve mali fonlarına sahip olarak ve üyelerini çaresiz bırakarak (öyle zannettiler) darbelerini gerçekleştirdiler ve İşçi Partisi'ni kurdular, böylece de Amerikan hareketi içindeki bütün Menşevik unsurları tek bir çatı altında birleştirmiş oldular.

Bütün bu süre içinde Bolşevik fraksiyon boş durmadı. Menşeviklerin amaçları açığa çıkar çıkmaz bir Ulusal Merkezî Blok [*Caucus*] yönetiminde bütün bölgelerde birlikler oluşturuldu ve AKP'yi kurtarmaya yönelik savunma başladı. Yeni bir [legal] parti kurulması için Ortak Kurultay Çağrısı yapılana kadar, AKP'nin Bolşevist birlikleri [*caucus*] mücadelelerini, partinin bölünmesini önlemek için, bir olağanüstü kurultay çağrısı talebiyle ve eski MYK'nın merkezci üyelerinin planlarını açığa çıkartmakla sınırladılar. Eski MYK'nın yedi ihanetçi üyesi parti dışındaki merkezcilerle gizlice işbirliği yaptılar ve İşçi Partisi adıyla yeni bir partinin kuruluş çağrısını birlikte hazırladılar. Bu davranışla merkezci liderler ve onlar tarafından kandırılanlar AKP'den ayrılmış oldular. [Bunun üzerine] *Central Caucus,* Komünist Parti'nin hayatının ve gelecekteki varlığının tehlikeye düştüğü bu olağanüstü durumda bütün AKP üyelerinin tavır alabilmesini sağlamak için, bütün bölgelere, AKP Ulusal Kongresi'ne delegelerini seçmek üzere şube ve bölge kongrelerini toplamaları çağrısını yaptı.

Kongre, geçtiğimiz Ocak ayında 4408 üyeyi temsilen 38 delegeyle toplandı. (Bu oldukça muhafazakâr bir rakamdır, çünkü kongre sonrasında Federasyonlar ve bölgelerce MYK'ya gönderilen raporlar [ayrılıkçıların kurduğu] AKP'nin üye sayısının 5500'den fazla olduğunu göstermektedir). ...

Delegelerin raporlarının okunmasının hemen ardından şu teklif yapıldı: "Bu yapı, Komünist Enternasyonal Şubesi Amerika Komünist Partisi'nin olağanüstü kongresi olarak çalışacaktır." Bu öneri üzerine, partimizin bütün durumunun, geçmişi ve geleceğinin ele alındığı bir genel tartışma başladı. Her delege, temsil ettiği parti üyelerinden aldığı, partinin her koşulda devamını sağlamak, Amerikan Menşeviklerini açığa çıkartmak ve itibarsızlaştırmak için mücadeleyi sürdürmek ve onları saklandıkları deliklerden çıkartarak Komintern'den kovmak yönündeki talimatları okudu. Yapılan oylamayla da öneri oybirliğiyle kabul edildi. Bu öneri üzerine yapılan tartışmalardan sonra, artık bu delegelerin ve kongrenin ne yapacağı konusunda bir şüphe olamazdı. Bu noktadan sonra kongrenin karakteri ve amacı belirlenmişti. Hiçbir kendinden menkul "lider" onu amacından saptıramazdı; hiçbir klik ya da hizip onu kontrol altına alamazdı. Aramızdaki komünist hareket için gerçek fedakârlıkları yapmakta olan yoldaşların devrimci coşkusu burada temsil edilmekteydi; ana proleter ruh, işçi sınıfının, Rusya'da devrimi başarıyla gerçekleştiren ve ilk Proleter İktidarı kuran, her türlü zorluğun üstesinden gelme kararlılığı buradaydı. Burada profesyonel, burjuva aydınlar yoktu, onların yerine fabrikaların kir ve dumanında tazelenmiş insanlar vardı; işçilerin günlük mücadelelerinin bilincinde olan insanlar. Merkezci İşçi Partisi'nin kongresinde olduğu gibi, hiçbir "düzenleme" bu kongreyi denetim altına alamazdı. AKP delegeleri buraya kendi sorunlarını kendileri çözmek üzere gelmişlerdi. ... Daha önce de pek çok kez yaptıkları gibi, parti aydınları ve kariyeristleri bizi mücadelemizde yalnız bıraktılar ve delegeler de AKP'nin gelecekteki önderliğinin proletaryanın kendisinden, ruhundan ve kanından oluşması gerektiğini kavradılar.[21]

21 Parti Arşivi, 515.1.132, The Communist cilt 1, sayı 7 (Şubat 1922) s. 1-3'ten aktaran Davenport Arşivi.

Kongrede ayrıca, AKP'nin "legal aktivitelerinin merkezîleştirilmesi", yani "AKP'nin bir legal organizasyonu"nun, "kapitalist devletin kitle eylemi ve silahlı isyan yolundan şiddetle yıkılması ve sovyet gücüne dayalı proletarya diktatörlüğünün kurulması"na dayalı parti amaç ve faaliyetlerini engelleyemeyeceği biçimde inşası ve kontrolü kararlaştırıldı. Böylece, "legal partiye ve çalışmaya karşıtlık" suçlamasının önüne geçilmek, bu arada da Komintern talimatlarını yerine getirmek amacı gerçekleştirilmiş olacaktı. Yine bu bakımdan, "seçimlere katılım" konusunda da kararlar alındı. Buna göre de, "AKP –kendi özel seçim organizasyonuyla– öteki bütün burjuva parti adaylarına karşı işçi sınıfı programı temelinde kendi adaylarını çıkaracaktır. [Böylece] delegelerin seçimlere aktif olarak katılınması konusunda aldıkları tavırla AKP'nin solcu [sol-komünist/goşist] bir parti olduğuna ilişkin iftira ve yalan propagandası da yalanlanmış oldu. [Bu konudaki] komite raporu küçük değişikliklerle kabul edildi."[22]

1) KOMİNTERN MÜDAHALESİ

Merkez Blok'un temsilcisi Ballam, 12 Mart 1922'de Moskova'ya ulaştı. Şimdi taraflar tezlerini Komintern bünyesindeki "Amerikan Komisyonu"na anlatacaklardı. Otto Kuusinen, Heinrich Brandler ve Matyas Rakosi'den oluşan Komisyon'daki görüşmelerden memnun kalmayan Ballam, KEYK Başkanı Zinovyev'e, "Komünist Enternasyonal'in ilkelerine sadakatleri hiçbir zaman sorgulanmamış, Rusya'daki ve bütün dünyadaki Proleter Devrim'e bağlılıkları şüphe götürmez 5000 yoldaşı temsil etmek üzere Komintern'e gönderildiği"ni belirterek başladığı bir mektupla, KEYK'in objektif bir karar alabilmesi için derinlemesine bir incelemenin yapılması talebinde bulundu.[23]

22 *Agy.*

23 Parti Arşivi, 515.1.128; Davenport Arşivi.

Ne var ki, Komintern'deki hava muhalefetin sandığı gibi değildi. Komintern'in ABD'deki durum hakkında yanlış bilgilendirildiği ve ilke kararının da çoğunluk tarafından, LPP için net talimat olarak, yanlış yorumlandığı iddialarına dayanan Merkez Blok (yeniden örgütlenmiş AKP) tezleri, Amerikan Komisyonu'nda ve sonra da KEYK'te kabul görmedi.

Ballam, daha sonra, gönderdiği bir raporda durumu yoldaşlarına şöyle anlatacaktı:

> [Komintern tarafından] tanınma mücadelesini ... başlattık ve 4. Kongre'ye kadar asla vazgeçmeyeceğimizi söyledik. Mücadele gerçekleştirildi. Kaybettik. ... Amerikan sorunu hakkında Zinovyev ve başkalarıyla [da] konuştum. Eskiden bizim tarafta olanlardan pozisyonumuzu savunan tek kişi bile yok. Moskova'daki öteki ülke komünist parti temsilcilerinden de kimse yok. Tek dostumuz ihtiyar Yavki [Japon Komünist Sen Katayama] idi ama o bile LPP konusundaki tavrımıza karşıydı.
>
> Bir sorun Üçüncü [Enternasyonal] tarafından belirlenen politikayla çelişmiyorsa, KIE [Komünist Enternasyonal] karışmıyor. Çoğunluklara aldırmıyorlar. Kendi politikalarını yürütecek azınlıkları, bunlara karşı olan çoğunluğa karşı destekliyorlar. Enternasyonal'e karşı en büyük suçun ayrılmak olduğunu düşünüyorlar. "Amerika'da 5000 yoldaşı temsil ediyorsun, bunlar kimin yoldaşı? Dobin'in, Moore'un, Henry'nin mi? Yoksa onlar Lenin'in, Troçki'nin, Buharin'in yoldaşları mı? Önce disipline uyacaksınız."
>
> Onlara bizimkilerin Merkezcilerle birleşmeye hazır olmadıklarını söyledim. Bana şöyle yanıt verdiler: "ABD'de Merkezcileri desteklemek istemiyorsunuz? Siz Amerika'da bir tehlike oluşturmayanlardan korkuyorsunuz. Biz, Avrupa'da tehlikeli olmalarına karşın onlardan korkmuyoruz..."[24]

Sonunda, Ballam, Komintern'e boyun eğdi ve 24 Mart'ta Zinovyev'e şu mektubu gönderdi:

24 Bkz. Davenport Arşivi.

Sevgili Yoldaş Zinovyev,

Amerikan komünist hareketinin çıkarları için temsil ettiğim fraksiyonun feshedilmesini kabule ve devrimci saflardaki bir er olarak karşı çıkamayacağım Komintern'in politikalarına hizmet etmeye hazırım.

Dolayısıyla aşağıdakileri kabul etmeye hazırım: Amerika Komünist Partisi'ne koşulsuz olarak geri döneceğiz; aynı zamanda legal politik partiye – İşçi Partisi'ne üye olacağız; Amerika Komünist Partisi Merkez Yönetim Kurulu ile Komintern Yönetim Kurulu'nun otoritesini tanıyacak ve disiplinine tabi olacağız.

Son üç yıldır Komintern üyesi olan ve 5000 yoldaştan oluşan fraksiyonumuzun tam ve koşulsuz feshini gerçekleştirirken, bu yoldaşlarımızın üyelik haklarını korumak ve yeni anlaşmazlıklarla ayrılıklardan kaçınmak için Komintern Yönetim Kurulu'na şunları önerdim:

1) Moore [Ballam], Marshall [Max Bedacht] ve Komintern Yönetimi tarafından seçilecek bir yoldaştan oluşan üç kişilik bir komisyonun, Carr [ana AKP Temsilcisi Ludwig Katterfeld], Moore [Ballam] ve komisyon başkanının onayıyla atanması...

2) Bu üçlü komisyonun Amerika Komünist Partisi MYK'sının bütün toplantılarına, oy hakkı olmaksızın katılması.

3) Bu komisyonun Amerika Komünist Partisi'nin bütün kitap, belge, dosya, rapor vb. [arşivi]'ne serbestçe girebilmesi.

4) Komisyonun Amerika Komünist Partisi'nin bölgesel ve öteki birimleriyle ilişki kurabilmesi.

5) Komisyonun Amerika Komünist Partisi'ni teftiş etmesi ve Komintern Yönetim Kurulu'na tam bilgi vermesi.

6) İki fraksiyonun birleşmesinden sonraki 30 gün içinde bir parti kongresi çağrısı yapılması ve çağrıdan sonraki 30 gün içinde de kongrenin toplanması.

7) Komisyonun Komintern tarafından finanse edilmesi...[25]

Amerika'daki yoldaşlarına da 27 Mart tarihli şu şifreli telgrafı çekti Ballam:

25 Parti Arşivi, 515.1.128; Davenport Arşivi.

"İki şirketi [iki hizbi] merkez ofisin [KEYK] koruması altında birleştirme düzenlemesi tamamlandı stop hasım şirketle [çoğunluk grup] rekabeti ve ona yönelik bütün saldırıları durdurun stop merkez ofisten [KEYK] bir satış elemanı [temsilci] geliyor stop genel hissedarlar toplantısında [Parti Kongresi] bütün hissedarların [delegelerin] hakları garanti edilecektir stop şirketimiz [Central Caucus] ana ofisin [KEYK] kararlarına riayet etmeli ya da aksi takdirde iflası [atılmayı] göze almalıdır stop."[26]

KEYK'in çoğunluğu destekleyen kararı da bir mektupla Amerika'ya gönderildi. 30 Mart tarihli mektupta şöyle denmekteydi:

> [Amerikan partisi içinde ortaya çıkan yeni bölünme] haberi daha da tuhaftı çünkü bölünme, güya bir legal parti kurulması, yani partinin, doğrudan Üçüncü Komünist Enternasyonal tarafından önerilen taktikleri gerçekleştirmesi nedeniyleydi...
>
> Yönetim Kurulu'nca atanan bir Komisyon resmî AKP temsilcisi Yoldaş Carr [Ludwig Karrerfeld] ve ayrılan hizip temsilcisi Yoldaş Moore [John Ballam] ile uzun toplantılar düzenleyerek durumu bütün boyutlarıyla ele aldı. Komisyon raporundan hareketle de Yönetim, bu mektupla birlikte size iletilecek bir kararı oybirliğiyle aldı. Yönetim ayrıca, Komisyon'a, bu kararın gerçekleştirilmesi konusunda Amerikalı yoldaşlarla görüşmesi talimatı verdi.
>
> Bize göre, parti çoğunluğu bir legal parti kurulması için hazırlıklara girişmek ve kuruluşu gerçekleştirmek için hemen hareket etmekle Dünya Kongresi Tezleri'nin [Üçüncü Kongre Tezleri] ruhuna tam uygun hareket etmiştir. Muhtemeldir ki, legal partinin kuruluşunda bazı hatalar yapılmıştır. Bazı merkezciliğe eğilimli unsurların illagal çalışmayı küçümsediğini biliyoruz; AKP bu eğilimlerle mücadele etmelidir. Ne var ki, yanlışları düzeltmenin en iyi yolu, işi daha iyi yapabilecek olanların [sürece] katılması ve bütün gücüyle yardımda bulunmasıdır.
>
> Siz farklı davrandınız ve parti bütünlüğünü bozdunuz, elinden geldiğince Enternasyonal'in partiye Amerikan işçi yığınlarını

26 Parti Arşivi, 515.1.128;Davenport Arşivi.

kazanma yolunu açmaya dönük bir kararını uygulamaya çalışırken, partiyi dışarıdan yaylım ateşine tuttunuz.

Komünizmi seçilmişlerin dini olarak ele almayan ama Komünist Devrimi Amerikan proletaryası aracılığıyla gerçekleştirmek için içtenlikle çaba gösteren her komünist, bu devrimi yapmanın yol ve yöntemlerini düşünen herkes, komünistlerin yığınlara gitmek, mücadelelerini devrime hazırlamak için etkilemek ve komünizme kazanmak hedefi için, geniş yığınların ulaşabildiği bir açık, yasal partinin kesin zorunluluk olduğu sonucuna varmalıdır. ...

Şimdi aramızda bulunan Yoldaş Moore [John Ballam] bizimle yaptığı uzun görüşmeler sonrasında KOMİNTERN'in kararlarıyla ortak amaçlarımızın gerçekleşmesine yardımcı olmaya çalıştığına ikna oldu. ...

PARTİ'YE VE ÇALIŞMALARINA GERİ DÖNECEKSİNİZ. YOLDAŞ MOORE [Ballam] YOLDAŞ CARR [Çoğunluk temsilcisi Katterfeld] İLE BİR ORTAK PLATFORMDA BULUŞTU. PARTİYE İLİŞKİN OLARAK AYNI ŞEYİ SİZ NEDEN YAPAMAYASINIZ?

Komünist Enternasyonal Amerika'ya, görevi hâlâ var olan anlaşmazlıkları aşmak için size yardım etmek olan yetkili temsilcisini gönderiyor. Şimdiye kadar başka ülkelerde sizinkilerden çok daha büyük sorunlarla karşılaşmak zorunda kaldık ve onların üstesinden gelmeyi öğrendik.

Hizmetinize bütün devrimci deneyimimizi sunuyoruz – çıkış yolunu birlikte bulacağız...[27]

KEYK'in tebliğ edilen kararı kesin ve netti:

27 Mayıs 30, 1922, Parti Arşivi, 515.1.128; Davenport Arşivi; Harvey Klehr, John Earl Haynes, Kyrill M. Anderson, *Age*., 19. Kolay saklanması için "küçük ve ince bir ipek" üzerine basılmış metnin Komintern Arşivi'nde de (RTsKhIDNI, 495.1.26- dijitalize olmayan bölüm) bulunduğunu belirtiyorlar.

Amerika Komünist Partisi'nın Bütün Üyelerine,

Yoldaş Moor'un [Ballam] grubunun Amerika Komünist Partisi olarak tanınmasına ilişkin talebini dinledikten sonra, Komünist Enternasyonal Yönetim Kurulu aşağıdaki kararı almıştır:

1. Komünist Enternasyonal Yönetim Kurulu, Amerikan seksiyonu olarak sadece, şu anda Sekreteri Lewis [William Weinstone], KEYK temsilcileri –geri dönecek– Marshall [Max Bedacht] ile Carr [Ludwig E. Katterfeld] olan Amerika Komünist Partisi'ni tanımaktadır.

2. KEYK, Amerika Komünist Partisi Merkez Yürütme Kurulu Çoğunluğunun, geçen Kasım'da KEYK tarafından kabul edilen ve talimat olarak Amerikan partisine gönderilen Üçüncü Kongre Tezleri ve konuya ilişkin Tez ile uyumlu olarak bir legal parti kurma kararını onaylamaktadır.

3. KEYK, Moore [Ballam], Dow [Charles Dirba] ve Henry'nin [George Aşkenazi] liderliğindeki Azınlık Grubu'nun tavrını geçersiz sayar ve KE [Komünist Enternasyonal] kararlarına uymayı reddettikleri ve Komünist disiplini yıkıcı biçimde bozdukları için şiddetle kınar.

4. KEYK, bu grubu ve yandaşlarını, AKP, KE seksiyonu ismini ya da komünist amblemini kullanmaktan özellikle men eder ve KE'yi temsil ettiklerini iddia eden belgeler yayımlamasını yasaklar.

5. Dördüncü Kongre'ye itiraz edileceği yönündeki tehdite gelince, KEYK, sadece KE'nin kararlarına uyan ve onun tarafından tanınan bir seksiyonun itiraz hakkı bulunduğunu belirtir. Kendilerini örgüt dışında konumlandıranlar Uluslararası Kongre'ye itirazda bulunamazlar.

6. KEYK, Moore, Dow ve Henry tarafından yönetilen fraksiyonun Komünist Enternasyonal mensubiyetlerini sürdürmek isteyen bütün üyelerine, kendilerini bir an önce, kabul edilmiş AKP içinde doğru dürüst konumlandırmalarını bildirir. Bu, her üyenin normal parti kanallarından aidatını ödemesi ve AKP MYK'sı ile KE'nin aynı zamanda legal partiye de üye olma kararına riayet etmeleri demektir.

7. Bu talimata, KP MYK'sınca duyurulmasından sonraki 30 gün içinde uyanlar, bu baharda yapılacak olan AKP Kongresi'ne katılma dahil, bütün haklarıyla üyeliğe kabul edileceklerdir.

> 8. AKP Kongresi, yukarıdaki [koşullara] uyan üye ve birimlerin kendi bölümlerindeki kongre delegelerini seçecek temsilcilerin belirlenmesi oylamasına katılabilmelerini mümkün kılacak bir tarihte yapılmalıdır.
>
> 9. Belirtilen sürede normal [*regular*] AKP içinde sicili temiz bir biçimde yer almayı kabul etmeyen "azınlık" üyeleri Komünist Enternasyonal'den atılacak ve Üçüncü Enternasyonal'in herhangi bir seksiyonunca ancak yeni üye olarak tekrar üyeliğe kabul edilebilecektir.
>
> 10. Moore'a Amerika'ya dönmek ve bu kararların uygulanması için elinden geldiğince çaba göstermek talimatı verilmiştir.[28]

Parti içindeki anlaşmazlığı bildiklerinden, daha baştan, partiye gönderdikleri Komintern Yönetim Kurulu kararını sunuş mektubunda, Buharin, Radek ve Kuusinen, azınlığın çoğunluk kararına, "sadakatle ve koşulsuz [*loyally and without questions*]" uyma zorunluluğunu hatırlatıyor ve "Bu parti disiplini olmaksızın Komünist Parti'nin eylemde bulunması olanaksızdır [*Without this party discipline, Comunist Party activities are impossible*]" diye ekliyorlardı.

Tabii sorun salt "bileşme"yle ilgili değildi. Legalite sorunu da hareketin önünde durmaktaydı ve buna da bir açıklık getirilmesi zorunluydu. Partinin bütün legal ve illegal olanak ve kanalları kullanması gerektiğine işaret edilen karar metninde, var olan koşullarda, "ABD Komünist Partisi'nin legalleşmesi olanaksızdır" denmekteydi. Bununla birlikte, partinin çeşitli legal organizasyonlar yaratabileceği, hatta bir "legal devrimci İşçi Partisi" de kurulabileceği belirtiliyordu. KEYK kararına göre, bu legal parti öyle kurulmalıydı ki, komünistler ona rahatlıkla katılabilmeli ama polis de kimin komünist, kimin olmadığını anlayamamalıydı. Ayrıca, "üyeleri sadece komünistlerden oluşan yeraltı ör-

28 Bu metin Parti Arşivinde bulunmamaktadır. Aynı şekilde Komintern Elektronik Arşivi'nde de mevcut değildir. Metni yayınlayan Klehr, Haynes ve Anderson'un onu Komintern'in Moskova'daki dijitalize edilmemiş belgeleri arasında (RTsKhIDNI, 495.1.26) buldukları anlaşılıyor. Bkz. *Agy.*, s. 19-21.

gütü tasfiye edilmemeli, aksine daha sıkı ve güçlü hale getirilmelidir. Üyeleri aracılığıyla legal devrimci partiyi yönlendirmeli ve denetlemelidir. Her komünist, yani yeraltı partisinin her üyesi demirden disipline tabi olmalı ve bütün legal ve illegal aktivitelerinde yeraltı partisinin yönetici organlarının talimatları doğrultusunda davranmalıdır."

KEYK metninde, bir azınlık grubunun, legal imkânların kullanılmasına karşı çıkmadığı ama "çoğunluğun devrimci legal parti kurulması sürecine aceleci ve enerjik yaklaşımına itiraz ettiği", ama "yapılan bu ayrımın Komintern Yönetim Kurulu'nun kanaatine göre, sağlam bir zemine oturmadığı" belirtiliyordu. Bu konudaki "hızlı ve enerjik yaklaşımın hatalı olmadığı", aksine "yeraltının 'yeterince güçlenmesi'nin beklenmesinin yanlış olacağı" yargısı ifade ediliyordu. Kararda, legal örgütlenme içindeki çalışmalarla yeraltı örgütünün de güçleneceği görüşü, "Tarihin ilerlemesi, bize önce yeraltı partisinin bütünüyle güçlenip, ancak ondan sonra legal parti örgütlenmesine başlama özgürlüğü verecek kadar basit bir mesele değildir," diyerek vurgulanıyordu. Ayrıca, inisiyatif ve fırsatın merkezci güçlere bırakılmaması gerektiğine işaret ediliyor ve "Komünist Parti yeni legal partinin kurulmasında inisiyatif kullanmalı ve denetimini de sıkıca eline almalıdır," deniyordu.

KEYK kararında ayrıca, legal partinin programının "bir ölçüde kısıtlı [*somewhat restricted*]" olacağı kabul ediliyor ve "İllegal komünist amacı anlatmasalar da, kitleler üzerinde nesnel olarak devrimci etki yapacak özel önlem ve sloganların oluşturulması gerekir," diye ekleniyordu. "Yeraltı partisinin, yani gerçek Komünist Parti'nin bütün üyelerinin açık partiye üye olması" zorunluluğu bir kez daha belirtildikten sonra şunlar belirtiliyordu:

> Komünist Parti üyeleri, legal parti içinde her zaman liderlik pozisyonlarında bulunmalıdırlar. Komünist Parti'nin bütün üyelerine ek olarak legal parti, sınıf mücadelesi ilkesini ve İşçi İktidarı yoluyla kapitalizmin yıkılmasını benimseyen görece ileri işçileri de bünyesine almalıdır. Bu ilkeleri kabul eden emek

örgütleri de, Komünist Parti Merkez Yürütme Kurulu kararıyla, legal partiye kurumsal olarak alınabilir ya da iliştirilebilir [*admitted or affiliated*].

Komünist Enternasyonal Yönetim Kurulu, Amerika Komünist Partisi Merkez Yürütme Kurulu çoğunluğunun, illegal Komünist Parti'nin seçim kampanyaları ve benzeri kampanyalarına katılmada bir araç olacak ulusal ölçekte legal politik partinin hemen kurulması lehindeki pozisyonunu destekleme kararı almıştır. ... Azınlık ya da çoğunluk, Komünist Enternasyonal'in kararı, Amerika Komünist Partisi'nin bütün üyelerince, legal politik partinin hemen inşasında şevkle çalışmak üzere, kabul edilmelidir. Kural olarak, legal çalışmaya bütün gücüyle katılmayan ya da bu görevi sabote eden parti üyeleri partiden ayrılmalıdırlar.

Ama bu talimatları yerine getirirken, parti, illegal çalışmayı yadsımak ya da ihmal etme eğiliminden kaçınmalıdır – hem görünürde hem de gerçekte legalleşme eğilimi. Bu eğilim özellikle, sınıf mücadelesinin, sıradan işçilerin her zaman içinde olduğu ve fakat legal çalışmada yer alan aydınların bazen korunduğu, ağır fizikî aşamalar konusunda pek az deneyimi bulunan "entelektüel" parti üyeleri arasında görülecektir. Legal aktivitelerin görece kolay koşullarında birçokları, kamusal alanda ne türden manevralar yapılırsa yapılsın, nihai olarak sınıf mücadelesinin, son ana kadar fizikî güçlerin acımasız savaşı olması gerektiğini unutacaklardır. Parti üyeliğinin belli bir bölümü kaçınılmaz olarak (sınıf mücadelesinde yer alan sıradan hiçbir işçinin unutmasına izin verilemeyecek) bu temel gerçeği unutacaktır ve partinin illegal yapılanmasının tasfiyesine ilişkin saf önerilerde bulunacaklardır. Böyle bir eğilim devrimci proleter bir parti için çok tehlikelidir. Yeraltı partisinin tasfiyesi, devrimci hareketin tasfiyesi anlamına gelecektir. Bu türden görüşlerde ısrarcı olan üyeler illegal partiden acımasızca atılmalıdırlar. ...

Açık alana girerken, Komünist Parti, ulusal ya da bölgesel Komünist Parti merkezlerini, arşivini ve illegal araç-gereçlerini, yeraltı baskı düzenlemelerini ya da Merkezî Yürütme Kurulu personelini açığa çıkartma yanlışına düşmemelidir. ... Komünist Parti'nin yeraltı teşkilatı sadece acil durumlar için değildir, fakat sürekli ve kalıcı kullanım içindir. 10 kişilik en küçük birimine

kadar parti yapısının her şube ve gövdesi gizli adreslerini ve toplantı yerlerini korumalı, bunları sürekli yeraltı fonksiyonlarında kullanmalıdır. Legal partideki görevi ne olursa olsun, her üye yeraltı organizasyonundaki görevlerini de yerine getirmelidir.

(NOT for publication)
(by order of author.)

Dear Friends:-

In my brochure, a copy of which I now send you, you will find a brief exposition of my opinion about American affairs and about the duties of our Party in America.

We have been informed that a part of our Russian comrades in America is of the opinion that it is not necessary to hasten with the creation of a legal party in America. It appears to us that this is a very great mistake. On the contrary, we are very late with this matter in America, and every week of further tardiness brings the greatest harm. We quite understand that it is impossible now to create legally an open Communist Party in America. The difficulties are gigantic. But it is necessary to make use of every inch of the ground. It is necessary to establish a legal paper (and local papers) which, though in the most guarded and extremely moderate form (as was done by the Bolshevik papers under the Tsarist censorship), would preach the elementary truths of Communism, or even only the class of the class struggle. It is necessary to orset a legal 'Society of Friends of Labor,' or something of that sort; ultra moderate in appearance, but a society acting openly, which would give you the possibility of raising your heads from the underground (think again of the example of the Russian Bolsheviks under Tsarism). It would be the greatest mistake to look ourselves in amongst ourselves. All that our enemies in America need is that the Communists, getting stubborn over 'purity of principle,' and 'irreconcilability,' should detach themselves from the masses and transform themselves into a sect and sit 'as a matter of principle' in their underground without sticking their noses out of it. As for us, the Comintern, we need the very opposite. And particularly the Russian comrades will be taking upon themselves a great responsibility if they act as an obstacle to the fulfilment of the unquestionable instruction of the Comintern.

It is very much to be desired that the comrades holding this (differing opinion on the subject should write to us in full their reasons.

We send you all our warmest greetings. Remember the starving ...ge in Soviet Russia. What has been done so far is only a drop in ...bucket. It is necessary many, many times to intensify this work.

With Com. greetings, G. Zinoviev.

(By order of author, this letter is NOT to be published).

Zinoviev'in legalite konusundaki 9 Ekim 1921 tarihli uyarı mektubu.

Partinin yeraltı basını devam ettirilmelidir. ... Ne ölçüde "liberal" olursa olsun, burjuva yönetim altında, bir Komünist Parti yeraltı basın-yayın teçhizatından asla vazgeçmemelidir ve ABD'deki mevcut koşullarda yeraltı yayın faaliyetleri durdurulmamalıdır...İllegal basın, legal yayıncılığın yapamayacağı propagandayı yapmalı ve böylece de tam komünist mesajın her zaman için açıklanmasını garanti etmelidir.

Legal kurumlardaki kafa emekçileri, yeraltı partisindeki çalışanların ücret skalasına, disipline ve kurallara tabi olmalıdır. Her zaman için hatırlanmalıdır ki, gerçek Devrimci Parti –Üçüncü Enternasyonal Şubesi– Amerika Komünist Partisi'dir ve legal parti sadece kitleler içindeki çalışmasını daha iyi yapmak için kullandığı bir araçtır. Sadece Amerikan Şubesi –Amerika Komünist Partisi– içinde Amerikan işçileri Komünist Enternasyonal'in üyesi olabilirler.[29]

29 Parti Arşivi, 515.1.38.

9 Ekim 1921 tarihli bir mektupla da Komintern adına Zinovyev Amerikalı komünistleri bir kez daha uyarma ve anlaşmazlığa müdahale etme ihtiyacı hissetti. Zinovyev'in "Amerika konusu ve partimizin görevleriyle ilgili düşünceler"ini belirttiği ve "Yazar yayımlanmamasını istiyor," notuyla gönderdiği broşüre eklediği kısa notta legaliteye ilişkin olarak şunlar yazılıydı:

> Amerika'daki Rus yoldaşlarımızın bir bölümünün, Amerika'da bir legal parti kurulması için çalışmalarda acele edilmemesi düşüncesinde olduklarını öğrendik. Bize göre bu çok büyük bir hatadır. (*very great mistake*). Tam tersine, Amerika'da bu konuda çok geç kalmış durumdayız ve gecikmenin her geçen haftası daha büyük zararlar getirmektedir. Şimdilerde Amerika'da yasal olarak açıkta bir Komünist Parti kurmanın olanaksız olduğunu gayet iyi anlıyoruz. Sorunlar devasadır. Ama her olanaktan yararlanmak zorunludur. En dikkatli ve ılımlı biçimde (Çarlık sansürü karşısında Bolşevik yayınların yaptığı gibi) Komünizmin, hatta sadece sınıf mücadelesinin en temel gerçeklerini anlatacak olsa da, bir yasal gazetenin (ve yerel gazetelerin) çıkartılması şarttır. Yasal bir "Emeğin Dostları Derneği"nin ya da buna benzer bir şeyin oluşturulması gerekmektedir: görünürde ultra ılımlı ama kafanızı yeraltından çıkartmanıza imkân sağlayacak bir örgüt (yine Çarlık altındaki Rus Bolşeviklerinin örneğini düşünün). İçimize kapanıp kendi kendimize kalmak en büyük yanlışlık olacaktır. Amerika'daki düşmanlarımızın ihtiyaç duyacakları tek şey, Komünistlerin, "ilkelerin saflığı" ve "uzlaşmazlık"ta inat ederek kendilerini yığınlardan kopartmaları, bir mezhebe dönüşmeleri ve burunlarını dışarı çıkartmadan 'ilke gereği' yeraltında oturmalarıdır. Biz Komintern'e göre, bunun tam tersine ihtiyacımız vardır. Ve özellikle de Rus yoldaşlar Komintern'in net talimatlarının yerine getirilmesi önünde engel oluştururlarsa, büyük sorumluluk altına girmiş olacaklardır.
>
> Bu konuda farklı düşünceler taşıyan yoldaşların gerekçelerini bize tam olarak yazmaları gerekmektedir..."[30]

30 Parti Arşivi, 515.1.38

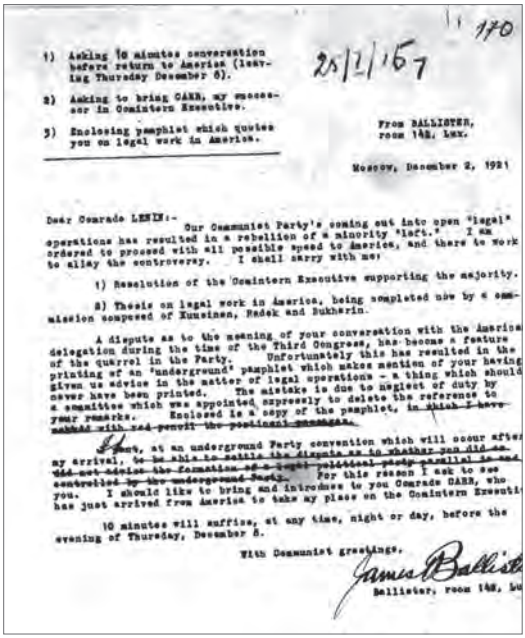

170

25/2/167

1) Asking 10 minutes conversation before return to America (leaving Thursday December 8).

2) Asking to bring CARR, my successor in Comintern Executive.

3) Enclosing pamphlet which quotes you on legal work in America.

From BALLISTER, room 142, Lux.

Moscow, December 2, 1921

Dear Comrade LENIN:-

Our Communist Party's coming out into open "legal" operations has resulted in a rebellion of a minority "left." I am ordered to proceed with all possible speed to America, and there to work to allay the controversy. I shall carry with me:

1) Resolution of the Comintern Executive supporting the majority.

2) Thesis on legal work in America, being completed now by a commission composed of Kuusinen, Radek and Bukharin.

A dispute as to the meaning of your conversation with the America delegation during the time of the Third Congress, has become a feature of the quarrel in the Party. Unfortunately this has resulted in the printing of an "underground" pamphlet which makes mention of your having given us advice in the matter of legal operations - a thing which should never have been printed. The mistake is due to neglect of duty by a committee which was appointed expressly to delete the reference to your remarks. Enclosed is a copy of the pamphlet, in which I have ~~marked with red pencil the pertinent passages.~~

~~Hence~~, at an underground Party convention which will occur after my arrival, ~~to be able to settle the dispute as to whether you did or did not advise the formation of a legal political party parallel to and controlled by the underground Party.~~ For this reason I ask to see you. I should like to bring and introduce to you Comrade CARR, who has just arrived from America to take my place on the Comintern Executi

10 minutes will suffice, at any time, night or day, before the evening of Thursday, December 8.

With Communist greetings,

James Ballister

Ballister, room 142, Lu

Moskova'daki temsilci James Ballister'in (Robert Minor), Amerika'ya dönmeden önce legalite konusunda Parti içindeki "azınlık isyanı"nı görüşmek üzere Lenin'den, "8 Aralık Perşembe akşamdan önce gündüz ya da gece" 10 dakikalık görüşme talep eden 2 Aralık 1921 tarihli mektubu. Ballister, yanında yerine gelen temsilci Carr'ı da (Ludwig Katterfeld) getirmek istediğini yazıyor. Ballister, ayrıca, Kuusinen, Radek ve Buharin tarafından yazılan "Amerika'da Legal Çalışma" tezi ile bu konuda legal çalışmayı destekleyen KEYK kararını da de sunmak istediğini belirtiyor.

2) LENİN'LE GÖRÜŞME

Legal parti konusunda Lenin'in de görüşleri alınmıştı.

Legal parti kurulması konusunda, başta İşçi Konseyi olmak üzere AKP dışı "sol" unsurların, parti içindeki daha çok BKP kökenli "yerli" komünistlerin ve elbette Komintern'in oluşturduğu fiilî bir güçlü "ittifak" ortaya çıkmıştı. Bu süreçte hemen bir LPP

kurulmasını isteyenlere en önemli katkıysa, Lenin'den gelmişti. Nitekim MYK'nın LPP kurulmasına ilişkin kararının alınmasında, Moskova'dan gelen ve orada yaptıkları görüşmelerde Lenin'in LPP kurulmasını savunduğunu belirten Max Bedacht'ın raporunun özel etkisi olmuştu. Moskova'da Enternasyonal'in Üçüncü Kongresi öncesinde ve sırasında Amerikalı komünistlerle Lenin arasında birkaç görüşme olmuştu. Bu görüşmeler sonunda, Lenin'in kesinlikle bir LPP kurulması yönünde görüş belirttiği iletilmişti Amerika'ya.

Moskova'daki Amerikan delegasyonu içinde ise bu konuda ciddi görüş ayrılıkları söz konusuydu. Partinin Komintern'deki temsilcisi Bedacht'ın Lenin'in LPP kurulmasını istediği yönündeki raporuna karşı itirazlar da gelmişti. Moskova'daki Lenin-Amerikan delegasyonu görüşmesine katılmış olanlardan Charles Wallace ("Stepan"/"Steffen"/ "Steven Ross" adlarını da kullanıyordu), Bedacht'ın belirttiği gibi, Lenin'den açık ve kesin bir önerinin gelmediğini iddia etmişti. Böylece ortaya bir de bu sorun çıkmıştı.

Bedacht'ın, Lenin'in kesin ve net bir biçimde bir LPP kurulması yönünde görüş belirttiği iddiasına karşılık Charles Wallace, gönderdiği raporda Lenin'le yapılan görüşmeyi şöyle anlatıyor:

> [Üçüncü] Kongre sırasında, Komintern'in büyük önderi Yoldaş Lenin, Amerikan delegasyonunun bütün üyeleriyle bir toplantı yapmak istediğini belirtmişti. Toplantı, Yoldaşlar Andrew [Nicholas Hourwich], Ballister [Robert Minor], Baldwin [Oscar Tyverovsky], Gorny, [mahkûm edildiği Amerika'dan kaçıp Rusya'ya gelen sendikacı Bill] Haywood, Marshall [Max Bedacht] ve Wallace'ın katılımıyla 7 Temmuz'da yapıldı. Lenin'in kanaatine göre, Amerikalı yoldaşlar bütün mücadele olanaklarını kullanmamaktaydılar. [Lenin] Amerika'daki politik durumla çok ilgiliydi...
>
> Yoldaş Lenin, propagandamızı yaymak için günlük bir İngilizce gazetenin en temel ihtiyaç olduğunu düşünüyor. Bu ... kelimenin tam anlamıyla legal bir gazete olmalıdır. Düşmanın gazeteyi

> yasaklamasından kaçınmak için editoryal yazılarınızı önce avukatınıza gösterin, diye öğüt verdi. Gazetenin ana özelliği ekonomik mücadele cephesinin haberleri olmalıydı; teorik yazı ve tartışmalar gazetede çok fazla yer kaplamamalıdır.
>
> Legal komünist çalışma için kullanılabilecek öteki araçlar konusunda, Yoldaş Lenin bize bir legal komünist organizasyon kurmak için gerekli adımları atmamız tavsiyesinde bulundu. Lenin bu görevi yerine getirirken azami dikkat göstermemizi öğütledi. Legal organizasyon, yeraltı partisine alınamayacak işçilerin mobilize edileceği bir yer olmalıdır. Lenin, güvenilmez unsurların legal organizasyona girmesini engellemek için her türlü önlemin alınması gerektiğini söyledi; sıradan bir işçi için bekleme süresi birkaç ay olabilir ama entelektüeller için birkaç yıllık bir bekleme süresi olmalıdır...[31]

Görüldüğü gibi, raporda, Lenin'in LPP konusunda kesin bir önerisi olmadığı, bir partiden değil de sadece "legal organizasyon" dan söz edildiği, bu konuda "çok dikkatli olmak" gereğinin vurgulandığı gibi ifadelerle Lenin'in "mutlak bir zorunluluk"tan bahsetmediği izlenimi yaratılmak istenmektedir. Çoğunluğun, Lenin'in otoritesini arkasına almasına engel olmak için Lenin'in görüşlerinin "yumuşatılması", ortada kesin bir "talimat"ın olmadığı, sadece genel tavsiyelerle yetinilip inisiyatifin Amerikan partisine bırakıldığı gibi bir tablo yansıtılmak amaçlanmıştır. Nitekim yorum farklılığının ortaya çıkması uzerine delegelere dağıtılan sorularda ve Wallace'ın yanıtlarında da Lenin'in tavrını muğlaklaştırma niyeti görülüyor:

> Soru: Bu ne tür bir görüşmeydi? Amerika'ya gidecek delegelere talimat verme miydi, yoksa sadece gayriresmî bir görüşme miydi?
>
> Yanıt: Bir söyleşiydi, yoldaşlar arası dostane bir sohbet; resmî ya da gayriresmî bir başkan yoktu, sekreter mevcut değildi, tutanak tutulmadı ve karar tasarıları üzerinde konuşulmadı.[32]

31 "Report of Charles Wallace, Int. Del., to the CEC of CPA..", Parti Arşivi, 515.1.51.

32 Parti Arşivi, 515.1.39; özetlenmiş metin, Davenport Arşivi.

Bu muğlaklığın, LPP karşıtları bakımından önemi ortadadır. Onlar, Komintern ya da Lenin'den LPP konusunda net bir talimatın olmadığı konusunda sonuna kadar ısrarcı olmuşlar ve MYK'nın LPP kararını buraya dayandıramayacağını söylemişlerdir. Dolayısıyla Wallace, legalite yanlılarının Lenin'in LPP'nin kesin bir gereklilik olduğu yönünde ifadeler kullandığına ilişkin iddialarını yalanlamaktadır. Bunun da hemen bir LPP kurulmasına itiraz edenlere bir hareket serbestisi kazandıracağı kesindir.

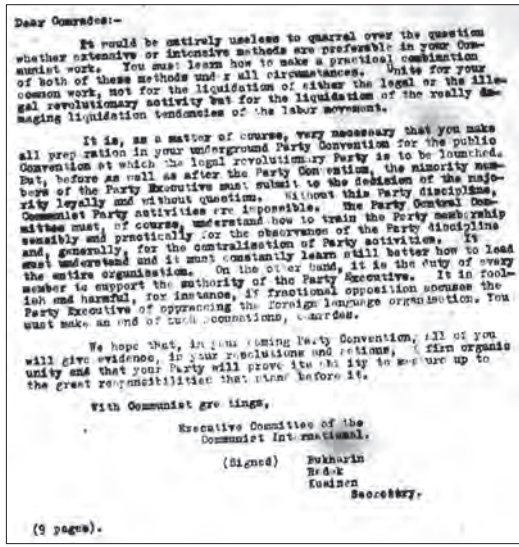

Dear Comrades:-

It would be entirely useless to quarrel over the question whether extensive or intensive methods are preferable in your Communist work. You must learn how to make a practical combination of both of these methods under all circumstances. Unite for your common work, not for the liquidation of either the legal or the illegal revolutionary activity but for the liquidation of the really damaging liquidation tendencies of the labor movement.

It is, as a matter of course, very necessary that you make all preparation in your underground Party Convention for the public Convention at which the legal revolutionary Party is to be launched. But, before as well as after the Party Convention, the minority members of the Party Executive must submit to the decision of the majority loyally and without question. Without this Party discipline, Communist Party activities are impossible. The Party Central Committee must, of course, understand how to train the Party membership sensibly and practically for the observance of the Party discipline and, generally, for the centralisation of Party activities. It must understand and it must constantly learn still better how to lead the entire organisation. On the other hand, it is the duty of every member to support the authority of the Party Executive. It is foolish and harmful, for instance, if fractional opposition accuses the Party Executive of oppressing the foreign language organisation. You must make an end of such accusations, comrades.

We hope that, in your coming Party Convention, all of you will give evidence, in your resolutions and actions, of firm organic unity and that your Party will prove its ability to measure up to the great responsibilities that stand before it.

With Communist greetings,

Executive Committee of the
Communist International.

(Signed) Bukharin
Radek
Kuusinen
Secretary.

(9 pages).

Buharin, Radek ve Kuusinen tarafından partiye iletilen ve legaliteye geçiş konusunda çoğunluğun desteklenmesini, parti disiplinine "sadakatle" uyulmasını isteyen not.

Lenin'le görüşmeler ve onun LPP konusundaki düşünceleri konusunda Bedacht'ın anlatımlarıysa farklıdır. Komintern'deki parti temsilcisi olan Bedacht, bu konudaki raporunun tartışmaya açılması ve delegelere ek somut sorular gönderilmesi üzerine MYK'ya ayrıntılı bir rapor daha gönderdi.

Bedacht, raporunda, Hourwich'le birlikte Zinovyev, Radek ve Lenin'le bu konuda, Üçüncü Kongre öncesinde ve sırasında

pek çok kereler görüştüklerini, Amerikan delegasyonu içindeki görüş ayrılıklarının su yüzüne çıkması üzerine de kendilerine KEYK içindeki "Küçük Büro"nun Amerikan partisi için bir talimat hazırlanacağının söylendiğini belirtiyordu. Konuyu tartışan Amerikan delegasyonu da, Bedacht ile Hourwich'e bu büronun kararına yardımcı olmak üzere Amerikan koşullarını özetleyen bir rapor hazırlama görevi veriyor. Bedacht'a göre de, Hourwich katkıda bulunmayınca, raporu Lenin'le delegasyonun görüşmesinden bir gün önce, 6 Temmuz'da, sadece kendisi yazıyor ve ilgililere iletiyor. Bedacht'ın iddiasına göre, delegasyonla Lenin arasında görüşme, Amerikan partisi içindeki "solculuk" ve "sekterlik" eğilimlerine karşı bazı talimatların verilmesi için düzenlenmişti. Gerisini Bedacht şöyle anlatıyor:

> Yoldaş Lenin hemen konuya girdi. İlk olarak bir günlük gazetenin gerekli olduğunu söyledi. ... Ardından legal parti meselesini açtı. Bize böyle bir yapının kurulmasının mutlak zorunluluk olduğunu söyledi ve hatta onun için bir isim de telaffuz etti. Şayet öteki delege [Wallace] kendisini yeterince zorlarsa, Yoldaş Lenin'in, öteki kapitalizm yanlısı [pro-kapitalist] partilere karşı olarak "Antikapitalist Parti" adını önerdiğini anımsayacaktır. ...
>
> Burada şunun da altını çizmeliyim ki, orada bulunan hiç kimse Lenin'in 3. Kongre talimatlarına ek bir talimat vermekte olduğu izlenimine sahip değildi. Delegasyon (önceden) kongrenin kararlarının Lenin'in bize söyledikleriyle aynı anlama geldiğini kabul etmişti. Yoldaş Lenin, sadece Amerikan delegasyonunun tamamının bu kararları kabul etmediği ve dolayısıyla da kongrenin yapamayacağı biçimde ayrıntıları tartışarak delegeleri ikna etmek gerektiği varsayımından hareket ediyordu.
>
> Yoldaş Lenin'in legal parti hakkındaki ilk sözü, kendisine yoldaş Marshall (Bedacht) tarafından sunulan tezlerin sorunu bütünüyle kapsadığı oldu. Bununla ilgili iki hata gördüğünü belirtti. Birincisi, bu konuların bizatihi yazıya dökülmesiydi. Bir kalenin planı gibi, düşmanın eline geçebilecek bu tür şeylerin yapılması ama yazıya dökülmemesi gerektiğini söyledi. Ayrıca, rapordaki eylem partisi konusundaki paragrafın solculuk koktuğunu bildirdi. ...

> [Lenin] delegasyon içindeki oydaşma görüntüsü karşısında şaşırdığını belirtti. Şimdi görünenin aksine, Amerikan delegasyonunun kongre tezlerini bir bütün olarak kabul etmediğine ilişkin veriler olduğunu söyledi. (Şimdi diyebilirim ki, ortaya çıkan oydaşmaya ben de çok şaşırmıştım, ben de Lenin'in uzlaşma eksikliğine ilişkin korkularını paylaşıyordum. Öteki delegenin [Wallace] bugünkü tutumu korkularımın ciddi bir temeli olduğunu gösteriyor. Kongre kararlarına muhalif olanların bu toplantıda düşüncelerini dillendirme cesaretleri yoktu ama orada konuşulanlar hakkında şimdi yalan söylemede bir korkuları yok.) Yoldaş Lenin Amerikan delegasyonundaki oydaşma karşısında Yönetim Kurulu'nun planı yürürlüğe koyacağı konusunda iyimser olduğunu söyledi. Ama tabii, Yönetim Kurulu bu kararları kabul etmezse, o zaman bir Kurultayın toplanması gerekli olur ve delegeler bunu toplamak için ellerinden geleni yapmalıdırlar.
>
> Yoldaş Lenin legal parti konusunda çok netti [*very specific*]. İlk adım olarak şimdiki parti üyelerini bir legal partide örgütlememiz gerektiğini söyledi. Bu parti daha sonra, işçiler arasındaki, yeraltı hareketi için gerekli net kavrayışlara sahip olmasalar da anti-kapitalist eğilimli çeşitli unsurlarla kendisini genişletmeliydi. Böyle bir partiye [gerici Amerikalı sendikacı] Schlesinger gibilerin alınmasının tehlikelerinden söz edilince, legal organizasyonumuzu demogogların tehlikelerine karşı koruyabileceğimizi belirtti ve çalışan yığınlardan korkmamamız gerekir dedi. İşçi yığınları arasındaki anti-kapitalist eğilimlerin anti-kapitalist eyleme dönüştürülmesi gerektiğine işaret etti ve bu hedef için de bu eğilimleri ve bundan etkilenmiş yığınları örgütlememiz gerektiğini bildirdi. Devrim güçlerini çevremizde toparlayarak, onları ve eylemlerini denetimimiz altına alarak devrimci önderliğimizi inşa etmeliyiz..."[33]

Toplantıyla ilgili olarak ve LPP sorununda Lenin'in görüşleri hakkında Bedacht'ın anlatımlarının gerçeklere daha uygun olduğu kesindir. Nitekim, önceki sayfalarda geniş biçimde yer verdiğimiz KEYK'in LPP yanlısı AKP MYK çoğunluğunu hak-

33 Parti Arşivi, 515.1.56; biraz kısaltılmış hali için bkz. Davenport Arşivi.

lı gören kararıyla Radek, Kuusinen ve Buharin'in yine LPP kurulmasını öğütleyen mektuplarını Amerika'ya götürmek üzere Moskova'dan ayrılmadan önce Lenin'le görüşme talep eden James Ballister'ın (Robert Minor] belirttiği bir başka nokta da bu yargımızı kanıtlıyor. Ballister, randevu talep ederken, ABD'deki anlaşmazlık nedeniyle MYK çoğunluğunun görüşlerinin anlatıldığı bir broşüre, yanlışlıkla, Lenin'in bu konuya olumlu bakan görüş ve tavsiyelerinin de konulduğunu belirtiyor. Ballister, "Sizin Üçüncü Kongre sırasında Amerikan delegasyonuyla yaptığınız görüşmenin anlamı üzerindeki anlaşmazlık parti içindeki kavganın bir parçası oldu. Maalesef bu, sizin bize legal operasyonlar konusunda tavsiyede bulunduğunuzdan bahseden bir 'yeraltı' broşürünün basılması sonucunu doğurmuştur ki, bu [Lenin'e atıf] hiç basılmaması gereken bir şeydi. Hata, size yapılan atıfları metinden çıkartmak için özel olarak kurulmuş komitenin ihmalinden kaynaklanmıştır. Broşürün bir kopyası ektedir," diye yazmıştır Lenin'e gönderdiği notta. Sadece KEYK'in değil, Lenin'in de ABD'de bir LPP kurulması gerektiğine inandığı ve bunu talep ettiği kesin. Nitekim, Üçüncü Kongre'ye sunulan ve Lenin'in imzalayıp oturumlarda savunduğu Rus delegasyonunun kongre kararına dönüşen tezleri de bunu gösteriyor. Aslında, her şeyden daha çok, Lenin'in aktif müdahalesi Amerikan partisi içindeki LPP yanlılarına güç katmıştı.

Lenin'le yapılan görüşmeyi Draper de şöyle özetliyor:

> [Üçüncü] Kongre'nin sonlarına doğru bizzat Lenin Amerikan [delegasyonu içindeki] anlaşmazlığa müdahale etti. Rus liderler için normal bir zamanda, gece yarısından sonra, Amerikan delegasyonunu Kremlin'deki "mütavazı, küçük ofisi"ne çağırdı. Lenin'in Amerikalılara anlatmak istediği ana mesele ABD'de yığınsal bir komünist parti kurulmasının gerekliliğiydi. Bunun için öncelikle İngilizce bir günlük gazeteye ihtiyaçları olduğunu vurguladı. Yığınsal partiye inanmayanlarla bir günlük gazete çıkartmanın olanaksızlığına inananlar aynı kişiler olduğundan Lenin iki konuda da itirazla karşılaştı. [Rusya

> Federasyonu'ndan ve legaliteye kuşkuyla bakan] Hourwich ve Tyerovski, Amerikan işçilerinin politik bakımdan çok geri olmaları nedeniyle komünistlerin yığınsal aktivitede bulunmalarının zararlı olabileceğini ve yığınları dönüştürmeleri yerine kitlelerce bozulabileceklerini belirterek itiraz ettiler. Lenin bu itirazı "çok aptalca" diyerek reddetti. Bu kendisine tehlikeli ve kesinlikle bazı ölümlere yol açabilecek bir operasyon olduğu gerekçesiyle Bern'de köprü yapılmasına karşı çıkılmasını anımsatmıştı. Ölümlere neden olsa bile köprünün yapılması gerekirdi dedi. Buharin'in "Komünist Program" [*The Communist Program*] başlıklı broşürünün Amerikan baskısını eline alarak bunun illegal olarak mı basıldığını sordu. Normal bir matbaa tarafından basıldığı ve legal olarak dağıtıldığı söylenince de, yüksek sesle, böyle bir broşür yasal olarak basılıp satılabildiğine göre, illegal partiye gerek olmadığını söyledi. Ayrıca, Amerikan komünistlerini 1920 seçimlerini boykot ettikleri ve Sosyalist Parti adayı Debs'i desteklemeyi reddettikleri için sertçe eleştirdi. ...
>
> Anlaşıldığı kadarıyla Hourwich toplantının ana kurbanıydı. Sık sık sözünü keserek Lenin'in antipatisini üzerine çekti ve sonunda da Amerikalı değil de bir Rus olduğu azarını işitti. Hourwich'e bir daha Amerika'ya gitme izni verilmedi ki, bu, sorunun çözümünün bir yoluydu…[34]

3) MERKEZ BLOK İSYANI VE AMERİKAN BİRLEŞİK EMEKÇİLER PARTİSİ

Ne var ki, Merkez Blok Ballam'ın yaptığı anlaşmayı kabul etmedi ve böylece muhalif kanatta yeni bir süreç başladı.

Ballam'ın Moskova'da başarısızlığa uğraması ve Komintern'in kararına uymayı kabul edip Amerika'ya dönerek çeşitli kentlerde LPP'yi savunması üzerine Merkez Blok isyan bayrağını açtı.

12 Mayıs'ta Merkez Birlik AKP'sinin MYK'sı bir bildiri yayınladı ve "Carr [Çoğunluk AKP Komintern Temsilcisi Katterfeld] ile Moore [Ballam] arasında yapılan birleşme anlaşmasındaki koşul-

34 Draper, *The Roots...*, *Age*., s. 279-80.

lara uymak olanaksızdır," dedi. MYK bildirisinde, Komintern'in Amerika'ya gönderdiği temsilcinin [Polonyalı komünist Valetski] ABD koşullarını incelemesi, tarafları dinlemesi ve temsilcinin başkanlığında iki taraf temsilcilerinin katılacağı bir inceleme komitesinin kurulması öneriliyordu. MYK bildirisinde ayrıca, çoğunluk AKP'sinin partiyi "likide etmek isteyenleri derhal ihraç etmesi" isteniyor ve ancak ondan sonra bir birleşme kurultayının toplanabileceği belirtiliyordu. [35]

Ne var ki, Komintern'e bu başkaldırış uzun sürmedi. 1922 Eylül'ünde [Komintern Temsilcisi] Valetski'nin önderliğinde yapılan azınlık – Merkez Blok AKP'si kongresinde, çoğunluk asıl partiye dönmeyi kabul etti. Başını Aşkenazi'nin çektiği bir grup, Valetski'nin dayatması ve ihraç tehdidi üzerine toplantıyı terk etti. Ardından Valetski'nin yönetiminde Kongre çoğunluğu, bunlardan parti fon ve belgelerinin iadesini talep etti.[36] Ayrılanlar da sonunda geri dönüp Komintern'e boyun eğdiler. Bu, Merkez Blok muhalefetinin ve Birleşik Emekçiler'in sonunun başlangıcını oluşturdu. Hourwich gibi Rus asıllı solcular, Rusya'da tutulmuş ve orada görevlendirilmişlerdi. Üç azınlık MYK üyesinden Ballam, Komintern talimatlarına uymayı kabullenmişti. Aşkenazi da fazla direnemedi ve Eylül 1922'deki tartışmalı toplantı sonunda geri döndü. O da daha sonra Hourwich gibi Rusya'ya alındı. Aynı biçimde Letonya asıllı Dirba da direnmekten vazgeçti, geri döndü ve 1930'lı yıllarda partinin Kontrol Komisyonu Başkanlığını yaptı.

Birleşik Emekçiler'den 1920'ler boyunca giderek anlamsızlaşan varlığını sürdüren küçük bir azınlık ise direnişini sürdürdü. Komintern'e uymayıp devam iradesi gösteren grubun eşiyle birlikte önderi ve daha sonra Kasım 1922'deki Komintern Amerikan Komisyonu çalışmalarında azınlık görüşlerini savunacak olan

35 The Communist [Merkez Blok-Azınlık AKP'si], cilt 1, sayı 11 (Haziran 1922) s. 8, aktaran Davenport Arşivi.

36 Palmer, *Age*., s. 144.

Litvanya asıllı Alfred S. Edwards [J. Sullivan] Haziran başında tavrını şöyle açıklamıştı:

> Komintern'e itaat etmek bu ülkedeki tek Komünist örgütü dağıtmak ve Merkezcileri güçlendirmek olur. Bu, Amerika'daki Komünist hareketin çıkarlarına ve dolayısıyla da Komintern'in çıkarlarına aykırı olur ve üyelerimiz bunu yapmaya zorlanamaz. Tek çıkar yolu [8-12 Mayıs tarihinde toplanan] Parti Konferansımız göstermiştir: yararlı Komünist çalışmamızı sürdürmek ve aynı zamanda da Komintern'den tam bir soruşturma talep etmek. Komintern'i seviyoruz ama Komünist hareketi daha çok seviyoruz.[37]

F) AÇIK PARTİ-İLLEGAL YAPILANMA ÇELİŞKİSİ

Merkez Blok/Birleşik Emekçiler muhalefeti yenilgiye uğratılmıştı ama sonra parti içinde bir başka saflaşma ortaya çıkmıştı. Bu seferki anlaşmazlık da, farklı bir düzlemde de olsa, yine "legalite-illegalite" sorunu üzerinden patlak vermişti. Burada sorun, "1 Numara"nın geleceğiyle ilgiliydi: Yeraltı örgütü asıl parti olarak devam mı edecekti, yoksa "2 Numara"nın, yani İşçi Partisi'nin kurulmasıyla birlikte artık "1 Numara"nın tümden tasfiye edilmesi mi uygundu?

Bedacht, yayımlanmamış anılarında, Palmer Saldırıları sonucu, resmen yasaklanmayan iki komünist partinin fiilen "yarı legal bir varoluş"a (*semilegal existence*) mahkûm olduğunu söylemiş, ama "Çoğumuz, yeniden tam legaliteye geçme mücadelemizi sürdürme sorumluluğumuzu biliyorduk," diye yazmıştı. Bedacht, "kendimizi çalışan yığınların ayrılmaz bir parçası" yapabilirsek devlet baskılarından korunabileceklerine inandıklarını da belirtiyordu: "Bizzat kitleler en iyi savunmamızdı."

"Likidatörler"le "Kazlar" arasındaki anlaşmazlığı da şöyle özetliyor Bedacht:

37 *The Communist*, cilt 1, sayı 11 (Haziran 1922) s. 9-11'den aktaran Davenport Arşivi.

> Ne yazık ki, bazı parti üyeleri "yeraltı" çalışmasını sevmeye başladılar. Onların yaptığı biçimde bu çok kolaydı. İnsanın birlikte çalışacağı bir kişi ya da yapacağı bir iş fiilen mevcut değildi. İş, bazı toplantılara katılmak ve yoldaşlar arasındaki tartışmaları dinlemekle sınırlanmıştı. Bu türden parti çalışmasının yandaşları, önerilerini destekleyecek bir teori bile icat etmişlerdi. Devrimci mücadele için uygun koşulların gerektiğini söylüyorlardı. Bu elbette doğrudur. Ama uygun koşulların biri de devrimci bir işçi sınıfının varlığıdır. Ve bu meta gizli karanlık odalarda yetişmez. Propagandayla, ajitasyonla ve komünistlerin sürekli politik çabalarıyla geliştirilmelidir. Proleter devrimin öznel koşulları, devrimci bir işçi sınıfı, uygun nesnel koşullarla birleştirilebilirse, ancak o zaman devrim gerçekleştirilebilir.
>
> Bu argümana karşı, özünde [Rusya Federasyonu'nun sekter liderlerinden] Nick Hourwich'in ideolojik akrabası durumundaki Kazlar, kapitalizm altında devrim için komünistlerin yapacağı her [*any and all*] eylemin gereksiz ölçüde [*unnecessarily*] yasadışı olduğunu vurguluyorlardı. Dolayısıyla da, [bu çalışmalar] gizlilik içinde yürütülmeliydi.
>
> Buna karşılık olarak biz Likidatörler, legaliteye dönüş için mücadele etmemiz gerektiğinde ısrarcı olduk, Kazlar da ilkelerimizin saflığını ve çalışmalarımızı korumak için yeraltında kalmamız gerektiğini iddia ettiler.
>
> Düşüncelerinin saçmalığına karşın, Kazların parti içinde epey desteği vardı. Bu, saflarımızda yüksek oranda küçük burjuva unsurların bulunmasının bir yansımasıydı.[38]

Buna karşılık "Kazlar" hizbiyse, bu işin sonunun illegal partinin tam tasfiyesine kadar gideceği iddiasının gerçekleşmeye başladığını görünce, ikili yapıya iyice sarıldılar. Onlara göre, başlangıçtaki anlaşmazlık legaliteye ve açık partiye karşıtlık temeli üze-

38 Max Bedacht, "Underground and Above: A Memoir of American Communism in the 1920s." Max Bedacht'ın "On the Path of Life" başlığıyla hazırladığı yayımlanmamış anıları New York'taki Tamiment Kütüphanesi'nde bulunmakta. Bizim alıntıladığımız bölüm için bkz. Davenport Arşivi.

rinden oluşmuştu ve bu sorun şimdi aşılmış, İşçi Partisi kurulmuş, Merkez Blok anlayışı tasfiye edilmişti. İllegal AKP'nin bütünüyle tasfiyesi hiç gündeme gelmemişti. Üstelik, Komintern'de de bu yönde bir eğilim söz konusu değildi. Kimi merkezciler ve güvenilmez unsurlarla birlikte kurulan İşçi Partisi yığınlara ulaşmakta bir araçtı ama devrim, AKP'nin, öncü partinin işiydi. Bu türden bir yapılanmaya da burjuvazinin izin vermesi eşyanın tabiatına aykırıydı. Ancak sınıf bilinçli işçilerin belirli bir niteliksel ve nicel düzeye ulaşması ve sistemin büyük bunalımıyla birlikte temel taleplerle açığa çıkılabilir, burjuva yasallığı aşılabilir, ama yine de çelik çekirdek ve stratejik örgütsel mevzilerle kadroları koruyacak yeraltı mevzilenmesi elde tutulurdu. Amerika'daki koşullar henüz böyle değildi ve daha ileri gitmek, hareketin kendisinin tasfiyesiyle sonuçlanma riski taşımaktaydı.

Sonunda, taraflar kendi tezlerini oluşturdular ve Komintern temsilcilerinin de katıldığı bir parti kongresinde tartışmaya açtılar.

1) BRIDGMAN TOPLANTISI VE DEVLET BASKINI

Söz konusu kongre, 17 Ağustos 1922'de Michigan eyaletinin Bridgman kenti yakınlarında ormanlık bir alandaki tatil kampında toplandı. Bu toplantı, delege olarak orada bulunan bir Adalet Bakanlığı ajanının ihbarı sonucu 22 Ağustos'ta güvenlik güçlerince basıldı. Toplantıya ilişkin bütün belgeler alelacele gömüldü ama baskın sonrası polisin eline geçti. Daha sonra bu belgeler kendisine verilen bir yazar tarafından yayımlandı.[39]

Toplantı için büyük güvenlik önlemleri alınmıştı. Kamp çevresine gözcüler yerleştirilmişti. Yetkili komiteden izin almadan

39 (Rodney M. Whitney *Reds in America: The Present Status of the Revolutionary Movement in the U. S. Based on Documents Seized by the Authorities in the Raid upon the Convention of the Communist Party at Bridgman, Mich., Aug. 22, 1922*, New York, The Beckwith Press, 1924. Kitabın bu basımını archive.org sitesinde bulmak mümkün; https://archive.org/details/RedsInAmericaThePresentStatusOfTheRevolutionaryMovementInTheU.S. Bu kitap 1970 yılında Thomas J. Haas'ın önsözüyle yeniden basıldı; Boston, Western Islands.

kamptan ayrılmak, yabancılarla ilişki kurmak, odalarda ya da çantalarda önemli belgeleri bulundurmak, yüksek sesle tartışmak yasaktı. Kullanılamayan notlar bir komiteye teslim edilecek ve onun tarafından yok edilecekti. Kimse birbirinin gerçek adını sormayacaktı. Mektup gönderilmeyecek, günde üç kez yoklama yapılacaktı.[40]

Toplantıda Komintern Temsilcisi olarak bulunan Valetsky, parti içindeki hizipler mücadelesini şöyle anlatacaktı raporunda:

> Parti birbirlerinin boğazına sarılmış [*at daggers' point*] iki fraksiyona bölünmüştü. MYK toplantıları tümüyle iç sorunlara odaklanmıştı. Ülkedeki büyük mücadelelerle ilgili sorunlar gündeme hiç gelmiyordu. ...
>
> Hizipler çatışması, bütün klasik ve klasik olmayan kurallarla yürütülüyordu. Her şeyin üstündeydi ve her tarafsız gözlemcinin görebileceği gibi, yeni bir bölünme tehlikesi kapıdaydı...[41]

Kongrenin ana konusunu oluşturan "illegalite ilkesi" üzerinde yapılan ilk oylamada, illegalitenin kontrol edici biçimde devamına dayalı ikili yapıyı savunan "Kazlar" grubu, bir oy farkla (22'ye karşı 23) üstünlük sağladı. Bu tek oyluk üstünlüğü sağlayan kişiyse, toplantıya delege olarak katılan bir polis ajanıydı. Amerikan devleti, partinin illegal yapısını korumasını ve bu ana yapının legal örgütlenmeyi denetlemesini uygun görmüştü.

Kongrede hizipler arasındaki tartışmalar bir ara öyle bir boyuta ulaştı ki, Valetsky, Komintern'in 3. Kongresi'nin komünist partilerde hizipleşmeyi yasaklayan kararını okumak zorunda kaldı ve bir komisyonun tartışmalı konularda uzlaşmaya dayalı tezler kaleme almasını önerdi. Kongre yeniden açıldığında da her iki taraftan 6 delege ile Valetsky'nin 13. üye olarak katıldı-

40 *Agy.*, s. 22.

41 Genrik Valetski, "A View of Our Party Condition: Extract from the Report of the Representative of the Communist International to the Presidium of the CI," *The Communist*, New York, cilt 1, sayı 10, Ağustos-Eylül 1922, s. 10-14'ten aktaran Davenport. Ayrıca aynı metin Parti Arşivi, 515.1.4148.

ğı bir divanın (*Presidium*) yönetiminde ancak devam edebildi.[42] Bu bağlamda, eski Merkez Blok kurucusu üç MYK üyesi, Dirba, Ballam ve Aşkenazi kuruldan istifa ettiler; yerlerine Earl Browder, Robert Minor ve Alexander Wagenknecht seçildi.

22 Ağustos'ta delegelerden biri (Foster), ilçe merkezinde polise çalışan eski bir partiliyi fark etti. Bunun üzerine, öncelikle Komintern temsilcisi üç yabancı delege, ardından da peyderpey ötekiler mekânı terk etmeye başladılar. Bu arada, eldeki bütün teçhizat (daktilolar, stensil makineleri, vs.), notlar, belgeler, aceleyle açılan bir çukura gömüldü.

Polis baskınında orada bulunanlar derdest edildiler, çukur açılıp bütün belgelere el konuldu ve bölgeyi Foster gibi daha önce terk etmiş olanlar da sonradan ele geçirilip tutuklandılar.

Sonunda, Bridgman soruşturması tıkandı ve bir sonuca ulaşamadı, tutuklananlar da zamanla serbest bırakıldılar.

2) BRIDGMAN AJANI

Bridgman toplantısındaki delegelerden birinin, Francis Morrow'un, polis ajanı olduğu baskın sonrası ünlü sendikacı William Foster'ın yargılandığı mahkemede tanıklık yapınca ortaya çıkmıştı. O zamana kadar Foster'ın parti üyesi olduğu gizli tutulmuştu. Yaklaşık bir yıl sonra, komünistlerin ağzında kıstırıldıkları "Canavar"ın "saygın ve etkin" *New York Times* gazetesi, 8 Nisan 1923 tarihli nüshasında, Morrow'la ilgili, birinci sayfadan beş sütun üzerinde başlayıp altıncı sayfaya sarkan, geniş bir haber yayımladı. Ajan Morrow'un karakalem büyük bir boy resmiyle süslenen haberin başlığı, "'K-97' Kızıl Liderlerin Maskesini Düşürmek İçin Tersanedeki İşini Bıraktı" diye atılmıştı. Alt başlıkta ise Morrow için "Günde 1 dolara Hayatını Riske Attı" denmekteydi. Haberden anlaşıldığına göre, parti adı "Yoldaş Day" olan Ajan K-97 işe günde 1 dolarla başlamış, ardından 2, sonunda da 5 dolara kadar çıkmıştı ücreti. Morrow işine öylesine bağlıy-

42 *Agy.*

mış ki, partinin güvenini kazanmak için, karısı ve damadını da "komünizm davasına" kazandırmış. Haberde, bu noktada, "bir süreliğine" [*or the time being*] diye bir kayıt da düşülmüş. Ajanın kahramanlıklarının, gizli bilgileri nasıl ele geçirdiğinin ballandırılarak anlatıldığı haberde bu türden pek çok "bilgi"ye de yer verildikten sonra, Morrow'un Bridgman baskını sonrasında gözaltından nasıl şüphe çekmeden kurtulduğu da anlatılıyor. Buna göre, aynı zamanda bir tıp doktoru olan şerif yardımcısı, Morrow'u polislerce kıyasıya dövülmüş gibi göstermek için sargı bezleriyle sarıp sarmalıyor ve Morrow'un da arkadaşlarına, "kendisine saldıranlardan şikâyetçi olmama" şartıyla serbest bırakıldığını söylüyor. Gazete haberi, okurları rahatlatan bir paragrafla da son buluyor: Her ne kadar tanıklık nedeniyle açığa çıkan "kahraman ajan" artık polislik işini sürdüremeyecekse de "komünistler arasında hâlâ ajanlar vardı." Komünistler legaliteye geçmekteydiler ama devlet illegalitede kalmaya kararlıydı.[43]

3) BRIDGMAN TEZLERİ[44]

Bridgman'da daha önceden hazırlanmış pek çok tez ve öneri tartışıldı ve bir yol haritası çıkartmak için gündemdeki ana meselelere ilişkin kapsamlı kararlar alındı.

a) Legal-İllegal İlişkisi

Bridgman'da temel anlaşmazlık konusu olan illegalite meselesinde, "1 ve 2 Numaranın İlişkileri" başlıklı bir uzlaşı metni kabul edilmişti. Bu uzlaşı metni (tez) esas olarak "Kazlar" Fraksiyonu'nun görüşlerine dayanmaktaydı.

Tez, özetle, şu noktaları kapsamaktaydı:

43 *The New York Times*, 8 Nisan 1923, s. 1 ve 6.

44 Bu bölümdeki sayfa atıfları Whitney, *Age.,* 1924 baskısından.

"K-97" QUIT JOB IN SHIPYARD TO UNMASK REDS' LEADERS

RISKED LIFE FOR $1 A DAY

Slight Little Workman Is New Wizard of Secret Service

FEATS READ LIKE FICTION

"K-97," TRACKER OF REDS

Bridgman ajanı Francis Morrow hakkındaki *New York Times* haberi.

İşçi sınıfının nihai iktidar mücadelesi, kitlelerin bilincini salt propaganda, ajitasyon ve eğitim yoluyla devrimcileştirmenin sonucu değildir. Sınıfların uzlaşmaz çıkar çatışmaları sonucunda gelişir. Bu çatışma önce işçilerin küçük [*minor*] yaşam mücadeleleri içinde görülür. Küçük mücadeleler temel sınıf çıkarları çatışmasını netleştirir, böylece sınıf bilincini oluşturur ve iktidar için büyük [*major*] mücadeleye yol açar. Devrimci partiyi kurmak için gerekliyse de, eğitim ve propaganda, tek başlarına ele alınırlarsa, kitle eylemiyle baş etmekte tümüyle yetersiz beyhude bir mezhep ortaya çıkarırlar. Dolayısıyla, bir devrimci partinin

geniş işçi yığınlarına karşı temel görevi, soyut propaganda ve soyut teorik eğitim değil, işçilerin bütün mücadelelerine en aktif güç olarak katılmaktır.

[İşçilerin gündelik mücadelelerine onlarla birlikte katılmak ve etkin bir konum edinmek] esas olarak yığınlarla KAMUSAL [*Public*] bir ilişki kurulması anlamına gelmektedir. ...

Kendi amaçlarını kapitalist devletin yaptığı yasalarla ya da eylemlerini kapitalist yasaların niyetleriyle uyumlulaştırmak anlamında, gerçek bir devrimci (yani Komünist) parti asla "legal" olamaz. Dolayısıyla, bir Komünist partiye "legal" demek, koşulların kapitalist devletin onu bastırma çabalarını sonuçsuz bırakması nedeniyle, varlığına kapitalist devletçe tahammül ediliyor demektir. Devrimci parti, tümden gizli bir varoluşa baskılanmayı ancak iki yol kullanarak [*by one or both of two means*] önleyebilir:

a. Kapitalist devletin uymak zorunda kaldığı "demokratik biçimler" görüntüsünden yararlanarak. Bu yolla Komünistler, kendilerini yığınsal destekle mücehhez kılarken, sınırlı bir programla açıkta var olabilirler.

b. (Daha sonraki aşamada) Kapitalist devletin onu bastırma arzusundan bağımsız olarak, devrimci mücadeledeki nihai hedeflerini kamuoyu önünde ilan etmelerini ve bu hedefe ulaşmak için açıkça çaba göstermelerini mümkün kılacak ölçüde çalışan yığınlardan destek alarak. ... Bir legal Komünist partinin mümkün olup olmadığının testi, kitle eylemi ilkesini ve kapitalist devleti zor yoluyla yıkmayı da içeren Komünist parti programını, Komünist Enternasyonal'e üyelikle birlikte, baskılanmadan [*suppressed*] açıkça savunabilmesindedir.

Bu gibi [devletin dayattığı] sınırlamalarla, bir legal politik parti Komünist partinin yerini alamaz.

Kapitalist sistemin yıkımı ancak kapitalist devletin şiddet yoluyla devrilmesiyle mümkün olur. Bu görüşü kabul etmek, kapitalist devletin kesinlikle Komünist parti önderliğindeki yığınlarla şiddetli bir çatışma içine gireceğinin de kabulü demektir. Kapitalist devlet iktidar aygıtına sahip oluğu sürece ve nihai mücadeleye doğru kavga keskinleştikçe, kapitalist devlet kaçı-

> nılmaz olarak yok etmek üzere devrimci partiye tekrar tekrar saldıracaktır. Komünist partisi kendini açıkta konumlandırdıktan sonra, arada "legal" durumdan çıkartılmayı beklemeli ve buna hazırlıklı olmalıdır. Komünist partisi her zaman öyle örgütlenmelidir ki, bu saldırıları kendisini yok edemesin. ...
>
> Komünist partinin yeraltı yapılanması, Komünist parti tam programıyla kendini açıkta konumlandırdığında tasfiye edilecek geçici bir basit araç değildir. … O, sadece acil durumlarda kullanılacak bir araç [da] değildir. Sadece legal partinin sınırlı programlarla çalıştığı zamanlarda değil, her zaman için ... sürdürülmelidir. ...
>
> Dünya çapında Komünist hareket içinde, zorunlu olarak gizli meselelerin partinin en güvenilir ve inanılır [*most reliable and most trusted*] üyelerine emanet edilmesi için "Presidiumlar" ["*Presidiums*"] sistemi geçerlidir. Bu, devrimci örgütlenmelerin zorunlu bir özelliğidir. Amerika Komünist Partisi, binlerce üyeyi kapsayan boyutlara büyümesi nedeniyle, bu ilkeyi benimsemek zorundadır. ...
>
> Komünist partinin açıkta kendi ismi ve programıyla değil de, sınırlı program ve farklı isimler altında "legal" politik parti aracılığıyla çalıştığı zamanlarda da aynı ilke, bu legal partinin tam denetiminin Komünist partinin elinde olmasıyla, uygulanır...[45]

b) Örgütsel Sorunlar

Kongrede hazırlanan "Tezler"den biri de parti sorunlarına ayrılmıştı. Tam olarak hâlâ çözülememiş olan federasyonlar sorununun da ele alındığı toplantılarda ciddi bir özeleştiri de yapılmıştı. "Amerika Komünist Partisi'nin Amerikan Koşullarına Uyarlanması" başlığını taşıyan tez, "Partimize baktığınızda (hem 1 Numara, hem 2 Numara) bir şeylerin yanlış gittiğini kolayca görebilirsiniz" diye başlıyordu. Metinde üyelerin genel durumuna ve tavrına ilişkin olarak şu gözleme yer verilmekteydi: "Üyelerin genel olarak yaptığı şey, (romantizmlerini tatmin

45 *Agy.*

eden) muhayyel bir askerî disipline itaat etmek ve zihni olarak katılmadan her kararı uygulamaktır..." Bu duruma temel neden olarak da, şu saptamada bulunuluyordu: "Üyelerimiz zihinsel olarak [*mentally*] Amerika'da yaşamamaktadırlar."

Partinin yabancı kökenli (göçmen) üyelerinin gelmiş oldukları ülkelerin koşullarına, gelişmelerine ve zihniyetine göre hareket ettiklerine, yabancılaşmış, gettolaşmış bir konumda bulunduklarından Amerikan sistemini anlamadıklarına ve dolayısıyla ona ilgisiz kaldıklarına ilişkin tespite kanıt olarak da Macaristan hareketindeki bu duruma bağlı bir örnek verilmekteydi. Buna göre, Macar Devrimi sırasında Macar federasyonunun üye sayısı 4000'di ve Federasyon gazetesinin 15.000 abonesi vardı. "Bugün ise, federasyonun 600 üyesi vardır ve gazetenin abone sayısı 7000'dir. Üstelik abonelerin evlerine baskınlar da yapılmamaktadır."

Sonuç da şöyle belirtilmekteydi: "Üyelerin eylemlilikleri, Avrupa etkisinin bilinçaltı refleksleridir."[46]

Buna çözüm olarak da, yerli üyelerin sayısının çoğaltılmasına ek olarak, federasyonların halihazırdaki yapılarının tasfiye edilip tam anlamıyla parti örgütüne bağlanmaları ve İngilizce bilmeyen göçmenlere yönelik propaganda organizasyonlarına dönüştürülmeleri önerilmekteydi.

Tabii Amerikan koşullarına tam uyum sağlamak ve yerli işçiler içinde kök salmak için esas olarak da kısmi talepler için gündelik mücadele içinde bulunmak, sendikalarda çalışmak, yeni ittifak arayışlarına girmek gerekmekteydi.

c) Birleşik Cephe

Bu yeni döneme hazırlık olarak bir de "Birleşik Cephe Konusunda İşçi Partisi" başlıklı tez hazırlanmıştı.

Tez, birleşik cephe kavramını, "işçi sınıfının, kapitalist sınıf güçlerine ve kapitalist devlete karşı, proletaryanın zaferi için gerekli, sağlam bir müfrezesi [*phalanx*]" olarak tanımlıyor

46 *Agy.*

ve hareket içindeki büyük dönüşümü gösteren bir biçimde, bu "müfreze"nin inşasını, "günün görevi" diye öne çıkartıyordu. Bridgman tezlerinde, legalite ile gündelik mücadeleler içinde yer almak arasındaki bağ şöyle kurulmuştu: "Sömürülen yığınların önderliği ancak onların bütün mücadelelerine işçi kitlesiyle birlikte doğrudan yer almakla elde edilebilir. Politik koşulların işçilerin yığınsal politik organizasyonlarına izin verdiği bir ülkede, devrimci parti, işçilerin bu türden yığın örgütleri üzerinde güçlü ve sonunda da üstün [*dominant*] pozisyona sahip olmaksızın önderliği elde edemez. Bu esas olarak yığınlarla toplumsal/kamusal/açıkta [*public*] ilişkiyi gerektirir. Amerika'da bir kamusal, açık, "legal" denen örgütsel varoluşu yakalamak Komünistlerin en acil güncel görevi haline gelmiştir."[47]

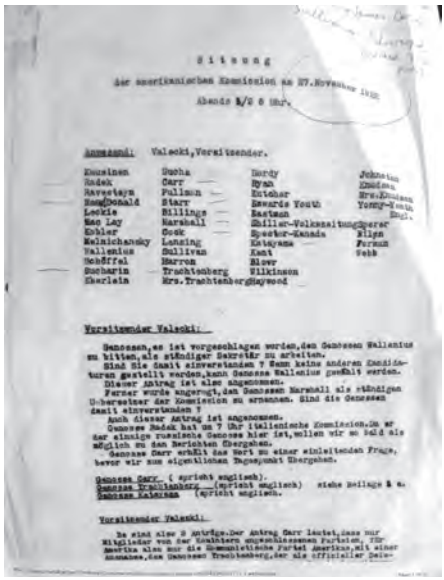

Sitzung

der amerikanischen Kommission am 27.November 1922

Abends 1/2 8 Uhr.

Anwesend: Valecki, Vorsitzender.

Knusinen	Sucha	Hardy	Johnston
Radek	Carr	Ryan	Knudsen
Ravesteyn	Pullman	Kutcher	Hrs.Knudsen
Mac Donald	Starr	Edwards Youth	Yonny-Youth
Leckie	Billings	Eastman	Engl.
Mac Lay	Marshall	Shiller-Volkszeitung	Sperer
Kohler	Cook	Spector-Kanada	Ellen
Melnichansky	Lansing	Katayama	Forman
Wallenius	Sullivan	Kent	Webb
Schöffel	Harron	Blower	
Sucharin	Trachtenberg	Wilkinson	
Eberlein	Hrs.Trachtenberg	Haywood	

Vorsitzender Valecki:

Genossen, es ist vorgeschlagen worden, den Genossen Wallenius zu bitten, als ständiger Sekretär zu arbeiten.

Sind Sie damit einverstanden ? Wenn keine anderen Kandidaturen gestellt werden, kann Genosse Wallenius gewählt werden.

Dieser Antrag ist also angenommen.

Ferner wurde angeregt, den Genossen Marshall als ständigen Uebersetzer der Kommission zu ernennen. Sind die Genossen damit einverstanden ?

Auch dieser Antrag ist angenommen.

Genosse Radek hat um 7 Uhr italienische Kommission. Da er der einzige russische Genosse hier ist, wollen wir so bald als möglich zu den Berichten übergehen.

Genosse Carr erhält das Wort zu einer einleitenden Frage, bevor wir zum eigentlichen Tagesjunkt übergehen.

Genosse Carr (spricht englisch).
Genosse Trachtenberg (spricht englisch) siehe Beilage 1 a.
Genosse Katayama (spricht englisch.

Vorsitzender Valecki:

Da sind also 2 Anträge. Der Antrag Carr lautet, dass nur Mitglieder von der Komintern angeschlossenen Parteien, für Amerika also nur die Kommunistische Partei Amerikas, mit einer Ausnahme, dem Genossen Trachtenberg, der als offizieller Dele-

27 Kasım 1922, Amerikan Komisyonu'nun akşam oturumuna katılanların listesi.

47 *Agy.*

G) KOMİNTERN AMERİKAN KOMİSYONU TOPLANTISI VE İLLEGAL Amerika Komünist Partisi'NİN TASFİYESİ

İllegal yapılanmanın, yani "1 Numara"nın üstün konumunu sürdürmesini isteyenler parti saflarında büyük sayısal desteğe, belki de çoğunluğa sahiptiler. Birkaç bin üye legaliteye geçişi protesto ederek partiden ayrılmıştı. Bridgman'da, polis ajanının sağladığı tek oy farkıyla (1 Numara'nın belirleyiciliğine dayalı) ikili yapıdan yana olanlar üstünlük sağlamışlardı. Ortaya çıkan "uzlaşma" metni de onların tezine dayanmaktaydı. Komintern'in yetkili temsilcisi Valetsky de onlarla aynı görüşteydi.

Ne var ki, likidatörlerin başvuracağı bir üst makam daha vardı. Şimdi taraflar kozlarını orada, Moskova'daki Komintern "Büyük Jürisi" huzurunda paylaşacaklardı.

Komintern 4. Kongresi Genel Kurulu, ilk tartışmalardan sonra konuyu görüşmek ve anlaşmazlığı çözmek için bir "Amerikan Komisyonu" kurulmasına karar verdi.

Amerikan Komisyonu ilk toplantısını 27 Kasım akşamı Valetsky'nin başkanlığında yaptı. Bu ilk oturumda, toplam 44 katılımcı salonda yerlerini almıştı. Komisyon'da Radek, Buharin, Kuusinen, Katayama gibi önemli isimler ve Hollanda, İrlanda, Çekoslovakya, Almanya, İngiltere, Kanada, Fransa, İtalya'dan üyeler vardı. Amerikan partisinden katılanlar arasında da Carr (Ludwig Katterfeld), Cook (James Cannon), Arne Swabeck, Marshall (Max Bedacht), Ballister (James Marshall), Haywood, Billing (Otto Huiswood), İşçi Partisi'nden Alexander Trachtenberg ve karısı, Afrika kökenli şair Clauda Mccay, Sol muhalefetten (Birleşik Emekçiler) Sullivan (Edwards), ayrıca gençlik örgütünden, Lenin Okulu öğrencilerinden ve sendikacılardan temsilciler vardı. Partili olmayan yazar Max Eastman da katılımcılar arasındaydı.[48]

48 Comintern Electronic Archives, Leiden: IDC; Moscow; RusAr, 2005, 495.37.1/1. (Bundan böyle Komintern Arşivi)

Komisyon çalışmalarında, Birleşik Cephe konusu ve onunla bağlantılı olarak geniş bir işçi partisi kurulması, gerici sendikalarda çalışma gibi çeşitli sorunlar tartışıldı ama gündemin ağırlıklı maddesini "açık parti" ve "illegal yapı"nın geleceği oluşturdu.

AKP içindeki muhalefet ve sonra da onların oluşturduğu Merkez Blok, daha önce de gördüğümüz gibi, "açık parti"ye geçişin sonunda illegalitenin bütünüyle tasfiyesine yol açacağı uyarısında bulunmuş ama tezlerini Komintern'e kabul ettirememişlerdi. Tartışmalar sırasında hem legalite yanlısı MYK çoğunluğu hem de Komintern Yönetim Kurulu, "açık parti" kurulmasının illegal yapının tasfiyesi anlamına gelmeyeceğini, aksine asıl partinin ("1 Numara") burası olduğunu her fırsatta yinelemişler, bu yöndeki kuşkuların yersiz olduğunu söylemişlerdi. Legalite yanlıları, bu iddiayı, "açık parti" kurulmasına karşı olanların bir taktiği, hatta iftirası olarak nitelendirmişlerdi. Oysa, İşçi Parti'sinin kurulmasının hemen ardından illegalitenin bütünüyle tasfiyesini talep eden bir akım, hareket içinde güçlü hamleler yapmaya başlamıştı. Bu grup, ilk tartışmalarda belirtildiği gibi, "açık parti"nın yanı sıra asıl belirleyici ve denetleyici güç olarak yeraltı örgütlenmesinin, yani gerçek Amerika Komünist Partisi'nin devamını isteyenleri, "eski"nin, federasyon bağnazlığının ve Merkez Blok'un kalıntıları olarak suçlamaya başladılar. Yani aslında, tam da ilk "sol muhalefet"in iddia ettiği gibi, "açık parti"nin kuruluşu, pek çok "legalite yanlısı" bakımından sadece tam legaliteye geçişin ve yeraltı örgütlenmesinin bütünüyle tasfiyesinin ilk adımı olarak hesaplanmıştı. Bu şimdi iyice açığa çıkmıştı ve "likidatörler" diye adlandırılan grup açık ve net bir biçimde bu yeni aşamaya geçişi, açık İşçi Parti'sinin illegal AKP'nin yerini almasını, illegal yapılanmanın da bütünüyle tasfiye edilmesini savunmaya başlamışlardı. Bridgman Konferansı'nda (FBI ajanının oyuyla) yeraltı örgütlenmesinin sürdürülmesini isteyenler birinci raundu kazanmışlardı ama şimdi Moskova'da iki grup arasında final oynanacaktı. Hakem ise Büyük Jüri konumundaki Amerikan Komisyonu olacaktı. Tabii nihai karar mercinin Komintern Yönetim Kuruluydu.

Bu nedenle, "sol muhalefet" bakımından da, illegal yapılanmanın "açık parti"'nin (İşçi Partisi) yanı sıra devamını isteyen "Kazlar" için de bu tartışmalar son şans niteliğindeydi. Tartışmalarda, aktif olarak "Sol Muhalefet"i J. Edwards (Sullivan), "Kazlar"ı Ludwig Katterfeld (Carr), "Likidatörler"i de James Cannon (Cook) temsil ettiler.

"Sol Muhalefet" Kürsüde

Komisyon çalışmalarında Sullivan'ın temsil ettiği "Sol Muhalefet"in sunduğu bir rapor, bu kesimin son hamlesi oldu "legalite tartışmaları"nda. Komintern çevrelerinde havanın "illegalite"de bir biçimde ısrar eden "Sol Muhalefet" ya da "Kazlar" lehine olmadığı kesindi. Herhalde en zor durumda olan da Sullivan'dı. Konuşmasına, "Burada gerçekten kimi temsil ettiğimi bilmiyorum," diye başlayan Sullivan, Komintern'de hemen herkesin "kapitalizmin yeni stabilizasyon ve karşı saldırıları koşullarında uzun sürecek bir devrimci mücadeleye hazırlanılması", bunun için de parlamenter mücadeleye, legalite-illegalite ilişkilerine, gerici sendikalarda çalışmaya, seçimlere katılmaya, birleşik cephelere ilişkin taktiklerde radikal değişikliklerin yapılması gerektiğini kabul ettiği bir dönemde, konuşmasında, "Barışçıl bir gelişme dönemiyle değil Dünya Devrimi aşamasıyla karşı karşıyayız," diyordu.

Sullivan'ın daha önce Genel Kurul'daki konuşması da eleştirilere neden oldu. Sullivan, Genel Kurul'un 12 Kasım Pazartesi günkü akşam oturumunda yaptığı konuşmada, doğrudan KEYK'i hedef aldı ve onu "Amerika Komünist Partisi'nin Sağ Kanat'ını desteklemek"le eleştirerek, "partinin Menşeviklere bırakıldığı"nı iddia etti.[49] Sullivan'ın konuşması o denli tepki çekti ki, daha sonra Amerikan Komisyonu, aynı konuşmada İşçi Partisi'nin yayın organı *The Worker*'daki bir yazıya yönelttiği eleştirilerin yazının

49 *Bulletin of the IV Congress of the Communist International*, sayı 7, 16 Kasım 1922, Moskova, s. 3-4.

bağlamı dışında yapıldığı, dolayısıyla da temelsiz olduğu gerekçesiyle kendisini yazılı olarak kınadı.[50]

Sullivan, Amerikan Komisyonu'na bir de "rapor" ["'Muhalefet' Fraksiyonu Delegesinin Raporu"] sundu:

> Oluşumundan üç yıl sonra, Amerikan komünist hareketi zayıf, moralsiz ve önemli ölçüde güvenilirliğini yitirmiş durumdadır. 1919'daki 50.000 üyeli Sol Kanat fraksiyonu, 1922'de 7000'in altına düşmüştür. Sözü verilen yüz binlerce üyeye sahip büyük yığınsal legal parti, [bugün], en iyimser tahminle 14.000 üyeli bir güçsüz, merkezci organizasyon durumundadır. ...
>
> Bu durum, hükümet baskıları ve devrimci kabarışın düşmesiyle ancak kısmi olarak açıklanabilir. Bu gerekçeler üye sayısındaki düşüşü açıklayabilir ama çeşitli bölünmeleri, acımasız fraksiyon mücadelelerini, parti içinde blokların örgütlenmesini ve partinin Amerika'nın bilinçli isyancı işçileri nezdinde güvenilirliğini yitirmiş olduğu gerçeğini hiçbir biçimde açıklayamaz.
>
> Bu durumun sorumluluğu ilk önce Komintern'in zararlı ve yanlış politikalarına yüklenmelidir. ... Bu zararlı politika, birleştirilmesi mümkün olmayan iki unsurun –işçiler ve orta sınıf aydınlar, komünistler ve merkezciler, Üçüncü ile İkibuçukuncu Enternasyonallerin taraftarları– tek parti içinde zorla birleştirilmeleriydi. ...
>
> Bu durumdan çıkmanın ve aktif bir organizasyonun başlatılmasının iki yolu vardır: 1) Aktif olan protestocu proleter unsurların ihracı ve bir orta sınıf hareketinin inşası; 2) Partiyi proleter temellerde yeniden oluşturmak ve merkezcilerin güç ve etkisini yıkmak. Birinci durumda, yeraltı AKP tasfiye edilmeli ve İ.P. [İşçi Partisi], burjuva legalite sınırları içindeki reformcu bir programla hareketin merkezi olmalıdır. Bu yol, merkezci fraksiyonun liderlerince açıkça savunulmaktadır. Öteki durumdaysa, önce yeraltı AKP'si merkezcilerden temizlenmeli, İ.P. tasfiye edilmeli ve legal varoluşla aktivitelerin yeni formları parti tarafından yaratılmalıdır – bu da, "muhalefet" fraksiyonunun inancıdır...

50 *Bulletin of the IV Congress of the Communist International*, sayı 21, Aralık 2, 1922, Moskova, s. s. 20

Bu raporda, Sullivan hareket içindeki daha önceki kimi anlaşmazlık konularına da değinmekteydi. Sullivan'a göre, "Komintern hâlâ eski AKP'nin 1919-20 yıllarında silahlı ayaklanma yanlısı olduğu yönündeki izlenim"e sahipti. Oysa Amerika'da büyük ve kanlı işçi eylemliliklerinin olduğu, neredeyse reformistinden merkezcisine, herkesin Bolşevik Devrimi'ne övgüler yağdırdığı bu dönemde, soldaki (KİP ve BKP de dahil) bütün örgütlü güçler, Amerika'nın Rusya'dan farklı olduğu için, oradaki gibi silahlı/kanlı bir mücadele olmaksızın yasal yollardan ve seçimler aracılığıyla ya da en fazla politik karakterli genel grevler (Genel Politik Grev) yoluyla sosyalizme geçebileceğini savunuyordu. Dolayısıyla da, rapora göre, "AKP bu sorunda sessiz kalamazdı. Sadece sosyal milliyetçilerle [*social patriots*] değil, sendikalistlerle, [komünistlik iddiasındaki – "*also-communists*"] merkezcilerle de mücadele etmeli, onları açığa çıkartmalıydı." Sullivan, bunun için de, Amerika'nın öteki kapitalistlerle benzerliğinin, "kapitalizmin ABD'de de Rusya ve Avrupa'daki kadar acımasız olduğunun; burjuva demokrasisinin sahteliğinin; sendikalistlerin barışçıl genel grevlerle kapitalistleri açlığa mahkûm etme yanılsamasının"; KİP ve BKP içindeki merkezciliğin sergilenmesinin, bu gerçeklerin kitlelere anlatılması zorunluluğunun ortaya çıktığını belirtiyordu. Rapora göre, AKP, "kapitalist kölelikten kurtulmanın tek yolunun Rusya'da Bolşeviklerce gösterildiğini; Batı Avrupa ve Amerikan işçilerinin, kapitalizmi yıkmak istiyorlarsa, Sovyet Rusya örneğini izlemelerini; kapitalizmin, seçim sandığı ya da genel grevle değil, sadece silahlı isyan ve zor ile ilga edilebileceğini, nerede ve ne zaman mümkünse yinelemek zorundaydı." Sullivan, kendilerinin bu nedenle, "KİP ve BKP merkezcilerince" "anarşist" diye suçlandıklarını belirtiyordu. Rapor şöyle bitiyordu:

> [İşçi Partisi'nin kuruluşundan] altı ay sonra Komintern temsilcileri şahane yığınsal partiyi teftiş etmek üzere geldiklerinde, [partinin] liderleri sadece 14.000 üyeleri olduğunu söyleyebilecek ve herhangi bir komünist eylemlilik gösteremeyecek durumdaydılar. Bünyesinde, komünistleri ve sosyalistleri, merkezcileri

> ve Britanya emperyalizminin temsilcilerini (Siyonistler), herkesi kapsayan büyük parti, "muhalefet"in beklediği ve öngördüğü gibi, ölmüştü. Gerçekten de, okyanus gürlemiş, dağlar çatırdamış ve küçücük bir fare doğmuştu.[51]

Aynı oturumda konuşan Carr (Katterfeld) ise, Bridgman'da çoğunluğu sağlamış olan "klasik ikili yapı"yı savunan bir konuşma yaptı. Bu aynı zamanda Komintern Yönetimi'nin de resmî görüşüydü. Carr, konuşmasını şöyle bağladı: "Amerika'daki parti durumu, üç parmakla anlatılabilir. Sağda [tam legalleşmeyi savunan] Yoldaş Cook [James Cannon] var, solda Yoldaş Sullivan [Edwards] ve ortada da ben ve benimle aynı fikirde olanlar. Partide Cook üstün gelirse Sullivan gitmek zorunda kalır. Sullivan [partiden] atıldığını, Cook ise istifa ettiğini söylüyor. Sullivan üstünlüğü ele geçirirse, ilk öneri, 'Cook ve onun gibi düşünenler dışarı' olabilir. Bu iki unsur da kıymetli unsurlardır, her ikisi de partiye aittirler ve birlikte çalışmalıdırlar. Şimdi çoğunlukta olan eğilim ve merkez Yönetim Kurulu bunları kapsayacak güçtür. [KEYK'in Amerika'ya gönderdiği temsilci] Yoldaş Valetsky'nin talebine katılıyorum ve Komisyon'un Amerika için yeni direktifler vermemesini ve yapılanları onaylamasını, Amerikan partisine bu çizgide yoluna devam etmesi için bir şans vermesini diliyorum."[52]

Ardından sıra "Tasfiyeciler" (Likidatörler) fraksiyonundan Cook'a (James Cannon) geldi.

Cannon herhalde toplantıdaki en rahat kişilerdendi. Çünkü Komisyon toplantısından önce, tam legalite yanlıları kulis faaliyetlerini etkin biçimde en üst düzeyde yürütmüş, güçlü bir lobi oluşturmuşlardı. O zamanlar illegal parti yapılanmalarının bütünüyle tasfiyesi Komintern çevrelerinde düşünülen bir husus değildi. Bu nedenle daha önce de gördüğümüz gibi, Komintern'in Amerika'ya ilettiği bütün talimatlarda illegalitenin de korunması öğütlenmekteydi. Havayı değiştirmek için tam legalite yanlıları-

51 Sullivan'ın 27 Kasım konuşması ve raporu için bkz, Komintern Arşivi, 495.37.1.29-48.

52 Komintern Arşivi, 495.37.1.3-12

nın çok çaba göstermeleri gerekmekteydi. Cannon'un anlattığına göre, dengeyi legalciler lehine çeviren gelişme Troçki ile yapılan bir görüşme sonunda ortaya çıktı. Yazar Max Eastman'ın ayarladığı görüşmeye Cannon'la birlikte Max Bedacht da katıldı. Bu görüşmede Amerikalılar Troçki'yi legaliteye tam geçiş konusunda ikna ettiler ve ondan yardım sözü aldılar. Troçki, bu konuyu Lenin'le de görüşeceğini, onun da benzer tavır alacağına inandığını, ikna olmadığı takdirde de Amerikalılarla Lenin arasında bir görüşme imkânı yaratacağını söyledi. Bu arada, Amerikalılardan argümanlarını "bir sayfalık" not yazarak kendisine iletmelerini istedi. Cannon'un kaleme aldığı (iki sayfalık) not şöyleydi:

> Amerika'da nesnel koşullar devrimci değildir ve Amerikan işçileri, politik eylem noktasında dahi sınıf bilincine sahip değillerdir. Bununla birlikte, sendikal hareket içinde resmî sendikal bürokrasiye karşı hızla artan bir karşı çıkış vardır ve buna bağlı olarak da bir işçi partisi için büyüyen istek mevcuttur. Ana görevimiz, bu karşı çıkışı somutlaştırmak [*crystalise*] ve örgütlemek, bu isteği geliştirmek ve kurulduğu zaman işçi partisinin temel bir bileşeni olmamız için manevralar yapmaktır.
>
> Amerika Komünist Partisi'nin illegal oluşu, çalışmaları önünde büyük bir engeldir. Ayrıca, Amerikan işçileri hâlâ demokrasiye ilişkin yanılsamaların [*democratic illusions*] etkisi altındadır ve bizim neden bir illegal, konspiratif örgüte sahip olduğumuzu anlamamaktadır. Dolayısıyla, açık bir Komünist Parti için kararlı mücadele etmemiz gerekmektedir. Örgütlü işçi hareketinin geniş bir bölümü böyle bir mücadeleyi destekleyecektir. Kazanırsak, parti, en azından bir süre için yasal varoluşun muazzam avantajından yararlanacaktır. Kaybedersek, bizzat kaybediyor olmamız yığınların demokratik yanılsamalarının yıkılmasına büyük katkı yapacaktır; ayrıca neden yeraltında olduğumuzu da onlar bakımından netleştirecektir.
>
> Bu mücadele, zaten oluşturulmuş bulunan legal parti aracılığıyla yürütülmelidir. Ondan kelimenin tam anlamıyla bir Komünist Parti yaratabilmek için de, açıkta yerine getirilebilecek her işlev ona devredilmeli, programı sürekli biçimde netleştirilmeli

ve güçlendirilmeli, üyelerinin görevleri arttırılmalı ve disiplinleri geliştirilmelidir.

Parti üyelerinin büyük çoğunluğunun, esas olarak Rus kökenli yabancı doğumlu yoldaşlardan oluşması ve bunların önemli bölümünün de, Amerika'nın nesnel koşullarına göre değil, bütünüyle Avrupa'daki gelişmelere dayalı öznel kavrayışlara göre düşünüp davranmaları nedeniyle bu görevi yerine getirmekten alıkonuluyoruz. Bu nedenle, Komintern'in politikalarının Amerikan koşullarına gerçekçi biçimde uyarlanması çabalarına hep karşı çıkmaktadırlar.

Parti içinde bu uzlaşmaz iki eğilimin birlikte bulunması, Amerikan hareketinin etkisizliğinin ve pasifliğinin ana nedenidir. Her gündelik konuda ortaya çıkan sert tartışma ve bölünmeler, esas olarak partideki bu temel hastalığın belirtileridir. Komintern tarafından dayatılan birlik Amerika'daki sorunu çözmemiş, aksine daha da büyütmüştür.

Komintern'den, yukarıda özetlenen konulara ilişkin tavrını belirten net bir açıklama talep ediyoruz ve bu politikaların Amerika'da gerçekçi biçimde uygulanmasında yeni bir bölünme ortaya çıkarsa, mekanik bir birlik formülünde ısrarcı olmamasını rica ediyoruz.

James Cannon

Cannon, bu metni Amerikan Komisyonu'nun 27 Kasım'daki toplantısına da sundu. Metnin altında "Azınlık Delegasyonu" olarak Cook, Marshall ve Lensing'in imzaları vardı. Ayrıca, destekleyenler olarak da, gençlik örgütünden Starr ve Marlow, SEL delegasyonundan Godfrey, Brooks ve Knowles, partinin Tarım örgütünden Harrow da metne imzalarını koymuşlardı.[53]

Legaliteye geçişte ısrarcı olanların da, karşı çıkanların da temel argümanları aslında aynı noktaya dayanmaktaydı. Bu da esasta Amerika'da işçi sınıfının bilinçsizliği ya da daha doğru bir ifadeyle, burjuvazinin ideolojik etkisi altında olmasıydı. Buna koşut olarak da örgütlenme alanında hem yetersizlik, hem dağınıklık, hem de gerici sendikal bürokrasinin hâkimiyeti içinde sıkışmak söz konusuydu. Sınıfın yerliler ve göçmenler, imtiyazlı beyazlarla siyahlar, örgütlülerle örgütsüzler ya da işsizler arasında bölünmüş olmasıydı. Böyle olunca da bir taraf, bilinçsiz olduğu için yığınlara güvenmiyor ve açık/yığınsal parti projesine bu nedenle karşı çıkıyordu. Ötekiler de, bu bilinçsizliği aşmanın bir yolu olarak görüyorlardı açık partiyi. Komünistler nihayet işçi sınıfı için vardılar ve ortada görülen çelişkili durum, özünde, kendi eksiklik ya da hatalarından değil, doğrudan sınıftan, sınıf bilincininin eksikliğinden, sınıfın "kendisi için sınıf" haline gelememiş olmasından kaynaklanmaktaydı. Dolayısıyla çelişki de, sorumluluk da, şayet varsa trajedi de, sadece onlara yüklenemezdi.

Arada belki şöyle bir fark vardı taraflar arasında. Sol sekterler, bu duruma, beklemek –bir biçimde bir gün işçilerin önemli bölümünün sınıf bilincine kavuşacakları o anı beklemek– dışında bir formül üretmekte zorlanıyor, belki sadece propaganda ve ajitasyonu, fedakâr eylemlilikleri önerebiliyorlardı. Bunların karşılık

53 Komintern Arşivi, 495.37.1.25/27. Biraz daha değişik bir İngilizce versiyon için bkz. *James P. Cannon and the Early Years of American Communism: Selected Writings and Speeches, 1920-1928*, New York, Prometheus Research Library, 1992, s. 95-97. Cannon'un Troçki ile görüşmeye ilişkin anıları için bkz. James P. Cannon, *The First Ten Years of American Communism: Report of a Participant*, New York, Pathfinder Press, 1973, s. 68-70.

bulamaması, hatta sıradan işçileri ittiği gerçeğiyse, temel çelişkileriydi. Ötekilerse, doğru ya da yanlış, bir uğraş, çaba, eylemlilik programı, bir örgütsel/taktikler manzumeleri oluşturmaya çabalıyorlardı. Boş oturmak yerine yeni formüller geliştirmek, aynı zamanda Komintern'in önerileriyle de uyumluydu. Bunlar arasında, tatsız işler de kuşkusuz vardı. Gerici sendikalarda çalışmak, açığa çıkmak, söylemi yumuşatmak, burjuva demokrasisi ve ittifaklar konusunda ödünler vermek gibi... Ama sonunda, bir taraf, lafta keskin, eylemde pasif bir görüntü veriyor, tecrit ve etkisizlik girdabına düşüyordu. Öteki tarafsa, en azından, iş yapmayı ve daha gerçekçi umutları, hayalleri önüne koyduğunu iddia ediyordu.

İşte bu koşullarda, 27 Kasım akşamı Komisyon toplantısında Cannon (Cook) temsil ettiği hizip adına artık son darbeyi vurmak üzere söz almıştı ve arkasındaki güçlü desteğin herhalde ayırdındaydı.

Cannon, konuşmasında daha önceki argümanlarını yineledikten sonra, Amerikan işçilerinin burjuva demokrasisine ilişkin yanılsamaları konusunda önemli bir saptamada daha bulundu: "Büyük üzüntüyle söylüyorum ki, yeraltı örgütümüz, işçilerin sempati ve dikkatine sahip olmak yerine, yığınlarca daha çok bir şaka gibi görülmektedir. Onun biz istediğimiz için illegal olduğunu düşünüyorlar ve söylemeliyim ki, illegal partinin büyük çoğunluğu için bu doğrudur da ... Amerika'da insanların vurulmadığı ve hapse atılmadığı bir grev yoktur ama sendikalar yeraltına inmediler. IWW yeraltına indirilmedi. ... Amerika'daki beyaz terör, Avrupa'da yeraltı partilerin bulunduğu yerlerdeki şiddette [*intensity*] değildir. Moskova'da sık duymakta olduğunuz beyaz terör, harekete ilişkin kendi romantik kavrayışlarını haklı çıkartmak isteyen yoldaşların muhayyilesinde imal edilmiş bir beyaz terördür."

Cannon'un değindiği bir başka önemli noktaysa, legal ve illegal yapılar arasındaki münasebete ilişkindi:

[Bir konuyla ilgili olarak legal parti adına bir manifesto yayımlamak istediğimizde] illegal partiye yapacak bir şey vermediğinizde ölüp gider, dolayısıyla partiye yapacak bir iş vermek için bu manifestoyu illegal olarak yayımlamalısınız argümanıyla karşımıza çıktılar. Bu Moskova'da komik bulunabilir ama Amerika'da değil. 1 Numaramız, illegal partimiz var, legal parti de 2 Numara olarak anılıyor ve bu yoldaşlar 1 Numara'yı bizim ellerimizden aldıklarını söylüyorlar ve biz yeraltı partisi gerçek komünist partiyiz, ötekiler komünist filan değiller ve komünist olarak güvenilmemelidirler [diyorlar]. Bir yönetimi [*authority*] öteki aleyhine konumlandırmak istiyorlar. ... Bir yıldan fazla bir süre önceki kurultayımız parti tüzüğüne şunu koymamızda ısrar etti: "Bu örgütün adı Amerika Komünist Partisi'dir. Amerika Komünist Partisi bir illegal, yeraltı örgütüdür." Ve dediler ki, bu görüşe uymayan herkes bir Menşeviktir. ... İşçi Partisi'nin sendikalara girmek isteyen üyelerine sendika liderlerine baktıkları gibi bakıyorlar. Onları, gerçek komünistler dışında birileri olarak görüyorlar. ... Partinin ekonomik çalışmalarında yer alan, hepsi yetenekli ve yığınların güvenini kazanmış bazı üyelerimiz var. Ama onlar yüzde 100 komünist değiller, çünkü yüzde 100 illegal değiller ve "parti görevi" yaptıklarını söyleyen daha yüksek derecedeki Komünistler tarafından denetlenmelidirler. Bu "parti görevlileri"nin hepsi, gerçek Komünist Parti dedikleri şeyi kontrol eden küçük bir çevrenin içindedirler. Amerika'daki işçi hareketinde hiç bilinmemektedirler. ... [Minneapolis delegesi olmak için] iki aday vardı, biri bizim fraksiyondan, ötekisi de diğerinden. Bizim desteklediğimiz kişi, Minneapolis demiryolları grevinin grev komitesi başkanıydı, Minneapolis işçi hareketinin başında olan biri. Öteki kişiyse, bir dükkân sahibiydi, bütün zamanını yeraltı partisinde geçiren bir "parti çalışanı"ydı. Öteki kişi sadece sınıf mücadelesi içinde aktifti, dükkân sahibiyse parti adamıydı, 1 no'lu komünistti. Minneapolis'teki bu adamı parti çoğunluğuyla çarpın, Amerika'daki örgütü bulursunuz. ... Biz, bilinçli olarak ve bilerek [*consciously and deliberately*] açık partinin varlık hakkı için çalışacak bir illegal merkezi kendi içinde olan legal parti istiyoruz. Legal ve illegal yapılarla üyeler arasında düşmanca ilişki istemiyoruz. Bugün olduğu gibi böl-

> gelerde, biri legal biri illegal ve birinin ötekini denetlediği, iki parti istemiyoruz. Bölge çalışmalarımızda, işlerin doğası gereği, denetimi elinde bulunduran kişinin sınıf mücadelesinde bir şeyler yapabilen biri olması gerekmektedir...

Cannon konuşmasında bir başka suçlamaya da yanıt verdi: "Bazıları bizim güvenli olduğu için legal yapıda olduğumuzu söylüyor. Bu haksız ve yanlıştır, çünkü Amerika'da kolay bir şey istiyorsanız sınıf mücadelesinin dışında durmalısınız. Tehlikelidir. Bunun güvenlikli bir yanı söz konusu değildir. Bu insanların kolay ve güvenli bir şey istediklerini söylemek gerçeklerin tahrifidir."

Cannon, son olarak da, hizipler arasındaki "milliyetçilik" suçlamalarına değindi. Göçmenlerin, gettolaşmış halde, geldikleri ülkelerdeki gibi yaşadıklarına değinen Cannon, "Durumun özelliği şu ki, partimiz, Amerikan milliyetçiliğinden değil, anti-Amerikan milliyetçilikten muzdariptir. Bu yoldaşlarımızın Amerikan işçilerine karşı önyargılarından muzdariptir... Boston'daki Yoldaş Sullivan örneğini verebilirim. [Onların] resmî Amerikan yurttaşı olmaları gerektiğini söyledim. Onlarsa, Rus vatandaşı olduklarını, Amerikan yurttaşı olmak istemediklerini söylediler ve tabii önerimin ardında milliyetçi niyetlerin yattığını belirttiler. Partideki bütün bölünmeleri yaratan budur; bu yoldaşların uzlaşmaz tutumları, Amerikan yaşamı ve koşullarına göre davranmayı reddetmeleridir."[54]

Komintern'de sonuç, büyük oranda, tam likidasyon yanlısı legalciler lehinde oldu. Komintern, illegalitenin ilkesel düzeye çıkartılmasını reddetti, "illegalite için illegalite"nin kabul edilemeyeceğini, Amerika'daki komünist faaliyetlerde ana merkezin "açık çalışma ve yasal parti" olması ve "itici güç"ün legal partide aranması gerektiğini, legal partinin illegal yapılanmanın bir uzantısı olamayacağını kesin bir biçimde karara bağladı. İllegal parti zorunlu olduğu sürece, "bir rezerv olarak", açıkta

54 Komintern Arşivi, 495.37.1.13/25

yapılamayacak etkinlikler için devam edecekti ama tayin edici özelliğini yitirecek, iki yapı bir hiyerarşik düzenleme çerçevesinden çıkartılarak birbirlerine bağlanacaktı. En önemlisi de, İşçi Partisi, Komintern'e üye kabul edilecekti. Şimdilik bu üyelik, yasal nedenlerden dolayı, "dost kurum" şemsiyesi altında resmîleştirilecekti.

Artık Amerika'da, İşçi Partisi'nin gerçek bir komünist partiye dönüştürülüp illegal yapılanmanın tasfiyesine geçilmesinin önü açılmış oldu. Bundan sonrası zamana bağlıydı ve bu çok uzun zaman almayacaktı.[55]

22 Ocak'ta Amerika Komünist Partisi Yürütme Sekreteri J. Miller (Abram Jakira) Komintern'e bir yazı yazdı ve "Amerikan Sorunu"na ilişkin olarak Zinovyev'den KEYK kararlarını bildiren 20 Aralık 1922 tarihli bir mektup aldıklarını ve KEYK kararının Merkez Yönetim Kurulu'nda oybirliğiyle kabul edildiğini bildirdi. Mektupta ayrıca, (kendilerine uyum halinde çalışmaları talimatı verilmiş olmasına karşın) Moskova'daki Amerikan delegasyonu üyeleri arasındaki sert tartışmalardan dolayı özür dileniyor ve partide artık hiziplerin olmadığı belirtiliyordu.[56]

Ocak 1923'te Komintern Amerikan İşçi Partisi'ne bir mektup göndererek partinin Komintern'e "dost parti" (*sympathizing party*) olarak üye kabul edildiğini bildirdi. Mektupta, ayrıca, partiye "birleşik cephe" taktiklerinin etkin biçimde kullanılması ve gerici sendikalarda çalışılması önerildi.[57] Nihayet, 7 Nisan'da New York'ta toplanan AKP Üçüncü Kongresi sonunda Parti Yürütme Sekreteri İşçi Partisi'ne bir resmî bilgi notu (Resmî Bildirim-*Official Notification*) yazarak Kongre sonuçlarını bildirdi. Buna göre, Kongre, "oybirliğiyle, AKP üyelerinin

55 Bryan D. Palmer, *Age*., s. 163; Howe, Coser, *Age*., s. 102; Bedacht'ın İşçi Partisi Merkez Yönetim Kurulu'na raporu, Parti Arşivi, 515.1.201; Davenport Arşivi.

56 Parti Arşivi, 515.1.181. KEYK'e gönderdiği 6 Şubat tarihli bir başka mektupta da Miller, "CPA'nın sadece bir yeraltı örgütü olarak var olabileceğine ilişkin dogma yıkılmıştır," demekteydi. Parti Arşivi, 515.1181; Davenport Arşivi.

57 Tam metin için bkz. Jane Degras (Der.) The Communist International: 1919-1943 Documents, cilt II, (1923-1928), Londra, Oxford University Press, s. 3-4.

bir parçasını oluşturduğu Amerikan İşçi Partisi'nin, Komünist Parti'ye dönüştüğü"nu kabul etmişti. Dolayısıyla da Kongre, yine oybirliğiyle, "Amerika Komünist Partisi'nin tasfiyesine karar vermiş" ve böylece de İşçi Partisi'nin "ABD'de komünist ilkeler için mücadelenin tek örgütü" olduğunu ilan etmişti. Artık, İşçi Partisi, "uygun gördüğü zaman 'Amerika Komünist Partisi' ismini alabilir"di.

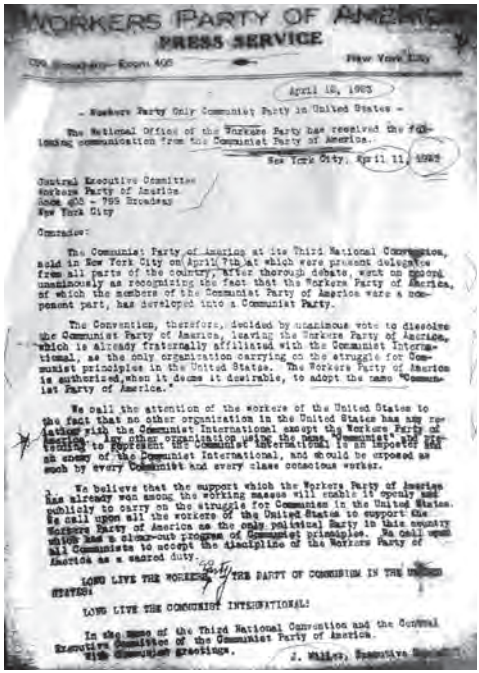

WORKERS PARTY OF AMERICA
PRESS SERVICE
[illegible] Broadway—Room 405 New York City

April 18, 1983

- Workers Party Only Communist Party in United States -

The National Office of the Workers Party has received the following communication from the Communist Party of America.

New York City, April 11, 1983

Central Executive Committee
Workers Party of America
Room 405 - 799 Broadway
New York City

Comrades:

The Communist Party of America at its Third National Convention, held in New York City on April 7th at which were present delegates from all parts of the country, after thorough debate, went on record unanimously as recognizing the fact that the Workers Party of America, of which the members of the Communist Party of America were a component part, has developed into a Communist Party.

The Convention, therefore, decided by unanimous vote to dissolve the Communist Party of America, leaving the Workers Party of America, which is already fraternally affiliated with the Communist International, as the only organization carrying on the struggle for Communist principles in the United States. The Workers Party of America is authorized, when it deems it desirable, to adopt the name "Communist Party of America."

We call the attention of the workers of the United States to the fact that no other organization in the United States has any relation with the Communist International except the Workers Party of America. Any other organization using the name "Communist" and pretending to represent the Communist International is an impostor and an enemy of the Communist International, and should be exposed as such by every Communist and every class conscious worker.

We believe that the support which the Workers Party of America has already won among the working masses will enable it openly and publicly to carry on the struggle for Communism in the United States. We call upon all the workers of the United States to support the Workers Party of America as the only political Party in this country which has a clear-cut program of Communist principles. We call upon all Communists to accept the discipline of the Workers Party of America as a sacred duty.

LONG LIVE THE WORKERS PARTY OF COMMUNISM IN THE UNITED STATES!

LONG LIVE THE COMMUNIST INTERNATIONAL!

In the name of the Third National Convention and the Central Executive Committee of the Communist Party of America.
With Communist greetings.

J. Miller, Executive [illegible]

İşçi Partisi'nin kuruluşuna ilişkin basın bildirisi: "İşçi Partisi Birleşik Devletler'deki tek Komünist Partidir."

Mektupta ayrıca, kongrenin şu çağrısına da yer verilmişti: "Birleşik Devletler'de Amerikan İşçi Partisi dışında Komünist Enternasyonal ile ilişki içinde olan bir başka örgüt olmadığı gerçeğine ABD işçilerinin dikkatini çekeriz. 'Komünist' adını kullanan ve Komünist Enternasyonal'i temsil ettiğini öne süren herhangi bir

örgüt sahtekârdır, Komünist Enternasyonal'in düşmanıdır ve her komünist ya da sınıf bilinçli işçi tarafından bu kimliğiyle deşifre edilmelidir [*exposed*]..."[58]

Aynı gün, yeraltı AKP adına, Genel Sekreter J. Miller imzasıyla KEYK'e de şu bilgi iletildi:

> [Bundan böyle] daha önce Komintern tarafından AKP'ye bahşedilmiş bütün haklar İP'ye [İşçi Partisi] verilecektir. İP Yürütme Sekreteri (yoldaş C. E. Ruthenberg) tarafından imzalanan bütün iletişim resmî nitelikli tek kaynak olarak kabul edilecektir. Başka ülkelere transfer edilen İP üyeleri, RKP [Rus Komünist Partisi] dahil, KE'nin [Komünist Enternasyonal] bütün seksiyonlarına kabul edileceklerdir. KE ya da KE Yönetim Kurulu toplantılarına katılacak İşçi Partisi delegelerine söz ve oy hakkı verilecektir. Şimdiye kadar AKP ve AİP [Amerikan İşçi Partisi] ile iletişimde kullanılan bütün adresler ve kodlar geçerlidir.[59]

Amerika Komünist Partisi, tarih olmuştu...

58 "İşçi Partisi Basın Servisi [Press Service] Basın Bildirisi (11 Nisan 1923), Parti Arşivi, 515.1.180; 515.1.215. Davenpot Arşivi'ndeyse şu referans veriliyor: Parti Arşivi, 515.1.182.

59 Parti Arşivi, 515.1.180; Davenport Arşivi.

VIII

Ergenliğe Geçiş Krizleri: "Kitlelere!"

Legaliteye geçişle birlikte artık, yüzmeyi öğrenmek için timsahlarla dolu balçık sulara girmek gibi, o özlemi çok duyulan burjuva siyaset arenasına katılma zamanı gelmişti. Burjuva demokrasisinin vahşi ormanında yırtıcı burjuva şarlatanlar ve onların işbirlikçisi sendikacı "emek temsilcileri" ile aynı kuytularda iş çevirmek, oy avcılığına çıkmak elbette komünistler için zor zanaatti. Şimdi de bu cangıl içindeki tuzağa atlayan partililer yeniden birbirlerine düştüler.

Artık anlaşmazlık konuları illegalite ya da zorun rolü ve silahlı isyan değil, adaylıklar, seçimler, koltuklar, delege hesapları, oy oranları, medyada iş çevirmek ve benzeri konulardaydı. Sorun, sol liberallerle, kaşarlanmış sendikacılarla, pazarlamacı gazetecilerle, profesyonel halk dolandırıcısı politikacılarla aynı yatağa girip orada namusu kurtarabilmekteydi. Komünistler, onların peşinde efsunlanmış işçi ve emekçiler uğruna, bunlara katlanmak durumundaydılar. Burjuva yasallığı zemininde onun kurallarıyla siyaset yapmanın riskleri, olumsuz sonuçları, daha ilk günden yırtıcı dişlerini önce parti içinde oluşan yeni saflaşmalar ve hiziplerle göstermeye başlamıştı.

Yasallığa geçiş, aynı zamanda ve belki biraz onun da etkisiyle, uluslararası komünist hareketin ve özel olarak da Komintern'in,

"kapitalist stabilizasyon ve saldırı dönemine girildiği" teşhisi ve buna koşut olarak geliştirilen "Birleşik Cephe" formülüne denk gelmişti. Yasallık ve "Birleşik Cephe" taktiği aynı madalyonun iki yüzünü temsil etmekteydi.

Parti'nin 1920'lerdeki lider kadrosu; (soldan sağa) Jay Lovestone, William Foster, Charles Ruthenberg, (önde) Anna Damon ve Max Bedacht.

Komünistler içine kıstırıldıkları tecrit cenderesini kırmak için birbiriyle bağlantılı ve hayati önemdeki üç hamleyi yapmak zorundaydılar. Bunlardan birincisi, işçilerle ilişki kurabilmek için gerici-işbirlikçi sarı sendikalar içinde çalışmaktı. İkincisi, politik hayata müdahale etmek, yığınlarla yasal zeminde buluşmak için öteki emekçi karakterli örgütlerle, gruplarla ve kişiliklerle ittifak ilişkileri geliştirmekti. Ve nihayet, bu ittifak siyasetinin kaçınılmaz uzantısı olarak da, o sıralarda ülkenin pek çok eyaletinde ortaya çıkan, Amerikan politik hayatındaki Cumhuriyetçi Parti ve Demokrat Parti'den oluşan cendereyi kırmak için bir üçüncü parti kuruluşunu hedefleyen İşçi-Çiftçi Partileri içinde yer almaktı.

Ülke koşullarının dayattığı bu yeni yönelim, aynı zamanda uluslararası duruma da uygunluk göstermekteydi. Komintern'in ve Lenin'in bu yöndeki direktif ve telkinleri de elbette İşçi Partisi'nin bu siyasetini belirlemekteydi. Artık kapitalizmin krizi ve devrimci kabarış yerini "kapitalist stabilizasyon"a, burjuvazinin saldırgan karşı hamlelerine ve işçi sınıfıyla komünistlerin savunmaya geçişlerine bırakmıştı. Sarı sendikalarda çalışmayı, gündelik talepler etrafında reformlar için mücadeleyi, yasal politika zemininde yer almayı, ittifaklar oluşturma taktiklerini reddeden "sol sekter"lik, bu koşullarda, sadece tecriti ve ağır yenilgileri kaçınılmaz kılacak bir tehlikeli sapma olarak değerlendirilmeye başlanmıştı. "Sol sekterlik", gönüllü tecrit ve siyasetsizlik olarak, özü itibarıyla sağcılığa denk gelmekteydi ve bir "sağ sapma" olarak değerlendirilmekteydi. Lenin, özellikle yazdığı *Sol Çocukluk Hastalığı* broşürüyle, Komintern de yine Lenin'in ısrarlı çabalarıyla oluşturduğu taktiklerle ve Üçüncü Kongre'de öne çıkarıp Dördüncü Kongre'de de kuvvetle vurguladığı "Kitlelere" ("*To The Masses!*") sloganıyla, yeni yönelimin teorik altyapısını oluşturmuşlardı. Açıkça ortaya çıkmıştı ki, işçi sınıfı en gelişkin olduğu Avrupa'da devrimden yana belirleyici bir tavır ortaya koyamamış, reformist sosyal demokrasiden kopuşu gerçekleştirememiş, komünist partileri yeterince güçlendirememişti. Bir başka ifadeyle de, komünist partiler işçileri devrimi gerçekleştirecek ölçüde kendi bünyesinde örgütleyememiş, öncülük görevini elde edememişti.

Şimdi artık, "Kitleler"e yürümek ve onlarla buluşmak yolunda, sarı sendikalarda çalışmak, emekçi karakterli yapılarla "birleşik cephe" ittifakları geliştirmek, kısmi talepler için gündelik mücadeleler içinde yer almak, reform taleplerine sahip çıkmak; ve yasal zeminde parlamenter siyaset yürütmek, öteki toplumsal/sınıfsal muhalif kesimlerle işbirliğine girmek ve böylece de emekçi yığınları toparlayarak onlara öncülük yapmak, stratejik/taktik hedefler olmuştu komünist partiler bakımından. Böylece de en azından bir toparlanma, burjuvazinin saldırılarına karşı

durmak, bunları püskürtmek ve bu arada Sovyetler Birliği'ni korumak/savunmak için emek hareketinin ve sınıfın birliğinin bir "birleşik cephe" içinde sağlanması mümkün olacaktı.

Elbette "kapitalist stabilizasyon" koşullarında bütün bunlar devrimci hamle için atılan geri adımın parçaları olarak görülmekteydi. O zaman uluslararası komünist hareketteki ve onun "genelkurmayı" Komintern'deki yaygın anlayış, kapitalizmin kısmi talepleri karşılayamayacağı, basit reformları dahi gerçekleştiremeyeceği yönündeydi. İşçi sınıfının çoğunluğunun da bu durumu görüp reformist sosyal demokrasiden kopacağı ve devrim saflarına katılacağı, kitleselleşmiş komünist partilerin de devrime giden yolda öncülüğü elde edeceği öngörülmekteydi. Tabii bunun için de komünistlerin "Blankist", "sol sekter" ya da politik olanı reddeden "sendikalist" anlayışlardan kurtulması gerekmekteydi.

Bu türden bir yönelime ve buna uygun taktiklere Amerikalı komünistler yabancıydı. Nitekim, Lenin'den gelen, İngiliz İşçi Partisi türü bir örgütlenme içinde kurumsal olarak yer almak ya da gerici Amerikan Emek Federasyonu (AEF) bünyesinde çalışmak gibi önerilere Amerikalılar hep soğuk bakmışlardı.

Yasal parti örgütlenmesi, değişimin ilk örgütsel aracını, İşçi Partisi'ni ve programatik zeminini oluşturmuştu. İşçi Partisi programında devrimci zor ile illegalite birer üst prensip olarak yer almamaktaydılar. Tüzüğün birincisi maddesi, partinin amacının, "İşçi Cumhuriyeti'nin kuruluşu yoluyla kapitalizmin ortadan kaldırılması için işçi sınıfının eğitilmesi ve örgütlenmesi" biçiminde belirlenmişti.[1]

Partinin 1923 Aralık ayında Chicago'da toplanan kongresinde de, dört temel konuda önemli yaklaşımlar öne çıkarılmıştı:

1 *Program and Constitution, Workers Party of America*, (Adopted At The National Convention, New York City, Aralık 24-25-26, 1921), Broadway, New York, Lyceum and Literature Department Workers Party, t.y., s. 20; http://ia600202.us.archive.org/16/items/ProgramAndConstitutionWorkersPartyOfAmericaAdoptedAtNational/202300_text.pdf; Parti Arşivi, 515.1.77

1. "Amerikan demokrasisi" konusunda, partinin, "sarı sosyalistlerin ve reformistlerin yaptığı gibi", işçi sınıfının parlamentoda çoğunluğu ele geçirerek, mevcut devlet yapısı içinde kurtuluşlarını gerçekleştirebileceği yanılsamasını beslemekten kaçınacağı açıkça ilan ediliyordu.

2. Programda, parlamenter çalışma ve seçimler konusunda da şöyle denmekteydi:

> İşçilerin mevcut hükümet araçlarını kullanarak özgürlüklerini kazanmalarının imkânsız olduğunun farkında olsa da, İşçi Partisi, işçi sınıfında siyasal bilinç oluşturmada seçim kampanyalarının öneminin farkındadır. İşçi sınıfının oluşturacağı devrimci siyasal eyleme doğru ilk adım, seçim kampanyalarına katılan işçilerin bağımsız siyasal eylemleriyle atılmalıdır. Bu nedenle İşçi Partisi seçim kampanyalarına katılacak ve bu kampanyaları işçilerin siyasal bilincini geliştirmek için propaganda ve ajitasyon aracı olarak kullanacaktır.
>
> İşçileri, sahtekâr Amerikan demokrasisinin inkâr ettiği haklarını hayata geçirmek için harekete geçirmeye çalışacaktır. Bunları, emeğin hakları mücadelesini devam ettirmek, devrimci bir siyasi parti kurmak ve onun ülke siyasal hayatında açıkça hareket edebilmesi için kullanacaktır.

İşçi Partisi ... kapitalist demokrasinin sahte yüzünü göstermek ve Sovyetler [konseyler] propagandasını yürütmek için kendi adaylarını oluşturacak ve seçimlere katılacaktır. Seçimleri, işçileri kapitalist devletten kitlesel siyasal taleplerde bulunma yolunda harekete geçirmek için kullanacaktır. Adayları, seçildiklerinde yasama organlarının forumlarını aynı amaç için kullanacaklardır...

3. Sendikalar konusunda da program şöyle demekteydi:

> Sendikalar devrimcileştirilmelidir. Kapitalizme karşı sınıf çatışmasında yanımıza çekilmeli, ortak mücadelemiz için birlik ve beraberlik ruhuyla donatılmalıdırlar. Var olan meslek sendikaları birleştirilmeli ve her sektörde güçlü sendikalar oluşturulmalıdır. Sendikaların gerici resmî bürokrasisi, işyeri temsilcileri

> sistemiyle değiştirilmelidir. İşçi Partisi, en acil görevlerinden birinin sendikaları devrimci bir ruhla donatmak ve sendikaları kapitalizme karşı ödünsüz bir yığınsal mücadele hareketinde birleştirmek olduğunu açıklar.
>
> Şayet devrimci işçiler zayıf alternatif örgütler kurmak için sendikalarından ayrılırlarsa, bu amaca ulaşılamaz. Sendikaları dönüştürme çabası var olanların içinde yürütülmelidir. İşçi Partisi üyeleri, sınıf mücadelesi bilincini uyandırmak ve sendikaları kapitalizm karşıtı işçi mücadelesinin güçlü merkezleri haline getirebilmek amacıyla örgütsel biçimi yeniden düzenlemek için mevcut sendikalar içindeki çalışmalarını sürdüreceklerdir.

4) Nihayet "proletarya diktatörlüğü" şöyle konulmuştu programa:

> Mevcut kapitalist hükümet kapitalistlerin diktatörlüğüdür. Bugün Birleşik Devletler'de merkezleri Wall Street'te olan, kapitalist mali ve sanayi baronlarından oluşan görece küçük bir grup, belediye ve eyalet yönetimlerini ve merkezî hükümeti kontrol etmektedir. Kapitalist hükümet sayesinde kapitalist finans ve sanayi baronlarından oluşan bu grup iradesini otuz milyon işçiye ve ailelerine dayatmaktadır.
>
> İşçilerin bir kısmı, Cumhuriyetçi ya da Demokrat adaylara oy verme saçmalığıyla kandırılmış olsa da, mücadele dönemlerinde hükümet her zaman finans ve endüstri baronlarının yanındadır.
>
> [Kurulacak] işçilerin Sovyet hükümeti, aynı ihtiyaç, kapitalistleri alt etme ihtiyacından dolayı işçilerin diktatörlüğü olacaktır...[2]

2 *Program and Constitution, Workers Party of America*, (Adopted at National Convention, New York, Aralık 24-25-26-27, 1921, Amended at National Convention, Chicago, III., Aralık 30-31, 1923 and January 1, 1924, Literature Department Workers Party of America, t.y., s. 6-10; Parti Arşivi, 515.1.188. Program tıpkıbasımı için ayrıca bkz.
https://archive.org/stream/ProgramAndConstitution/pragconst2#p*Age*/n3/mode/2up

William Zebulon Foster

A) SENDİKAL ÇALIŞMA: SENDİKAL EĞİTİM LİGİ

Değişimin ilk adımlarından birinin sendikal alanda atılması gerekmekteydi. Daha önce de gördüğümüz gibi, Amerikalı komünistler arasındaki hâkim eğilim, sarı sendikalara karşıdevrimci sendikalar kurarak mücadele etmekti. Buna, "ikili sendikacılık" (çifte sendikacılık-*dual unionism*) denmekteydi. Bu, devrim yolunda sendikalara aşırı ölçüde stratejik değer ve önem veren, genel grev yoluyla kapitalizmin neredeyse otomatik yıkımını ve işçi yönetimine geçişi öngören sendikalist anlayışın uzantısıydı. Oysa şimdi bu anlayış sorgulanmakta, Lenin tarafından eleştirilmekte, sendikalarda örgütlenmiş işçilerin gerici işbirlikçilere teslim edilmesi olarak mahkûm edilmekteydi.

Sarı sendikalarda çalışmanın önündeki tek engel komünistlerin "ikili sendika" anlayışı değildi sadece. Komintern kararlarıyla bu eğilim kırılmıştı. Ama gerici sendikalardaki bürok-

ratik önderliğin komünistlere karşı ördüğü katı dışlayıcı engelleri aşmak gibi bir sorun daha vardı. Ayrıca, İşçi Partisi'nin sendikacı kadroları çok azdı ve bu türden çalışma deneyimi neredeyse yoktu.

İşte bu noktada sahneye ünlü sendikacı William Zebulon Foster çıktı. Foster, "sendikalist" gelenekten gelen bir sendikacıydı. İrlandalı çok yoksul bir ailenin çocuğu olan Foster, sendikacı olarak sivrilmiş, ünlü Çelik Grevi'ni örgütleyerek büyük saygınlık kazanmıştı.[3] Foster, 3 Temmuz 1921'de toplanan Sendikalar Kızıl Enternasyonali'nin (SKE) Birinci Kongresine, İşçi Partili arkadaşı Earl Browder tarafından "Amerikan delegasyonu" üyesi olarak davet edilmiş ve Moskova'ya gitmişti. Orada, Lenin'den ve Bolşeviklerden etkilenmiş, Rusça isminin baş harflerinden oluşan "PROFİNTERN" olarak anılan SKE'nin alternatif (ikili) sendikacılığı kesinlikle reddeden ve komünistlerin sarı sendikalar içinde yer alarak işçilerin gündelik mücadelelerine katılmalarını öngören ilkesel tutumundan çok hoşnut kalmıştı. Bu karar Foster'ın ilkeleriyle örtüşmekteydi. Foster'ın sendikal anlayışının temelinde de ikili sendikacılığa şiddetle karşı çıkmak ve dolayısıyla da sarı sendikalar içinde örgütlenmek yatmaktaydı. Ona göre, sendikalar, "primordial olarak" doğalarından gelen özellikleri dolayısıyla "devrimci" (anti-kapitalist) bir öz taşımaktaydılar ve yapılması gereken bunu açığa çıkartmaktı. Gerici sendika bürokrasileri de bu doğal eğilimin önündeki temel engel durumunda olduklarından bütün mesele işçilerin güvenini kazanarak bu işbirlikçi bürokratların hegemonyasına son vermekte ve böylece de devrimci yatağın yolunu açmakta düğümlenmekteydi.

3 Foster, yaşamıyla ilgili kitaplar da yazdı;. Örneğin bkz. *Pages From a Worker's Life*, New York, International Publishers, 1939; Politik gelişiminin öyküsü, *From Bryan to Stalin*, New York, International Publishers, 1937; Foster'ın biyografisi; Arthur Zipser, *Workingclass Giant: The Life of William Z. Foster*, New York, International Publishers, 1981; Edward Johanningsmeier, *Forging American Communism: The Life of William Z. Foster*, Princeton, Princeton University Press, 1994; James R. Barrett, *William Z. Foster and the Tragedy of American Radicalism*, Urbana, Chicago, University of Illinois Press, 1999.

Partiye Moskova'da katılmaya karar veren Foster'ın üyeliğinin gizli tutulmasına karar verilmişti. Foster, Amerika Komünist Partisi'nin yukarıda özetlediğimiz gizli Bridgman toplantısına katılmış ve sendikal çalışma üzerine bir tebliğ sunmuştu. Bridgman'daki polis baskını üzerine toplantı yerini terk eden Foster daha sonra tutuklanmış, hakkında dava açılmış, sonra da beraat etmişti ama parti üyeliği de böylece açığa çıkmıştı.

Foster'la birlikte İşçi Partisi, ülke çapında tanınan saygın bir sendikacıyı saflarına katmakla kalmamış, ayrıca onun sendikal deneyimlerinden ve geniş çevresinden yararlanma imkânı da yakalamıştı. Çelik Grevi'nin efsanevi önderinin parti saflarına katılması elbette sendikacılık alanında çok zayıf olan parti açısından stratejik bir kazanımdı. Büyük prestijiyle de Foster yeni dönüşümde dengeleri değiştirici bir rol oynamıştı.

Onun sendikal çalışmaya, gündelik mücadeleye ve dolayısıyla kısmi taleplerle reformların kazanılmasına verdiği büyük önem, hemen etkin bir konuma geldiği Amerika Komünist Partisi içindeki legalite yanlılarına büyük destek kaynağı olmuştu.

Şimdi, onun gerici sendikaları "içten fethetme" (*boring within*) stratejisi, Komintern'in de onayıyla partinin stratejik ve taktiksel dönüşümünün özel bir parçası olmuştu. Lenin, daha Komintern'in Üçüncü Kongresi'nde, kısmi, sınırlı talepler için mücadeleye ve reform kazanımlarına soğuk bakanlara, işçilerin gerçek ve acil yaşam gerekleri için ihtiyaç duydukları mücadelenin, proletaryanın kendi yönetiminde elde edebileceği zamana, yani devrim sonrasına ertelenmesinin saçmalığını anlatmış, bu yönde doğru taktiklerin benimsenmesi için çaba harcamıştı. Şimdi bu anlayışa dayalı dönüşümler, örgütsel temelde olduğu gibi, seçimlerde yer almaya, sendikalarda çalışmaya, açık alana ve ittifaklara ilişkin tavırlarda da etkisini göstermeye başlarken Foster da parti içinde stratejik bir konuma yerleşiyordu.

Foster'la birlikte parti çok önemli bir örgütsel araca da kavuşmuştu. Foster AİF içinde çalışırken, 1920 Kasım'ında Sendika Eğitim Ligi'ni (SEL-Trade Union Education League/TUEL) kur-

muştu. Örgütün amacı, var olan sarı sendikalar içinde çalışmak, işçilerin eğitimine odaklanmak, devrimci çekirdekler kurarak gerici bürokrasilere karşı mücadele etmek, onları "içten fethetmek"ti.

1922 yılında SEL'in kuruluş ilke ve felsefesini anlattığı bir yazısına Foster, ABD sendikacılığının gelişmiş ülkeler arasında en geri kalmışı olduğu saptamasıyla başlamaktaydı. Foster, bu "gerilik ve zayıflığın" hem sendikalı işçi sayısında, hem "meslek sendikacılığı" sisteminin hâlâ geçerli olmasında, hem de ABD sendikacılığının "politik sınıf bilincinin yokluğu"nda kendisini gösterdiğini belirtmekteydi. Bu nedenle de, sendikalar kapitalist partilerin "kuyruğuna takılmış" durumdaydılar.

Foster'a göre, Amerikan işçi hareketinin "ilkelliği"nin bir başka nedeni de, "idealizm ve sosyal vizyondan yoksunluğu" ve "ruhsuzluğu"ydu.

Foster, Amerikan sendikacılığının "muhafazakârlığı"nın bir örneği olarak da onun sadece Moskova'daki RULİ'yi değil, reformist İkinci Enternasyonal'in halefi konumunda olan, Almanya, İtalya, Fransa ve öteki ülkelerdeki son devrimci isyanların bastırılmasında rol alan Amsterdam Enternasyonali'ni bile "fazla radikal" bulmasını göstermekteydi.

Foster yazısında, bu geri kalmışlığın temel nedeni olarak "ilerici ve devrimci sendikacıların yanlış yöntemleri"ne işaret etmekteydi. Ona göre, bu unsurlar görevlerini layıkıyla yerine getirememekle "işçi hareketinin doğal evrimine ters" hareket etmiş olmaktaydılar. Oysa Rus deneyiminin de gösterdiği gibi, her ülkedeki ilerleme, "esas olarak, hantal işçilerin büyük örgütlü kitlesi içinde dağınık halde bulunan açık görüşlü, coşkulu küçük bir azınlığın eylemlerine bağlıydı": Bu azınlığın mensupları, "işçi sınıfının doğal önderleridirler. Emek mücadelesinin anlamını gerçekten kavrayan ve yürütülmesine ilişkin pratik planların sahibi sadece onlardır.

"Karanlıkta el yordamıyla hareket eden yığınlara ilham veren ve yön gösterenler de, proleter isyanın tanrısal ateşinden etki-

lenmiş bu insanlardır. İşçi mücadelesinin düşünme, çalışma ve savaşmasının büyük bölümünü onlar yaparlar. Ölümün ve kapitalist hapisanenin tehlikesini onlar yaşar. ... Ama herhangi bir yerde, herhangi bir nedenle, militanlar böyle davranamazlarsa, kaçınılmaz olarak bütün işçi örgütlenmesi sönümlenir ve çürür. Militanların eylemleri, işçi hareketinin 'anahtarıdır', onun bütün gerçek yaşam ve gelişiminin kaynağıdır."

Foster'a göre, ABD'deki militanlar, ikili sendikacılık hastalığıyla büyük sendikalardan ayrılmış, bilinçli işçileri "ideal ilkeler" uğruna ayrı sendikalarda örgütleme gibi geleceği olmayan bir macerada harcamış, yığınları da böylece muhafazakâr sendika bürokratlarının insafına terk etmişlerdi.

Foster, bu durumda, işçi hareketinin gelişmesi için iki konunun kesin gereklilik olduğunu belirtmekteydi: "[B]irincisi, militanlar kendilerini, kesinlikle ve nihai olarak ikili sendikacılığın ayrılıkçılığı eğilimden kurtarmalı ... ve, ikinci olarak da, sınırsız enerji ve dinamik programlarını etkin biçimde uygulamaya koymak için [sarı] sendikalarda iyice örgütlenmeli"ydiler.[4]

İşte SEL'in kuruluş amacı ve programatik hedefi böyleydi.

SEL'in temel amaçlarından biri de, ABD'deki sendikal örgütlenme modelini değiştirmeye çalışmaktı. O dönemde ABD'de "meslek sendikacılığı" yürürlükteydi. Bir işyerinde ya da işkolunda, işçi tek bir sendikal çatı altında değil de, her çalışan kendi meslek temelinde bir araya gelerek sendikalaşmaktaydılar. Böylece de bir işkolunda, örneğin terziler, şöförler, ahçılar, marangozlar, mühendisler, teknik elemanlar, vb. ayrı ayrı örgütleniyorlardı. Daha çok vasıflı işçilere dayalı bu sendikal anlayış, tabii, çalışanları parçalıyor ve işbirlikçi sendika bürokrasisinin denetim imkânlarını arttırıyordu. SEL ise önüne stratejik amaç olarak işkolu sendikacılığını yerleştirmeyi koymuştu. "*Amalgamation*" (birleşme, bir araya gelme) olarak adlandırılan

4 William Z. Foster, "The Principles and Program of the Trade Union League," Labor Herald, Mart 1922; Broşür olarak, Parti Arşivi, 515.1.156; Davenport Arşivi.

bu amaç, SEL'i, ayrıca özel olarak gericilerin hedefi yapmaktaydı. SEL ayrıca, esas olarak vasıflı işçilerden oluşan sendika yapılanmasını, çoğu vasıfsız işsizlerin örgütlenmesiyle de değiştirmek istiyordu. İşsizlerin ve vasıfsız örgütsüzlerin, bu arada da sendikalardan dışlanmış Siyahların örgütlenmesi, böylece gerici sendikacılığın yapısında gedik açmak da SEL'in temel programatik hedefleri arasındaydı. Bu amaçlar doğrultusundaki etkinlikleriyle SEL kaçınılmaz olarak pek çok düşman da kazanmıştı. SEL çalışanları AİS sendikalarından atıldılar, çalıştıkları yerlerden kovuldular, hükümet ve işveren ajanlarınca izlendiler, polis baskısı altında tutuldular, dövüldüler, tutuklandılar. Foster üyeliğinden sonra partinin sendikal alandaki ana örgütlenmesi olarak faaliyet gösteren SEL, bütün güçlüklere karşın önemli başarılar da elde etti. SEL'in işkolu sendikacılığına geçişle ilgili propaganda ve eğitim çalışmaları çok etkili oldu, geniş bir taraftar kitlesi kazandı, konuyu Amerikan sendikacılığının gündemine soktu. Pek çok sendikada işbirlikçi bürokratlar geriletildi, gerektiğinde daha militan sendika şubeleri kuruldu, grevlerde öncülük yapıldı.[5] SEL, her görüşten işçiye açık, antetli kâğıtlarında yazıldığı gibi, bir "Eğitim-Örgütlenme-Kurtuluş" yapılanmasıydı ve "ikili sendikacılık" anlamında bir sendikal örgüt ya da salt bir eğitim-propaganda aygıtı değildi. Bu nedenle de SEL üye kartı dağıtmıyor, aidat toplamıyor, bir sendika görünümü vermeyi dahi reddediyordu.[6] İşte bu yapısı ve somut hedefleriyle aktif sendikal mücadele içinde en ön safta yer alan, grevlere öncülük eden, sarı sendikalar içinde gündelik mücadelelerde militanca yer alan, ileri bilinci taşıma ve eğitim işlevi üstlenen bir "mücadele aracı" olarak SEL, partiye, zayıf ve deneyimsiz olduğu hayati bir alanda büyük katkılar yaptı.

5 Kısa bir değerlendirme için bkz. Philip S. Foner, *History of the Labor Movement in the United States*, cilt 9: "The TUEL To the End of the Gompers Era," New York, International Publishers, 1991, s. 104-170.

6 SEL'in tüzüğü için bkz. Davenport Arşivi, 1922.

B) BİRLEŞİK CEPHE ARAYIŞLARI

ABD'de "Birleşik Cephe" sorunsalı ve partinin arayışları, ülkedeki genel bir üçüncü parti kurulması çabalarıyla örtüştü. Cumhuriyetçi Parti ile Demokrat Parti arasına sıkışmış siyasal yaşam ülkeyi boğmakta, halkı bu iki sermaye partisi karşısında seçeneksiz bırakmakta, onların kayıkçı kavgasının piyonları mertebesine indirgemekteydi. Dolayısıyla da, genel olarak solun, sol liberallerin, ilerici ve demokratların, emek cephesinde yer almış sendikacıların, politikacıların, aydınların temel özlemlerinden biri bu çorak, anti-demokratik yapıyı, emekçi karakterli bir üçüncü parti aracılığıyla kırmaktı.

1920'lerin başlangıcında ABD'deki nesnel durum da bu türden arayışlara uygun bir ortam sunmaktaydı. Avrupa'daki (Komintern'e göre geçici) "kapitalist istikrar"a karşın ABD'deki savaş sonrası ekonomik bunalım ve bunun kitlelerde yarattığı düş kırıklığı, iki büyük partinin (Demokratlar ve Cumhuriyetçiler) krizi gibi gelişmeler, büyümekte ve radikalleşmekte olan işçileri önemli bir politik güç potansiyeli olarak ön plana çıkartıyordu. Buna koşut olarak, gıda fiyatlarının düşmesinden kaynaklanan tarımdaki bunalım da kırsal kesimde bir bölüm çiftçinin yoksullaşmasını, sistemden kopuşunu ve yeni politik arayışlarını gündeme sokmaktaydı.

Dolayısıyla da birçok eyalette, yerel düzeyde, işçi-çiftçi ittifakına dayalı partiler kurulmaya başlandı. Bunlardan özellikle Minnesota İşçi-Çiftçi Partisi büyük gelişme gösterdi ve 1922 seçimlerinde adayını Amerikan Senatosu'na seçtirmeyi başardı. Yaklaşık 7 ay sonra yapılan ara seçimde de partinin adayı ikinci kez Senato seçimini kazandı. Minnesota Partisi eyalet seçimlerinde de büyük başarılar elde etti ve örnek alınacak bir "Üçüncü Parti" modeli olarak saygınlık, etkinlik kazandı. Sendikacılar, çiftçi örgütlerinin temsilcileri ve ilerici-solcu şahsiyetler tarafından kurulan bu partiler, kendilerini açıkça sosyalist olarak tanımlamasalar bile, doğal kaynakların kamusal mülkiyetini ve

belli sektörlerde devletleştirmeleri programlarına alarak, emperyalizme ve militarizme karşı çıkarak, tekellerin gücünün kırılmasını talep ederek genel olarak demokratikleşmeyi, örgütlenme ve ifade özgürlüğünü, emekçi haklarını savunarak, emek eksenli örgütlenerek "sol"da yer almakta, yerleşik düzenin iki partisine bu manada alternatif oluşturmayı amaçlamaktaydılar.

1922 Şubat'ında, dönemin güçlü demiryolları sendikaları öncülüğünde sol liberal bir örgütlenmeye gidildi. İlerici Politik Eylem Konferansı/İPEK (*Conference for Progressive Political Action/CPPA*) adıyla örgütlenen bu çatı altında "sol" Sosyalist Parti'den liberal "48'ler Komitesi"ne kadar çeşitli yapılar yer almaktaydı. Hareketin belkemiğini oluşturan (toplam 16) demiryolları sendikaları bürokrasisi ise oldukça muhafazakâr karakterdeydi. Bu birlikteliğin amacı, esas olarak ülke çapında bir emek eksenli "üçüncü parti" kurmak değil, iki düzen partisi temelinde "liberal sol" "lobi" faaliyetlerinde bulunmak, bir baskı grubu olarak emekçi programa yakın adayları partilerin aday listelerine yerleştirmekti. Bununla birlikte, İPEK içinde güçlü bir işçi-çiftçi partisinin kurulmasını isteyenler de vardı.

İşçi Partisi'nin bu eğilime karşı ilk tepkisi çok da olumlu değildi. Parti artık politik alanda da "birleşik cephe" taktiğine sıcak bakmaktaydı ama bu konudaki ilk somut tezi oldukça temkinli, hatta işi yokuşa sürer nitelikteydi. Buna göre, Amerikan işçi sınıfının "bağımsız politik eylem deneyimi" olmadığından, ilk yapılması gereken "işçiler arasında sınıf bilincinin yaratılması" olmalıydı. Son zamanlarda ortaya çıkan işçi partisi arayışları, işçilerdeki "politikleşmenin" göstergeleriydi ve bu eğilimin dışında kalmak "aptallık" olurdu. Ne var ki, kapitalistler de bu eğilimin ayırdındaydılar ve dolayısıyla onu saptırmanın yollarını aramaktaydılar. Böyle bir (işçi) partisini "sınıf mücadelesi ve devrimin aracı" yapmak için komünistlerin katılımı şarttır ama İşçi Partisi, "işçilerin gizil gücünün hayatiyetinin bastırılması" sürecinin sorumluluğunu da üstlenmemelidir. Parti yeterince güçlü olmadığından böylesi bir partileşmeye karşı da durmamalıdır.

Merkez Komite kararında (tezde), işçi temsilcilerinin yanı sıra "her renkten ilerici ve liberal"in de temsil edildiği İPEK'in kuracağı bir partinin, Sosyalist Parti'nin "daha büyük ama daha zayıf bir kopyası" olacağı uyarısı yapılıyor ve bu partinin, "işçilerin politik gücünü gündelik mücadelelerde kapitalistlere karşı harekete geçirmeyeceği", aksine bu gücü, "küçük iyileştirici reformlar ve önemsiz değişiklikler" uğruna kullanarak küçük burjuvazinin kuyruğuna takacağına dikkat çekiliyordu. Dolayısıyla da, "İşçi Partisi, suni olarak bir işçi partisi kurulması dayatmasında bulunmamalı"ydı. Parti, "işçi partisi hareketi işçi yığınlarının desteğini kazanana kadar, sınıf bilinçli politik eylemliliklerde eğitim görevini sürdürmeli"ydi. "Birleşik Cephe taktikleri, herhangi başka bir organizasyonla örgütsel birlik" biçiminde anlaşılmamalıydı. Bu bakımdan, İşçi Partisi bağımsız varlığını mutlaka korumalıydı. Komünistlerin üstünlüğü ve haklılığı pratik eylem içinde görülecek ve önderliği kabullenilecekti. Dolayısıyla da, ekonomik alanda var olan yapıların bir araya gelmesiyle "birleşik cephe" kurulabilirse de, politik alanda önce "işçi sınıfını yanlış yönlendiren parti ve örgütlerin etkisinin kırılması" gerekecekti.[7]

İPEK'in 2. Kongresi 1922 yılının Aralık ayında Cleveland'da toplandı. İşçi Partisi'nin bu toplantıya katılma talebi reddedildi.

Cleveland'daki İPEK toplantısında, başını Chicago İşçi Federasyonu'nun başkanı radikal sendikacı John Fitzpatrick'in çektiği bir grup hemen ulusal çapta üçüncü bir parti kurulmasını önerdi. Ne var ki bu öneri reddedildi. Bunun üzerine de Fitzpatrick ve öteki üçüncü parti taraftarlarının bir bölümü bu kararı protesto ederek İPEK'ten ayrıldılar.

Fitzpatrick bu durumda inisiyatifi ele aldı ve Temmuz ayında ulusal üçüncü parti, İşçi-Çiftçi Partisi, kurmak üzere Chicago'da bir toplantı kararı aldı. Fitzpatrick, Foster'ın yakın dostu, işçi hareketi içinde eski bir müttefikiydi ve İPEK çevresinin anti-komünist tavrını benimsemiyordu. Dolayısıyla da Chicago toplantısına İşçi Partisi de davet edilmişti.

7 Bkz. "Thesis on the United Front," Parti Arşivi, 515.1.96; Davenport Arşivi.

Böylece bir İşçi-Çiftçi Partisi kurulmasıyla "birleşik cephe" taktiğinin politik alanda pratiğe uygulanması imkânı doğmuş oldu. Parti içindeki ilk tepki, Fitzpatrick ve çevresiyle ittifak ilişkisi kurarak bu partileşme süreci içinde yer almak, bir taraftan kitlelerle birlikte politika yapmak, öte tarafta da süreci etkilemek, işçi ve yoksul çiftçileri yığınsal bir komünist partiye çekme fırsatını kullanmak biçimindeydi. İşçi Partisi, o sıradaki gücüyle tek başına bir üçüncü partiyi inşa edemezdi ama içinde bulunduğu tecriti kırıp yeni ittifak politikasıyla "birleşik cephe" taktiğini uygulayıp gücünü, etkinliğini arttırabilirdi.

Şimdi, "Birleşik Cephe" taktiği ve buna bağlı olarak başlayan İşçi-Çiftçi Partisi'nin kurulması sürecini; ittifaklar, sınıfların karşılıklı konumlanışı, nesnel durumun somut tahlili ve buna uygun politikaların geliştirilmesi, yani Marksizmin somut sınıfsal ve toplumsal koşullara uyarlanması gibi hayati konularla bağlantısı nedeniyle ve ileride göreceğimiz gibi partiyi uzun yıllar tutsak edecek hizipleşmelerin kaynağı olduğu için ayrıntılı biçimde incelemek gerekmektedir.

C) FEDERE ÇİFTÇİ-İŞÇİ PARTİSİ'NİN KURULUŞU

Fitzpatrick'in Chicago İşçi Federasyonu ile Illinois'teki İşçi-Çiftçi Partisi'nin, üçüncü partinin kurulmasını isteyen öteki yapılarla birlikte İşçi Partisi'ni de davet ettikleri toplantının tarihi 3 Temmuz 1923 olarak tespit edilmişti. Buraya hazırlık sürecinde parti içinde yeni ve son derece radikal bir tez ortaya çıkmaya başladı.

1) PARTİNİN TEORİSYENİ PEPPER-POGANY

Bu tezin ardındaki kişi John Pepper'dı. John Pepper (Jozsef Pogany), Macaristan'da bir Musevi ailenin çocuğu olarak 1886'da doğdu. Ailenin soyadı Schwartz'tı ve sonra herhalde anti-semitik baskıdan kurtulmak amacıyla Pogany olarak değişti-

rilmişti. Jozsef Pogany, dil ve edebiyat okudu ve Macar şair Janos Arany'nin politik görüşleri konusunda doktora yaptı. Pogany Macar Sosyal Demokrat Parti üyesiydi. Parti üyesiyken komünistlere karşı çıktı ve onlarla çatıştı. Daha sonra, komünistlerle işbirliğini savunan "sol kanat" içinde yer aldı ve Bela Kun'un yanında 1919 Macar Devrimi'ne katıldı. Kısa ömürlü Sovyet Cumhuriyeti'nde Savaş Bakanı oldu. Çeşitli iç çatışmalar yüzünden bu görevinden ayrılmak zorunda kaldı ama yine hükümette Kamu Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakan Yardımcılığı gibi üst düzey görevler üstlendi. Aşırı görüş ve davranışları nedeniyle o zaman kendisine "Kızıl Napolyon" adı takılmıştı.

Pogany (Pepper) 1919'da Asker Konseyi Başkanı olarak sınıra gidecek askerlere sesleniyor.

Pogany, Macar Devrimi yenilince Bela Kun ve öteki kimi komünistlerle birlikte Macaristan'ı terk etmek zorunda kaldı ve sonunda Moskova'ya gitti, burada Komintern'de görevlendirildi. Buharin ve Zinovyev'le dostluk geliştirdiği dönemde Alman ayaklanmasında Almanya'ya gönderildi ve bu zamansız devrim

girişimi başarısızlığa uğrayınca yeniden Moskova'ya döndü. Burada Macar komünistleri arasındaki şiddetli hizip mücadelelerinde faal rol aldı. Biraz da bu nedenle, Amerikan hareketi içindeki "legalite" sorunlarına ve hizip mücadelelerine müdahale etmek üzere Valetsky başkanlığında Amerika'ya gönderilen üç kişilik Komintern heyetinde görevlendirildi.[8]

Daha sonra, Valetsky geri döndü ama Pogany Amerika'da kaldı. Anlaşıldığı kadarıyla esas olarak oradaki Macar Göçmen (Dil) Federasyonu'nda görevlendirildi ama genel olarak Komintern Temsilcisi olarak algılandı parti içinde. Kısa sürede İngilizce öğrendi, Amerikan tarihi çalıştı, İngilizce yazacak, akıcı biçimde konuşacak, karmaşık sorunları rahatça tartışacak hale geldi ve partide çok etkin olmaya başladı. ABD'de John Pepper adını kullanmaya başlayan Pogany, Amerika tarihinde, toplum yapısında ve politik/ekonomik zemininde karşılığı olmasa da, geliştirdiği teorik-politik fantezileriyle, özellikle partinin "aydın ideologları"ndan oluşan Ruthenberg-Lovestone hizbi nezdinde hayranlıkla karşılanmıştı. Komintern bağlantısı, Avrupa devrimleri sürecindeki geçmişi, yaratıcı zekâsı ve yetenekleriyle, bil-

8 Pepper'ın yakınlarda çıkan ayrıntılı biyografisi için bkz. Thomas Sakmyster, *A Communist Odyssey: The Life of Jozsef Pogany/John Pepper*, Central European Press, Budapest/New York, 2012. Ayrıca bkz. Thomas Sakmyster, "A Hungarian in the Comintern", içinde Kevin Morgan, Gidon Cohen, Andrew Flinn (Der.), *Agents of Revolution: New Biographical Approaches to the History of International Communism in the Age of Lenin and Stalin*, Bern, Peter Lang AG, 2005, s. 57-72; Macar Komünist Partisi'nin önder kadrolarından ve bir ara Moskova'daki Lenin Okulu'nun direktörlüğünü yapmış olan Ladislaus Rudas'ın Macaristan Devrimi'ni anlattığı kitabındaki (*Abentaurer-und-Liquidatorentum: Die Politik Bela Kuns und der Krise der K.P.U.* [*Maceracılık ve Likidasyon: Bela Kun'un Politikası ve K.P.U.'nun Krizi*], Vienna, Vörös Ujsag, 1922) Pepper'la ilgili, onu "sağ ve sol tasfiyeci" olmakla suçlayan ve Macar Devrimi'ndeki rolüyle ilgili pek çok bilgi içeren son derece eleştirel bölümlerin bir özeti 1929 yılında Amerikalı Troçkistlerin yayın organı *The Militant* dergisinde (*The Militant*, "Epitaph for a Scoundrel: Pages from the Record of John Pepper", cilt II, sayı 5, 1 Mart 1929, s. 5) özetlendi. Derginin bu sayısını Parti Arşivi'nin 319 nolu makarasında bulmak mümkün. Ayrıca bkz. Dergi arşivi, https://www.marxists.org/history/etol/newspape/themilitant/1929/01mar1929.pdf; Draper, *American Communism and Soviet...*, *Age*, s. 57-61.

gi birikimiyle, kısa sürede, partiyi deyim yerindeyse "avucunun içine" almıştı. Pepper önce parti MYK'sına seçildi, Ruthenberg ekibinde yer aldı, zamanla da partinin fiilî lideri konumuna yükseldi. Pepper kişisel yetenekleri ve Komintern temsilcisi olarak görünmenin büyük saygınlığı ve etkisiyle giderek parti içindeki en güçlü odak olmuştu. Pepper, Parti Başkanı Ruthenberg ile Lovestone ve Benjamin Gitlow gibi genç parlayan politikacıları da yanına çekerek partiyi fiilen ele geçirmiş, bu kritik süreçte parti stratejisini saptamaya başlamıştı.[9] Bu arada, saldırgan kişiliği, kendini beğenmiş tavırları ve itici kişiliğiyle parti içindeki hizip mücadelelerinde çok sayıda düşmanı da oldu. Pepper'ın kişiliğinin bu tarafını, yayınlanmamış Macarca anılarında karısı Iren Czobel de itiraf ediyor: "Kocam sempatik biri değildi. Gerçekten de, saldırgan ve horlayıcıydı (*supercilious*) ve çok bilgili biri olarak daha az eğitimli olanları küçük görürdü."[10] Pepper, spekülatif cambazlıklarla oluşturduğu fantastik teorilerini Marksist jargonla analiz çerçevesi içine maharetle yerleştiriyor, gerçeklerle, olgularla oynuyor, bunları kendi uydurmalarıyla karıştırırken kafaları da karıştırıyordu. Teorik fukaralığın, deneyimsizliğin, Marksizm dışı yaklaşım ve geleneklerin etkilerinin, realiteden kopukluğun, toplumsal hayat ve politikadan kopukluğun cenderesi içindeki partilileri de rahatlıkla etkiliyor, manipüle edebiliyordu Pepper.

Üçüncü parti kurulması için Fitzpatrick grubunun düzenlemeye karar verdiği toplantı tarihi yaklaşırken Pepper de bu konuda parti tezlerini oluşturmaya başladı. Partinin koşulların zorlamasıyla ulaştığı bir sonuç olan ittifaklar ve birleşik cephe siyaseti şimdi daha farklı bir içerik kazanmaya başlamıştı. Pepper bir yandan üçüncü parti hareketiyle, öte yandan da İşçi Partisi'nin bu süreçteki rolüyle ilgili yepyeni tezler ileri sürmekteydi. Pepper, son derecede abartılı bir biçimde, üçüncü parti hareketinden yı-

9 Bu süreç için bkz. Thomas Sakmyster, *Age*., s. 101 vd.

10 Nakleden *Agy*., s. 1. Kişisel özellikleri için ayrıca bkz. Benjamin Gitlow, The Whole of Their Lives: Communism in America, a Personal History and Intimate Portrayel of Its Leaders, Charles Scribner's Sons, New York, 1948, s. 109-111.

ğınsal bir devrimci enerji çıkacağını iddia ediyor ve ikinci olarak da, İşçi Partisi'nin bu oluşumu ele geçirip onu bir "kitlesel sınıf temeli"ne oturtmanın öncülüğüne soyunması gerektiğini savunuyordu. Bu yaklaşımın somut Amerikan gerçekliğiyle örtüşmemesi bir yana, söz konusu sekter tavır, partinin ittifaklarını da zorlamaktaydı. Gelişmekte olan bir hareketin yeni parti kuruluş toplantısına davet edilmiş olması bir kazanımdı. Bu süreçte yapıcı bir biçimde yer alarak tecriti kırmak, ülke siyasal hayatına katılmak gibi fırsatlar doğmuşken Pepper'ın aşırı tavrı ve sekter tutumu, müttefikleri ürkütmekten başka bir işe yaramayabilirdi.

2) 3 TEMMUZ KONGRESİ ÖNCESİ

Fitzpatrick, neredeyse her çevreden gelen baskılara direnerek, Foster ve grubuyla olan yakınlığına ve sendikal konulardaki mesai arkadaşlığına güvenerek İşçi Partisi'ni 3 Temmuz toplantısına davet etmişti. Gelişmekte olan yoksul çiftçi hareketinde de İşçi Partisi'ne hayırhah bir bakış ortaya çıkmıştı ve kuruluş toplantısında partinin bu kesimlerle de diyaloğunu geliştirme imkânı vardı. Ağır baskılar ve tecrit koşullarından çıkıp kitlelerle politika yapmak isteyen İşçi Partisi için bu durum bulunmaz bir nimetti.

Ne var ki, Ruthenberg-Pepper grubu koşulları zorlayan, ittifak ilişkilerinde hassasiyet göstermeyen sekter ve dahası süreci kontrol edici bir yöne savrulma eğilimi göstermeye başlamıştı. Bunun, zaten komünistlerle ilişki içinde oldukları için baskılara muhatap olan yeni müttefiklerini zora sokacağını ve ürküteceğini hesaba katmaz görünüyorlardı. Özellikle Pepper'ın yeni harekette gördüğü "devrimci serap" nedeniyle gözü dönmüştü ve süreci "sınıf temelinde" örgütleme düşleri sınır tanımaz hale gelmeye başlamıştı.

Oysa Fitzpatrick ekibiyle kurulan ilişkinin temelinde farklı anlaşmalar vardı. Bu karşılıklı anlayış pek örtük ya da zımni de sayılamazdı. Fitzpatrick'le ilişkileri sürdüren partinin Chicago'daki sendikacı ağırlıklı ekibinden Swabeck'in belirt-

tiğine göre, konuyla ilgili, "daha ilk toplantılarına, Fitzpatrick doğrudan, 'Gelin meseleyi açıkça ortaya koyalım; sizinle devam etmeye hazırız ama siz komünistlerin bu işte arka koltukta oturmanız gerektiğine inanıyoruz,' diye başlamıştı." Fitzpatrick ekibinin önde gelen bir başka üyesi de, Chicago'daki İşçi Partili ekibi özel olarak şöyle uyarmıştı: "Kontrollü davranır, temkinli hareket eder, gemiyi batırmazsanız Chicago Federasyonu dirençli durur. Ama ağırlığınızı fazlaca koymaya başlarsanız, oyun da biter."[11]

Ne var ki, New York'taki merkezin tutumu tam aksineydi. Böyle olunca da, ittifak politkalarını ören ve yürüten partinin Chicago ekibi devre dışı bırakıldı ve ipler iyice Pepper'ın eline geçti.

3 Temmuz çiftçi-İşçi Partisi Kongresi. Sol üstte John Fitzpatrick.

3) KONGRE

3 Temmuz Chicago toplantısı bu ortamda başladı. Toplantıyı örgütleyen Fitzpatrick ekibi iki yönden gelen ağır baskılar altındaydı. Bir yandan Amerikan Emek Federasyonu, Sosyalist Parti, liberaller ve resmî çevreler onu komünistlerle işbirliği yapıyor diye

11 Nakleden, Draper, *American Communism and Soviet...*, *Age*, s. 41.

suçluyor, "üçüncü parti macerası"ndan vazgeçirmeye çalışıyorlardı. Öte yanda da İşçi Partisi bütün ağırlığıyla sürece yükleniyor, "sınıf karakteri"ni ve "komünist ilkeler"i öne çıkartan bir retoriği dayatıyor, süreçte belirleyici bir role soyunuyordu. 10-15.000 kişilik gücü ve genel ağırlığıyla İşçi Partisi, Pepper'ın arkasında, kaldıramayacağı bir yükün altına girmekte sakınca görmez halde "zafer"e odaklanmış, "sol"a, sol maceracılığa savrulmuştu.

Oysa 3 Temmuz yaklaştıkça Fitzpatrick grubunda çözülme eğilimleri de ortaya çıkmaya başlamıştı. Bu durumda ya Fitzpatrick'in arzuladığı gibi toplantı veya üçüncü partinin kuruluşu ertelenecek ya da şayet İşçi Partisi direnirse, Fitzpatrick'le ipler kopacaktı. Bu durumda da bir üçüncü partinin zemini kalmayacaktı. Ne var ki, Ruthenberg-Pepper grubu, Fitzpatrick'le bozuşma pahasına kongrenin üzerinde anlaşılmış gündemiyle, yani üçüncü parti kuruluşunun gerçekleştirilmesi amacıyla toplanmasında ısrarcı oldu. Bu tavrın ittifakı parçalayacağı kesindi ama Pepper, İşçi Partisi'nin damgasını vurduğuna inandığı süreci tek başına götürebileceğine ve sürece katılanları da peşinde sürükleyebileceğine inanmaktaydı.

Chicago Kongresi, 600 bin işçi ve çiftçiyi temsil eden örgütlerin temsilcileri olarak 650 delegenin katılımıyla 3 Temmuz'da başladı. İşçi Partisi'ne ayrılmış delege sayısı sadece 10'du. Fitzpatrick grubu 50 delegeyle temsil edilmekteydi. Buna karşılık, toplantıya iyi hazırlanan İşçi Partisi, farklı örgütsel yapılar aracılığıyla toplantıya 200 kadar delege sokabilmişti.[12]

Fitzpatrick ve onunla birlikte davrananlar artık son kozlarını oynamak üzere olduklarının ayırdındaydılar. İşçi Partisi'ne vermiş oldukları sözlerden caymış, toplantıyı bir üçüncü partinin kuruluşunu gerçekleştirmeden tamamlamak arzusundaydılar. İlişkiler gerginleştiğinde, İşçi Parti, delegasyonunun mazbatasının kabulüne bile karşı çıktılar. İpler artık, beklendiği gibi, kopmuştu.

12 *Agy.*, s. 44.

Komünistler disiplinli ve başarılı bir çalışmayla kongreyi etkileri altına aldılar ve sonunda da ele geçirdiler. İkinci gün, Ruthenberg, Fitzpatrick ekibinin bütün itirazlarına karşın üçüncü partinin, bir çiftçi-işçi partisinin derhal kurulması yönünde önerge verdi. Partinin adının başına da, kurumsal üyelik temelinde örgütleneceği için, "Federe" sözcüğü eklendi. 5 Temmuz'daki oturumda Fitzpatrick söz alarak, İşçi Partisi'nin güdümünde kurulacak üçüncü partinin sıradan işçi ve çiftçi yığınlarını bünyesinde toplayamayacağını; bunda ısrarın "Çiftçi-İşçi Partisi'nin ölümü" anlamına geleceğini; uzun yıllar artık bu türden bir ittifaka dayalı partileşme sürecinin mümkün olamayacağını; İşçi Partisi'nin de yolun sonunda "duvara toslayacağı"nı savundu.[13]

Ona Ruthenberg şöyle yanıt verdi: "Biz komünistiz... ve biz tahminde bulunmayız. Biz ekonomik koşullarla politik gerçekleri inceleriz; politikalarımız bu ülkenin ve işçi sınıfının siyasi hayatına dayalıdır."[14]

Marksist bilime, teoriye, diyalektik ve tarihî materyalizme dayanma iddiasının üstten bakan bir yansımasıydı bu sözler. Teorinin gücü ile gerçeklik arasındaki bağ bu kadar kolay mı kuruluyordu ya da "tarihsel haklılık" her yöntemi meşrulaştıracak bir ayrıcalığı mıydı komünistlerin, hayat gösterecekti.

İşçi Partisi yetkililerinin son dakika uzlaşma çabaları da sonuç vermeyince bütün köprüler koptu ve oylamaya geçildi. İşçi Partisi, Fitzpatrick ekibini ağır bir yenilgiye uğrattı ve kongreden zaferle çıktı, Federe Çiftçi-İşçi Partisi de kurulmuş oldu. Komünistler ağır tecrit koşullarından çıkıp üçüncü parti sürecinin merkezine oturdular, yığınsal ve sınıfsal bir örgütlenme gerçekleştirme hayallerine giden yolda önemli bir adım attılar, egemen siyaset sahnesine müthiş bir manevrayla adım atmış oldular. Şimdi, en fazla 15 bin kadar üyesiyle İşçi Partisi'nin yanı sıra komünistler 600 bin işçi ve çiftçiyi temsil potansiyeli taşıyan

13 *Agy.*, s. 45-46.

14 *Agy.*, s. 46-47.

"üçüncü parti"ye de kavuşmuşlardı. Partinin başına da, Foster'ın damadı, Pepper yanlısı Joseph Manley getirildi.[15]

Fitzpatrick ise sonucu, "evinize davet ettiğiniz misafirin eve girince sizi [ev sahibini] boğazından tutup kapı dışarı etmesi"ne benzetecekti.[16] Bu aşırı bir değerlendirmeydi ama bir müttefiğin kaybedildiğinin de göstergesiydi.

4) ZAFERLE GELEN HEZİMET VE PARTİ YÖNETİMİNİN AĞUSTOS TEZLERİ

Günün sonunda, Ruthenberg-Pepper ekibinin öforisi parti içinde ve dışında pek çok çevre tarafından paylaşılmamıştı.

Partinin "sendikacı" kanadı, Foster ve Cannon ile arkadaşları, ittifak siyasetinin çökmesinden ve Fitzpatrick ekibini yitirmiş olmaktan oldukça tedirgindiler. Fitzpatrick ekibiyse, büyük bir öfke içinde şimdi İşçi Partisi'ne saldırıya geçmişti. Komünistler, sadece yakın bir müttefiklerini yitirmekle kalmamış, zaten yeterince çok olan düşmanlarına bu eski dostlarını da eklemişlerdi. Kongrede örgütler aracılığıyla temsil edilen 600.000 işçi ve çiftçinin yeni parti içinde yer alacakları ya da onu destekleyecekleri Pepper'ın çılgın düşlerinde gerçekleşebilir bir hayal olarak görünmüştü ama durum hiç de böyle değildi. Kongrede oylar verilmişti ama iş yeni parti içinde yer almaya gelince, beklenen olmadı. Foster *Parti Tarihi*'nde yeni partiye 155.000 kadar üyeyi temsil eden yapının kurumsal bağ kurduğunu yazıyor.[17]

Bu bakımdan aslında Federe Çiftçi-İşçi Partisi (FEÇİP) "ölü doğmuştu" ya da parti içi muhalefet çevrelerinin dediği gibi komünistlerin "kendi kendileriyle kurdukları birleşik cephe"si olmuştu.

---

15 Kongre sürecinin İşçi Partisi perspektifinden ayrıntılı biçimde anlatıldığı Ruthenberg imzalı ve doğrudan üyelere gönderilen ayrıntılı "bilgi ve talimat" metni için bkz. "The Federated Farmer Labor Party and the Workers Party: A Statement and Instructions to the Membership by the Central Executive Committee", Parti Arşivi, 515.1.196.

16 Aktaran Draper, *American Communism and Soviet*…, *Age*., s. 49

17 Foster, *History*..., *Age*, s. 217.

Gerici demiryolları sendika birliğinin (Railroad Brotherhoods) yayın organı, alaycı biçimde, "Komünistler Kendi Kendilerini Ele Geçirdiler" diye başlık atmıştı.[18]

Daha da kötüsü, müttefiklerini kaybederek iyice yalnızlaşan komünistler, özellikle de sendikal çalışmalarda yer alanlar, bulundukları yapılarda baskılar görmeye, hatta art arda ihraç edilmeye başlandılar. Komünistlerin, SEL aracılığıyla örgütlediği sendikal kampanyaları da bu yeni gerici saldırılardan nasibini aldı, peş peşe yenilgiler yaşandı. Pek çok sendika, üyelerine SEL'e katılmayı yasakladı. Oregon, Portland'da yapılan AİF Genel Kurulu'nda parti MYK üyesi William F. Dunne'nin delegeliği reddedildi. Parti MYK'sının protesto bildirisinde, Dunne'nin Genel Kurul'da "delege olarak yer alan üç ya da dört yüz yüksek maaşlı sendika yetkilisi arasında neredeyse yalnız" kaldığı belirtilmekteydi. [19]

Ne var ki Ruthenberg-Pepper ekibi içinse, FEÇİP, İşçi Partisi'ni, emekçilerin bağımsız örgütlenmesine yol açan arayışların merkezine oturtan bir sürecin başarıyla taçlandırılmasını simgelemekteydi. Onlara göre artık İşçi Partisi'nin önderliğinde, "yığınsal" ve "sınıf temelli" bir oluşuma geçmenin önü açılmıştı.

Bu görüş KEYK tarafından da paylaşılmaktaydı. KEYK'in 7 Aralık 1923'te İşçi Partisi'ne gönderdiği mektup FEÇİP siyasetinin onaylandığını açıkça göstermektedir:

> Federe Çiftçi-İşçi Partisi'nin kuruluşu çok önemli bir başarıdır. Militan çiftçi ve işçilerin kapitalist partilerin denetimine karşı politik güç elde etmek için bir araya gelmesi, burjuvazinin politik hegemonyasını kabul etmeyen uyanan bir bilinci ve yükselen bir kararlılığı ortaya çıkartmıştır. Federe Çiftçi-İşçi Partisi'nde militan işçi ve çiftçilerin sadece küçük bir bölümü örgütlenmişlerdir. Bütün proleter ve çiftçi partilerinin ve örgütlenmelerinin kapitalizme karşı savaş için Birleşik Cephesi, günümüzün görevidir.

18 Nakleden, Lowell K. Dayson, *Red Harvest: The Communist Party and American Farmers*, Linciln ve Londra, University of Nebraska Press, 1982, s. 14.

19 Parti Arşivi, 515.1.194.

> Bu, 1924 seçimleri göz önüne alındığında daha da gerekli olmaktadır. 29 eyaletteki çiftçi-işçi partileri bir Birleşik Cephe içinde toplanmalı; ortak proleter adaylar çıkartmalıdırlar. Seçimlerden sonra gelmesi kaçınılmaz gericiliğe karşı ortak bir yapıda mücadele vermelidirler. … Emekçi sınıflar hareketindeki kaos sonlandırılmalıdır. Bu, komünistlerin, etkinlikle yerine getirmekte oldukları görevidir.[20]

24 Ağustos'taki parti MYK toplantısında Ruthenberg-Pepper ikilisi, Federe Çiftçi-İşçi Partisi'yle ilgili bir karar tasarısı sundular. "Ağustos Tezleri" diye anılacak bu tasarının İşçi Partisi Basın Servisi aracılığıyla açıklanan sunuş metninde, önce yaşanılan fiyaskonun bütün sorumluluğu Fitzpatrick grubunun üzerine atılıyor ve aslında partinin başarılı olduğu iddia ediliyordu:

> 3 Temmuz Kongresi kitlelerin büyük ve heyecanlı bir ifadesi oldu. Ama kongrede Fitzpartick grubu emek partisi fikrini terk etti. Neden? 3 Temmuz Kongresi, büyük uluslararası sendikaların gelmediğini, sadece yerel sendikaların ve kentsel merkez örgütlenmelerin temsil edildiğini ve gerçekte günümüz emek partisinin yalnızca tabanın bir önermesi olduğunu gösterdi. Ayrıca, tabanda komünist etkinin yayıldığını da gösterdi. Fitzpatrick grubu, bir yanda "sorumlulukları" ve Gompers'le olan dostluğu, öte yandan da komünist etkisinin yayıldığı taban arasında bir seçim yapmak zorunda kaldı. Fitzpatrick ilkini seçti. ...
>
> Federe Çiftçi-İşçi Partisi'nin kuruluşu partimizin şu ana kadar gerçekleştirebildiği en büyük siyasal atılımdır. Neden? a- Parti, 600.000 işçinin lideridir. b- Parti, emek partisi fikrinin lideri olmuştur. c- Şu an 20.000 üyesi olan partimizin, politik önderliğimiz altında siyasi olarak örgütlenmiş çeyrek milyon işçiyi kendi çevresinde toparlama ihtimali vardır.
>
> Federe Çiftçi-İşçi Partisi'nin önemi, soyut, ideal emek partisi fikri üzerinden DEĞİL, İşçi Partisi'ne getirdiği pratik faydaya göre ölçülmelidir. Federe Parti'nin İngiliz İşçi Partisi gibi bu ülkenin tüm işçilerini kapsamadığı doğrudur. Sadece sol kanattan oluşur. Ancak sol kanadın bugüne kadar ilk kez siyasal olarak

20 Parti Arşivi, 515.1.164.

örgütlenmiş olması çok önemlidir. Bunun dışında Federe Parti gerçek bir yığınsal partidir, çünkü (a) Amerika'da yüzbinlerce işçinin örgütlendiği bir parti kitle partisidir. (b) Bu militan sol kanat, henüz tam olarak uyanmamış ve tarafsız işçi kitleleri üzerinde büyük etkiye sahiptir. Amerikan işçi sınıfının bir hamlede örgütlenebileceğini düşünmek gülünç bir saflıktır. ... Bütün bu 600.000 işçi ve çiftçiyi partide hemen örgütleyememiz de ihtimal dahilindedir fakat yıl sonuna kadar Federe Çiftçi-İşçi Partisi'ne 250.000 işçi ve beş ila sekiz bin çiftçiyi katma umudumuz güçlüdür. Bu bir hezimet değildir. Aksine, büyük bir zaferdir. ...

"Federe Çiftçi-İşçi Partisi"nin kuruluşu, İşçi Partisi'ni çok elverişli pozisyona getirmiştir. Yaşamında ilk kez siyasi bir aktör oldu ve tarihinde ilk defa kitleleri siyasal olarak örgütleyebilecektir. Fakat durum aynı zamanda büyük tehlikeler barındırıyor. Bu tehlikeler şunlardır: a- Parti içindeki eski solcuların bir kısmı hâlâ gizlice emek partisi fikrine prensipte karşı çıkıyorlar ve emek partisi için herhangi bir çaba harcamıyorlar. b- Kendilerini esas olarak sendikal sorunlara karşı sorumlu hisseden partili yoldaşlarımızın bir kısmı, şayet sendikalarda Federe Parti için aktif mücadele edilirse, şu ana kadar işkolu sendikacılığı [*amaglamation*] kampanyasını desteklemiş olan ilerici liderlerin desteğini kaybedebileceğimizden endişeliler. c- Partili yoldaşlarımızın bir kısmı bu liderliğin getireceği sorumluluklardan korkuyorlar ve Komünist Parti'ye yeterince güvenmiyorlar. Liderliğin başkalarına bırakılması gerektiğini düşünüyorlar. ... Solcu muhalefet şimdilik tehlikeli değil. Gelişmelerin yerüstünün [legal örgütlenmenin] mümkün olduğunu göstermesiyle yeraltı örgütlenmesi mücadelesini kaybettikleri ve siyasi yargılarının yanlış çıkması nedeniyle, dağınık haldedirler. Asıl önemli olan sağdan gelen muhalefet. Bu muhalefet, anlaşılabilir nedenlerle, partinin birçok stratejik pozisyonunu elinde bulunduruyor. Partinin sendikal çalışmasını en yakından yürüten kesim. Bu muhalefetin, aktif, tam desteği ve işbirliği olmadan Federe Çiftçi-İşçi Partisi'nin örgütlenmesini sürdürmek olanaksız. Bu yoldaşlarımız kuşkulu, MYK'nın önemli talimatlarını yerine getirmeye karşılar. Her sorunda onlarla haftalarca görüşmek zorunda kalarak değerli zamanı-

> mızdan harcıyoruz ve bu şekilde MYK politikaları ve talimatlarının etkinliliği ve verimliliği azalıyor, zedeleniyor…

Bu durumda nasıl bir tavır izlenmesi konusunda üç soru sorulmaktaydı. Bu sorulardan biri şuydu: "1. Federe Parti'yi sadece Emek Partisi fikrinin propaganda organı olarak mı tutmalıyız, yoksa onu bir örgüt, bir siyasi parti olarak düşünüp aynı zamanda bir propaganda aracı olarak mı kullanmalıyız?" Metinde verilen yanıt açık ve netti: "Federe Parti'nin sadece bir propaganda partisi olarak kalmaması, kampanyalarıyla, eylemlilikleriyle, seçim çalışmalarıyla gerçek bir siyasi parti olmasıdır."

İkinci soruysa harekete geçme momentiyle ilgiliydi: "Tüm işçileri birleştirecek olan ideal Emek Partisi'ni getirecek olan en iyi durumu mu beklemeliyiz, yoksa Emek Partisi içindeki sol kanadı mı örgütlemeliyiz?" Buna ilişkin ifade edilen görüş, beklenileceği gibi, "emek hareketinin şu an ulaşabildiğimiz kesimini, sol kanadı, örgütlememiz gerektiği yönündedir."

Nihayet ikilinin sorduğu üçüncü soru "kitlesel komünist parti" üzerineydi: "Tüm işçi sınıfını birleştiren bir büyük emek partisinin varlığını ve İşçi Partisi'nin de küçük bir parça olarak Emek Partisi içinde bir mezhep, bir misafir ya da daha iyisi, İngiltere'de olduğu gibi işçi partisinin dışında mütevazı bir dilenci olması gerektiğini, mutlak, değişmez bir gerçek olarak kabul mü etmeliyiz, yoksa durumdan istifade ederek güçlü bir kitlesel komünist partiyi mi kurmalıyız?" Bu soruya verilen yanıtsa şöyleydi: "[B]ir yandan, Federe Çiftçi-İşçi Partisi'ni, Emek Partisi için olabildiğince geniş bir taban yaratmanın aracı olarak kullanmalıyız. ... Buna karşılık, öte yandan da, çok dikkatli, temkinli propaganda ve sistemli kampanyalarla Federe Parti'yi kitlesel bir komünist partiye dönüştürmeye çalışmak, görevimizdir..."[21]

21 "Thesis on Our Labor Policy", mimeograf, İşçi Partisi Basın Servisi, New York, 10.9.1923. Draper *American Soviet Russia Communism* and kitabında bu basın açıklamasının kendisinde bir kopyası olduğunu belirtiyor ve "Bir başka nüshanın başka bir biçimde basıldığını sanmıyorum. Ben sadece bir adedini bulabildim," diyor. s. 457, dn. 34). Bu mimeograf baskının Parti Arşivi'nde iki kopyası var.

Sonuçta MYK'ya bu görüşler doğrultusunda sunulan tasarı 3'e karşı 9 oyla kabul edildi.

D) FEÇİP AYRILIĞI VE HİZİPLER ARASI MÜCADELE

Şimdi partinin önünde iki sorun vardı. Birincisi, giderek kronikleşme eğilimi gösteren hizipleşme ve aralarındaki sertleşen mücadeleydi. İkinci olaraksa, yaklaşan 1924 başkanlık seçimleri dolayısıyla üçüncü parti tartışma ve girişimlerinin yeniden hız kazanmasıydı. Bu sürece nasıl müdahil olunacağı da, FEÇİP'e ilişkin tavırla paralellik gösteren bir yeni tartışma konusuydu Parti içinde ve hizipler arasında.

MYK'daki Ruthenberg-Pepper çoğunluğuna karşı muhalefet, "Ağustos Tezi" diye anılan kararın MYK'da kabul edilmesiyle iyice su yüzüne çıktı. Çoğunluk karşısında iki ayrı hizip konumlanmıştı. Bunlardan biri, Cannon ile Foster'ın başını çektiği sendika çalışmalarının merkezindeki gruptu. İkincisiyse, reformizmle ya da küçük burjuvaziyle herhangi bir ittifaka ilkesel olarak karşı çıkan Ludwig Lore önderliğindeki oluşumdu.

Hiziplerin ilişkileri sadece "üçüncü parti", İngiliz üsulü "işçi partisi kurulması hareketi' ya da FEÇİP'e ilişkin farklılıklar temelinde şekillenmiyordu. Bunlar arasındaki, köken farklılıkları, kişilik çatışmaları ve iktidar mücadelesi de bazen ideolojik-politik konuların da üzerine çıkarak etkin olmaktaydı.

Bu tartışmaları ayrıntılı olarak incelemek, ayrıca, tarafların hayata nasıl baktıklarını, teoriyi somut gerçekliğe hangi nesnel ve öznel konumdan hareketle uyarladıklarını anlamak bakımından da önemli. O zamanki tartışmalarda tarafların aldıkları tavırlar, bize hayatın içinde işçilerle temas halindeki sendikal kö-

---

Birinde, elle yazılmış tarih var: 10.9.1923. İkincisindeyse, Sunuş bölümünün başında el yazısıyla "Ruthenberg tarafından [yazılmış]" [*by Ruthenberg*] ibaresi var. 6. ve 7. sayfalardaki "Karar" [*Resolution]* kısmının başında da, yine aynı el yazısıyla "Pepper tarafından" [*By Pepper*] ibaresi eklenmiş. 12 No'lu makara; Parti Arşivi, 515.1.192.

kenli halk adamı siyasetçilerle politikacı-entelektüel teorisyenlerin gelişmeleri nasıl algıladıklarını ne tür yaklaşımlar, çözümler, taktikler ürettiklerini de gösteriyor.

Bu hiziplerden Foster-Cannon grubu için, "popülist," "oportünist", "dar pratikçi", "sendikalist", "sağ kuyrukçu"; ikinciler, yani Ruthenberg-Pepper ekibi için de, "hayattan kopuk", "teorisist", "maceracı", "masabaşı entel"; Lore takımı için de "Troçkist", "sağ sosyal demokrat gelenek", "pasifist" gibi etiketler yakıştırılabilir ve o zamanki jargonla bu yapılmıştır da. Hiziplerin birbirlerini "teorik-ideolojik" gerekçeler ve sıfatlarla yaftalayıp suçlamalarının ardındaki kişisel sürtüşmelerin, iç iktidar mücadelelerinin, kariyer hesaplarının payı da gözardı edilmemeli.

İşçi-sendika kökenliler açısından karşıdakiler (Ruthenberg-Pepper ekibi) hayattan kopuk aydınlar, "kolej bebeleri"ydiler. Hasımlarıysa onları teoriden nasiplerini almamış kaba saba pratikçiler, "vülger sendikacılar, küfürlü argo konuşan, kimileri tütün çiğneyen külhanbeyi tavırlı, hatta "teori cahili işçiler" olarak görüyorlardı.[22]

Elbette "ittifaklar sorunu"na ilişkin ciddi teorik ayrılıklar da sözkonusuydu hizipler arasında. Bu tartışmalarda taraflar, Amerikan işçilerinin sınıf bilinci, etkisi altında oldukları politik/ideolojik ve sendikal hareket ve örgütlerin, partinin ve rakiplerinin genel güç ve etki dağılımındaki konumları, nesnel ekonomik ve politik süreçler gibi somut konulardaki teşhisleri doğrultusunda tutumlarını belirliyorlardı. Buna elbette Komintern tez ve tercihlerinin, öneri ve talimatlarının çoğu zaman belirleyici rolünü eklemek gerekmekteydi. İşin içine ayrıca, içeriye ilişkin olarak kişisel/hizipsel kaygılar, yıkıcı tartışma üslubu ve araçlarının kullanılması, iktidar ve güç mücadelesi; dışarıya yönelik olarak da güce tapınma, güç ya da güçsüzlüğü abartma, ideolojik ve sınıfsal çelişkilerce belirlenen işbirliği-çatışma ilişkisini kuramama ve benzeri öğeler de olanca ağırlıklarıyla girmekteydiler.

22 Örneğin bkz. Barrett, Foster; *The Tragedy of….*, *Age*., s. 116.

Kuşkusuz, siyaset bir anlamıyla ittifak ilişkileri üzerinde yürür. Kapitalizm gibi, ara sınıfların karmaşık etkileşim içinde iki temel sınıf, burjuvazi ve proletarya ile birlikte var olduğu bir toplumsal formasyonda, muhalefette ve iktidarda, ilgili ana sınıfın güç ve etkinliğiyle orantılı biçimde belirlenen bir formda ittifaklar kurmak kaçınılmaz olmaktadır. Sonuçta siyaset aynı zamanda, en genel haliyle, toplumsal "bölüşüm"ün düzenlenmesi, dağıtılan toplumsal payın oranının belirlenmesi mücadelesidir ve dolayısıyla da "paylaşım"ı, yani bir müttefiklik ilişkisini, güç ve pay bölüşümünü içerir. Bu ekonomik olanın siyasete, iktidar olgusuna, hayatın öteki alanlarına ve mücadelelerine bir biçimde yansıması, ittifak ilişkilerinin temelini oluşturur. Bu anlamda siyaset aynı zamanda "ittifaklar manzumesi", "müttefiklik inşası"dır da. Bunu burjuvazi de, proletarya da ara sınıflar da kendi mücadeleleri içinde gerçekleştirirler. Özellikle hegemonik/evrensel sınıflar bakımından bu bilinçli bir çaba olarak kaçınılmazdır; ara sınıflar bakımındansa, daha çok bir savruluş ya da güçlüye doğru evrilme olarak ortaya çıkar. Ana sınıflar bakımından ittifak ilişkileri "yönetme"nin, yani iktidar erki olmanın doğasında vardır. Muhalefette yığınları seferber edebilmek için olduğu gibi, en katı, en sert iktidarlarda, hatta burjuvazinin dikta rejimlerinde ve elbette komünistlerin "halk hükümetleri"nde bile yöneten sınıf ittifaklara dayanmak durumundadır.

İttifak ilişkilerinde birbirine bağlı iki unsur öne çıkmaktadır. Bir ittifak içindeki sınıf ve katmanların göreli etkinlik pozisyonu, yani kimin hegemon konumda olduğu elbette stratejik önemdedir. Bu noktada da ittifak ilişkilerinin ana sorunu ortaya çıkmaktadır. İttifakların reddi, özünde ve sonucunda, tecrit olmak anlamına gelmektedir ve bu da bir sınıfın ya da onun partisinin varoluşuna politikasızlık girdabında felç olması biçiminde yansır. Buna karşılık, özünde ve sonucunda yine politikasızlık anlamına gelmek üzere, ittifak düzeninin hegemonik ilişkileri içinde "kuyrukçuluk" konumuna indirgenmektir. Bu durum, giderek politik-örgütsel-ideolojik tasfiyeye kadar uzanabilecek riskler taşır.

İlginç olan, genellikle her iki uçta da, yani hem tecrit hem kuyrukçuluk düzlemlerinde, bireysel ve örgütsel bir "rahatlama"nın, "görevin yerine getirilmekte olduğu" duygusunun ortaya çıkma eğilimidir. İçine düşülen bu iki uç konumlanma noktasında erime/eritilme, bu manada "tasfiye olma", sadece "gevşeme"yle değil, aynı zamanda "coşku"yla da gerçekleşir; politik mücadele içinde dinamik bir varoluş yanılsamasının getirdiği "benimseme" ile "iş yapıyor olma"nın rehaveti, giderek örgütü, ideolojiyi yük görmeye dönüşür; sınıfın öz mücadelesi rahatsız edici, ilişkileri bozucu, engelleyici bir unsur olarak algılanmaya başlar. Kuşkusuz, sosyalist siyasette tecrit; temiz kalmak, pratiğin içinde kirlenmeme, devrimci saflığın bozulmaması gibi "sol" ve bu arada aynı zamanda elbette risk almamak, mücadeleden kaçınmak, politikasızlık gibi "sağ" sapmalar içerir. Buna karşılık öteki uçta, kuyrukçuluk; görüntüde eylemlilik, kitlelerle buluşmak, devrimci praksis içinde bulunmak, hareketi büyütmek gibi iddialar taşır, sol sapmadan uzak bir sağduyu yanılsaması yaratır ama sonunda o da "sol sekter"liğin kaçınılmaz sonuna, aktif görünümüne karşın fiilî (ve coşkulu) politikasızlığa mahkûm olur, giderek tasfiyeye uğrar. Vurgulamak için yinelemek gerekirse; birincide, dış dünya, onunla ilişkiler, giderek zengin çeşitliliğinin bütün temposu içinde hayatın kendisi bir yük olarak algılanır; ikincisinde ise parti ve hareketin kendisi…

Bu konudaki ABD'deki hizipler mücadelesi, benzer teorik/ideolojik kaygılar üzerinden de yürütüldü elbette. Ne var ki, yukarıdaki şablona uymayan yönleri de çoktu. Bir yandan, ittifak ilişkilerinde hevesli olan taraf, ittifakların rüzgârına kapılarak "kuyrukçuluk" yönünde ilerlerken, bunu eleştiren tarafı sağcılıkla ve kuyrukçulukla suçlayabiliyordu. Ruthenberg ekibine göre, Foster hizbi gerici sendikaların kuyruğunda kurduğu ittifak ilişkileri bozulmasın diye birleşik cephe çalışmalarına karşı çıkıyordu. Buna karşılık Foster ekibi, rakiplerini "sol sekter" bir tavırla partiyi ve ideolojiyi dayatıcı, hegemoncu tavrıyla ittifaklar inşasını temelden zedelemekle suçluyordu. Suçlamaların biri de

"sol maceracılık" üzerineydi. Yani parti içinde sağ ve sol sapmalar daha işin sonundaki kaçınılmaz buluşmadan önce girift bir biçimde iç içe girmişti. Buna bir başka güzel örnek de Lore fraksiyonununun tavrıydı. Onlar esasta hem ideolojik hem örgütsel konularda tam olarak sağda yer alıyorlar ama birleşik cephe sorununda kesin reddiyeci bir tavırla uç sola savruluyorlardı.

İşte taraflar böylesi karmaşık ve son derece sert bir mücadeleye giriştiler, birleşik cephe taktiğinin hayata, Amerikan siyasetine uyarlanması çabalarında.

Komintern'deki ve uluslararası komünist hareket içindeki teorik tartışmaların karmaşıklığı, karşılıklı iddia ve suçlamaların eşliğinde kavramların anlamlarından saptırıldığı, duruma ve hizipsel çıkara göre tanımlandığı "dış ortam" da ABD'deki kavgayı doğrudan etkiliyordu elbette. Komintern'in Lenin'in sağlığındaki ilk döneminde, "sol çocukluk hastalığı" ana tehlike olarak ortaya çıkmıştı. Daha sonraları da, önce Troçki muhalefeti, ardından buna Kamenev-Zinovyev ikilisinin katılmasıyla oluşan "Sol Muhalefet" ve Stalin-Buharin ittifakı sürecinde "sol sekterlik" asıl tehlike olarak belirlendi. Yani politikasızlığa ve tecrite yol açan sekter tavırla mahkûm edilmekteydi. Henüz "sağ sapma" ve onun getirdiği ideolojik vuzuhsuzluk, kuyrukçuluk, tasfiyecilik gibi sorunlar, karar ve raporlarda, tezlerde, değinilse bile, temel tehlike durumunda değildi.

Ne var ki, ABD'deki tartışma bu şablonla yer yer uymuyor, kavramlara bambaşka içerikler yüklenebiliyordu. Ayrıntılı olarak göreceğimiz gibi, Komintern çevresinde birleşik cephe ittifakları oluşturulmasına karşı çıkışlar "sol sapma" olarak değerlendirilirken, ABD'de ittifaklar siyasetinin önde gelen teorisyeni/ideoloğu Pepper "sol maceracı" olarak suçlanıyordu. Buna karşılık, Pepper-Ruthenberg ekibi de, karşılarındaki Foster ekibini gerici sendikal bürokrasilerin kuyruğunda siyaset yapmakla, yani "sağcılık"la damgalıyorlardı. Bir başka ifadeyle, ABD Partisi'nde ittifak yanlıları "solculuk", karşıtları ise "sağcılık"la suçlanabiliyordu. İşin içine Moskova odaklı saflaş-

malar girince de, bu defa, Troçki'nin Pepper'ı, köylülüğe verdiği önemden hareketle sağcılıkla suçlaması, onu asıl tehlike görülen "sol sapma" suçlamasından aklıyor; buna karşılık, Troçki'ye kişisel sempatisi olan sağ pozisyondaki Lore ile hizipsel işbirliği yapmış olmak Foster ekibini "sol" konuma itiyor, Komintern çevrelerinde kuşkuyla karşılanmasına neden oluyordu. Elbette bütün bu karmaşada aslolan teorik belirleme ve kavramladan ziyade, belirli kişiliklerle olan yakınlık ya da uzaklık olmaktaydı, kavramlar buna göre eğilip bükülmekteydi. "Sağcılık" ya da "solculuk" da, sonunda, bu kişisel odaklarla olan ilişkilerin, gerçek pozisyonların, ideolojik tutumların, politik tavır alışların, sınıfsal konumların tanımlanmış içeriklerine göre değil de, çoğu kez algı operasyonlarıyla oluşturulan ya da tarafların kişisel/hizipsel çıkarlarıyla belirlenen görüntülerden, geçici duruşlardan, iddia ve suçlamalardan, varsayımlardan kaynaklanan ölçütlerle tanımlanıyordu. Kaba bir genellemeyle, birleşik cephe savunuculuğunu "Menşeviklik", "merkezcilik" ya da "kuyrukçuluk" olarak tanımlayıp karşı çıkmak bir "sol tavır" olarak kabul ediliyordu. Bu genel şablonda sağcılık ise, "gericiler"le, sosyal demokrat hainlerle, işbirlikçi sendika bürokrasileriyle, burjuva politikacılar ve küçük burjuva unsurlarla cephe ve ittifak kurma heveslerinin alameti farikası olarak ele alınıyordu. Ne var ki, işin içine ayrıntılar, hayatın zenginliğinin dayattığı farklı durumlar, ikilemler, çıkar odaklı eğip bükmeler, demogojik yaklaşımlar, yalan ve dolanlar girince de tartışmaların seyri çatallaşıyordu.

Bütün bunların anlamını, tarafların konumlarının, argüman ve tezlerinin doğruluğunu, gerçekçiliğini, yanlışlık ya da eksikliğini okur değerlendirecektir elbette. Önemli olan, tarafların görüşlerinin ayrıntılarıyla incelenmesidir.

Şimdi bunu yapmayı sürdüreceğiz.

1) FOSTER-CANNON EKİBİNİN İTİRAZLARI

Foster ile Cannon'un başını çektiği hizbin itirazları, Komintern için yazılan bir raporda şöyle özetlenmişti:

> (1) Federe Parti'yi öne çıkartmak işçi hareketini bölmek anlamına gelmektedir; (2) Federe Parti'ye katılım beklenenin sadece küçük bir bölümüne, 145.000 üyeye ulaşmıştır; (3) İşçi (Emek) Partisi meselesi, sadece Sol Kanat'ı temsil eden Federe Parti'den daha geniştir; (4) Federe Parti ikili [çifte] sendikacılık hareketinin politik alandaki karşılığıdır; (5) Federe Parti ayrı bir parti olarak değil de, kapsamlı bir çiftçi-işçi partisinin kuruluşu için çalışan bir propaganda yapılanması olarak, SEP'in sanayideki karşılığı gibi örgütlenmelidir; (6) Çoğunluk grubunun, Federe Parti'nin bir kitlesel Komünist partisine dönüştürülmesi yönündeki argümanı yanlıştır, çünkü bu, İşçi Partisi'nin işlevi ve amacıdır.[23]

Foster-Cannon ekibi, 1923 Kasım'ında "İşçi Partisi Politikamız Hakkında Açıklama" başlıklı bir metinle muhalefet ve itirazlarını kapsamlı bir biçimde duyurdular.

Açıklamada önce birleşik cephe taktikleri ve işçi partisi kurulması siyasetine ilişkin ilke ve gelişmelerin kendi pencerelerinden bir özeti aktarılıyor ve şu sonuç çıkartılıyordu:

> Bütün göstergeler, işçi sendikalarıyla çiftçi örgütlerine dayalı bir kitlesel emek partisinin kuruluş sürecinde olduğuna işaret ediyor.
>
> İşçi Partisi'nin kaderi, işçi ve çiftçi tabanının bir emek partisi yönündeki bu kitlesel hareketine bağlıdır...

Dolayısıyla da, "İşçi Partisi'ne üç görev yüklüyoruz"diyerek şöyle devam ediyordu metin:

---

23 "Conflict in the Central Executive Committee of the Workers Party", Parti Arşivi, 515.1.261. Bu belgede Fransızca "Gizli Materyal" (*Materiel Secret*) damgası vurulmuştu ve sol üst köşede de üç dilde (Almanca, Fransızca ve İngilizce) "2 gün içinde Sekretarya'ya geri verilmesi" kaşesi bulunuyordu. Arşivde bizim görmediğimiz bir başka kopya ise, Davenport Arşivi 1924 Belgeleri'nde var: 515.1.199.

- Emek partisi düşüncesini geliştirmek ve bütünleştirmek ve yerel ve ülke bazında örgütlü bir harekete dönüşmesine yardımcı olmak;
- Liberal burjuva politikacıların ve onların işçi ve çiftçi taşeronlarının emek partisi fikrini alelade bir üçüncü partiye dönüştürme çabalarını boşa çıkarmak;
- Emek partisi hareketinin içine komünist idealleri yaymak ve İşçi Partisi'ni hem manevi hem örgütsel açıdan güçlendirmek.

Buraya kadar yapılan analiz partinin izlemiş olduğu siyasetin olumlanmasıydı. İkili ayrıca, parti siyasetiyle Komintern kararları arasındaki bağı da vurgulamaktaydılar ki, bu önemli bir noktaya işaret etmek demekti. Komintern'in Üçüncü ve Dördüncü Kongrelerinde birleşik cephe siyaseti ve buna bağlı olarak da kısmi talepler, reformlar, ittifaklar karşısında üye partilerce izlenmesi gereken politikalar ayrıntılarıyla belirlenmişti. Üçüncü Kongre'de Lenin'in özel gayretleriyle "sol sekter" tavırlara karşı ciddi bir tavır alınmıştı. Komintern açık bir biçimde birleşik cephe taktiğini benimsemiş, gerici sendikalar dahil ittifak ilişkilerinin örülmesi görevini partilerin önüne koymuş, kısmi talepler ve reformlar etrafında müttefiklerle birlikte mücadele içinde yer alınmasını kararlaştırmıştı. O kadar ki, Lenin, "sol sekter" eğilimler karşısında kongrede doğru tavır olarak özellikle "sağ" bir tutum aldığını, solculuk kaynaklı hataların düzeltilmesi için "sağ kanatta durmak" gerektiğini söylüyordu.[24] Dolayısıyla, birleşik cephe taktiğinin ittifaklar siyasetine toptan ve ilkesel bir karşı çıkış zaten söz konusu olamazdı. Bu durumda muhalefetin yapabileceği, Komintern politikasının kabulüne ve fakat onun tarafından konmuş ilkelerin çiğnendiği iddiasına dayanan argümanlar oluşturmaktı.

24 Lenin, "Alman Komünistlerine Mektup", *Lenin Döneminde Komünist Enternasyonal: Belgeler*, cilt 2, *Age*., s. 249. Birleşik Cephe konusunda stratejik önem taşıyan bu kongrenin tezleri, kararları ve konuşma tutanaklarının yakınlarda yayımlanmış kapsamlı bir derlemesi için bkz. John Riddell, (der. ve çev.), *To the Msses: Proceedings of the Third Congress of the Communist International*, 1921, Brill, Leiden, 2014. Lenin'e yaptığım atıf bu kitapta, s. 1179.

Komintern bağlantısını yazarlar şöyle kurmaktaydılar:

> Federe Çiftçi-İşçi Partisi'nin 3-4-5 Temmuz 1923'teki kuruluşundan önce, birçok kez açıkladığımız gibi, işçi partisi politikamız, basitçe, Komünist Enternasyonal'in birleşik cephe politikasının uygulanmasıydı. … İşçi partisi hareketini ileriye taşıdık ve bununla partimiz de büyük itibar kazanarak gelişti. Birleşik cephe politikası, partimizin emek hareketinin daha önce hiç olmadığı kadar derinine nüfuz edebilmesini sağladı ve yoldaşlarımıza birçok stratejik pozisyonda görev alma imkânı verdi. …İttifakın programı bizim programımızdı. Tümüyle gericileri hedef alarak ilericilerle aralarındaki kırılmayı büyütüyorduk ve bağımsız parti hareketinin tüm özgürlüğüne sahiptik."

Metinde, bu olumlu gelişmelerin Federe Çiftçi-İşçi Partisi'nin kurulması ve Fitzpatrick ekibiyle kopuşma yüzünden sekteye uğratıldığı belirtilerek şu eleştiri yöneltilmekteydi MYK çoğunluğuna karşı: "Tüm hareketimizi tehlikeye atan bu politika iki yanlış kavrayışa dayanmaktaydı: İlki, devrimci gelişme temposunun olduğundan yüksek görülmesi ve ikincisi de, Komünistlerin bugünkü güçlerinin çok abartılması. MYK konuyu fiilen zorladı ve arkasındaki tüm köprüleri yaktı…"

İkili, parti yönetimini eleştirirken, partiyi yarı yolda bırakan eski müttefikleri de kınamaktaydılar ama yine de iplerin koparılmaması gereğinin altını çizmekteydiler:

> Bölünme konusunda MYK'yı suçlamak için Çiftçi-İşçi Partisi'ni savunmak gerekmez. Bu süreçte onların eylemleri zayıf, çekingen ve tutarsızdı ve en kritik anda da hainceydi. Fakat bu özellikler, merkezîyetçi öğelerin, hele de Amerikan "ilericileri" gibi güçsüz merkezcilerin karakteristik özellikleridir ve onlarla olan tüm ilişkilerde hesaba katılmalıdır. Bu durum, onlarla olan ittifakımızın şu an bizim için oldukça değerli olduğu gerçeğini değiştirmez. Komünistlerin ilericilerle birleşmesi, Gompers yapılanmasını alt etmekte ve işçi partisini kurmada tarihî bir gerekliliktir. İyi devrimci militanlar olmadıkları gerekçesiyle onlarla ayrışmak, komünistlerin emek hareketindeki diğer un-

> surlarla ittifakı fikrini reddetmek ve birleşik cephe prensibini tamamen inkâr etmek anlamına gelir.

Foster-Cannon bildirisinde ayrıca, Fitzpatrick ekibiyle ayrılıp Federe Parti'nin kurulmasının ardından ortaya çıkan olumsuzluklar da eleştirilmekteydi. Açıklamada, gelinen durumun hemen ardından her yerde komünist sendikacılara karşı güçlü bir saldırıya geçildiği, komünistlerin sendikalardan atıldıkları, komünistlerin çeşitli kampanyalarının sekteye uğratıldığı, yalnızlaşan komünistlerin bu saldırılar karşısında etkin kalamadıkları, mevzilerin art arda yitirildiği belirtiliyor ve kurulan Federe Parti'nin başarısız bir oluşum olduğu iddia ediliyordu. Yeni durumda, kitlelerle buluşmak ve ittifaklar inşa etmek sürecinde tam tersi bir sonuç ortaya çıkmış ve yeni bir yalnızlık/tecrit konumuna mahkûm olunmuştu:

> Federe Çiftçi-İşçi Partisi'nin kuruluşundan bu yana durumda büyük bir değişiklik yaşandı. Birleşik cephe prensibinden uzaklaştık ve ülke çapındaki emek partisi hareketinde sekter bir temele yerleştik. ... Bunun sonucu olarak yoldaşlarımız dışlandılar ve karşılarındaki tüm öznelerin birleştiği bir cepheyle karşı karşıya kaldılar. ... ilericiler gericilerin kollarına itildi. ... 3 Temmuz parçalanmasından bu yana ... Fitzpatrick'in liderliği yıkıma uğradı. ... MYK çoğunluğunun Federe İşçi Partisi politikası gericilerin konumunu sağlamlaştırdı ve komünistleri izole etti. ... Komünistlerin FEÇİP üzerindeki hegemonyası ve denetimi … düşmanlarımızın eline harika bir silah verdi. ... onu İşçi Partisi'nin sadece öteki adı diye damgalamayı başardılar... Üç gün için delegeleri ele geçirdik, fakat örgütlerini FEÇİP için ele geçiremedik. FEÇİP'in yaklaşık 600.000 üye ile bir kitle partisi olduğu iddiasının gerçekte hiçbir temeli yoktur.

Metinde, FEÇİP'in ayrıca İşçi Partisi'nin kendisi için de bir yük olduğu iddiası dillendirilmekteydi. Buna göre,

> FEÇİP, şimdiki haliyle, İP'nin işçi partisi yolundaki çalışmasının bütün evrelerinde kesin bir engel durumundadır. Bu durum evvela İP'nin [mali] fonlarını ve enerjisini ağır biçimde israf et-

> mekte ve parti güçlerinde açık bir likidasyon eğilimi yaratmaktadır. … FEÇİP mevcut faaliyetlerinin çoğunda İP'ye rakip teşkil ediyor. İP'nin işçi partisi hareketi içerisindeki kimliği FEÇİP içinde erimiştir ve FEÇİP ön plana itildiği ölçüde İP geri plana çekilmektedir. Bize göre, en önemli devrimci görevimiz, bireysel üyeliğe dayalı kitlesel komünist partiyi, yani İşçi Partisi'ni inşa etmektir. ... MYK'nın … uygulaması, çelişkili olarak, önermekte oldukları sendikaların gevşek bağlarıyla oluşmuş kitlesel Komünist Partisi uğruna İP'yi, bireysel üye temelli olan gerçek komünist partiyi sabote etme yönündedir.
>
> FEÇİP'ten İP'ye gelen zararlardan biri de, emek partisi hareketinin inşasına ilişkin çalışmalarımızın karşılığının [alınamamasıdır]. Ülke çapında oluşan … örgütlenme çalışmalarının büyük bölümünü itici güç konumlarıyla komünistler gerçekleştirmektedir. Ancak partimiz kitleler nezdinde bundan çok az itibar topluyor ya da hiç dikkate alınmıyor, lider olarak öne çıkmıyor.
>
> [Ruthenburg-Pepper'ın] Ağustos Tezi, FEÇİP'in yığınsal bir komünist partiye dönüştürülebileceği tezini ortaya atıyor. Böyle bir iddia için herhangi bir temel mevcut değildir. Kitlesel bir komünist partisinin kurulmasının koşulları; büyük kitlesel işçi örgütlerinde çalışan birbirlerine sıkıca bağlı komünist çekirdeklerin olması, doktrinleriyle işçilerin içlerine yayılmaları ve en gelişmiş olanlarını saflarına katmalarıdır. İP böyle bir komünist çekirdektir ve doğallığıyla gelişen işçi partisi hareketi de bu şekilde bir kitlesel yapılanmadır. Bu yığınsal organizasyonla çalışarak ve onu ileriye götürerek, İP genişlemek ve etkisini artırmak zorundadır. FEÇİP örgütlenmesi bu gelişmeyi kolaylaştırmıyor, tam tersine engelliyor.

Foster-Cannon tezlerinin son bölümüyse, teori ile pratik arasında ortaya çıktığı ileri sürülen çelişkilerin açıklanmasına ayrılmıştı. Gerçekten de bütün bu süreç içinde teorik postülaların pratikte gerçekleşmesi mümkün olamadı. Ruthenberg-Pepper ekibinin iddiası, komünistlerin ideolojik-teorik-örgütsel güçleriyle üçüncü parti hareketini ele geçirip FEÇİP'i kurduklarıydı. Böylece de komünistlerin işçi hareketinin merkezine oturması sağlanmıştı. Oysa Foster-Cannon tarafının iddiası, FEÇİP'in

içinde sadece komünistlerin kaldığını, öteki herkesin gemiyi terk ettiğini, bu haliyle de FEÇİP'in anlamsız, "sahte" bir oluşum olduğu yönündeydi. Daha da önemlisi, onlara göre, pratikte komünistler içinde bulundukları tecriti kırmak yerine az sayıdaki dostlarını kaybetmiş ve daha da yalnızlaşmışlar, gericilerin saldırıları karşısında savunmasız kalmışlardır. Sonuç olarak da ihraçlarla, dışlanmayla, çeşitli platformlardaki kampanyalarının, taleplerinin art arda reddedilmesiyle eskisinden de kötü duruma düşmüşlerdir.

Gerçekten de bu süreç içinde, teorik doğrudan ya da teorik-ideolojik-örgütsel üstünlükten doğru pratik çıkamadı. Bir başka ifadeyle, Ruthenberg ekibinin dayandığı "teorik-örgütsel üstünlük"ün otomatik olarak pratik doğruyu üretmesi gerçekleşmedi, ikisi arasında böylesi bir organik bağın kurulamayacağı hayat içinde ortaya çıktı. Aksine, "tarihsel haklılık" ve atfedilen moral-bilimsel-örgütsel "üstünlükler"in çeşitli manevralarla ve sorunlu taktiklerle, politik cambazlıklarla pratiğe geçirilmesi çabaları ters de tepti; tecrit kırılsın denirken arttı, omuzlara taşınamaz yeni yükler bindi, oyunların altında kalındı, kendi tuzaklarına düşüldü, gericiler güçlendirilmiş oldu. Burjuva siyasetinin gayya kuyusunda komünistler kendilerine yabancı numaraları uygulamaya koymaya çalışırken, çok daha deneyimli gericiler karşısında "kündeye getirildiler", kendi oyunlarına düştüler, kimseye de yaranamadan yapayalnız ortada kaldılar.

Bu teori ile pratik arasındaki çelişkilerin farklı düzlemdeki görünüm ve sonuçları, Foster-Cannon tezlerinde şöyle anlatılmaktaydı:

> MYK çoğunluğunun … –FEÇİP örneğinde kristalleşmiş olan– Amerikan sınıf çatışmasının bugünkü safhasında sadece Komünistlerin kitlesel bir emek partisini örgütleyebilecekleri ve bunu yapmaları gerektiği yönündeki teorisi, emek partisi hareketi içindeki ilericilerle olan ittifakının parçalanması teorisidir. … Tek çare … açık biçimde tanımlanmış bir birleşik cephe politikasıyla teori ve pratiğimizin birleştirilmesidir.

Bu mülahazalardan sonra Foster-Cannon ikilisi FEÇİP için bir güncel program da sunmaktaydılar:

- FEÇİP ayrı bir işçi partisi değil, birleşik emek partisi cephesinin kuruluşu için bir örgütlenme ve propaganda aracı olmalıdır. FEÇİP'i tasfiye etmeye gerek yoktur, amaçları değiştirilmelidir.
- FEÇİP, işçi partisi hareketini örgütleme programıyla uyumlu olarak sol kanat güçlerini birleştirmek için tüm sendikaların, çiftçi kuruluşlarının, işçilerin siyasal partilerinin ve kitlesel emek partileri dışındaki tüm benzer örgütlerin kendisine katılmaları yolunda kampanyasını sürdürecektir.
- FEÇİP, yerel ve eyalet bazında kitlesel emek partilerinin kurulması için her yerde militan kampanyalar yürütecektir. Bu emek partilerinin resmen kendisine katılımını kabul etmese de, bu partilerle mümkün olan en yakın ilişkileri ve üzerlerindeki kontrolünü sürdürmeli, böylece de hepsini kendi kontrolü altında eşgüdümlü ulusal bir harekette birleştirmelidir.
- FEÇİP, en yakın fırsatta ülke çapında resmî emek partisinin kuruluşu için propaganda yapmalı ve çalışmalıdır...
- Ülke çapındaki bu kitlesel emek partisi içinde FEÇİP, reformistlere ve gericilere karşı kitle hareketini devrimcileştirmek için tüm sol kanat güçlerini birleştirmenin aracı olarak çalışacaktır.
- Amacımız, sistemli olarak ve mümkün olduğu ölçüde hızla, FEÇİP'in ulusal kitle hareketindeki sol kanat güçleri üzerindeki bu kontrol ve liderliğini, İşçi Partisi'nin doğrudan ve açıkça kabullenilmiş liderliği ve denetimine devredilmesidir.[25]

25 Bu metnin 17 sayfalık daktilo edilmiş, elle düzeltilmiş yer yer okunaklı olmayan kopyası için bkz. Parti Arşivi, 515.1.194. Söz konusu metin Cannon'un kitabında da var; *Early Years...*, *Age*, s. 153-178. Ayrıca bkz. Davenport Arşivi. Davenport metni Theodeore Draper'in Emory Üniversitesi Robert W. Woodruff Kütüphanesi'ndeki Theodore Draper arşivinden ("*Theodore Draper Papers*") almış.

2) YÜRÜTME SEKRETERİ RUTHENBERG VE EKİBİNİN TAVRI

Bu görüşlere karşılık olarak Ruthenberg, partideki üç eğilim çerçevesinde muhalefetin tutumunu eleştirmekteydi. Ruthenberg'e göre, parti içindeki eğilimlerden biri, reformist Sosyalist Parti geleneğini sürdüren, mücadeleden korkan, parti çalışmasını propaganda ve eğitim faaliyetlerine indirgeyen, bunun dışındaki çabalardan bir şey çıkmayacağını savunan "olanaksızcılar"dı. ("*impossibilists*") Ruthenberg, Lore grubunu kastederek, bunları "sol" görünüşlü pasifistler olarak tanımlıyor, "partiyi sınıf mücadelesinin fırtınalı denizlerine sokan politikaları 'maceracılık' diye nitelendirdiklerini" belirtiyordu.

Ruthenberg, Foster-Cannon ikilisinin temsil ettiği ikinci eğilimi, sendikal gelenekten gelmiş, sınıf mücadelesinden kaçınmayan kesimler olarak tanımlarken, "sendikal çalışmayı" kendi başına, neredeyse tek amaç olarak ele almakla, politik alanı geri plana atmakla suçluyordu. Ruthenberg, şayet dengelenmezse, bu eğilimin tehlikesinin, "partinin, sendikalardaki kimi dönüşümlerin elde edilmesinin bir aracı yapılmasıdır" diye yazıyordu. Oysa Ruthenberg'e göre doğrusu, "sendikal hareketin, parti çalışmalarıyla, komünist bir partinin varlık nedeni olan politik sonuçların, yani işçi ve çiftçileri için politik gücün fethinin, gerçekleştirilmesinin aracı" yapılmasıydı.

Ruthenberg, Pepper'la kendisinin temsil ettiği "üçüncü eğilim"i ise, "partiyi, bu ülkenin işçi ve çiftçilerinin yaşamını etkileyen her politik ve ekonomik mücadeleye sokma yanlısı gruptur. Gerçek mücadelelerin fırtınalı denizlerinden korkmaz. Temel komünist ilkelerin partimizin dümenini sağlam tutup onu fırtınalı denizlerden geçirebileceğine tam güveni vardır. Küçük değerlendirme hataları yapabilir ama temel politik yanlışlıklar yapmaz," diyerek savunuyordu.[26]

26 C.E. Ruthenberg, "Our Party-Three Tendencies", *The Daily Worker*, *Special Magazine Supplement,* 19 Ocak 1924, Section 2, s. 1'den aktaran Davenport Arşivi.

Özet olarak, partideki iki ana hizip arasındaki meselede "sendikacı grubu", yani Foster-Cannon hizbi, çoğunluğun siyasi manevralarının, partinin sendikal alanda kurmuş olduğu ittifakları dikkate almadığını, hatta onları, Fitzpatrick örneğinde olduğu gibi, dağıttığını savunuyordu. Bu da partinin tecritini derinleştiriyor, mevziler yitiriliyor, baskı ve ihraçlar kadroları zayıflatıyor, işkolu sendikacılığı gibi önemli kampanyalar sekteye uğruyordu. Buna karşılık, Pepper-Ruthenberg ekibi, bu hizbi "politik olan"ı küçümsemek, sendikal çalışmayı her şeyin merkezine oturtmak, daha da önemlisi "işçi aristokrasisi" ile iyi geçinmek için devrimci politik çalışmadan korkmakla suçluyordu, bunu bir tür "sağ oportünizm" olarak nitelendiriyordu. Nitekim, 8 Eylül 1923'teki bir yazısında Pepper de Foster-Cannon muhalefetini şöyle suçluyordu: "[Bu yoldaşlar] partiyi sendikalarla çok fazla özdeşleştiriyorlar ve teorilerinde olmasa da pratiklerinde, partinin bir siyasi parti değil de, sadece sendikal hareketin sol kanadı olmasını istiyorlar."[27]

Aslında, ayrıkotu konumundaki etkisiz Lore grubunu dışarıda bırakırsak, parti içindeki iki hizbin gerici sendikalarla, küçük burjuva reformcularıyla, ilerici unsurlarla birleşik cephe taktiği çerçevesinde ittifak ilişkilerinin inşasına itirazları söz konusu değildi. Zaten bu, Komintern kararlarına ve talimatlarına da aykırı düşerdi. Komintern Dördüncü Kongresi de, Üçüncü Kongre kararlarını teyiden, Aralık 1922 belgeleri arasına "Komintern Taktikleri Üzerine Tezler" kısmına iliştirilen "Birleşik Cephe Üzerine Ek"te, Amerika'ya ilişkin şöyle demekteydi: "[Parti] birleşik işçi cephesi sloganını yükseltmelidir. [Gerici Konfederasyon Başkanı] Gompers'in sendikalarına karşı yöneltilen temel suçlama, kapitalistlere karşı mücadele ve işsizlerin savunulması vb. için birleşik işçi cephesinin kuruluşuna katılmadaki isteksizliği olmalıdır."[28] Bu ihtilafta, hizipsel/kişisel unsurları bir yana bıra-

27 *The Worker*, 8 Eylül 1923'ten aktaran Draper, *American Communism and Soviet... Age*, s. 81.

28 *Lenin Döneminde Komünist Enternasyonal… Age.*, cilt 2, s. 317.

kırsak, teori-pratik düzleminde, birleşik cephe taktiğinde Foster ekibi "yalnızlaşma" riskini öne çıkartan, dolayısıyla ittifakların bozulması riskini taşıyan durumlarda geri çekilmeyi yeğleyen tutumuna karşı Ruthenberg-Pepper tarafı, daha atak davranıp ittifakları bozma riskini göze alan, koşulları zorlayan, bu uğurda zemini çürük de olsa iddialarına uygun teorik çözümlemeler geliştirmeye yatkın bir duruş sergiliyordu. Bu çerçeve içinde, Ruthenberg ekibi Foster gibi düşünenlerin temkinli, dış dünyayı ve koşulları dikkate almada titizlenen argümanlarını, "Dimyat'a giderken evdeki bulgurdan olmak" kuşkularını, devrimci olmayan, dar-bürokratik bir "kuyrukçuluk" olarak suçluyor; buna karşılık, Foster ve arkadaşları da onları hayattan kopuk masabaşı teorisyenleri, "sol-maceracılar" olarak tanımlıyorlardı.

Aslında iki tarafın da görüşlerinde haklılık payı yok değildi. Bu süreç içinde Foster ekibindeki mekanik ve dar yorum inisiyatifsizliğe, atalete ve politikasızlığa; teorik yaratıcılık ile aktif pratik arayışlar da realiteden uzak aculluğa ve maceracılığa yol açabiliyordu. Gerici müttefikler kitlelerle buluşma ve yığınlar içinde siyaset yapmanın ana aktarma kayışı olunca, onlarla ilişkilerin bu stratejik niteliğini koruma kaygısı, "kuyrukçuluk" tehlikesini ortaya çıkartıyordu. Onları aradan çıkartmaya cesaret veren teorik ve pratik atılımlar ise, nesnel koşullardan, toplumsal zeminden kopuk bir biçimde oluşturulunca da bu kez asıl amaç, yani kitlelerle birlikte siyaset yapmanın çerçevesi, toplumsal/örgütsel aktör ve araçları elden kaçırılıyor; başa, yalnızlığa, politikasızlığa geri dönülüyordu.

3) LORE GRUBU VE FEÇİP

Yukarıda değindiğimiz gibi, parti içinde, ayrıca küçük başka bir muhalif hizip daha vardı. Bu grubun başını, Alman Federasyonu'nun Başkanı ve New York'ta yayımlanan *Volkszeitung* gazetesinin editörü olan Ludwig Lore çekmekteydi. Lore, Marksist sol sosyal demokrat bir ideolojik konumdaydı ve

ABD'deyken tanışmış olduğu Troçki'ye özel bir sempatisi vardı. Parti Merkez Komite üyesi olan Lore aynı zamanda bir enternasyonalistti ve Bolşevik Devrimi'ne büyük yakınlık duymaktaydı. Lore, FEÇİP konusunda öteki iki hizipten ayrılmaktaydı ve İşçi Partisi'ne ilişkin bağımsızlıkçı tutumu nedeniyle de ötekilerce üçüncü parti konusunda tam reddiyeci görünmekteydi. Bu görüş de aslında eski sosyal demokrat geleneğin işçi hareketinin bağımsızlığı tezine daha yakındı ve burjuva oluşumlarla seçim ittifaklarını, hele aynı parti çatısı altında hareket etmeyi "oportünizm" olarak değerlendirmekteydi. Açıktı ki bu görüş o dönem Komintern tezlerine de aykırıydı. Öteki iki büyük hizip de zaman zaman birbirlerine karşı Lore ile işbirliği yanlısıydılar ama bu sadece oy kaygısıyla oluşan bir taktik manevra düzeyindeydi. İlerde göreceğimiz gibi Lore grubunun Komintern görüşmelerindeki temsilcisi Olgin'di.

4) PEPPER'DAN KARŞI SALDIRI

FEÇİP konusundaki gerilemelerle birlikte özellikle parti içi muhalefet de sesini yükseltmeye başlayınca, Pepper iyimserlik ve abartının dozunu iyice arttırmaya başladı.

Örneğin Pepper, Temmuz ayında şöyle yazmaktaydı: "İşçi Partisi hareketi çok güçlü bir siyasi depremdir. Amerikan kapitalist sınıfı Bağımsızlık Bildirgesi'ni 4 Temmuz 1776'da yayımladı. Amerika işçi sınıfının Bağımsızlık Bildirgesi'nin tarihi ise kendi bağımsız siyasi partisinin kurulduğu tarih olacaktır. Çiftçi-İşçi Partisi'nin kongre tarihi, yani 3-4 Temmuz, tarihte Amerikan işçi sınıfının Bağımsızlık Bildirgesi olabilir; fakat kongre bir son değil, gerçek bir İşçi Partisi kuruluşunun başlangıcıdır."[29]

Ağustos ayındaki bir makalesinde de, FEÇİP'i şöyle anlatmaktaydı Pepper:

---

29 John Pepper, "Declaration of Indeependance of the American Working Class", *The Liberator*, Temmuz 1923, s. 8; Bu dergi nüshasının fotokopisini Parti Arşivi'nin 322 No'lu film makarasında bulmak mümkündür. Ayrıca bkz. Davenport Arşivi.

> Yeni parti gerçekten bir kitle partisidir. Birleşik Devletler'deki güncel şartlarda 616.000 çiftçi ve işçi gerçek bir kitle hareketi anlamına gelir. …
>
> Fakat asıl sorun şudur: ... parti, sınıf mücadelesi düşüncesinin partisi midir? Federe Çiftçi-İşçi Partisi bir Komünist Parti değildir. Bireylerin oluşturduğu bir örgüt değil, örgütlerin katıldığı bir bloktur. Üyelerinin büyük bir kısmı komünist değildir, henüz Proletarya Diktatörlüğünün ve Sovyet hükümetinin destekçileri değillerdir. Birçok bakımdan hâlâ demokratik yanılsamaları vardır.
>
> Ama yine de yeni parti militan bir devrimci partidir."

Buna temel olarak da Pepper kendi muhayillesinden hareketle ama nesnel kökenlere de inerek şöyle idealize etmektedir FEÇİP'i:

> Kuruluş tarihi devrimci ruhuna en büyük kanıttır. İngiliz İşçi Partisi gibi değildir; tavandan yüksek yöneticilerle değil, aşağıdan taban tarafından kurulmuştur. Tüm işçi sınıfını değil, emek hareketinin sol kanadını temsil eder. ... [Çeşitli burjuva ve işbirlikçi parti, örgüt ve hareketlere ilişkin] yanılsamalarından kurtulan işçileri kapsar. Ayrıca işçilerden daha da fazla sömürülen ... [ve benzer] yanılsamalarından kurtulan çiftçileri kapsar.
>
> Yeni partinin programı komünizan bir program değildir ama birçok temelde devrimci maddeyi içermektedir.
>
> İlk olarak, yeni parti açıkça kapitalistlere karşı sınıf mücadelesi için kurulduğunu belirtir.
>
> İkinci olarak, düşmanın sadece kapitalist bireyler değil, bütün kapitalist sınıfın güçlü merkez komitesi, yani devlet olduğunu söyler.
>
> Üçüncü olarak, yeni parti amacının siyasi gücün işçi ve çiftçilerce ele geçirilmesi olduğunu açıkça ve kesin bir dille belirtir.
>
> Dördüncü olarak, aşamalı reformist millileştirme yanılsamasını ortadan kaldırarak, millileştirmeleri ve kamu mülkiyetini yürürlüğe koyabilmek için, işçi ve çiftçilerin ilk olarak iktidarı ele geçirmeleri ve resmî yetkiye sahip olmaları gerektiğini açıkça söyler.

> Beşinci olarak, [toprakta] ipotek ve kiralama [*tenantry*] sistemine karşı savaş ilan eder ve toprağın kullananlara ait olması gerektiğini savunur.
>
> Altıncı ve yeni partinin devrimci bir parti olduğunun ve öyle kalacağının en büyük kanıtı, İşçi Partisi'ni içermesidir.

Pepper, aynı yazıda komünistlerin "örgütsel ve ideolojik-teorik üstünlük" argümanına bir de "tarihsel-ahlaki haklılık"ın temeli olarak devrim ve komünizmin "tarihsel zorunluluk" faktörünü eklemekteydi:

> Tüm mekanizma onların [3 Temmuz Kongresi'ni toplayanlar] elindeydi. Geçmişte büyük başarılara imza atmış, ünlü, eski iyi bilinen liderlerdiler. İşçi Partisi kongreye kerhen çağrılmıştı ve birçok delegedeki komünist kızıl şeytan korkusu nedeniyle zordaydı. Mücadelede tüm dezavantaj İşçi Partisi'ndeydi ve o sadece tek bir avantaja sahipti. O, tarihsel zorunluluğu temsil ediyordu. Kitlelerin ihtiyaçlarını ve özlemlerini temsil ediyordu. İşçi sınıfının çıkarlarının temsilcisiydi. Federe Çiftçi-İşçi Partisi fikrini temsil ediyordu. Federe Çiftçi-İşçi Partisi düşüncesi galip çıktı ve 3 Temmuz Kongresi'nde, nihayet, Birleşik Devletler'in ilk kitlesel işçi ve çiftçi partisinin kurulması İşçi Partisi'nin tarihsel başarısı oldu.[30]

E) FEÇİP KANALIYLA MINNESOTA ÇİFTÇİ-İŞÇİ PARTİSİ'YLE İLİŞKİ

Parti içindeki tartışmalar devam eder ve FEÇİP yenilgisinin tahribatı karşısında alınacak tavır üzerinde yoğunlaşılırken, ülke çapındaki "ilerici-sol" kesimlerin arayışları da kendi mecrasında sürmekteydi.

Savaş sonrası beklentilerin yerine gelmemesi ve ekonomik bunalım nedeniyle ülke içinde emekçi kesimlerin bir bölümüyle "ilerici" "sol liberal" aydınlar, sendikacılar ve çiftçi örgütlerinin

30 John Pepper, "The Workers Party and the Federated Farmer-Labor Party", *The Liberator*, cilt 6, sayı 8, Ağustos 1923, s. 10-14'ten aktaran Davenport Arşivi.

temsilcileri, iki ana partiden umutlarını büyük oranda kesmiş, yeni bir üçüncü parti arayışına girmişlerdi. Bir bölüm de, iki büyük parti içindeki görece "ilerici-liberal" politikacıların adaylık yarışında öne çıkartılmaları için uğraş verilmesi gerektiğini düşünüyorlardı. Bu arada, Cumhuriyetçi Parti Wisconsin Senatörü Robert LaFollette, Birinci Dünya Savaşı'na muhalefetiyle başlayan anti-militarist ve anti-tekel tutumuyla, emekçi yığınlara ilişkin olumlu tavrıyla ve popülist yaklaşımlarıyla emekçi çevrelerde sempati kazanmaya devam ediyor, politik sahnede sivriliyordu.

Bu yeni girişimler iki koldan yürüyordu. Birincisi yine demiryolları sendikaları ve İPEK merkezliydi. İkincisiyse, Minnesota Çiftçi-İşçi Partisi eksenliydi. İPEK ile sendika bürokratları, iki büyük partinin içine bakmakta, bir üçüncü partinin kurulmasından ziyade mevcut iki büyük partideki başkan adayları seçimlerine etkide bulunmayı, "ilerici-liberal" adayların belirlenmesi için çalışmayı yeğlemekteydi. Buna karşılık, güçlenen, Senato'ya iki üye gönderen, pek çok yerel seçim başarısı kazanan Minnesota Çiftçi-İşçi Partisi ise, kendi etrafında, yerel çiftçi ve işçi yapılanmalarını toplayarak bir üçüncü parti, Çiftçi-İşçi Partisi'nin kuruluşuna önayak olmak amacındaydılar ve onun adayıyla da 1924 seçimlerine girilmesinden yanaydılar.

Her iki odağın gözünde de LaFollette'in özel bir durumu vardı. İPEK bakımından yeğlenen, ya LaFollette'in ya da demiryolları sendikalarının sevdiği politikacı McAdoo'nun doğrudan kendi partilerinden (Cumhuriyetçi Parti) başkan adayı gösterilmeleriydi. Bu durumda üçüncü bir partiye gerek kalmayacak, "ilerici" oylar Cumhuriyetçilere gidecekti. Minnesota çevresi içinse, üçüncü parti kurulması ve adayının LaFollette olması, nerdeyse mutlak bir gereklilikti.

Bu arada, Clarance Hathaway isimli bir komünist sendikacının öncülüğünde Minnesota'daki komünistler, oradaki Çiftçi-İşçi Partisi'nin, tepe yönetiminde olmasalar da oldukça etkin iki yöneticisiyle, eski sosyalist sendikacı William Mahoney ve çiftçi liderlerinden Henry Teigan ile iyi ilişkileri kurmuşlardı.

Bu iki isim üçüncü parti hareketinin hararetli savunucuydular, Minnesota Partisi öncülüğünde ve LaFollette'in başkan adaylığıyla bu konudaki bir girişimin başarıya ulaşacağına inanıyorlardı. Ayrıca her ikisi de komünistlerin bu hareket içinde bulunmalarını kabulleniyorlardı. Hathaway ekibiyle ilişkiler de bu temelde gelişiyordu. Mahoney, komünistlerin Federe Çiftçi-İşçi Partisi aracılığıyla süreç içinde yer almasını savunmaktaydı. İşçi Partisi de, yeni bir Fitzpatrick skandalı yaratmamak için Minnesota'da ılımlı ve dikkatli bir politika izliyordu. Eylül ayında, üçüncü parti için işbirliği yapan çevreler bir Çiftçi-İşçi Federasyonu kurdular. Federasyonu oluşturanlar, Kasım ayında da St. Paul kentinde bir konferansta toplandılar ve orada 1924 seçimleri için bütün çiftçi-işçi üçüncü parti güçlerini bir araya getirmek üzere bahar aylarında bir ulusal kongre toplama kararı aldılar. Bu süreçte İşçi Partisi aktif bir biçimde rol aldı ve St. Paul'da da Federe Çiftçi-İşçi Partisi'nce (FEÇİP) temsil edildi. Bu güçler daha sonra 30 Mayıs tarihinde yine St. Paul'da üçüncü partinin başkan adayını belirlemek üzere bir kongre düzenlemeye karar verdiler. Böylece, Fitzpatrick fiyaskosunun ardından yeni bir "bileşik cephe" denemesinin önü açılmış oldu.[31]

Parti içindeki FEÇİP tartışması, 1924 başkanlık seçimlerine katılacak yeni üçüncü parti (çiftçi-işçi partisi) arayışlarıyla kesişti. Şimdi İşçi Partisi'nin bu yeni oluşum içinde nasıl yer alabileceği ve ne tür bir yaklaşım sergilemesi gerektiği üzerinde yoğunlaşılırken, kaçınılmaz olarak, FEÇİP'in rolü ve yeri üzerindeki tartışma da bu bağlam içine alınmaya başlandı. Bu süreçte de, Ruthenberg-Pepper ikilisi, FEÇİP'e ilişkin tereddüt ve eleştirilere, MYK içinde oluşmaya başlayan muhalefete, ortaya çıkan olumsuzluklara ve yeterli katılımın sağlanamamış olmasına karşın tutumlarında bir değişiklik yapmadılar. Aksine, giderek artan bir iyimserlikle durumu olumlayan abartılı yazılar yayımlamayı sürdürdüler.

31 Bkz. James Weinstein, "Radicalism in the Midst of Normalcy", *The Journal of American History*, cilt 52, sayı 4, Mart 1966, s. 773-790; Draper, *American Communism and Soviet...*, *Age*, s. 101.

Aslında onlar da Federe Parti'nin bekledikleri gibi gelişmediğini görmekteydiler. Dolayısıyla, Minnesota Çiftçi-İşçi Partisi'ndeki gelişmelerin ve Mahoney'in komünistlere hayırhah yaklaşımının, kurulan iyi ilişkilerin kendilerine yeni bir kapı açtığını fark ettiler. Bütün bu arayışlarda LaFollette'in adının öne çıkması ve özellikle de onun arkasında konumlanmış çiftçi yapılanmalarının etkinliğinin ve radikalleşmesinin artması, yeni arayışlarla yaklaşımları da komünistlerin gündemine soktu.

1) PEPPER'DEN YENİ HAMLELER

İlk hamle yine Pepper'dan geldi.

a) ABD'de Zirai Kriz İddiasi

Pepper önce Amerikan çiftçilerine yeni bir perspektifle bakmaya başladı. Pepper, ABD'deki zirai krizin ve bunun yoksullaşan çiftçiler üzerindeki etkilerini "sistemden kopuş", "radikalleşme" ve "kapitalizmin nihai krizinin göstergesi" üzerinden yorumluyor, çiftçi hareketinin devrimci sürece eklemlenmesinin, yeni bir ittifakın örülmesinin gerekli ve mümkün olduğunu söylüyordu. Ona göre, çiftçi unsurunu yok saymak ve sendikal hareket üzerinde yoğunlaşmak, "işçi aristokrasisi"ne tutsak olmak anlamına geliyordu. Bu, ne denli Doğu Avrupa ve Rusya deneyimlerinin mekanik bir uyarlanmasıydı bilinmez ama Pepper'ın yeni yaklaşımının sacayaklarından birincisiydi. O kadar ki, bir yazar, Pepper'ı, "Mao'dan önceki bir Maoist" olarak tanımlayabilmekteydi.[32]

Aslında Pepper'ın köylülüğe ilişkin görüşlerinde Macaristan deneyiminin de etkisi vardı. Onunla Macar komünist hareketi içinde çatışmış olan Ladislav Rudas bir kitabında Pepper'ın bu konudaki "takıntı"sını şöyle anlatıyordu: "[Macar Devrimi'nin bastırılmasından sonra] hepimiz yeni bir parti istiyorduk ama Pepper hemen bir tasfiyeci oluverdi. Yeni temeller üzerinde bir yeni parti kurmak

32 Lowell K. Dayson, *Age*, s. 26.

istiyordu ve bu yeni komünist partinin bir köylü partisi olmasını arzuluyordu. Bir açık, yasal köylü partisi – çünkü Macaristan bir ziraat ülkesiydi! [Pepper'a göre] proletaryanın bir partiye ihtiyacı yoktu, çünkü Macaristan'da her proleter komünisttir, sadece onun eline silah vermek yeter, o zaman devrim yeniden gelir! Aynı anda o hem bir sağ hem de sol tasfiyeciydi!"[33]

Savaş sırasında ortaya çıkan talebi karşılamak için borçlanarak yatırım yapan çiftçiler, savaş sonrasındaki kriz ve fiyatların düşmesiyle zor duruma düşmüşlerdi. 1922 yılında çiftliklerin yüzde yirmisi el değiştirmişti. 1920-23 arasında bir buçuk milyon çalışan işini kaybetmişti. Yarıcıların ve topraklarını ipotek etmek zorunda kalanların durumu giderek kötüleşiyor, bu da iflas edenlerin sayısında büyük artışlara neden oluyordu. Bu bakımdan, çiftçilerin radikalleşmesi ve işçi hareketiyle işbirliğine girmesi Pepper'ın dikkatinden kaçmamıştı. Ne var ki, anti-komünist iki Sosyalist Parti üyesinin saptadığı gibi, bu radikalleşmenin temposu ve yönü "piyasa eğrisi"ni izlemekteydi: "Yüksek fiyatlar onu tedirgin ediyordu; düşen fiyatlarla biraz radikalleşiyordu; ama mülkünü tehdit et, o zaman 'devrimcileşme' ihtimali vardı, ama en Marksizm-dışı bir biçimde."[34]

Pepper'ın kendi tezlerine önce kendisinin inandığı fantastik teori dünyasında bu tür inceliklere de yanıt vardı.

Bir yazısında yeni gözdesi çiftçilere ilişkin tezini şöyle anlatmaktaydı Pepper:

> Partimiz anlamalıdır ki, son Parti Kurultayımızın en önemli devrimci gerçeği, Birleşik Devletler'deki zirai kriz konusundaki duruşumuz ve çiftçilerin isyanının başına geçmek için gerçekleştirdiğimiz cesur hamledir. ... Pek çok yoldaşımız, çiftçilerin önemini abarttığımızı düşünüyor. ... Pek çok yoldaş, çiftçilerin özel mülkiyete ayrılmaz biçimde bağlı doğuştan bir karşı-devrimci sınıf olduğuna inanıyor ve dolayısıyla da Komünistlerle

33 Ladislav Rudas, *Age*, s. 96-97'den aktaran *The Militant*, "Epitaph for a Scoundrel", Mart 1, 1929.

34 Howe, Coser, *Age*, s. 109.

çiftçiler arasındaki bir ittifakın devrimci saflığımızı lekeleyeceğini düşünüyor. Pek çok yoldaş, çiftçi iflaslarının geçici bir şey olduğunu sanıyor. Bir iki kez iyi hasat gelsin diyorlar, bugünün hoşnutsuz çiftçileri yeniden tutucu yurttaşlar olacaklardır.

Pek çok yoldaş Birleşik Devletler'deki zirai krizin muazzam devrimci önemini kavramamaktadır. Onlar, tröstlerin kibirli sanayi yapısını, bankaların devasa mali yapısını görmekte ve Amerikan kapitalizminin esasta sağlam olduğunu ve Dünya Savaşı'nın yarattığı sarsıntıdan hiç etkilenmediğini düşünmektedir. ...

Çiftçilerin çeşitli Üçüncü Parti ve Emek Partisi içlerine akan politik isyanı, [çiftçilerin] korkunç iflasıyla sefaletinin siyasi ifadesinden başka bir şey değildir. Bu koşullarda, yoldaşların, var olan zirai krizi görmezden gelerek, emperyalizmin sanayi kısmının krizinin öncelik taşıması gerektiğini vazeden dogmalarımızla rahatça yerimizde oturmamızda ısrarcı olmaları, devrimci Marksizmin en temel görevini, yani gerçekleri oldukları gibi kabul edip çözümlemeyi anlamadıklarını gösterir. ...

Çiftçilerin komünist hareket için önemini, onu ancak iktidarın işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesi sorunuyla bağlarsak doğru biçimde tahmin edebiliriz. Kapitalist sınıf çiftçiler üzerindeki siyasal liderliği sürdürdükçe, işçi sınıfının iktidara gelme olanağının, hatta umudunun olamayacağını anlamalıyız. …

Birleşik Devletler aynı zamanda dünyanın en büyük tarım ülkesidir. … Bu açıdan bakıldığında ülkemiz, sözünü etmeye değer bir tarımsal nüfusu olmayan İngiltere'den çok Rusya'ya benzer. Ve unutmamalıyız ki, ülkemizdeki sanayi işçilerinin çoğu dış ülkelerde doğmuş işçilerdir ve sadece dış ülkelerde doğdukları için siyasi etkinliklerinde büyük engellerle karşılaşıyorlar. ... Yerli [ABD doğumlu] işçilerin çoğunluğu kalifiye işçiler ve ustalardan oluşuyor ve işçi aristokrasisine dahiller … gelecekte emperyalizmin kirlettiği bu işçi aristokrasisinin çoğunluğunun dostluğunu kazanmamız pek mümkün değildir. Bir sınıf olarak çiftçiler, işçi sınıfından farklı bir tablo sergiliyor. Pek çok dış ülke doğumlu, özellikle Alman ve İskandinavyalı çiftçimiz var ama çiftçilerin çoğunluğu Amerika doğumlu.

Birleşik Devletler'de, temel sanayi dallarında çalışan dış ülke doğumlu proleter işçileri ve yerli işçilerin yalnızca küçük bir

> tabakasını kapsayan bir devrimci hareketin, milyonlarca yerli, emekçi çiftçi desteği olmadan iktidarı elde etme ihtimali yoktur. ... Rusya hariç hiçbir ülkede, çiftçiler ve kent işçileri arasında Birleşik Devletler'de olduğu kadar eski ve köklü bir siyasal dayanışma olmadığı inkâr edilemez bir gerçektir...
>
> Proleter saflık adına çiftçilerle ittifakı reddetmek, devrimci Marksizm değil, aksine, Marksizmin karikatürüdür. Marksizm, işçi sınıfı çıkarlarının temsilinin lonca temeline indirgenmesi demek değildir...

Pepper argümanlarını yüksek mercilere dayandırarak güçlendirmeyi de deniyor ve şöyle devam ediyordu: "Zinovyev, Amerikan İşçi Partisi'nin çiftçilerle ittifaka giden yeni yol arayışına ilk çıkan parti olduğunu söylüyor. Zinovyev, komünistlerin çiftçilerle ittifakının reddedilmesinin Menşevizmin en temel günahlarından biri olduğunu belirtiyor. Çiftçilerle ittifak oportünizm değil, tam tersine gerçek devrimci Leninizmdir. Çiftçilerle ittifaka karşı olmak, kendi konumumuzu kapitalist düzen içinde sürekli bir muhalefet olarak gördüğümüzü ve kapitalist düzeni yıkmadaki rolümüzü ciddiye almadığımızı gösterir. Çiftçilerle ittifakı (bilinçsizce ve istemeden) reddetmek, dogmatik devrimci söylemin devamı ama devrimci gerçekçiliğin de fiilen terki anlamına gelir."[35]

b) Üçüncü Amerikan Devrimi Tezi

Eylül ayında yazdığı bir yazıda da, Pepper, yeni bir "Amerikan Devrimi"nden söz etmekte, FEÇİP'i de bunun merkezine oturtmaktaydı.

İlk olarak iddia ABD'nin büyük bir kriz içinde olduğuydu. İlginç olan, Pepper'ın "ABD'nin krizi"ni öncelikle "kapitalizmin gelişmesinin yarattığı altüst oluş"a bağlaması, yani "özel olan"ı "genel olan"a indirgemesiydi:

35 John Pepper, "Farmers and the American Revolution", *The Daily Worker* (Chicago) cilt 1, sayı317, 19 Ocak 1924, s. 5-6, aktaran Davenport Arşivi.

> Birleşik Devletler'i gittikçe daha büyük bir karmaşa sarmalıyor. … Büyük devrimci kapitalizm, eski hayat şartlarını öyle acımasızca, öyle aniden değiştirdi ki, muhafazakâr işçi, çiftçi ve siyahi köle yığınlar o muhafazakârlıklarından silkelenip koptuklarını gördüler. Amerika'nın muhafazakâr ve apolitik işçi, çiftçi ve siyahi köle yığınlarını sarsmak çok büyük bir işti ama kapitalizm bu mucizeyi gerçekleştirdi. Günümüzde siyaset yığınların uğraşı haline geldi. Amerikan muhafazakâr demokrasisinin temeli hareketsiz çiftçi yığınlarıydı. Amerikan kapitalizminin son kesin yedeği ise Güney'deki sekiz milyonluk Zenci nüfustu. Bu son yedek de onu yüzüstü bırakmakta. ...
>
> İşçiler politik olarak örgütleniyorlar. Müflis çiftçiler kapitalizmin en kutsal temel yasası olan nakit ödemeyi bırakıyorlar, borçlarını ödemiyorlar. Güney'deki Zenciler silahsız bir Spartaküs isyanı gerçekleştiriyorlar.

Kapitalizmin ve sanayileşmenin getirdiği evrensel sonuçlar, kriz ve karşı çıkış, yanında Amerika özelinde de şu sorunları öne çıkartmaktaydı Pepper:

> Küba ve Filipinlerin yerel kapitalizmleri ... Amerikan finans kapitaline karşı açıkça ayaklanıyorlar ... ve yarın, Amerikan emperyalizmine karşı Avrupa Birleşik Devletleri sloganı güne damgasını vurabilir. ...
>
> Amerikan kapitalizmi artık Amerika için çok büyük gelmeye başladı.
>
> Sanayileşme çok hızlı ve dengesiz büyüdü.
>
> Bugünkü Amerikan ekonomik refahının çok dar bir temeli var. Dört güçlü faktörün getirdiği sınırlamalar yüzünden bir duraklama dönemine girmesi kaçınılmaz: 1) Ulaşım yetersizliği. 2) Çiftçilerin iflası. 3) Avrupa'nın yıkımı. 4) Çin'in istikrarsızlığı. Kıyametin Dört Atlısı, gelecek ekonomik krizin getireceği salgın, kıtlık, savaş ve ölümün habercisi olarak hızla yaklaşıyor...

Pepper bu noktada Amerikan kapitalizminin üç çözüm yolu olabileceğini belirtiyor ve bunların olumsuz sonuçlarını özetliyordu. Pepper'a göre, bu yöntemlerden biri krizler yoluyla üretici

güçlerin gelişiminin geri çekilmesidir ki, bu işsizlik getirir, ücretlerin düşmesine neden olur ve dolayısıyla da sınıf mücadelesi keskinleşir. İkinci yol ise, "çiftçilerin, iflaslar yoluyla yıkımı"dır ki, bu da ziraatin sanayileşmesiyle birlikte istikrarsızlığa yol açar, çiftçilerin örgütlenmesini ve isyanını getirir. Üçüncü "kapitalist çözüm" ise, Avrupa'yı sömürgeleştirmeye yönelik bir emperyalist saldırı olabilir ki, bu da yeni bir dünya savaşıyla sonuçlanır.

Dur durak bilmeyen Pepper ABD'de devrime doludizgin şöyle yelken açmaktaydı:

> [Dolayısıyla] Amerikan sorunlarının kapitalist çözümü, üçüncü Amerikan devriminin kışkırtılması anlamına gelir.
>
> Amerika'daki ilk devrim, ülkenin üretim güçlerinin bağımsız bir Amerikan kapitalizmini geliştirecek ve İngiliz kapitalizminin sömürüsünden kurtulabilecek düzeye geldiğinde patlak verdi. İlk Amerikan devrimi, üretici güçlerin özgür gelişimi için gerekliydi.
>
> İkinci devrim, Kuzey'in üretici güçlerinin, büyük toprak sahiplerinin ve siyahi kölelerin Güney'ini [pazara] açmak için zor kullanma ihtiyacı ortaya çıkacak ölçüde geliştiğinde geldi. İç Savaş'ta Kuzey kapitalizminin galip gelmesi, kapitalist üretici güçlerin özgür gelişiminin önündeki en büyük engelin, yani kapitalist olmayan Güney'in ortadan kaldırılması demekti.
>
> Üçüncü devrim de yine, bugünün Amerika'sında özgür gelişme alanı bulamayan kapitalist üretici güçlerce tetikleniyor. Tröstler üretici güçlerini olağanüstü düzeyde geliştirdi. Ama artık yeterli değiller. Kolektivizm, zorunluluk [*necessary*]. Ama kapitalistler kolektivizmi gerçekleştiremezler. Kapitalizmin ölümü olur bu. Kapitalistler kendi çözüm yollarına başvuracaklar ve böylece kolektivizmin önünü açacak olan devrimi kışkırtmış olacaklardır.
>
> Üçüncü devrim bir proleter devrimi olmayacak. Varlıklı ve sömürülen çiftçilerin, küçük işletmelerin ve işçilerin devrimi olacak. Devrim sandıkla ve Magnus Johnson'un öngördüğü gibi silah gücüyle gelecek. Eski partiler içindeki isyanlarla, üçüncü partilerle, çiftçi-işçi partileriyle gelecek. Amerika bir devlet değil, bir kıta. Almanya ve Fransa kadar birleşmiş ve merkezîyetçi

> değil. Devrim tek tip olamaz ve merkezî olmayacaktır, her yapının ekonomik ve siyasi durumuna göre farklı özellikler gösterecektir. Büyük Fransız Devrimi'nin ve Rus Kerensky Devrimi'nin özelliklerini taşıyacaktır. İdeolojisinde, Jeffersonalizmden, Danimarka [İskandinav] kooperatifçiliğinden, Ku Klux Klan ve Bolşevizmden unsurlar taşıyacaktır. Bu devrimde proletarya bir sınıf olarak bağımsız bir rol oynamayacaktır. [AİF Başkanı] Gompers ve işçi aristokrasisinin birçok bölümü yönetici sınıfın müttefiki bile olacaklardır. Fakat bu devrimle işçi sınıfı kendisini Gompers bürokrasisinden kurtaracak, tabandan bir işçi partisi yaratacak ve ulusal ölçekte bir sınıf bilinci oluşturacaktır. La Follette Devrimi'nin zaferinden sonra işçilerin ve sömürülen çiftçilerin bağımsız rolü ve buna bağlı olarak da dördüncü devrim dönemi başlayacaktır: proleter devrim dönemi.[36]

Görüldüğü gibi Pepper LaFollette'e bir "Amerikan Kerenski"si olarak bakmaktaydı. Üçüncü parti süreci de sosyalist devrime giden yolu açacak bir buz kıran işlevini görecekti. Küçük burjuvazinin önderliğindeki proletarya dışı hoşnutsuz sınıf ve tabakaların açtığı yoldan proletarya, yanına yoksul çiftçileri de alarak devrime yürüyecekti.

Marksist harekette masa başı teorisyeni aydınların keskin, hayattan kopuk, içi boş, maceracı, sorumsuz teorisizm hastalığı sık rastlanılan bir vakıadır. Bu devrim şarlatanlığının ya da sosyalizm tüccarlığının alıcısı da vardır ve dolayısıyla epidemik etkileri de yaygındır. Şaşırtıcı olan, Pepper gibi (yabancı bir ülkede illegal koşullarda yaşıyor olsa bile) örgütlü ve doğrudan pratiğin içinde ve yakıcı mücadele deneyimlerine sahip birinin teorisizminin bu aşırı boyutlarıdır. Kuşkusuz, düşüncede cesaret, yaratıcı ataklık ve hülyalı tutku, umut, devrimci aydınlar bakımından gereklidir. Geniş düşünmek, dar ve tutucu olmamak, görünenin ötesine bakabilen bir perspektife sahip olmak, düşmanın yapısal zaaf-

36 John Pepper, "Facing The Third American Revolution," *The Liberator*, Eylül 1923, s. 9-12; *Liberator* dergisinin bu nüshası Parti Arşivinin 322 sayılı makarasında mevcut; Parti Arşivi, 515.1.4274; Makalenin daktilo edilmiş bir kopyası, Parti Arşivi, 515.1.215.

larından hareketle iyimser bir özgüvenle yorum yapabilmek de önemlidir. Ama aynı zamanda dengeli bir gerçekçilik de herhalde vazgeçilemez bir aydın sorumluluğudur. Bu sadece Pepper'da değil, onun peşinde koşan partili aydınların, Lovestone, Gitlow, Wolfe gibi birikimli "beyaz partililer"in, sadece seçkinlerin değil aynı zamanda sıradan üyelerin de onun uçuk ve öngörüsüz argümanlarının rüzgârına kapılmaları üzerinde düşünülmesi gereken bir olgudur. Teorik yetersizliklerden denetimsizliğe, tarihsel miras yoksunluğunda yıkıcı kariyer çatışmalarının oportünist eğilimlerine, sol keskinliğin temelsiz umutlarından aydın hastalıklarına, herhalde pek çok faktör hükmünü icra ediyor böylesi süreçlerde. Marksist harekette "kapalı devre" yaşamı, içine kapalılığı, kitlelerden önemli ölçüde kopukluğu, hayatın gerçeklerini teoriye uyarlama-uydurma alışkanlığını, bunda tesellisi arama ve iman tazeleme aymazlığını, yanılsamalara, kurgulara tutsaklığı da göz önüne almak gerekiyor. Bu nedenlerle de, parti içindeki muhalefetin bile Pepper teorilerinden çok etkilendiği bir gerçeklik. Bu konuda, insanın "kendi dar dünyasına tutsak olması" sorununda Foster'ın şu itirafı ışık tutucu nitelikte. FEÇİP süreciyle ilgili bir dertleşmede, Cannon, Foster'ın kendi etkilenme ve yalpalamalarına, "kendine rağmen dalgaya kapılması"na ilişkin şöyle dediğini anlatıyor: "Biliyor musun, komik bir şey. Aynı şeyi isteyen insanlar kapalı bir odada bir araya gelince, görmek istediklerini görme eğilimine giriyorlar ve kendilerini neredeyse her şeye inandırabiliyorlar…" [37]

c) Kopuş Teorisi

Partinin "entelektüel kanadı"nı efsunlamış, MYK çoğunluğunu eline geçirmiş, baş teorisyen ve fiilî lider olarak temel taktik ve stratejik yönü belirleme gücüne erişmiş Pepper'a göre, oluşan süreçte iki "kopuş" ortaya çıkmaktaydı. Birincisi, üçüncü parti

37 Cannon, *The First Ten Years…*, *Age*., s. 105. Cannon bu anektodu Draper'a yazdığı bir mektupta anlatıyor: ("Letters to a Historian", 28 Mart 1954). Bkz. Draper, *American Communism and Soviet…*, *Age*., s. 79.

hareketi, geniş emekçi yığınları kapitalizmin/burjuvazinin iki ana partisinden, Demokrat ve Cumhuriyetçilerden kopartacak, ayrıştıracaktı. Ardından, komünistler de, işçi ve yoksul çiftçileri küçük burjuvazinin üçüncü partisinden kopartacak ve böylece bu kopuşla da yığınsal komünist partisi inşa edilecekti. "Üçüncü Devrim"den "Dördüncü"ye, Proleter Devrim'e geçiş böyle sağlanacaktı.[38]

Küçük burjuvazinin emekçi yığınları büyük burjuvaziden kopartması, dolayısıyla kendi başına "devrimci" bir gelişmeydi ve komünistlerce desteklenmeliydi. Buna karşılık, işçilerin de küçük burjuvaziden kopartılabilmesi için sınıf İşçi-Çiftçi Partisi'ne gereksinim vardı. Dolayısıyla, "Üçüncü partinin kuruluşu devrimci bir gerçekliktir ama onun sınıf Çiftçi-İşçi Partisi'ni yutmasına yardımcı olmak karşı-devrimci bir davranıştır."[39]

F) SENATÖR LAFOLLETTE'İN ADAYLIĞI, MINNESOTA GELİŞMELERİ VE PARTİ

Pepper'ın hayal dünyasındaki nesnel zeminden yoksun teorik güzellemelerine, hülyalarına, atak enerjisine ve bilinçleri tutsak alan etkisine karşın komünistler, ikinci bir Fitzpatrick olayı yaşanmasın diye bu kez daha temkinli yaklaşma ihtiyacını da duymaktaydılar. Bir taraftan üçüncü parti hareketinin "devrimci" işlevi, öte yandan da yeni müttefiklerle bozuşup onların peşindeki kitlelerden kopmama arzusu, LaFollette hareketine yaklaşımı belirlemekteydi. Bu noktada, harekete destek vermek gerekecekti ama bunu içinde erimeden ve LaFollette'e kefil olmadan yapmak zorunluydu. Erimemek, yığınsal komünist partinin inşasının aracı olan sınıf Çiftçi-İşçi Partisi'nin bağımsız varlığını korumak anlamına geliyordu. LaFollette'e kefil olmamak, onu eleştirmek, nihai çare olamayacağını vurgulamak da, emekçileri küçük bur-

38 Bkz. MYK Politik Komite tutanağı, 19 Eylül 1923, Parti Arşivi, 515.1.197; Draper, *American Communism and Soviet*..., *Age*, s. 97, Zumoff, *Age*, s. 140.

39 *The Worker*, Aralık 22, 1923'ten aktaran Draper, *Agy*.

juvaziden kopartıp devrime kazanmak için ve komünistleri ideolojik bakımdan "kirletmemek" için gerekliydi. Dolayısıyla, taktiksel olarak, LaFollette'e kefil olmadan ama genel isteğe de ters düşüp yalnızlaşma hatasını bir kez daha işlemeden, "eleştiri-destek" temelinde bir ilişki kurulmuş olacaktı. Böylece, bir yandan emekçi yığınların konjonktürdeki tercihlerine saygı gösterilmiş ve dolayısıyla onlardan kopulmamış olunacak, öte yandan da, onları uyarma görevi yapılmış, ileride komünist eleştirilerin haklılığının doğrulanmasıyla işçi ve emekçilerin desteği sağlanmış, devrimcilere yönelmeleri kolaylaştırılmış olacaktı.

Ruthenberg bunu şöyle ifade etmekteydi 1923'ün sonunda: "... [B]iz daima sınıf mücadelesi bakış açısını ve devrimin geleceğini temsil ederiz. ... 30 Mayıs [1924 St. Paul] toplantısında, şayet işçi ve sömürülen çiftçilerin çoğunluğu onu aday göstermek istiyorsa, LaFollette'in başkanlığa adaylığını kabul edebiliriz ve etmeliyiz. Ama hiçbir koşul altında, bazı yoldaşların önerdiği gibi, işçi ve sömürülen çiftçilere onu önerip LaFollette'in aday gösterilmesinde inisiyatif alamayız. Biz komünistler, hiçbir koşul altında, işçi ve sömürülen çiftçiler nezdinde LaFollette'in sorumluluğunu üstlenemeyiz. Ama şayet henüz sınıf bilinci kazanmamış işçi ve sömürülen çiftçilerin görkemli kitlesi aday gösterirse, LaFollette'e oy verebiliriz ve vermeliyiz."[40]

Ruthenberg, bir başka yazısında da taktiği şöyle açmaktaydı: "Seçim kampanyasında, Çiftçi-İşçi Partisi hareketinin arkasındaki işçi ve sömürülen çiftçiler doğrultusunde, LaFollette'i kesinlikle destekleyeceğiz. ... [Ama] Biz, LaFollette'e karşıyız. İşçilerin ve sömürülen çiftçilerin siyasi zaferinin LaFollette'in [politik] cesedi üzerinden yükseleceğini biliyoruz. Bu ülkenin emekçi sınıfına şunu söyleyeceğiz. Bizim dediklerimize rağmen, henüz komünist olmayan işçi ve sömürülen çiftçi yığınları LaFollette'i aday göstermede ve umutlarını ona bağlamada ısrarcı olurlarsa, mücadele

40 *The Worker*, 22 Aralık 1923'ten aktaran Philip Kerr, "The Workers Party Convention", *The Proletarian*, cilt 7, sayı 29 Şubat 1924), s. 14-16; Davenport Arşivi.

içinde onları terk etmeyeceğiz. Onlarla hareket edeceğiz ve adaylarına oy vereceğiz ama gelişmelerin her aşamasında umutlarının yanılsama olduğunu belirteceğiz."[41]

Daha Temmuz 1923'te, Fitzpatrick ekibiyle ortak Çiftçi-İşçi Partisi kurmak için düzenlenen toplantı vesilesiyle yazdığı yazıda temel yaklaşımın özünü Pepper şöyle anlatmıştı:

> Üçüncü parti hareketi, işçi sınıfının bir hareketi değildir. Üçüncü parti eğilimli bütün gruplar, ekonomik durumu iyi çiftçilerle alt orta sınıfın çıkarlarının peşinde olduklarını göstermektedirler. ... Bütün bu gruplar işçi sınıfının bir bölümü tarafından da desteklenmektedirler ama hiçbir zaman sanayide ve kırsaldaki işçilerin temsilcisi olmamışlardır. ... Orta Batı'daki haliyle üçüncü parti hareketinin sosyal içeriğini, maddi durumu iyi çiftçilerle, çiftçi nüfusuyla çevrelenmiş ve ekonomik olarak ona bağımlı kent orta sınıflarının sınıf çıkarları oluşturmaktadır. Birleşik Devletler'in doğusundaki üçüncü parti hareketiyse, farklı bir tablo ortaya çıkartmaktadır. Burada onun sosyal içeriğini, esas olarak, büyük kentlerin küçük işadamlarıyla esnafının politik ifadesi oluşturmaktadır. ...
>
> Üçüncü parti hareketi, eski kapitalist partiler kadar işçi sınıfının düşmanıdır. İşçileri ona katılmaya iknaya kalkmak, işçi sınıfına ihanettir. Zengin çiftçilerin çıkarları, işçilerin ve yoksul çiftçilerin çıkarlarından farklıdır. LaFollette ve Hearst tröstleri yok etmek istiyorlar. İşçilerin çıkarı, tröstlerin işçi denetimine sokulmasındadır. Aşağı orta sınıflar büyük sanayiyi yok etmek istiyorlar. İşçilerin programı, büyük sanayisinin işçi yönetimi altına girmesi olmalıdır. [Üçüncü parti hareketinin bileşenlerinden] Non-Partisan Ligi, çiftçileri için ucuz kredi ve çiftçilerle bankerler arasında bir ittifak istiyor. Sömürülen çiftçilerin programı, toprak onu kullananındır şeklinde olmalıdır.
>
> Yalnızca işçi sınıfının bağımsız politik partisi fabrikaların ve çiftliklerin çalışan yığınlarının çıkarlarını temsil edebilir...[42]

41 *Daily Worker*, 10 Nisan, 1924'ten aktaran Draper, *American Communism and Soviet...*, *Age*, s. 97.

42 John Pepper, "The Declaration of Independence of the American Working Class", *The Liberator, Age*, s. 8-10

1) KASIM TEZLERİ VE PARTİ İÇİ UZLAŞMA

Mahoney grubu 15 Kasım 1923 tarihinde komünistlerin de FEÇİP şemsiyesi altında katılabilecekleri bir toplantı düzenlemeye karar verdiğinde, parti MYK'sının önüne somut bir biçimde "LaFollette sorunu" gelmişti. Kasım ayının ilk yarısındaki MYK toplantılarında bu sorun tartışıldı.

Foster-Cannon ekibinin FEÇİP sürecini ve "Ağustos Tezleri"ni eleştiren, yeni yaklaşım ve yöntemler öneren tezlerini görmüştük. Kasım ayında, Ruthenberg-Pepper grubu da kendi tezlerini oluşturdu. Bunlar zaten özellikle Peppper'in art arda yayınladığı makalelerle olgunlaştırılmış ve parti kamuoyuna duyurulmuştu.

Tezlerin toplumdaki yeni partileşme belirtilerini şöyle saptamaktaydı: "Bir işçi [emek-*labor*] partisi [kurulması] yönünde 1920-21 ekonomik bunalımdan kaynaklanan giderek büyüyen bir eğilim söz konusudur ve ... bu işçilerin hareketi kendisini iki biçimde ifade etmektedir: 1. üçüncü parti hareketinin desteklenmesi ve 2. sınıf işçi partisinin örgütlenmesi içinde..."

Tezler, üçüncü parti hareketiyle sınıfa dayalı işçi partisi arasındaki farkı vurgulayarak, komünistlerin bu süreçteki yol haritasının ana hattını da çizmekteydi:

> Alt orta sınıf, profesyonel gruplar ve çiftçiler gibi sınıf çıkarları egemen büyük kapitalistlerinkiyle çelişen ekonomik gruplar, aralarına işçi aristokrasisinin bir bölümünü de alarak, eski partilerden kopmaktadırlar ve bu grupların eğilimi, bir araya gelerek içinde eski partilerden unsurları barındıran ve siyasi arenaya devlete egemen büyük kapitalistlere karşı çıkacak bir üçüncü parti kurma yönündedir. ... Tröstleri yıkmak ve büyük kapitalistleri denetim altına almak [amacını güden böyle bir partinin] sömürülen işçi ve çiftçilere yarar sağlayacak bir biçimde cari ekonomik sistemde temel değişiklikler yapabileceğine inanmak aptallıktır. ...
>
> Öte yandan, böyle bir parti birleşik kapitalist sınıfı bölecek ve zayıflatacak ve kapitalistlerin işçilere karşı ortak [*united*] bir saldırıya geçmelerini olanaksızlaştıracaktır.

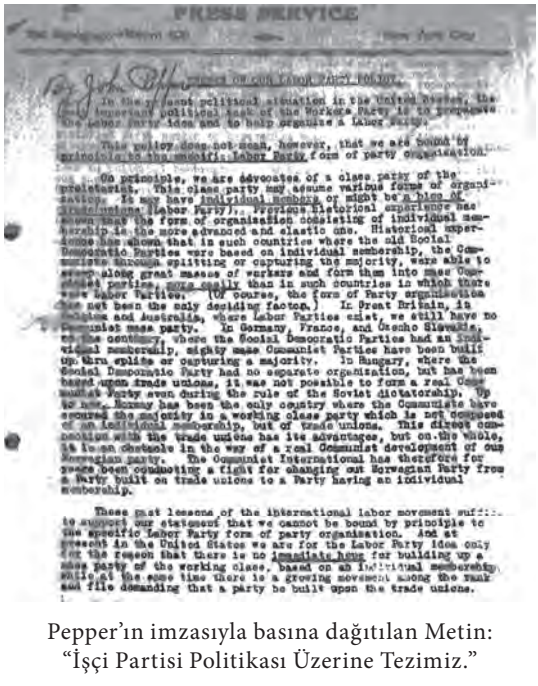

PRESS SERVICE

...In the present political situation in the United States, the ... political task of the Workers Party is to propagate the Labor Party idea and to help organize a Labor Party.

This policy does not mean, however, that we are bound by principle to the specific Labor Party form of party organization.

On principle, we are advocates of a class party of the proletariat. This class party may assume various forms of organization. It may have individual members or might be a bloc of ... organizations (Labor Party). Previous historical experience has shown that the form of organization consisting of individual membership is the more advanced and elastic one. Historical experience has shown that in such countries where the old Social Democratic Parties were based on individual membership, the Communists through splitting or capturing the majority, were able to ... along great masses of workers and form them into mass Communist parties, more easily than in such countries in which there were Labor Parties. (Of course, the form of Party organization has not been the only deciding factor.) In Great Britain, in Belgium and Australia, where Labor Parties exist, we still have no Communist mass party. In Germany, France, and Czecho Slovakia, on the contrary, where the Social Democratic Parties had an individual membership, mighty mass Communist Parties have been built up thru splits or capturing a majority. In Hungary, where the Social Democratic Party had no separate organization, but has been based upon trade unions, it was not possible to form a real Communist Party even during the rule of the Soviet dictatorship. Up to now, Norway has been the only country where the Communists have secured the majority in a working class party which is not composed of an individual membership, but of trade unions. This direct connection with the trade unions has its advantages, but on the whole, it is an obstacle in the way of a real Communist development of our Norwegian party. The Communist International has therefore for years been supporting a fight for changing our Norwegian Party from a Party built on trade unions to a Party having an individual membership.

These great lessons of the international labor movement suffice to support our statement that we cannot be bound by principle to the specific Labor Party form of party organization. And at present in the United States we are for the Labor Party idea only for the reason that there is no immediate hope for building up a mass party of the working class, based on an individual membership, while at the same time there is a growing movement among the rank and file demanding that a party be built upon the trade unions.

Pepper'ın imzasıyla basına dağıtılan Metin:
"İşçi Partisi Politikası Üzerine Tezimiz."

> Kendisine Çiftçi-İşçi Partisi dese de, küçük işadamlarını, hali vakti yerinde çiftçileri ve [memurlar, aydınlar, avukatlar, doktorlar, mühendisler gibi] profesyonel sınıfları barındıran böyle bir üçüncü parti ile sanayi işçileriyle sömürülen çiftçilerin oluşturduğu sınıf Çiftçi-İşçi Partisi'ni ayrı tutmalıyız.

Bu durumda, tezlere göre, komünistler sınıfa dayalı yığınsal bir çiftçi-işçi partisinin kurulması yönündeki kararlılıklarını sürdürmeliydiler ve bu arada küçük burjuva önderlikli üçüncü partiyle ilişkilerin, bir kopuş ve yalnızlaşmaya da, onun içinde erimeye de düşmeden sürdürülmesinin uygun yöntemlerini bulmalıydılar. Parti içindeki Foster-Cannon muhalefetinin de eleştirilerinin göz önüne alındığı izlenimini veren görüşlerinde, Ruthenberg-Pepper ikilisi, üçüncü partiyle sınıf temelli çiftçi-işçi partisi ilişkilerini şöyle düzenlemeyi öngörmekteydiler:

Bir çiftçi-işçi partisine kazanılabilecek en geniş bölümlerine ulaşarak işçilerin ve sömürülen çiftçilerin partisinin kurulması kampanyamıza devam etmeliyiz. Politikamız, alt orta sınıfı ve hali vakti yerinde çiftçileri içeren üçüncü bir parti değil, işçi ve sömürülen çiftçilerden oluşan sınıf temelli bir parti kurmak olmalıdır. …

Kendisini Çiftçi-İşçi Partisi kılığına soksa ve partiyi bu şekilde isimlendirse de, hedefimiz bu sözde üçüncü parti olmamalı, işçilerden ve sömürülen çiftçilerden oluşan bir çiftçi-işçi partisi kurmak olmalıdır.

Kendisine çiftçi-işçi partisi diyen ve içinde işçi ve sömürülen çiftçileri barındıran böyle üçüncü partilerin olduğu her yerde bu partilerin içine girmeli ama politikamız bütün işçileri ve sömürülen çiftçileri bu üçüncü partiden ayırmak ve onları sınıf temelli bir çiftçi-işçi partisi içinde örgütlemek olmalıdır.

Sınıf temelli çiftçi-işçi partisi kurma kampanyamızı sürdürürken, aynı zamanda üçüncü parti unsurlarının eski kapitalist partilerden kopması için bir kampanya da yürütmeliyiz ve üçüncü partinin kurulduğu her yerde eski [Demokrat ve Cumhuriyetçi] kapitalist partilere ve kapitalist hükümete karşı bunlarla ittifak kurmalıyız. … İnsan haklarının [*civil liberties*] korunması, Sovyet Rusya'nın tanınması, kapitalizmi korumak için Avrupa'ya müdahale edilmesine karşı durmak, hükümetin demokratikleşmesi, demiryolları ve madenlerin kamulaştırılması, çiftçilerin büyük tröstlerin ürünlerini daha düşük fiyatlarla alabilmeleri gibi, kapitalist sınıfa karşı mücadelelerde bu üçüncü parti ile birlikte kampanyalar yürütebiliriz.

a. Mümkün olan her yerde Çiftçi-İşçi Partisi listelerinde kendi adayımızı göstereceğiz ve bağımsız bir kampanya yürüteceğiz.

b. Çiftçi-İşçi Partisi adaylarının kazanma ihtimalinin olduğu her yerde eski partilerin ve üçüncü partinin adaylarına karşı kendi adayımızın seçilmesi için mücadele edeceğiz. Sosyalist Parti ya da diğer işçi örgütü adaylarının kazanma ihtimali olan yerlerde üçüncü parti de dahil olmak üzere diğer partilerin adaylarına karşı onları destekleyeceğiz.

> c. Çiftçi-İşçi Partisi ya da üçüncü parti adaylarının hiçbirinin kazanma ihtimalinin olmadığı yerlerde Çiftçi-İşçi Partisi lehine oy kullanacağız.
>
> d. Çiftçi-İşçi Partisi adaylarının kazanma şansının olmadığı ve kapitalist partilere karşı üçüncü parti adaylarının bizim desteğimizle seçilmelerinin kesin olduğu yerlerde üçüncü partiyi destekleyeceğiz.
>
> e. Her durumda ve her koşulda Çiftçi-İşçi Partisi'nin örgütsel varlığını koruyacak ve kendi sloganlarıyla kendi farklı politikaları için bağımsız kampanyamızı sürdüreceğiz.
>
> f. Üçüncü parti ile ittifak kurarken, yarım yamalak [idare-i maslahatçı-*half measures*] politikalarının yararsızlığına, korkaklığına ve ikircikli tutumuna dikkati çekerek ve sınıf mücadelesinin onun yöntemleriyle kazanılabileceği yanılsamasını yıkarak, ona karşı karşı acımasız eleştiriyi hep sürdürmeliyiz. ...
>
> g. 1924 başkanlık kampanyası işçi partisi hareketi bakımından hayati önemdedir. İşçi partisi hareketinin bir başkan adayı çıkarmasını ve ülke çapında bir kampanya yürütmesini sağlayacak şekilde belirginleşmemesi halinde hareket ciddi bir gerileme yaşayacak ve yakın gelecekte ulusal çapta sınıf temelli bir çiftçi-işçi partisi örgütlemek mümkün olmayacaktır. Hareketin tüm geleceği ulusal çapta bir örgütlenmeye ve kampanyaya bağlıdır...

Tezlerde, eleştiri konusu olan FEÇİP üzerine de muhalefete ödün veren ve eleştirileri dikkate alan bir yaklaşım da söz konusuydu. Foster-Cannon hizbine verilen ödünler, onu sol bölücü olmayan ve daha çok bir propaganda aygıtı olarak belirleyen ifadelerin kullanılmasıydı. Bu arada açıkça "Federe Çiftçi-İşçi Partisi, sol kanadın, yani sınıf temelli emek partisi hareketinin yandaşları arasında bölünmelere yol açmayacağı yerlerde örgütlenmelidir," denmekteydi. Buna bağlı olarak da, şöyle bir yol çizilmekteydi:

> Bütün örgütsel çabamız, Federe Çiftçi-İşçi Partisi'ne 1924 seçimleri için ülke çapında sınıf temelli emek partisi hareketini belirginleşmesini [*crystallization*] sağlamada destek vermeye yönelik olmalıdır. … Şimdiye kadar partimiz, kendisini pren-

> sipte parlamenter çalışma yanlısı olarak göstermiştir ama pratikte parlamenter mücadeleye karşı bir örgüt olagelmiştir. Bu koşulları değiştirmeli ve partimizi seçim kampanyalarının içine sokmalıyız.[43]

Tartışmaların bu evredeki ana ekseni de ittifaklar siyasetinin temel risklerini aşma üzerinde odaklanmaktaydı. Partinin önünde hâlâ, tecrit içinde bir mezhep olarak kalmak ya da kitlesel-leşerek pratik politika yaşamının içinde yer bulma uğruna burjuva reformlarının ve reformcularının peşine takılmak riskleri vardı. 1904 yılında Iskra ve Neue Zeit gazetelerinde yayımlanan "Rus Sosyal Demokrasisinin Örgütsel Sorunları" başlıklı makalesinde Rosa Luxemburg devrimci partilerin bu evrensel ikilemini şöyle ifade etmişti: "[Devrimci hareket] sürekli tehdidi altında bulunduğu iki tehlike ortasında gelişebilir. Biri, yığınsal karekterini yitirme; ötekisiyse amacını yitirme [riskidir]. Biri, yeniden bir mezhebe indirgenme tehlikesidir; ötekisi, bir burjuva sosyal reform hareketi olma tehlikesidir."[44] Bu iki ölümcül tehlikeyi aşarak yığınsallaşmak, ülke çapında burjuva seçim arenasında siyasi pratik içinde yer almak ve ittifak ilişkilerini de gelişme taktiğinin motoru yapmak gibi devasa bir görevin üstesinden gelmek kolay değildi. Üstelik bu tartışma, yıkıcı bir iç iktidar mücadelesi orta-

43 Tezin teksir edilmiş bir kopyası için bkz. Parti Arşivi, 515.1.192. Ayrıca, MYK'nın 3. Kongre'ye sunduğu raporda da küçük değişikliklerle aynı metin ortak sunum olarak, "Theses on the Present Economic and Political Situation and on Labor Party Policy Proposed by Central Executive Committee" (Güncel Ekonomik ve Politik Durum ve İşçi Partisi Politikası Üzerine Merkez Yürütme Kurulu'nun Önerdiği Tezler) başlığıyla yer alıyor. Biz bu metni kullandık; Parti Arşivi, 515.1.188; "Report of the Central Executive Committee", *The Second Year of the Workers Party of America; Report of the Central Executive Committee to the Third National Convention, Thesis, Program, Resolutions*, Literature Department, Workers Party of America, Chicago. Ill., 1924, s. 13-46, 13-21; Komintern Arşivi, 615.1.93.; Ayrıca, "Report, Central Committee to 3rd National Convention Held in Chicago, Aralık 30 (1923)-Ocak 2 (1924)", (daktilo metin), Parti Arşivi, 515.1.4149.

44 Rosa Luxemburg, *The Russian Revolution, and Leninism or Marxism?,* çev. Bertram D. Wolfe, Ann Arbor, Michigan University Press, 1961, s. 105. Bu makale ve İngilizce baskıları için ayrıca bkz. "Rosa Luxemburg Internet Archive", https://www.marxists.org/archive/luxemburg/1904/questions-rsd/index.htm#intro.

mında birbirlerine neredeyse düşmanlaşmış hizipler arasında yapılıyor ve binlerce kilometre uzaklıktaki bir merkezden gelen talimatlar çerçevesinde, bir de o merkezi tatmin etme zorunluluğuyla yürütülüyordu.

5-6 Kasım günlerinde yapılan MYK toplantısında, hizipler arasındaki müzakereler sonunda Ruthenberg-Pepper ikilisinin görüşleri üzerinde uzlaşıldı. Toplantıya ara verilerek yapılan ön görüşmeler sonunda, MYK yeniden bir araya geldiğinde, Pepper bir açıklama yaptı. Bu uzlaşma açıklamasında, Pepper, 3 Temmuz'da Fitzpatrick grubuyla bir kopuş yaşanmamasının daha iyi olacağını, böyle bir durumda FEÇİP'in daha kuvvetli olacağını kabul etti. İkinci olarak da, şimdiki tezlerinin, muhalefetin şiddetle eleştirdiği ve reddettiği "Ağustoz Tezi"nden farklı olduğunu belirtti. Pepper, aradan geçen üç aydaki gelişmelerin bu farklılığı getirdiğini belirterek, a) FEÇİP'in yığınsal bir komünist partiye dönüşmesi fikrinin tartışılmasının ve bu konuda bir parti görüşünün oluşturulmasının güncel bir mesele olmadığını belirtti; b) şimdiki tezlerinde, sol kanat içindeki kopuşlara karşıtlığın daha somut ve kararlı ifadelerle yer aldığını anlattı; c) yeni bir unsur olarak, başkan adayının ve seçim platformunun saptanacağı toplantının sadece FEÇİP'in değil, var olan bütün emekçi partisi hareketlerinin ortak çalışmasıyla yapılmasının önerildiğine dikkat çekti; d) muhaliflerin eleştirileriyle doğru politikanın saptanabildiğini kabullendi; e) her iki tezinin ortak noktasını, yeni dönemde işçi partisinin ancak sol kanadın katılımıyla oluşabileceği ve 1924 seçim kampanyası öncesinde ulusal çapta bir işçi partisinin ortaya çıkartılmasının (*crystallized*) şart olduğu düşüncesinin oluşturduğunu belirtti; ve f) durumun MYK içinde birliği gerektirdiğini ve bu açıklamasıyla tezlerinin oydaşmayla kabul edileceğini umduğunu söyledi.

Bunun üzerine söz alan Foster da, paylaşmadıkları unsurların varlığına karşın, Ruthenberg-Pepper tezinin bu şekilde yorumlanmasıyla kendi tezlerini çektiklerini ve parti birliği için kabul oyu vereceklerini açıkladı. Oylamada sadece üçüncü

partiye tümden karşı olan Lore ekibi olumsuz oy kullandı.[45] Bir "sınıf" çiftçi-işçi partisi kurulması, işçi hareketinin sol kanadı ve sendikalarla ilişkiler, İşçi Partisi'nin bağımsız varlığına verilecek önem gibi temel konulardaki ciddi farklılıklar sürmekle beraber, en azından, üçüncü partiyle ittifak ve LaFollette'in desteklenmesi konusunda taraflar arasında bir ara yol bulunmuş oldu.

2) LAFOLLETTE ADAYLIĞINA İLİŞKİN PARTİ TAVRININ BELİRLENMESİ

15 Kasım St. Paul toplantısından iki gün önce yapılan MYK toplantısında da, LaFollette'in adaylığı tartışıldı. Biliniyordu ki, bir çiftçi-işçi partisi kurmak ve 1924 seçimlerine kendi adaylarıyla katılmak isteyen güçler, çok büyük çoğunlukla, kesin bir biçimde LaFollette yanlısıydılar. LaFollette rüzgârı o denli güçlüydü ki, sadece Mahoney ve çevresini, genel olarak Minnesota Çiftçi-İşçi Partisi'ni, bu çerçeve içinde bir araya gelen öteki işçi ve çiftçi yapılanmalarını değil, parti üyelerinin bir kısmını dahi anaforuna almış, komünist tabanda da onun adaylığına ilişkin bir sempati ve beklenti doğmuştu. Yeni bir Fitzpatrick deneyimi de yaşamak istemeyen ve FEÇİP'in istenilen dinamizmi yakalayamadığını fark eden Ruthenberg-Pepper grubu, sadece muhalefetin eleştiri ve baskısıyla değil, bu nedenlerle de LaFolette meselesinde sorun çıkartmak istemiyordu. Daha önce geniş bir biçimde aktardığımız görüşleriyle Pepper ile Ruthenberg, "iki kopuş" ve "Üçüncü Devrim-Dördüncü (Proleter) Devrim" teorileriyle, bir "eleştiri-destek" siyasetinde karar kılmışlardı. Fitzpatrick fiyaskosunun olumsuz sonuçlarını tamir etmek, özellikle sendikalarla ve öteki sol kanat emekçi yapılanmalarıyla bağları yeniden tamir etmek ve yola sendikal hareketle sol kanadın bir parçası olarak böyle devam etmek isteyen Foster-Cannon hizbi için de bu yaklaşım kabule şayandı.

45 "Minutes of the CEC Meeting, November 5th & 6th", Parti Arşivi, 515.1.190.

13 Kasım'daki MYK toplantısında Ruthenberg bu konuda şu öneriyi yaptı: "[15 Kasım toplantısında] başkan adayının saptanmasının [çağrısı yapılacak ülke çapındaki] kongreye bırakılmasını önerelim (Biz LaFollette'den yana değiliz ama kongre onu aday gösterirse bu konu üzerinden [süreçten] ayrılmayacağız)."

Foster ise, biraz daha farklı bir öneri sundu: "Şayet toplantıda aday belirleme gündeme gelirse, LaFollette'in adaylığını destekleyeceğiz."

Yapılan oylamada Ruthenberg'in önerisi 2'ye karşı 9 oyla kabul edildi.[46]

Bu toplantıda ayrıca, 30 Aralık-1 Ocak tarihleri arasında partinin 3. Büyük Kongresi'nin toplanması kararlaştırıldı.

Böylece partinin 15 Kasım toplantısına hiziplerin ortak tavrıyla katılmasının önü açılmış oldu. Daha önce belirtmiş olduğumuz gibi bu toplantıda da, bütün ilgilenen yapılanmaların katılımıyla 30 Mayıs 1924 tarihinde St. Paul'da Çiftçi-İşçi Partisi'nin kuruluş ve aday belirleme kongresi için bir çağrıda bulunuldu.

3) ÜÇÜNCÜ PARTİ KONGRESİ VE YÖNETİMDE DEĞİŞİKLİK

Bu arada partinin Üçüncü Kongresi'nin de toplanma zamanı gelmişti. İşçi Partisi'nin 3. Kongresi, FEÇİP, üçüncü partiyle ilişkiler, LaFollette'in adaylığına karşı alınacak tavır, geniş kapsamlı işçi partisi oluşturma yöntemleri konularında üyeler ve hizipler arasındaki yoğun tartışmalar ortamında, 30 Aralık-1 Ocak arasında toplandı. Kongreye Lore hizbi hariç, bir uzlaşma atmosferi gözetilerek gidilmişti ama iki ana hizip arasındaki gergin ilişkiler sürmekteydi ve Kongre de büyük bir hesaplaşmanın forumu durumundaydı. Kongreden önce, kronikleşmiş kavganın bir raundu sonuçlandı ve "sendikal ekip", yani Foster-Cannon grubu, parti genel merkezinin, "entelektüeller"in mekânı New York'tan, sanayi

46 "Minutes of the Executive Council on November 13 1923", Parti Arşivi, 515.1.190 (birinci sayfa eksik) ve Draper, *American Communism and Soviet*...*Age*, s. 102.

kenti Chicago'ya taşınması kararını MYK'dan geçirdi. Chicago merkezi 1 Eylül'de açıldı ve dört yıl orada kaldı.[47]

3. Kongre'de parti içi iktidarda da değişiklik ortaya çıktı. Foster-Cannon ekibi, tümüyle ilkesiz bir hizip mücadelesi işbirliğiyle, Lore grubunun desteğini alarak MYK seçimlerinde sayısal üstünlüğe ulaştı. Ruthenberg yerinde, Yürütme Sekreteri olarak kaldı ama Foster Başkanlığa (*Chairman*), Cannon Yürütme Sekreteri Yardımcılığına, stratejik Politik Büro'da da Pepper'ın yerine Foster'ın müttefiklerinden Alexander Bittelman getirildi. Lore da MYK'ya seçildi.

Bu arada, bir başka önemli gelişme olarak da, kongrede, Pepper'ın önerisiyle, üçüncü partiyle ilişkiler konusunda Komintern'e danışılması kararı alındı. Pepper, bu konuda üyelerin yeterince bilgilendirilmemiş olmasını gerekçe göstererek Komintern'e müracaat edilmesini ve oradan gelecek görüşe göre hareket edilmesini savundu. Bu da oydaşmayla kabul görünce, kestaneyi ateşten almak Komintern Yürütme Kurulu'na bırakılmış oldu.[48]

4) 17 HAZİRAN TOPLANTISINA DOĞRU YENİ GELIŞMELER

3. Kongre sonrasında Kasım Tezleri çerçevesinde alınan kararlar parti tabanında yoğun bir biçimde tartışılır, hizipler yeni duruma göre konumlanırken ve Komintern'in de devreye sokulması adımı atılmışken, bir başka önemli gelişme de karşı tarafta ortaya çıktı.

30 Mayıs St. Paul toplantısı yaklaştıkça, Minnesota'daki hareket içindeki kimi liderler de Mahoney-Teigan ikilisine cephe almaya başladılar. Bu çevreler hem radikal bir üçüncü partiye, kurulması planlanan Çiftçi-İşçi Partisi'ne sıcak bakmıyorlardı,

47 Draper, *Agy*, s. 89-90.

48 3. Kongre için bkz. *The Second Year of the Workers Party of America; Report of the Central Executive Committee to the Third National Convention, Thesis, Program, Resolutions*, Literature Department, Workers Party of America, Chicago. Ill., 1924; Komintern Arşivi, 615.1.93

hem AİF ve İPEK'le ipleri kopartmak istemiyorlardı, hem de işin içinde komünistlerin de olmasından hoşnut değillerdi.

Bu arada Şubat ayında patlak veren bir yolsuzluk skandalına (*Teapot Dome*), rüşvet aldığı iddiasıyla, İPEK'in başkan adaylığı için gözdesi olan Demokrat Parti'den William Gibbs McAdoo'nun adının karışmasıyla dengeler ve hesaplar değişti. Yeni durumda LaFolette'in adaylığı her iki kesimde de öne çıktı. Artık İPEK'in de iki ana partiden umudunu kesmesiyle, üçüncü parti yandaşları da güç kazanmış oldu. Şimdi LaFollette'in doğrudan bir üçüncü parti adaylığını kabul edeceği ve İPEK'in de bunu destekleyeceği güçlü bir ihtimal olmuştu. LaFollette ise, bir angajmana girmeden önce kendi partisi içindeki adaylık durumunun berraklaşmasını görmek istiyordu.

Bu durumda Minnesota Partisi'nin eli güçlenmişti. Onların bir üçüncü parti (Çiftçi-İşçi Partisi) şemsiyesi altında LaFollette'in başkan adayı olarak 1924 seçimlerine girilmesi fikri etrafında güçlü bir hareket oluşmuş, İPEK çevresi de bu gelişmenin etkisi altında kalmıştı.

Elbette durumun bu yönde gelişmesinden AİF ve İPEK rahatsızdı. Bunlar hem üçüncü parti kurulmasını desteklemiyor, hem komünistlerin varlığına karşı çıkıyor, hem de LaFollette'i üçüncü particilere kaptırmak istemiyorlardı, çünkü aday gösterilmesi durumunda kendilerinin de onu desteklemek zorunda kalacaklarını biliyorlardı. Bu durumda, sözkonusu çevreler, bir yandan "komünist tehlike" kampanyasıyla Çiftçi-İşçi Partisi hareketini itibarsızlaştırmaya çalışıyorlar, öte yandan da LaFollette'i kendilerinin aday gösterip Çiftçi-İşçi hareketine bir de böyle darbe vurmayı planlıyorlardı. Yeni koşullarda İPEK'in asıl hedefi radikal bir üçüncü parti hareketinin önünü kesmek, gerekirse üçüncü partiyi gerici/işbirlikçi çevrelerin denetimi altında kurmak, ayrıca önden davranarak LaFollette'in adaylığını Çiftçi-İşçi Partisi hareketinden "çalmak", hatta hareketi akamete uğratmaktı.[49]

49 James Weinstein, "Radicalism in the Midst of Normalcy", *Age,* s. 782.

Bu planın bir sonucu olarak da, İPEK 4 Temmuz 1924 tarihinde Cleveland'da LaFollette'i aday olarak belirleme, daha doğrusu destekleme toplantısı düzenlemeye karar verdi. Şayet Cumhuriyetçi Parti LaFollette'i (ya da her şeye karşın Demokratlar McAdoo'yu) aday gösterirse, üçüncü parti kurulmasına gerek kalmayacak ve destek Cumhuriyetçi Parti'ye ya da McAdoo'nun Demokrat Parti'sine verilecek ya da oradan arzulanan bir aday çıkmazsa, LaFollette üçüncü parti adayı olarak lanse edilecekti. Bunun için de Çiftçi-İşçi Partisi hareketinin 30 Mayıs St. Paul toplantısının ertelenmesi gerekmekteydi.

Şimdi bütün gericiler, özellikle de "komünist etki"yi öne çıkartarak Mahoney'i baskı altına almaya ve 30 Mayıs tarihindeki aday ve program belirleme toplantısını ertelemesi için zorlamaya başladılar. Sonunda, komünistlerin itirazlarına karşın, Çiftçi-İşçi Partisi hareketi, 30 Mayıs toplantısını, Cumhuriyetçi Parti'nin 10-12 Haziran Kurultayı sonrasına, 17 Haziran'a ertelemeye karar verdi. Aslında bu partisinin tavrını görmek isteyen LaFollette'in de arzusuydu.

Ne var ki, bu tarih de gericilerin sorununu çözmüyordu. İPEK ve öteki gerici çevreler, 17 Haziran'da LaFollette'in aday gösterilmesiyle güç duruma düşeceklerini biliyorlardı. Burada onlar bakımından iki sorun vardı. Birincisi, 17 Haziran adayını belirlemeyi, yani LaFollette'i destekleme kararı almak zorunda kaldıkları durumda inisiyatifi, 17 Haziran güçlerine bırakmış, onların kuyruğunda hereket etmiş olacaklardı. İkinci olarak da, bu durum, 17 Haziran'da kuruluşu ilan edilecek radikal üçüncü partiyi, bütün muhalefet hareketinin merkezi durumuna getirecekti.

Şimdi bütün güçleriyle gerici koalisyon, Mahoney üzerinde bir başka baskı uygulamaya koyuldu. Bu kez hedef, 17 Haziran'ı bir biçimde boşa çıkartmak, mümkünse toplanmasını engellemek ya da en azından orada kendilerini güç duruma sokacak kararların çıkmamasını sağlamaktı. Bu amaçla da, daha önce Fitzpatrick'e yapıldığı gibi, Mahoney'in de her yandan kuşatılması gerekiyordu. Mahoney'in etkilenmesi ve geri adım atması halinde de 17

Haziran toplantısı büyük ölçüde anlamsızlaşmış olacak, yine yalnız kalan komünistler de yeni bir ikilem içinde kalacaklardı. 17 Haziran'da çiftçi-işçi partisinin kurulması ve LaFollette'i aday göstermesi projesinde ısrarcı olurlarsa, Mahoney ve müttefikleriyle yine bozuşacak, yalnızlaşacak ve toplantıdan çıkacak parti kurma kararının anlamı olmayacaktı. Mahoney'in peşinden gidip baskılar karşısında geri adım attıklarındaysa, bütün inisiyatifin can düşmanları İPEK çevresine geçmesini, ardından da kesin biçimde İPEK'in 4 Temmuz toplantısından dışlanarak devre dışı kalmayı, kabullenmiş olacaklardı.

Gündemde LaFollette'i aday göstermek üzere ve esas olarak LaFollette yandaşlarından oluşan iki kongre ve bunların bir biçimde birleştirilmesi vardı. İPEK çevresi 17 Haziran'ın ciddi kararlar alınmadan geçiştirilmesi ve asıl 4 Temmuz'daki kendi kongresinde LaFollette'in aday gösterilmesini istiyordu. Böylece radikal üçüncü parti projesi durdurulmuş, komünistler de iyice devre dışı bırakılmış olacaklardı. Bir seçenek de, 17 Haziran'da çiftçi-işçi partisinin kuruluşunun ilan edilmesi, LaFollette'in aday gösterilmesi ve sonra da iki gücün, çiftçi-işçi partisiyle İPEK çevresinin ittifak ve seçim işbirliği için müzakere yapmasıydı. Bunun için her şeyden önce Mahoney'in sağlam durması gerekmekteydi.

Şimdi artık şöyle ya da böyle LaFollette rüzgârının estiği ve adaylığının şu ya da bu örgütsel çerçeve içinde neredeyse kesinleştiği bu koşullarda, İşçi Partisi'nin alacağı tavır tartışılmaya başlandı. Gerici İPEK de, AİF de, pek çok liberal de LaFollette rüzgârının etkisi altındaydı ve tabanlarından gelen baskıyla onu aday göstermek zorunda hissediyorlardı kendilerini. Komünistlerin işbirliği yaptıkları Minnesota hareketinin Mahoney kanadı da, ülke çapındaki müttefikleri, yani içinde yer aldıkları yeni Federasyon güçleri de, kısacası bütün üçüncü parti hareketi, kesinlikle LaFollette'in aday gösterilmesinden yanaydılar. Yukarıda söylediğimiz gibi, parti tabanında da LaFollette rüzgârına kapılmış olan pek çok üye vardı.

Şimdi bütün mesele, Çiftçi-İşçi Partisi'nin 17 Haziran St. Paul toplantısında kurulması, orada LaFollette'in aday gösterilmesi ve ardından da İPEK çevresiyle ortaklık müzakereleri yapılmasındaydı. İşçi Partisi stratejisi buna uyarlanmıştı.

5) ST. PAUL'A GİDERKEN PARTİ

Parti içindeki çalışmalar 17 Haziran toplantısının ertelenmesinden önce başlamıştı. O zaman gündem 30 Mayıs'tı. Gördüğümüz gibi, 30 Mayıs'ın 17 Haziran'a ertelenmesi durumu pek değiştirmemişti. Sorun, olduğu gibi duruyordu.

a) İç Tartışmalar

Şubat ayında Ruthenberg-Pepper ikilisi MYK'ya bir tez sundular. Bütün mesele, 4 Temmuz'un nasıl karşılanacağındaydı. 4 Temmuz güçlerini İşçi Partisi ile pazarlık yapmaya mecbur edecek bir güç toparlaması zorunluluk haline gelmişti. Aksi halde, gericiler 4 Temmuz'da İşçi Partisi'ni ya da FEÇİP'i yok varsayarak yollarına devam edeceklerdi. 30 Mayıs (sonra da 17 Haziran) toplantısında Mahoney'e ne kadar güvenilebileceği de ayrı bir konuydu. Burada Mahoney yan çizerse, ya onunla kopuşma yaşanacak ya da ısrarcı olunacak ve gerekirse O'na rağmen yeni "sınıf" partisinin kuruluşu ilan edilecekti. Bu parti, 4 Temmuz güçleriyle yapılacak müzakerelerde komünistlerin lojistik destek mevzisi olacaktı. FEÇİP'in yapamadığını, çeşitli odakları bünyesinde toplayıp daha güçlü bir örgütsel payanda oluşturarak yeni çiftçi-işçi partisi yapacaktı. FEÇİP, Fitzpatrick'e rağmen bunu denemiş başarılı olamamıştı. Şimdi yenisinin Mahoney'e rağmen denenmesi de gündemdeydi. Henüz Mahoney ve çevresi geri adım atmamıştı ama herkes onların üzerindeki baskının farkındaydı. Dolayısıyla, partinin önünde, yine temel müttefikle anlaşma sağlanamadan ya da yapılmış anlaşmaların bozularak yeni bir denemeye kalkışmanın riski de belirmişti.

Ruthenberg ile Pepper'ın MYK'ya sundukları, "İşçi Partisi Politikamıza İlişkin Bugünkü Durum Üzerine Tez" başlıklı metinde, 4 Temmuz'da yapılacak kongrede bir üçüncü partinin kurulacağı ve başkanlık seçimi için adayların saptanacağına kesin gözüyle bakılıyor, partinin siyasetinin bunun üzerine inşa edilmesi öneriliyordu. Kurulacak yeni partinin üye kompozisyonunun, "işçi aristokrasisiyle birlikte küçük burjuva unsurların karışımından oluşacağı" belirtiliyor ve "kapıların komünistlere kapatılacağı" öngörüsüyle aşağıdaki öneriler yapılıyordu:

> Önleyici politikalar üretmezsek, çeşitli yerel ve eyalet bazındaki partiler gibi şimdiye kadar etkimiz altında olan örgütlerin de 4 Temmuz Kongresi'ne giden akımla sürüklenecekleri, bu kongreye katılacakları ve kurulacak örgütün bir parçası olacakları aynı derecede kesindir. Bu örgütler 4 Temmuz Kongresi'ne gider ve bu organizasyonun parçası olurlarsa, bu, geçen yıl yarattığımız hareketin liderliğini kaybetmemiz ve bağımsız siyasal eylem için mücadele eden kitleleri kucaklayan siyasi partinin dışında, yalnız kalmamız anlamına gelir. ...
>
> Bu yeni durumu karşılayabilmek ve geçen yıl kazandığımız liderlik konumunu koruyabilmek için tek bir yöntem izleyebiliriz. Etkimiz altındaki çiftçi-işçi güçlerini 4 Temmuz'dan önce kristalize edebilirsek bunları başarabiliriz. 30 Mayıs'ta bir kongre düzenleyip bu kongrede etkimiz altındaki grupları tek bir blok içinde örgütleyebilir ve 4 Temmuz Kongresi'ne bu blokun temsilcileri olarak gidebilirsek, 4 Temmuz Kongresi liderleriyle ... [daha etkili] pazarlık yapabiliriz. Yarım milyon bir milyon arası örgütlü işçinin temsilcisi olarak Partimiz göz ardı edilemez. …
>
> [Etkimiz altındaki güçleri tutmak için] Minnesota Çiftçi-İşçi Partisi'nin ne yapacağından bağımsız olarak, 30 Mayıs toplantısını yapmalıyız. ...
>
> Cleveland Kongresi'ne karşı derhal yoğun bir kampanya açmalı, bu kongrenin yapacaklarına ilişkin olarak işçilerin kafasında tereddüt ve şüphe yaratmalıyız.
>
> 30 Mayıs Kongresi'nde bir ulusal program ve Ulusal Komite oluşturmalıyız. Politikamız, burada Başkanlık ve Başkan Yar-

> dımcılığı için aday göstermek olmamalı, Ulusal Komite aşağıdaki durumlara göre tutum alma konusunda yetkilendirilmelidir:
>
> a) ... Şayet Ulusal Komite kongreye kabul edilir ve burada Başkanlık ile Başkan Yardımcılığı için adaylar belirlenirse, [seçim] kampanyasını kendi ayrı ve belirli organizasyonumuzca yürütmek kaydıyla, bu adayları kabulleniriz.
>
> b) Ulusal Komite'nin Cleveland Kongresi'ne kabulü reddedilirse ve Başkanlık ve Başkan Yardımcılığı için aday çıkartılırsa, Ulusal Komite hemen bir kamuya açık toplantı düzenlemeli, Cleveland Kongresi adaylarını onaylamalı ve bu adayları desteklemek üzere bağımsız bir kampanya yürütmelidir.
>
> (c) Cleveland Kongresi'nin üçüncü partiyi kurmaması ve Başkanlık kampanyasını bağımsız politik eylem temelinde yürütmemesi halinde, Ulusal Komite, 30 Mayıs Kongresi'nin aday adaylarını Çiftçi-İşçi adayları olarak göstermeli ve bu adayları destekleyen bir kampanya yürütmelidir.[50]

MYK'nın bu toplantısında Foster da bir tez sundu. Onun bakımından Mahoney ve çevresiyle bozuşarak Fitzpatrick deneyiminin yeniden yaşanması asıl riskti. Dolayısıyla, önerisinde bu noktaya dikkat ediyor, bir kopuşmaya neden olmamak için 30 Mayıs'ta her şeye karşın parti kurulması düşüncesini kesin bir parti politikasına dönüştürecek kararın çıkmamasını istiyordu. Bu teze Ruthenberg ekibi, 30 Mayıs'ta çiftçi-işçi sınıf partisi kuruluşunun gerçekleşmesi konusunda belirsizlik içermesi nedeniyle itiraz etti. Bunun üzerine Foster, 30 Mayıs'taki toplantının "iptali ya da ertelenmesinin, ancak buna katılacakların bir tek komünistlerden ve yakın sempatizanlarından oluşan kitle hareketinden kopuk bir yapı düzeyine düşmesi durumunda düşünülebileceği" yönünde bir değişiklik önerdi.

Buna karşılık, Pepper, sadece tezlerin bağdaşır hale getirilerek birleştirilmesi konusunda uzlaşmaz bir tavır takınmakla kalmadı, MYK'ya şu öneriyi de sundu: "MYK, sınıf Çiftçi-İşçi Partisi

50 "Thesis on the Present Situation in Relation to Our Labor Policy", Parti Arşivi, 515.1.296; Davenport Arşivi.

bakımından herhangi bir üçüncü partiye karşı ayrı örgütsel yapı ve ideolojik bağımsızlık öngörmeyen her politikayı, ulusal kongrede benimsenen Kasım Tezi'nin ihlali olarak kabul eder ve İPEK'in Temmuz kongresine çiftçi-işçi güçlerinin önceden ayrı örgütlenmesi olmaksızın katılınmasını, Ulusal Kongre'nin yasaklamış olduğu örgütsel bütünlük olarak kabul eder."

Uzlaşma imkânı kalmayınca da oylamaya geçildi ve Ruthenberg-Pepper tezi 5'e karşı 8 oyla reddedildi. Foster'ın tezi de aynı oy dağılımıyla (5'e karşı 8) kabul edildi. Pepper'ın önerisi de yine 5'e karşı 8 oyla reddedildi.

Bunun üzerine, öğleden sonraki oturumda Ruthenberg söz aldı ve azınlık grubu olarak "partinin geleceğini tehlikeye attığını düşündüğümüz" bu karara karşı Komünist Enternasyonal'e başvuruda bulunacaklarını, gündemdeki konuları [30 Mayıs ve 4 Temmuz toplantılarına ilişkin tavır, üçüncü parti ve parti içi durum] tartışmak üzere bir delegasyonun Moskova'ya gönderilmesini talep etti. Bu öneri kabul edildi ve yeni bir Moskova seferine hazırlık başladı.[51]

Foster'ın Parti Başkanlığı'na seçilmesi de bu toplantıda kararlaştırıldı. Pepper, bu makamın kaldırılması yönünde bir önerge verdi. Başkan Dunne, parti tüzüğünde böyle bir maddenin yer almasını gerekçe göstererek önergeyi işleme koymadı ve yapılan oylamada Foster 9'a karşı Gitlow, Lovesoten, Pepper ve Engdahl'ın 4 oyuyla başkan (*Chairman*) seçildi. Yürütme Sekreteri Ruthenberg, içinde yer aldığı hizbin aksine Foster'a oy verdi.[52]

10 Mart'ta tarafların katılımıyla yapılan toplantıda 30 Mayıs toplantısının 17 Haziran'a ertelenmesi kabul edildi. 17 Mart'taki MYK toplantısında bu konuda bilgi veren Ruthenberg, "Mahoney ile bir kopuş yaşamamak için" ertelenmeye rıza gösterildiğini belirtti, aksi bir tutum takınılması halinde, "bize karşı üçte ikilik bir çoğunluğun" oluşacağının bilgisini aldıklarını söyledi.

51 MYK Tutanağı, 15-16 Şubat, 1924, Parti Arşivi, 515.1.276; Davenport Arşivi.

52 Parti Arşivi, *Agy.* (Tutanak sayfa 6, delo sayfa 9).

Toplantıda Foster ile Ruthenberg ortak imzalı bir uzlaşı karar tasarısını da sundular. Buna göre, "Minnesota, Kuzey Dakota, Güney Dakota, Nebraska, Montana ve Washington Çiftçi-İşçi Partilerini, 4 Temmuz toplantısından ayrı bir [17 Haziran'da] kongre toplanmasına ikna etmemiz önemli bir zafer"di. Edinilen bilgilere göre, "sınıf dışı unsurlar, St. Paul'deki toplantıya yüz çevirip 4 Temmuz Kongresi'ne katılmaya gitmektedirler." Bu durumda, "17 Haziran'daki toplantı, çok sayıda üçüncü parti unsurunu barındırmayacak, esas olarak sınıf çiftçi-işçi partisi unsurlarından oluşacaktır." Dolayısıyla, "Çiftçi-İşçi Parti unsurlarını 4 Temmuz Kongresi'nden uzak tutmaya çalışmalı ve mümkün olan her yerde bunları 17 Haziran toplantısını destekleme yönünde örgütlemeliyiz."

Böylece MYK'nın ortak kararıyla 17 Haziran St. Paul toplantısında bir "sınıf" çiftçi-işçi partisinin kurulması sürecine girilmiş oldu, bu projeye parti olarak resmen bağlanıldı.[53]

17 Haziran'a yaklaşıldığında, başkan adayı konusu gündeme oturmaya başladı. Çok açık bir biçimde belli olmuştu ki, 17 Haziran toplantısına katılacak güçlerin neredeyse tamamı LaFollette'in aday gösterilmesini önereceklerdi. Bu aslında, 7 Temmuz'daki İPEK kongresinin başkan adayının önceden 17 Haziran'da da çiftçi-işçi partisi güçlerince de önerilmesi anlamına geliyordu. Komünistler, bir yandan LaFollette'i aday göstermede öne çıkmak istemiyorlar, hatta buna katılmayı doğru bulmuyorlar ama öte yandan da müttefiklerinin büyük çoğunluğunun arzusu dışında bir şey yapamayacaklarını biliyorlar, onların adayına karşıt bir pozisyon almak istemiyorlardı. 2 Mayıs'ta yapılan MYK toplantısında, Ruthenberg bu konuyu da kapsayan bir önerge sundu. Önergede ilk olarak, "17 Haziran toplantısı sanayi işçileri ve sömürülen çiftçilerce denetim altında toplanırsa...bir Çiftçi-İşçi Partisi kurulmasına çalışacağız," denilmekteydi. İkinci olarak, bu partinin kurulması durumunda, "FEÇİP, bu partiyle birleşerek ayrı örgütsel varlığına son verecek"ti. Şayet kongrede "sınıf" temelli bir

53 "Minutes of CEC, Mar. 17, 1924", Parti Arşivi, 515.1.276.

parti kurulmasına karşı çıkılırsa, o zaman ısrarcı olunmayacak, "seçimde işbirliği yapmak üzere gevşek bir koalisyon" düşüncesi kabul edilecekti. Bu durumda, FEÇİP'in varlığı, işçi ve yoksul çiftçilerin "sınıf partisinin bir ifadesi olarak" sürdürülecekti. Ayrıca, 17 Haziran'a net bir "sınıf programı sunulacak ve bunun kabulü için mücadele verilecek"ti. LaFollette'in aday gösterilmesi durumunda, "ona karşı komünist tavrı açıklayan ama aynı zamanda destek sözü veren" bir bildiri okunacaktı.

Bu konularda MYK'da bir ayrılık söz konusu değildi ama Ruthenberg önerilerinin adaylık konusundaki bir maddesi reddedildi. Buna göre, toplantıda komünistler LaFollette'e karşı kendi adaylarını çıkartacak ve onlar lehinde oy kullanacaktı. "Ama bu manevranın LaFollette'in oylamayı kaybetmesi sonucunu doğurmaması için de çok dikkatli" olunacaktı. Çünkü başka bir aday çıkarsa, Çiftçi-İşçi Partisi'nin LaFollette'i aday gösterecek 4 Temmuz karşısında hiçbir şansı kalmazdı ve bu, "bir yığınsal örgüt olarak Çiftçi-İşçi Partisi'ni berhava eder"di. Bu madde 6'ya karşı 5 oyla reddedildi ve yerine Foster'ın konuyla ilgili önerisi kabul edildi. Buna göre, LaFollette aday gösterilirse, "destek verilecek ve fakat komünist tavır açıklanacak"tı, yani eleştirel tavır belirtilerek ona kefil olunmayacak, sorumluluk altına girilmeyecekti.[54]

b) 17 Haziran Manevrası

Parti siyasetinin, taktik ve manevralarıyla ardındaki gerekçelerin özü Mayıs başında artık kesinlik kazanmıştı. Daha sonraki bir yazısında Ruthenberg bunu şöyle özetleyecekti:

> Daha İPEK-LaFollette grubunun [bu çevrenin Teapot Dome skandalının ardından Şubat 1924'te yeni parti kurmak ve LaFollette'i aday göstermek üzere düzenlemeye karar verdiği] 4 Temmuz kongresi çağrısından önce, 17 Haziran kongresinin toplanmasında bizimle işbirliği yapan Çiftçi-İşçi güçlerinin cid-

54 "Policy in the June 17th Convention" (Excerpts from minutes of C.E.C. Meeting of May 2, 1924), Parti Arşivi, 515.1.276. *Daily Worker*, 14 Mayıs 1924, s. 5'ten aktaran Draper, *American Communism and Soviet...Age*, s. 104.

> di biçimde LaFollette'in etkisi altına olduğu, parti tarafından bilinmekteydi. Eski iki partiden kopmakta olan işçilerle çiftçiler, kendilerinin sınıf çıkarlarını temsil eden bir program etrafında sendikalara ve çiftçi yapılanmalarına dayanan Çiftçi-İşçi Partisi ile LaFollette'in istediği türden her sınıftan oluşan bir Üçüncü Parti arasında net bir ayrım yapmıyorlardı.
>
> Çiftçi-İşçi Partisi güçlerinin örgütsel ve ideolojik olarak LaFollette'in denetimine girmesini önlemenin bir yolu olarak... MYK "üçüncü parti ittifakı" siyasetini oluşturdu.[55]

Böylece 17 Haziran'da LaFollette'in aday gösterilmesinin kabulüyle onlara ödün verilmiş olunacak, öte yandan da örgütsel erime önlenecek, sınıf unsurları bir arada tutulabilecekti. Burjuva siyaset arenasının kaçınılmaz manevraları olarak algılanıyordu bu türden taktik ve pozisyonlar.

Elbette bütün bunlar partinin denetimi dışındaki iki gücün kabulüne bağlıydı. Birincisi, Komintern Yürütme Kurulu'ydu. Parti zaten oraya müracaat etmiş ve ne yapması gerektiği konusunda talimat istemişti. İkinci unsur ise, LaFollette'in kendisiydi. Onun da sadece 17 Haziran'da aday gösterilmeyi değil, aynı zamanda, komünistlerle ittifak içinde başkanlık seçimlerine katılmayı kabul etmesi gerekmekteydi.

c) Ara Hesaplaşma: Pepper'a Karşı Yeni Hamle ve Komintern'e Şikâyet

Bu arada parti içinde bir başka hesaplaşma başlatılmıştı. Bu hamle Foster grubundan geldi. 27 Mart'ta Foster, Cannon, Browder, Dunne, Bittelman ve Abern imzalarıyla KEYK'e bir başvuru yapıldı ve John Pepper'ın ABD'den alınması istendi:

> Komünist Enternasyonal Merkez Yürütme Komitesi'ne
>
> Sevgili Yoldaşlar!
>
> Yoldaş John Pepper'ın Amerika'daki statüsü tam olarak belirlenmemiştir. Partide, Pepper'ın KEYK yetkilendirilmesi, tali-

55 Daktilo edilmiş ve el yazısıyla düzeltilmiş metin için bkz. Parti Arşivi, 515.1.576

matı ya da ataması ile Amerika'da olduğu yönünde bir izlenim varolagelmiştir. Eğer durum buysa, Amerikan İşçi Partisi Merkez Yürütme Komite'sinde çoğunluğu oluşturan aşağıda imzası olan bizler, KEYK'ten Yoldaş Pepper'ı geri çağırmasını rica ediyoruz.

Bu talep [üzerinde] uzun uzadıya düşünülmüştür. KEYK'in, Amerikan partisinin iyiliğinin bu talebin mutlaka yerine getirilmesini gerektirdiğine kesin olarak inandığımızı bilmesini isteriz. Bu sorun üzerine son parti kongremizde [30 Aralık 1923-2 Ocak 1924 tarihleri arasındaki Üçüncü Kongre] yoğun bir tartışma oldu ve sonuç olarak kongrede bulunan 52 delegeden 37'si bizi, kendi isimleriyle birlikte, bu talebi KEYK'e iletmemiz konusunda yetkilendirdi.

Yoldaş Foster, bu talebin gerekçeleriyle ilgili size detaylı bir açıklama yapacaktır. Kendisi bakış açımızı açıklama ve Amerikan İşçi Partisi içerisindeki ihtilaf ile ilgili tüm sorularda adımıza konuşma yetkilerine sahiptir.

Komünist selamlarımızla.

[imzalar][56]

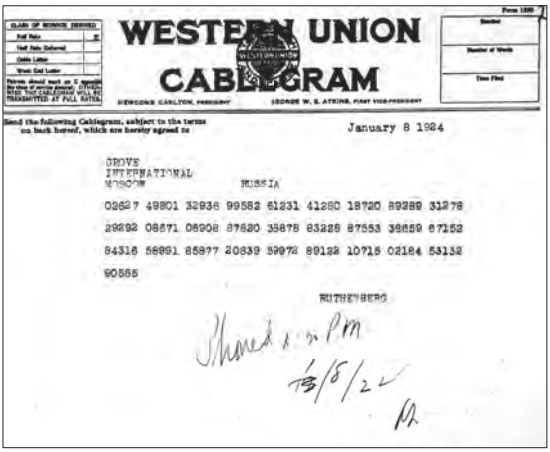
WESTERN UNION
CABLEGRAM

January 8 1924

GROVE
INTERNATIONAL
MOSCOW RUSSIA

02627 49801 32936 99582 61231 41280 18720 89289 31278
29292 08671 06908 87620 38878 83228 87553 38659 67152
84316 56991 85877 20839 59972 89122 10715 02184 53132
90555

RUTHENBERG

Ruthenberg tarafından Moskova'ya (Komintern yönetimine) gönderilen 8 Ocak 1924 tarihli şifreli telgraf.

56 Parti Arşivi, 515.1.297 ve Davenport Arşivi.

Bu durum üzerine Ruthenberg ekibi de Komintern'i mektup yağmuruna tutmuştu.

Foster'ın damadı Manley, Zinovyev'e gönderdiği 2 Nisan 1925 tarihli mektubunda, "Ben (İrlanda'da doğdum) Amerika'da neredeyse 20 yıl geçirdim ve birkaç yıl İngilizce komünizm hakkında çok şey okudum; ama MYK toplantılarında Pepper'ın diskurlarını dinleyene kadar komünist yorumun Amerikan koşullarına gerçekçi biçimde nasıl uyarlanabileceğini hiç bilemiyordum" diye yazıyordu.

Aynı gün Gitlow da bir mektup yazdı Zinovyev'e. O da uzun uzun kendi çalışmalarını ve yaşam öyküsünü anlatıp Foster'dan şikâyet ettikten sonra, "Doğru politikaları oluşturabilecek en uygun kişi John Pepper'dır," diyordu.

3 Nisan'da Robert Minor yine Zinovyev'e gönderdiği ve "yoldaşların ısrarı üzerine size kendimi de tanıtıyorum," diye yaşam öyküsünü de eklediği uzun mektupta, "Şu son bir buçuk sene partimiz tarihinde bir 'kopuş'un yaşanmadığı tek dönemdir ... ve bu Pepper'ın liderliği döneminde gerçekleşmiştir" diyerek Pepper'a yöneltilen "aşırı hizipçilik" suçlamasına yanıt veriyordu.

Merkez Hizbi'nin (*Central Caucus*) eski liderlerinden Ballam ise gönderdiği mektupta legaliteye geçiş tartışmaları sonrasında Komintern'e uyup kendi grubundan ayrılmasını ve yasallığa geçişi savunmasına atıfta bulunarak, o zamanki birlik hareketine katkılarından dolayı kendisini öven Zinovyev'in ileride "oportünizme karşı birlikte savaşacağız" dediğini hatırlatıyor ve şimdi "Yoldaş Zinovyev'e sözünü tutması çağrısında bulunuyorum" diyerek Pepper konusunda yardım istiyordu.

Yeraltı partisinin Bridgman kongresi sonrasında sekreterliğini yürütmüş olan Jakira da, 26 Mart'ta, "Yoldaş Pepper, partiyi, komünist ilkelerden ödün vermeden gerçek yığınsal bir parti yapma mücadelesi verenler içinde en yeteneklisi olduğunu kanıtlamıştır," diyerek partinin "Marksist anlayışa sahip olmayanlar"ın, yani Foster takımının denetimine geçmesine izin verilmemesini rica ediyordu.

Nihayet Ruthenberg, "Yoldaş Pepper, partimize yeraltının tasfiye edilmesinde ve onu bir politik parti haline getirmede büyük hizmetlerde bulunmuştur. Bazı temel konularda hata yapmış olduğunu düşünsem de, partimiz üzerindeki etkisi her zaman çok yararlı olmuştur," diye yazarak Genel Sekreter olarak tercihini bir kez daha Pepper'dan yana koyuyordu.[57]

6) MOSKOVA'DA TARTIŞMALAR

Bu arada Moskova seferi için hazırlıklar sürüyordu. Ruthenberg, Komintern'deki parti temsilcisi Amter'e yazdığı mektupta, Amerikan delegasyonunun Komintern'in önüne getirmek istediği konuları şöyle sıraladı: 1. Üçüncü partiye ilişkin olarak MYK'nın Kasım toplantısında alınan karar doğru mudur?; 2) Azınlığın 30 Mayıs toplantısında derhal bir sınıf çiftçi-işçi partisinin somutlaştırılması ve böylece de 4 Temmuz İPEK güçlerine karşı bir ortak muhatap yaratılmasının sağlanması düşüncesi doğru mudur?; 3) Azınlığa mensup bazı parti çalışanlarının bu nedenle görevden alınmaları.[58]

Komintern yönetimine durumu ve hiziplerinin tezlerini anlatmak üzere, parti MYK kararıyla Foster, Pepper ve Moissaye Olgin Moskova'ya gittiler. Nisan sonunda başlayan tartışmalarda bir taraf, üçüncü parti ve LaFollette hareketiyle ittifak ilişkileri konusunda ortak bir zeminde buluşmuş olan iki ana hizipten oluşan parti merkeziydi ve sözcülüğünü 3. Kongre'de seçilen yeni MYK çoğunluğunun başı Foster yapmaktaydı. Karşı tarafta ise, üçüncü partiyle işbirliğine karşı olan Lore grubunun temsilcisi Olgin konumlanmıştı. Pepper ile Foster grubunun temel uzlaşmazlığı ve Komintern'i kazanma mücadelesi bütün sertliğiyle sürüyordu ama bu "üçüncü partiyle ilişki" sorunundaki ortaklığa engel değildi. Bu konuda da tarafların temel tez ve amaçları değişmemişti. Pepper-Ruthenberg grubu "sınıf" çiftçi-işçi parti-

57 Mektup örnekleri için bkz. Parti Arşivi, 515.1.297

58 Bkz. Parti Arşivi, 515.1.307 ve ayrıca Klehr, Haynes, Anderson, *Age*, s. 26-27.

sine ve buradan yığınsal bir komünist partiye ulaşma projesine verdikleri önem temelinde soruna bakıyor, buna karşılık Foster grubu bu maceradan geri dönüp İşçi Partisi şemsiyesi altında hem "ilerici-sol" sendikal gruplarla, hem yoksul çiftçi hareketiyle, hem de üçüncü partiyle (İPEK çevresi) ilişkileri bozmadan LaFollette adaylığı temelinde tecritten çıkıp ana siyaset içinde yer almayı hedefliyordu. Bu iki grup birbirlerini "maceracılık"la, "sağ oportünizm"le, "sol sekterlik"le suçlamadan vazgeçmiş değillerdi. Özellikle Ruthenberg-Pepper grubu, Foster takımının sınıf çiftçi-işçi partisi hareketini tasfiye etmeye kararlı olduğunda ısrarcıydı ve bu eğilimin mahkûm edilmesini talep ediyordu.

a) Hiziplerin Tezleri

Amerikan Komisyonu görüşmelerinde MYK çoğunluğu adına konuşan Foster'ın bütün söyleminde, marjinalleşmeden, tecrit konumuna düşmeden, komünistlerin bir çiftçi-işçi partisi hareketi içinde yer almasının ve başkanlık seçimleri kampanyasına etkin biçimde katılımının sağlanması ana hedef olarak yer alıyordu. Bunun için de hem 17 Haziran'da müttefiklerle kopuşmamak hem de 4 Temmuz sonrasında LaFollette'in adaylığı temelinde İPEK'in kurması beklenen üçüncü partiyle bir seçim işbirliği gerçekleştirmek gerekiyordu. Dolayısıyla, Foster'a göre, İPEK ile, yani üçüncü partiyle işbirliğini reddetmek yanlıştı. 29 Nisan'daki toplantıda, zabıtlara adı "Dorsay" olarak geçirilen Foster şöyle demekteydi:

> İşçi Partisi şöyle bir pozisyonda: Bir kadına âşık olan ve kadın onu reddettiğinde kendisinin de zaten onu istemediğini söyleyen adam gibiyiz. Şimdi öylesine pirupak olduk ki, önerilse bile, kendi güçlerimizin geniş kesimlerinin terk etmesi sonucunu doğuracağı gerçeğine rağmen, bu partiyle [üçüncü partiyle] herhangi bir uzlaşma ya da ittifaka varamayız. ... 17 Haziran'da bir kopuş yaşarsak ne olur? Bu, kopuşun niteliğine bağlı. Şayet [MYK üyelerinden] William F. Dunne'yi başkanlığa aday gösterirsek, kötü bir kopuş ortaya çıkar; komünistler dışında kimse

> kalmaz. Kopuşma konusu LaFollette'in bir kapitalist parti içinde yer aldığı üzerinden oluşursa, bu büyük bir kopuş olur. LaFollette grubuyla işbirliği yapmamız konusunda ortaya çıkar da biz hayır dersek ve fakat kongre de ortak bir aday üzerinde onlarla anlaşalım diye karar alırsa, bu kötü bir kopuş olur; çünkü buradaki işçi ve çiftçiler LaFollette grubuna kendilerinin sözcüsü olarak bakıyorlar. Kongrede hiç işçi önderi görmediler ve Amerikan Kongresi gündemine giren radikal fikirler için mücadele verenler bu adamlardı. Onlar, işçi yığınlarının anladığı manada sendikal görüşü, onların çıkarlarını ve Birleşik Devletler'deki muhalif görüşleri temsil etmekteler. Onlarla, ortak bir aday oluşturma konusunda kopuşursak, bunun bizi yalnızlaştıracak kötü bir kopuş olacağına inanıyorum. ... İşçi [Emek] Partisi meselesi öncelikle bir sendikal sorundur...onu inşa edenler sendikalardır. ... [Bu konudaki bir kopuş] sendikalardaki bütün çalışmalarımıza yayılır. ... [böylece] şu dönemde sendikalarda gündeme getirdiğimiz bütün konularda fiilen yalnızlaşmamız sonucunu doğurur.[59]

Bu yalnızlaşma, sendikal hareketle ilişkilerin bozulması kaygısı Foster'ın bütün argümanlarına damga vurmaktaydı. Bunun Ruthenberg-Pepper ikilisinin bu türden kopuşlara çok da önem vermeyen, stratejinin başına "sınıf" çiftçi-işçi partisinin kurulmasını koyan, üçüncü partiyle ittifakı da bu çerçeve içinde düşünen, ittifakı hem sol kanat müttefiklerle hem İPEK çevresiyle kopuş riskini de göze alarak, ideolojik tavırla örerek bir "eleştiri-işbirliği" çerçevesi içinde yürütmek siyasetiyle tam örtüşmediği açıkça görülüyordu. Yani iki ana hizbin ortaklığı kırılgandı ve sadece Lore grubuna karşı bir birliktelik çerçevesinde kalıyordu.

Foster (Dorsay) 6 Mayıs oturumunda da benzer kaygıları dile getirdikten sonra Komintern yönetimine şöyle seslendi: "...Bize, sol bir kopuşla, 17 Haziran kongresini bölme programı vermeden önce çok dikkatli olmanızı öneririm. Böyle yaparsanız, Olgin'in dediği gibi, birkaç aylığına değil, uzun bir gelecek boyunca,

59 Komintern Arşivi, 495.37.4/12-15; Parti Arşivi, 515.1.259..

Amerika Komünist Partisi geriye püskürtülecek, yığınlardan kopacak ve çalışmaları ciddi biçimde engellenecektir."[60]

Moskova'da Olgin de "Üçüncü Parti Karşıtı" (*Anti-Third Party*) grup adına Komintern yönetimine kendi tezlerini sundu.

Bu tezde, İşçi Partisi'nin 17 Haziran'da, Komintern'in "Birleşik Cephe" taktiğine uygun olarak bir yığınsal çiftçi-işçi partisinin kurulması için çalışması gerektiği ve bu partinin kendi adayları ve "minimum sınıf talepleri"yle seçimlere katılması öneriliyordu. Tezlerde, temel yaklaşımın, İşçi Partisi'nin komünist karakter ve imajının zedelenmeyeceği bir yönde olması gerektiği savunulmaktaydı. Buna göre, partinin zaten sayıca az, bilinç olarak yetersiz üyelerinin gözünde, partinin, "politik ve ekonomik konulardaki ödünsüz sınıf çizgisi ... ve radikal rotasından sapma" anlamına gelecek politik manevralardan kaçınması gerektiği öne sürülüyordu: "Komünist Parti'nin her yerde olması gerektiği gibi olabiliriz – işçi sınıfının önderi... Düz ve net bir sınıf çizgisi izlemeliyiz. ... Politik gruplaşmaların loşluğuna devrimci sınıf bilincinin ışığını boca etmeliyiz. Amerikan işçi hareketinin geçiş dönemi karmaşasından iyi örgütlenmiş ve sağlam bilinçli sınıf partisini çıkartmalıyız. İşçi yığınlarının tam ifade edilmeyen [*inarticulate*] hoşnutsuzluğu, politik mücadele içindeki manasını ve örgütsel çıkışını bizim aracılığımızla bulmalıdır. Bunu, işçi sınıfını politik manevraların karanlık yollarından ve küçük burjuvaziyle güvenilmez politik işler çevirmenin dolambaçlı sokaklarından geçirerek değil, her zaman komünist kalarak, yani işçi yığınlarının gözünde sınıf çizgimizden vazgeçmeden ancak yapabiliriz..."

Bu gruba göre, bütün zayıflıklarına karşın İşçi Partisi, "dosdoğru ve ödünsüz sınıf mücadelesinin sembolü" olmuştu ve bu mutlaka sürdürülmeliydi. İşçi hareketindeki Sol Kanat, "bir net bakış değil bir arayış, örgütsel güçlenme değil bir eğilim"di sadece. Dolayısıyla da, gelecek seçimlerde İşçi Partisi'nin kullanabileceği "esnek bir araç" değildi. İşçi yığınlarının büyük bölümü

60 Komintern Arşivi, 495.37.4/40;Parti Arşivi, 515.1.257..

de, Avrupa'dakilerden ayrılmaktaydı. Almanya ya da İngiltere'de "geri işçiler bile ... kendi temsilcilerine dayanmayı, ne kadar ılımlı olsalar da kendi partilerini burjuvazinin alt kesimlerinin partilerinden ayrıştırmasını öğrenmişler"di. Oysa Amerika'da, "geniş işçi kitlesi hâlâ sınıf partisi yerine herkesi kucaklayan parti fikriyle kandırılmaktadır. Cumhuriyetçilere kızınca Demokratlara oy veriyorlar. Cumhuriyetçilerden hoşnutsuz kalınca, Demokratlara oy veriyorlar. Cumhuriyetçilerden ve Demokratlardan memnun kalmayınca da, şayet kurulursa, oylarını daha radikal bir üçüncü burjuva partisine kaydırabilirler. ... Bu açıdan bakınca, reformist eğilimleriyle geniş işçi yığınlarını kendine çekebilecek liberal bir üçüncü partinin kurulması, ABD'de proleter sınıf politikasının geleceği açısından doğrudan bir tehlike oluşturur. Üçüncü partiyle mücadele etmek, eski iki partinin sömürücü diktatörlüğünü kanıtlamaktan çok daha zor olacaktır."

Tezlere göre, üçüncü burjuva partisi, en iyi haliyle bile, büyük burjuvazinin bir kesimiyle (esas olarak imalatçılar) orta ve küçük burjuva kitlesinin bir Birleşik Cephesi olacaktır. ... İlerici Politik Eylem Konferansı [İPEK], örgütlü işçilerin, gerici işçi bürokrasisi altında yazgısını burjuvaziye bağlamayı kabullenmiş kesiminin yapılanmasıdır."

Bütün bu nedenlerden dolayı da İşçi Partisi, "Üçüncü partiyle asla seçim ittifakı yapmamalıdır." Birincisi, güçsüz İşçi Partisi'nin seçimleri etkileme gücü zaten yoktur. İkincisi, bu tür bir ittifak parti üyelerinin "sınıf bakış açısını bozar ve ... onlara, net sınıf çizgisinden sapılıyormuş izlenimi verir." Üçüncü olarak, en az üçüncü parti adayları kadar "ilerici" ve "işçiye dost" olabilecek bir Demokrat Parti adayına neden oy verilmeyeceğini "izah etmek imkânsız hale gelir." Ayrıca, üçüncü partiyle ittifak, "onu eleştirmeyi olanaksız kılar." Bir yandan onun "burjuva karakterini açığa çıkartmak ve ileride işçi ve çiftçi yığınlarına ihanet edeceğini" söylerken, öte yandan da onun adaylarını desteklemenin bağdaştırılabileceğini düşünmek, "tehlikeli ve fantastik bir varsayımdır." Nihayet, üçüncü partiyle ittifak, parti üyelerine

"bütün umudumuzu parlamenter reformlara bağladığımız ve kitlesel eylem propagandamımızın boş laflar olduğu" izlenimini verebilir. Bu durumda ortaya çıkacak "düş kırıklığı, onu burjuva ilerici partisinin kuyruğu olarak değil de militan işçi yığınlarının öncüsü olarak görmek isteyen ilerici yandaşlarını İ. P.'den [İşçi Partisi] soğutur."[61]

Üçüncü parti ile ittifak ilişkilerine Amerikan Komisyonu'nda başka karşı olanlar da vardı. Örneğin 7 Mayıs oturumunda İngiliz Komünist Partisi temsilcisi Robert Stewart, Lore-Olgin söylemini anımsatır biçimde, şöyle seslenmişti Amerikalılara: "Kendinizi ve aracılığınızla Komintern'i belirli bir politikaya bağladığınızı söylemeye gerek yok. Kendinizi yanlış bir politikaya bağladıysanız, o zaman Komintern bu politikadan mümkün olan en kısa zamanda sizi bu politikadan vazgeçirmelidir. Komintern kendisini şuna bağlamalıdır: Bir üçüncü partiyle ittifak, onunla iş çevirmeye kalkışmak olmamalı, İşçi Partisi üçüncü partiyle işbirliğine ya da koalisyona kesinlikle karşı olmalıdır."[62]

b) Pepper Moskova'ya Çekiliyor

Moskova'daki tartışmalarda "Pepper meselesi" de gündemin başındaydı. Foster burada da Pepper'a yüklenmeyi sürdürdü. Amerikan Komisyonu'ndaki konuşmalarından birinde şöyle dedi: "Hizip kavgasına gelince, Pepper gittikten sonra da devam edeceğine eminim ama şu ana kadar olduğu ölçüde ustaca değil. Pepper bir hizmette bulundu, o da bütün Amerikalı yoldaşlara hizip savaşının en gelişmiş yöntemlerini öğretmekti..."[63]

---

61 "Thesis on the Workers Party Policy in the Election of 1924 (Presented by the Anti-Third Party Group)", Parti Arşivi, 515.1. 295; Davenport Arşivi, 1924 Belgeleri; Ayrıca bkz. Alt Komisyondaki tartışmada temel olarak kullanılacak noktalar için sunulan metin: "A Few Points to be Used as a Basis for the Discussiona in the Sub-Commission", Parti Arşivi, 515.1.259..

62 Komintern Arşivi, 495.37.4.49.

63 Parti Arşivi, 515.1.257; Aynı konuşma, Komintern Arşivi, 495.37.4.50.

Foster, 8 Mayıs'ta Pepper'ın geri çağrılması yönündeki başvuruyu da ekleyerek Zinovyev'e ayrıca bir mektup iletti. Mektupta Pepper'ın sanki Komintern temsilcisiymiş gibi davrandığını, kendisinin de son parti kongresinde bunu ona açıkça sorduğunu ama net bir yanıt alamadığını belirterek, Pepper'ın geri çekilmemesi halinde parti içinde "son derece yıkıcı bir iç mücadele"nin tek seçenek olacağını bildirdi. Pepper'ın kendisiyle en halisane niyetlerle bile olsa fikir ayrılığına düşenlere karşı acımasız bir sertlikle davrandığını, bu nedenle de o var olduğu sürece hizipler arasında bir uzlaşmanın olamayacağını yazan Foster, kendisine aksi yönde mektuplar gönderildiğini duyduğu Zinovyev'den, bunlara itibar etmemesini rica ediyordu.[64]

Pepper ise, Moskova'dan "Sevgili Yoldaş"a gönderdiği mektubunda,[65] 19 Mayıs'ta Komintern yönetimine başvurduğunu ve Amerika'ya gönderilmemesini istediğini yazıyordu. Müracaatında, Foster ekibinin hizip mücadelesini en uca taşıdığını ve kendisinin bir "göçmen olarak, hizipler arası mücadelenin ortasında yer almak istemediği"ni belirtiyordu. 5 Haziran tarihli mektubunda da, "Ben kellemi feda ettim," diye yazıyordu arkadaşına.

Pepper "Sevgili Yoldaş"a yazdığı 5 Temmuz tarihli mektuptaysa, Moskova'dan bilgiler veriyor, değerlendirmeler yapıyordu. Ona göre, Komintern kararı, "bizim çiftçi işçi partisi konseptimizi tarihsel bir veri olarak kabul etti." Pepper, tartışmalarda Radek ile Troçki'nin, öteki bazı yabancı katılımcılar gibi, "aynı parti içinde iki sınıf (işçileri ve çiftçiler) örgütleyemeyiz" fikrinde olduklarını söylüyor, ama sonunda "Zinovyev ve 'eski tüfekler' [*old guard*] doğru yönde karar verdiler," diye yazıyordu. KE [Komünist Enternasyonal] kararı, küçük burjuva unsurların, işçilerin ve çiftçilerin geniş yığınsal hareketine katılmalıyız, diyor. Bu, küçük burjuva unsurlarla temasa geçersek devrimci

64 "Comrade G. Zinoviev, Chairman, Communist International", Parti Arşivi, 515.1.297.

65 Mektubun muhatabı büyük olasılıkla Lovestone'du.

bekâretimizi yitiririz diye korkan püritenlere net olarak karşı bir karardır," diye ekliyordu Pepper.

Pepper'a göre, KEYK'in parti içi duruma ilişkin kararı da "çok lehimizedir." Pepper, karara göre, "Biz hata yapmıştık ama Foster grubu daha da büyük hata yapmıştı," diyerek kendilerinin kârlı çıktığını belirtiyordu.

Kendisine yöneltilen suçlamalara ilişkin olaraksa, Pepper, "Ben hiçbir zaman KE temsilcisi olduğumu söylemedim ki," ya da "[Foster bu konuyu] hiç MYK'ya getirmedi ki," diyerek kendini savunuyor, [zaten bilmeleri gerekirdi şimdiye kadar] hiçbir KE temsilcisi parti MYK'sına seçilmemişti," demekteydi. Aslında, kendisinin Komintern temsilcisi olduğu mitinin işine yaradığını ve kendisinin de bu konuda suskun kalarak bu genel izlenimin verdiği havadan, otoriteden yararlandığını kabul etmekteydi Pepper; "Temsilci olduğumu söylemedim, onlar da sormadı, aksini, yani gerçeği de söylemedim," diyordu özetle.

Pepper kendi durumunu farklı biçimde değerlendirmekteydi: "Korkarım ki, birden çok hata işledik. İlk hatamız, parti çoğunluğunu kendi zayıflığımızdan ötürü kaybetmemizdi. İkinci yanlışımız, oportünist sapmalara karşı mücadelede yeterince enerjik davranmamaktı. ... Üçüncü hatamız, Yoldaş Ruthenberg'in burada bulunmamasıydı. Dördüncü hatamızsa, benim bir yabancı oluşumdur."[66]

Sonuçta Komintern Pepper'ın Moskova'ya çağrılmasına karar verdi.

Pepper Moskova kongresinden sonra geri alındı ama Moskova'da faaliyetlerine devam etti ve ABD ve Amerikan komünist hareketi uzmanı/temsilcisi olarak hizipsel çalışmalarını etkin biçimde sürdürdü, parti içi tartışmalarda belirleyici unsurlardan biri olma özelliğini korudu.

Dolayısıyla Pepper ABD'de gündemden düşmedi ve saldırılar ABD'den ayrıldıktan sonra da sürdü. Örneğin, Fince çıkan bir parti yayınında şöyle yazılacaktı Ocak 1925'te:

66 "Sevgili Yoldaş", Parti Arşivi, 515.1.313.

> İki yıl önce John Pepper adında biri Amerika'da ortaya çıktı. Kimdi bu adam? Nereden gelmişti? Bu, bir sır perdesi altında kaldı. Neyse, geçen yıl New York'ta yapılan Parti Kongresi'nde Merkez Komitesi'ne seçildi. Bundan sonra da bütün parti yayınlarında makaleler yazmaya başladı. Bu makalelerde, pratiğe geçirilmesi olanaksız fevkalade teoriler öne sürdü ki bunlar yazarının bu ülke koşullarını bilmediğini göstermekteydi.
>
> Bugünkü Merkez Komite azınlığı Pepper'a çarpılmıştı. İlk önce Pepper'a danışmadan kesinlikle hiçbir şey yapamazlardı. ... Pepper azınlığın tanrısı, önderi, Papa'sıydı. ... Çoğunluk da ondan korkmaktaydı...
>
> Geçen yaz Pepper partiden geldiği gibi gizemli bir biçimde yok oldu. ... Bu adam şimdi nerede? Sıradan parti üyesine bu konuda hiçbir şey söylenmedi. Parti Pepper'dan kurtuldu ama Pepperizmden kurtulamadı...Azınlık "Marksist" öndere hayranlık duyuyor ve onu yeniden aralarında görmek istiyor. ...
>
> Partinin Pepper'ı ve Pepperizm'i tasfiye etmesinin tam zamanıdır.[67]

Bu arada Pepper, Komintern'de önemli görevlere getirildi. Birkaç kez İskandinavya'ya, Çin'e ve Japonya'ya görevli olarak gönderildi ve KEYK Presidium üyeliğine kadar yükseldi. ABD partisi konusundaki ağırlığı da artarak sürdü. Bunu ileride göreceğiz...

c) Komintern Kararları

Komintern yönetimi kararını 20 Mayıs'ta açıkladı. Karar önce bir telgrafla bildirildi parti merkezine. Moskova'daki Amerikan delegasyonuna ve parti merkezine bomba gibi düşen telgraf şöyleydi:

> K[omünist]. E[nternasyonal] Kararı: LaFollettte'e, [Minnesota Çiftçi-İşçi Partisi'nden Senatör] Magnus Johnson'a karşı keskin kampanya yürütülmeli. Basılmamak kaydıyla: İşçi Partisi

67 J. K. Viitala, "Pepperism in Our Party", Työmies [Fince İşçiler], 11 Ocak 1925, (Superior, Wisconsin), Parti Arşivi, 515.1.576.

> 17 Haziran'a gitsin, işçi ve çiftçileri üçüncü partiyle bütün ittifaklara karşı uyarsın. Çiftçi-İşçi Partisi kurmaya çalışmalı. Komünist başkan ve başkan yardımcısı adayı önerin. Reddedilirse, güvenilir bir işçiyi başkanlığa, emekçi çiftçiyi başkan yardımcılığına önerin. Program kent ve kır işçilerinin taleplerini içersin.
>
> Öneriler reddedilirse, ancak kapitalist partilerden kopar ve çiftçi-işçi programının tamamını ve denetimini kabul ettiğini net biçimde açıklarsa, kongreye gelip kampanya fonlarının çiftçi-işçi kontrolünü kabul ederse, komünistler LaFollette'i desteklesin. Ayrışma durumunda, bizimle birlikte ayrılan kitlenin çiftçi-işçi kampanyasına yeterliliğine MYK karar versin. Adaylar önerilsin ve sanayi işçilerinin, sömürülen çiftçilerin [bulunduğu] önemli eyaletlerde enerjik kampanya yürütülsün.
>
> Lore pozisyonu reddedildi. Komintern Lore'u şiddetle kınar [metinde yanlışlıkla *repimands* yazılmış, doğrusu, *reprimands*].
>
> Bill [William Foster] 4 Haziran gibi gelecek.**** [Karar] Bill'le gönderiliyor. Dördüncü sayfa onaltıncı satırdaki üçüncü sözcüğünü küçük [*petty*] burjuva ile değiştir. Onyedinci satır birleşmeyi [*combine*] ittifak yap [*make alliance*] ile değiştir.[68]

Karar metninde, LaFollette'in üçüncü parti hareketi, "gerçek bir küçük burjuva fenomen" olarak tanımlanmakta ve ikili karakter taşıdığı belirtilmekteydi: "Bir yandan, burjuvazinin kampındaki dağılmanın [*disorganization*] nesnel bir semptomuydu. ... öte yandan da Amerikan kapitalizminin süregelmekte olan krizinde, nesnel amacı, sermayenin desteklenmesi ... [ve] bir politik güvenlik vanası olarak, proletaryanın uyanan sınıf bilincini bağımsız sınıf hareketini inşa etme yolundan saptırmak [olan bir araçtı]." Dolayısıyla da, komünistleri dışarıda tutmak istemesi, "baştan beklenmesi gereken" bir şeydi.

Komintern kararına göre, "ÜÇÜNCÜ PARTİ kurma çabaları, küçük burjuva kitlelerin kendilerini tröstlerden ve onların siyasal örgütlerinden kurtarma çabalarının bir göstergesidir. Ancak

68 Parti Arşivi, 515.1.255. Fotokopisi için bkz. Klehr, Haynes, Anderson, *Age*., s. 28.

kapitalist sınıfın adayları, LaFollette liderliğinde küçük burjuva bir üçüncü parti kurarak bu hareketin hızını kesmeye, bu üçüncü partiyi kapitalist sınıfa sayısız bağla bağlanmış eski politikacıların ellerine vermeye çalışacaklardır.

Küçük burjuva hareketi sadece işçi sınıfının liderliğini izlerse ilerici bir rol oynayabilir. ... Bu durum, İşçi Partisi'ni, küçük burjuva kitlelerinin kendilerini kapitalist sınıftan koparmalarında yardımcı olmak, işçilerin en gelişmiş öznelerini İşçi Partisi saflarında örgütlemek ve böylece gelecek iktidar mücadelesi için gerekli güce sahip olabilmek için kitlelerin geniş akımına girmeye çalışmak zorunda bırakıyor"du.

Bu durumda, "İşçi Partisi'nin ilk görevi işçilerin kitlesel komünist partisi haline gelmesidir. Bu SADECE kapitalist sınıftan bağımsız bir politika izlemek isteyen işçi sınıfının tüm öznelerini kucaklayan bir İŞÇİ PARTİSİ KURMA ÇABALARINA EN AKTİF ŞEKİLDE KATILARAK ve şu an büyük bir karışıklık içinde olan çiftçilerle sıkı bir bağ kurarak başarılabilir.

"Tarihsel evrim özellikleri, yani işçilerden ve sömürülen çiftçilerden oluşan ortak bir parti kurulması sayesinde Birleşik Devletler'de bu birbirinden bağımsız iki görev, yani Komünist Parti etrafında GENİŞ BİR SINIFSAL İŞÇİ PARTİSİ kurma ve EN FAKİR ÇİFTÇİ UNSURLARI ile emek partisi arasında bağ kurma görevi ortaya çıktı. Birçok eyalette İŞÇİ-ÇİFTÇİ PARTİLERİ kendiliğinden ortaya çıkmakta. Bir emek partisi kurma görevinin diğer bir sınıfa, çiftçilere, karşı olan tutumdan ayrılmasına müsaade etmeyen bu özel durum, İşçi Partisi'nin özel yöntemler kullanmasını gerektiriyor, örneğin Amerikalı komünistlerin Çiftçi-İşçi partilerinin içinde, küçük burjuva özelliğinin etkisi altında kalmaktansa çiftçi kitlelerine liderlik edebilecek, tarım işçilerinin dahil olduğu, güçlü, tamamen birleşik bir emek kanadı oluşturmaları gerekir"di.

Bu noktada, Kominern yönetimi İşçi Partisi'ni şöyle eleştiriyordu: "... [Ancak] İşçi Partisi, sadece küçük burjuva bir üçüncü

parti kurmaya çalışan küçük burjuva öznelerle arasında yeterli bir sınır çizememekle kalmadı, aynı zamanda kendisi de bir noktaya kadar küçük burjuva unsurların etkisi altında kaldı."

17 Haziran'da alınması gereken tavra ilişkin olarak da verilen talimat şöyleydi:

> 17 Temmuz konferansında İşçi Partisi'nin görevi, LaFollette başkanlığında, sömürülen kitleleri kapitalist baskılardan kurtarmayacak, tam tersine bu kitleleri sömürmek için yeni araçlar yaratacak olan bir küçük burjuva partisinin kuruluşuna karşı Amerikalı işçi ve çiftçileri uyarmak olmalıdır. İşçi Partisi, 17 Temmuz konferansında, kapitalist parti ve kapitalist düzeni birbirinden ayırmayarak bunlara tamamen karşı bir üçüncü güç olacak olan işçi-çiftçi örgütünü kurmaya çalışmalıdır. Böyle bir işçi-çiftçi örgütünde İşçi Partisi, Başkanlık ve Başkan Yardımcılığı için komünistleri aday göstermeli ve seçilmeleri için mücadele etmelidir. Bunun reddedilmesi halinde İşçi Partisi, konferansa Başkanlık için işçilerden kararlı ve güvenilir bir temsilciyi, başkan yardımcılığı için ise sömürülen çiftçilerin yoksul öznelerinden bir temsilciyi aday göstermeli ve onları desteklemelidir. İşçi Partisi konferansa, sömürülen çiftçilerin talepleriyle birlikte şehir ve taşra işçilerinin acil taleplerinin birleştirildiği, sermayenin sömürüsüne karşı bir hareket programı sunmalıdır. Eğer bu teklifler reddedilirse İşçi Partisi şu bildirimde bulunmalıdır: "Siz LaFollette ve benzeri politikacılara güveniyorsunuz ama biz onlara güvenmiyoruz. Ancak (1) açık bir bildiri sunarak Cumhuriyetçi Parti'den ayrılan, (2) çiftçi-işçi blokunun düzgünce tasarlanan programını kabul eden, (3) bu konferansa Çiftçi-İşçi Partisi'nin tam kontrolü altında çalışmak için belirli yükümlülükleri almaya hazır olarak gelen ve en önemlisi kampanya fonlarının kontrol edilmesini kabul eden adayları desteklemeye hazırız..."

KEYK, üçüncü partiyle iplerin kopartılmasını isterken çiftçi-işçi partisi hareketiyle ilişkilerin sürdürülmesini öneriyor ve o hareketten bir komünist partisi kopartmayı değil de, birlikte yü-

rümeyi tavsiye ediyordu: "Emek Partisi'nin kuruluşundan sonra ... Sol Kanat'ı, ayrılan parçayı bir yığınsal Komünist Parti'ye dönüştürmek için, ondan mümkün olduğunca çabuk kopartmak tavsiye edilmez. Aksine, Emek Partisi'nde artan sayıda kitleyi devrimci bakış açısına kazanmamız ve bu Sol Kanat'ın parti içinde büyümesini sağlamalı, bu arada da en ileri ve devrimci unsurları [bizim] İşçi Partisi'ne kazanmalıyız."[69]

KEYK, Amerikan partisi MYK'sı tarafından yayınlanacak açıklamasına ek olarak da "Amerikan İşçi Partisi'ndeki Duruma İlişkin" doğrudan isimler vererek özel eleştirilerini iletti.

Parti içindeki iki ana hizip, bu kısa açıklamada şöyle eleştirilmekteydi: "Yoldaş Ruthenberg ve Yoldaş Pepper tarafından temsil edilen grup, küçük burjuva kitlelerle işbirliğinin elde edilmesine giden uzun yolda partiyi kuşatan tehlikeleri yeterince fark edememe hatasına düşmüşlerse, Yoldaş Hathaway ve Yoldaş Cannon gibi diğer grubun etrafında toplanan yoldaşlarımız da küçük burjuvaların üzerinde etki elde etme çabalarında komünist konumlarını sağlamayı başaramadıklarını gösteren çok sayıda açıklama yapmışlardır."

Lore grubuna karşı alınan tavır ise son derece sertti: "Komünist Enternasyonal'in Yürütme Komitesi, MYK'yı Yoldaş Lore ve onun bazı takipçilerinin makalelerinde belirginleşen tehlikeli eğilimlere karşı dikkatli olmaya çağırır. ... MYK, böyle bir eğilime karşı ideolojik kampanya yürütmelidir."[70]

Kararı, 1 Haziran'da Moskova'dan dönen Foster MYK toplantısında üyelere okudu. Düşen Komintern bombasının etkisini tahmin etmek zor değil. Bunu Bittelman şöyle anlatacaktı:

---

69 Karar metni, Parti Arşivi, 515.1.256. Ayrıca, "Resolution of the 5th Enlarged Plenum of ECCI on the American Question", International Press Correspondance, cilt 5, sayı 47 (4 Haziran 1925), s. 729-731; Davenport Arşivi, 1925 Belgeleri.

70 "As to the Situation in the American Workers' Party", Parti Arşivi, 515.1.256, s. 27 (makara 17) ve 515.1.255, s. 69 (makara 16)

> Ocak'tan mayısa kadar geçen aylar boyunca bütün taktiklerimiz, bütün yayınlarımız ve bütün sloganlarımız, bir genel üçüncü parti ittifakı düşüncesi temelinde oluşturulmuştu ve sonra belirli bir noktada Komünist Enternasyonal partimize "yapamazsınız" dedi ve Merkez Yönetim Kurulu'ndaki yoldaşlar kritik bir durumla karşı karşıya kaldılar. Eminim, Merkez Yönetim Kurulu'nun her üyesi o özel anda kendimizi nasıl bir durum içinde bulduğumuzu şimdi çok iyi anımsayabilecektir. Yönümüzü fiilen 24 saat içinde tümüyle yeniden belirlememiz [*reorienting ourselves*] zorunluluğuyla karşılaşmıştık ve yoldaşlar, bu yeniden yön değiştirme kütüphanenizin kapalı çalışma alanında, odanızda (değil), bir politik partinin açık politik arenada, düşman ateşi altında ... gerçekleştirilecek bir yeniden oluşturma [*reorientation*] idi.[71]

Aynı Bittelman, Komintern şokunu daha sonraları şöyle olumlayarak değerlendirecekti:

> [Önceki tutumlarının aksine] kapitalizme ve ana partilerine karşı mücadelelerinde yığınlarla ilişki kurmak için, Amerikalı Komünistler Emek [*Labor*] parti hareketine aktif katılım tavrını benimsemeye başladılar. Bu tavrın amacı, işçi ve emekçi çiftçilerin kapitalist partilerden kopuşunu hızlandırmak ve bu hareketi bağımsız işçi sınıfı politik eylemliliği kanallarında yönlendirmekti. Komintern'in etki ve önerileri Amerikan komünistlerini bu kararlarında güçlendirdi ve böylelikle de böyle bir politikaya karşı çeşitli sekter itirazların üstesinden gelinmesine yardımcı oldu. Ama bir başka şey daha yaptı; Amerikan komünistlerini bazı reformist tehlikelerden de korumaya çalıştı. Örneğin, henüz daha sağlam bir proleter temel atılmadan bir İşçi Partisi örgütlemek tehlikesi gibi; veya İşçi [Emek-*Labor*] Partisi hareketinin küçük burjuva Çiftçi-İşçi hareketlerinin kuyruğuna takılması ve dolayısıyla da işçilerin ve genç Komünist Partisi'nin, kaçınılmaz olarak, burjuva politikacıları tarafından kontrol edilen bu küçük burjuva yapı içinde boğulması tehlikesi gibi. Komintern tavsiyesi şöyleydi: Sekter eğilimlerinizi bırakın, Emek

71 Aktaran Draper, *American Communism and Soviet...Age*, s. 56.

> Partisi hareketi içinde aktif olarak yer alın, durmaksızın kendi proleter temelinizi ve Emek Partisi için yığınsal proleter altyapıyı, özellikle devrimci sendikal hareketi güçlendirerek inşa edin ve işçileri küçük burjuva hareketler içine gömmek [*submerge*] isteyen tüm sağ oportünist eğilimlerle mücadele edin. Maalesef bu tavsiyeler her zaman dinlenmedi ve sonucu LaFolette'nin son dönemlerinde (1923'ten 1924'e kadar), Komünist Parti'nin kendisi küçük burjuva Çiftçi-İşçi Partisi ile flört etmeye başladı. Eğer bu yakın ilişki devam etseydi, bu hem işçi sınıfının bağımsız siyasal eylemliliği hedefi hem de Komünist Parti için büyük tehlike yaratacaktı. Bir kez daha partinin çizgisinin düzeltilmesi için Komintern'in tavsiyesi devreye sokuldu.[72]

Komintern emri, demiri kesmişti...

7) YENİDEN FİYASKO VE 1924 SEÇİMLERİ

a) LaFollette Bombası

17 Haziran yaklaşırken ikinci bombayı, Komintern kararından altı gün sonra LaFollette patlattı. Mektup 26 Mayıs'ta Wisconsin Eyaleti Adalet Bakanı Herman Ekern'e hitaben yazılmıştı. LaFollette hemen yaygın biçimde basın yayın organlarında basılarak kamuoyuna ulaştırılan mektubunda özetle şöyle demekteydi:

> Wisconsin'deki pek çok dostumun 17 Haziran'da St. Paul'da toplanacak 'Çiftçi-İşçi-İlericiler Kongresi'ne ilişkin tutumumu merak ettiklerini yazdığınız 17 Mayıs tarihli mektubunuzu aldım. ...
>
> [B]ana göre, 17 Haziran Kongresi, çiftçilerin, işçilerin ya da öteki ilericilerin desteğini alamayacaktır, çünkü bu kongreyi düzenleyenler, Komünistleri bu organizasyonun temel unsurlarından biri yapmak gibi ölümcül bir hata işlemişlerdir.
>
> Açıkçası Komünistler bu politik harekete, seçim sandığı yoluyla Amerikan halkını etkileyen kötülüklere karşı bir çare bulmak amacıyla değil, ilerici hareketi bölmek ve kargaşaya sürüklemek

72 Alexander Bittelman, Fifteen Years...,*Age*, s. 45-46.

ve kendi nihai amaçlarına uygun kaotik bir durum yaratmak için katılmışlardır. Gerçek hedefleri, devrimci eylem yoluyla, demokratik ideallere ve bütün Amerikan beklentilerine mutlak surette aykırı olan proletarya diktatörlüğü tesis etmektir. İşçi Partisi'nin resmî açıklamaları, isimlerini bu kongreye yazdıran Minnesota Çiftçi-İşçi Partisi'ni ve öteki ilerici örgütleri kendi amaçlarını gerçekleştirmek için kullanmayı düşündüklerini açıkça göstermektedir. ...

Amerika'daki Komünist yapılanma ... Moskova'daki Komünist Enternasyonal'in talimatları doğrultusunda, 17 Haziran'daki St. Paul Kongresi'ne sadece katılmakla kalmayacaklardır [çünkü] daha şimdiden kongrenin yönetiminde stratejik bir pozisyon elde etmişlerdir. {Kongre Düzenleme Sekretaryasında görev alan] C. A. Hathaway kendini gizlemeyen [avowed] bir komünisttir...Sekreter olarak bütün mazbatalar ona gidecektir ve mali işlerin sorumlusu olarak da Kongre fonlarını kontrol etmektedir. William Z. Foster'ın damadı ve bilinen Komünist Joseph Manley de Düzenleme Komitesi üyesidir. ...

[Komünistlerin] anayasaya göre, davalarını halka götürme haklarını sorgulamıyorum ama ilerici seçmenlerin herhangi bir yapılanması içine alınmalarını şiddetle protesto ediyorum. Komünistler, şimdiki rejimimizi Sovyet iktidarıyla değiştirmekten yanalar ve bunu, nihai hedefleri demokrasi yerine sınıf diktatörlüğü olmak üzere, devrim yoluyla gerçekleştirmeyi öneriyorlar. Komünistlerin, demokrasiye inanan ilericilerle birlikte çalışabileceğine inandırmaya kalkmak, toplumu bilerek kandırmaktır. ... İlerici hareketin ve demokratik ideallerin ölümcül düşmanları sadece Komünistler değildir, aynı zamanda, gerici çıkar [odakları] da, gerçek ilerici hareketi kargaşaya sürüklemek ve yıkmak için, bu aşırılığın [*extremism*] maskesi altında kendi casuslarıyla kışkırtıcı ajanlarını yerleştirmenin ortamını bulmaktadırlar. ...

Dolayısıyla, tüm İlericilerin (*Progressives*) herhangi bir komünist örgütle ortaklık kuran bir hareket içinde yer almayı reddetmeleri gerektiğine inanıyorum...[73]

73 Tam metin için bkz. Davenport Arşivi, 1924 Belgeleri.

b) St. Paul Toplantısı

Art arda gelen bu iki bombanın, Komintern kararı ve LaFollette mektubunun, St. Paul toplantısını berhava etmesi kaçınılmazdı. Açıktı ki orada komünistler yine yalnız kalacaklardı çünkü müttefiklerinin hemen hepsi LaFollette dışında bir seçenek düşünecek durumda değillerdi. Zaten toplantının amacı, LaFollette'i kendi partilerinin (Çiftçi-İşçi Partisi) adayı olarak ilan etmekti. Komintern komünistleri, LaFollette de geri kalanları St Paul'un varlık nedeninden kopartmıştı. Bu durumda, düzenleniş gerekçesinden bakıldığında St. Paul toplantısının yapılmasının aslında anlamı da kalmamıştı.

Nitekim, daha 17 Haziran'dan önce Mahoney ilk sinyalleri vermeye başlamıştı bile. LaFollette'in mektubundan üç gün sonra, Fitzpatrick'i anımsatırcasına, şöyle yazıyordu Mahoney: "[Çiftçi-İşçi Partisi] içinde örgütlü bir devrimci grubun varlığı ve Partiyi sürekli olarak kontrol etmeye ve yönetmeye çalışıyor olması, pek çoklarını bu türden davranışları hoşgörmeyi sorgulamasına neden oluyor." Ona göre süreç içinde "[e]n fazla rahatsızlık ve güvensizlik yaratan, kontrol [sağlamak için] entrikalar ve komplolar yürüten küçük bir grubun varlığıdır."[74] Komünistler, bir kez daha temel bir müttefikten yoksun kalmışlardı.

St. Paul Kongresi 17 Haziran'da ilk başta beklenenin ancak yüzde yirmi kadarının, çiftçi-işçi partisinin mutlaka kurulması gerektiğine kesin inanmış 542 delegenin katılımıyla toplanabildi.[75]

Önce, Mahoney, bu kongrede hemen bir parti kurulmasını önlemeye çalıştı. O da, daha önce Fitzpatrick'in yaptığı gibi, İPEK'le bir yeni uzlaşmanın yolunu açık tutmaya çalışıyordu. Komünistlerse, yola LaFollette'siz bir Çiftçi-İşçi Partisi ile devam edilmesini savundular. Tabii komünistler ve yandaşları kongreye

74 Bittelman, *Daily Worker*, Haziran 5, 1924 makalesinden aktaran Draper, *American Communism and Soviet*..., *Age*., s. 114.

75 Weinstein, Radicalism in the Midst...,*Age*, s. 788.

hâkim olduklarından onların istediği oldu. İkinci kopuşun yolu artık açılmıştı.

Kongrede, bir uzlaşmayla İllinois eyaletinden sendikacı Duncan MacDonald başkan adayı, Batı İlerici Çiftçiler Ligi temsilcisi ve FEÇİP Ulusal Başkanı (*National Chairman*) William Bouck başkan yardımcılığı adayı olarak seçildiler. Ardından da Ulusal Çiftçi-İşçi Partisi'nin kuruluş ilanına geçildi ve bir Yürütme Kurulu oluşturuldu.[76]

Kongre ayrıca, belli başlı sanayi tekellerinin, bankaların, demiryollarının, madenlerin, elektrik, ulaşım, iletişim sektörlerinin millileştirilmesini; yasal asgari ücret saptanmasını; genel sosyal güvenlik sisteminin kurulmasını; toprak reformunun yapılmasını, yani toprağın onu işleyenlere devredilmesini; Siyahlar için hak eşitliği sağlanmasını; Sovyetler Birliği'nin resmen tanınmasını (diplomatik ilişki kurulmasını); ve ABD'nin sömürgelerine kendi kaderlerini tayin hakkı tanınmasını talep eden bir programı da kabul etti. Daha sonra da, komünist sendikacı Hathaway yeni çiftçi-işçi örgütlenmesinin Yürütme Sekreterliğine seçildi.[77]

Kongredeki delegelerin komünistler dışındaki büyük çoğunluğu, 4 Temmuz'daki İPEK kongresinden sonra, iki grup arasında LaFollette üzerinde yeni bir uzlaşma ve anlaşmaya varılacağını, seçtikleri iki adayın da o zaman gönüllü olarak LaFollette lehine adaylıktan feragat edeceklerini, böylece üçüncü partiyle yola devam edileceğini umuyorlardı. Seçilen adaylar da, kendilerini geçici olarak görüyorlardı. Zamanı gelip de İPEK tarafıyla uzlaşma sağlanınca çekilecekleri varsayımıyla adaylığı kabul etmişlerdi. Dolayısıyla aslında komünistler bir kez daha kendi başlarına kalmışlardı. St. Paul Kongresi'ne hâkim olmak ve iste-

76 Yöneticilerin listesi için bkz. "National Executive Committee and Officers of the Federated Farmers-Labor Party", Parti Arşivi 515.1.248.

77 Bkz. Philip Sheldon Foner, History of the Labor Movement in the United States: The TUEL..,*Age*, s. 347.

diklerini gerçekleştirmek, müttefikleriyle birlikte kalmanın yolu değil, aksine yeni bir kopuşun ve yalnızlaşmanın başlangıcıydı. Bir önceki deneyim yineleniyordu.

Komintern kararının LaFollette'in desteklenmesine ilişkin koşulları zaten köprülerin atılması anlamındaydı. LaFollette'in mektubu bir başka ölümcül darbe olmuştu sürece. St. Paul'e katılan komünistler dışındaki temsilciler iyice çaresiz kalmışlardı. Yine de 4 Temmuz sonrasında İPEK'le bir anlaşmaya varılacağı umudu diri tutulmaya çalışılırken, Foster'ın Komintern kararı uyarınca, LaFollette'in ancak "kabul edilen programı onaylayıp seçim kampanyasını ve fonlarının denetimini devrederse" desteklenebileceğini ilan etmesi bardağı taşıran son damla oldu. Umutları iyice kırılan delegelerden Nebraska delegesi W. J. Taylor 25 çiftçi örgütü temsilcisi delegeyle salonu terk etmeden önce şöyle seslendi kalanlara: "Ben LaFollette'in yerinde olsaydım, desteğinizi [*endorsement*] istemezdim. ... Bu bir çiftçi-işçi kongresi değil. Bu komünistlerin bir toplantısı ve ona başka bir isim vererek gerçek niteliğini gizliyorsunuz. Burada Ruthenberg ile Foster gerçek patronlar ve sizler bunu biliyorsunuz. Şayet siz komünistler kendi renklerinizle yola çıkmaktan [*sail under your own colors*] korkmuyorsanız neden kendi kongrenizi toplamıyorsunuz. ... Geri dönüyorum ve Nebraska'daki çiftçilere, LaFollette bunun bir Komünist Kongre olduğunu söylediğinde haklıymış diyeceğim."[78]

Komintern kararıyla birlikte Ruthenberg ekibinin ve peşlerine takılan Foster'ın durumu bile bile ısrarı, yeni bir fiyaskonun yolunu açmıştı.

4 Temmuz'da İPEK gericiliğinin önderliğinde Cleveland Kongresi yapıldı ve beklendiği gibi LaFollette başkan adayı ilan edildi. Mahoney komünistlerle işbirliği yaptığı için cezalandırıldı ve kongreye delege olarak kabul edilmedi. St. Paul'a

78 Lowell K. Dayson, *Age*, s. 24.

komünistler dışında katılmış olanlar zaten LaFollette katarına binmişlerdi bile.

Komünistleri dışarıda bırakan üçüncü parti hareketi kendi yoluna devam ediyordu.

Peki ya komünistler ne yapacaktı bu durumda? Yine kendi başlarına kalmışlardı.

Partinin Başkan ve Başkan Yardımcısı adayları, Foster ile Gitlow.

c) Komünist Adaylar ve Seçim

17 Haziran'ın yeni Çiftçi-İşçi Partisi de ölü doğmuştu. Komünistlerin neredeyse bütün müttefikleri onları terk etmiş ve LaFollette trenine atlamışlardı. St. Paul'da kamuoyuna duyurulan başkan ve yardımcısı adayları bile LaFollette lehine çekilecekleri günü beklemekteydiler. LaFollette onları açıkça reddetmişti

ve İPEK çevresinin 4 Temmuz kongresine sadece kendileri değil, onlarla işbirliği yaptı diye Mahoney bile alınmamıştı. Komintern yönetiminin talimatları da zaten bağlayıcıydı ve onlara manevra imkânı bırakmıyordu.

8 Temmuz'da parti, geride kalmış bir avuç müttefikine ve hatta adaylara dahi haber vermeden, seçimlere kendi programı ve adaylarıyla katılacağını açıkladı. Foster başkanlığa, Benjamin Gitlow da başkan yardımcılığına aday olarak ilan edildi. Şimdi son bombayı da İşçi Partisi'nin kendisi patlatmış oldu. Partinin ölü doğmuş Çiftçi-İşçi Partisi yönetimi de McDonald-Bouck ikilisini açıkta bıraktı, desteğini çekip İşçi Partisi adaylarını destekleyeceğini açıkladı. Böylece parti, yeni manevrasıyla, geride kalmış müttefiklerine yaptıklarına bir de hakaret eklemiş oldu. Ve elbette etkileri çok yıkıcı oldu. Mahoney büyük bir kırgınlık ve öfkeyle "yeni Fitzpatrick" olmuştu bile. Diğerleri de LaFollette hareketine katılma kararı aldılar. Draper, partinin bu son kararını, "Çiftçi-işçi hareketini sanki özel mülkiyeti gibi kullandı ve istediği zaman da öldürdü," derken, pek çoklarının o zamanki hissiyatını da yansıtmaktaydı.[79]

Ne var ki, partideki tavır hiç de bu duruma uygun değildi. Bittelman, bu manevralardan, burjuva siyasetinin böyle esnek ve ilkesiz uygulanmasının öğrenilmiş, bu yeteneğin başarıyla uygulanmış olmasından gurur duymaktaydı: "Neredeyse bir gün içinde, düşman ateşi altında saflarımızda hiçbir moral yitimi olmaksızın temel politik çizgimizi esastan değiştirmiş olmak, sadece MYK'nın politik esnekliğinin kanıtı değil, aynı zamanda partinin bir bütün olarak disiplininin ve komünist niteliğinin de kanıtıydı."[80]

Kasım seçimlerinde, Cumhuriyetçi Parti adayları Calvin Coolidge-Charles Dawe ikilisi 15.725.016 oy aldılar. Demokrat

79 Draper, *American Communism and Soviet...*, *Age*, s. 116.

80 *Agy.*, s. 117.

Parti'nin oyu 8.386.503 oldu. LaFollette ile başkan yardımcısı adayı Burton Wheeler ikilisi ise 4.822.856 oyda kaldılar. İşçi Partisi ise seçimlere sadece 13 eyalette katılabildi ve toplam 13.361 oy aldı.

IX

İktidar Kavgası

Seçimlerden hemen sonra parti yeniden içine kapandı ve için için sürmekte olan hizipler arası mücadele yeniden açık gündemin birinci sırasına oturdu. Soru belliydi: Şimdi ne olacak? Yeniden çiftçi-işçi partisi hareketi canlandırılmalı ve sınıf temelli bir parti kuruluşunda ısrarcı mı olunmalıydı, yoksa İşçi Partisi kendi yoluna komünist programıyla devam mı etmeliydi? Komintern kararında üçüncü partiyle ittifak mahkûm edilmişti ama çiftçi-işçi hareketi içindeki sol kanatla ortaklık arayışlarının sürdürülmesine yeşil ışık da yakılmıştı.

A) SEÇİM SONRASI HİZİPLER

Seçimlerden hemen sonra, iki ana hizip gelecek döneme ilişkin tezlerini hazırlayıp MYK'ya sundular.

Foster, Cannon, Bittelman, Browder, Dunne, Berman ve Abern tarafından sunulan tezlerin özeti şöyleydi:

> • Sınıf Mücadelesinin Keskinleşmesi.
>
> Amerika'da kapitalizm hâlâ güçlü ve çözülme dinamiklerine karşı canhıraş mücadeleye çalışmaktadır. ... Tüm bilinen ve öngörülebilir faktörler yeni bir krize, işsizliğe ve sınıf çatışmasının keskinleşmesine işaret ediyor...
>
> • Çiftçi-İşçi Partisi Hareketi LaFollete'in "Üçüncü Partisi"yle Birleşiyor.

Politik durumdaki belirgin değişiklik, LaFollete küçük burjuva ittifakının ortaya çıkışı ve çiftçi-işçi partisi hareketinin onunla birleşmesidir. Bu, "demokratik-pasifist" çağın, başkaldıran işçilerdeki, orta sınıf liderliğindeki küçük burjuva reformizmiyle durumlarının düzeltilebileceği yanılsamasının Amerikan dışavurumudur.

• LaFollettizm'e Karşı Mücadele.

İşçi Partisi'nin ana görevi, işçileri ve fakir çiftçileri LaFollettizm'den koparmak ve onları sınıf mücadelesine kazanmaktır. ... Önceden olduğu gibi şimdi de birleşik cephe asıl taktiğimizdir ama bugün birleşik cephe, çiftçi-işçi partileri şeklinde tavandan örgütlenen değil, tabandan yükselen "eylem komiteleri", işsiz yapılanmaları, işyeri örgütlenmeleri gibi formlar altında yakıcı sorunlarda belirli amaçlar için mücadele veren bir birleşik cephe olmalıdır.

• Komintern ve Çiftçi-İşçi Partisi.

Komünist Enternasyonal, geçmiş Çiftçi-İşçi Partisi politikamızı, kitlesel bir hareket içinde onu komünizm idealleri ile bütünleştirebilecek bir mücadele anlamına geldiği için desteklemişti. Ama durum değişti, çiftçi-işçi hareketi artık bağımsız bir kitle hareketi değil. Komintern, seçimlerde İşçi Partisi'nin kendi platformunda, kendi adı altında, kendi adaylarını çıkarması gerekebileceği tavsiyesinde bulunurken bu değişikliği önceden görmüştü. İPEK'e nüfuz etmek, "üçüncü partiye" katılmak anlamına gelir...

•İşçi Partisi'nin Yedeği Olamaz.

Ne proleter devrim öncülüğünde ne de günlük mücadelelerdeki önderliğinde hiçbir şey İşçi Partisi'nin yerine geçemez. İşçilerin gerçek mücadelesinde doğal ve tek liderlerinin bir "çiftçi-işçi partisi" olduğu ve İşçi Partisi'nin görevinin böyle bir çiftçi-işçi partisini kurmak olduğu fikri tamamen bir küçük burjuva sapmasıdır, oportünizmdir…

•İşçi Partisi, İşçilerin Tek Sınıf Partisidir.

Hiçbir sahte emek partisinin yoluna çıkmasına izin vermemelidir. … İşçi Partisi, belirli sorunlar üzerinde, birleşik cephe-

> nin her şeklini, mümkün olan her yerde örgütleyerek ve yalnız ya da birleşik cephe ile yürüttüğü her mücadeleyi, işçileri İşçi Partisi'ne katmanın ve onu Amerika'daki proleter devrime öncülük edecek yığınsal Komünist Parti'ye dönüştürmenin aracı olarak kullanarak, kendi adıyla, kendi bayrağıyla, kendi pratik mücadele programıyla işçi sınıfının kendisini ezenlere karşı her mücadelesine katılmalıdır.[1]

Buna karşılık, Ruthenberg ekibinin, Ruthenberg, Lovestone, Bedacht, Engdahl ve Gitlow tarafından imzalanmış tezleri hiziplerinin kemikleşmiş görüşlerinin yeni koşullara uyarlanmış haliydi:

> • Komünist partimizi kurmak ve güçlendirmek, proleterlerin ve yoksul çiftçi kitlelerin kapitalizm karşısında harekete geçirilmesi sorunundan ayrıştırılamaz bir görevdir. "Partinin kuruluşu"nu ayrı bir sorun olarak ele alıp diğer görevleri dışlamak sekterliktir, devrimcilik değil.
>
> • Bu nedenle, İşçi Partisi'nin sloganları, partinin fabrikalarda ve kırsalda mücadele eden yığınları komünist liderlik altında somutlaştırmaya ve birleştirmeye yönelik olmalıdır.
>
> • Sınıf temelli bir çiftçi-işçi partisi sloganı böyle bir slogandır. Kitlelerin siyasal bilincini yükseltmeye ve komünistlerin bu kitleleri küçük burjuvaziden ve gerici işçi önderliklerinden ayırmasına yardımcı olur.
>
> • Kapitalizmin bu gerileme sürecinde işçilerin yoğun mücadeleleri, sloganları gerçeğe dönüştürecek eylemlerle birleştirmeyi partinin temel görevi yapıyor. Bu sloganlar şunlar olmalıdır: ÇİFTÇİ-İŞÇİ PARTİSİ İÇİN! MESLEK SENDİKALARININ GÜÇLÜ İŞKOLU SENDİKALARINA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ! ÖRGÜTSÜZÜ ÖRGÜTLE! İŞSİZLERE YARDIM!
>
> • Partimizi güçlendirme ve etkisini genişletme görevi, işçi sınıfını hain sendika bürokrasisi ile küçük burjuva önderlikten kopartmakla eşanlamlıdır. Bu görev sadece yeni üyelerin mekanik biçimde katılımlarının sağlanmasıyla başarılamaz. Ancak işçi

1 *Daily Worker*, Çarşamba 26 Eylül, 1924, Bu nüshanın fotokopisi Parti Arşivi'nin (Parti Arşivi) 17. makarasında (delo 256) bulunmaktadır.

> hareketini devrimcileştirebildiğimiz ölçüde yığınsal bir komünist partinin kurulmasında başarılı oluruz.

Bu tezde Ruthenberg ekibi Birleşik Cephe taktiğinin liderler arasındaki anlaşmalarla değil, "aşağıdan-tabandan" inşa edilmesine ilişkin Komintern kararlarına atıfla, partinin kimliğini saklamadan eleştiri hakkını kullandığını belirtmekteydi. Uygulanan taktiğin başarılı olduğu iddiasıyla da tezde, "Bir sınıf Çiftçi-İşçi Partisi" sloganının, işçiler ve yoksul çiftçiler arasında partinin "saygınlık ve etkisi"ni arttırdığı savunuluyordu. Burada önemli olanın, böyle bir partinin kurulmasının gerçekleştirilmesinden ziyade bir yığınsal komünist partisinin altyapısının oluşturulması olduğu, bunda da başarı sağlandığı iddia ediliyordu. İşçi Partisi'nin de bu süreç sonunda, "bir propaganda mezhebinden bir Komünist Parti'ye dönüştüğü" savunuluyordu.

Tezde, 17 Haziran öncesinde komünist önderliğin açıkça ortaya konmamış olmasının bir "hata" olduğundan hareketle de, "Birleşik Cephe taktiği, partinin kendi adına ve kendi liderlik yapısı altında kampanyalar yürütmeyeceği anlamına gelmez. Tam aksine, partinin sınıf mücadelesine ilişkin sorunlarını öne çıkartıp geliştirmesini ve bunlar üzerinden de işçileri kendisiyle ortak mücadele etrafında harekete geçirmesini öngörür. Çiftçi-işçi hareketindeki önderliğimizi maskelemek bizi bir dizi güçlüğe ve oportünist yanlışa düşürdü. Gelecekte çiftçi-işçi birleşik cephe taktiğini uygularken ve başka birleşik cephe manevralarında bulunurken öncülüğümüzü açıkça ortaya koymalı, bu eylemliliklerde birlikte olduğumuz gruplarda komünist anlayışı geliştirmeyi hedeflemeliyiz," denilmekteydi.

İzlenmesi gereken somut politikalara ilişkin olaraksa, Ruthenberg ekibi tezlerinde şu noktalara değinmekteydi:

> • [Komintern'in, İşçi Partisi'nin çiftçi-işçi partisi içinde, küçük burjuvazinin kuyruğuna takılmadan bir sol kanat oluşturması düşüncesini] partimizin önündeki görevin doğru bir özeti olarak destekliyoruz."

• "[B]ir Sınıf Çiftçi-İşçi Partisi" sloganı ... en etkili ajitasyon aracımızdır. Bu sloganı, sol sınıf partisi blokunu harekete geçirmek için LaFollette ilerici hareketine karşı kullanmamız, kapitalizme karşı mücadele edilmesini savunan işçi ve yoksul çiftçiler üzerinde derin bir etki bırakmıştır. … Sendikalarla ve yoksul çiftçilerle bu slogan üzerinden yeniden ilişki kurabiliriz.

• [Bu slogandan] ve dolayısıyla da Birleşik Cephe siyasetinden politik manada vazgeçersek, işçileri partimize çekmekteki ve İşçi Partisi'ni geliştirmekteki en etkin ajitatif silahımızı teslim etmiş oluruz. İşçilerin ve yoksul çiftçilerin kapitalizme karşı mücadelede edindikleri deneyimler, bağımsız politik eylemlilik için eskisinden çok daha güçlü bir hareket yaratacaktır. Bunu yadsımak Komünist ilkelerimizin temellerini ve kapitalizmin bugünkü global durumuna ilişkin analizimizin doğruluğunu yadsımaktır. Bu kampanyadaki liderliğimizden vazgeçersek [meydanı] sarı sosyalistlere ve reformist önderlere ... bırakmış oluruz.

• Geçici olarak LaFollettte'in liderliği altında toplanmış çiftçi-işçi grupları, dikkatle yürütülen bir ajitasyonla LaFollette ilerici hareketinden kopartılabilir. ...

• Politikamızın hedefi, sınıf partisi kurulmasından yana olan unsurları İşçi Partisi çeperinde toplamak olmalıdır. [Nihai olarak da hedef onları LaFollette] hareketinden kopartmak olmalıdır. …

• Öncelikli kampanyamız ajitasyon olmalıdır. Sol sınıf partisi unsurlarının nihayetinde işçi ve çiftçilerin sınıf mücadelesini yürütecek bir çiftçi-işçi partisi içinde fiilen örgütlenip örgütlenmeyecekleri şu an için temel mesele değildir. Bir çiftçi-işçi partisinin kuruluşunun kaçınılmazlığı, kampanyamızın temelini oluşturmamaktadır. Bu sloganı, ajitasyon aracı olarak ve bağımsız politik davranışa doğru hareketlenen işçilerle ilişki kurmak, onları İşçi Partisi'ne kazanmak, kendi partimizi geliştirmek için kullanmaktayız...[Bu süreçte etkilediğimiz ileri unsurlar] ayrı bir partinin kurulması aşamasından geçmeden de, İşçi Partisi içine alınabilirler.

> • [Bu kampanyamız] İşçi Partisi'ni gölgelemeyecek, saklamayacak veya bir başka yapıyı onun yerine geçirmeyecektir. Aksine, İşçi Partisi'ni şimdiye dek olmamış biçimde öne çıkartacaktır...[2]

Aradaki farklılık okur bakımından açık olmalı. Ruthenberg ekibi, sınıf işçi-çiftçi partisi çabalarına devam edilmesini istiyor, LaFollette hareketinin güvenilmezliği ve ihaneti açığa çıktıkça hareketin daha da güçleneceğini iddia ediyordu. Buna karşılık Foster grubu, bu hevesten vazgeçilip İşçi Partisi'nin güçlendirilmesinin yolları üzerinde durulması gerektiğini öneriyordu. Hizipler arasındaki ilişkiler, sadece bu politik farklılıklardan değil, giderek daha ağırlıklı olarak etkisini sürdüren kişisel husumetlerden, geçmiş ilişkilerin kırgınlıklarından, neredeyse düşmanlaşmış kamplaşmaların kemikleşmesinden de kaynaklanmaktaydı. Parti çapında yapılan referandum oylamasında Foster ekibinin tezi az bir farkla çoğunluğu kazanmıştı ama bu, parti içindeki durulmayı etkilemedi.

Bu durumda, düğüme kılıç atmak yine Moskova'ya, Komintern'e düşecekti. Rus partisindeki büyük hesaplaşmalar ve değişen güç dengelerinin Komintern'e yansımasıyla ortaya çıkan kargaşa ortamında toplanacak KEYK Beşinci Genişletilmiş Toplantısı'na (Plenum) Amerikalılar da katılacak ve kozlarını bir kez daha orada paylaşacaklardı.

B) YENİDEN MOSKOVA: KEYK 1925 PLENUMU GÖRÜŞMELERİ

Komintern Yönetim Kurulu Genişletilmiş 5. Kongresi (Plenum) 21 Mart 1925 günü başladı. Plenum çerçevesinde bir alt komisyon da "Amerikan Sorunu"nu görüşmek üzere oluşturuldu. Komisyon'da Zinovyev, Buharin, Zetkin gibi isimler de vardı. ABD delegasyonu Foster, Cannon ve John Williamson

2 *Daily Worker*, 28 Kasım 1924, s. 3-4; Parti Arşivi, 515.1. 256 (Makara 17).

(Çoğunluk), Ruthenberg, Lovestone ve (o sırada zaten Moskova'da olan) Pepper'dan (Azınlık) oluşmaktaydı.

Foster-Cannon hizbinin temel tezi Cannon'un şu sözleriyle komisyon üyelerine aktarıldı:

> Son iki yıldaki tüm emek [*labor*] partisi kurma çabaları tam bir felaketle sonuçlandı. Amerikalı örgütlü işçilerin, henüz sendika temelinde kurulan kitlesel bir emek partisinin gelişmesi için yeterli sınıf bilinçleri yok ve emek partisinin başka bir şekilde kurulmasını da biz istemeyiz zaten. Kitlelerden kopuk küçük bir grup haline geleceği için komünist bir işçi partisi istemiyoruz. Sendika temelli, komünistlerle sınırlı olmayan, gerçek bir kitlesel emek partisi büyük bir adım olacaktır ve böyle bir partinin kuruluş sürecinde geçtiğimiz iki yılda kazandığımız deneyimlerden faydalanabiliriz. Böyle bir Emek Partisi, (1) yığınsal bir örgüt, (2) sendika temelli, (3) komünistlerin kimliklerini kaybetmeden içinde çalışabilecekleri genel bir emek hareketi olmalıdır. Güncel şartlarda böyle bir partinin kurulabilmesi mümkün değildir. Yapmamız gereken, işçilerin somut güncel problemleri üzerinden ajitasyon ve propaganda çalışmaları yürütmek ve bağımsız siyasal eylem ve bağımsız parti konusunu onlarla birlikte gündeme getirmektir. İşçilerin küçük burjuva fikirlerle çatışmalarını sağlamalıyız. … Rus yoldaşların yardımını bekliyoruz. Böylece bizim hareketimiz … deneysel teorilerin kurbanı olmayacaktır...[3]

Foster ile Cannon Plenum öncesinde düşüncelerini ayrıntılı bir biçimde yazdılar ve *Communist International* dergisinde Rusça ve Almanca olarak yayınladılar. Doğrudan Plenum'a yönelik bu yazıda, daha seçimden önce, "karikatür çiftçi-işçi partisi kurma" ısrarından vazgeçilmesini talep ettiklerini, birleşik cephe siyasetinin "işçilerin günlük mücadelelerine dayalı somut ve anlaşılabilir sloganlar" etrafında yürütülmesi gerektiğini savunduklarını anlatan Foster-Cannon ikilisi, bunu parti üyeleri-

3 Bkz. "The Situation is Different in America", *Early Years*,..., *Age*, s. 321-323. Ayrıca, *International Press Correspondence*, cilt 5, sayı 32 (Nisan 16, 1925, s. 418-419'dan Davenport Arşivi, 1925 Belgeleri.

nin çoğunluğunca da paylaşıldığını belirtmekteydi. Buna göre, 50 kentte konuyla ilgili yapılan oylamalarda, çoğunluk 2400 oy almıştı ve azınlık tezlerinin oyu 1590'da kalmıştı.

Emekçilerin de, Ruthenberg grubunun iki kez, 3 Temmuz 1923'te ve 17 Haziran'da St. Paul'de denediği "yarı-komünist 'sınıf' partisini değil, küçük burjuva üçüncü parti hareketini" istediklerinin anlaşıldığını belirten yazarlar, bu deneyimleri "kendi kendimizle birleşik cephe" olarak tanımlıyorlardı. ABD dışındaki komünistlere hitaben kaleme aldıkları bu yazılarında partinin, "ölü doğmuş" bu iki Çiftçi-İşçi Partisi deneyimi için önemli kaynaklarını seferber ederek heba ettiğini vurgulayan Foster ile Cannon, üstelik bir de müttefiklerden koparak yalnızlaşıldığını belirtmekteydiler. Onlara göre, 1925 yılında da partinin önündeki ana sorun, ağırlığı İşçi Partisi'ne vermek, "oportünist maceralar"dan vazgeçip "sendikalara dayalı kitlesel ittifaklara girmekti." Yazarlara göre, sınıf çiftçi-işçi partisi kurmadaki ısrar, işçi yığınlarındaki sınıf bilincinin "çok abartılması" nedeniyleydi. Oysa işçilerin büyük bölümü o denli geri ve sendika bürokrasisi de o denli gericiydi ki, LaFollette bile programından Sovyetler Birliği'nin ABD hükümeti tarafından resmen tanınması talebini çıkartmak zorunda kalmıştı.[4]

Foster-Cannon ikilisi komisyona önerilerini de yazılı olarak sundular. Burada, Ruthenberg-Pepper hizbinin politikalarına ayrıntılı eleştiriler getirildikten sonra, Komintern'den, "bir sol kanat Komünist İşçi Partisi'nin örgütlenmesi ve bunun kitlesel bir Komünist Parti'ye dönüştürülmesi teorisinin özel olarak kınanması, ayrıca Birleşik Cephe kılıfı altında 'kâğıt üzerinde' ... örgütler kurulmasının reddi" talep edilmekteydi.[5]

---

4 Controversial Questions in the Workers' Party of America", *Communist International*, sayı 3, 1925'te Rusca ve Almanca yayımlandı. Bizim kullandığımız kimi değişiklikler içeren İngilizce taslak metindir; bkz. *Early Years*, *Age*, s. 287-317.

5 "Recommendations to the American Commission of the Executive Committee of the Communist International", Parti Arşivi, 515.1.260; Cannon, *Early Years*... *Age*, s. 317-319; Davenport Arşivi 1925 Belgeleri..

Bu arada ikili, "çiftçi sorunu" üzerinden karşı tarafla anlaşmazlıklarını şöyle maddeleştirdiler:

> [Aramızdaki sorunlardaki ilk konuda] MYK azınlığı meseleyi emek partisine kitlesel destekle ilişkilendiriyor. Çoğunluk ise, kurulabilmesi için, önce işçiler arasında emek partisine yığınsal bir talebin olması ve esas olarak da partinin sendikalara dayanması gerektiğini savunuyor. Diğer taraftan, MYK azınlığı, emek hareketi içindeki sol kanat güçlerinin bir emek partisinde birleşmesi gerektiği teorisini destekliyorlar ki, bu, pratiğe uygulandığında, ikinci bir Komünist Parti kurulması anlamına gelir. Çiftçilerle ilgili olan ikinci meselede çoğunluğun duruşu, emek partisi içerisinde sanayi işçilerinin asıl olduğu, çiftçilerin ise ikincil konumda bulunduğu yönündedir. Pepper-Ruthenberg azınlığı, bir yandan bu ikinci düşünceyi destekler gibi davranırken, asıl pratikte çiftçi-işçi partilerini esas olarak çiftçiler üzerine temellendiriyor…
>
> Bu ayrışma, İşçi Partisi'nin emek partisi taraftarı olan sanayi işçisi kitlesiyle bağlarını kopardı. … Sendikalardaki çalışmalar göz ardı edildi ve tüm çabalar çiftçiler üzerine yoğunlaştı. Bu politikayı teorik olarak temellendirmek amacıyla sendikalar sistematik olarak yalnızca işçi aristokrasisinin örgütleri mertebesine düşürüldü. Mayıs 1924'te Moskova'daki Amerika Komisyonu'na sunulan tezde Yoldaş Pepper sorunu şöyle koydu: "Bugün sosyal ve siyasal olarak emperyalizmin en yakın müttefiki olan işçi aristokrasisiyle mi ittifak kurmalıyız, yoksa proleter işçiler adına, bugün, muğlak ve tedirgin biçimde de olsa, emperyalizmle mücadeleye başlayan çiftçilerle mi?.." Yoldaş Pepper, "işçi aristokrasisi" ile günümüz Amerikan sendikal hareketini tanımlamaktadır. … [Biz] parti çalışmaları merkezinin işçilerden çiftçilere çevrilmesine karşı [durduk]. …
>
> Azınlığın anlayışı iki siyasi partiyi içeriyor. Biri, gündelik önemli meselelerinde kitleler içinde oportünist mücadele yürütmek için neredeyse komünist çiftçi-işçi partisi, öteki de ideal komünist prensiplerin ve nihai proleter devrimin savunucusu olarak kitlelerin önüne çıkacak İşçi Partisi [*Workers Party*]…

> Azınlıktaki yoldaşların çiftçi-işçi partisinin rolüne ilişkin oportünist bir anlayışları var. Ondan, "işçi sınıfının muharebelerini yürütecek" bir parti olarak bahsediyorlar ve tezlerinde "bağımsız sınıf politik eylem"ini özellikle çiftçi-işçi partisiyle ilişkilendiriyorlar. "Emek [*Labor*] Partisi İçin" başlıklı broşüründe Yoldaş Pepper, işi, "Emek [*Labor*] Partisi ya da Kapitalist Diktatörlük" sloganına kadar götürüyor.
>
> Çiftçi-İşçi partisi hareketinin rolü ve boyutlarını çok fazla abartan bu politikanın bütünleyicisi olarak, azınlık, İşçi Partisi'nin etkisini küçümseyen bir politikayı da benimsiyor.[6]

Gerçekten de, yazarların belirttikleri gibi, parti içinde özellikle Ruthenberg ekibine hâkim olan görüşe göre, tek başına kitleselleşmek komünistler bakımından olanaksızdı ve dolayısıyla da ittifaklar bu gerçeklik üzerinde ele alınmalıydı. Bu ekipten Amter [Komintern'in dergisi] *Inprecorr*'un 27 Ocak 1925 tarihli nüshasında bunu şöyle ifade ediyordu uluslararası komünist kamuoyuna: "İşçi Partisi'nin, işçi ve yoksul çiftçilerin bilinç düzeylerinin bu kadar düşük olduğu Birleşik Devletler gibi bir ülkede kitlesel bir komünist parti olabileceği iddiası bir ütopyadır."

Parti içi anlaşmazlığın çözümü için Ocak ayında bir parti kurultayının toplanmasına "hemen" izin vermesi için KEYK'e Ruthenberg ve Foster imzasıyla gönderilen ve seçim sonuçlarının da değerlendirildiği bir telgrafta, Ruthenberg azınlık grubunun tavrı şöyle özetlenmekteydi: "Ruthenberg, Bedacht, Engdahl, Lovestone, Gitlow'dan oluşan azınlık, sınıf çiftçi-işçi partisi sloganından vazgeçilmesine karşı çıktı ve seçim sonuçlarının bir ajitasyon ve kitleleri politik mücadelelere seferber etmenin, böylece İşçi Partisi'ni de güçlendirmenin aracı olarak sürdürülmesi için uygun koşullar yarattığını savundu."[7]

LaFollette'in komünistlerle ipleri koparan mektubunu Komintern'in 17 Haziran St. Paul toplantısında kopuş talimatına

6 Cannon, *Agy.*

7 "Cable of the Workers' Party to the Presidium: Statement on election by Workers' party", Parti Arşivi, 515.1.297.

iyi bir gerekçe oluşturduğuna ve böylece aslında LaFollette'in yüzünün açığa çıktığına inanan Ruthenberg için LaFollette hareketinden işçi ve sorunlu çiftçilerin kopartılmasına dayanan "kopuş teorisi" hâlâ geçerliydi. Ruthenberg ekibinin düşüncesine göre, "LaFollette'in açıklaması bize zarar vereceğine, sınıf çiftçi-işçi partisinin kuruluşunu kolaylaştırmış"tı.[8]

1925 yılındaki bir yazısında ekibinin pozisyonunu açıklar ve grubunun sürdürülmesi gerektiğine inandığı politikayı anlatırken Ruthenberg, Foster hizbinin bu süreçten vazgeçilmesi çağrısını "mezarlık teorisi", yani hiçbir şey yapılmaması tavrı, işçi sınıfının "istirahate çekilmesi" önerisi olarak tanımlıyordu. Ruthenberg, karşıt ekibin tavrını, politik olarak "istirahatte" kalınması ama ekonomik mücadele alanında da "sınıf mücadelesinin keskinleştirilmesi" biçiminde tanımlıyor, ekonomik mücadelenin bir politik harekete dönüşmeyeceği varsayımını "Marksizm dışı" olarak nitelendiriyordu.

Ruthenberg buna karşılık, kendi azınlık ekibinin politikasını, işçi partisi hareketinin "uzun zamana yayılan" bir süreç olduğu fikrine dayandırıyor, dolayısıyla da partinin bu hareket içinde aktif yer almasının konjonktürel gelişmelere bağlı olarak vazgeçilecek bir gelip geçici eğilim değil, sabırla sürdürülmesi gereken bir politika olması gerektiğini savunuyordu.

Ruthenberg, LaFollette'e "eski kapitalist partilere isyan eden" milyonlarca emekçi tarafından verilen oyların, Foster grubunun iddia ettiği gibi, çiftçi-işçi hareketinin LaFollette hareketince "yutulması" olarak yorumlanamayacağını, bunun, gelişmelerden umut kesildiğini gösteren "kötümser" bakış açısını yansıttığını söylüyordu. Ruthenberg'e göre bu durum, ülkedeki somut ekonomik-politik gerçekliklerin, "sömürücülerinin partilerine karşı politik mücadele için kendisini örgütleyecek ölçüde çıkarlarının bilincinde olan bir işçi sınıfı"nın varlığına işaret etmekteydi. Dolayısıyla da,

8 Bkz. "New Developments of the Farmer-Labor Front", Thesis Submitted by C. E. Ruthenberg, Max Bedacht, Benjamin Gitlow, Jay Lovestone, J. Louis Engdahl, Parti Arşivi, 515.1.277.

"bu hareketle ilişkiyi sürdürmek, gelişmesine hız katmak, onun önderliğini ele geçirmek ve İşçi Partisi'ni güçlendirmek için kullanmak, hâlâ partinin en önemli görevlerinden biri"ydi.

Ruthenberg, "sınıf çiftçi-işçi partisi sloganının işçi ve yoksul çiftçilerin sınıfa dayalı politik eylemliliği için en etkin ajitatif slogan" olduğu tezinden hareketle, bunun LaFollette hareketine karşı da "en etkili silah" kabul edilmesi gerektiğini iddia ediyordu. Komünistlerin bu alanı reformistlere bırakmaması gerektiğini belirten Ruthenberg, LaFollette hareketinin kendi içinde parçalanacağını, bunun işaretlerinin şimdiden ortaya çıktığını ve böylece de işçi ve yoksul çiftçilerin buradan kopması olasılığının güçlendiğini belirtiyordu. Ruthenberg'e göre, Foster grubunun tezleri kabul edilirse, parti sekter bir yalnızlığa gömülecekti. Bu nedenle de, sınıf özlü işçi-çiftçi hareketindeki parti ısrarı sürdürülmeli, LaFollette saflarındaki kaçınılmaz kopuşmalardan yararlanılarak sınıf çiftçi-işçi partisine, buradan da kitlesel bir komünist partiye doğru yol alınmalıydı.[9]

Plenum'a Ruthenberg ekibi yazılı bir başvuruyla da görüşlerini bildirdiler.

Troçki kanadı ile Zinovyev-Kamenev-Stalin ittifakı arasındaki çelişkilerin olgunlaşmaya başladığı ve Troçki'nin birleşik cephe ile köylülüğe verilen önem konusunda eleştirilerini dillendirdiği bir ortamda, biraz da Rus partisi içindeki çelişkileri kaşıyan, dengeleri kollayan anlayışla Ruthenberg ekibi KEYK'e şöyle sesleniyordu:

> Bizim Amerikan partimizdeki son gelişmelerin, Komünist Enternasyonal içindeki genel gelişmelerin ayrılmaz bir parçası olduğunu düşünüyoruz. Rus, Alman, Norveç, Bulgar, Hollanda, İngiliz [*British*], İsveç ve Fransa'daki durum Komünist Enternasyonal içinde bir oportünist eğilimin kristalleşmekte olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Komünist Enternasyonal 3. Kongresi, ana cephesini haklı olarak solculuğa karşı oluşturmuştu. Dördüncü Kongre, iyi dengelenmiş bir biçimde sağ ve

9 Bkz. Parti Arşivi, 515.1.576.

> sol eğilimlerin ikisini birden düzeltmek zorunda kalmıştı. Beşinci Kongre'nin birinci görevinin, ana cephesini ve tüm savaş gücünü oportünizme karşı konumlandırmak ve bu arada aynı zamanda da kendisinin Alman, İtalyan ve Hollanda partilerinde gösterdiği gibi, sol eğilimleri de düzeltmek olduğunu düşünüyoruz. Komünist Enternasyonal'in birleşik cephe taktiği en büyük başarılarını sadece Almanya'da değil, Birleşik Devletler'de de elde etmiştir. Fakat Komünist Enternasyonal birleşik cephe taktiğine ilişkin parazit rolü oynayan oportünist eğilimlere karşı sert ve kararlı olmazsa kaçınılmaz sonuç, doğrudan birleşik cephe taktiğinin kendisini tehlikeye atacak aşırı sol kanadın gelişmesi olacaktır.

John Pepper, C. E. Ruthenberg, Louis Engdahl, Benjamin Gitlow, MYK yedek üyeleri olarak Max Bedacht, Joseph Manley ve Merkez Yayın Organı Editörü Robert Minor imzasıyla KEYK'e yapılan başvuruda, yine Rus partisi içindeki mücadeleden vazife çıkartıp bir tarafa (Zinovyev-Stalin grubuna) yaslanarak avantaj sağlama taktiğinin parçası olarak, karşı taraf (Foster-Cannon çoğunluğu) şöyle ihbar da ediliyordu: "Bugünkü MYK çoğunluğu Rus partisindeki çatışmada, Rus MYK'sı çoğunluğu ve Rus partisi konferansı kararları doğrultusunda pozisyon almamız doğrultusundaki karar tasarımızı reddetmiştir." İç sorunların çözümünde Rus partisi içindeki gelişmeler, dengeler ve hâkim eğilimleri, bunların da Komünist Enternasyonal içi oluşumlara ve karar mekanizmalarına yansımasını göz önüne alan, kullanan ve sömüren bir anlayış böylece Amerikan komünistleri arasında yeni bir geleneği başlatıyor, kaçınılmaz olarak çürütücü eğilimlere ve alışkanlıklara kapıyı açıyordu. Giderek tüm hizipler kendi iktidar kavgalarında, kişisel hesaplarında ve ideolojik sorunlarda bu kapıdan geçme zorunluluğu duyacak, yaygın bir kirlilik partiyi zehirleyecekti.

MYK'ya yapılan başvuruda, ayrıca şunlar belirtilmekteydi:

> Amerikan İşçi Partisi Merkez Yürütme Komitesi azınlığı olarak biz, Komünist Enternasyonal Merkez Yürütme Komitesi'ne, işbu

belge ile Merkez Yürütme Komitesi çoğunluğunun politikalarına ve eylemlerine itiraz ettiğimizi bildiririz. Partimiz ciddi bir bölünme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu için bunu yapmak zorunda kaldık. Merkez Yürütme Komitesi çoğunluğunun oportünist eğilimleri partiyi o kadar sağa savuruyor ki, aşırı, dogmatik bir sol kanadın oluşturulmasını kaçınılmaz hale getiriyor. Şu an Merkez Yürütme Komitesi azınlığı olan bizler, partimiz içerisindeki her durumda "yeraltı"nda kalma eğilimleriyle mücadelede lider konumundaydık ve şimdi Amerika partisinin tek Marksist grubu olarak kendimizi, gittikçe artan oportünizm tehlikesine karşı mücadele etmek zorunda hissediyoruz. ...

Partimizdeki oportünist eğilimin toplumsal temeli işçi aristokrasisidir. Bu grubun öncü unsurları (Foster, William Dunne, Johnstone, Cannon), "ikili [*dual*] sendikacılık"tan düş kırıklığına uğramış, Amerikan Emek Federasyonu'na gidip "normal" sendikacılar olmuş, bazıları Amerikan Emek Federasyonu'nda yüksek mevkilerde görev alan eski sendikacılar ve IWW'cilerdir. [Dünya Sanayi İşçileri Birliği] Bu yoldaşların çoğu partimize sadece iki yıl önce katıldı. Bu yoldaşlar, öncesinde ya hiçbir siyasal geçmişleri olmayan ya da Yoldaş Dunne'un Wilson'un Demokrat Partisi'nde olduğu gibi, burjuva partilerde aktif olmuş kişilerdir.

Bu öncü grubun yandaşlarının çoğu, partimize son on-on iki ayda katılan, halihazırda görevdeki sözde etkili sendikacılardır. …

Foster grubu ile yaşadığımız ve yaşamakta olduğumuz tüm çatışmalar, yüksek yaşam standardı ve kapitalist ideolojiyle olan sıkı bağlarıyla işçi sınıfının yüksek ücretli üst tabakasının tek taraflı etkisinden kendisini kurtaramadığı için, bu grubun net bir devrimci proleter politikayı takip edemeyeceğini göstermektedir.

Foster grubu özellikle işçi aristokrasisini temsil etmektedir ve bu nedenle işçi aristokrasisi ile proleter işçiler arasındaki farklılıkları da görememektedir. [Bunun bir nedeni de] işçi aristokrasisinin yerli [ABD doğumlu], vasıfsız işçi yığınlarının yabancı doğumlu [göçmen] olmalarıdır...

Foster grubu, işçi aristokrasisi ile proleter işçiler arasındaki farklılıkları ve işçi aristokrasisi ile emperyalizm arasındaki güçlü bağları görmemektedir. İşçi aristokrasisince etkilenmiş olan

> Yoldaş Foster, emperyalizm karşıtı mücadelenin önemini anlayamamaktadır. ...
>
> Yoldaş Foster, "kapitalizmin ilgasıyla son bulacak" "doğal devrimci sendika eğilimi"ne [sendikalizme] inandığı için aynı zamanda sendikalistlerin yanılsamalarını da paylaşır. ...
>
> Foster grubunun işçi aristokrasisi ve sendika bürokrasisi ile olan sınıfsal ilişkileri, birleşik cephe politikasına ilişkin bütün tavırlarını açıklamaktadır. Foster grubu birleşik cepheyi, kitleleri komünist önderlik altında toplamada bir propaganda ve örgütleme aracı olarak değil, uğrunda ideolojik bağımsızlığımızı ve eleştiri özgürlüğümüzü kurban etmemiz gereken nihai hedef olarak yorumlamaktadır. 1923 Nisan'ından bu yana Foster grubunun oportünist eğilimlerine karşı sürekli MYK'nın ve Komünist Enternasyonal'in politikalarını savunmak zorunda kaldık. ...
>
> Foster grubu ve bizim grubumuz arasındaki farklılıklar son olarak şu şekilde özetlenebilir: Partimiz ya proleter işçilerin ya da öncelikle işçi aristokrasisinin partisi olacaktır. Partimiz ya gerçek bir siyasal parti ya da sendikal hareket içinde yüceltilen bir sol kanat olacaktır. Partimiz ya komünist bir parti olacak ya da işçi ve çiftçilerin kitle hareketi içerisinde çözülecek ve buharlaşıp yok olacaktır...[10]

Bunlar, Troçki ihtilafı sırasında Zinovyev'in görece "sol" tutumuna göre uyarlanmış bir ihbar yazısı gibiydi. Daha sonra göreceğimiz gibi, "sağ" eğilimin sözcüsü Buharin'in, merkez konumu temsil eden Genel Sekreter Stalin'le ittifakı neticesinde Rus partisi içinde ve Komintern'de elde ettiği etkin konum ortaya çıkınca, bu sefer Buharin'in dostu Lovestone "sağ"a dönecek, ardından Buharin'in yıldızı sönmeye yüz tutmuşken, Foster muhaliflerini "sağ tehlike"nin temsilcileri olarak tanımlayacak, işçi aristokrasisi ile Amerikan emperyalizmi arasındaki sıkı bağları görmezden gelmekle suçlayacaktı.

Bu çerçeve içinde Ruthenberg-Lovestone ekibinin Buharin'e yönelişi ince bir kampanya ile başlatıldı. Parti yönetimi, sadece

10 To the Executive Committee of the Communist International", Parti Arşivi, 515.1.297.

Moskova'ya mesaj göndermekle kalmıyor, oradaki güç dengelerindeki değişikliklere göre parti tabanını da eğitiyor, alacağı tavra uyumlu hale getirmeye çalışıyordu. Nitekim, Troçki'ye karşı Zinovyev'i savunan yönetim, işler değişip de Zinovyev 1925-26 sürecinde güç kaybetmeye, Buharin de Stalin'le ittifak içinde güç kazanmaya başlayınca, bu sefer yeni yönelim devreye sokuldu. Şimdi gelişmelere Buharin'in penceresinden bakacaktı parti.

17 Eylül 1926 tarihli parti organı *Daily Worker*, yükselişe geçmiş Buharin'in "SBKP ve Muhalefet Bloku" ("*The CPSU and the Opposition Block*") başlıklı makalesini yayımlamaya başladı.[11] Buharin'in yazı dizisi sürerken, 6 Ekim tarihli gazetede, o sırada artık Moskova'ya alınmış ve Enternasyonal'in "Agitprop" (Ajitasyon/Propaganda) Bölümü Başkanlığını yürütmekte olan Pepper'dan Parti Merkez Komitesi'ne gönderilen iki telgrafa yer verildi. Birinci telgrafa göre, "Troçki, Zinovyev, Radek, Piatskov, Smilga ve Şaparov bir fabrikaya giderek parti kararlarına karşı bir tartışma başlatmak istemişler ve fakat oradaki partili işçilerce engellenmişlerdi. Bunun üzerine de Sovyet partisinin Moskova komitesi bu kişilere karşı önlem alınması için Merkez Komite'ye başvurmuştu. İkinci telgrafta da Pepper'ın bildirdiğine göre, Moskova ve Leningrad'da yapılan kitlesel toplantılarında işçiler, "Troçki ve Zinovyev'in öncülüğünü yaptığı muhalefetin fraksiyonel eylemlerini kınayan güçlü bildirgeler" yayınlamış ve bu tür eylemlerin önlenmesi için Parti Merkez Komitesi'ne başvurmuşlardı. Parti yönetimi, Moskova'da Ruthenberg-Lovestone ekibinin sözcülüğünü yapan ve aktif biçimde hizip faaliyetlerini yürüten Pepper'dan mesajı almış olmalılar ki, hemen durumdan vazife çıkartmış, bir bildiriyle kaybeden tarafı kınadığını açıklamıştı. Pepper telgraflarıyla birlikte Ruthenberg imzasıyla yayınlanan bildiride, "(Komünist) İşçi Partisi Merkez Komitesi, [Sovyet] Komünist Partisi üyelerinin muhalefeti ve hizipsel aktivitelerini reddetmiş (*repudiate*) olmasını memnuniyetle selamlar ve bu tür eylemleri onlarla birlikte kınar,"

11 *The Daily Worker*, Eylül 17, 1926, cilt III, sayı 209, s. 6; https://www.marxists.org/history/usa/pubs/dailyworker/1926/v3n209-sep-17-1926-TDW.pdf

denmekte ve bütün parti üyelerinin bu "red ve kınama"ya katılması istenmekteydi.[12] Lovestone ekibi, Troçki ve eski patron Zinovyev ile ipleri koparıp Buharin ile ideolojik birlik içinde geleceğe yatırım yaparken muhalefetteki Foster hizbi de üzerindeki "solculuk" ve "Troçkistlerle işbirliği yapma" suçlamaları karşısında rakipleriyle birlikte Moskova'daki yeni realiteye selam çakıyordu. Ne var ki, Pepper Moskova'daydı ve onun kulis faaliyetleri ve Lovestone'un Buhrain'le ilişkisinin ideolojik zemini, ileride göreceğimiz gibi, Foster takımının oportünizmini aşacaktı.

C) PLENUM KARARI

KEYK kararını açıkladığında Amerikalılar yeni bir sürprizle karşılaştılar. Daha önce İşçi Partisi'ni de 17 Haziran St. Paul toplantısında zora sokan ve LaFollette hareketinden kopulması gerektiği talimatını veren KEYK, bu kez LaFollette'in seçimde "büyük bir zafer" kazandığını belirtiyor, "komünistleri yığınlardan izole etmeyi başardığını", bunun zaten "verili koşullarda kaçınılmaz olduğu"nu belirtiyor ve fakat partinin uyguladığı taktiğin "yanlış olmadığı"nı belirtiyordu. KEYK'e göre, ortada bir yanlışlık yoktu, parti taktikleri doğruydu ve "yenilgi" sadece koşulların ürünüydü.

KEYK, parti içindeki belirli bir kesimde seçim sonuçlarının artık uzun bir süre için Emek [İşçi] Partisi hareketini "felce uğratacağı" yolunda bir "kafa karışıklığı" yarattığını belirtiyor ve MYK içindeki çoğunluğun, yani Foster ekibinin buradan çiftçi-işçi partisi kurma siyasetinden vazgeçilmesi gerektiği sonucu çıkartmasını "yanlış" olarak nitelendiriyordu.

KEYK'e göre, aksine, LaFollette hareketi içinde kaçınılmaz olarak sınıf çelişki ve çatışmaları ortaya çıkacak, bu bölünme ve kopuşlara neden olacaktı. Dolayısıyla, partinin emek partisi

12 Telgraflar ve yanında Bildiri: "The Situation in the Communist Party of the Soviet Union", *The Daily Worker*, cilt3, sayı 225, 6 Ekim 1926, s. 6; https://www.marxists.org/history/usa/pubs/dailyworker/1926/v3n225-oct-06-1926-TDW.pdf.

hareketinin daha da gelişmesi için "elinden geleni" yapması gerektiği vurgulanıyordu. Bu elbette, açıkça Ruthenberg-Pepper grubunun desteklendiği anlamına geliyordu. Ruthenberg grubuna getirilen eleştiri, onların oluşacak çiftçi-işçi partisi hareketinin hemen "devrimci, radikal" bir partiye dönüşeceği yönündeki beklentileriydi. Bu nedenle de bu gruba getirilen eleştiri, bu konudaki sloganın "biraz [*somewhat*] fazla dar" biçimde ortaya konmasıydı. Bu arada kurulacak işçi partisinden sol kanadın, bir yığınsal komünist parti oluşturmak üzere kopartılmasında da acele edilmemesi gerektiği yineleniyordu. En önemli olaraksa, kararda, daha öncekinin aksine, "küçük burjuvazinin kuyruğuna takılma" sorunu atlanıyor ve tam aksine, ABD'de "ilk başta işçi partisinin başında İngiltere'deki gibi işçi hainler ya da daha kötüsü olabilir [ama] böyle bir partinin kurulması da Amerikan işçi hareketinde bir süreliğine kesinlikle ileri bir adım anlamına gelir ve komünistler bu parti içinde yer almak zorundadırlar," deniyordu.

Karar Ruthenberg-Pepper yaklaşımını onaylıyor ve "bir parmak bal" misali Foster ekibine iki konuda hak veriliyordu. Birincisi, sendikalarla işbirliğinin sürdürülmesi, yığınsal partinin temelinin sendikal harekette yattığı tespiti ve bu ekibin güç kaynağı olan Sendika Eğitim Ligi'nin (SEK) desteklenmesi talimatıydı. İkinci olarak da, LaFollette hareketi peşindeki çiftçilerden yeterince destek gelmediği gerekçesiyle, parti sloganından "çiftçi" sözcüğünün çıkartılması ve şimdilik sadece "işçi" kavramı üzerinden yürünmesi önerilmekteydi: "Parti ancak proleter tabanını genişlettiğinde ve komünist özelliğini geliştirdiğinde çiftçi kitleleri üzerinde etki elde edebilecektir."

Partinin ise, üye sayısını "en azından ikiye" katlamadığı, bu arada yerli Amerikalı üyeleri de birkaç misli arttırmadığı sürece "yasal Amerika Komünist Partisi [olma] gereklerini yerine getirmiş sayılamayacağı" da bildiriliyordu. Tabii bu da aslında İşçi Partisi'nin ülkenin tek komünist partisi olarak kabul edilip Parti strateji ve taktiklerinin buna göre saptanmasını, çiftçi-işçi

partisi hareketi içinden yığınsal sınıf partisi çıkartma girişimlerinden vazgeçilmesini savunan Foster grubuna yapılmış bir uyarı ve eleştiriydi.

Kararında parti MYK'sı içindeki çoğunluk ve azınlığın tutumlarına ilişkin saptamalarını açıkça azınlık lehine yapan KEYK, örgütsel olarak da iki talimat verdi. Birincisi, "İki buçukuncu Enternasyonal [Amsterdam Enternasyonali] ideolojisine sahip Lore oportünizmi"ne karşı mücadele edilmesi ve o grubun temsilcinin parti MYK'sına alınmaması yönündeydi.

İkincisi ise, Parti Kongresi ve MYK'sının yapısına ilişkindi.

KEYK kongrenin erken bir tarihte yapılacağını bildirdi ve MYK konusunda kritik bir talimat verdi. Buna göre, kongre öncesinde "tarafsız bir yoldaş başkanlığında" bir denklik [*parity*] MYK'sı oluşturulacaktı. Yani azınlık ve çoğunluk grupları, Foster-Cannon ile Ruthenberg hizbinin eşit sayıda temsil edileceği bir MYK olacaktı bu. "Tarafsız Başkan Yoldaş"ın, bir Komintern temsilcisi olacağı da eşyanın tabiatı gereğiydi. Kongrede yeni MYK seçimi yapılacak ve azınlıkta kalan hizbin temsilcilerinin de burada "geniş biçimde temsil edilmesi" sağlanacaktı.[13]

D) DÖRDÜNCÜ KONGRE

Şimdi sıra, kozların paylaşılacağı 4. Kongre'deydi.

Partinin 4. Kongresi sürecinde Komintern temsilci olarak, 1917'de Petrograd Askerî Devrim Komitesi Sekreteri olan ve iç savaşta Kızıl Ordu'da komutanlık yapmış Sergey Ivanoviç Gusev atanmıştı. Gusev Komintern'e Rus partisinin Kontrol Komisyonu'ndan geçmişti. Gusev, "P. Green" adıyla Meksika'dan Amerika'ya giriş yaptı ve böylece onun başkanlığında her iki hizipten üçer üyey-

13 Karar metni için bkz. *Daily Worker*, 19 Mayıs 1925, fotokopi Parti Arşivi, 515.1.462 (makara 30) ve 515.14223 (makara 318); Ayrıca, "Resolution of the 5th Enlarged Plenum of ECCI on the American Question", *International Press Correspondence*, cilt 5, sayı 47 (4 Haziran 1925), s. 729-731 fotokopi Parti Arşivi, 515.1.4148; Ayrıca, aynı kaynak, Davenport Arşivi (Komintern Belgeleri), http://www.marxists.org/history/international/comintern/1925/0406-ecci-americanres.pdf.

le oluşturulan yeni "denklik" MYK'sı kuruldu. Kongreyi onlar hazırlayacak ve denetleyeceklerdi.[14] Bu arada Kongreden önce, 5 Nisan'da parti adının değiştirilmesi gündeme alındı ve Komintern Yönetimi'ne Ruthenberg aşağıdaki mektubu gönderdi:

> Yoldaşlar,
>
> Bildiğiniz gibi partimiz Amerika'da hâlâ Amerikan İşçi Partisi olarak tanınmakta. Yakın bir zamanda Parti Merkez Yürütme Komitesi'ne ismin değiştirilmesiyle ilgili bir önerge sunuldu. MYK'ya sunulan önergede parti ismine acilen "Komünist" eklemek ve ismi "Komünist İşçi Partisi" olarak ya da ismin okunuşunun "İşçi (Komünist) Partisi" olarak değiştirilmesi istenmektedir. Bu değişim hemen yapılmalı ve gelecek kongrede bu sorun gündeme getirilerek parti ismini "Amerika Komünist Partisi" olarak değiştirme kararı alınmalıdır.
>
> Bu önergenin gerekçeleri şu şekildedir:
>
> Şu an "Amerikan İşçi Partisi" ismini yaygınlaştırmaktayız. Bu isim kitleler arasında tanınmakta. Bu ismi kullanmaya devam edersek, partinin etkisi arttıkça ve işçiler arasındaki liderliğimiz kesinleştikçe, en azından bir süreliğine partinin etki ve prestij kaybı yaşamadan isim değişikliği de aynı derecede zorlaşacaktır. Ülkenin işçi sınıfı içinde isim iyice yerleşmeden isim değişikliği adımını atmak mantıklı olacaktır.
>
> Yasal açıdan baktığımızda bu adımı atmamız için herhangi bir neden bulunmamaktadır. Yetkililer ne zaman İşçi Partisi'nden bahsetseler zaten her zaman komünist sıfatını kullanmakta ve Birleşik Devletler Komünist Partisi olduğunu belirtmektedirler. Bu nedenle partinin yargılanmasına karşı bir koruma olarak İşçi Partisi adını kullanmanın da hiçbir faydası yoktur.
>
> MYK'nın kararı, önümüzdeki parti kongresinde değişikliğin tamamlanmasını da göz önünde bulundurarak yukarıda belirtildiği şekilde hemen isim değişikliğine gidilmesi için izin istemek olmuştur. Konuyla ilgili görüşlerinizi duymaktan mutluluk duyacağız.[15]

14 Draper, *American Communism and Soviet...*, *Age*, s. 14.

15 Parti Arşivi, 515.1297.

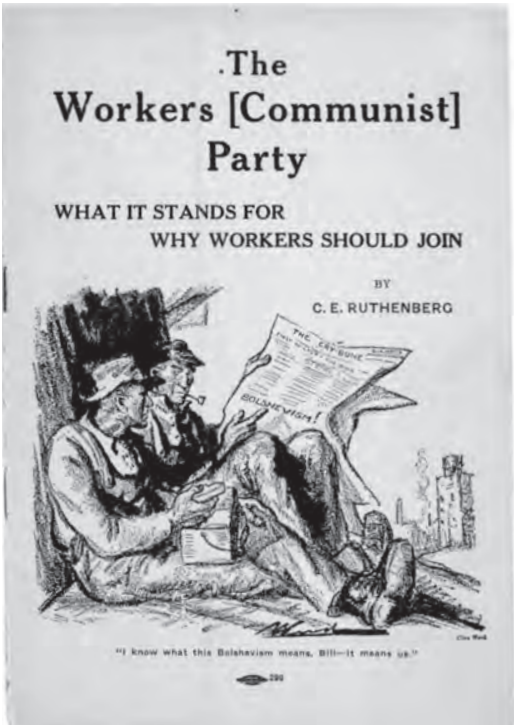

Ruthenberg imzasıyla yayımlanan tanıtım broşürü: "İşçi (Komünist) Partisi: Neyi Temsil Eder ve İşçiler Neden Üye Olmalı". Kapak resminin altında gazeteyi okuyan işçi: "Bill, bu Bolşeviklik nedir biliyorum: Biz demek."

Kongre 21 Ağustos 1925 günü Chicago'da 61 delegeyle toplandı. Kongrede delege oylarının 40'ına sahip Foster ekibi çoğunluktaydı. Buna karşılık Komintern'e ve temsilcisi Gusev'e (*Green*) güvenen Ruthenberg takımı da özellikle şimdi Pepper'ın yerine hizipbaşılığına soyunmuş Lovestone'un önderliğinde kendi tezleri ve hâkimiyet peşinde sert bir mücadele yürütüyordu. Kongre içinde ve dışında, silahların çekildiği, yumrukların konuştuğu, hakaretlerin havada uçuştuğu kıran kırana bir hizipler savaşı sürmekteydi. Kongre de 40'a karşı 21 bölünmüş, kemikleşmiş

yapı içinde bir kilitlenmeye, hatta parçalanmaya doğru sürüklenmekteydi.

Lore'un partiden atılmasına, parti adının değiştirilmesine ve resmen "Komintern Seksiyonu" olarak tanımlanmasına, Bolşevikleşme ile öteki Komintern kararlarına ilişkin önergeler oybirliğiyle geçiyor ama ayrılıkların yaşandığı sorunlarda hizipler ödünsüz ayak direyen tutumlarını sürdürüyorlardı.[16]

1) KOMİNTERN TEMSİLCİSİNİN MÜDAHALESİ VE YENİ YÖNETİM

Nihayet ayın 30'una kadar çalışacak kongrenin sekizinci günü, 28 Ağustos'ta, "Mr. Green" gidişata müdahale etti.

Gusev, saat 17.00'de komiteyi toplantıya çağırdı ve Komintern'den geldiğini söylediği bir telgrafı okumaya başladı.

Telgrafta öncelikle MYK çoğunluğunun yani Foster grubunun, azınlığı yani Ruthenberg ekibini bastırmasına izin verilmeyeceği belirtiliyor ve gerekçeler anlatılıyordu. Buna göre, ilk olarak, Ruthenberg grubunun Komünist Enternasyonal "kararlarına daha sadık ve görüşlerine daha yakın" olduğu anlaşılmıştı. İkinci gerekçe olarak, parti içi bölge seçimlerinde bu grubun önemli merkezlerde çoğunluk oyunu alması ya da azınlıkta kaldığı yerlerde de önemli büyüklükte bir kitleye sahip olmasına işaret edilmekteydi. Nihayet üçüncü nokta olarak da, Foster grubunun "aşırı ölçüde mekanik ve ultra hizipçi yöntemler" kullanıyor olduğu görüşüne yer veriliyordu.

Komintern konuşmuş ve Ruthenberg hizbine tam destek vermiş, Foster ekibini de mahkûm etmişti.

Şimdi sıra kararın yerine getirilmesindeydi. KEYK'in Gusev'e (Green) gönderdiği talimatlar şöyleydi:

16 Kongre çalışmaları için bkz. The 4th National Convention of the Workers (Communist) party of America, Report of the Central Committee to the 4th National Convention Held in Chicago, Ill., Aug. 21-30, 1925; Resolutions of the Party Commission and others, Daily Worker Publisher Co., Chicago, Ill., 1925; Komintern Arşivi, 615.1.93.

1. Ruthenberg grubu MYK'da en az yüzde 40'lık bir oranda temsil edilmeli;

2. Ruthenberg'in sekreterlik görevinde kalması gerektiği yönünde ültimatom ver;

3. Lovestone'un Merkez Yürütme Kurulu üyeliğinde kesin surette ısrarcı ol.

Telgrafta, ayrıca, azınlığa karşı parti içinde ayrımcılık yapılmaması; partinin merkezî yayın organlarında Ruthenberg ekibinden de editör bulundurulması; ve partinin bütün yürütme organlarında eşit temsil ilkesinin uygulanması isteniyordu.

KEYK, partide "gerçek çoğunluğun kimde olduğunun net bir biçimde belli olmadığı" tespitinden hareketle de şimdilik, yeni bir kongreye kadar, çoğunluğun bir bölünmeye yol açmasını önlemek amacıyla, "eşit temsile dayalı bir geçici Merkez Yürütme Kurulu" oluşturulmasını, bunun başına "tarafsız bir yoldaş"ın getirilmesini, sükûnet sağlandıktan sonra da parti kongresinin toplanmasını kararlaştırmıştı. Bu kararları kabul etmeyenlerin "ihraç edileceği" de metne eklenmişti.[17]

MYK başkanlığına getirilecek "tarafsız yoldaş"ın KEYK temsilcisi Gusev olacağı kesindi. Bu durumda KEYK ipleri elinde tutacak, parti yönetimini fiilen eline almış olacaktı.

Bu biçimde oluşturulan ertesi günkü ilk MYK toplantısında yeni Başkan Green şu açıklamayı yaptı:

> Elbette şu an bir eşlik [*parity*] Merkez Yürütme Komitemiz var, ancak bu tam eşitlik temelinde bir MYK değil. Amerika partisi içindeki gruplar hakkında Komünist Enternasyonal'in verdiği kararlara koşut olarak, Komünist Enternasyonal temsilcisine de

17 Bkz. Telgrafın aslı, Palmer, Cannon, *Age*., s. 245-46 ve dn. 137 (s. 477); toplantıda bulunan Gitlow, I Confess..., *Age*., s. 176-77; Ruthenberg, "From Propaganda Society to Communist Party: Pages from Party History, 1919-1925", *Workers Monthly*, Ekim 1925 (Daha sonra *From the Third Through the Fourth Convention of the Workers (Communist) Party* başlığıyla önce *The Workers Monthly* dergisinde, sonra da bir broşür olarak parti tarafından basıldı); Davenport Arşivi, 1925 Belgeleri; aynı metinden Draper, *American Communism and Soviet*..., *Age*, s. 143-44; Ruthenberg'in yukarıda anılan makalesi, Parti Arşivi, 515.1.261.

> eski azınlık grubunu [Ruthenberg ekibini] desteklemesi talimatı verilmiştir. Komünist Enternasyonal bu politikayı desteklemeye devam ettiği sürece böyle olacak, yani Komünist Enternasyonal temsilcisi o grubu desteklemeye devam edecek ve eşliğe yakın bir MYK'mız olsa da, her zaman MYK içinde bir azınlık ve bir çoğunluk olacaktır.[18]

Komintern kılıcının son darbesi böyle atılmış oldu. Kelleler kopartılmış, şimdi artık, azınlık çoğunluğa, çoğunluk da azınlığa dönüştürülmüştü. Emir, demir disiplinli partiyi kesmiş, üye iradesi Moskova'dan gelen telgraf ve bir Rus temsilciyle yok varsayılmıştı. En önemlisi, Komintern, ABD'deki temsilcisi aracılığıyla, Politika Komitesi ile Sendika Komisyonu, yani iki hizbin denetimindeki kurumlar arasındaki anlaşmazlıkların nihai çözümünde yetkiyi eline alıyordu. Bir başka ifadeyle, iki organ arasındaki anlaşmazlıkların çözümünde yetki Komintern temsilcisine bırakılıyordu. Böylece, parti yöneticilerinin temel bir yetkisi fiilen Komintern'e devredilmişti. Önce Parti 4. Kongre üyelerinin çoğunluğunun seçtiği yönetim değiştirilmiş, azınlıkta kalan Ruthenberg hizbine yönetimde çoğunluk temsili ve yetki verilmiş, Foster ekibi muhalefet konumuna indirgenmişti. Şimdi de atanmış yönetimin temel bir yetkisi elinden alınmıştı. Hizip kavgalarının trajik sonuçlarından biriydi bu da...

Telgraf büyük şaşkınlık, Ruthernberg tarafında sevinç ve Foster'ın belirgin öfkesiyle karşılanmıştı. Foster ilk önce MYK içinde yer almayacağını bildirdi ama kendi grubu içinde de buna itiraz edenler oldu. Cannon'un başını çektiği ekip Komintern kararına uyulması gerektiğinde ısrarcıydı. Bu, Foster grubunda ciddi bir çatlağa işaret ediyordu. Partide yeni bir Cannon hizbi doğmak üzereydi.

Komintern kararına karşı nasıl tavır alınacağına ilişkin olarak Cannon ile Foster arasında anlaşmazlık çıktı. Cannon kararın kabul edilmesi gerektiğini savundu. Buna karşılık Foster itirazını Moskova'ya taşımaya karar verdi. Böylece konu Komintern

18 Ruthenberg, *Agy.*; Parti Arşivi, 515.1.261.

Yönetimi'nin 6. Genişletilmiş Plenumu Amerikan Komisyonu'na gitti. Bu aynı zamanda parti içinde yeni bir grubun Cannon hizbinin ortaya çıkmasına neden oldu ve böylece Foster parti içinde daha da güçsüzleşti.

Neticede, Foster sonucu kabullendi: "Biz komünistiz ve Komünist Enternasyonal konuşunca ona uymamız gerektiğini biliriz."[19] Daha sonra da, kendi grubundaki kimi arkadaşlarının isyanını bastırmak üzere, şöyle yazacaktı: "Tepeden tırnağa Komintern'den yanayım. Komintern'le çalışmak istiyorum ve Komintern benim düşüncelerimle aykırı düşerse yapacak tek şey vardır, o da düşüncelerimi Komintern'e uyacak biçimde değiştirmektir."[20] Elbette benzer görüşleri karardan hoşnut olanlar daha bir coşkuyla ifade ediyorlardı. Kulis faaliyetleriyle büyük katkıda bulunduğu karar üzerine Lovestone şöyle yazıyordu:

> Komünist Enternasyonal, komünist hareketimizin uluslararası birliğinin dışa dönük, gerçek formudur. Komünist Enternasyonal'in kararları, çeşitli ulusal partilerin sorunlarının tek uluslararası deneyiminin ifadeleridir. Bu deneyimin değeri, sadece yanlış politikaların Komintern kararları halinde düzeltilmesinde yatmamaktadır, aynı zamanda daha önemli olarak, ilgili partiye bu deneyimi teorik ve pratik dersler olarak iletme[sinde yatmaktadır]. Komintern kararı bir ulusal partinin siyasetini değiştirdiğinde, bu, ilk kararı alan yapının sahip olmadığı deneyimden hareketle yapılmaktadır. Komünist Enternasyonal'in kararı, ulusal partinin önderliğine bu uluslararası deneyimi aktarmaktadır. Bu önderlik de, kendi payına, bu deneyimin bütün üyelere ulaşmasını sağlamak zorundadır.[21]

Şimdi artık parti yönetimi Ruthenberg hizbinin eline geçmişti yeniden.[22]

---

19 Aktaran Draper, *American Communism and Soviet*..., *Age*., s. 147.

20 *Agy*., s. 149.

21 *Agy*., s. 151.

22 4. Kongre ile ilgili bütün belgeler için bkz. The Fourth National Convention of the Workers (Communist) Party of America: Report of the Central Executive Committee to the 4th National Convention Held in Chicago, Illinois, August 21

2) SENDİKAL ALAN YAPILANMASI

Yine de sendikal alanda o dönemki klasik Komintern anlayışını içeren İkinci Kongre'nin sendikal harekete ilişkin tezleri parti bakımından bağlayıcıydı: "Sendika bürokrasisinin aşırı şiddet uygulamaları ya da sadece işçi aristokrasisine hizmet eden dar politikaları nedeniyle daha az vasıflı işçilerin sendikalara üye olmaları olanaksız hale geldiği durumların zorlaması dışında, sendikalardan gönüllü çekilme ve ayrı sendikalar kurma yönündeki bütün yapay girişimler komünist hareket için son derece tehlikelidir."[23] Yöntem, mevcut sendikalarda devrimci hücreler kurarak iç ve dış mücadeleyi yürütmekti. "İç mücadele," gerici sendika bürokrasilerine karşı verilecekti. "Dış kavga"da, grevlerde, gündelik talepler için mücadelede ve kısmi-demokratik reform hareketlerinde aktif, öncü rol alarak yürütülecekti.

3) BOLŞEVİKLEŞME

Komintern'in 1924 Beşinci Kongresi'nin ele aldığı temel konulardan ve bir yıl sonra da KEYK'in Beşinci Plenumu'nun önemli tezlerinden biri de "Komünist Partilerin Bolşevikleşmesi" üzerineydi.[24] Bolşevikleşme, özetle, daha sıkı bir merkezîleşme ve disiplin, kitleselleşme, bunun için sekterlikten uzaklaşma, özellikle Rus partisinin deneyimlerinden öğrenme, örgütlenme modelinin fabrika hücrelerine göre yeniden düzenlenmesi gibi somut konularla birlikte, esas olarak Leninizmin genel ilkelerinin ve Rus partisinin deneyimlerinin, mekanik bir biçim almadan ve

---

to 30th 1925, Resolutions of the Parity Commission and Others, Chicago, Daily Worker Publishing Company, 1925; Komintern Arşivi, 615.1.93.Sunulan bildiri, hizip raporları ve kararlar için ayrıca bkz., "Report of the Central Committee", Parti Arşivi, 515.1.4153.

23 Bkz. "Komintern İkinci Kongre Sendikal Hareket Üzerine Tezler", Degras, cilt I, *Age*., s. 145-146.

24 Bu tezlerin geniş bir özeti için bkz. Jane Degras, *Age*., cilt II, s. 188-200. Ayrıca, https://www.marxists.org/history/international/comintern/documents/volume2-1923-1928.pdf, s. 188-200.

yerel koşullara uyarlanarak içselleştirilmesini, hayata geçirilmesini öngörmekteydi.

Bu sorun, Amerikan partisinde de çok tartışıldı ve parti bu programa uyarlanmaya çalışıldı.

Partinin Dördüncü Kongresi'nde alınan önemli kararlardan biri de Bolşevikleşme programının kabulüydu.[25]

Tartışmalarda ortaya çıkan sorunlardan biri, merkezîleşme ve disipline ilişkindi ve parti içindeki yarı özerk konumlarıyla çok etkin olan federasyonların ikna edilerek harekete geçirilmesine ilişkindi. Daha çok göçmenlerin oluşturduğu partide, mahalle çevresi, yerleşim bölgeleri, federasyonlara bağlı dernek binaları, kulüpler, sosyal buluşma, dayanışma, politik tartışma mahalleri olarak önemli işlevler görmekteydiler. Federasyonların çekim gücünün azaltılmasının partiye zarar verdiğini düşünenlere göre, bu tür yapılanmalar parti ile yeterince bilinçli olmayan işçiler arasında bir köprü görevi görmekteydiler. Buna karşılık, parti merkezi, federasyonları aşan bir ölçüde üyelere ulaşamıyor, disiplin sağlayamıyor, eylem ve ideoloji bütünlüğünü sağlamada zorlanıyordu. Bolşevikleşmeyle federasyon odaklı darlaşmış göçmen yaşam tarzının değiştirilmesi, partinin merkeze taşınması, fabrikalar gibi kritik alanlarda proleter dayanışma ve işbirliğinin sağlanması amaçlanıyordu.

Bolşevikleşme sürecinin temel hedeflerinden biri de, sosyalist gelenekten kalma, mahalle ve semt bazında seçim çevresine göre oluşmuş örgütlenme modelinin hücre sistemine doğru değiştirilmesiydi. Bu noktada esas olarak Rusya örneğindeki gizlilik ihtiyacının, illegal çalışmanın, seçimler dışı illegal faaliyet zorunluluğunun geçerli olmadığı düşüncesi gündeme gelmekteydi tartışmalarda. Hücre çalışmasına eklemlenmiş gizli çalışma ilkesi, Amerikan koşullarında, sosyal çevreyi daraltan ve inisiyatifi engelleyen bir risk taşıyordu. Buna karşılık, eski sosyalist geleneğin seçim çevresi esaslarına göre oluşturulmuş örgütlenme mode-

25 Fourth National Convention...,*Age*., s. 87-93.

linde, aynı işkolu ya da hatta fabrikada çalışıp birlikte bir odak/çevre kuramayan işçiler varken, farklı kesimlerin aynı semt ya da mahallede kümelenmeleri gibi bir durum ortaya çıkmaktaydı. Bu tür örgütlenme biçimi, seçim odaklı sosyalist (sosyal demokrat) pratik için uygun bir yöntemdi. Ama bu, işçiler arasında kopukluk yaratan, işçi dışı unsurlara daha fazla inisiyatif olanağı veren, parti içi eğitim ve tartışmayı heterojen geniş yapılar içinde dağıtan bir sonuç da doğuruyordu. Komintern'de bu tarzın sağ savrulmada yapısal bir rol oynadığı düşünülüyordu

Komintern, "Rus deneyimi"nin "mekanik" biçimde adaptasyonuna karşı uyarıda bulunmaktaydı ama "başarılı olan"ın taklit edilmesinin önüne geçmek de kolay değildi. Taklit, ayrı bir denetim ve belirleme etkisini de beraberinde getiriyor, partinin hareket alanını daraltırken yerel koşullardan kopma, uzaktan kumanda edilme gibi tehlikeleri barındırıyordu.

Bütün bu karmaşık nesnel ve öznel faktörler nedeniyle Bolşevikleşme ilkeleri kolayca harekete geçirilemiyor, partinin yeniden yapılandırılmasına aktif-pasif direnişler ortaya çıkıyordu.

Bolşevikleşmeyi savunanlar ise, bunu "proleterleşme"nin olmazsa olmaz koşulu sayıyorlardı. Bu çevreler ve parti yönetimi bir bütün olarak Bolşevikleşme sürecinin örgütlenme ve pratik çalışma boyutu kadar, ayrıca bir teorik ve ideolojik atılım manasına geldiğini de belirtiyorlardı.

Bolşevikleşme programına göre, parti örgütlenmesinin piramidi, en tepede Merkez Yürütme Komitesi'nin bulunduğu, parti merkezinden başlayarak en alttaki bir işyerinde en az üç üyeden oluşan "fabrika hücresi" ile bir coğrafi alanda (sokak, mahalle, vb.) federasyonlardan bağımsız olarak bir araya gelen ve bir fabrika hücresine bağlı olmayan "sokak hücre"lerine uzanan bir yapılanma içinde oluşturulacaktı. "Hücreler" ve belirli bir alandaki "hücre bileşenleri"nden oluşan alt seksiyonlar (*subsections*) periyodik olarak bir araya gelecekler, hiyerarşik yapılanmada

seksiyonlar, "fabrika ve sokak hücreleri"nin üzerinde olacaktı.[26] Merkezde ise, Merkez Yürütme Kurulu'na ek olarak, bir genel sekreterlik makamı, beş asil iki yedek üyeli, Sovyet partisindeki Politbüro benzeri, Politik Komite (Polkom), günlük işlerden sorumlu üç üyeli Sekretarya, disiplin işlerine bakacak dört üyeli Merkez Kontrol Komisyonu oluşturulmuştu. Genel örgütlenmeyse, Bölgeler (bir ya da daha fazla eyalet), alt bölgeler (birkaç kent), Seksiyonlar (büyük şehirlerin bölümleri), alt seksiyonlar (büyük seksiyonların bölümleri) ve 200'den az üyesi olan Kent Organizasyonları biçiminde oluşturuldu.[27]

Sonuçta Bolşevikleşme yavaş yürüyen bir süreç oldu, en çok da ideolojik eğitim ve parti bütünlüğüyle disiplini açısından yarar sağladı. Örgütlenme temelinde içi istenildiği ölçüde doldurulamasa da, bir canlanma, ideolojik seferberlik, eğitimde silkinme, heyecan yarattı Bolşevikleşme. Federasyonların geriletilmesine paralel olarak merkezîleşme ve disiplin de güçlendi. Federasyonların ciddi maddi olanaklarının partiye aktarılması da bir başka sonuçtu. Bu sancılı süreç en fazla da, yoğun tartışmalarla beraber üyeler arasında teorik ve ideolojik canlanma ve yetkinleşme de sağladı. Bolşevikleşme süreci, sonunda ergenliğe geçişin bir parçası oldu.

4) MİLLİ MESELE: SİYAHLAR SORUNU

4. Kongre'de ayrıca "Siyah Sorunu"na da yer verildi. İlerde ayrıntılı olarak göreceğimiz gibi, o dönemde komünist hareket "Siyah Sorunu"nu esasta bir "sınıf içi" mesele olarak görüyor, Siyahları sadece sınıfın ırksal baskıya maruz kalmış bir parçası olarak kabul ediyor, Siyahların kurtuluşunu da sınıfsal mücadelenin gelişimine ve sosyalizme erteliyordu. Lenin'in ve Komintern'in bu meseleye özel olarak eğilmemeleri henüz

26 Bu hiyerarşi konusunda Merkez Yürütme'nin üyelere gönderdiği plan özeti için bkz. O'Neal ve Werner, *American Communism*... *Age*., s. 208-209.

27 Özet için bkz. Draper, *American Communism and Soviet*..., *Age*., s. 160-161.

daha partide de radikal bir düşünsel değişime yol açmamıştı. Kongrenin bu konudaki kararında şöyle denilmekteydi: "İşçi partisi Zencileri (*Negroes*) kurtuluş mücadelelerinde destekleyecek ve ekonomik, politik ve eğitim eşitliği kavgalarında onlara yardım edecektir. Bazı işçi sendikalarında Zencilere karşı uygulanan ayrımcılığın ve öteki tüm diskriminasyonların sonlandırılmasına çalışacaktır. Siyah ve beyaz işçileri birbirlerinden ayırmak için kullanılan ırksal önyargı engelini bütünüyle yok etmeye ve onları sömüren ve ezen kapitalistlere karşı mücadelede sağlam bir birlikteliğe kavuşturmaya gayret edecektir."[28] Bu belki o dönemde Amerikan koşullarında görece ileri bir tavırdı ama sorunun özüne inmeyen bir yüzeysellik taşıdığı da açıktı. Bu konu ileride göreceğimiz gibi daha sonra partinin gündemine yeniden girecek ve radikal sonuçlar doğuracaktı.

5) LORE'UN İHRACI

Kongre ayrıca, Komintern istekleri doğrultusunda "Loreizmin Tasfiyesi" başlıklı bir karar tasarısını da kabul etti ve Lore'u partiden attı.[29] Bu da zaten önceden Moskova'da verilmiş bir kararın yerine getirilmesiydi. Daha 20 Mayıs 1924 günü Moskova'da yapılan Amerikan Komisyonu çalışmalarında Radek, Lore'u, 27 Şubat 1921'de Viyana'da bazı Avrupa sosyal demokrat partilerince kurulan "Sosyalist Partilerin Uluslararası Çalışma Birliği"ne (International Working Union of Socialist Parties) uyarlanan adıyla "ikibuçuk enternasyonalin ruhunun" temsilcisi olarak tanımlıyor, bu "merkezci eğilim"e karşı çıkılması gerektiğini belirterek Amerikalı "yoldaşlar Lore'a basında karşı çıkmalı, ona saldırmalılar" diyordu. Zinovyev ise daha sertti. Lore'un "Merkez Yürütme Kurulu'nda yer alıp almaması konusunda emin değilim. ... Bildirgede bunu çok nazik biçimde ifade ettik. Belki de bunu ona daha az nezaketle söylemeye mecbur olacağız. ... Amerikan partisi,

28 *Agy.*, s. 122 ve 115-122

29 *Agy.*, s. 93-95 ve 96-98.

Lore'la ilgili ne sorun olduğunu açıkça belirtmenin yol ve yöntemini bulacaktır..."[30] Bu ideolojik saldırı talimatı, sonunda, 1925'te Moskova'da, Lore'un ihracı ve "Loreizmin tasfiyesi" noktasına gelecekti.

6) FOSTER'IN İTİRAZI VE KEYK TOPLANTISI

Komintern kararıyla çoğunlukta olmasına rağmen parti yönetimi elinden alınan ve MYK'da azınlığa düşürülen Foster ekibinin güç zeminini artık esas olarak SEL ve sendikal çalışma alanındaki hegemonik konumu oluşturuyordu. Ruthenberg çoğunluğu ise şimdi Cannon'un da terk ettiği Foster hizbini tasfiyeye yönelmiş ve SEL'i hedef seçmişti.

Bu nedenle sendikal çalışma son derece keskin bir hiziplerarası çatışma alanına dönüşmüştü. Oysa tam da bu dönemde nesnel koşulların elverişsizliğine –ekonomik iyileşmeye, SEL'e karşı gerici sendika bürokrasisinin tecrit ve tasfiye politikasının kazanmış olduğu başarılara– karşın belirli sektörlerde partiye yeni imkânIar da ortaya çıkıyordu. Ne var ki, hizip rekabetinin ve çatışmasının olumsuzlukları bu fırsatların heba edilmesi sonucunu doğuruyordu.

Kongreden sonra yönetim hizbi partinin sendikal alandaki çalışmalarının Foster ekibinden alınması gayretlerini sürdürdü. Bir ara iş o noktaya geldi ki, SEL'in tasfiyesi bile tartışılmaya başlandı.

Çatışmalar ışığında tarafların gidebileceği tek yer elbette yine Moskova'ydı. Bu konuda Moskova'daki hava Foster ekibinin lehineydi. Komintern'in İkinci Kongresi'ndeki karar geçerliliğini korumakta ve Foster'a haklılık zemini kazandırmaktaydı.

30 515.1.257 (el yazısıyla s. 285).

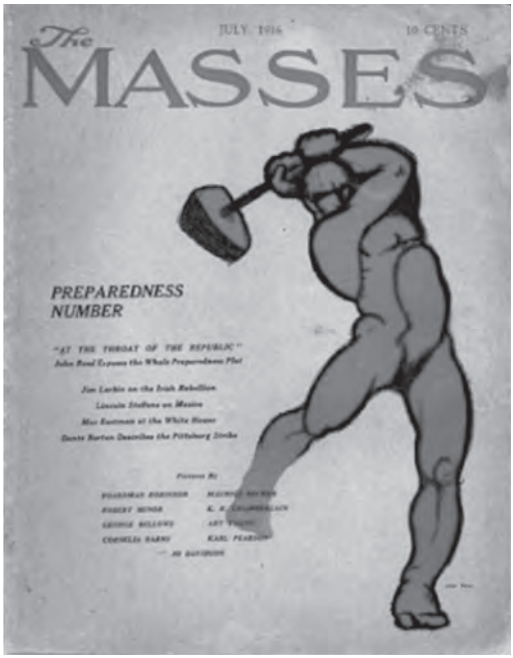

Marksist görüşlerin ifade edildiği etkili *The Masses* dergisinin Temmuz 1916 nüshası.

KEYK toplantısından önce 24 Aralık 1926 günü Genişletilmiş Plenum'un Rus ve Amerikan delegeleri Zinovyev'in bürosunda bir toplantı yaptılar. ABD'deki durumun ve parti taktiklerinin ele alındığı bu toplantıda Pepper ile Lovestone kendi hizbinin görüşlerini ayrıntılı biçimde anlattılar. Foster'ın Moskova'daki destekçisi Lozovosky de, Piatnitski gibi Rus delegelerle birlikte, SEL'in güçlendirilmesi gerektiğini savundu. Toplantıda, Buharin'le birlikte Stalin de vardı. SEL konusunda Stalin, Foster grubuna yakın bir tavır aldı ve "SEL, parti ile çeşitli muhalefet grupları arasında, sendikalar içinde ve aynı zamanda örgütlenmemiş işçi kitlesinde bir bağlantı (*connecting link*) ya da aktarma kayışıdır (*transmitting wheel*)" diyerek partinin SEL'e ilişkin bu görüşü koruması gerektiğini belirtti. Stalin ayrıca, Amerikalılara, "Hizip kavga-

sını durdurun. Bunun bir temeli yok. İşverenlerle, bürokrasiyle kavga edin, kendi aranızda değil," diye seslendi.[31]

Şubat ayında yapılacak KEYK toplantısı için 25 Ocak'ta hazırladıkları bir raporda Foster ile Bittelman, yönetimi "ultra solcu sekter amaçlarla SEL'i tasfiye etmeye çalışmak"la suçluyordu. İkili, bu süreç devam ederse, sendikal hareketteki birleşik cephe siyasetinin de terk edileceği uyarısında bulunuyordu: "Ultra sol sekter niyetlerle MYK şimdi SEL'i tasfiye etmeye çalışmakta ve onun yerine parti sendika fraksiyonları sistemi getirmeyi amaçlamaktadır. ... Ultra sol sekter bakışının ve sendikal pratiğinin bir sonucu olarak, MYK... sendikal çalışmada birleşik cephe politikasını tümüyle terk etmiştir. ... Sendikal çalışmaya yönelik saldırılarını ultra sol sekter bir bakış açısından yoğunlaştırmışlar sürekli olarak SEL'i daha derin bir tecrite zorlayan bir biçimde sendikalarda daha 'devrimci' çalışma talep etmişlerdir."[32] Bu metinde de "sabotaj"dan ve "SEL militanlarının tasfiyesi"nden şikâyet etmekteydi Foster ile Bittelman. Bu alandaki çatışma o boyutlardaydı ki, 1924 yılındaki Komintern tartışmalarında da, Foster, Ruthenberg-Pepper grubunun sendikal çalışmaları "sabote" ettiğinden şikâyet etmekteydi.[33]

12 Şubat 1926'da da Moskova'da Foster, Bittelman ve Browder KEYK'e partide SEL üyelerine karşı uygulanan "Hizipsel Tasfiye ve Diskriminasyon" örneklerini içeren 4 sayfalık bir liste sundular. Mektupta ayrıca, Ruthenberg ekibiyle birlikte davranan Cannon'un da "azınlık hizbi" olarak nitelendirilen yönetime karşı bu konuda kendilerine bir destek notu ilettiği ve "Parti basınındaki hizipçi faaliyetlere, parti içi demokrasinin ihlaline, yanlış sendikal çalışmalara" ilişkin olarak Moskova'da "enerjik ve ödünsüz bir mücadele" önerdiği belirtilmekteydi.[34]

31 Toplantı tutanağı için bkz. Parti Arşivi, 515.1.584.

32 Mektubun tam metni için bkz. Parti Arşivi, 515.1.581.

33 Bkz. 6 Mayıs 1924 konuşması, Komintern Arşivi, 495.37.4.30.

34 "Factional Removals and Discriminations by the Present CEC of the WP of A", 515.1.581.

Foster'ın itirazları 6. KEYK Genişletilmiş Plenumu'nun Amerikan Komisyonu'nda görüşüldü. Varılan kararda, Foster'ın parti yönetimine (MYK kompozisyonuna) ilişkin 1925 KEYK kararının değiştirilmesi isteği reddedildi. Buna karşılık sendikal çalışmaya ve SEL'e ilişkin olarak Plenum, Foster grubu lehine karar verdi. Buna göre, "sendikal hareketle yakın ilişkisi olan Foster ve taraftarları sendikal çalışmada asıl yetkili" olacaklardı. Kararda, Foster ve grubunun Parti Sendika Komisyonu'nda çoğunluğa sahip olmaları da belirtildi. Böylece parti yönetimi, yani MYK çoğunluğu Ruthenberg grubunda kalırken, Sendika Komisyonu da Foster ekibine emanet edildi. Fiilî ikibaşlılık böylece resmîleştirilmiş, Foster ekibinin bu alandan tasfiyesi önlenmiş oldu. Böylece partinin sendikal çalışmalarının "örgütlenmesi ve yönetilmesi" "tam serbesti"yle MYK'daki çoğunluğu KEYK kararıyla kaybetmiş olan Foster hizbine verilmiş oldu. Kararda, MYK'nın bu konuda "gereksiz denetim" (*petty control*) dayatmaması özellikle belirtildi. KEYK, talimatında, "kendi paylarına hizip kavgasından uzak duracak Yoldaş Foster ve arkadaşlarına karşı MYK çoğunluğunun mücadeleye girişmesine hiçbir şekilde müsaade edilemez," denildi. Kararda ayrıca, sendikal alanda birleşik cephe taktiğinin uygulanmasına dikkat edilmesi ve işçi hareketlerine hazırlıksız biçimde doğrudan parti adına müdahalelerden kaçınılması gerektiği vurgulandı. Buna koşut olarak da, komünistlerin kendilerini "öteki işçilerden asla tecrit etmemeye azami dikkat göstermesi" gereği belirtildi, "[a]yrılıkçı hareketler ve paralel sendika kurma hiçbir biçimde başlatılmamalı ve özendirilmemelidir" denildi. Ayrıca, SEL'in partiyle tam özdeşleşmemesi, daha geniş yığınları ve parti dışı sol hareketi kapsar biçimde yeniden örgütlenmesi istendi.[35] Bütün bunların tam da Foster'ın istediği şeyler olduğu açıktı. Foster hizbi politik alanda ve MYK'da kaybetmiş, ama parti içindeki güç mevziini SEL'i kazanmış, bu alandaki yaklaşımlarına destek elde etmişti.

35 Bkz. "Resolution on the American Question", Parti Arşivi, 515.1. 579.

Moskova'da bu kararlar doğrultusunda kimi örgütsel değişiklikler de yapıldı. Buna göre, 5 kişilik Politik Büro'ya iki asil, üç yedek üye eklenmesine karar verildi. 2 asil üyeden birinin Ruthenberg grubundan olması kararlaştırıldı. Foster ekibindense Bittelman yeni üye yapıldı. Üç yedek üyenin ikisinin Ruthenberg hizbinden, birinin de Foster grubundan olması belirlendi. Sekretarya ise kaldırıldı. Sendika Komisyonu üyeliklerine de Foster, Dunne, Browder, Johnstone ile Ruthenberg ekibinin Foster'a rakip olarak hazırladığı Gitlow seçildiler. Browder'in PROFİNTERN'de SEL temsilcisi olarak görev yapması da kararlaştırıldı. Anlaşmazlık durumunda ya da uygulamada sorun çıktığında KEYK temsilcisi'nin yetkili olacağı ve nihai kararı vereceği de kayıt altına alındı. Ortak mutabakat metnini, Çoğunluk adına Ruthenberg, Azınlık adına Foster ve KEYK adına da Finli komünist Otto Kuusinen imzaladılar.[36]

24 Mayıs'ta, o sırada KEYK bünyesinde görev yapan M. N. Roy imzasıyla Amerika'daki temsilci Gusev'e (Green) de bir mektup gönderildi. Bu mektupta Gusev'e Plenum kararlarının uygulanmasına nezaret etmek üzere bir süre daha Amerika'da kalması gerektiği bildirildi ve Foster grubunun sendikal alandaki çalışmalarının Politik Büro tarafından engellenmesine izin vermemesi istendi. Temsilciye aynı zamanda, Foster grubunun da sendika çalışması adı altında hizipçilik yapmasına engel olunması talimatı verildi.[37]

36 Parti Arşivi, 515. 1. 586.

37 Parti Arşivi, 515.1.587.

X

Komintern İstikrarı, Yeni Yönetim, Yeni Yönelişler

1924 başında Ruthenberg, "Komünizmin kapitalizmi devirme savaşımında gündelik mücadeleler başlangıç noktalarıdır," diye yazmıştı. Partinin hayatla, emekçilerle bağ kurma yolundaki arayışları ve Komintern'in bu konudaki kesin talimatları, önerileri birleşerek hareket içinde bir sinerji yaratmaktaydı. İlk adım zaten açık parti kuruluşuyla atılmıştı. Buradan hareketle de, ancak "sömürülen grupların her günkü yaşamlarından kaynaklanan mücadeleleri içinde yer alarak, onların davalarını savunarak, onların sözcüsü olarak, güvenlerini kazanarak, komünistler kapitalizmin kamçısı altında eziyet çeken herkesin önderi olmayı gerçekleştirebilir," diye devam ediyordu Ruthenberg.[1]

Parti bu yolda bir yandan birleşik cephe taktiğiyle ittifaklar politikasını oluşturmaya çalışırken, politik tutsaklar için kampanyalar düzenler, Siyahların ezilmesiyle ilgili çalışmalara eğilirken, elbette esas olarak da işçi hareketi ve sendikal çalışmalar üzerinde yoğunlaşıyordu.

1 C. E. Ruthenberg, "The Revolutionary Party", *The Liberator*, Şubat 1924'ten aktaran Philip Bart ve diğerleri (der.), *Highlights of a Fighting History; 60 Years of the Communist Party, USA,* New York, International Publishers, 1979, s. 21.

A) SENDİKAL MÜCADELE HAMLELERİ

1925 yılından başlayarak parti işçi hoşnutsuzluklarına daha fazla eğilmeye, sendikal çalışmada yoğunlaşmaya ve grevlere daha fazla müdahil olmaya girişmekteydi. Bir anlamda kabuk kırılmaya, hayata bu alanlarda da daha fazla müdahaleye başlanıyordu. SEL'in önceki çalışmalarının ve eski mevzilerinin de semeresinin alınabileceği yeni bir döneme giriliyordu.

Bu zor bir dönemdi.

1921-24 arası baskılar, işsizliğin etkileri, vs. sendikaları çökertti, sendikalı işçi sayısı azaldı. 1925'ten başlayarak da bu kez ekonomik canlanma sendikaları vurdu, işçilerin sendikalaşma eğilimindeki durgunluk sürdü. Muazzam bir propaganda aygıtıyla pompalanan "umut", Amerikan düşüne olan inanç, yoksulun hiç tükenmez ekmeği olmaya devam ediyordu. Bu arada hayatlar ve gelecek kararıyordu ama sermaye yoluna devam ediyordu. Umut patronlar için her şeye kadirdi...

Bu arada işçi-sendika çalışmaları da hizipçilikten son derecede olumsuz etkilenmekteydi. Daha önce değindiğimiz gibi, Komintern, parti yönetimini Ruthenberg ekibine, yani politik aydınlar kanadına vermiş ama onların isteklerinin aksine Foster'ın SEL aracılığıyla sendikal alandaki sorumluluğunun devam etmesini kararlaştırmıştı. Politik ve sendikal çalışma alanlarının bu biçimde hizipler arasında bölünmesi ciddi bir ikibaşlılık anlamına geliyordu. Foster grubu, yönetimdeki aydınlar ekibinin politik proje ve yaklaşımlarının, sendikal kanadın sendika bürokrasisi ve parti dışındaki sol kanatla ilişkilerini, birleşik cephe taktiğine uymayan bir "sol sekterlik"le bozduğundan şikâyetçiydi. Buna karşılık, yönetim de bu alanı siyasete "dar" bakan Foster'ın bir feodal beyliği olarak görmekte ve bu yapılanmayı tasfiyeye yönelmekteydi. Sendikal çalışma elbette partinin stratejik önem taşıyan bir alanıydı. Buradaki taktik ve yöntemlerle parti yönetiminin politik hedefler ve vizyonunun çelişmesi, sürdürülmesi mümkün olmayan bir yarılma/gerilim yaratmaktaydı. Bu neden-

le de hizipler arasındaki çatışmayı iyice alevlendiren bir durum ortaya çıkmıştı. Birbiriyle bağdaşmaz ve antagonistik çelişkiler içeren yaklaşımlar, hizip mücadelesini daha da yıkıcı hale getiriyor, bu arada partinin, örgütsüzlerin sendikalaştırılması ve işkolu sendikacılığı kampanyası gibi hayati politikalarının yürütülmesinde ve doğrudan müdahil olmaya başladığı grevlerdeki strateji, taktik ve hareket kabiliyetine darbe vuruyordu.

Daha önce de gördüğümüz gibi, SEL, mevcut (gerici) sendikaların içinde çalışarak oralardaki işbirlikçi bürokratların tasfiyesini sağlamaya, bu arada geleneksel işçi hareketinin sol kanadıyla işbirliği ve birleşik cephe içinde gündelik mücadelelerde yer almaya ve kısmi reform taleplerini savunmaya özel önem veriyordu. Dolayısıyla da Foster ekibi, "paralel (devrimci) sendikalar kurma" ayrılıkçılığına (ikili sendikacılık) şiddetle karşıydı. Bu, Komintern yönetiminin Lenin'den başlayarak o sıradaki siyasetini yansıttığından Moskova'nın desteğini de arkalarına almış durumdaydılar. Özellikle, Uluslararası Kızıl Sendikalar Birliği (*Red Labor Union International*) Başkanı Lozovski, Foster'ın Moskova'daki baş müttefiki ve koruyucusuydu. Buna karşılık Ruthenberg hizbi, onları salt işçicilikle, "AİF fetişizmi"yle, işçi aristokrasisine bağlılıkla ve dolayısıyla da "sağ oportünizm"le suçlamaktaydı.

Partinin "Amerikalı-aydın" vitrini spekülatif, hizipçi, teorik fantezilerle örülmüş düşlerle deneyler yaparken Foster'ın sendikal anlayışı da, daha gerçekçi olmakla beraber, sorunluydu. Foster de sendikacılıktan gelmişti ve sendikalara, sendikal çalışmaya aşırı önem vermekteydi. Daha önce de gördüğümüz gibi, onun için önemli olan teori, siyaset ya da amiyane tabirle laf değil, pratikti; militanlar sendikalarda çalışkanlıkları, özverileri ve devrimci tavırlarıyla örnek olacaklar, işçinin ekonomik taleplerini savunacak, işçileri böylece ikna edecek, gerici bürokrasiyi tasfiye ederek sandikalara hâkim konuma geleceklerdi. Bu da işçi sınıfının siyasetine hükmetmenin ve devrime yürüyüşün zeminini oluşturacaktı. Aslında bu "ekonomist" yaklaşım ve kapitalizme

içkin sendikal mücadeleye farklı (devrimci) anlamlar yüklemek, sendikacı kökenine çok uygundu Foster'ın. Bir yazarın isabetle belirttiği gibi, Foster, Dünya Sanayi İşçileri Örgütü'nden "ikili sendikacılık" anlayışına karşı olduğu için ayrılmış, Rusya'da Lenin ve Bolşeviklerin, ayrı sendikalar kurmak yerine var olan sendikalar içinde çalışılması gerektiğini savunduklarını görünce, biraz da bu dolayımla komünist saflara katılmıştı, "stratejik değil taktik avantajlar" görmüştü.[2]

Partinin ve SEL'in çalışmaları çok zor koşullar altında yürütülmekteydi. Her yerde işverenler ve güvenlik güçleri, hatta sivil muhafazakâr ve faşist gruplar komünist kadrolara karşı müthiş bir sertlikle karşı çıkıyorlardı. Parti içi çatışmalar da durumu zorlaştırıyordu. Yine de kadroların bilinçli ve özverili katkılarıyla pek çok yerdeki grevlerde parti etkin biçimde öne çıkıyor, yavaş yavaş işçilerle bağlarını güçlendirme imkânını yakalamaya başlıyordu. İkilem ortadaydı: Foster'ın anlayışında ve Komintern direktiflerinde yer aldığı gibi gerici sendikalar içinde çalışma yöntemi benimsenince sağ içinde sıkışma, hatta erime oluyor, sarı sendikacılığın suç ve aymazlıklıklarına ortak olma görüntüsü ortaya çıkıyor, aldatma ve düpedüz dolandırılmayla karşı karşıya kalınıyor, işbirlikçi/reformcu suçlamalarına muhatap olunuyordu. Buna karşılık, ikili sendikacılık ve sol sekter tutum da dışlanmayı, tecriti, federasyonlardan kovulmayı getiriyor, işlevsizleşme, mücadele dışına düşme, elde edilen mevzilerin kaybedilmesi, daha kötüsü de sınıftan ve hayattan kopma gibi sonuçlar doğuruyordu.

1) PASSAIC GREVİ

İşte bu koşullarda, New Jersey'deki Passaic tekstil bölgesinde parti ve ülke tarihine geçecek bir durum ortaya çıktı. O dönemde, ABD'deki tekstil işkolunda sendikasızlık hâkimdi ve çoğun-

2 Victor G. Devinatz, "The Labor Philosophy of William Z. Foster: From the IXX to the TUEL", *International Social Science Review*, cilt 71, sayı ½, 1996, s. 9.

luğunu göçmenlerle kadınların oluşturduğu işçiler son derecede kötü koşullar altında çalıştırılıyor, acımasızca sömürülüyorlardı. İşçilerin işbirlikçi sendikalar dışında örgütlenmeye çalışmaları ya da şikâyetlerini dile getirmeleri beraberinde işten atılmayı getiriyordu. İşverenlerce oluşturulmuş bir kart sistemine göre işçiler izlenmekte, bir yerde işten atılan işçi başka hiçbir yerde işe alınmamaktaydı.[3]

1925 yılı başında New England bölgesi tekstil şirketleri işçi ücretlerinde yüzde 10'luk bir kesintiye gitmişlerdi. Amerikan Emek Federasyonu'na bağlı mevcut sendikalar bu konuda pasif davranmış, işçileri yalnız bırakmıştı. Aynı yılın Ekim ayında da bu sefer Passaic bölgesinde yüzde 10'luk ücret kesintisi devreye sokuldu.

Albert Weisbord

3 Philip S. Foner, *History of the Labor Movement in the United States,* cilt 10, New York, International Publishers, 1994 s. 145.

Bu arada Albert Weisbord adlı bir parti üyesi bölgede aktif bir biçimde çalışmaktaydı. Weisbord, New York Şehir Koleji'nde okumuş, orayı birincilikle bitirdikten sonra da Harvard Üniversitesi'nden mezun olmuş parlak bir entelektüeldi. Bir giyim fabrikası sahibi olan babasıyla, işçileri örgütlediği için bozuşmuş, daha sonra da proleterleşme adına iplik işlemesini (dokumacılık) öğrenmiş, tekstil işçisi olmuştu. Bu gelişmeler sırasında Weisbord, New England bölgesinde bir ipek fabrikasında işçi olarak çalışıyor ve orada işçileri örgütlemeye uğraşıyordu. Passaic'teki durum üzerine parti tarafından oraya gönderilmiş ve bir birleşik cephe çalışması yapması talimatı verilmişti.

Weisbord'un kendine özgü bir kişiliği vardı. Kendini çok önemsiyor, kimseyi beğenmiyor, herkese tepeden bakıyordu. Aşırı tutum ve tepkileri de sorun yaratmaktaydı. Geçimsiz, hırçın ve buyurgandı. Buna karşılık son derecede fedakâr, çalışkan ve çok iyi bir hatipti. Pepper'ın Moskova'ya alınmasından sonra Ruthenberg hizbinin en etkin üyesi konumuna gelen Jay Lovestone'a yakın olan Weisbord kısa zamanda mücadeleci kişiliğiyle ve aktif bir militan olan karısı Vera'yla birlikte işçilerin gözbebeği olmuştu. Weisbord, Passaic'te bir Birleşik Cephe Komitesi kurdu ve burası aidat toplayan, kimlik kartları dağıtan bir sendika şubesi gibi çalışmaya başladı. Komünistler Amerikan Emek Federasyonu'na bağlı bir sendikayla birlikte çalışmayı yeğlerlerdi ama onların bu işlere karışmamasıyla yük, paralel bir sendika da kurmadan, komitenin omuzlarına yüklenmiş oldu. Daha önce kimi parti üyelerince kurulmuş benzer yapılarla ve küçük hücrelerle birlikte etkin bir örgütsel altyapı artık hazırdı Passaic'te.[4]

4 Weisbord'un bütün süreci anlatan kitapçığı için bkz. Albert Weisbord, *Passaic: The Story of a Struggle Against Starvation Wages and for The Right to Organize Told by Albert Weisbord,* Chicago, Daily Worker Publishing Co., 1926. Bu kitapçık ve Weisbord ile karısı Vera'yla ilgili daha fazla bilgi için Albert-Vera Weisbord Vakfı'nın internet sayfasına bakılabilir; http://www.weisbord.org. Kitapçık için ayrıca bkz; https://archive.org/details/PassaicTheStoryOfAStruggleAgainstStarvationWAgesAndForTheRightTo_854.

21 Ocak 1926'da Birleşik Cephe Komitesi'ne bağlı bir işçi, "ajitasyon faaliyetleri"nde bulunduğu gerekçesiyle çalıştığı fabrikadan atıldı. Bunun üzerine işçiler 45 kişilik bir komite kurdular ve söz konusu fabrika yönetimine taleplerini ilettiler. Fabrika idaresinin yanıtıysa, bu 45 işçinin tümünün işine son vermek oldu. Bu durumu protesto etmek için ilk olarak 25 Ocak 1926 günü beş bin işçi iş bıraktı. Bir hafta içinde öteki fabrikalardan katılanlarla birlikte iş bırakanların sayısı sekiz bine yükseldi. İşçilerin talepleri; ücret kesintisinin geri alınması, kesilen paraların geri ödenmesi, haftada 44 saat çalışılması, sendika kurulmasının kabulü ve daha iyi çalışma koşullarının sağlanmasıydı.[5]

Passaic Grevi

Kısa süre içinde grev dalgası bütün bölgeyi sardı ve 16.000 işçinin katıldığı görkemli bir direniş ortaya çıktı. İlk kez komünistlerin önderliğinde bu kadar büyük bir grev yapılmaktaydı.

5 Bkz. Weisbord, Agy; Foner, "TUEL...", *Age*., s. 148; Ben Gitlow, "The Passaic Textile Workers Strike", *Workers Monthly,* cilt 5, sayı 8, Haziran 1920, s. 347-351; https://www.marxists.org/history/usa/culture/pubs/wm/1926/v5n08-jun-1926-1B-WM.pdf

Passaic grevcilerinin oluşturduğu yemek hizmeti (mutfak) için yardım çağrısı önünde çocuklar.

Passiac de o zamanlardaki bütün grevler gibiydi; işçiler büyük bir özveriyle kahramanca direniyor, büyük zorluklara göğüs gererek yaşam savaşı veriyorlardı. Sermaye ise devlet zorundan kiralık sokak çetelerine, faşistlerden kışkırtıcı ajanlara, basından işbirlikçi sendika bürokrasisine, her türlü aracı acımasızca kullanıyordu. Zorbalık, silah, propaganda, polis, linç, cinayet, sabotaj,

kışkırtma, politikacı, sendikacı, gazeteci, liberal, sokak serserisi, binbir kılıkta işçinin karşısına dikiliyordu.

Ne var ki, Passaic'te durum farklıydı. Komünistlerin devreye girip önderliğe gelmesiyle sermaye saldırıları dev dalgayı durdurmaya yetmedi, grev dalga dalga büyümeye başladı. İşgücünün yüzde ellisini oluşturan kadın işçiler bu grevde ön saflardaydılar. Örgütlenme mükemmeldi. Çocuk bakımından sosyal etkinliklere, aşevlerinin kurulmasından eğitim faaliyetlerine, kamuoyunu aydınlatma etkinliklerinden savunma birliklerinin örgütlenmesine, gösteri yürüyüşlerinden haftalık gazete çıkartılmasına, hukuki ve tıbbi yardım organizasyonları oluşturmaya uzanan son derecede başarılı ve etkin bir çalışma yürütmekteydi Weisbord önderliğindeki komünistler ve Birleşik Cephe Komitesi. Passaic direnişi giderek bütün ülkenin gündemine oturdu. Pek çok yerde işçiler, demokratlar, ilericiler her alanda yardım inisiyatifleri kurarak grevcilere destek yağdırmaya başladılar. Tabii karşı taraf da saldırılarını ve kışkırtmalarını yoğunlaştırdı. Grevcilere karşı tam bir polis terörü uygulanmakta, işverenlerin kiraladığı faşist çeteler de saldırılarını yoğunlaştırmaktaydı. Böylece kısa süre içinde Passaic bir ülke meselesi haline geldi.

Bu arada gelişen sürece iki unsur baskı yapmaktaydı. Bir yandan işverenler direniyor, özellikle önde komünistler olduğu için bilinçli bir sınıf kararlılığıyla işçilerle pazarlığa yanaşmıyorlardı. Öte yandan, parti içinde de, ikili sendikacılığa gitmeden grevin selameti için sürecin ve grevin Amerikan Emek Federasyonu'na bağlı Birleşik Tekstil İşçileri Sendikası'na (BTS) devri tartışılıyordu. Parti yönetimi, grev dalgasını başka bölgeleri de kapsayacak biçimde genişletilmesini savunan Weisbord'a karşı grevin uzun süre devam edemeyeceği endişesiyle farklı bir çözüm düşünmekteydi.

Grevin başlangıcında Ruthenberg ile Foster Moskova'da Komintern toplantısındaydılar. Daha başta Foster ekibinden, Weisbord Komitesi'nin bir "paralel sendikaya dönüşme" riskine karşı homurtular yükselmeye başlamıştı bile. Ruthenberg'in kur-

mayları bakımındansa Passiac ilk kez komünistlerin doğrudan önde oldukları örnek bir deneme olarak anlamlıydı. SEL'i tasfiye edip Foster'ın partideki güç zeminini ortadan kaldırmayı planlayan Ruthenberg ekibi için tümüyle AİF dışında ve neredeyse bağımsız bir "paralel sendika" gibi davranan Passaic Birleşik Cephe Komitesi'nin ilk başarıları bu bakımdan önemliydi ve Foster'ın "AİF fetişizmi"ni kırmanın etkin bir yoluydu.[6] Karşı hizipten Weisbord'a Foster ekibi zaten güvenmiyordu. Grevi genişletmeye kendi grubu da, yani Ruthenberg yönetimi de karşıydı. Onlar için, daha sonraki başarısızlığın Foster'a yüklenmesi ve onun yaklaşımlarını itibarsızlaştırması yeterli kazanımdı.

O sıralarda Komintern ve Rus partisi içindeki gelişmeler çerçevesinde uluslararası komünist harekette "sol sapma" ana tehlikeydi ve dolayısıyla "paralel (devrimci) sendika kurmak", mahkûm edilen sol sekter bir tutum olarak değerlendiriliyordu. Bu zaten mevcut sendikalar (yani AİF) içinde kalınıp sol kanatla birlikte mücadele edilmesini savunan Foster ekibinin de görüşüydü. Onlar Weisbord'un bir sendika gibi çalışan Birleşik Cephe Komitesi'nin bir paralel sendikaya dönüşme olasılığından rahatsızdılar. Ruthenberg hizbi bakımından da Moskova'daki hava belirleyiciydi elbette. Ayrıca grevin devamı da zorlaşmakta, mali sorunlar, baskılar, çözümsüzlüğün kemikleşmesi, grevcileri de partiyi de zora sokmaktaydı. Dolayısıyla iki hizip arasında bir çıkış yolu bulunması konusunda zımni bir görüş birliği vardı. Bu "çözümü" kolaylaştıran bir etmendi.

Sonuçta, grevin AİF'e bağlı Birleşik Tekstil Sendikası'na devri kararlaştırıldı. Tabii bu durumda, asıl hedef olan Weisbord'un geri çekilmesi gerekiyordu. Bu hem sendikanın hem de işverenlerin şartıydı. Parti MYK'sı bir bütün olarak bunu kabul etti. Bu komünistlerin sahayı bütünüyle terk etmeleri anlamına geliyordu elbette. Bu biçimde "havlu atmak", belki bir yanıyla grevi kurtarmak ve işçilere daha fazla zarar gelmesini önlemek içindi, ama elbette

6 Palmer, *Age*., s. 257.

başka faktörler de kararda rol oynamıştı. Foster ekibi, AİF dışı maceralara ve paralel sendika mecralarına karşı aşırı duyarlılık gösterirken öteki hizipler de Foster'ın yıpratılmasını yeterli bulup geri çekilmeyi yeğlediler. Kuşkusuz Moskova'nın da gelişmelerde payı vardı ve "ultra sol"a karşı Rus partisi ve Komintern içinden uluslararası hareketin bütün partilerine yansıtılan tavrın bir kurbanı da, istenmese de, Amerika'da Passaic grevi olmuşu.[7]

Grev Eylül ayında Birleşik Tekstil Sendikası'na devredildikten sonra dört aydan biraz fazla bir süre daha sürdü ve sonunda bir anlaşmaya varıldı. Ücret kesintisi geri alındı ama sendikalaşma hakkının tanınmasında bir sonuç elde edilemedi. Zaten işbirlikçi sendikanın da bu tür konularda ısrarcı olmaya niyeti yoktu. İşçilerin hoşnutsuzluğu üzerine de sendika, Passaic şubesini komünistlerin yardımcı oldukları bir başka greve destek verdiği gerekçesiyle feshetti.[8] Zamanla, işbirlikçi sendika bürokrasisi oradaki sendikalaşmayı unuttu ve işçilerin kara listelere alınması, baskı altında tutulması sürdü. En önemlisi de, işçilerin örgütlenme hakları asla tanınmadı. Sonuçta, işçiler ve komünistler bakımından görkemli direniş ve büyük özveriler istenen sonuçları getiremedi.

Devlet-sermaye (işveren-polis-yargı) saldırıları, basının uğursuz manipülasyonları,"sivil toplum"'un faşist kıyıcılığı, işçi sınıfının "kaçak güreşi", sendika bürokrasisiyle sosyal demokrasinin bildik ihaneti, parti yöneticilerinin basiretsizliği, hep birlikte, partiyi ve işçi sınıfını yenilgiye uğratabildiler.

Weisbord ise bir süre sonra partiden ayrıldı ve Troçkistlerle birlikte hareket etmeye başladı. Daha sonra onlardan da ayrıldı ve karısıyla birlikte bir dergi çıkartarak, kitap yazarak, iki kişilik bir grup olarak örgütsüz biçimde siyasal faaliyetlerine devam ettiler.

---

7 Bu iddiayı dillendirenlerden bkz. Bert Cochran, *Labor and Communism: The Conflict That Shaped American Unions*, Princeton, N.J., Princeton University Press, 1977. s. 32.

8 Buhle, *Encyclopedia*..., *Age*, s. 560.)

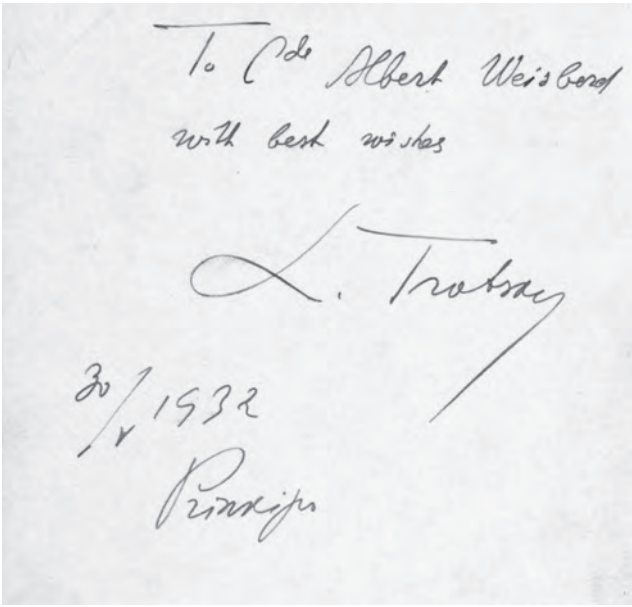

Troçki'nin Büyükada'da kendisini ziyaret eden Weisbord'a imzaladığı kitap sayfası.

Daha sonra, bu işten yara alan Foster da, grevin BTS'ye devrinin, komünistler yüzünden çözüme yanaşmadıklarını iddia eden "patronların blöfünü karşılamak" amacıyla gerçekleştirildiğini ve bunun bir "hata" olduğunu kabul etti.[9] Foster'a bir eleştiri de Moskova'dan, Lozovski'den geldi: Komintern'in, "herhangi bir form altında paralel sendikacılığa karşı" kararına rağmen "yine de Passaic'teki taktiklerinin yanlış olduğunu düşünüyorum" diye yazdı Lozovski. "İşverenlerin ve sendika bürokrasisinin taleplerini yerine getirmek için Weisbord'u feda etmen, sonun başlangıcıydı." Lozovski'e göre, Foster, "bir sendika kurmak ve yönetmekten korkuyor"du.[10]

9 Bkz. Foster, From Bryan to Stalin, *Age*., s. 202.

10 Aktaran Johanningsmeier, *Age*., s. 228; ayrıca, Foner, History of the Labor..., *Age*., s. 162; Palmer, *Age*., s. 259.

Militanlar ve işçiler kahramanca direniyorlardı ama perde arkasında hizip başları, yöneticiler, şefler birbirlerinin kuyusunu kazmakla, bu yolda gözleri kulakları Moskova'da, bin bir türlü entrikalarına ideolojik/teorik bahaneler uydurmakla meşguldüler. Elbette bazıları için gerçekten önemli ilkelerin savunulması da söz konusuydu ama ne yazık ki hizipler çatışmasında bunlar da güme gidiyordu. Amerikan komünizminin trajedilerinden biri tam da buydu.

2) KÖMÜR OCAKLARINDA VE DİĞER İŞKOLLARINDAKİ MÜCADELELER

Öteki işkollarındaki sendikal mücadelede de durum farklı değildi. İşçi militanlar, parti üyeleri, komünist sendikacılar son derecede olumsuz koşullarda, aşılması neredeyse olanaksız engellere karşın sahada büyük özverilerle mücadele ediyorlardı.

Ne var ki, en başta parti içindeki yıkıcı güç ve kariyer kavgasına indirgenmiş hizipçilik, savaşımın her aşamasında harekete ölümcül darbeler vuruyordu. Örneğin, New York çevresindeki tekstil işçilerinin yığınsal grev hareketlerinde, Ruthenberg ekibinin kendi hiziplerinden Benjamin Gitlow yöneticiliğinde ve Merkez Komite bünyesinde kurmuş oldukları Tekstil İşkolu Komitesi ile aynı kurumsal çerçeve içindeki (Foster denetimindeki) eski Sendika Komisyonu birbirleriyle mücadele etmekten asıl işlerini yapamaz hale gelmişlerdi. Sonuçta, çeşitli alanlarda çalışan on binlerce tekstil işçisinin farklı üretim alanlarına yayılan grev dalgası her defasında yenilgiyle sonuçlandı, işçiler patronların insafına terk edildi.

1925 yılında SEL, John Lewis adlı işbirlikçi-tasfiyeci sendikacının mafyavari yöntemlerle yönettiği Birleşik Maden İşçileri Sendikası'nda "Sendikayı Koru" sloganıyla büyük bir mücadele başlattı yönetime karşı. Grevlerle, seçim kampanyalarıyla birkaç yıla yayılarak yürütülen kampanya Lewis'i alt edemedi ve bir sendikal bölünme yaşandı.

İşçilerin, özellikle de göçmenlerin barbarca sömürüldükleri kömür ocaklarında da parti az sayıda kadroyla ölümcül sosyal/politik/hukuki atmosferde büyük direnişler örgütlemeye çalıştı, 150.000'den fazla madencinin 1925-26'daki büyük grevlerine tüm zorluklara karşın aktif biçimde katıldı. Örneğin, 9 Ocak 1925 tarihinde partiye yazdığı bir raporda bölge yöneticisi, Pittston kömür bölgesinde 12.000 işçinin başlattığı grevde parti çevresinden sadece "10 İtalyan yoldaş" ile "partiye yeni katılmış belki birkaç Litvanyalı" işçinin, şikâyet komitesinde de sadece bir partilinin görevli bulunduğunu yazıyor, güçsüzlükten yakınıyordu.[11] On binlerin ayağa kalktığı antrasit bölgesinde 200 parti üyesinin olduğunu yazan Sekreter Ruthenberg, bir görevliye yirmi üye bulup bir "ilerici madenciler komitesi"nin neden kurulamamış olduğunu soruyor, "Bunun için bir gün yeterlidir" diye yazıyordu.[12] Ama Ruthenberg'in unuttuğu bir şey vardı. Bölgedeki korku, patron baskısı, devlet zoru, sendikacı ihaneti dışında hizipçilik de parti faaliyetlerine engel oluşturuyordu. Partinin kömür grevleri sürecinde bölgede ulaştığı en yüksek üye sayısı 1926'da ancak 200 oldu ve bu da '20'lerin sonlarında 50 civarında bir sayıya oturdu.[13] Ruthenberg hizbi maden hareketliliğini, SEL'i devre dışı bırakmanın, yeni örgütlenmelerle Foster ekibinin yeni sendika kurmaya olan karşıtlığını aşmanın ve kendi yaklaşımlarının başarılı örneklerini oluşturmanın fırsatı olarak görmekteydi. Bunun için de Gitlow takımı "sol sendikacılık" maceralarına girişiyor, parti içinde yeni sürtüşmeler, gerginlikler ortaya çıkıyordu. Sonuçta da, işçilere ve militanlara birleşik bir sağlıklı perspektif verilemiyor, ciddi bir önderlik oluşturulamıyordu. Art arda gelen yenilgilerle de hem genel olarak işçilerin

11 Bkz. Walter T. Howard (der.), *Anthracite Reds: A Documentary History of Communists in Northeastern Pennsylvania during the 1920's*, Universe, Inc., New York, 2004, s. 114.

12 Agy., s. 144.

13 Walter T. Howard, *Forgotten Radicals: Communists in the Pennsylvania Anthracite, 1919-1950*, Lanham, Maryland, University Press of America, Inc., 2005, s. 17, 33 ve 46.

hem de partililerin umutları kırılıyor, moralleri bozuluyor, kararlılıkları törpülenmiş oluyordu.

Madenlerde yönetimin Gitlow aracılığıyla SEL dışında çalışmalar yapması sadece Foster ekibinde değil, onların itirazlarını görüşen Genişletilmiş KEYK Plenumu'nun kararında da tepkiyle karşılanmıştı. Nitekim Amerikan Plenumu'nun daha önce değindiğimiz sendikal çalışmalar konusunda Foster'ın itirazlarına hak verdiği ve SEL çalışmalarının onun önderliğinde yürütülmesi ve parti yönetimince desteklenmesi gerektiğini bildiren kararında, yönetimin SEL dışında ayrı sendikalaşmayla faaliyet göstermesi, antrasit madenlerindeki çalışmalar örnek gösterilerek eleştirilmişti. Komisyon kararının ilgili bölümünde "birleşik cephe taktiğinin her yerde uygulanması" ilkesi vurgulanmış, "[yakınlarda antrasit madencileri grevinde yapıldığı gibi] Kitlelere doğrudan Komünist Parti adına hazırlıksız biçimde yönelinmesi arzu edilen sonuçları vermemektedir ve dolayısıyla da bundan kaçınılmalıdır," denmişti. Kararda, "komünistlerin kendilerini [komünist olmayan] işçilerden asla izole etmemeye azami özen göstermesi" gerektiği belirtilmiş, "[a]yrımcı hareketler ve paralel sendikalar kurulması herhangi bir biçimde kışkırtılmamalı ve özendirilmemeli," denilmiştir. Kararda, "Sadece komünistleri değil, ayrıca sempatizan ve parti dışı işçileri de kucaklamaya çağıran bir örgütlenme resmî olarak saf bir komünist programa sahip olamaz ve olmamalıdır," diye açıkça yazılmıştır.[14] Sonunda, ancak Komintern'in dayatmasıyla Foster ve SEL yeniden sendikal çalışmada tam yetki sahibi kılınınca daha gerçekçi bir yola girilebildi.

Bu dönem, sendikal mücadele alanında büyük kavgaların verildiği, emek harcandığı ve fakat aynı zamanda korkunç baskılar karşısındaki yenilgi dönemiydi; sendikal alandan dışlanmanın, yaşandığı, işçilerle ilişkilerin koparıldığı uğursuz yıllardı. Yine de parti hayata dahil oluyor, sınıfla buluşuyor, pratiğin içinde bileniyor, deneyim kazanıyordu.

14 Parti Arşivi, 515.1.579 (Kararın 5. sayfası).

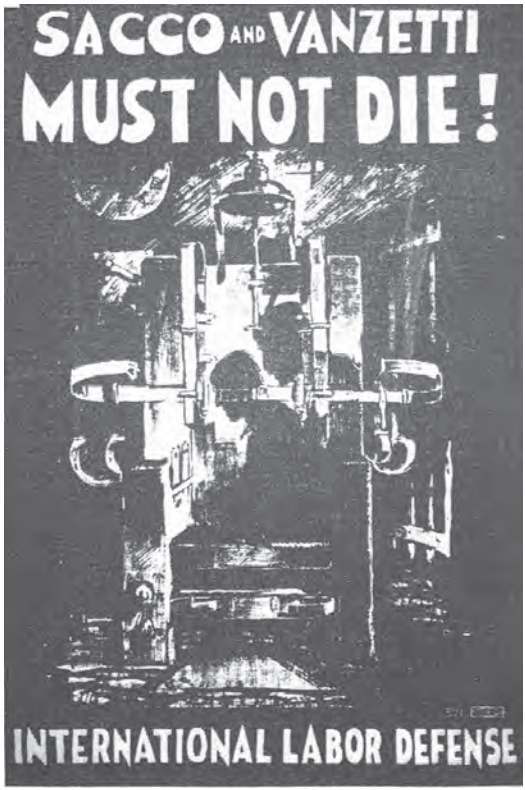

ILD posteri: "Sacco ve Vanzetti Ölmemeli!"

Sonuçta sendikal çalışmaların genelindeki sıkıntı ve ikilem belliydi: Var olan gerici sendikalar içinde çalışmak işbirlikçiliği, kuyrukçuluğu, reformizme kapılmayı getiriyor ve bu arada baskılara, şantajlara, kovulmalara zemin hazırlıyordu. Sendika bürokrasilerinin belirlediği çerçeve içinde hapsolmak, muğlak bir "sol blok"a bağlı çalışmak, düzeni aşan militan sendikacılığı zora sokuyordu. Buna karşın ikili sendikacılık deneyimlerinde çoğu kez işçilerle ilişki kurulamıyor, patronlar ve sendikacıların hemen karşıt harekete geçmesini davet ediyor, baskıların artmasına neden oluyor, üye olanlara, güvenilir kadrolara ve bilinçli işçilere bu ter-

cihlerinden dolayı büyük zararlar veriyordu. Üstelik tecrit içinde kıstırılınca faydalı da olunamıyordu. Patronlar bu türden sendikalarla görüşmeyi reddediyor, uzun süreli dayanma imkânları da olmayınca çeperindeki işçiler, üyeler, kadrolar sonunda çaresizliğe yenik düşüyorlardı. SEL adına değil de doğrudan parti adına girişilen faaliyetler, sadece kadroların açığa çıkması ve ilişkilenen işçilerin işten atılmalarıyla sonuçlanabiliyordu. Bu gibi durumlarda toplumsal dinamikleri ve ittifakları harekete geçirmek de mümkün olamıyordu.

3) ULUSLARARASI İŞÇİ SAVUNMA ÖRGÜTÜ

Partinin sendikal çalışmaları pek çok engel ve baskı karşısında tıkanma noktasına geldiği, ek olarak ekonomik canlanmayla birlikte sendikaların zora girdiği bir ortamda bir atılım ihtiyacı kendini dayattığında, Komintern'in de desteği ve cesaretlendirmesiyle 1925 yılında Uluslararası İşçi Savunma Örgütü (*International Labor Defense*-ILD) kuruldu. Kökenleri daha önceleri Moskova'da devrimcilerle dayanışma amacıyla kurulmuş olan Devrim Savaşçılarına Uluslararası Yardım Derneği (*International Society for the Aid of Revolutionary Fighters*) olan ve Moskova'da Haywood ve Cannon gibi Amerikalılarca ABD'de de benzeri girişim önerileriyle yaşama geçirilen bu tür örgütlenme esas olarak Avrupa'da ve ABD'de işçilere, sendikacılara ve emek örgütlerine yapılan sistematik saldırılara karşı bir savunma mekanizması, hukuki yardım ve insan hakları örgütlenmesi, sivil toplum kurumuydu. Mali katkıları esas olarak Komintern'in "Kızıl Yardım" ağından gelen ve parti dışı bir oluşum olarak farklı görüşlerden bireylerin, çeşitli sendika ve işçi kurumlarının üye olduğu bu yapılanma parti çalışmalarında çok yararlı bir cephe işlevi görmüştü.

Özellikle 1921 yılında, bir soygun ve cinayet suçlamasıyla şaibeli bir yargılama sonucunda idama mahkûm edilen iki İtalyan anarşistinin, Nicolo Sacco ile Bartolomeo Vanzetti'nin infazının

durdurulması için yapılan dünya çapında yaygın kampanyada etkin bir rol alan ve partiye de bu türden hukuki ve sosyal alanlarda geniş çalışma alanları açan bu örgüt, ergenlik açılımının bir aracı oldu. Zamanla yetkilisi konumunda olan (Ulusal Sekreter) Cannon'un kendi çevresinin etki alanına giren ve parti içindeki üçüncü hizbin bir organı olarak algılanan ILD de hizipçiliğin araçlarından ve kurbanlarından oldu, ama yine de yararlı işlevlerini sürdürdü. [15]

B) PARTİNİN DURUMU, TEMEL SORUNLAR

Bu noktada ülkedeki ve partideki durumun özet bir fotoğrafının çekilmesi yararlı olacaktır.

4. Kongre, Komintern müdahaleleriyle sona ermiş ve artık yeni yörüngesinde partinin yolu açılmıştı. Parti yönetimi Komintern desteğiyle güçlenmiş, hizipler arası mücadelede bir durulma beklentisi ortaya çıkmıştı. Parti ergenliğe geçme çabaları içindeyken, temel sorun "Amerikalılaşmak" ve bu arada ilk olarak "vitrin"in daha Amerikalı bir görünüm kazanmasını gerçekleştirmekti. Bu konuda elbette daha alınacak çok yol vardı ama adımlar atılmaya başlanmıştı. Devrim beklentilerinin geri plana düşmesiyle eski keskinliklerin törpülenmesine geçilmiş; beklentiler, hedefler normalleşmiş; toplumla ve emek dünyasıyla bağlar kurulmaya, farklı kesimler, tabakalar, kurumlar ve örgütlerle ittifak-işbirliği ilişkilerinin kotarılması yönünde adımlar atılmaya başlanmıştı. Tökezlemelerle de olsa tecrit kırılırken uzun vadeli politik çalışmanın önemi kavranmıştı. Görece gerçekçi perspektiflerle birlikte Amerika'ya ilişkin çok yavaş biçimde asimilasyon-entegrasyon eğilimi en azından yönetim kadrolarında belirginleşmişti.

Buna karşın, kemikleşmiş sorunların aşılması önünde hâlâ çok büyük engeller vardı. Partinin kendi iç sorunlarının yanında burjuvazinin, devletinin ve işbirlikçi kesimlerin saldırıları

15 Bu konuda Cannon'u odak alan geniş bilgi için bkz. Palmer, *Age*., s. 253-284.

sürmekteydi. Bu arada Amerikan emperyalizmi hegemonyasını özellikle Pasifik'te yayma girişimlerine daha cüretkâr biçimde başlamıştı. Yeni bir savaş tehlikesi, egemenler bakımından ülkede iç disiplin ihtiyacını arttırıyor, bu yeni baskıları gündeme sokuyor, toplumdaki şoven ve militer değerlerin de canlanmasıyla Ku Klux Klan gibi faşist örgütlenmeler güçleniyor, sol üzerindeki devlet terörü yanında sosyal baskı da ağırlaşıyordu. Buna ek olarak, Coolidge başkanlığı döneminde Amerikan kapitalizmi durgunluğu geride bırakmış ve yükselişe geçmişti. Bu, kuşkusuz genel olarak işçi hareketini, özel olarak da partiyi doğrudan etkileyen bir nesnel etmendi. Ekonomik iyileşme işçi ve emekçi saflarda bir politik gerileme yarattı. Ekonomik gelişmeden yararlananlar kadar canlanmanın hayatlarına yansımadığı emekçilerde de yeni durumun etkisi görülmekteydi. Onlar da kendileri için olmasa bile, çocukları bakımından geleceğe umutla bakmaya başlamışlardı. Bir kesim işçi içinse, yükselen Amerikan emperyalizminden pay kapmak ya da ondan gururlanmak, umutlanmak, olumlu beklentilere girmek söz konusuydu. Bu yeni durum, işçi ve emekçiler arasında, küçük burjuva hevesleri de tahrik ederek, sınıf bilincini bulanıklaştırıyor, radikal siyasetten, hatta sendikalardan kopartarak sınıf mücadelesinden uzaklaştırıyordu.

Bu çelişik ve karmaşık ortamda partinin 1920'lerin ortasındaki durumuna temel sorunlar bağlamında bakabiliriz.

1) ÜYE YAPISI

30 Aralık 1923 tarihinde toplanan Üçüncü Kongre'ye sunulan MYK raporuna göre, 1922 yılında partinin aidat ödeyen üye sayısı, Temmuz-Ekim ortalamasına göre, 12.394'tü. Rapora göre, 30 Kasım itibariyla yıl içinde partiye katılanların sayısı 6,550'yken aidat ödeyen üye sayısı averajındaki artış sadece 3000'in biraz üzerindeydi. Buna göre, partiden bu süre içinde 3500 üye de ayrılmıştı.[16]

16 Bkz. The Second Year of the Workers Party of America: Theses, Program,

1924 yılı başındaki parti MYK'sının verdiği bilgilere göre 1923 yılı için ortalama üye sayısı ise, 15.395'ti.[17] 1924 yılı içinde aidat ödeyen üye sayısı ise Ocak ayında 16.875, yıl sonundaysa 17.653 idi.[18] 1925 yılının Ocak-Haziran ortalamasıysa, 16.325 üyeydi.[19]

Parti üyelerinin çoğunluğunu hâlâ göçmenler oluşturmaktaydı. Ülkede sistem dışı muhalefet dinamikleri hâlâ esas olarak göçmen işçiler arasında boy veriyordu. En kötü koşullarda yaşayan, çalışan ve genel olarak horlanan, bir bölümü ırkçılığın baskısı altındaki göçmenler, bir yandan varoluş koşullarıyla, bir yandan anavatanlarından taşıdıkları bilinçle ve gelen devrimci gelişme haberlerinin beslediği isyankârlıklarıyla muhalif konumlarını koruyorlardı. Tabii aynı zamanda dışlanmışlıklarıyla, çaresizlikleriyle, yaşam kavgasının yırtıcılığıyla ve uçsuz bucaksız "taşı toprağı altın" Amerika'nın kendilerini buralara taşıyan "Amerikan düşü"nün umutlarıyla da kırılıyor, en azından törpüleniyor, "terbiye ediliyor"lardı. Yine de bu dönemde esas olarak onlar çoraklaştırılmış "Amerikan toprağı"na "devrim ve sosyalizm" fikrinin yeni, Bolşevik tohumlarını atıyor, cılız omuzlarında özgürlük, demokrasi, emekçi ve insan hakları gibi devasa yükleri taşımaya gayret ediyorlardı. Parti, bu kesimler için bir sığınak, umut kapısı, kavga aracıydı.

Ne var ki, bu durumun büyük sakıncaları da vardı. Dil sorunu, parti bakımından temel handikaplardan biriydi. Çoğunluğu İngilizce konuşamayan üyelerden oluşan bir partinin içine kıstırıldığı açmaz ortadaydı. Daha da önemlisi, göçmenlerle Amerikalı işçiler arasındaki engel sadece dil sorunu değildi. İki taraf arasında büyük bir güvensizlik de söz konusuydu. İlişkilerin neredeyse tümden kesik olduğu bu kesimleri bir araya

---

Resolutions, (Report of the Central Executive Committee to the Third National Convention), Chicago, Ill., Literature Department, Workers Party of America, 1924, s. 29, 31; Komintern Arşivi, 615.1.93.

17 Parti Arşivi, 515.1.206; Fourth Congress, *Age*., s. 29; Davenport

18 Fourth Congress, Agy., s. 33.

19 Agy., s. 37.

getirmek, fabrika hücreleri içinde örgütlemek, birlikte çalışmalarını sağlamak çoğu zaman üstesinden gelinemeyecek boyutlardaydı. 1930'lu yıllara gelindiğinde bile bu türden sorunlar olanca ağırlıklarıyla partiyi felç edebilmekteydi. Örneğin, 1930'da yapılan bir Örgütlenme Konferansı'nda Flint bölgesinden gelen bir şikâyet şöyleydi: "Pratikte yabancı bir partiye sahibiz; ne zaman gerçek bir eylemlilik başlatsak, [göçmen üyeler] Amerikan işçilerinin casus olmasından endişe ediyorlar..." New York delegesi ise şöyle şikâyet ediyordu: "Ne zaman bir Amerikalı partiye üye olsa, onun ajan olduğunu iddia eden bir muhalefet oluşuyor..." Fabrika hücrelerinin o zaman bile tam olarak kurulamamış olmasını da Chicago delegesi şöyle izah etmekteydi: "[Fabrika hücrelerinin] ölümünün nedeni, Amerikan işçilerinden korkan yabancı doğumlu yoldaşlardan oluşuyor olmasıdır..." [20]

Dördüncü Kongre'nin resmî verilerine göre, 1925 yılının Haziran ayındaki 14.537 aidat ödeyen üyenin sadece 2585'i yerli Amerikalıydı ve "İngilizce Dili Federasyonu" mensubu olarak tanımlanmışlardı. Buna karşın, Finliler 4570 üyeyle başı çekiyor, onları 1680 kişiyle Museviler, 970 ile Güney Slavlar, 880 üyeyle de Litvanyalılar izliyordu. 141 Ermeni, 330 Alman, 482 İtalyan, 471 Macar, 786 Rus, 576 Ukraynalı, 173 Rum üye de listedeydi. Temsil edilen milliyetlerin (federasyonların) toplam sayısı 19'du.[21]

Parti, proleter karakterini korumaktaydı. 1924 yılındaki bütün üyeleri kapsamayan eksik bir parti içi ankete göre, 13.556 üye içinde ana sanayi dallarında çalışan üye sayısı 7689'du ve bunlar toplamın yüzde 56,7'sini oluşturmaktaydı. En fazla üye ise, 2080 işçiyle metal işkolundaydı. Üyeler arasında 1165 madenci, 1581 inşaat işçisi ve 1242 tekstil sektöründe çalışan vardı. Bunlara, toplam üye sayısının yüzde 13,3'ünü oluşturan şoför, marangoz, bahçıvan, itfaiyeci, hademe, petrol, lastik ve tütün işçisi, hamal gibi mesleklerden gelen 1893 üye de eklenince işçi oranı yüzde 70'i

20 Aktaran Nathan Glazer, The Social Basis of American Communism, Westport, CT, Greenwood Press, 1974, s. 62-63.

21 Agy., s. 37.

geçmekteydi. Üyeler arasında, parti kategorisine göre 7 hukukçu, 25 mühendis ve teknik ressam, 54 doktor ve diş hekimi, 38 müzisyen ve diğer sanatçılar, 70 de öğretmen ve öğrenci bulunmaktaydı. Üyeler arasında 2066 evkadını ve hizmetçi de vardı. Bu üyelerin sadece 4350'si, yani yüzde 32,08'i sendikalıydı.[22]

Dördüncü Kongre'ye sunulan MYK raporuna göre, İşçi Partisi'nin kuruluşundan itibaren geçen üç buçuk yıl içinde partiye kaydolanların sayısı mevcut üyelerden daha fazlaydı. Buna göre 10.000 üyeyle kurulan partiye 20.000'den fazla yeni üye kaydolmuştu ama parti bunların 14.000 kadarını kendi içinde tutamamıştı, neredeyse mevcut üye sayısı kadar üye de partiyi terk etmişti. [23]

1925 yılında partinin 19 ayrı dilde, onu günlük, on biri haftalık, biri de aylık olmak üzere 27 adet süreli yayını vardı ve toplam tirajları da 177.250'ydi. Son yirmi ayda parti merkezi 3.540.000 adet el ilanı ve propaganda malzemesi yayımlayıp dağıtmıştı.[24]

2) SEKTER ZİHNİYET

Daha önce sıkça değindiğimiz sekterlik partinin gelişmesi önündeki en büyük engeli oluşturmaya devam ediyordu. "Parti Durumu"nu asıl belirleyen bu zihniyetin bünyeden tam olarak sökülüp atılamamasıydı. İleride partinin en önemli liderlerinden olacak William Foster şöyle özetleyecekti bu sol-sekter tavrın somut unsurlarını:

a) güncel (*immediate*) politik talepler için mücadele ilkesinin reddi;
b) anti-parlamentarizm ya da genel seçimlere katılmayı ve politik eylemlere katılmayı reddetmek;
c) ikili sendikacılık ya da varolan sendikalarda çalışmak yerine bağımsız sendikaların kurulması;

22 Agy., s. 40-41.
23 Agy., s. 39-40.
24 Agy., s. 41-42.

d) anti-birleşik cephe eğilimi ya da doğal müttefiklerle (ilericiler, Siyahlar, yoksul çiftçiler, vb.) birleşmenin gerçekleştirilememesi veya reddedilmesi, İşçi Partisi'ne ilkesel karşıtlık ajitasyonu;

e) koşulların farklılığını dikkate almaksızın, başka ülkelerdeki işçilerin devrimci deneyimlerinin Birleşik Devletler'de mekanik uygulaması;

f) illegalizm ve romantik devrimci maceracılığın öteki biçimleri;

g) "Tanrı'yı Öldürme" ya da din sorununun abartılması ve çarpıtılması;

h) anti-Amerikanizm veya Amerikan geleneklerinin ve kültürünün göz ardı edilmesi veya aşağılanması. ... Bu "sol" sekterliğin özü, devrimci propagandanın işçinin gündelik mücadelelerine bağlanması ve ona göre ayarlanması durumunda yığınları eğitip örgütleyeceği gerçeğini anlayamamaktan kaynaklanan, salt devrimci propogandanın gücüne olan abartılı inançtı. "Sol" sekterlik kendini yığınlara pratik olmayan bir yaklaşımla göstermekteydi; işçilerin gündelik ihtiyaçlarıyla bir bağı olmayan (çoğu kez çarpıtılmış ve bozulmuş) ileri devrimci sloganları öne çıkartmak. Bu devrimci sloganları özgül koşullara uyarlamadaki başarısızlık (*failure*), genellikle uzun yıllar devrimcileri kitleden ayırmaya ve kısır, dogmatik, sekter bir tecrite mahkûm kıldı.[25]

3) ONULMAZ HASTALIK: HİZİPÇİLİK

Nihayet bu tabloyu derinden etkileyen bir başka sorun daha vardı. O da, partiyi felç eden, kangrenleştiren ve kurumsallaşmış olan hizipçilikti.

Hizipçilik Amerikan komünist hareketinin örgütlenme aşamasına damgasını vurmuş, iki partinin kurulmasıyla da bir lanetli doğum lekesi gibi kalıcılaşmıştı. Sonraki birleşme de çare olmamış, bu sefer "legalite", "şiddet", "göçmenler" gibi konularda yıkıcı biçimde sürmüştü hizipçilik. Bu konuda, parti teorisyenlerinden ve Foster ekibinden Alexander Bittelman daha en başta,

25 Foster, From Bryan..., *Age*., s. 293-294.

hareket iki parti arasında bölündüğü dönemde, başlayan hizipçilik hastalığının ulaştığı boyutları anlatırken, AKP'liler olarak ilk hedeflerinin Komünist İşçi Partisi'ni safdışı bırakmak olduğunu itiraf etmişti. İkinci hedef ise gerici-işbirlikçi işçi önderliklerini yenilgiye uğratmaktı. Bittelman, ilk ve kolay olan hedefe ulaştıklarını ama zor olan ikinci amacı gerçekleştirememekten hayıflanmıştı sonraları.[26] Parti, toplumla ve sınıfla bağlarını kuramadıkça, marjinalleştikçe ve aydınlarla küçük burjuva unsurların etkisi altında kaldıkça içe dönmüş, birbirleriyle uğraşmaktan başka iş yapmayan insanların kavgalarının kurumsallaştığı bir cendereye dönüşmüştü.

İşçi Partisi'nin kuruluşuyla beraber, hizipler arasındaki mücadelenin ulaştığı yeni noktada artık ideolojik ya da politik ilkeler bir yana, insani değerlere ilişkin normlar dahi göz ardı edilmeye başlanmıştı. Hizip kavgasında özel hayatlar bile gündeme gelebiliyor, insanlar birbirlerine düşman gözüyle bakabiliyor, her türden entrika mubah sayılıyordu. Başvurulmayacak yöntem yok gibiydi. Kişisel mektuplar açılıyor, dedikodular üretiliyor, insanlar ayartılıyor, rakipler her türden yalan ve iftirayla ekarte edilmeye çalışılıyor, karakter zaafları yandaş kotarmanın yararlı aracı olarak kullanılıyor; bütün bu hengamede ideoloji, politik ilkeler, teorinin kendisi ve değerler sadece demagojinin, şarlatanlığın, bahanenin, yıpratmanın, hizipçi yıkıcılığın kılıflarına indirgeniyordu. Hizipleşmenin ideolojiden, siyasetten, ilkelerden, değerlerden tümüyle kopmasıyla tam bir dejenerasyona uğraması sonucu taraflar ilkesiz kavgalarına kılıf bulmak için teorik bahaneler icat ediyor, kısır tartışmalara ideolojik çeşni katmak için olmadık nedenler uyduruyor, kılı kırk yaran analizlerle rakiplerini en ağır biçimde suçluyor, arada kaba kuvvet, yumruklar, hatta silahlar da konuşuyordu. Teorik-ideolojik tartışmalarda o denli ince ayrıntılar öne çıkartılabiliyordu ki, skolastik tarzda örneğin "çiftçi" sözcüğünün ya da çiftçilerle ilgili bir paragrafın

26 Aktaran Buhle, A Dreamer's Paradise..., *Age*, s. 91.

"işçi" sözcüğü ya da konusunun önüne konulmasından dahi sarsıcı politik sonuçlar çıkartılabiliyordu. [27] 1927 yılında parti yayın organı *Daily Worker* gazetesinin ve genel merkezin "işçi merkezi" Chicago'dan "entelektüel merkez" New York'a taşınması bile, aydınları temsil eden Ruthenberg-Lovestone hizbinin işçi kökenli Foster ekibine karşı sembolik bir hamlesiydi. [28]

Bu durum, Komintern'le ilişkilere de en kötü biçimde yansımaktaydı. Komintern yönetimine ihbar mektupları yağdırılıyor, dedikodular aktarılıyor; iftiralar, asılsız suçlamalar, yalanlar iletiliyor; yakınmalar, talepler, kulisler, kavgalar Moskova'ya taşınıyordu. İşler bu noktada da gerçekten çığrından çıkmıştı. İlkesiz hizipçilik sınır tanımıyordu. O kadar ki, ülkeye gelen Komintern temsilcileri bile rakip gruptan kaçırılıyor, özel talepleri yerine getirilerek misafir ediliyor ve etki altına alınmaya çalışılıyordu. Bu konuda, Dördüncü Kongre için Amerika'ya gönderilen Gusev'e ilişkin bir örneği, kendi hizbinin kirli oyunlarını, Parti MYK üyesi ve Pepper ekibinden Benjamin Gitlow partiden ayrılıp Amerikan devletine çalışmaya başladıktan sonra yazdığı anılarında şöyle anlatacaktı:

> [A]damımız Jay Lovestone, [1922'de kurulan Sovyet istihbarat örgütü] GPU'ya, bu çok önemli Komintern Temsilcisinin Birleşik Devletler'e gelişiyle ilgili düzenlemeler konusunda yardımcı oluyor, GPU ajanlarına Komünist Enternasyonal Temsilcisinin ülkeye girişinde Amerikan göçmen yetkililerini atlatmak için kullanılacak en iyi yöntem konusunda tavsiyelerde bulunuyordu. Dolayısıyla, Ruthenberg grubu liderleri, bu konuda, 26 Haziran 1925'te Komünist Enternasyonal Temsilcisinin Meksika üzerinden Amerika'ya geleceğini öğrenen Foster'dan daha fazla

27 Ör. Bkz. Foster'ın (Dorsey) 6 Mayıs 1924 Komintern konuşması, 495.37.4.32.

28 Bu konudaki tartışmada da KEYK devreye sokulmuştu. KEYK Presidumu'nca 1927 yılı başında Ruthenberg'e gönderilen bir telgrafta, genel merkezin taşınması konusuyla ilgili olarak, Siyasi Komite çoğunluğunun güçlü gerekçelerinin kabul edilmesiyle birlikte, nihai kararın oydaşmayla alınması tavsiye ediliyor, bu mümkün olamazsa kararın gelecek Parti Kongresi'ne bırakılması isteniyordu; Parti Arşivi, 515.1.929. Sonunda, 1927 başında gazete merkezi New York'a taşındı. Eylül ayındaki kongre kararıyla da parti merkezi alındı New York'a.

bilgi sahibiydiler. Aceleyle Sekretarya toplantıya çağrıldı ve bu konu ele alındı. O zaman MYK Sekretaryası, Foster, Bittelman ve Ruthenberg'den oluşmaktaydı. Foster konuyla ilgili şu öneriyi sundu: Komünist Enternasyonal Temsilcisi'ni bulmak üzere Meksika'ya, Gomez adıyla bir temsilci gönderelim. Ama Foster bakımından 'Gomez'i göndermenin bir faydası yoktu. 'Gomez' kaybolmuş Komintern Temsilcisi'ni Meksika'da ararken, Lovestone çoktan onunla Chicago'da buluşmuştu. Biz Ruthenberg grubu üyeleri onu ilk karşılayanlar olduk. Bu bize Foster takımı karşısında bir adım önde olma imkânı verdi ve eşlik [*parity*] komisyonu stratejimizi geliştirmemize olanak sağladı. ...

Fosterciler değil, biz [Temsilci'nin] gizli kalması gereken evini ayarladık. Ülkede illegal olarak bulunan Temsilci'yle parti arasındaki ilişkiyi kuracak aracıyı biz seçtik. Onun bütün kişisel konforuyla biz ilgilendik; eğlencesini, sosyal yaşamını düzenledik ve kadın arkadaşlar sağladık. Bizim hizipten bir yoldaşın evi, akşamüstü birliktelikleri [*sociable evenings*] ve rahatı için kullanıldı. Komünist Enternasyonal Temsilcisi'nin çevresindeki herkes, akşam eğlencelerinde bulunanların tamamı, Ruthenberg grubunun mensuplarıydı. Komünist Enternasyonal Temsilcisi kısa süre içinde bizim arkadaş çevremizin yakın bir üyesi oldu, onlar da onu grubumuzun kalitesi ve üstünlükleri konusunda zekice etkilediler. Temsilci'nin her isteği, her küçük kaprisi yerine getirildi. Alışkanlıklarını, zaaflarını, zevklerini, arzularını inceledik ve kendisine en iyi biçimde hizmet edebilmek için hepsini dikkatlice not ettik. Komünist Enternasyonal'in bu temsilcisine gösterilen ihtimam bu kadarla da kalmadı. Psikolojik tepkileri ve mental durumunu kavramak için hayatı öğrenildi, fikirleri iyice incelendi. Rus Komünist Partisi içindeki rolü ve konumu ile Rus politik hayatının en fazla hangi veçhesiyle ilgilendiğini öğrenmeye özel önem verdik...[29]

29 Benjamin Gitlow, *I Confess..*, *Age.*, s. 256-257.

THE DAILY WORKER.

VICTORY FOR I. L. G. W. SEEN IN HYMEN SURRENDER

HYMEN BROS., DIE-HARD BOSSES, SURRENDER TO THE GARMENT STRIKERS

They Love Each Other

PULLMAN BOSSES DODGE PARLEY WITH STRIKERS; WALKOUT GROWS DAILY

HOOVER FISH STEAL UNDER SENATE FIRE

CONGRESS OF THE C. I. TO DISCUSS U. S.

STREET CAR MEN OF PITTSBURGH EAGER TO STRIKE

300 STRIKING CAP MAKERS TO ASSEMBLE TODAY

RUSS PRODUCTION UP 25 PER CENT SINCE LAST YEAR

No Issue of The Daily Worker, May 2

Parti yayın organı *The Daily Worker*

Elbette tarafların en azından retoriklerinde, teorik "çözümlemeler"inde kendilerine göre ideolojik yorum ve Amerikan koşullarına Marksizmin uyarlanması konusunda "ilkeler"i vazediliyordu ama karşı hiziple mücadeleyi bir kan davasına dönüştürmeleri ve dışarıya karşı mücadelenin önüne koymaları, birbirlerine "sınıf düşmanı" gibi davranmaları; bütün bu süreçte ayrıca Moskova'nın desteği uğruna kendi temel değer ve düşüncelerinden bile ilkesiz ödünler vermeleri, ucuz hesaplarla "Merkez'deki Şefler"den destek sağlamaya ilişkin ayak oyunlarına tevessül edişler hem çürütücüydü, hem tabanın moralini bozuyor ve partiyi felç ediyor hem de ilkesiz şarlatanların, hizipçi oportünistlerin partiye sızmalarına zemin oluşturuyor, parti içinde yükselmelerine imkân veriyor, hizipçilik böylece daha da yıkıcı oluyordu.

Bu yıllarda tarafları net bir biçimde "sağ" ya da "sol" kanat olarak ayırmak zordu. Örneğin, en sol sekter tutum alan Lore ekibinin ideolojik kaynağı sosyal demokrat/İkinci Enternasyonal gelenekti. Foster, klasik sendikalarla çalışmayı önerir, işçi hareketinin sol kanadı içinde tutunmayı savunurken "sağ", çiftçilere özel yer verilmesine karşı çıkarken "sol" pozisyondaydı. Benzer biçimde Ruthenberg-Pepper ekibi, Lafollette/üçüncü parti yolculuğunda, çiftçilerle ittifak meselesinde ya da İşçi Partisi'nin gelişme potansiyelini reddederken "sağ"ı, buna karşılık "sınıf" partisi kurma yöneliminde, Pepper'ın devrimci durum değerlendirmelerinde, "kopuş teorisi"nde müttefiklerini komünist kimliğin, ideolojinin, örgütlenmenin bağımsızlığı temelinde eleştirme hakkını vurgulamada, açık kimlikle siyaset yapmadaki ısrarında, sendikalara, hatta sistem içi işçi hareketinin sol kanadına ilişkin duruşunda "sol sekter" konumdaydı.

Gerçi genelde Foster ekibi "sağ oportünizm"le suçlanmakta, Ruthenberg-Pepper ekibi de "sol sekter" sapmalar olarak tanımlanıp eleştirilmekteydiler ama Komintern'in deneyimli yöneticileri olaya öyle bakmamakta, tarafları esas olarak ilkelerde, ideolojik duruşta ve siyasal konumlanışta farklı olmayan daha çok ilkesiz hizipler olarak görmekteydiler. Komintern kesin sınırlarla ayrılmış bir "sağ" ve "sol" kanat görmüyordu. Sadece Lore, Troçkist olarak mahkûm edilmişti. İktidar mücadelesinde Foster-Cannon ekibi Lore ile işbirliği yaptığından Ruthenberg hizbince Komintern'e çok ihbar edilmiş ve bu yük onlara pahalıya mal olmuş, Moskova'da onlarla ilgili olarak bir güvensizliğin ya da kuşkunun oluşmasına neden olmuştu. KEYK'in Ruthenberg-Pepper ekibini "daha sadık" bulmasında belki bir ölçüde bunun da rolü olmuştu. Onlar da bunu bildiklerinden Ruthenberg takımıyla birlikte Troçki'ye ve Lore'a karşı en sert tavırları almışlardı. Moskova'daki 1924 tartışmalarında Foster bu konuda şöyle şikâyet edecekti: "Pepper, üçkâğıtçılıkta fevkalâde yeteneklidir. Lore'u bizim [MYK'daki] çoğunluğumuzla nasıl özdeşleştirebildiğini anlayamıyorum. Lore komitemizin azınlık üyesidir.

Pepper, Lore'un partimizin sağ kanadından olduğunu bilir ama çoğunluğumuzu Moskova'da itibarsızlaştırmak için bizi onunla özdeşleştirmektedir." [30]

Gerçekten de, Troçki'nin zamanında Pepper'ı (üstelik "sağcı" suçlamasıyla) eleştirmiş olması, onun ve grubunun lehine işliyordu. Troçki'nin tasfiye edilip Zinovyev-Kamenev ikilisinin "sol muhalefet"le ilişkileri nedeniyle zora düşmeye ve Buharin'in yükselişe geçmeye başladığı bir süreçte Pepper'ın ve dolayısıyla da partinin yükselen yıldız müttefiği Lovestone'un önü açılıyordu. Moskova'daki dengelerle parti içindeki hiziplerin kavgası iç içe geçiyor, elbette Moskova belirleyici oluyordu. 1924 yılında yazmış olduğu bir Önsöz'de Troçki LaFollette macerası için şöyle demekteydi: "Devrimci haletiruhiyeden yoksun genç ve zayıf bir Komünist Partisi bakımından Cumhuriyetçi Senatör için 'ilerici seçmenler'in acentası ve toparlayıcısı rolünü oynamak, partinin küçük burjuvazi içinde politik olarak erimesine yönelmektir. Nihayet, oportünizm kendini sadece evrimci ruh halleri [aşamacılık-*gradualism*] olarak değil, politik sabırsızlık olarak da gösterir: Çoklukla ekmediği yerde biçmek ister, etkiye tekabül etmeyen başarılar elde etmeye bakar. Ana görevin – partinin proleter karakterinin geliştirilmesi ve güçlendirmesinin ihmali, işte oportünizmin temel özelliğidir! Amerikan proletaryasına tümüyle karamsarca yaklaşan bu şeytani oportünizmin arkasındakiler, sabırsız biçimde partinin çekim merkezini, tarım kriziyle sarsılmış çiftçi ortamına çekmek istiyorlar. Kimi çekincelerle bile olsa, küçük burjuvazinin en kötü yanılsamalarına kefil olmakla, insanın küçük burjuvazi üzerinde etkili olduğu yanılsamasına kapılması hiç de zor değildir. Bolşevizmin bunu içerdiğini sanmak, onu hiç anlamamak demektir."[31] Daha sonralarıysa, Pepper'ı

30 Bkz. Foster'ın (Comrade Dorsey) 5 Mayıs'taki konuşması, Komintern Arşivi, 495.37.4.30.

31 Leon Trotsky, "Introduction", The First Five Years of the Communist International, Vol. I, Rusçadan çeviren ve Editör; John G. Wright, New York:, Pioneer Publishers, 1945, s. 13-14.

şöyle eleştirecekti Troçki: "Komintern Temsilcisi Pepper, "yedek güçleri" –Amerikan çiftçileri– daha hızlı bir tempoda harekete geçirmek ve Amerikan kapitalizmini hemen yenilgiye uğratmak için, genç ve zayıf Amerika Komünist Partisi'ni LaFollette etrafında bir "çiftçi-işçi partisi" yaratmak üzere anlamsız ve rezil bir maceraya attı. ... [Bu konuda şüphe belirtenlerse] hizipçilikle suçlandılar. Kitlelerle gerçek bir teması, devrimci önderlik deneyimi ve teorik eğitimi olmayan, tümüyle oluşum halindeki bir politik organizmayı temsil eden genç bir parti, baştan sona bir "devrimci düzen" unsurlarıyla donatıldı ki bu, babasının giysilerini giyen altı yaşındaki bir çocuğa benzemekteydi. ... Macar köylülerini yok sayarak Macar Devrimini mahveden [LaFollette'le ilişkiler] manevrasının teorisyeni Pepper (şüphesiz bunu telafi edercesine) Amerika Komünist Partisini de köylülük içinde eriterek mahvetti. ... Pepper'a göre, esas olarak göçmenlerden oluşan birkaç bin kişilik bir parti, süper kârlarla şımartılmış proletaryanın pasifliğine ya da çekimserliğine rağmen, burjuva partiler aracılığıyla çiftçilerle buluşup 'iki sınıf partisi' kurup sosyalist devrim yapacaktı. Bu akıldışı fikir, Komintern'in üst yönetiminde destekçiler ve yarı-taraftarlar buldu. ... [Bulgaristan'dan Polonya, Yugoslavya, Romanya'ya 'köylü' partilerine, Rus sosyal Devrimcilere ve Çin'deki Kuomintang deneyimine] ve özelikle de Birleşik Devletler'deki LaFollette-Pepper deneyimine kadar bütün gelişmeler, kesin olarak, kapitalist gerileme döneminde, onun yükselme döneminden daha fazla, bağımsız, devrimci, anti-burjuva köylü partilerine gerek olmadığını göstermektedir..."[32]

Bu vuzuhsuzluk açısından Komintern'in başı olarak stratejik noktadaki Zinovyev'in durumu da aslında farklı değildi. Başlangıçta o, ne Troçki gibi "sol" muhalefetin bir parçasıydı ne de Buharin gibi net biçimde"sağ'da yer almaktaydı. Bu manada o da ideolojik olarak 1923-25 arasında yani "sol muhalefet"in

32 Leon Trotsky, The Third International After Lenin: The Draft Program of the Communist International: A Criticism of Fundamentals, s. 76-77, 97, 132, 135; http://www.marxists.org/archive/trotsky/1928/3rd/3rd.pdf.

oluşmasına kadar ideolojik pozisyonunda belirsiz, kararsız, "pragmatik" durumdaydı ve siyaseten Stalin'in müttefikiydi sadece. Stalin gibi merkez çoğunluğun da, programatik vizyonu olan ekibin de ideolojik bakımdan organik bir parçası değildi. Ancak Troçki ittifakından sonra tanımlanabilir bir konuma, "sol"a yerleşti. O zaman bile kesin çizgilerle belirlenmiş programatik bir pozisyondan ziyade iktidar mücadelesinin bir tarafı olarak konumlanmıştı. Örneğin, Troçkist "sürekli devrim" düşüncesine hiç katılmadı.

Zinovyev'in Troçki ile Buharin kıskacı arasındaki kararsız ve çelişkili durumunun bir örneğini partiye LaFollette ittifakı ve çiftçi-işçi hareketi konusunda verdiği talimatlarda da görülebilmektedir. Birinci kararda, yani 17 Haziran St. Paul toplantısında LaFollette ile iplerin kopartılması talimatını veren kararla şimdiki yani 5. Plenum'un LaFollette hareketi ile bağların sürdürülmesi gerektiğini belirten kararı arasında, Troçki ile Buharin arasında kalmış Zinovyev'i de görmek mümkün. Birinci kararda Troçki'nin de etkisi olmuştu. Troçki, Birleşik Cephe siyasetine ve özellikle de köylülükle ittifaka karşı çıkmış, Amerikan partisinin bu yöndeki politikasını ve Pepper'ı sert biçimde eleştirmişti. Zinovyev'in başındaki KEYK 1924 kararında böyle bir "sol"a dönüş vardı. Buna karşılık 1925'te Stalin'le ittifak halindeki Buharin, Komintern'deki yeni yükselen yıldız olma yolundaydı ve Zinovyev KEYK'inde şimdi de "sağ"a, en azından Amerikan örneğinde çiftçilerle ittifakı ve Birleşik Cephe stratejisi üzerinden "sol liberaller ve ilericiler"le ilişkilerin bir biçimde sürdürülmesini savunan Ruthenberg grubunun taktiklerine onay vermeye yöneliş söz konusuydu.

Böylece, Amerikan partisindeki hizipler arasındaki (ideolojik-programatik) belirsizlik/karmaşıklık/iç içelik ile Zinovyev'deki vuzuhsuzluk, birlikte, karmaşık bir beraberliği, kopuş olmadan geçinmeyi, ayrışma içinde birlikteliği mümkün kıldı. .

4) SOVYET FAKTÖRÜNÜN DAYANILMAZ AĞIRLIĞI

Uluslararası komünist hareket, onun merkez örgütü durumundaki Komintern ve Rus/Sovyet partisi de bu gelişmelerden doğrudan etkileniyor, bunlar Amerikan partisi dahil tüm öteki partilere de yansıyordu. Avrupa'da yakın zamanda bir devrim beklentisi geriler ve ufukta savaş bulutları belirirken Rus partisi içinde izlenecek yol konusunda ciddi ihtilaflar ortaya çıkmaya başlamıştı. Lenin'in 1924 yılındaki ölümü durumu daha da kritik hale getirmişti. Bu iç mücadeleler kuşkusuz Komintern'i de doğrudan etkiliyordu. Rus partisi içindeki kanatlar, özellikle de parti içinde mücadeleyi büyük ölçüde kaybetmiş ve tecrit edilmiş muhalefet odakları bakımından (önce Troçki, sonra da Zinovyev-Kamenev ikilisiyle Troçki arasındaki "Sol Muhalefet" ittifakı) Komintern'de ve öteki partiler içinde bir zemin elde etmek hayati önem kazanmıştı. Böylece içerideki kavga uluslararası harekete ve parti içlerine de yansımış oluyordu.

Bu gelişmelerin bir başka sonucu, Sovyetler Birliği'nin merkezî konumu üzerinde ortaya çıkmaktaydı. Yeni durumda yalnız kalmış ve giderek "tek ülkede sosyalizm" inşası gündeme gelirken, Sovyetler Birliği'nin savunulması şimdiye dek olmadığı ölçüde stratejik önem ve değer kazanmıştı. Uluslararası hareket ve tek tek partiler bakımından Sovyet varlığı, kendini idameyle özdeşleşmiş, neredeyse varlık nedeni olmuştu. Komintern'in Yedinci Plenumu'nda Amerikan delegasyonu adına söz alan Lovestone'un dedikleri çok öğreticiydi: "tek ülkede sosyalizm" sorununa ilişkin: "Yoldaşlar, Sovyetler Birliği Amerika'da bizim için olağanüstü bir rol sahibidir. Nesnel koşullar Almanya'da, Fransa'da, İngiltere'de çok daha avantajlıdır: Oralarda işçi sınıfı çok daha gelişkindir, devrimci eğilimler çok daha ileridir. Bu etmenlerin yokluğu, Amerikan işçi sınıfını devrimcileştirecek unsurların yokluğu, bizi, Sovyetler Birliği örneğinin, onun rolünün ve deneyiminin bizzat devrimci faktörler haline geldiği bir durumla karşıkarşıya bırakmaktadır." Bu sözlerden sonra

Lovestone, bütün Amerikan delegasyonu adına şu bildiriyi okudu: "Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin parlayan örneği, partimiz ve Amerikan işçi sınıfının sınıf bilincine sahip kesimleri için mücadele iradesinin en önemli ilham kaynaklarından biridir. Kapitalizmin hâlâ yükselişte, emperyalizmin en güçlü ve işçi aristokrasisinin en gerici olduğu, işçi sınıfının henüz bir yığınsal politik partisinin bulunmadığı ülkede, Amerika'da, Sovyetler Birliği'nin varlığı ve orada sosyalizmin başarılı biçimde inşası, kapitalizmin düşüşte olduğu veya devrimci bir geleneğe sahip kapitalist ülkelere göre, işçi sınıfının devrimcileşmesi bakımından daha önemli bir rol oynamaktadır."[33] Bunlar salt bir retorik ya da Sovyetler'e hoş görünme manevrası değildi, uluslararası harekette yaygın biçimde kabul edilen bir gerçeklikti. Aynı şeyi, KEYK'in Yedinci Genişletilmiş Toplantısı'nın 7 Aralık 1926 günkü oturumunda yaptığı konuşmada Stalin şöyle ifade ediyordu:

> Bütün ülkelerin proletaryası Sovyet Cumhuriyetlerine sempati duymaz ve onu desteklemezlerse ne olur? [Kapitalist devletlerden] müdahale olur ve Sovyetler ezilir.
>
> Sermaye Sovyetler'i ezme başarısı gösterirse ne olur? Bütün kapitalist ülkelerde ve sömürgelerde en karanlık bir gericilik dönemi başlar, işçi sınıfı ve ezilen halklar gırtlaklarından yakalanırlar, uluslararası komünizmin mevzileri yok olur.
>
> Sovyet Cumhuriyeti'nin bütün ülkelerin proletaryasından gördüğü sempati ve aldığı destek büyür ve derinleşirse ne olur? SSCB'de sosyalizmin inşası radikal biçimde kolaylaşır.
>
> SSCB'de sosyalist inşanın kazanımları artmaya devam ederse ne olur? Bu, bütün ülkelerde proletaryanın sermayeye karşı mücadelesinde devrimci pozisyonunu radikal biçimde geliştirir, uluslararası sermayenin proletaryaya karşı mücadelesindeki durumunu zayıflatır, dünya proletaryasının imkânlarını büyük ölçüde arttırır.
>
> Ama buradan çıkan sonuç şudur ki, SSCB proletaryasının çıkarları ve görevleri, bütün ülkelerdeki devrimci hareketle-

33 Aktaran Draper, American Communism and Soviet...op.cit., s. 242.

> rin çıkar ve görevleriyle iç içe geçmiştir ve bunlar birbirlerine kopmaz biçimde bağlanmışlardır ve buna karşılık, bütün ülkelerin devrimci proletaryasının görevleri de SSCB proletaryasının sosyalist inşadaki görev ve başarılarına ayrılmaz biçimde bağlanmıştır.[34]

Sovyetler Birliği ile bu özdeşleşme hem parti strateji ve taktiklerini hem parti içi yönetimleri doğrudan belirleyen bir etmene dönüşüyor, hem de Komintern ve Rus partisiyle ilişkilenmeyi yepyeni bir zemine oturtuyordu; son derece karmaşık bir iç içelik, benzeşme, hiyerarşik ilişki ağı ortaya çıkartıyordu. Pek çokları için Komintern'in "Bolşevikleşme" programı bu durumun bir yansıması ve yöntemi, hatta örgütlenme modeliydi.

Komünistler bakımından Sovyetler Birliği herhangi bir ülke, bilinen manada bir milli devlet değildi; işçi sınıfının vatanıydı. Komintern ise, Troçki'nin dediği gibi, devrimin genelkurmayıydı. Her ülkeden komünistler de onun organik parçası, katılımcısı, çalışanı, eşit üyeleri, yöneticisiydiler. Dolayısıyla öteki ülke komünistlerinin, partilerinin ve yöneticilerinin Sovyetler Birliği ya da Komintern ile ilişkileri, bildik burjuva kategorilerle tanımlanamaz. Bu çerçeve, hukuki olarak da, siyaseten de, ahlak bakımından da, komünistlerin Sovyetler Birliği'ne (ve Komintern'e) sadakatlerini değerlendirmede anlamlı değildir. Dolayısıyla da, komünistler hiçbir bakımdan bu konuda bir kompleks içinde değillerdi. Onlar çok iyi biliyorlardı ki, kendi ülke halklarının, büyük emekçi çoğunluğun gerçek, temel, en yüksek çıkarlarının temsilcisi kendileriydi. Egemen sınıflar ise, bütün halkçı retoriklerine karşın, emekçi halkın, en hafif ifadesiyle, dostu değillerdi. Ne var ki, Sovyetler Birliği ve Komintern'le kurulmuş olan bağın, aynı zamanda, onları darlaştıran, ülke koşullarından ve emekçileri de etkisi altına alan ruhi şekillenişten, sosyal psikolojiden kopartan; bakışlarını, tutum ve davranışlarını, siyasetlerini yer yer çarpıtan; "yabancı kökenli" olduklarına dair suçlamala-

34 J. V. Stalin, On the Opposition, Foreign Languages Press, Peking, 1974, s. 541-42; http://www.marx2mao.com/Stalin/SEP26.html.

ra zemin hazırlayan, onları marjinal konuma hapsetme eğilimi gösteren bir etkisi olmuyor da değildi. Rus deneyiminden zaman ve mekândan kopuk biçimde yer yer mekanik, şematik, taklitçi biçimde yararlanmaya kalkmak düpedüz zararlı olmaktaydı. Bu, nesnel/yazgısal bir talihsizlik durumuydu bütün komünist partiler bakımından. Sovyetler'in yalnızlaşıp kapitalist ülkelerce kuşatılması ve "tek ülkede sosyalizm" inşasının zorunluluğuna yönelmesiyle birlikte, yabancı komünistler bakımından ortaya yeni bir yük olarak çıkmıştı bu bağ. Bu "yük"ün iki ucu vardı: Bir yandan işçi sınıfının uluslararası davası ve kendi varlıklarının bekası ve meşruiyeti, sosyalizmin geleceğinin sağlama alınması bakımından Sovyetler Birliği'nin her şeye karşın militanca savunulması acil ve hayati bir görev/misyon oluyor, öte yandan da onları içinde bulundukları "milli ortam" içinde burjuvazinin "gayrimilli/yabancı menşeli" türünden yalnızlaştırıcı/yıkıcı propagandası karşısında büyük ölçüde korumasız bırakıyordu. Sovyetler Birliği savunulurken, yerel partilerin korunmasından bedel ödeniyordu. Daha da önemlisi, ülke koşullarının ve ona uygun politikaların belirlenmesinde Sovyet partisi, en azından Komintern dolayımıyla, çoğu zaman gereksiz ve verimsiz, hatta düpedüz hatalı sonuçlar vermeye mahkûm bir üst belirleyen konuma yerleşiyordu. Uluslararası işçi hareketinin dayanışması ve disiplininin hayati gerekleri ortadaydı ve çıkarların çelişmesi durumlarında yerel partilerin kendi avantajlarından Sovyetler Birliği ve uluslararası hareketin esenliği açısından geri adım atmaları dahi anlaşılabilirdi; ama yerel koşullara ve parti tabanının, genel olarak emekçi yığınların beklentilerine ilişkin politikaların belirlenmesinden feragat etmek, bunu bazen münhasıran dışarıya devretmek büyük talihsizlikti. Kuşkusuz Komintern'in ve deneyimli Rus partisinin; teorik birikimleri yetersiz, deneyimsiz, farklı (sosyal demokrat, sendikalist vb.) geleneklerden gelen genç komünist partilere, özellikle Lenin zamanında, büyük yararları olmuş, ancak onların yol göstermesiyle fırtınalı ilk dönemleri atlatılabilmişti. Bu yol göstericilik, yardım ve dayanışma

kuşkusuz hep bir ihtiyaçtı, yararlı, gerekli ve doğaldı; ama Rus partisi içindeki sosyalist inşanın kaçınılmaz kavgalarının uluslararası harekete yansıtılmasının ve otoritenin merkezîleşmesinin uzun vadedeki olumsuz etkileri de bir o kadar gerçekti. Bu durum hem parti yönetici ve bürokratlarınca, hem Komintern üst yönetimince, hem de Sovyet partisi içinde kimi unsurlarca kötüye kullanıma açıktı; bürokratik-oportünist ya da "milli" çıkarlar ya da kişisel ikbal için suistimal edilebiliyordu. Rus parti ve devlet bürokrasisi içinde milli bencilliğe tutsak düşen unsurlar elbette mevcuttu. Bu, Lenin'in her zaman dikkat çektiği bir gerçeklikti. Amerikan partisi olumlu-olumsuz bu durumun bütün örneklerini, veçhelerini, sonuçlarını yaşadı.

Rus partisinin ilk devrimi yapmış olmaktan, başta Lenin, eski Bolşeviklerin saygınlığından kaynaklanan doğal manevi ağırlığı vardı. Bu, Komünist Enternasyonal'in kurucu/birleştirici çerçevesi içinde kurumsal boyutu da olan bir önderliğe dönüştü. Ardından bu konum, yine Komintern aracılığıyla, yönetmeye, en azından önemli ölçüde Komintern'in ve üye seksiyonların (partilerin) yönetimlerini etkilemeye, zaman zaman da doğrudan belirlemeye evrildi; bir uluslararası iktidara dönüştü. Merkez, Komintern gibi görünmekteydi ama onun yönetimindeki ağırlığıyla, belirleyiciliğiyle, Rus/Sovyet partisi içindeki iktidar odağıyla uyumluluk asıl olmuştu, Komintern de buna bağlı hale geldi. Sonuçta, Komintern dolayımıyla Rus partisi yönetimi uluslararası hareketin yöneticisi, belirleyici otoritesi, tek seçicisi konumuna yükseldi. Bu "iktidar odağı" gerek gördüğünde ya da zorunlu kaldığını düşündüğünde, üye partilerin yönetimlerini de oluşturabilen, iç tasfiyeler gerçekleştirebilen bir yüksek belirleyen konumuna yükseldi. Bu durumun belki de kaçınılmaz bir sonucu olarak hem Komintern yapısı hem de tek tek partiler içinde, Rus parti merkeziyle iyi geçinmekten, onun ideolojik konumuna uyum göstermekten yararlanarak iktidar avantajı elde etmeye çalışan eğilimler boy göstermeye başladı. Bir başka ifadeyle, bu durumla birlikte,

Komintern ve seksiyonlar bünyesinde bürokratik/oportünist eğilimleri besleyen nesnel dinamikler ortaya çıkmaya başladı. Bu da bozucu, yıkıcı bir ilişkiler ağının örülmesine neden oldu. İşte bu çerçeve içinde, partideki çürütücü iktidar savaşları ve hizipçilik ile Rus partisi ve Komintern'in yeni denklemi içinde, Amerikan partisinde çok kötü bir alışkanlık kök salmaya, ilke haline gelmeye, kurumsallaşmaya başladı. Bu, Rus partisi içindeki eğilimlere, mücadelelere, iktidar yapısına göre oynamak, bu araçların manipülasyonuyle hizip kavgasından galip çıkma siyasetiydi. Moskova'daki havayı koklamak, oradaki güç dengelerine göre ideolojik, politik tavırlar almak, Komintern'de kulis faaliyetlerine öncelik vermek, neredeyse dışa karşı mücadelenin önüne geçmişti kimileri için. Daha sonraları partinin başına geçecek olan Earl Browder ise, Bittelman'ın kendisine hizipçilik dersinin ana ilkelerinden birini nasıl öğrettiğini şöyle anlatacaktı: "Bittelman ... bana kendisinin ve Foster'ın ... Pepper-Ruthenberg siyasetini 'sol terimlerle gizlenmiş sağ-oportünist' olarak nitelendirmekle bizlerin Amerika'da büyük bir yanlışlık yapmış olduğumuzu Moskova'da öğrendiklerini anlattı. Bu Amerika'da doğal bir hataydı ama bunun şimdi 'ultra solculuk'un ana tehlike olarak belirlendiği Moskova'da hasımlarımızı güçlendireceğini düşünememiştik. Dolayısıyla, Foster ile Bittelman bu konuda tam bir manevra yapıp ... Pepper ile Ruthenberg'in ultra solcu olduklarını söyleyen bizim 1923 formülümüze geri döndüler. Bittelman, bu kararın çok doğru olduğunun, Moskova'da çok iyi karşılanmasıyla kanıtlandığını belirtti."[35]

Tek ülkede sosyalizmin inşası zorunluluğu ve o ülkenin uluslararası gericiliğin temel hedefi haline gelmesi, Sovyetler Birliği'ni komünistler nezdinde çok özel bir konuma yükseltti haklı olarak. Sovyetler Birliği artık ne pahasına olursa olsun savunulması ve başarıya mutlaka ulaşması gereken, dünya işçi sınıfının tek

35 Browder'in basılmamış anılarından aktaran Zumoff, *Age*, s. 194-195.

mevzisi, komünistlerin gözbebeğiydi. Bu, komünist harekette eşi görülmemiş bir dayanışma ruhu, fedakâr bir enternasyonalizm yarattı. Aynı zorunluluk Sovyetler Birliği'ndeyse içe dönüklük ve milliyetçiliğe, bürokratik devletçi oportünizme zemin hazırlayan; uluslararası komünist hareketi, Komintern'i ve yabancı komünist partileri en yüce amaç, yolunda araçlaştıran bir görüş ve bakış açısının gelişmesine milliyetçiliğin ideolojik gerekçeler üretmesine, bulmasına uygun bir zemin yarattı. "Yabancı" komünistlerdeki "enternasyonal dayanışma" ve sınırsız, hesapsız bağlılık; sosyalizmin anavatanında, onun devlet bürokrasisi ve komünist partisi içinde zorunluluğun, kuşatılmışlığın, hayati tehlikelerin de beslediği bir ulusalcı devletçi sapmayı, milliyetçi damarı besledi. Bu iki evrilmenin kesiştiği noktada, uluslararası hareketin enternasyonalizmi ile Sovyetler'deki ulusalcı devletçi damarın ölümcül tuzaklarla örülmüş bir cendere ortamında kesişmesi, her iki tarafta da bundan kişisel iktidar hırsları için yararlanmaya bakan bireylerin, eğilimlerin, odakların oluşması, güçlenmesi sonucunu doğurdu. Her iki yanda da küçük azınlıklar kanseröz bir etkiyle zehir saçtılar. Her iki yandaki iyi niyetlilerin çabaları her zaman sonuç vermedi, kötünün iyiyi kovduğu bir atmosferin boğucu, çürütücü etkileri sinsi bir biçimde, teorik, ideolojik, politik argümanların arkasına sığınarak, komünist değerlere sarılmış görünerek, hareketin bütününe sızdı.

Nesnel koşulların, zorunlulukların, en halisane devrimci duygularla harekete geçen dinamikleri bozan diyalektiği işte hükmünü böyle icra etti. Cehenneme giden yolların taşları en devrimci duygularla ve niyetlerle böyle döşendi. Özünde sağlam bünyenin 60-70 yıl içinde nasıl çürüyüp yittiğinin hazin öyküsünün bir durağı böyleydi. Sovyet bürokrasisinin Putinleri, Rus partisinin Yeltsinleri, öteki komünist partilerin kariyerist dönek ve hainleri buralardan geçerek ve devrimcilerin iyi niyetlerini, işçilerin düşlerini çiğneyerek günümüze geldiler.

Ondan da önce, daha Lenin hayattayken, Rus partisinin Sekizinci Kongresi'nin tutanaklarından kısa bir bölüm, bozucu

nesnelliklerin harekete nasıl, hangi kanallardan sızabildiğine, iyi niyetlerin bile bu türden etkilere nasıl açık olduğuna öğretici bir örneği göstermektedir:

> (Lenin'in kapanış konuşması, 19 Mart 1919)
>
> Lenin: "Burada pek çok fazla hevesli [*over enthusiastic*] yoldaş. ... bütün ulusal partilerin Rusya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne tabi tutulması [*subordinating*] üzerinde konuşacak kadar ileri gittiler. Yoldaş Pyatakov da neredeyse aynı şeyi söyleyecek kadar ileri gitti. (Pyatakov yerinden: 'Bunun kötü bir şey olduğunu mü düşünüyorsun?') Şimdi de bunun kötü bir şey olmadığını söylediğine göre, ben de belirtmeliyim ki, programda buna benzer herhangi bir şey olsaydı, onu eleştirmeye gerek kalmazdı: Böyle bir öneriyi yazanlar zaten kendi mezarlarını kazmış olurlardı...[36]

Sonuç olarak şunu söyleyemek yanlış olmayacaktır: Bu kitapta işlenen pek çok nedenden dolayı, zaman içinde, Amerikan komünist hareketi ve parti sosyalizmi Sovyetler Birliği'yle özdeşleştirdi, onu işçi sınıfının yerine ikame etti. Lovestone'un yukarıda değindiğimiz Komintern Yedinci Plenumu'ndaki konuşmasında Sovyetler Birliği'ne Amerikan komünist hareketi açısından atfettiği "özel rol" algısı bunda önemli rol oynadı. Kuşkusuz o dönem kömünist partiler ve yöneticileri bakımından Rus partisi ve onun önder kadrosuyla saygılı, dengeli, iyi ilişkiler içinde olmak doğruydu, gerekliydi, kaçınılmazdı. Yanlış olan, bu ilişkileri iç hesaplaşmalar ve iktidar kavgası yolunda oportünist biçimde kul-

36 Lenin, *Collected Works*, 4. İngilizce Basım, Progress Publishers, Moskova, 1972 Vol. 29, s. 141-225; http://www.marxists.org/archive/lenin/works/1919/rcp8th/04.htm. Aynı konuşmayı partiden ayrıldıktan ve Lovestone'la birlikte "Komünist Muhalefet" saflarındayken Bertrand D. Wolfe şöyle yazmıştı: "Pek çok yoldaş ... bütün ulusal partilerin Rusya Komünist Partisi Uluslararası Komitesi'ne tabi tutulması [*submission*] görüşünü dillendirdiler. Yoldaş Piatakov neredeyse söyledi bunu. Bunun çok da kötü bir şey olmayacağına dair bir şey söyledi. Buna şu yanıtı vermeliyim ki, şayet herhangi biri böyle bir şey önerseydi, onu eleştirmek zorunda olurduk." "Lenin and Communist International: Some Vital Lessons For Today", *Workers Age*, cilt 2, sayı 8, Şubat 1, 1933, s. 7; Parti Arşivi, 515.1.4271 (makara 322) ve http://archive.org/stream/WorkersAgeVol.28Feb11933/WA208#pAge/n0/mode/1up.

lanmaktı. Bunun sonucu olarak da, zaman içinde, ilişki biçimi gittikçe yozlaştı ve Sovyetler Birliği de Sovyet Komünist Partisi Genel Sekreteri'ne, onun kişiliği, politik-ideolojik duruşu ve gücüne indirgendi. Kuşkusuz bu durumudan iki taraf da onulmaz zararlar gördüler.

XI

Sekreter Ruthenberg'in Ani Ölümü, Komintern Kaynaklı Suni Dengenin Bozulması, İktidar Mücadelesi

Sorunlar her yandan partiyi kuşatmış ve çıkışa yönelik bir sıçrayış ihtiyacı ortaya çıkmışken sarsıcı bir başka gelişme ortaya çıktı. Parti lideri Ruthenberg bir apandisit krizi nedeniyle hastaneye kaldırıldı ve 2 Mart 1927 günü hastalığının kan zarı iltihabına dönüşmesiyle hayatını kaybetti.

Şimdi partinin önündeki yol daha da karmaşık hale gelmişti. Ruthenberg'in ölümüyle birlikte yeni bir evreye girilecek, nihai hesaplaşma hamlelerinin ardından parti içi iktidarın belirlenmesiyle birlikte artık mücadelenin yol haritası yeniden çizilecekti.

Ruthenberg'in naaşı Sovyetler Birliği'ne gönderildi ve Kremlin'de gömüldü. Böylece Reed'den sonra Kremlin'de defnedilen ikinci Amerikalı komünist Ruthenberg oldu.

A) ARA DÖNEM: LOVESTONE YÖNETİMİ

Sıra yeni yönetimin belirlenmesindeydi. Daha Ruthenberg'in cenazesi kaldırılmadan parti içinde hizipler arasında büyük iktidar savaşı başlamıştı bile. İzlemekte olduğumuz bu trajedinin ilk perdesi yine Amerika'da sahneye konacak, ama final

Moskova'da oynanacaktı. Şimdi artık Troçki muhalefetine ek olarak Zinovyev-Kamenev ekibinin de tasfiye edildiği ve Stalin-Buharin ittifakının yönetimindeki Komintern yönetimi, hararetli bir hizipler kulisi ve kavgası ortamında, yeni parti iktidarının belirlenmesinde son sözü söyleyecek ve parti tarihinde yazgısal önemde yeni bir sayfa açılacaktı...

John Reed'in cenazesi.

Partide durulmuş gibi görünen, en azından 4. Kongre'deki Komintern müdahalesiyle frenlenen hizip kavgası yeniden başladı. Ruthenberg'in dengeleri kollayan ılımlı kişiliği devre dışı kalıp bir de tam bir iktidar boşluğu oluşunca, yıkıcı dinamikler yeniden ivme kazandı.Bu durumda yeniden Moskova'ya gidilecekti. "Moskova'ya müracaat" aynı zamanda bütün ilkelerin çiğnenmesi, yıkıcı kuliscilik, ihbarcılık, Rus partisi içindeki gelişmelere ilkesiz müdahillik, oradaki rekabetlerden fırsat ve avantaj yaratma oportünizmi, kölece boyun eğiş gibi onulmaz hastalıklara da zemin hazırlamak, bu türden dinamikleri beslemek demekti.

Moskova'ya gönderilmeden önce Ruthenberg'in naaşı önünde nöbet.

Parti yeniden yıkımla örülmüş bir güzergâha yuvarlandı.

Ruthenberg hastaneye kaldırıldığında yanında birlikte yaşadığı sekreteri Anna David ile Lovestone vardı. Ölümü üzerine, Lovestone inandırıcılığı şaibeli bir açıklama yaparak Ruthenberg'in "partililere birlik ve beraberlik içinde hareket etmeleri"ni ve kendisinin de Moskova'da toprağa verilmesini vasiyet ettiğini söyledi. Bu arada, bir vasiyet de Anna David'den geldi. Onun söylediğine göre de, Ruthenberg ölüm döşeğinde kendisine, yerine Loveston'un getirilmesini istediğini söylemişti.[1]

Bu arada, Merkez Komite'de çoğunluğa sahip Foster, Cannon ve Weinstone, Lovestone'un genel sekreterliğini önlemek üzere Weinstone'u aday göstermeye karar verdiler. 5 Mart'ta Chicago'da yapılan ve Lovestone'cuların çoğunlukta olduğu Politik Komite toplantısında Benjamin Gitlow, ön alarak, Lovestone'u "Geçici Sekreter" (*Acting Secretary*) olarak önerdi. Lovestone da, Parti Plenumu'nun ileri bir tarihe bırakılmasını talep etti. Tabii iki öneri de kabul edildi ve bu emrivakiyle partinin başına Lovestone geçmiş oldu.

1 Bkz. Palmer, *Age*., s. 297; Ted Morgan, *A Covert Life: Jay Lovestone, Communist, Anti-Communist and Spymaster*, New York, Random House Inc., 1999, s. 65.

B) YENİDEN MOSKOVA'YA YOLCULUK VE SEKİZİNCİ PLENUM KARARLARI

Ne var ki, alışılageldiği üzere, bu kararın da (partililerin konuşma ve gizli yazışmalarında "Mekke" diye anılan) Moskova'da onaylanması gerekecekti.

Muhalifler hemen Moskova'yı telgraf yağmuruna tuttular. İstenen, duruma Komintern'in müdahale etmesi ve bu arada taraflara Moskova'da pozisyonlarını açıklama imkânı verilmesiydi.

23 Mart'ta yapılan Politik Komite toplantısında, Lovestone MYK Plenumu'nun 4 Mayıs'ta yapılması yönünde bir önerge verdi. Cannon, Plenum'un "iki hafta içinde yapılması"nı önerdi ve Foster da buna katıldı. Weinstone ise bütün bu konuların görüşülmesi ve karar alınması için Komintern'e başvurulmasını ve Moskova'ya bir delegasyon gönderilmesi teklifini yaptı. Bedacht da, Komintern'den parti kongresi için izin istenmesini ve Moskova'dan bir temsilcinin kongreye katılmasının talep edilmesini önerdi. MYK da daha sonra bu yönde bir telgrafla KEYK'e başvuruda bulundu. Ayrıca bütün taraflar üçer dörder kişilik gruplar halinde Komintern'e telgraflar çekerek Moskova'ya gelmek istediklerini ve konuların orada görüşülmesine izin verilmesini talep ettiler.[2]

Beklenen yanıt Nisan başında geldi. Buna göre KEYK, kongreye kadar parti yönetiminde herhangi bir değişiklik istemiyordu. Bu nedenle, tarafların Moskova'ya gelmelerine de gerek yoktu. Plenum'da Çin sorunu, sendikal çalışma, hükümet baskıları gibi sorunların tartışılması daha uygundu.[3] Bu, Lovestone'un iktidarının onaylanması anlamına gelmekteydi elbette. Buharin Komintern'i, tercihini kategorik olarak Lovestone'dan yana koymuştu.

---

2 Bunları özetleyen bir parti belgesi için bkz. Parti Arşivi, 515.1.988. Ayrıca, Draper, *American Communism and Soviet...Age.*, s. 254-55; Palmer, *Age.*, s. 297-99.

3 Bkz. Draper, *Agy.*, s. 255; Lovestone konuşma tutanağı (New York parti toplantısı, 30 Nisan 1927), Parti Arşivi, 515.1.988 (el yazısıyla eklenmiş sayfa 17).

Bu arada iki önemli toplantı Mayıs ayının gündemindeydi. Biri, 4 Mayıs'taki MYK Plenumu, öteki de, Komintern'in 8. Plenumu. Komintern toplantısı için gelen davette, görevleri icabı doğal delege olarak Lovestone, Foster ve Gitlow'un isimleri vardı. Cannon ile Weinstone'un ise Politik Komite isterse gelebilecekleri bildirilmişti. Lovestone ekibi onları veto etmiş fakat ikili Moskova'ya müracaat ederek izin almışlardı.[4]

Bu, muhalefet için yeni bir fırsattı.

Taraflar önce Chicago'ya gidip Amerikan partisinin plenumunu yapacaklar, ardından da asıl önemli olan yere, Moskova'ya hareket edeceklerdi.

4 Mayıs'ta ilk günün ilk oturumunda herhalde herkesin aklında Moskova'daki toplantı vardı. Bu plenumun parti yönetimine ilişkin karar alması KEYK tarafından yasaklanmıştı ve taraflar açısından toplantı önemini, hatta iktidar çatışmasından gözlerine mil çekilmiş hizipler bakımından anlamını yitirmişti.

Toplantının ikinci gün herkesi bir sürpriz bekliyordu: Lovestone ve Gitlow ortalıkta yoktular! Sonra anlaşıldı ki, ikili gece yarısı Chicago'dan herkesten habersiz sıvışıp daha önemli toplantıya katılmak için Moskova'nın yolunu tutmuşlardı. İki üst düzey yöneticinin böyle sırlara karışıp oyunlar çevirmek üzere toplantıyı, kenti, hatta ülkeyi terk etmesi elbette büyük şaşkınlığa neden olan bir skandaldı. Parti belgeleri arasında, o gün aceleyle (belki de panik içinde) el yazısıyla yazılmış ve KEYK'e sunulması için Moskova'ya gönderilen kısa bir karar tasarısı metni var. El yazısının kime ait olduğunu çözemediğim metin şöyle:

> Öneri:
>
> 1. Yoldaş Lovestone ile Gitlow'un, Merkez Kom.'u veya Polkom'u bilgilendirmeden ayrılmaları parti disiplinin pervasız (*flagrant*) bir ihlalidir.
>
> 2. Yoldaş Lovestone ve Gitlow'un bu davranışını, parti için zararlı ve tahripkâr olarak kınıyoruz ve Komintern Yönetimi'ne

4 *Agy.*, s. 256.

> yoldaş Lovestone'u partinin geçici sekreterlik görevinden almasını öneriyoruz.[5]

Bu skandalın ardından ötekiler de alelacele Moskova'nın yolunu tuttular…

Yeniden Moskova ve Sekizinci Komintern Plenumu

Moskova'da Mayıs ve Haziran aylarındaki kulis faaliyetlerini uzun uzadıya anlatmaya gerek yok. Bu arada Amerikan partisi bir bütün olarak Troçki'nin ihracını öneren karar tasarısında imzacı olmayı, Lovestone ekibi de Stalin'den bir randevu kopartmayı başarmıştı. Bu arada Pepper aracılığıyla Buharin'le de yakın temas kurmuştu Lovestone.

Plenum'un oluşturduğu Amerikan Komisyonu ise, çalışmalarına Haziran ayında başladı. Ay sonunda da Komisyon "Amerikan Sorunu Üzerine Komintern Kararı"nı ("Resolution of the Comintern on the American Question") KEYK'e sundu. Temmuz'da da KEYK Presidyumu'nun onayladığı nihai karar yazıldı.[6]

Karara göre; 1) Parti kongresi Ağustos ayının sonunda toplanacaktı; 2) Kongre için başkanlığını Komintern'den bir "tarafsız yoldaş"ın, başkan vekilliklerini de Lovestone ile Foster'ın yapacağı, her iki hizipten üçer oy hakkına sahip 6 üye ile 2 yedekten oluşan bir hazırlık komisyonu kurulacak; 3) "Parti yaşamının normalleşmesi ve demokratizasyonu" için geniş tabanlı ve muhalefetin de temsil edileceği bir Merkez Komite ve Politik Komite oluşturulacak; 4) Foster ile Gitlow kongreye kadar Sendikal Çalışma Bölümü'nde görevlendirilecek, Lovestone ile Foster ortak sekreter olacaklardı; 5) Parti kongresi merkezin (Chicago'dan New York'a) taşınması konusunda karar yetkisine sahip olacaktı.

---

5 Parti Arşivi, 515.1.988 (üzeri çizilmiş sayfa no 194 yerine eklenmiş s. 189).

6 Bkz. Parti Arşivi, 515.1.927 s. 5-13 (ilk 4 sayfa "Draft Resolution, 19/VI/27). Ayrıca, *Daily Worker*, 3 Ağustos 1927, s. 1 ve 4; https://archive.org/stream/Reel11/Reel%2011#p*Age*/n572/mode/1up

Bu doğrultuda taraflar arasında bir anlaşma da açıklandı. Bir tarafta Lovestone, Gitlow ve Pepper, öte tarafta Cannon, Foster ve Weinstone'un imzaladığı metinde ayrıca Komintern gözlemcisi olarak delegasyon imzalarının ortasında, A. Braun'un da (Buharin'e yakın Alman komünist Arthur Ewert) imzası vardı. Bu anlaşmada öndeki kongre sürecinin işleyişine ilişkin maddeler vardı ve taraflar hizipçiliğin son bulması için önlemler alacaklarını taahhüt ediyorlardı. Kongrede Merkez Komitesi'nin nispi temsil (*proportional representation*) esasına göre seçilmesi de kararlaştırılmıştı ve buna göre seçilecek 35 üyenin 13'ünün azınlıktan olması, onun adaylarına çoğunluk mensuplarının da "destek ve oy" vermesi üzerinde anlaşılmıştı.[7]

Kararın açıklandığı gün ABD'de Alexander Bittelman önderliğindeki muhalefet mensupları, "Muhalefet Bloku Ulusal Komitesi" adıyla bir bildiri yayınladılar ve Komintern'in temel konularda muhalefetin tezlerini desteklediği savıyla parti yönetimine bayrak açtılar, her yerde muhalefet komitelerinin kurulması çağrısında bulundular. Bu, o sırada kendi içindeki "muhalefet blokları"yla kıyasıya bir mücadele yaşayan Komintern çevresinde büyük bir tepkiyle karşılandı ve *Daily Worker* gazetesinde yayımlanması emriyle bir telgraf gönderildi Amerika'ya. Telgrafta, "[Komintern bu girişimi] hiçbir koşulda desteklememektedir," denilmekteydi. "Geçmişte Ruthenberg grubunun Foster ekibine göre birçok politik meselede daha doğru bir çizgi izlediği", buna karşılık Foster'ın de sendikal çalışmada daha üstün konumda olduğundan hareketle de, Komintern'in çabalarının, Foster'ı genel politik çizgide Ruthenberg grubuna yaklaştırmak, onları da sendikal çalışma alanında Foster çizgisine çekmek olduğu belirtiliyordu. Telgrafta blok girişimi kınanıyor ve "Politik farklılıklar içermeyen hizipleşmeler partiye karşı işlenen en kötü suçlardır," deniliyordu. Parti yönetimi 7 Temmuz tarihli telgrafı alır almaz

7 "Agreement for the Carrying Out of the Resolution of the America Question Adopted by the Presidium of the Executive Committee of the Comintern", Parti Arşivi, 515.1.927.

hemen ertesi gün *Daily Worker*'da birinci sayfada yayınladı.[8] Ertesi gün de parti MYK'sı adına bir bildiriyle muhalefet kınandı ve Komintern'in tavrının yönetimi desteklediği ima edilerek, üyeler parti birliği ve disiplini için tavır almaya çağrıldı.[9]

Bu kez de muhalefet ayağa kalktı ve yönetimin Komintern telgrafını kötü niyetle kullandığı gerekçesiyle KEYK'e durumu düzeltmesi için şikâyet mesajları göndermeye başladı. Bunun üzerine Komintern Amerika'ya yeni bir telgraf gönderdi. Bu telgrafta, "7 Temmuz tarihli telgrafımızda bir grubun hegemonyasının savunulması hiçbir biçimde amaçlanmamıştır," denmekteydi.[10]

İşler artık bu raddede çığrından çıkmış bir "oyun"a dönüşmüştü. KEYK, yaramaz çocuklarını kontrol altında tutmaya, durumu yumuşatmaya çabalıyor, kocaman devrimciler birbirlerinin boğazına sarılmış, "Rus yardımı" için canhıraş uğraş veriyor, Amerikan komünist hareketi bir kısır döngü içinde çürüyordu.

Şimdi artık Moskova konuşmuş ve gözler kongre sürecine dönmüştü. Aslında Komintern desteğine sahip ve parti yönetimindeki yeni hâkimiyetiyle teşkilat üzerindeki denetimi pekişmiş Lovestone ekibi bakımından da, son "Muhalefet Bloku" gafıyla iyice zora düşmüş çaresiz muhalefet açısından da sonuç neredeyse belliydi, ama yine de kıyasıya bir çatışma devam etmekteydi.

---

8 *Daily Worker*, 8 Temmuz 1927; https://archive.org/stream/Reel11/Reel%2011#p*Age*/n427/mode/1up

9 *Daily Worker*, 9 Temmuz 1927, s. 1; https://archive.org/stream/Reel11/Reel%2011#p*Age*/n437/mode/1up. Ayrıca, Draper, *American Communism and Soviet*... *Age*., s. 262-263; Zumoff, *Age*., s. 219.

10 Parti Arşivi, "Statement by Comrades Abern Swabeck and Johnstone to Accompany Publication of the Second cable From the CI", 515.1.983 (Telgrafın tam metni, s. 76). Ayrıca, *Daily Worker*, 12 Temmuz 1927, s. 1; https://archive.org/stream/Reel11/Reel%2011#p*Age*/n447/mode/1up.

C) STALİN-BUHARİN İTTİFAKI GÖLGESİNDE PARTİ KONGRESİ, YENİ YÖNETİM

Moskova'daki heyetler de ülkeye döndükten sonra kongre ve seçimler için mücadele iyice kızıştı.

Bu arada beklendiği gibi, Lovestone'un sekreterliği Foster ile paylaşması söz konusu bile olmadı. Gelir gelmez Lovestone kendi kendine uydurduğu "Birinci Sekreter" payesiyle partiye el koydu. Foster'a da bu durumda Sendika Departmanı Birinci Sekreterliği düşmüştü. Arkasında Komintern ve parti aygıtı olunca artık onu durdurmak, bu oldubittileri ve darbeleri engellemek mümkün değildi ve muhalefet bunu değiştirecek bir şey yapamadı.

Kongreden önce büyük merkezlerde yapılan üye toplantılarında Lovestone ekibi üstünlük sağlamaktaydı. 10 Ağustos tarihli bir TASS ajansı haberi, kimi önemli merkezlerdeki oylamaların sonuçlarını geçti. Buna göre, aralarında New York, Chicago, Detroit, Boston, Philadelphia gibi kentlerin bulunduğu toplam 11 merkezdeki oylamalarda Lovestone ekibi 1641, muhalefet de 1122 oy toplamıştı. Lovestone grubunun merkez üssü konumundaki New York'ta sonuç 715'e 507 ile Lovestone'cular lehineydi. Foster ekibinin güçlü olduğu Chicago'da da Lovestone grubunun 256'ya karşı 313 oyla üstünlüğü vardı.[11]

Sonuçta, 31 Ağustos-7 Eylül 1927 tarihleri arasında toplanan Beşinci Kongre'de Lovestone ve ekibi seçimlerde üstünlük elde ederek zaferini ilan etti.

Şimdi artık "Amerikalılaşma"ya, ittifaklar siyasetinde geniş açılım hamlelerine, Buharin yönetimindeki uluslararası komünist hareket içinde görece daha etkin rol almaya, sendikal alanda rutin dışı alanlar açma stratejisine dayalı ve "keskin solculuk-çocukluk" döneminden, Avrupa odaklı taktiklerden ülke koşullarına uyarlandığı savıyla daha "gerçekçi" politikalar uygulamaya dayanan (ya da öyle iddia edilen) bir yeni evreye girmek aşamasındaydı

11 (Tass'a atfen) "Results of Membership Meetings in American CP", Parti Arşivi, 515.1.934.

parti. Bu dönemi, partinin "çocukluk"tan "ergenlik" aşamasına geçiş sürecinde kısa ve sancılı bir ara dönem olarak tanımlamak mümkündür.

Lovestone-Buharin ilişkisinden güç alan ve Buharin-Stalin ittifakının gidişatıyla kaderi belirlenecek yeni parti iktidarı böyle oluşmuştu. Komünist tarihyazımında, ileride, genelde Buharin, ABD özelinde de Lovestone isimleriyle özdeşleştirilecek ve "Uluslararası Sağ Muhalefet" ya da "Sağ Tehlike" diye anılacak dönem böylece başlamış oldu 1927'de.

Sonunda da, Lovestone şahsında CIA ajanlığına uzanacak bir "sağ savrulma" ve buna karşı Rus partisi içindeki mücadele ve geniş tasfiyeler süreciyle gelişen ve partiye, başını doğrudan Stalin'in çektiği Komintern müdahalesiyle seyreden yol da açılmış oldu.

Serüvenimizin İkinci Cildinde göreceğimiz gibi, Buharin'in yükselişiyle birlikte yürüyen bu süreçte, ergenliğe geçişin ilk adımları da ne yazık ki bin bir türlü sorun ve zaaflarla örülen bu ortamda atılacak, parti "sol çocukluk"tan, her zaman ve her yerde hem bireysel, hem örgütsel düzlemde neredeyse matematiksel bir kesinlikle gerçekleştiği gibi "sağ"a savrulacak, o zaman da çare yine Moskova'da bulunacaktı...

Marksist hareket ve partilerde "sol sapma"lar, yıkıcı sonuçlarının hemen ortaya çıkması gibi bir özellik taşırlar. Bu maceracılıkta bedeller ağır olur ve hemen ödenir, etkiler de kapsamlı olur; eski kazanımlar da elden gider, dağılmalar ortaya çıkabilir, ideolojik ve örgütsel tasfiyeler bile görülür.

Buna karşılık, sağ sapma, geçici ve gerçekçi bir ricat, akıllı bir zaman kazanma gibi görülebilir, makul bir ihtiyat olarak değerlendirilebilir çoğu zaman. Bedeli, olsa olsa, kimi fırsatların kaçırılması, anın olanaklarından, avantajlı denge durumundan yeterince yararlanamamak, düşmana gereksiz ödün vermek gibi algılanabilir. Bu durumda da, etkileri içten içe uzun sürer. Yani birincisinin şoklarına karşılık, sağcılığın uyuşturucu etkisi çoktur.

Sonuçta, birincinin kayıpları mutlak yıkım getirirken, ikincininkiler hemen pek göze batmaz ve telafi edilebilir gibi görülür.

Ne var ki, sağ sapmanın iç dinamikleri, yarattığı ve beslediği eylemler, zihinsel uyuşukluk, örgütsel pelteleşme, sonunda geri çevrilemez bir likidasyonu, sosyal demokratlaşmayı, düzenin parçası olup devrimci iddiadan tümden vazgeçmeyi, örgütsel ve bireysel çözülmeyi, kuyrukçuluğu, giderek çürümeyi getirebilir.

Dolayısıyla, birinin ilk etkileri, ötekinin uzun vadeli yapısal sonuçları daha ağır olur.

Sol sapma, ani gelen kalp krizi ya da inme gibidir.

Sağ sapma, sinsice ilerleyen ve bünyeyi saran, metastaz yapan kanser illetine benzer.

Nihayetinde ve aslında ikisi birbirini besler. "Solculuk", işçileri küçük burjuvazinin peşinde yıkıma ve burjuvazinin istediği istikametlere götürüp ona yem ederken; sağcılık onu, küçük burjuva araçlara ihtiyaç duymadan, doğrudan burjuvazinin çıkarları içinde eritip çürütür. Ve sonunda, buluşurlar ölümde.

ABD'de böyle oldu…

"Sol çocukluk"tan "sağ"a savrulma... Ardından, 1929 Büyük Bunalım ve yükseliş... Sonra faşizm, İkinci Paylaşım Savaşı, Halk Cephesi ve Browderizm Tasfiyesi... Nihayet, tasfiye sonrası inşa sürecindeyken Soğuk Savaş ve McCarthy saldırıları ve yıkım ve çöküş...

Bir Muhasebe: Nearing-Foster Yazışması

İçinde bulunduğu kritik dönemeçte, çocukluktan ergenliğe geçişin ilk küçük adımları sürecinde, parti siyaseti, strateji ve taktikleri, program ve örgütlenmesi Marksistler arasında yoğun bir tartışma ve arayışın ana başlıklarını oluşturmaktaydı. Bu arayış ve tartışmalara, partiye ilişkin eleştirilere ve bunlara karşı tavırlara ilişkin bir yazışma, aynı zamanda partinin konumlanmasının bir genel fotoğrafını vermesi bakımından özel bir önem taşımaktadır.

Partinin ana yayın organı *Daily Worker* gazetesinin 10 Mayıs 1924 tarihli nüshasında (cilt 2, sayı: 46, s. 4-5) dönemin tanınmış Marksist aydınlarından Scot Nearing'in bir eleştiri mektubu yayınlandı. Ülkenin ve partinin, işçi sınıfının ve Amerikan sermayesiyle devletinin karşılıklı konumlanışlarının, durumlarının, nesnel ve öznel koşulların dikkatli gözlemler ışığında özetlendiği bu açık mektup çok öğreticidir. Nearing'in eleştirisi, dışarıdan bilgili ve dostça bir eleştiriydi. Bu bakımdan bütüncül/panoramik bir bakış/perspektif edinmek için geniş bir özeti hak etmektedir.

Nearing özetle, şu tespitlerde ve eleştirilerde bulunmaktaydı:

1. Çağdaş emek tarihi içinde herhangi bir yerde Birleşmiş Devletler'deki güncel durumun bir benzeri yoktur, çünkü (belki bir istisna olarak savaş sırasında Almanya hariç) hiçbir ülkede ... Ticaret Odalarının Amerikan işçi hareketini kendi saflarına çekmesi [gibi bir durum] ... bulunmamaktadır.

(a) Her şeyden önce bu, borsa tüyoları sızdırarak, devlette iş teklif ederek, çeşitli sosyal etkinliklerde "bir araya gelerek", iki eski partinin politik organları içinde önemli görevler vererek, işçi önderlerinin ele geçirilmesiyle başarıldı.

(b) İkinci olarak bu, dünyanın bugüne kadar üretebildiği tüm propagandayla, yalanlarla, yanıltmalarla, eğlencelerle, heyecanlarla ve korkularla [sıradan işçi] tabanı hizaya sokarak başarıldı. Bütün eğitim mekanizması sermaye [*bussiness*] çıkar odaklarının ellerindedir ve olayların kendi açılarından yorumlanması, bilginin yayınlanmasının engellenmesi ya da gerçeklerin bilerek çarpıtılması için basını ve sinemayı kullanmaktan hiç çekinmemektedirler.

(d) [Amerikan işçilerinin sermayenin etkisi altında tutulduğu] varsayımımda bir ölçüde haklıysam, bu, Amerikan işçi hareketindeki güncel uyuşukluğu açıklamada oldukça yararlı olacaktır – aslında [gerçeklik] uyuşukluk filan da değil, örtük onaylama[dır]. Çoğu Amerikan işçisinin devlet okullarına gittiğini; neredeyse tamamının büyük sermaye merkezlerine bağlı olan dergi ve gazeteleri okuduklarını; kiliseye gittiklerini; ve neredeyse bütünüyle eski partilerin [Cumhuriyetçi Parti ve Demokrat Parti] adaylarına oy verdiklerini unutmayın...

(e) Bu yoruma göre, sadece sendika yetkilileri değil, taban da mevcut ekonomik düzene bağımlıdır. Ona inanıyorlar ve herhangi bir kriz anında onu destekleyeceklerdir.

2. Bu, Birleşik Devletler'de hiçbir devrimci duyarlılığın olmadığını mı gösterir? Asla. Ancak bu, bunun tipik olarak Amerikan [karakterli] olmadığı anlamına gelir. Kökten değişim olması gerektiğine inanan bir yerli [ABD doğumlu] Amerikalı bir kural değil, istisnadır.

(a) Amerikan düşünce [sistemi] hâlâ kırsal yaşam ve çiftlik temelinde [şekillenmektedir]. Kentlere taşınmış olanların bile bir gün kırsalda küçük bir yere sahip olma ve emekliliğini orada geçirme umutları vardır.

(b) Göçmen işçiler bu düşünceyi tamamen terk etmişlerdir ve bugün Birleşik Devletler'deki en geniş devrimci çekirdeği oluştur-

maktadırlar. Ancak maalesef bizzat işlerinin niteliği, örgütlenmelerini fevkalade zorlaştırmaktadır...

(c) Sıradan bir kalifiye zanaatkâr hâlâ bu sistem içinde bir ev sahibi olmayı düşlemektedir. Kendisinin işçi saflarından kurtulabileceğine inanmasa bile, bu çocuğu için mümkündür ve dolayısıyla oğlunu üniversiteye gönderir, kızına öğretmenlik eğitimi aldırır.

(d) Birleşik Devletler'deki devrimci duyarlık bazı dış ülke doğumlu işçiler, özellikle Rusya'daki olaylarla duygusal olarak uyarılmış Slav kökenli işçiler arasında güçlüdür. Ne var ki, yeni göçmen yasalarıyla bu durum değiştirilecek, kabul edilen Kuzey Avrupalı işçilerin sayısı düşürülecek ve göçmenliği kabul edilmiş olanlar da dikkatle [*hawkish attention*] izleneceklerdir...

(g) Gördüğünüz gibi, Amerikan doğumlu işçi ve çiftçiler arasında kayda değer bir devrimci duyarlılık olmadığını varsayıyorum. Hoşnutsuz olduklarının farkındayım ama onlar bu sistem içinde "olayların düzeleceği zamanın geleceğine" inanmaktadırlar. Tabii ki dünyaya ayak uyduran ve propagandayla kandırılmayan istisnalar, okuyucular, düşünürler de vardır. Ama bunların sayısı görece azdır. Bana göre ülkede bugün devrimci duyarlılık adına ne varsa, o, hiçbir biçimde bir "yığınsal Amerikan duyarlılığı" olarak adlandırılamaz.

3. Birleşik Devletler'in ekonomik ve sosyal hayatında kökten değişimlerin olması gerektiğine inanan bizler, dolayısıyla kendimizi, radikal fikriyatın yaratılmasının gerektiği bir konumda buluyoruz. Bu nedenle ilk görevimiz eğitim, ikincisi örgütlenme ve üçüncüsü de eylemdir...

Gördüğünüz gibi bu argüman, izlenecek taktikler bakımından bizi tamamen karşıt kutuplara yerleştiriyor. Önce sizin varsayımlarınızın doğru olduğunu varsayalım. Bu durumda:

1. Duyarlılık mevcut. Tek gereken, bu duyarlılığı yönetecek bir örgütlenme. Sıralama, eğitimden örgütlenmeye, oradan da eyleme değil; örgütlenmeden doğrudan eylemedir.

2. Bu örgüt hızla genişleyebilir; kolaylıkla harekete geçirilebilir; ve belirli sonuçlar için neredeyse hemen darbeler vurabilir.

3. Amerika devrimci hareketi de bu nedenle, mesela gelecek seçimlerde eski partilerden [işçi ve çiftçileri] kopartarak (LaFollette adaylığıyla diyelim); emek hareketini devrimci programa kazanarak; ve hem çiftçileri hem de işçileri temsil eden büyük ve etkili bir siyasi örgüt kurarak, hızlı ve pratik başarı kazanma fikriyle, cephesini genişletmelidir...

4. 1919 Çelik Grevi'ni bu anlayışla örgütlediniz. Sonuç ne oldu? Sizin yanıtınız: "Büyük çelik kavgasında yenildik. Bu, sadece çelik sendikalarını yok ettiği için değil, çok daha önemlisi, daha da büyük bir planı mahvettiği için, ağır bir felaketti." (*Labor Herald,* Ocak 1924, s. 6). İşte bahsettiğim nokta tam da budur! Bir örgüt art arda yenilgilere dayanamaz. Napolyon Rusya'ya bir kez girmiş ama bu bir sefer geleceğini yok etmeye yetmiştir. Birleşik Devletler'deki radikal hareket, sizin yöntemlerinizle kendi Moskova'sına doğru yol almaktadır. Cepheniz yeterince genişlediğinde ve kaynaklarınız kesildiğinde, düşman, beş yıl önce Çelik Grevi örgütlenmesinde yaptığı gibi, sizin örgütünüzü de mahvedecektir.

Şimdi de Amerika'nın durumuyla ilgili benim varsayımlarımın doğru olduğunu farz edelim. Bu durumda devrimci hareket:

1. Mevcut tabanının küçük, kitlelere liderlik etmekten uzak, büyük ölçüde yerel, yabancı ilaveleriyle kısmen etkisizleşmiş olduğunun farkına varmalıdır.

2. [Bu durumda örgüt] tabanı tüm tehlikelere karşı bir arada tutmalı, moralini ve etkinliğini korumalı, etkili ve ortak eylemlilikler için eğitmeli, kendisine güvenmeyi öğretmeli, gerçekten etkin bir çalışma gücü haline gelene kadar çalıştırmalı, disiplin kazandırmalı ve tüm bu süreç boyunca örgütü yok edebilecek kesin çatışmalardan kaçınmaya yönelmelidir.

3. Örgütün kaynaklarını dikkatlice kullanılmalı; adayları ancak uzun bekleme sürelerinden ve dikkatli incelemelerden sonra üye yapmalı; her adımını, mücadelenin hasım alanda muazzam engellere ve donanımlı güçlere karşı yürütüldüğünü bilerek atmalıdır.

4. Örgütü ve çalışmalarını, örgütü yıkıma götürecek adımlardan kaçınarak, düşmanların ezici darbesiyle sonuçlanacak hiçbir hamlede bulunmadan yavaşça büyütmelidir.

5. Hızlıca örgütlenmek "radikallik" değildir. Temelden kurmak radikalliktir ve Birleşik Devletler'deki hareketin ihtiyacı temelden inşadır.

Son zamanlarda Birleşik Devletler'deki radikal hareketin en ciddi hatası, olmayan bir desteği varsaymasıdır. Bu nedenle, gerçekleştirilmesi yıllar, hatta belki de on yıllar alacak şeyleri birkaç ayda yapmaya çalıştınız. Radikal hareket, dikkatli bir ilkokul, lise ve üniversite eğitimi süreci gerektiren bir dönemde kitlesel birliktelik karakterine büründü. Roma bir gecede kurulmadı.

John Pepper, emek [*labor*] partisi broşüründe sanki arkasında 100 bin eğitimli, disiplinli militan varmış gibi yazmakta ("Emek Partisi İçin: Amerikan Siyasetinde Son Zamanlardaki Devrimci Değişimler"). Bir anda 10 bin kişiyi ayağa kaldırabilecekmiş gibi... Ama ben güvenebileceği 5 bin kişinin bile olduğundan şüpheliyim.

The Worker [gazetesinde] 1 Aralık 1923 tarihinde yayımlanan tezler, şayet İşçi Partisi'nin arkasında, programını yürütürken dayanabileceği 250 bin İngilizce konuşan [yerli] militan ve disiplinli Amerikalı bulunsaydı anlamlı olabilirdi. Ancak 12 Ocak 1924 tarihli *The Worker*, partinin toplam üye sayısını "en azından yarısı İngilizce konuşan" 15.233 olarak açıklamıştır. Eğer tüm bu üyelere güvenilebilirse –ki elbette bu mümkün değildir– programın arkasındaki fiilî toplam güç 7-8 bin arasında demektir. ...

Devrimci hareketin geniş bir bilgisizlik duvarıyla ve şu an Birleşik Devletler'de olduğu gibi bir hasımla karşı karşıya olduğu yerlerde, sağlam bütünlüğünü, katı disiplinini ve canlı devrimci ideallerini korumalıdır. Aksi halde, kendisini on yıl bile idame ettiremeyecektir. ...

Taktikler açısından siz ve [Pepper] Rus deneyimine dayalı bir siyaset izliyorsunuz ki bu, Birleşik Devletler'de karşılaştığınız duruma hiç uygun değildir ve sürdürürseniz partinizi yıkıma götürecektir.

* * *

Partinin yanıtını ise, *Daily Worker*'ın 17 Mayıs nüshasında (cilt 2, sayı: 52, s. 4 ve 8) Foster verdi. Aslında, Nearing'in Amerikan işçi sınıfına ilişkin görüşleri, Foster'ın daha önce belirtmiş olduğu tespitlerden çok da farklı değildi. Örneğin, 1922 yılında yazdığı bir broşürde ("Amerikan İşçi Hareketinin Müflisliği") Foster, Amerikan işçi hareketini, devrimci bir karaktere sahip olmayan, "entelektüel olarak kör" ve "burjuva propagandanın etkisiyle uykuda" bir sınıf olarak nitelemişti. Bu yazısında Foster, politik nitelikli örgütlenme geleneğindeki zayıflık nedeniyle de onu "fiilen bir politik sıfır" olarak tanımlamış, sendikal örgütlenmesini de "zayıf ve ilkel"; önderliğini gerici ve işbirlikçi; başka ülkelerin işçi örgütleriyle ilişkilerini "muhafazakâr ve geri" olarak mahkûm etmişti. Foster'a göre bunun nedeni, işçilerin önemli bölümünün göçmen olması ve onların "gerici etkisi" ya da işçilerin genelde ekonomik durumlarının görece iyi olması değil, "ikili sendikacılık geleneği"ydi ve asıl bununla mücadele edilmeliydi. Kurduğu SEL'in de bu bakımdan çok önemli olduğunu, ana engelin aşılmasında kritik rol oynadığını belirtmekteydi.[1] Ne var ki, parti adına yazdığı yanıtında Foster daha dikkatli bir dil kullanmak durumundaydı.

1. Kavrayışınızın temel zaafı, bu ülkede dikkate değer bir yığınsal devrimci duyarlık olmadığı yönündeki yanlış varsayıma dayanmasıdır. Mektubunuz boyunca ve taktiksel kaygılarınızın merkezi olarak, devrimci duyarlılığın yalnızca az sayıdaki bilinçli, net görüşlü devrimcilerde var olduğunu düşünüyorsunuz. Emekçi yığınlar içinde hüküm süren hoşnutsuzluğun devrimci önemini tamamen görmezden gelmektesiniz. Ve bu önemli noktayı görmezden gelerek doğallıkla hareketimiz için hiçbir değeri olmayan çıkarımlarda bulunmaktasınız...

Doğrudur, mevcut hoşnutsuzluk büyük ölçüde bilinçsiz, kör, aptal ve ürkektir ve kolayca yanlışa yönlendirilebilir. Ama yine de aslen

1 William Z. Foster, *The Bankruptcy of the American Labor Movement,* Chicago. Ill., 1922; Tıpkıbasım için bkz. https://archive.org/details/bankruptcyofamer00fost; pdf dosyası olarak bkz. https://www.marxists.org/history/usa/unions/tuel/1922/1000-foster-bankruptcy.pdf

devrimcidir. Devrimlerin hammaddesidir. Devrimler o sizin aklınızdaki bilinçli [*clear sighted*] devrimcilerce değil, sosyal şartların baskısıyla çaresiz isyana yöneltilmiş ve fırtınayı akıllıca kapitalizme doğru çevirme yeteneğine sahip bilinçli devrimcilerce yönlendirilen aptal kalabalıklarca gerçekleştirilir...

Kapitalizm bu hoşnutsuzluğu sömürülenlerin taleplerini yerine getirerek yumuşatamaz. Sonunda devrimle sonuçlanıncaya kadar kütlesi, yoğunluğu, zekâsı artmak durumundadır. Devrimci huzursuzluğun sadece sınıf bilincine ulaşmış militanların huzursuzluğu olduğu sonucuna vararak ve çok daha önemli bir unsuru, kitlelerin genel huzursuzluğunu görmezden gelerek temel bir hata yapıyorsunuz.

İşçi Partisi ve SEL bilinçli devrimci duyarlığa sahip geniş bir topluluğun olduğunu varsaymıyor. Tam tersine, sadece kesin olanı, kitlelerin (belirsiz olsa da) derin hoşnutsuzluğunu "varsayıyor". Bilinçli sol kanadın asıl görevinin, kapitalizmle nihai kapışmayı başlatmak için yeterli netliğe, hacme ve militanlığa erişene kadar bu hoşnutsuzluğu eğitmek, örgütlemek, yoğunlaştırmak, disipline etmek ve yönlendirmek olduğunu biliyorlar. Radikal duyarlığın eğitimle yaratılması gerektiğini söylüyorsunuz ve biz de buna, her şeyden önce var olan geniş hoşnutsuzluğun kendisinden geliştirilmesi gerektiğini ekliyoruz. Sadece bilinçli unsurların devrimci güçler olduğu yönündeki düşünceniz, hareketimizin yalnızlaştırılmasına ve akademik, verimsiz, hayattan kopuk bir komünist mezhebe dönüşmesine [*degeneration*] yol açar. Sizin düşüncenizin tamamen karşısında duran İşçi Partisi ve SEL'in kavrayışı, kaçınılmaz olarak geniş, kitlesel bir isyan hareketini oluşturur ve gittikçe genişleyen, gittikçe derinleşen sınıf çatışmasına artan katılımı getirir; gerçek savaşçı bir komünist hareket yaratır.

2. Mektubunuzda, bu ülkede gerçek bir kitlesel devrimci hoşnutsuzluk olmadığı şeklindeki genel düşüncenizin bir parçası olarak, sendikaların tabanının liderleri kadar gerici olduğu şeklinde fazla aceleci bir iddia öne sürüyorsunuz...

Böyle bir iddia, özellikle de Marksist yöntemle olayları çözümleme iddiasındaki birinden geldiğinde, affedilmez bir yanlışlıktır. Her açıdan gerçekle karşıtlık içindedir. Gerçek, sendikalardaki sıradan üyelerin, liderlerinden çok daha radikal olduklarıdır. Bu doğal olarak böyledir; ekonomik konumları onları buna mecbur eder. Sendika liderleri fiilî ve ideolojik olarak küçük burjuvazinin bir parçasıdırlar. Yüksek maaşlar alırlar; orta sınıf hayatı yaşarlar; bizzat patronlara binbir bağla bağlıdırlar; işçiler ve sömürenler arasındaki çatışmaya sadece ikincil bir ilgi duyarlar; işçi örgütlerinin kurulması ve bunlardan militanca yararlanılması konusunda hiçbir acil ihtiyaç duymazlar; düzenli maaşlarıyla özdeşleşen ekonomik konumları korunduğu sürece olanla yetinmekten memnundurlar. Diğer küçük burjuvalar gibi sendika liderleri de kapitalizmin faal savunucularıdırlar. Diğer taraftan işçiler, patronlara karşı doğrudan mücadelenin tam içindedirler. Onlar için en hayati sonuçlar başarılı bir mücadeleye bağlıdır. Gazeteler, kiliseler, siyasi partiler vb. ile (inkârı anlamsız) kapitalist eğitimlerine karşın işçiler, siyasi ve ekonomik örgütlerini sayıca, yapıca ve ideolojik olarak güçlendirmeye yönelik eylemli hareketlere neredeyse içgüdüsel olarak destek verirler...

[İşçi Partisi ve SEL'in politika ve kampanyalarına] itirazlarınız iki başlıkta toplanmış görünmekte:

(a) devrimci olmayan kitlelerin programımızı kabul etmeye hazır olmadığı için gücümüzü boşa harcadığımız, ve

(b) takip etmeleri zor karmaşık manevralarımızla kendi güçlerimizin cesaretini kırdığımız.

Şimdi bu iddialara olan cevabımıza bakalım.

Bu konuda düştüğünüz yanlış, sol kanat hareketin kitlelere anlayamayacakları ya da kabul edemeyecekleri ölçüde ileri bir programla ulaşmaya çalıştığı ve bu nedenle onları liderliğimiz altında toplayamayacağımız yönündeki örtük varsayımdır. Bu durum kendimizi sadece proletarya diktatörlüğüne ve diğer devrimci komünist kavramlara hapsetmiş olsaydık doğru olurdu. Ancak böyle

değildir. Nihai devrim programının yanında İşçi Partisi ve SEL'in, hüküm süren hoşnutsuzluğa ve işçi sınıfının geri haline uygun günlük çalışma programı vardır...

Taktikler karmaşık değil. Devrimcilerin kitlesel sendikalara katılamayacağı ve hâlâ devrimci saflıklarını koruyacağı düşüncesinin geçerlilik kazandığı zamanlar olmuştu ama artık bu tür düşünceler tamamen çürütüldü. [Devrimcilerin] siyasal alanda kitlesel işçi hareketlerine güven içinde katılamayacakları fikrini de aynı kader beklemektedir. Şayet İşçi Partisi ve SEL, kitlelerin günlük siyasal ve ekonomik mücadelelerinde işlev göremez ve gelişemezse, o zaman yaşama hakları da yok demektir...

4. Amerika işçi hareketinde var olan devrimci gücün sadece bilinçli devrimcilerin oluşturduğu küçük bir topluluk olduğu yönündeki anlayışınızın doğal bir sonucu olarak, bu çok değerli küçük çekirdek için dikkatli bir eğitim, örgütlenme ve gelişim planı hazırlıyorsunuz. "Görevimiz öncelikle eğitim, ikinci olarak da örgütlenmedir," diyorsunuz. Örgütten mücadele içinde yararlanmak adına neredeyse hiçbir şey söylemiyorsunuz. Bunun nedeni, örgütü temelde kitlelerden ayrı duran, mücadelenin teorik kısmıyla ilgilenen bir eğitim grubu olarak görmenizdir. Örgütü yavaşça ve dikkatlice kurardınız. Şayet programınız taraftar bulursa da ondan sadece bir komünist mezhep yaratırdınız.

Şimdi, çağdaş komünist hareketin böyle bir kavrayışla işi olamaz. Her şeyden önce sol kanat bir mücadele örgütüdür. Bizler sınıf çatışmasının sadece öğrencileri değil askerleriyiz de. Sol kanat, sadece teorik manada değil, gerçekte de proletaryanın öncüsüdür. Sol kanat, zihinsel talim gösterileri yaparak ve muhteşem günün gelmesini bekleyerek bir kenara çekilmemeli, işçilerin her türlü mücadelesine katılmalıdır. Örgüt gibi eğitim de olmalı, ancak ikisi de eylem olmaksızın beyhudedir. Mücadele her komünist örgüt için hayat aşısıdır.

İşçilerin mücadelelerinin içine girmek ve pratik liderlik örneği göstererek kitleler üzerinde etkinlik sağlamak İşçi Partisi ve SEL'in

görevidir. Birleşik Devletler'de sol kanadın bunu başarma ihtiyacı diğer tüm ülkelerden daha fazladır. Burada kitleler tamamen liderlikten yoksundur...

Bu türden [emek partisinin kurulması, işkolu sendikacılığı, Sovyet Rusya'nın tanınması gibi] kampanyalar bizim için zayıflık değildir, en büyük gücümüzdür. Bize, böylelikle daha önemli devrimci görevlere tedricen hazırlanacak işçi kitleleri üzerinde etkinlik sağlıyorlar. Düzgünce kullanıldıklarında eğitim ve örgüt için en uygun araçları oluşturuyorlar.

Mücadele devam ettikçe devrimci örgütler, sempatizan yapılmış tüm proleter unsurları bir araya getirmelidir. Kitlesel bir parti kurulması amaçlanmalıdır. Bunu gerçekleştirirken işçilerin kendilerinden ziyade eski liderlerine dikkat edilmelidir. Sol kanat tabii ki şu anda kapitalizm ile mutlak mücadeleden kaçınmalıdır. Bunu söylemeye gerek yok. Aynı zamanda mücadele hattı da çok uzun olmamalıdır. Ancak çelik grevinin konuyla ilgisi olmadığından bu örneğin anlamını göremiyorum.

Sol kanadın, eğitim, örgüt ve eylemin birbirini bütünleyerek ve besleyerek birlikte hareket ettiği dengeli bir programı olmalıdır. Bütün hareketin merkezi militan eylemlilik olmalıdır. Bu, İşçi Partisi ve SEL'in programıdır. Bunun Rus deneyimine dayandığını söylüyorsunuz, ancak yanılıyorsunuz. Bu program tüm dünyadaki komünist taktik ve deneyimle aynı çizgidedir. Sizin barışçıl eğitim ve örgüt programınız olmaz. Bu program sol kanadı skolastik, sekter ve militan olmayan bir grup haline getirir. İşçi Partisi ve SEL'in programı, sol kanadı, şimdi işçileri mücadelelerinde yönlendirebilen ve kapitalist sistemle olan nihai çarpışmaya önderlik etme umuduyla sabreden, gerçek bir mücadeleci örgüt haline getirecektir.

* * *

Partinin Nearing'e yanıtı Foster'ın bu yazısıyla sınırlı kalmadı. Bir süre sonra sonra üyelik başvurusu yapan Nearing, partiye alınmadı. 5 Şubat 1925 günü yapılan Merkez Komite toplantısında Bittelman, Scott Nearing'in "sosyal devrim ve proletarya diktatörlüğü

ile özellikle Birleşik Devletler'deki durum ve İP'nin acil görevleri konularındaki görüşlerinin, Komintern'in ve Parti Merkez Komitesi'nin düşünceleriyle uyumlu olmadığı" gerekçesiyle reddedilmesini isteyen bir önerge verdi. Önergede ayrıca, Nearing'in görüşlerinin, Komintern'in Beşinci Kongresi'nde kınanan ve şu anda "yoğun bir ideolojik mücadele verilen" "sağ kanat"ın tipik benzeri olduğu da ileri sürülüyordu. Bittelman, "Yoldaş Browder"ın buna uygun bir yanıt yazmakla yetkilendirilmesini talep etmekteydi. Bu önerge kabul edildi ve Nearing'in başvurusu reddedilmiş oldu.[2]

2 Önerge için bkz. RGASPİ, 515.1.456. Scott Nearing'in otobiyografisi için bkz. Scott Nearing, *The Making of a Radical: A Political Biography*, White River Junction, Vermont, Chelsea Green Publishing Company, 2000. Yaşam öyküsü için ayrıca, Stephen J. Whitfield, *Scott Nearing: Apostle of American Radicalism*, New York, Columbia University Press, 1974. Nearing daha sonra partiye üye olabildi fakat sonra yine ayrılmak zorunda kaldı. Emperyalizm üzerine yazdığı bir kitabın basılmasına parti yönetimi "Leninist emperyalizm anlayışına aykırı" olduğu gerekçesiyle izin vermedi. Nearing salt kitabını bastırabilmek için partiden dostça ayrılmayı önerdi ve istifa etti. Ne var ki, bu türden bir zımni anlaşmayı reddeden Parti Merkez Yürütme Kurulu, Nearing'i –istifa etmiş olmasına karşın– partiden ihraç etti. Nearing daha sonraları *Monthly Review* ekibiyle işbirliği yaptı ve bağımsız olarak çalışmalarını sürdürdü.

XII

Sonuç Yerine: Fraina-Corey; Kimin ya da Neyin Trajedisi?

Şimdi kitabımızın bu birinci cildini trajik bir öyküyle bitirmek gerekiyor. İncelediğimiz kuruluş ve çocukluk evresinin belki de kaçınılmaz sonucu olan hazin bireysel öykü, aynı zamanda büyük serüvenin ikinci cildinde göreceğimiz trajedisinin trajikomik dejenerasyonuna da anlamlı bir giriş oluşturacaktır.

Dolayısıyla, bu noktada geniş bir parantez açarak öykümüzün bu ilk cildini böyle bitirmek gerekiyor. Burada Amerikan komünist hareketinde sıkça göreceğimiz şaşırtıcı ve hazin insan serüvenlerinden ilkine, Louis Fraina'nın yaşam öyküsüne geçeceğiz.

Fraina, Amerikan komünist hareketinin kurucularından, en önemli ideologlarından, öncü teorisyenlerinden ve önde gelen yöneticilerinden, Komintern nezdindeki ilk temsilcilerdendi.

Parti yöneticilerinden James Cannon, tarihçi Draper'e gönderdiği bir mektupta şöyle yazmaktaydı: "Fraina'yı Amerikan komünizminin oluşum yıllarındaki en önemli kişiliklerinden biri olarak ele almak kesinlikle doğrudur. *Amerikan Troçkizminin Tarihi* başlıklı kitabımda, onun hareketin kurucusu olarak kabul edilmesi gerektiğine yönelik düşüncemi belirttim."[1] Draper

1 James P. Cannon, The First Ten Years..., *Age*., s. 56.

ise, partinin "İkinci Kongresi'ne kadar [geçen zaman içinde] ... Amerikan komünist hareketine ondan daha fazla katkıda bulunan başka biri yoktu," diye yazmaktadır kitabında.[2] Bir dönem partinin önde gelen yöneticilerinden olan Benjamin Gitlow da Fraina'yı, Amerika'da komünist hareketinin ilk dönemini "en iyi temsil eden" ve "Amerika'nın Lenin'i" olmaya yönelmiş bir politikacı olarak tanımlıyordu anılarında.[3] Gitlow, Fraina'yı ayrıca, Sosyalist Parti içinde "Bolşevizm uzmanı" ve komünist fraksiyonun "ideolojik önderi" diye tanımlıyordu.[4] İleride göreceğimiz gibi, Fraina, Lenin'in de önem ve destek verdiği bir şahsiyetti.

Fraina, 1892'de İtalya'da doğmuştu ve asıl adı Luigi Carlo Fraina'ydı. Beş yaşındayken ailesiyle Amerika'ya göç etmiş ve yoksul bir ailenin çocuğu olarak New York'un gecekondu semtinde yetişmişti. Küçük Fraina çeşitli ayak işlerinde çalıştı ve yoksulluk nedeniyle resmî eğitimini tamamlayamadı.

Gençlik yıllarında sosyalizmle tanışan Fraina bu süreç içinde hem kendini yetiştirdi hem de radikal işçi eylemlerine katılarak militan bir devrimciye dönüştü. Önce Sosyalist Parti'ye üye olan Fraina daha sonraları da Sosyalist İşçi Partisi'ne katıldı. Bu dönemde Fraina iyi bir hatip, etkili bir yazar ve kendini yetiştirmiş (otodidakt) bir aydın olarak temayüz etmeye başladı. Bu yetenekli göçmen işçi, teorik yazılarından, işçi eylemlerinden, politik çalışmalarından fırsat bulup *Modern Dance* adlı bir caz ve dans dergisi çıkartıyor, güzel sanatlarla yakından ilgileniyor, bohem bir hayat da sürdürüyordu.

Amerikalı ünlü sosyalist lider Eugene Debs'ten, Marksist Daniel DeLeon'un radikal görüşlerinden, Dünya Sanayi İşçileri'nin "doğrudan eylem"e dayalı sendikalizminden, ekonomizmden, "kitle eylem" siyasetinden etkilenmişti. Bolşevik Devrimi'yle birlikte de Fraina, komünizm saflarına katılmış ve

2 Draper, Roots..., *Age*., s. 293.

3 Benjamin Gitlow, *The Whole*..., *Age*., s. 10

4 Agy., 10-11.

daha önce gördüğümüz gibi onun Amerika'daki teorik ve örgütsel gelişiminin en ön saflarında yer almıştı.[5]

Fraina'nın fırtınalı yaşamının ilk şaibeli evresi, bir polis ajanının suçlamalarıyla başladı. Kuşkusuz, düşmanla kuşatılmış, sınıftan kopuk, kapalı ve kendi içinde kavgalı devrimci hareketlerin hemen hepsinde görüldüğü gibi, Amerikan hareketinde de "ajanlık" ve "ihanet" suçlaması yaygındı ve olur olmaz biçimlerde ortaya çıkmaktaydı. Aslında bu durumun nesnel sonuçlarından biri de, hareket içindeki kışkırtıcıların iftiraların toz dumanı içinde kamufle edilmesiydi. Fraina, Amerika Komünist Partisi'ni Komintern'in İkinci Kongresi'nde temsil etmek ve iki Amerikan partisinin birleşme görüşmelerine katılmak üzere Moskova'ya gitmeye hazırlanırken, Finlandiya Federasyonu'na bağlı Chicago'daki bir gazetede rastladığı suçlamadan ilham aldığı anlaşılan Ferdinand Petersen isimli bir ajan, Fraina'ya Adalet Bakanlığı'nda birkaç kez rastladığını ve ona ödenen paraların makbuzlarını da gördüğünü iddia etti. Petersen bu suçlamasını, o zamanlar, ticari ilişkilerin örgütlenmesi dolayımıyla Sovyet Rusya'nın fiilen ABD'deki temsilcisi konumunda olan Ludwig Martens'e[6] de, bürosunda çalışan Santeri Nuertova aracılığıyla ulaştırdı. Böylece hareketin genelinde ve AKP içinde büyük bir çalkalanma ortaya çıkmış oldu.

Son derece karmaşık gelişmeler ve karşılıklı suçlamalar sonunda, parti, bu olayı parti düşmanlarının Nuorteva eliyle ge-

5 Fraina'yla ilgili ilk toplu ve ayrıntılı bilgileri Draper yazdı; *The Roots*...., s. 293-302. Çok sonralarıysa, 1995 yılında Paul M. Buhle ayrıntılı bir hayat öyküsünü yayımladı; *A Dreamer's Paradise Lost: Louis C. Fraina/Lewis Corey (1892-1953) and the Decline of Radicalism in the United States*, New Jersey, Humanities.\ Press, 1995 Ayrıca, eserleri ve kimi kişisel notlarıyla birlikte karısı da anılarını bir dergide kaleme aldı; Esther Corey, "Lewis Corey (Louis C. Fraina), 1892-1953: A Bibliography With Autobiographical Notes", *Labor History*, cilt 4, 1963, s. 103-131. Bu metin için ayrıca bkz. https://archive.org/details/LewisCoreylewisC.Fraina1892-1953ABibliographyWithAutobiographical.

6 Ludwig Martens'in başında bulunduğu Russian Soviet Goverment Bureau (Rus Sovyet Hükümeti Bürosu), ABD'nin resmen tanımadığı Rusya'nın büyükelçiliği gibi çalışıyor ve esas olarak iki ülke arasındaki ticarette Rusya'nın temsilciliğini yapıyordu.

liştirdiği bir komplo olarak değerlendirmişti ama yine de bu iddialar temelinde Fraina'yı yargılamaya karar verdi. Yapılan yargılama sonunda da, iddiaların dayanaksız olduğuna karar verildi.[7]

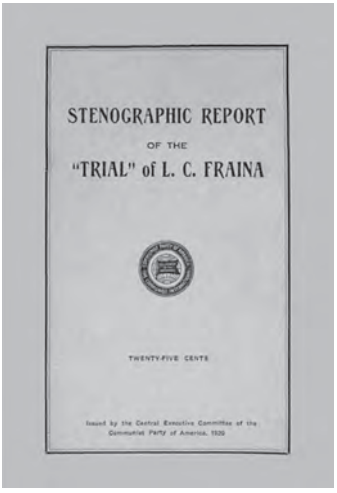
STENOGRAPHIC REPORT
OF THE
"TRIAL" of L. C. FRAINA
TWENTY-FIVE CENTS
Issued by the Central Executive Committee of the Communist Party of America, 1920

Fraina'nın Parti yargılamasının stenoyla tutulmuş zaptı.

Fraina, aklandıktan sonra 10 Şubat'ta Amsterdam'da yapılacak olan Komintern Avrupa Konferansı'na katılıp, ardından da İkinci Kongre için Moskova'ya geçmek üzere bir gemiyle Londra'ya hareket etti. Bu yolculuğunda ona, İngiliz ve Amerikan istihbaratıyla ilişkili Jacob Nosovitsky (Dr. James Anderson) isimli şaibeli biri refakat etti, hatta pasaport, bilet gibi konularda yardımcı da oldu. Bu tabii esas olarak, bütün keskinliği ve kapalılığı içinde AKP'nin hazin durumunu göstermek bakımından önemli bir ay-

7 Bu yargılamanın stenoyla tutulmuş ve parti tarafından yayınlanmış resmî tutanağı için bkz. 'Trial' of L. C. Fraina, Central Executive Committee of the Communist Party of America, Chicago, 1920; https://archive.org/details/StenographicReportOfThetrialOfLouisC.Fraina. Devletin (Adalet Bakanlığı'nın) bu konudaki bir iç bilgilendirme raporu için bkz. Davenport Arşivi, http://www.marxisthistory.org/history/usa/government/justicedept/1920/0524-doj-provocateurs.pdf.

rıntıdır ama ülkede Fraina üzerindeki spekülasyonlara da yeni bir zemin oluşturmaktaydı.

Daha önce ayrıntılarıyla gördüğümüz gibi, Moskova'da, Fraina ile Reed'in imzalarıyla, iki Amerikan partisinin birleşmesi yönünde karar alınmış ve en azından bu mesele bir sonuca ulaştırılmıştı.

Fraina, Amerika Komünist Partisi temsilcisi olarak Moskova'da Komintern Yönetim Kurulu'nun Amerikan partilerinin birleşme kararına imza koyduktan sonra geri dönmemiş ve bir süre daha Moskova'da kalmıştı. Bu arada, kendisinin de isteğiyle, hakkındaki suçlamalarla ilgili olarak Moskova'da da bir yargılama yapılmış, Fraina orada da Komintern tarafından bütünüyle aklanmıştı. Komintern arşivindeki 2290 sayı ve (30 Eylül) 1920 tarihli bir bildirgeyle (*resolution*) açıklanan kararda ayrıca, Nuorteva'nın suçlamalarını sürdürmesi halinde, "onu durdurmak üzere en sert önlemlere başvurulacağı" belirtiliyordu. Bu arada, hakkındaki suçlamaların kamuya yansımış olması dolayısıyla "bir Amerikalı delegenin"[8] Fraina'nın Amerika'da yönetici konumda "yer almaması" yönündeki önerisinin de, Zinovyev'in teklifiyle reddedildiği de belirtilmekteydi. Son olarak da, Fraina'ya özel olarak önem veren Lenin'in önerisiyle, Nuorteva'nın "yoldaş Fraina'yla ilgili bütün suçlamalarını kamuoyu önünde, basın yoluyla geri alması gerektiği" hükmüne yer veriliyordu.[9]

Yine de, belki çekişmeli bir ilişki içinde bulunduğu Reed'in ısrarlarının etkisiyle ve hakkındaki dedikoduların Amerikan hareketi içinde gerçekten de olumsuz etkiler yaratabileceği endişesiyle, Komintern yönetimi Fraina'nın Amerika'ya dönmeme-

8 Bu delegenin John Reed olması kuvvetle muhtemel, çünkü bu kararın oybirliğiyle alındığı KEYK toplantısındaki Amerikan delegesi, bildirgede de belirtildiği gibi, oydu.

9 "Resolution of the Executive Committee of the Communist International on the Case of Louis C. Fraina, 30 Eylül, 1929", Parti Arşivi, 515.1.17; Davenport Arşivi, 1920.

sine karar verdi ve onu komünist hareketi örgütleme göreviyle Meksika'ya tayin etti.[10]

Bu sırada Moskova'da bir Rusla evlenmiş olan Fraina'nın fırtınalı yaşamında bu tayinle birlikte yeni bir kasırgalı dönem başlayacaktı.

Bir film dağıtıcısı rolünde Güney Amerika seyahati için Berlin'e giden Fraina burada hastalandı ve özel olarak Lenin'den izin alarak Rus karısının yanına gönderilmesini sağladı.[11] Daha sonra, önce Kanada'ya, sonra da partiye rapor vermek üzere New York'a geçen Fraina, Meksika'ya gitti. Ne var ki, kısa bir süre sonra Frankfurt'a geri döndü ve Komintern'e bir istifa mektubu gönderdi. Bu arada Komintern tarafından kendisine Meksika'daki görevi için verilmiş bulunan paradan kalan 4200 doları da, Meksika'ya dönüş için kendinde tuttuğunu bildirdi.[12]

Şimdi artık Fraina sadece hareketten ayrılmış biri değil, aynı zamanda kara listedeki bir dolandırıcı, hem Amerikan hareketi hem Komintern içinde en hassas bilgilerle kayıplara karışmış bir ihanetçi, karanlık kişiliğiyle ajanlık şüphelerini de üzerine çekmiş bir haindi. O da daha güvenli gördüğü Meksika'ya geri döndü.

Fraina'nın Meksika'da bir de kızı (Olga) oldu ve Komintern parası bitince de hayat iyice zorlaştı. 1923 Mayıs'ında Fraina, Amerikan partisi ve Komintern izini sürmekteyken, Joseph Charles Scala müstear adıyla ve sahte pasaportla ABD'ye geri döndü.

Bu sırada bir biçimde Fraina ile parti ve Komintern arasında temas da sürmekteydi. Fraina ileride borcunu ödeyeceğini bildiren raporlar göndermişti ilgililere. Fraina'nın bildirdiğine göre, 1 Ocak 1922 tarihi itibarıyla Komintern fonundan elinde kalmış

10 Komintern'in Fraina'yı görevlendirdiği dönemi de inceleyen Meksika girişimleri için bkz. Daniela Spenser, *Stumblings Its Way Through Mexico: The Early Years of the Communist International*, İspanyolcadan çeviren Peter Cellert, University of Alabama Press, Tuscaloosa, Alabama, 2011.

11 Esther Corey, *Age*., s. 105.

12 Buhle, *A Dreamer's Paradise... Age*., s. 96; Draper, *Roots..., Age*. s.

olan miktar 12.288,25 ABD dolarıydı. Fraina'ya Zinovyev imzasıyla gönderilen 18 Nisan 1923 tarihli bir belgede Komintern'in hesabı şöyleydi: Fraina, Borodin'den 10.000, Thomas isimli bir görevliden 50,000 dolar olmak üzere, Komintern'den 60.000 dolar almıştı. Zinovyev, ellerindeki harcama raporlarına göre, 1 Ocak 1922 itibarıyla Fraina'da 12.228,50 doların kalmış olması gerektiğini yazıyor ve Fraina'dan bu parayı iade etmesini talep ediyordu. Belgelerden anlaşıldığına göre, Fraina 14 Eylül'de İşçi Partisi'ne, elindeki paranın 7000 dolarını çaldırdığını, 3000 doları da harcadığını, geri kalanı da geri ödeyeceğini bildirmişti. 18 Aralık'ta da, Komintern yönetimi adına Piatnitski, Fraina'ya şu soruları sormaktaydı ona mesajında:

> 1. 7000 dolar senden ne zaman, nerede, nasıl çalındı?
>
> 2. 3000 doları nereye harcadın?
>
> 3. 1 Ocak 1922 tarihinde elinde 12.228.50 dolar olduğunu itiraf ediyorsun. Geri kalan 2.288,50 dolara ne oldu?
>
> 4. Meksika'dan ayrıldığın 24 Aralık 1921'den sonra neler yaptın?
>
> 5. Meksika'dan Küba'ya gittin ve Arjantin'e de gitme niyetini belirttin. Buraya da gittin mi?
>
> 6. Mart 1923'te Meksika'da ne yapmaktaydın ve Meksika partisi ile neden temasa geçmedin?
>
> 7. Bu iki yıl içinde Komintern'e neden hiç rapor göndermedin?[13]

Ne var ki, artık Fraina kayıplara karışmıştı... Dünya devriminin koskoca genelkurmayıyla kurnaz bir devrim kaçkınının nasıl oyunlar oynayabildiğinin ilginç bir örneği şimdilik kesintiye uğramıştı ama trajik macera henüz bitmemişti. Bu arada parti de çaresizdi. Parti yönetimi, hem Komintern'e talep ettiği bilgileri aktarmak hem de ciddi para sıkıntısına bir çare olarak Komintern fonundan kalan kısmı tahsil etmek için Fraina'yı arıyordu ama önderinin izini o da kaybetmişti...

Bu arada yerleştiği New York'ta bir süre karısıyla birlikte basit işlerde çalışan Fraina, daha sonra *New York Times* gazetesinde

13 Bu iki belge için bkz. Klehr, Haynes, Anderson, *Age*., s. 195-196.

düzeltmen olarak bir masabaşı iş buldu, böylece az da olsa sürekli bir gelire sahip olmuş oldu.

Partinin 1920'lerin ilk yarısındaki yöneticilerinden Cannon, tarihçi Draper'a 1954 yılındaki bir notunda, 1924 ya da 1925 yılında kendisine Fraina'dan bir mektup iletildiğini ve Fraina'nın çalışarak para biriktirdiğini, Komintern parasını taksitlerle geri ödemek istediğini yazarak kendisinden yardım istediğini belirtmiştir. Cannon, bu öneriyi Politik Komite'ye götürdüğünü, orada bu meselenin artık partiyi ilgilendirmediğini ve Fraina'nın doğrudan Komintern'le temasa geçerek bu sorunu çözmesi gerektiği kararı alındığını, bunu da Fraina'ya ilettiğini yazıyor.[14]

Mayıs 1925 tarihli *The New Republic* dergisinde, Lewis Corey imzalı, ABD'deki gelir ve mülkiyet dağılımını inceleyen bir yazı yayımlandı. Lewis Corey'in Marksist yöntem kullanan analizleri dergide sıkça yayımlanmaya başlamıştı. Kimsenin tanımadığı bu yazar, Lewis Corey, Fraina'nın yeni kimliğiydi. Fraina ölmüş, Lewis Corey olarak yeniden doğmuştu. Giderek kimsenin tanımadığı Corey, yazılarıyla sol çevrelerde dikkat çekmeye başlamıştı. Corey, özellikle 1929 Büyük Bunalımı sonrasında Amerikan kapitalizminin sorunları üzerine yazdığı üç kitapla "solcu bir aydın" olarak ünlendi.[15] Bu arada Lewis Corey'in gerçek kimliği de ortaya çıkmıştı ama Fraina, yeni "solcu aydın" kimliğiyle artık Komünist Parti nezdinde de bir saygınlığa kavuşmuştu. O kadar ki, 1932 seçimlerinde parti adaylarını destekleyen bir bildiriyi imzalaması kabul görmüştü. Bu bildirinin sponsoru (Komünist Parti adayları) Foster ile Ford İçin Profesyoneller Ligi'nin (League of Professionals for Foster and Ford) manifestosunun yazımında da asıl pay onundu.[16] Corey

14 James P. Cannon, The First Ten Years...*Age*., s. 58.

15 Bu kitaplar: *The House of Morgan: A Social Biography of the Masters of Money*, New York, Grosset and Dunlap, 1930; *The Decline of American Capitalism*, New York, Covici-Friede, 1934 (https://archive.org/details/declineofamerica00corerich); *The Crisis of the Middle Class*, New York, Covici-Friede, 1935.

16 Christopher Phelps, "Out of the Fire and into the Fire", *American Quarterly*, cilt 50, sayı 2, Haziran 1988, s. 429.

Modern Quarterly adlı bir Marksist dergide de saygın bir yazar olarak yerini almıştı. Halk Cephesi taktiğinin öne çıktığı bir dönemde Corey'in *The Crisis of the Middle Class* (Orta Sınıfın Krizi) kitabının, Marksizm ile liberalizm arasında gidip gelen tezleri, komünist çevrelerde de olumlu yankılar yapmıştı.

Parti, önceleri Corey'e yine de mesafeli durmayı, hatta bir ara itibarsızlaştırmayı denedi ama artık kendi saflarında bile, "ünlü solcu aydın" Corey'e gücü yetmemekteydi. Hele Halk Cephesi taktikleri öne geçince, Corey daha da saygınlık kazandı ve sıcak bir ilişki kurulmaya başlandı. Corey'in *The Crisis of the Middle Class* kitabı, parti basınında olumlu eleştiriler aldı ve ertesi yıl (1936) *New Masses* dergisinin "Orta Sınıf" konulu özel sayısının hazırlığı Corey'e ihale edildi.[17]

Bu durum elbette Fraina'ya cesaret kazandırmıştı. O kadar ki, 21 Şubat 1934'te Parti Genel Sekreteri Earl Browder'a bir mektup yazarak, bir parti üyesinin (Merkez Komite üyesi Harry Wicks) bir toplantıda aleyhine konuştuğundan, kendisini "dönek ve hırsız" olarak suçladığından şikâyet etme cüretini gösterebilmiş ve Wicks'in Parti Merkez Komitesi adına mı konuştuğunu sormuştu. Fraina, Corey imzasıyla yazdığı mektupta ayrıca, "Ben Marksist ve komünist yazılar yazıyorum; bunun bir parti düşmanı tarafından gerçekleştirildiği izleniminin yaratılmasını istemem," demekteydi. Corey, hareketi terk ettikten sonra geri dönüşün "eli boş" biçimde olamayacağını, dolayısıyla da yeni kitaplar hazırlamakta olduğunu belirtiyor, "Bırakın, iş geçmişin yanlışlıklarını silsin," diyerek Browder'la görüşme isteğini iletiyordu.[18]

Bir yıl sonraysa, Corey konusu bu sefer Troçkistlerin gündemindeydi. Cannon anılarında, Troçkist parti kurma hazırlıkları sırasında Fraina'yla temasta olduklarını düşündüğü kimilerinin onun gibilere alınacak tavrın ne olacağını sorduklarını, kendi-

17 Draper, The Roots..., Agy., s. 299.

18 Parti Arşivi, 515.1.3444; Klehr, Haynes, Anderson, *Age*, s. 200-201.

sinin de özellikle Fraina konusunda ne yapmaları gerektiğini 1934 yılında Fransa'da Troçki'ye sorduğunu yazıyor. Cannon, Troçki'nin de kendisi gibi, Fraina'ya sempatiyle yaklaşılması gerektiğine inandığını ve reddedilmemesi gerektiğini söylediğini, ama Fraina'nın önce Amerikan partisi ile sorunlarını çözmesini, oradan temize çıktıktan sonra harekete alınabileceğini belirtiyor. Cannon bu yanıtı Fraina'ya ilettiğini ve fakat ondan bir daha haber almadığını, meselenin de orada kaldığını ifade ediyor.[19]

Corey bu sırada partiden atılmış olan "Sağ Komünistler"le ilişkiler kurmuş, o çevrelerle dergiler ve derneklerde işbirliği yapmaya başlamıştı. Artık Corey için başka bir politik-ideolojik yolculuk başlamıştı. Corey, hızla anti-komünizme yönelmekteydi.

Corey'in 1936'dan itibaren Marksizmden uzaklaşma süreci, önce anti-komünist bir sendikada, New York'taki Uluslararası Kadın Tekstil İşçileri Sendikası'nın 22 No'lu Şubesi'nde Eğitim Direktörü olmasıyla iyice su yüzüne çıkmaya başladı. Bu yeni ideolojik yöneliminin olgun meyvesiyse, ABD'nin en saygın akademik kurumlarından ünlü Antioch Koleji'nde ekonomi profesörü olarak öğretim üyeliğine atanması oldu. Liseye dahi gitmemiş birinin böylesi saygın bir kuruma profesör olarak kabulü, dünya akademik tarihinde ender rastlanan bir olaydı elbette.

Fraina'nın kamuoyu önünde, kopuştan da öte, Marksizm karşısında açıktan konumlanışının ve yeni saflara geçişinin deklarasyonunun ilk keskin ürünü, 1940'da *The Nation* dergisinde üç sayı yayımlanan "Marksizmi Yeniden Düşünmek" başlıklı yazı dizisiydi. 17 Şubat'taki ilk yazıda, Corey, sosyalizm ve demokrasinin temel düşmanları olarak "Komünist Totaliterlik" ve "Sovyet-Stalin Dikatatörlük" olgularını koyuyor, demokrat olmayan bir sosyalizmin "canavarlık" olmaya mahkûm olduğunu yazıyordu. Corey'e göre, bu sorun, "Marx'a geri dönerek" ya

19 Bkz. Cannon, The First Ten Yeras..., *Age*, s. 59.

da Marksizmin "revizyonu ve ya restorasyonu"yla çözülemezdi. (Kautsky ya da Bernstein türü) Eski revizyonizm bir yere ulaşamamış, Leninist restorasyon da totaliter diktatörlüğe yol açmıştı. Liberal burjuva demokrasiyi komünizmin/Marksizmin karşısına koyan Corey onu aynı zamanda sosyalizmin temeline yerleştirerek ikisini neredeyse özdeşleştiriyordu. Ona göre, burjuva demokrasisinin karşısında konumlanarak dejenere olan Sovyet komünizminin günahı, "Tanrı'ya şükür ben Marksist değilim," diyen Marx'a mal edilemezdi ama şu açıktı ki, Marx ya da Lenin'in "demokratik devrimi tamamlama" olarak gördükleri yaklaşımlar, kaçınılmaz olarak totaliter diktatörlükle sonuçlanmıştı. Çünkü "demokrasiyi 'işçiler'le sınırlamak, sonunda, hiç kimse için demokrasi [*democracy for nobody*] anlamına gelir." Corey ayrıca, "ortak mülkiyet"in de totaliter diktatörlüğün temeli olduğunu, asıl meselenin "kolektif demokratik denetim" olduğunu savunuyor, "tekelci kapitalizm"e karşı "serbest piyasa ve serbest rekabet"in gerçekleştirilebilmesiyle özel mülkiyetin demokrasinin ana zemini olarak işlev göreceğini iddia ediyordu. Corey'in bu bağlamda çözümü, "kooperatif ortaklık" (*cooperative commonwealth*).[20]

Corey, henüz söylemde sosyalizmden (demokratik sosyalizm) kopmuş görünmüyor, esas olarak yeni yolculuğunun bu aşamasına işçi sınıfından ve toplumsal mülkiyetten koparak başlıyordu.

Derginin sonraki sayısındaki ikinci yazıda bu daha net biçimde görülecek, bir anlamda, "bakla ağızdan çıkacak"tı. Bu yazıda Corey, proletaryanın sosyalizmin "taşıyıcısı" olduğu tezini "felaket" olarak nitelendiriyordu. Corey'e göre, Marx'taki, kapitalizmden sosyalizme geçişte proletaryanın iktidarı ele geçirmesinin zorunlu olduğu anlayışı, yani proletarya diktatörlüğü, bir "katastrofik" kavrayıştı. Aksine, Corey'e göre, "proletarya yeterli değil"di. Hatta Alman sosyal demokrasinin iktidarında görüldüğü üzere, reformist sosyalistlerin öngördüğü sendikalara dayalı bir iktidar da olumsuz bir modeldi. Proletaryadan kopan Corey,

20 Lewis Corey, "Marxism Reconsidered -I", *The Nation*, 17 Şubat 1940, s. 245-248.

demokratik sosyalizmin inşasında çiftçi ve orta sınıflara, küçük burjuvaziye stratejik ve demokrasinin garantörü rolünü bahşediyordu: "Demokratik sosyalizmde yeni orta sınıf, ayrıcalık ve iktidar konumlarına sahip olacaklardır." Onun sosyalizminde işçi sınıfı yada genel emekçi yığınlar değil, "bütün işlevsel (fonksiyonel)" öne çıkacak ve sosyalizm onların "çıkarlarının ifadesi ve realizasyonu" olunca "halkların sosyalizmine dönüşecek"ti. Proletaryadan kopulunca, "sınıf kavramı" da bir "kafa karışıklığı ve belirsizlik kaynağı olmaktan bir toplumsal mühendislik aracına dönüşecek"ti.[21]

Sınıf ve proletarya bir kenara atılınca artık "devrim" de gereksizdir. Dizinin son yazısında, Corey, "Önerdiğim program evrimseldir [*gradualism*]... kapitalizm ile sosyalizm arasında keskin bir kopuş yoktur," demektedir. Kapitalizmle sosyalizm arasında olmayan kopuş, kendisiyle sınıf ve devrim arasında gerçekleşmiştir.[22] Corey bu noktada da kalamayacaktır. Döneklik sath-ı maili öylesine sarp bir eğime sahiptir ki, dipsiz kuyuların dibine kadar düşmek kaçınılmazdır.

Soğuk Savaş'la birlikte Corey artık liberallerle bile çelişkiye düşmüş, onlarla da çatışmaktadır. Ona göre liberallerin "kapitalizm kötüdür" diye bir saplantısı vardır ve bu bağnazlıktan kurtulmak gerekir. Ona göre, savaşla birlikte dile getirdiği görüş kesinleşmiştir ve emperyalizm sadece faşizm ile komünizmde vardır, Amerikan emperyalizmi artık söz konusu değildir ve Amerikan kapitalizminin liberal demokrasisi başka halkların istek ve özlemlerini kabullenen bir özgürlükçü öze sahiptir.[23] Aslında, Soğuk Savaş da kapitalizm ile komünizm arasında değildir; mücadele "liberal sosyalizm" ile komünizm arasındadır.[24] Bir zamanlar kendisini Leninist olarak tanımladığında, insanlığın nihai umudu olarak gördüğü Sovyetler Birliği için, Soğuk Savaş

21 "Marxism Reconsidered-II", *The Nation*, 24 Şubat 1940, s. 272-275.

22 "Marxism Reconsidered-III", *The Nation*, 2 Mart 1940, s. 305, 305-307.

23 Bkz. Buhle, *A Dreamer's Paradise... Age.*, s. 159 ve 168.

24 Agy., s. 167.

militanına dönüştüğü 1951'de şöyle yazacaktır: "Komünizmi yaymak için savaşın kullanılması [düşüncesi] Lenin'den kaynaklandı ve o zamandan bu yana her yerdeki komünistlerce benimsendi. ... Ulus içinde güç kullanmak (devrimi yapmak), komünistlerin iktidarı ele geçirmesinden sonra, savaşın ulus dışında kullanılmasına (devrimi yaymak) dönüştü. ... Dünya devrimi fikri komünizmde daima mevcuttur ve bu devrimi ihraç için Kızıl Ordu'nun kullanılmasını içerir. ... Rusya'nın askerî saldırganlık için yaptığı hazırlık, 'barış' manevralarıyla gizlenmektedir. ... Rus komünizmi, dinamik ifadesi militarizm ve emperyalizm olan bir güç sistemi olmuştur."[25]

Corey'in daha gidecek yolu vardır. Kore Savaşı'nda, Sovyetler Birliği'ne karşı nükleer silahların da kullanılabileceği bir askerî müdahaleyi dahi savunacak çizgiye gelmiştir. Fraina, politik pozisyonuna uygun olarak, bir zamanlar kutsayıp yücelttiği Sovyetler Birliği'ne karşı, şimdi, Corey'in meşrebine uygun biçimde, nükleer silahların bile kullanılmasını isteyecek noktaya gelmişti.[26] Bu belki bir anlamda Sovyetler Birliği'nin de trajedisiydi ama Fraina-Corey bakımından trajik olmanın da ötesinde hazin bir "insanlık hali"ydi.

Antioch Koleji'nde de, "[Komünist] Parti çizgisini izlediği düşünülen öğrencileri" içeren bir "kara liste" oluşturmak üzere öğrencilerini örgütleyecek ölçüde, döneklerde sıkça görülen isterik anti-komünizme yenik düşecekti.[27]

Corey'in Antioch'taki yılları da fırtınalı geçti. Bir yandan üniversite içinden ve dışından bağnaz sağcılar "öğrencilerin kızıllarca beyinlerinin yıkandığı" tezini işliyor, öte yandan Marksistler de saldırgan anti-komünist konumlanışını protesto ediyorlardı. Bu sırada Corey, Amerikan Kasaplar (*Meatcutters*) Sendikası'nın

25 "Showdown with Russia", *New Leader*, 2 Temmuz 1951'den aktaran Esther Corey, *Age*., s. 129.

26 *Agy*., s. 175.

27 Freeman Champney, Growing Up rational, Burnsville, N.C., özel basım, 1979, s. 131'den aktaran Agy., s. 181-182.

kendisine ısmarladığı bir kitap yayımlamıştı ve bu vesileyle de sendika yönetimiyle ilişki içindeydi.[28] Kendisine yeni bir uğraş alanı açmak üzere, Corey 1951 yılında okuldan ayrıldı ve Birleşik Kasap Çalışanları Sendikası'nda eğitim direktörü olarak çalışmaya başladı.

Corey (Fraina) Antioch Kolej'deyken.

Corey bütünüyle Amerikan finans kapitaline teslim olmuştu ama onun devleti yine de peşini bırakmıyordu. Bürokratik aygıt ve gerici bağnaz sağ, birlikte, onunla uğraşmayı sürdürmekteydi. Fraina'nın anne ve babası Amerikan vatandaşı olmamışlardı. Fırtınalı politik hayatı ve çoğunlukla illegalite koşullarındaki muhalif kimliği nedeniyle o da vatandaşlık başvurusu yapma fırsatı bulamamıştı. Çıkışı gibi Amerika'ya son girişi de sahte pasaport ve kimlikle olmuştu. 1950 yılında karısı ve kızı vatandaşlık belgelerini aldıklarında Corey de "Yasal Giriş Sertifikası" için

28 Meat and Man: A Study of Monopoly, Unionism and Food Policy, New York, Viking Press, 1950 (Et ve İnsan: Tekel, Sendikacılık ve Gıda Politikası Üzerine Bir Çalışma).

başvurmuş ve yetkililerden olumlu söz almıştı. Ne var ki, Soğuk Savaş'ın doruğunda komünistlerle etkin mücadele için çıkartılan McCarran İç Güvenlik Yasası uyarınca bu müracaatının ele alınması mümkün olamadı. Ve 1952 yılında Noel'den bir gece önce Corey'e bir sınırdışı tebligatı ulaştı. Hemen ardından da, itirazları görüşülür ve kamuoyunda tartışılırken, durumunun sendika ve başkanı için "mahcup edici" olduğundan sendikadaki görevine son verildi.[29]

O sırada sağlığı da bozulmuş olan Corey, teslim olduğu düzenden gelen bu "ihanet"le uğraşırken daha da yıprandı. "Amerikan demokrasisi", itiraz sürecinde onun "eski günahları"yla meşgulken O hâlâ "Amerika'yı Anlamaya Doğru" başlığıyla yayımlamayı düşündüğü bir kitap üzerinde çalışıyordu. Ne var ki, bu yeni güzellemesini bitiremedi. 15 Eylül 1953'te masasında çalışırken bir beyin kanaması geçirdi ve komaya girdi, ertesi gün de öldü. Ölümünden iki gün sonra postacı eve iki zarf getirdi. Birinde, yayınevinden gönderilmiş mektup vardı ve yeni kitabını basmayı kabul ettiklerini belirtiyordu. İkinci zarftansa, Amerikan Adalet Bakanlığı'nın "Yasal Giriş Sertifikası" talebinin onaylandığını bildiren yazısı çıktı.[30]

James Cannon, Fraina için, "trajik bir figür" diyor. [31] İlginçtir, Fraina için aynı belirlemeyi kızı Olga da yapıyor: "Babamın yaşam öyküsü bir trajedi olabilir," diye yazıyor bir mektubunda.[32]

Acaba bu bir bireysel trajedi miydi?

Sendikalist-anarşizan ekonomizmle malul ideolojik mirasından kurtulamadan atıldığı "Bolşevik macera"ydı belki de Fraina'nın trajedisinin kaynağında yatan. Bu içselleştirilememiş devrimci Marksizmin nice "dönek aydın trajedileri"nde kışkırtıcı rol oynadığını biliyoruz. Amerikan burjuva (siyaset) biliminin en ünlü "usta"larından David Apter, 1959 yılındaki bir makale-

29 Esther Corey, *Age*., s. 124.

30 Agy., s. 125.

31 Cannon, *The First Ten Years..., Age*., s. 60.

32 Aktaran Esther Corey, *Age*., s. 128.

sinde, "çok etkilendiği" Corey'i "Marksizmi, popülizmi ve sendikalizmiyle tipik biçimde (*peculiarly*) Amerikandı" diye yazıyordu. Sendikalizmden aparttığı "yığınsal ve doğrudan eylem" (*direct mass action*) nosyonunun ise, "kitlesel inisiyatif ve gönüllü katılım eylemliliğiyle kendini gerçekleştirme (*self-realization*)"ye dayandığını, bu özelliğiyle de Leninizmden ayrılan bir "Liberter" (*Liberating quality*) niteliğe sahip olduğunu ekliyordu. Sonuç olarak da, Corey'de Amerikan demokrasisine ilişkin "muazzam bir inanç" (*massive faith*) mevcut olduğunu belirtiyordu.[33] Fraina'yı komünizmden kopartan ve Corey'i saldırgan Soğuk Savaşçı yapan kişisel trajedinin doğru betimlenmiş kaynaklarındandı kuşkusuz bu tespitler.

Fraina, yoksul bir aileden gelmesine karşın, yaşam tarzı ve konumu itibarıyla (otodidakt) bir aydın konumundaydı ve kişiliği/sınıfsal konumu bu özelliğine göre biçimlenmişti. Komünist harekette, aydınların işçilere "dışarıdan" bilinç getirme sürecinde "içeri" girmeleri kaçınılmaz olabiliyor. Kuşkusuz çok kıymetli şeylerle giriyorlar içeri ve fakat sınıfsal bagajları, küçük burjuva aydın özellikleriyle birlikte taşınıyorlar yeni mekânlarına. Ve sonra da, bazıları, yine çok kıymetli şeyleri de alarak/çalarak ve arkalarında kanseröz etkiler bırakarak çıkıp gidiyorlar. Üstelik gidenlerin önemli bölümü, ellerini sınıftan asla çekmiyor; yitip giden gençliklerine yanan şaşılası bir intikam hıncıyla, gençliğini heder ettiğini düşündüğü harekete kötülük yapmak, ölümcül zararlar vermek hırsıyla yanıp tutuşuyorlar. Ve "içeriden" edindikleri bilgi ve becerilerle saldırıyorlar. Bu arada kendi bireysel "trajedi"lerini yaşayıp hayatlarının geri kalan kısmını da kurban veriyorlar. Ruhlarını eski düşman-yeni dostlarına ya da efendilerine teslim ettikçe saldırganlaşıyor, yıkıcılaşıyor, her itirafçı gibi tetikçiliğe gönüllü oluyorlar. Bunların pek çoğunun, Fraina gibi sekter ve keskin "komünistlik"lerinin ardından Düzen Nirvanası'na ulaştıkları,

33 David E. Apter, "Lewis Corey: A Portrait of an American Radical", Columbia Library Columns, cilt VIII, sayı 2, Şubat 1959, s. 4-11.

kapitalizmin ve emperyalizmin ilahlarına tapındıkları bildik ve trajik bir öyküdür.

Bireysel manada Fraina'nın trajedisinin bir kaynağı da onun iyi bilinen lüks, eğlence, bohem yaşam tarzı ve paraya olan düşkünlüğü (ya da zaafı) ile yaptığı politik-ideolojik seçim arasındaki trajik çelişki. 2012 yılında bir İngiliz profesör, Richard B. Spence, Fraina'yla ilgili çok önemli bir makale yayınladı. Spence'e göre, Fraina'nın ABD'den İngiltere ve Amsterdam yoluyla Moskova'ya partisini temsilen giderken İngiliz istihbaratının denetiminde tutulduğuna ilişkin çok kuvvetli kanıtlar mevcut. Daha önce de gördüğümüz gibi, Fraina'nın seyahatini Nosovitsky isimli bir ajan ayarlamıştı ve birlikte yola çıkmışlardı. Nosovitsky daha sonra bu konuda geniş bir yazı yazmıştı. Spence'nin aktardığına göre, Nosovitsky, Fraina'nın "komünist ahlakı"nı bozmak amacıyla, iyi restoranlarda yemeklerle, lüks otellerde konaklamalarla, pahalı hediyelerle Scotland Yard fonundan 2800 dolar harcamıştı. İddiaya göre, Fraina, polis tarafından basılarak dağıtılan Amsterdam'daki Komintern toplantısından sonra İngiltere'ye döndüğünde gözaltına alınmış ve oradaki sorgulamada polisle işbirliği yapmıştı. Fraina'nın o seyahat esnasındaki izini süren yazar, sonunda, Fraina'nın İngiliz istihbaratınca tuzağa mı düşürüldüğünü, kendisinin taktik sebeplerle Moskova'ya salimen ulaşmak amacıyla oltaya takılmış gibi mi yaptığını, yoksa gerçekten bilerek karanlık ilişkiler mi kurduğunu söylemenin eldeki verilerle mümkün olmadığını belirtiyor ama durumun şüphe çekici olduğunu da yazı boyunca anlatıyor.[34] Burada önemli olan, Fraina'nın "rahat yaşam"a ve lükse olan kanıtlanmış düşkünlüğüdür. Nitekim, ABD'deki İngiliz istihbarat faaliyetlerini konu alan ve sonradan FBI başkanı olacak J. E. Hoover tarafından kaleme alınan 15 Şubat tarihli bir Amerikan Adalet Bakanlığı raporunda, İngiliz istihbarat servisinin başındaki Sir Basil Thompson'ın Fraina'nın

34 Catching Louis Fraina: Loyal Communist, US Government Informant or British Agent", American Communist History, 11, 1, 2012, s. 81-99.

"İngiliz ajanı" olduğuna dair bir bilgiyi Amerikan elçiliğindeki bir diplomata ilettiğini belirtiyor ve bordrolu (maaşlı) bir polis olup olmadığının tam olarak bilinmediğini belirtiyor.[35] Profesör Spence'nin makalesinde de bu konuya değiniliyor. Buna göre, Amerikalı diplomat, Adalet Bakanlığı'na, İngiliz istihbaratının kendisine, "Fraina'nın Amerikan yetkililerine yararlı olabileceğini" bildirdiklerini yazıyor ve şöyle ekliyordu: "Fraina'nın rüşvete eğilimli [*venal*] olduğuna inandıklarını ve Adalet Bakanlığı'na hizmet edebileceğini [söylediler]".[36]

Belki de "trajedi" Fraina'nın bireysel yaşamına özgü değildi. Belki de Amerikan komünizminin kuruluşundaki, siyaseti reddeden anarşizan sendikalist kökenlerden aşırı politik, ideolojik ve neredeyse her zaman ekonomist uçlara savruluş serüvenindeki trajediye sadece iyi bir örnekti Fraina.

Sonradan itirafçı olan parti yöneticilerinden Gitlow, "Hiçbir Amerikalı, Bolşevik hiyerarşinin tepe kademelerinde Fraina kadar kabul edilmedi," diye yazıyor.[37] Gerçekten de Lenin, Zinovyev, Troçki başta olmak üzere Moskova'da Fraina'ya özel bir ilgi ve sempati vardı. Özellikle Lenin'in ona büyük önem verdiği, yardımcı olmaya çalıştığı kesin. Fraina da anılarında bir gece yarısı kendini kabul eden Lenin'le felsefe konuştuklarını not ediyor. Lenin'in kendisine, "devrimci harekette felsefenin önemini" anlattığını aktaran Fraina, Kızıl Ordu Varşova önlerinde savaşmaktayken Lenin'in kendisiyle yaptığı bu sohbete çok şaşırdığını anımsıyor, yıllar sonra tuttuğu özel notlarında.[38]

---

35 Bkz. "British Espionage in the United States: A Secret Memorandum Prepared by the United States Dept. Of Justice, Şubat 15, 1921", Davenport Arşivi, 1921.

36 Hoover'ın ise bu bilgiye itibar etmediğini, çünkü Fraina'nın "kışkırtıcı işlerle uğraştığını", dolayısıyla hizmetinden yararlanılmasının doğru olmayacağını düşündüğünü belirtiyor. Spence. Agy., s. 96.

37 Gitlow, Whole of Their Lives...*Age*., s. 14.

38 Aktaran Buhle, *A Dreamer's Paradise... Age*., s. 95 ve Draper, *The Roots..., Age*., s. 253. Karısı Esther de, Lenin'in ölüm haberini aldıklarında, iç savaş ortamında yaptıkları o felsefe sohbetlerini ve Lenin'in özel hayatlarıyla yakından ilgilen-

Anlaşılan o ki, Fraina sadece Lenin'in bütün o hengameli günlerde kendisiyle uzun uzadıya felsefe konuşmasına şaşırmakla kalmamış, Lenin'i anlamamış da. Kuşkusuz, Lenin'in felsefe tartışmakla Fraina'ya ne mesajlar vermek istediğini bilmiyoruz. Kim bilir, belki de Lenin, umut bağladığı Amerikalı gençteki sendikalist darlığa, doğrudan ve kendiliğinden kitlesel eylem popülizmine, ekonomizme ve benzeri politik sığlık ve felsefi öz yoksunluğuna bir çare olmak istiyordu. Belki de, ona bütün bu hastalıklara karşı politik mücadele seçeneğinin felsefi-insani özünü, proletaryanın dar çıkarların çok ötesindeki tarihsel misyonunu, insani kurtuluşun derin anlamını, komünist idealin burjuva demokrasisini aşan özgürlük ve kurtuluş derinliğini anlatmak istiyordu. Ölümcül ortamlarda genç bir Amerikalıyı karşısına almış dert anlatan Lenin'i değil de asıl onu anlayamayan "devrimci"nin trajik sonunu düşünmek hüzün verici...

Bu konu üzerinde durmak gerek, Fraina'nın trajedisinin kökenlerini tam kavramak için. Dar menfaat dinamiği kaynaklı volantarist-kendiliğinden kitlesel eyleme dayalı sendikalist anlayış, teori, siyaset ve örgütlenme karşıtı sendikacılığın kapitalizm içi (onunla organik uyum içinde) olduğu gerçeğini kavrayamamakla malüldü. Bu haliyle de, Dünya Savaşı yıkımı ve İkinci Enternasyonal'in çöküşü üzerinde yükselen Bolşevik Devrimi ile ortaya çıkan "solcu coşku"suna yeni bir temel eklemek zorunda kalmıştı. Ekim Devrimi'ne eklemlenmesi, o büyük dalgaya tutunarak siyaset yapabilmesi, ancak içi boşaltılarak sendikalist ekonomizmin özündeki dar pratikçiliğe, salt "devrim yapmış" olmaya indirgenmiş bir Lenincilik dolayımıyla mümkündü."[39] Fraina gibi yeni "Bolşevist devrimciler" bu gerçekliğin ürünüydüler. Ve Lenin hiç kuşkusuz bu aymazlığın ayırdındaydı.

Onu, genç, keskin ve heyecanlı bir Amerikalıya bin bir kanlı tuzakla örülmüş günlerin geceyarılarında dert anlatmaya, "felsefe sohbetleri" yapmaya iten de bu derin kavrayışı, dehası, en-

mesini andıklarını anlatıyor; Esther Corey, *Age*., s. 112-113.

39 Bu konuda ayrıntılı bir çözümleme için bkz. Brian Lloyd, *Age*., s. 349-421.

gin deneyim birikimiydi. Lenin, Marksist teori ile devrim pratiği arasındaki organik bağı ortaya koymaya çalışıyor ve aslında Fraina'yı kendisi gibileri bekleyen "trajedi"den korumaya çalışıyordu. Eldeki malzemeden devrimci komünist oluşturmak için felsefe-teori-pratik ilişkisini farklı bir zemin üzerinde, devrimci komünizm ütopyası doğrultusunda yeniden üretme dersleriydi herhalde o "iç savaş sıcaklığındaki felsefe sohbetleri." Komintern bu "at izinin it izine karıştığı" ortamda, aynı zamanda bir "okul", Lenin de başöğretmendi. Ve bu "kurs"a kaydolanları seçme lüksüne sahip değillerdi. 21 madde biraz da bu "seçim" imkânını kullanmaya yönelikti. Sonuçta ilk kaynak, eski, yoldan çıkmış, lanetli sosyal demokrat gelenekti ve sendikalizm de ayrı bir sapmaydı.

Belki de Amerikan komünizminin "çocukluk hastalığı" evresinin bir trajedisiydi, Fraina'nın trajik yazgısını belirleyen. Keskin söylemli küçük burjuva "devrimciliği"nin, teoriden kopuk "salt devrimci" bir solculuğun, dar pratikçi militanlığın bağrında "sağ"ı taşıdığı gerçekliğinin kısırdöngünün dolambaçlı yollardan aslına dönüşünün dairenin "sol" ile "sağ"ın buluşmasıyla trajik bir biçimde kapanmasının ya da çokça görüldüğü gibi zıddına dönüşmesinin bir ürünüydü Fraina-Corey serüveni. Herhalde onun "devrimciliği"nin Lenin'in "Çocukluk Hastalığı" broşürünü yayımladığı bir döneme denk gelmesi salt bir rastlantı değildi. Fraina'nınki çok kısa sürdü, ama bu "trajik konumlanış" günümüze kadar geldi. Ama somut öykümüzü salt "çocukluk hastalığı"na indirgeyemiyoruz. İleride göreceğimiz gibi, Amerika Komünist Partisi, ergenlik dönemlerinde de, CIA'de üst düzeyde iş tutan bir genel sekreteri, ardından da partiyi kapatan bir başka genel sekreteri, en aşırı uçlarda burjuvaziye ve devletine hizmete koşulan yüksek düzey yöneticileri de görecekti.

Öyleyse, trajedi, Amerikan yaşamını kirleten ve çürüten, toplumsal genlere işlemiş, işçi ve emekçileri de anaforuna alan bir yaygınlığa ulaşmış "anti-komünizm hastalığı"ndan mı kaynaklanmaktaydı? Acaba toplumun ve sınıfın mı trajedisiydi Fraina'da yansıyan?

Kuşkusuz her yerde, kapitalizmin (normal olarak kendi dinamikleriyle ya da algılatabildiği ölçüde) yapabileceğine inanılan konularda ezilenler devrimci sosyalizme itibar etmiyorlar, burjuva partilerini destekliyorlar. Bu elbette ABD'de de böyle. Örneğin, yine ileride göreceğimiz gibi, 1930'ların büyük bunalım döneminde işsizler, devrim için uzun soluklu mücadele yerine, Roosevelt'in hemen iş bulma vaatlerine oy verdiler. Siyahlar, Komünist Parti'nin bir zamanlar öngördüğü bağımsız-özerk bir devlet yerine, ırklar arası görece eşitlik arayışında, hatta yaşam (ekonomik ve sosyal) koşullarının kısa vadeli iyileştirilmesi arayışlarında kurulu düzene sığındılar, komünistlerin ileri hedeflerine itibar etmediler. Ne var ki, ABD'deki "trajedi" farklı boyutlar taşıyor. Oradaki anti-komünizm bir politik dinamik, bir sosyal afet, kültürel yıkım, insani tahribat, sistemik çürüme olarak hükmünü icra etti ve etmekte.

Sanılanın aksine, ABD'deki yıkıcı/trajik anti-komünizmin kökenleri İkinci Dünya Savaşı sonrası Soğuk Savaş saldırganlığında değil, Birinci Paylaşım Savaşı sonrası dönemde ve Bolşevik Devrimi'ne ilişkin konumlanışta yatar. Ve onun ilk ideolojik/entelektüel kaynağı da "sol liberalizm" değil, sosyal demokrasidir.[40] Soğuk Savaş'ta doruğa ulaşan ve bugün, Sovyetler'in yıkılışından onca yıl sonra bile, Obama iktidarını ve örneğin "sağlık reforumu"nu "komünist komplo" sayan yaygın, neredeyse organik/ontolojik anti-komünizm anaforu içinde işçi ve emekçi yığınları da öğütmeye devam etmektedir. Bu anti-komünist dinamiğin gerçekten trajik sonuçlarını kavramadan Fraina'nın ya da Amerikan komünist hareketinin trajedisini, giderek Amerikan işçi sınıfının dramını anlamak mümkün değildir.

Ya da dışarıdan gelip fethederek kendi egemenliğini kanla, şiddetle, soykırımla kuran "ilhakçı-fetihçi" toplumların ortak imtiyazlarını koruma güdüsünce belirlenen aymazlıklarının "trajedisi" midir yaşananlar?

40 Bkz. Agy., s. 377-388.

Amerikan (beyaz) işçilerini "ırkçılık"ta suç ortaklığıyla suçlayan Du Bois'nın teşhisleri midir ABD'deki toplumsal kırılmaların ve emekçi yığınlardaki aymazlığın kökenlerinde yatan?[41]

Acaba Japon asıllı Amerikalı yazar Sakai'nin iddiaları mıdır "trajedi"yi açıklayan? Sakai, "toprağın milleti belirlediği" tezinden hareketle, başkalarının topraklarını fetheden "yerleşimci-ilhakçılar"ın, kendi deyimiyle "Beyaz Millet"in, bütün sınıf ve katmanlarıyla devrim karşıtı olduğunu yazıyor. Ona göre, imtiyazlı "Beyaz Millet"in işçi sınıfı da, komünistleri de, yerli halkların karşısında konumlanırlar; egemenlik sisteminin bir parçası olarak sistem, devlet ve egemen sınıfın (burjuvazi) yanında saf tutarlar; sadece kendi hakları peşinde reform için çaba gösterirler, "yerleşimci-ilhakçı" (*Settler*) düzeninin alaşağı edilmesini, devrimi amaçlamazlar. Onların komünizme ve partilere verdiği destek de bu türden reform mücadelesinin bir parçasıdır ve zaten o komünist hareket ve partiler de devrimci değillerdir. ABD'de, Büyük Bunalım döneminde (1930'lar) Komünist Parti'ye de reform saikiyle sınırlı destek vermişler, daha iyi yaşam koşullarına Roosevelt'in Demokrat Partisi aracılığıyla ulaşınca da onu terk etmişlerdir. Yani imtiyazlıların, gaspçı efendilerin kendi aralarındaki paylaşım kavgasıdır komünist ve işçi hareketlerinin karakterini ve trajik yazgılarını belirleyen üst gerçeklik. Onların fetihçi toplumun parçası olmaları, bu imtiyazdan kopmayı reddetmeleridir ana sorun.[42] Dolayısıyla, kim bilir, belki de "yerleşimci-ilhakçı" (*Settler*) toplumların bu ontolojik halidir trajedinin kaynağı.

41 W. E. B. Du Bois, *Black Reconstruction in America, 1680-1880,* The Free Press (Simon and Schuster Inc.), 1998, s. 17-32.Bu çok önemli kitabın farklı bir (dijital) baskısı; Black Reconstruction: An Essay Toward a History of the Part which the Black Folks in the Attempt to Reconstruct Democracy in America, 1680-1880, Harcourt, Brace and Company Inc., New York, 1935; https://archive.org/details/blackreconstruc00dubo.

42 J. Sakai, *Settlers: The True Story of the White Nation, The Mythology of the White Proletariat,* 3. Baskı, Chicago, Morningstar Press, 1989, passim ve s. 127-130.

Dizin

Afrika Kan Kardeşliği (African Blood Brotherhood) 83
ABD Sosyalist Partisi 26, 27, 29, 33, 46, 49
Abern 315, 340, 422
Agursky (Komintern temsilcisi) 141, 143
Alman Komünist Ligi 139
Amerika Birleşik Emekçileri (United Toilers of America) 188
Amerika Birleşik Komünist Partisi (United Communist Party of America) 31, 57, 78, 84, 140, 151, 440
Amerikan Emek Federasyonu-AEF (American Federation of Labor-AFL) 89, 102, 103, 145, 147, 170, 240, 257, 353, 379, 380, 383
Amerika İşçi İttifakı (American Labor Alliance) (ALA) 168, 175, 183
Amerika Kasaplar (Meatcutters) Sendikası 449
Amerika Komünist İşçi Partisi (American Communist Labor Party) (KİP) 71
Amerika Komünist Partisi (Communist Party of America) (AKP) (CPA) 13, 40, 52, 73, 75-80, 82-84, 88, 91, 93, 95, 100, 108, 112, 115, 120, 122, 124-126, 128-131, 133, 140-150, 153, 162, 163, 169, 172, 173, 175, 176-179, 182, 185, 187, 188, 190-197, 199, 200, 202, 207, 209, 210, 213, 219, 223, 224, 228, 232, 234, 235, 236, 245, 357, 404, 439, 441, 456
Amerika Tipografi Sendikası 188
Amsterdam Enternasyonali 246, 358
Amter Inprecorr 349
Anderson, Dr. James 440
Andrew, Joseph 149
Antioch Koleji 446, 449
Apter, David 451
Aşkenazi, George 172, 174, 196, 210, 215

Ballam, John 67, 78, 172, 174, 187, 191-196, 209, 210, 215, 317
Batt, Dennis 55, 75
Bedacht, Max 73, 149, 159, 193, 196, 203, 205, 206, 207, 211, 212, 222, 228, 234, 342, 349, 350, 352, 418
Bela Kun 135, 253, 254
Berger, Victor 36, 112
Berkman, Alexander 106
Bersin, J. 54
Bilan, Alexandr 73, 128
Birinci Enternasyonal 39, 60
Birleşik Gıda İşçileri 188
Birleşik Kasap Çalışanları Sendikası 450
Birleşik Komünist Partisi (BKP) 28, 134, 140, 141, 142, 144, 145, 147, 148, 149, 153, 169, 189, 202, 226
Birleşik Maden İşçileri Sendikası 387
Birleşik Metal İşçileri 188
Birleşik Tekstil Sendikası 384, 385
Bittelman, Alexander 49, 78, 80, 145, 159, 160, 305, 315, 330, 331, 332, 335, 339, 340, 372, 374, 397, 398, 400, 411, 421, 435, 436
Bouck, William 335, 338
Brandler, Heinrich 191
Briggs, Cyril 83

Browder, Earl 154, 215, 244, 315, 340, 372, 374, 411, 436, 445
Buharin, Nikolay 54, 187, 192, 197, 208, 209, 222, 253, 269, 345, 354, 355, 356, 371, 403, 404, 405, 416, 418, 420, 421, 423, 424

Cannon, James Patrick 154, 185, 222, 224, 227, 228, 230, 231, 233, 260, 265, 266, 271, 274-279, 293, 297, 298, 300, 303-305, 315, 330, 340, 345-347, 349, 352, 353, 358, 362-364, 370, 372, 391, 392, 402, 417, 418, 419, 421, 437, 444-446, 451
Carney, Jack 73
Chicago Makinistler Topluluğu 70
Chicago Pres ve Makina İşçileri Sendikası 70
Coolidge, Calvin 339
Corey, Lewis 146, 437, 439, 442, 444-452, 455, 456
Cumhuriyetçi Parti 238, 249, 284, 307, 329, 339, 427
Czobel, Iren 255

Daily Worker 12, 60, 278, 289, 296, 314, 335, 342, 345, 355, 356, 358, 361, 365, 380, 399, 420, 421, 422, 426, 431
David, Anna 417
Dawe, Charles 339
Debs, Eugene 33, 36, 209, 438
DeLeon, Daniel 438
Demokrat Parti 238, 249, 253, 306, 307, 322, 339, 427
Devrimci Çağ 41, 56
Devrim Savaşçılarına Uluslararası Yardım Derneği (International Society for the Aid of Revolutionar Fighters) 391
Die Rote Fahn (Kızıl Bayrak) 14
Dirba, Charles 78, 130, 146, 172, 174, 196, 210, 215
Draper, Theodore 36, 41, 45, 57, 66, 67, 73, 82, 83, 89, 90, 96, 109, 116, 141, 159, 172, 208, 209, 254, 257, 260, 264, 277, 279, 285, 293, 294, 296, 304, 305, 314, 331, 335, 339, 359, 362, 364, 368, 407, 418, 419, 422, 437, 438, 439, 442, 444, 445, 454
Du Bois 458
Dunne, William F. 15, 261, 312, 315, 319, 340, 353, 374
Dünya Sanayi İşçileri 53, 86, 103, 147, 353, 378, 438

Eastman, Max 68, 70, 73, 77, 78, 222, 228
Edwards, Alfred S. 211, 222, 224, 227
Ekern, Herman 333
Elbaum, Daniel 78
Engdahl, Louis 162, 189, 312, 342, 349, 350, 352
Engels, Friedrich 19, 58, 59, 60, 61, 73, 95
Ermeni Sosyal Devrimci Parti 130
Ewert, Arthur 421

Federe Çiftçi-İşçi Partisi (FEÇİP) 259-264, 273, 274, 280, 282, 283, 285, 289, 300 , 302-304, 309, 313, 314, 335
Fergusson, Isaac Edward 67, 132, 133, 134
Fitzpatrick, John 251, 252, 255-260, 262, 273, 274, 279, 285, 294, 296, 302, 303, 307, 309, 311, 335, 339
Foster ile Ford İçin Profesyoneller Ligi (League of Professionals for Foster and Ford) 444
Foster, William 41, 161, 162, 168, 215, 244-248, 251, 256, 260, 265, 266, 268-271, 274-280, 293, 297, 298,

300, 302-305, 311-320, 323-325, 327, 330, 334, 337-340, 345-347, 349-354, 356-358, 360, 361, 363, 364, 370-374, 376-378, 383-389, 396, 397, 399, 400, 402, 403, 411, 417-421, 423, 426, 431, 435, 444
Fraina, Louis Carlo 31, 55, 56, 66, 67, 75, 76, 78, 100, 128, 144, 146, 148, 437-446, 449-457

Gerber, Julius 69
Germer, Adolph 54, 55, 66, 69
Gitlow, Benjamin 82, 83, 255, 293, 312, 317, 338, 342, 349, 350, 352, 362, 374, 381, 387, 388, 389, 399, 400, 417, 419, 420, 421, 438, 454
Goldman, Emma 106
Gompers, Samuel 102, 248, 262, 273, 279, 292
Gorki, Maksim 74
Gorter, Herman 94, 95
GPU (Sovyet istihbarat örgütü) 399
Green, P. 358, 360, 361, 362, 374, 436
Gusev, Sergey Ivanoviç 358, 360, 361, 362, 374, 399

Haase, Hugo 167
Hanson, Ole 117
Harriman, Job 32
Harrison, Caleb 185
Hathaway, C. A. 334
Hathaway, Clarance 284
Hillquit, Morris 27, 28, 30, 31, 35, 36, 37, 48, 55
Hoover, John Edgar 106, 453, 454
Hourwich, Nicholas 76, 78, 149, 203, 205, 206, 209, 210, 212
Huiswood, Otto 222

İkinci Enternasyonal 19, 22, 33, 39, 51, 132, 137, 138, 166, 246, 402, 455
İlerici Çiftçiler Ligi 335
İlerici Politik Eylem Konferansı (Conference for Progressive Political Action) (CPPA) (İPEK) 250, 322
Industrial Workers of the World (Dünya Sanayi İşçileri) (IWW) 53, 86
İngiliz İşçi Partisi 240, 262, 282
Iskra 178, 301
İşçi Konseyi (Workers' Council) 162, 164, 165, 169, 173, 174, 185, 189, 202
İşçi Partisi (İP) 71, 75, 79, 92, 108, 110-112, 126-128, 133, 144, 163, 185-190, 193, 197, 211, 213, 220, 222, 224-226, 232, 234-236, 239-242, 244, 245, 250-252, 255, 256, 258-264, 271-275, 277, 281-286, 289, 294-296, 298-301, 303-311, 313-316, 319, 321-323, 326-333, 335, 336, 338-345, 347-349, 351, 352, 355-357, 359, 396-398, 402, 430, 432-435, 438, 443
İşçi Savunma Konferansı 188
İşçi Yıllığı 162

Jakira, Abram 234, 317
Johnson, Magnus 291
Jurgis, John 128

Kamenev, Lev 269, 351, 403, 406, 416
Karosas, K.B. 78
Katayama, Sen 148, 192, 222
Katterfeld, Ludwig E. 51, 66, 71, 73, 174, 186, 193, 195, 196, 209, 222, 224, 227
Kautsky, Karl 23, 45, 48, 90, 447
Kenyon, William S. 105
Kerenski, Aleksandr 292
KEYK 123-127, 130, 146, 148, 186, 187, 191, 192, 194-198, 206-208, 224, 227, 234, 236, 261, 315, 316, 325,

326, 329, 330, 345, 349, 351, 352, 356, 358, 361, 362, 365, 370-374, 389, 399, 402, 405, 407, 418, 419, 420, 422, 441
Kızıl Ordu 358, 449, 454
Komünist Enternasyonal (Komintern) 11, 39, 43, 48, 52, 54, 82, 85, 98-100, 108, 120-125, 127-130, 134, 140-150, 152-156, 162, 169, 172-176, 182, 183, 186, 187-192-203, 205, 209-215, 218, 222-227, 229-241, 243, 245, 249, 253-255, 266, 269-273, 279, 281, 301, 305, 312, 315, 317-321, 323-327, 330, 331, 334, 341, 345, 347, 349 , 351, 352, 354,, 358-370, 372, 375-378, 383-386, 389, 391, 392, 394, 399, 400, 402-406, 408-413, 415, 416, 418-424, 436, 437, 439, 440-453, 456
Komünist Emek Partisi 99, 143
Kornilov, Lavr 135
Ku Klux Klan 292, 393
Kundura İşçileri Koruma Sendikası 188
Kuusinen, Otto 187, 191, 197, 208, 222, 374

LaFollette, Robert 284-286, 292, 294, 295-297, 303, 304, 306-309, 313-315, 318-320, 327-329, 333-339, 344, 345, 347, 349-351, 356, 357, 403-405, 429
Legal Politik Parti (Legal Political Party) (LPP) 174
Lenin, Vladimir İliç 22, 23, 35, 38, 39, 41, 45, 52, 57, 61, 62, 73, 85, 94, 97, 98, 104, 106, 108, 121, 135, 140, 152, 153, 163, 175, 176, 178, 179, 187, 192, 202-209, 222, 228-240, 243-245, 254, 269, 272, 279, 368, 377, 378, 404, 406, 409, 410, 412, 413, 438, 441, 442, 447, 449, 454, 455, 456
Letonya Yayıncılık Sendikası 188
Lewis, John 92, 196, 387
Liebknecht, Karl 167
Lindgren, Edward 73, 144
Litvanya İşçi Derneği 188
London, Meyer 30
Lore, Ludwig 265, 266, 269, 270, 278-281, 303-305, 318, 320, 323, 327, 330, 358, 361, 369, 370, 402, 403
Loula, August 74
Lovestone, Jay 78, 80, 132, 154, 254, 255, 293, 324, 342, 346, 349, 350, 354-360, 362, 364, 371, 380, 399, 400, 403, 406, 407, 413, 417-424
Luxemburg, Rosa 14, 90, 301

MacDonald, Duncan 335
Manley, Joseph 260, 317, 334, 352
Marshall, James 149, 159, 193, 196, 203, 206, 222, 230
Martens, Ludwig 439
Marx, Karl 19, 35, 58, 60, 61, 73, 95, 139, 140, 165, 446, 447
McAdoo, William Gibbs 284, 306, 307
Mccay, Clauda 222
McDonald, Ramsay 48, 338
Miller, J. 234, 236
Minnesota İşçi-Çiftçi Partisi 249
Minor, Robert 154, 187, 203, 208, 215, 317, 352
Modern Dance 438
Modern Quarterly 445
Montgomery, L. M. 75
Mooney, Tom 103
Morgan, J.P 105
Morrow, Francis 215, 216
Muhalefet Bloku Milli Komitesi 421

Nearing, Scot 426, 431, 435, 436
Neue Zeit 301
New Masses 445

New York Journal 106
New York Times 72, 75, 188, 215, 216, 443
Nosovitsky, Jacob 440, 453
Novy Mir 78
Nuertova, Santeri 439

Olgin, Moissaye 162, 281, 318, 320, 321, 323

Palmer, Mitchell 105, 107, 109, 116-118, 121, 154, 163, 164, 210, 211, 234, 362, 384, 386, 392, 417, 418
Pannekoek, Anton 90
Pepper, John 252, 254-257, 258, 260-262, 265, 266, 269, 270, 275, 278-283, 285-287, 289-294, 296, 297, 298, 302, 303, 305, 309-312, 315-320, 323-326, 330, 346-349, 352, 355-357, 360, 371, 372, 380, 399, 402-405, 411, 420, 421, 430
Petersen, Ferdinand 439
Peyronin, James O. 75
Pogany, Jozsef 252, 253, 254
Polonya Yayıncılık Sendikası 188
PROFİNTERN 244, 374

Radek, Karl 144, 187, 197, 205, 208, 222, 324, 355, 369
Rakosi, Matyas 191
Rand Sosyal Bilimler Okulu 162
Reed, John 55, 67, 69, 71, 73, 85, 99, 102, 128, 140, 441
Rockefeller, John 105
Roy, M. N. 374
Rudas, Ladislav 254, 286, 287
Ruthenberg, Charles Emil 28, 40, 55, 67, 71, 76, 78, 80, 96, 129, 131-137, 141, 142, 145, 146, 154-159, 185, 236, 254-256, 258-262, 265-269, 275, 276, 278-280, 285, 295, 297, 298, 302-305, 309-314, 317-320, 325, 330, 337, 342, 343, 345-352, 355, 357-364, 370, 372-377, 380, 383, 384, 387, 388, 399, 400, 402, 405, 411, 415, 416, 417, 421

Sacco, Nicolo 391
Sakai 458
Salutsky, J.B. 162, 189
Scala, Joseph Charles 442
Scheidmann 51
Schwab, Charley 102
Schwartz, John 78, 252
Scott-Janson 148
Sendika Eğitim Ligi (Trade Union Education League) (SEL) (TUEL) 245, 357
Sendikalar Kızıl Enternasyonali (SKE) 244
Serrati 127
Sınıf Mücadelesi oyunu 41
Sorge, Adolf 60
Sosyalist Enternasyonal 19, 21, 26, 35
Sosyalist Parti 25, 26, 29, 32-34, 38, 41, 45, 47, 48, 52, 54-56, 64, 66, 69-72, 86, 89, 92, 99, 100, 102, 112, 162, 169-171, 188, 209, 250, 251, 257, 278, 287, 299, 438
Sosyalist Partilerin Uluslararası Çalışma Birliği (International Working Union of Socialist Parties) 369
Sosyalist Propaganda Ligi 41, 49
Sovyetler Birliği Komünist Partisi 407
Spargo, John 28, 37
Spence, Richard B. 453, 454
Stalin, Josef 244, 254, 269, 351, 352, 354, 355, 371, 386, 405, 407, 408, 416, 420, 424, 446
Stewart, Robert 323
Stoklitski, Aleksandr 55, 78, 144

Sullivan, J. *bkz*. Edwards, Alfred S.
Swabeck, Arne 104, 222, 256, 422

Taşnakyan 130
Taylor, W. J. 68, 337
The Communist 12, 41, 56, 66, 67, 78, 79, 96, 127, 132, 134, 135, 138-140, 142, 159, 168, 178, 183, 187, 188, 191, 209, 210, 211, 214, 234, 261
The Nation 446, 447, 448
The New International (Yeni Enternasyonal) 41
The New Republic 444
The New York World 141
The Proletarian 92, 93, 295
The Revolutionary Age (Devrimci Çağ) 41
The Worker 161, 224, 279, 294, 295, 430
Thompson, Sir Basil 453
Trachtenberg, Alexander 26, 28, 29, 162, 222
Troçki, Lev 73, 108, 192, 228, 230, 269, 270, 281, 324, 351, 354-356, 402-406, 408, 416, 420, 446, 454
Tyverovsky, Oscar 203

Ukrayna Derneği 188
Ulusal Çiftçi-İşçi Partisi 336
Uluslararası İşçi Birliği 39
Uluslararası İşçi Derneği (International Workingmen's Association) 19
Uluslararası İşçi Savunma Örgütü (International Labor Defense) (ILD) 391
Uluslararası Kadın Tekstil İşçileri Sendikası 446
Uluslararası Kızıl Sendikalar Birliği (Red Labor Union International) 377
Uluslararası Makinistler Birliği 70
Üçüncü Enternasyonal 38-40, 46, 47, 48, 52, 54, 61, 62, 64, 73, 78, 98, 99, 100, 125, 139, 163, 165, 166, 170, 171, 197, 200

Vanzetti, Bartolomeo 391

Wagenknecht, Alexander 215
Wagenknecht, Alfred 55, 73, 99, 142
Waldman, Louis 35
Wallace, Charles 203, 204, 205, 206, 207
Washington Post 104
Weimar 51
Weinstone, William 80, 196, 417, 418, 419, 421
Weisbord, Albert 380, 381, 383, 384, 385, 386
Wheeler, Burton 339
Wicks, Harry 78, 445
Wiegend, Karl H. Von 106
Wilenkin, J. 178, 183
Wilson 20, 25, 26, 30, 32, 53, 107, 353
Wishnewetsky 59
Wolfe, Bertram 80, 293, 301, 413

Yabancı Dil Federasyonları (Foreign-Language Federations) 43
Yeni Enternasyonal 41

Zinovyev, Georgi 48, 49, 100, 125, 182, 191-193, 201, 205, 234, 253, 269, 289, 317, 324, 345, 351, 352, 354-356, 369, 371, 403-406, 416, 441, 443, 454
Zumoff, Jacob Andrew 41, 44, 100, 125, 129, 294, 411, 422